

REVELATIONES
SS. Virginum

HILDEGARDIS

&

ELIZABETHÆ

SCHOENAVGIENSIS
ORDINIS S. BENEDICTI

In Martyrologium Romanum relatarum

EX ANTIQVIS MONVMENTIS EDITÆ

Vita cum variis Elogiis ipsius Ecclesie
& Doctorum Virorum.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
Ex officina BERNARDI GVALTHERI Bibliopolæ.

M. DC. XXIIIX.

Cum facultate Superiorum.

DE S. HILDEGARDE
SANCTIMONIALI EX ORDINE S. BENEDICTI

ELOGIA

Quædam Ecclesiæ ac Doctorum Virorum.

EX MARTYROLOGIO ROMANO 17. Septembr.

I.

APUD Bingam in diocæsi Moguntinensi sanctæ HILDEGARDIS Virginis.
Baronius *ibidem*. Claruit circa annum 1160.

EX DOM. IOAN. MOLANO in addit. ad *Vsuard.* 17. Sept.

II.

Apud Bingam sanctæ Hildegardis Virginis, quæ tempore S. Bernardi Abbatis odorem suæ sanctitatis latè sparsit.

EX MARTYROL. R. P. PETRI CANISII S. I. 17. Septemb.

III.

Bingæ in Episcopatu Moguntino depositio S. Virginis & Abbatissæ Hildegardis, quæ tempore S. Bernardi & Conradi II. Imp. sanctitatis nomine admodum celebris erat, adeo vt tres summi Pontifices, Eugenius III. Anastasius IV. & Adrianus IV. ad eam litteras dederint, seq; ipsos atque Ecclesiam Romanam eius precibus commendârint. Hæc cum quinquennis esset (anno 1140.) monasterium ingressa, statim cœpit ieiuniis atque orationibus Deo deseruire. Postmodum Visiones admirandas habuit ac Reuelationes diuinas, & quamuis linguam Latinam non didicisset, tamen ex sancti Spiritus dono Scriptoribus ipsis, qui exciperent, præscribebat. Denique in Monasterio Montis S. Ruperti, quod ipsa fundauerat, ei; per annos quadraginta Abbatissæ munere præfuerat, sanctè discessit, atque ibidem sepulta est multis clara miraculis.

EX MARTYROL. DOM. ARNOLDI DE WION 17. Septemb.

IV.

Apud Bingam, depositio S. Hildegardis Virginis, & Abbatissæ, quæ tempore S. Bernardi Abbatis odorem suæ sanctitatis latè sparsit.

Idem D. Arnol. Wion *l. 5. Ligni vite in Ramo 9. Arboris*, qui est de Prophetia, hæc addit.

Sancta Hildegardis cum esset annorum quadraginta duorum, tanto diuini amoris igne, tanq; Spiritus S. gratiâ visibiliter inflammata & repleta est, vt statim omnium Catholicorum librorum seriem tam veteris quam noui Testamenti ad integrum intelligeret, cum tamen ante, præter Psalterium, nihil didicisset. Cuius scripta & Prophetiæ tantæ auctoritatis fuerunt, vt agente S. Bernardo Abbate Clareuallen. Eugenius Papa III. in Concilio Treuirensi Cardinalibus 18. & Prelatis multis præsentibus, publicâ sententiâ confirmarit; & tam ipse quam eius successores, Anastasius IV. Adrianus IV. Alexander III. scriptis eam crebrius visitarint, se ac Rom. Ecclesiam eius orationibus commendantes.

EUGENII II. SUMMI PONTIFICIS exc. 4. vitæ S. Hildeg. apud *SWR.* 17. Sept.

V.

In Concilio Treuirensi, post auditam R. mi Verdunensi Episcopi & aliorum Commisariorum relationem iubet Papa repræsentari scripta beatæ Hildegardis, quæ sibi de præfato cœnobio perlata susceperat, & ex manibus propriis tenens, ipse; recitatoris vice functus, Archiepiscopo & Cardinalibus, omnibusq; qui de Clero aderant, publice legit, ac responsa virorum, quos ad hæc indaganda miserat, pronuntians, omnium mentes & voces in laudem Conditoris & congratulationem excitauit. Aderat etiam ibidem sanctæ recordationis Bernardus Abbas Clareuallis, quo mediante, cæteri; annuentibus monebatur summus Pontifex, ne tam insignem lucernam silentio tegi pateretur, sed

gratiam

ELOGIA S. HILDEGARDIS.

gratiam tantam, quam tempore ipsius Dominus manifestare veller, sua autoritate confirmaret. Ad hæc R. Pater Patrum tam benigne, quam sagaciter assensum præbens, literis salutaribus beatam Virginem visitauit, in quibus concessa sub Christi & beati Petri nomine licentia proferendi, quæcunque per Spiritum sanctum cognouisset, eam ad scribendum animauit.

IOANNIS SARISBERIENSIS ex Tomo 12. Baronij, Anno 1148. n. 33.

- VI. Visiones & oracula beata illius & celeberrimæ Hildegardis, quæ apud nos sunt, *mittite scilicet*, quæ mihi commendata est & venerabilis, quod eam Dom. Eugenius specialis charitatis affectu familiarius amplectebatur.

EX IOAN. TRITHEMIO lib. de Scriptorib. Eccles.

- VII. Hildegardis Sanctimonialis Abbatisa Monasterij S. Ruperti Confessoris, virgo sanctissimæ conuersationis, & à pueritia sua diuinis Reuelationibus illustrata, multis in vita sua miraculis claruit, & odorem sanctitatis in longinquas regiones diffudit, adeo ut Eugenius III. Anastasius IV. Adrianus IV. & Alexander III. Rom. Pontifices eam scriptis suis visitantes, & se & Rom. Ecclesiam orationibus eius commendarent. Eugenius quoque III. in Concilio apud Treuirim habito, S. Bernardo & multis Cardinalibus, Episcopis, Abbatibus, & Clericis præsentibus, libros huius virginis publicè coram omnibus lectos approbauit, tanquam diuinitus inspiratos, & Catholicæ fidei consentaneos, & ut cœpito perseveraret in proposito, epistolis Apostolicis admonuit.

His similia idem refert *lib. 2. de viris illustr. Ord. S. Bened. c. 119. & l. 3. c. 334.* addit eam ex nobilibus parentibus ortam fuisse, arque Angelicis Reuelationibus ab ipsa pueritia recreatam. Quæ quo plus affligebatur in corpore, eo amplius proficiebat in mente. Crebris enim Reuelationibus angelicis consolabatur ægritudinem carnis. Sub eius monasterio maxima disciplina regularis vitæ in præfato cœnobio vigeat; adeo, ut Romani Pontifices, Imperatores, Reges & Principes, scilicet se iudicarent, si orationum Hildegardis & virginum eius mererentur esse participes. Miranda de hac sacra virgine leguntur, quæ non est huius operis vel temporis replicare.

EX CHRONICO MONASTERII HIRSAUGIENSIS Anno 1150.

- VIII. S. Virgo Hildegardis ab infantia diuinis Reuelationibus, visitata, cum præter Psalterium & simplicem psalmodiam Latini sermonis ab homine nec artem didicisset, nec vsum haberet, mirabiliter tamen Spiritus S. gratiâ illustrata, multa scripsit, multa dictauit; partim Latino partim Theutonico distincta sermone, quæ non humano sensu aut intellectu, sed diuino potius afflatu didicit, & ideo non nisi à spiritualibus scripta eius intelligi possunt. Scripsit autem librum magnum & multæ subtilitatis quem SCIVIAS prænotauit. *Et infra paulò post.* Omnibus enim consolationem Spiritus S. ab ea querentibus aut verbum sanctæ admonitionis postulanti bus, scriptis & orationibus succurrere consuevit; & nullum vnquam quantumcunque debilem, abiectum vel pauperem despexit. Multis tam in vita, quam post mortem miraculis claruit, & infirmos quolibet modo grauatos ad se conuenire orationibus in Christi nomine curauit.

- IX. *EX CHRONICO SPONHEIMENSI Anno 1179.*

S. Hildegardis virgo Christi, Fundatrix & Magistra Cœnobij S. Ruperti iuxta Bingen, 15. Kalen. Octob. moritur, anno ætatis suæ LXXXII. Indictione XIII. sepulta cum magno honore ante maius altare præfate Ecclesiæ, astantibus multis honorabilibus personis & tota congregatione. Hæc sancta virgo diuinis Reuelationibus visitari à iuuentute sua meruit, ex quibus multa, iussione diuina ad vtilitatem posterorum conscripsit. Verum cum esset Latini sermonis ignara, & præter simplicem psalmodiam nihil ab homine didicisset, interno Spiritus S. magisterio edocta, omnem scripturam, positionem seu constructionem orationis perfectè intellexit. Reuelationes autem suas vt visiones cœlestes partim Latino, partim Theutonico protulit eloquio.

- X. *EX NAVCLERO in suis Chronicis vol. 2. gener. 39.*

In hac etiam generatione erat admirabilis quædam virgo in Rheni partibus in oppido Bingen Sanctimonialis: Rapta enim frequenter in somnis didicit non solum quod verbis effunderet, sed etiam quod scribendo Latine diceret. Multa fertur prædixisse de futuris, ad quam etiam S. Bernardus scripsit.

His consentanea legi possunt apud Petrum in *Catalogo lib. 5. c. 39.* apud Vincetium Beluacensem in *specul. histor. lib. 27. cap. 83.* atque apud Possuinum in *Apparatu sacro.* R. P. Nicolaum Scarium Soc. LES V *lib. 2. c. 37. de reb. Mogunt.*

DE S. E.

DE S. ELIZABETHA

SCHOENAVGIENSI SANCTIMONIALI ORD. S. BENEDICTI

ELOGIA

Quædam Ecclesiæ ac Doctorum Virorum.

EX MARTYROL. ROM. 18. Iunij.

SCHONAVGIAE, sanctæ ELIZABETH Virginis, monasticæ vitæ obseruantia celebris.

EX D. 10. MOLANO in addit. ad vsuard. 18. Iunij.

Schonaugiæ obiit Elizabeth, Virgo Sanctimonialis, cui multa secreta à Domino sunt reuelata.

EX MARTYROL. GERM. R. P. PETRI CANISII S. I.

Beatæ memoriæ Virgo Deo dicata Elizabetha Schoenauensis, cui multa diuina mysteria reuelata sunt, mundum à prima ætate deseruit, Deo seruens in ieiuniis atque orationibus assiduus, corpus virgineum, atque incontaminatum duris flagellis exercebat mirabilique potentiâ prædita, variè à Deo visitabatur atque illustrabatur. Eximium librum contempnit, diuinis ac salutaribus exhortationibus refertum: Christo sponso suo iuncta intimè adharebat, omnibusque Spiritus S. inspirationibus sine ulla contradictione obiequebatur. Decessit tandem in pace anno 1156. cum esset annorum viginti & vnus. *vel potius anno 36. ut tradit Ioan. Trithemius & Arnoldus Wion.*

EX MARTYROL. DOM. ARNOLDI DE WION 18 Iunij.

Schonaugiæ, S. Elizabethæ Virginis & Abbatissæ, monasticæ vitæ obseruantia celebris, cui multa secreta à Deo sunt reuelata. Migravit è vita anno Domini 1165 ætatis suæ 36. conuersionis 24. visitationis diuinæ 13 sepulta est in monasterio S. Florini.

Idem Arnoldus Wion plura addit lib. 5. cap. 87. *in ramo arboris, Anno qui est de prophetia, dum ait:* Eact S. Elizabeth virgo, & Abbatissæ Schoenauensis monasterij, in finibus Treuirensium, non procul à Rheno in Hercinia sylua constituti, Ordinis S. Benedicti, Congregationis Cluniacensis iam reformatæ, quæ tanquam altera Elizabeth, Spiritu S. plena, præcurrentem Domini iram in filios hominum vt diuinitus cognouit ita & diuino quodam modo posteris manifestauit. Anno enim ætatis sue 23. religionis assumptæ 11. visitata à Domino spatii annorum tredecim, tot enim superuixit, mirabiles Reuelationes habuit, quæ nunc Germanico, nunc Latino sermone, cuius tamen expers erat omnino, pronuntiata præsentiam illius, qui linguas infantiam facit disertas, & aperit ora mutorum in ea adesse demonstrant.

TESTIMONIVM ANGELI ex lib. 2. Reuel. Elizab. c. 6.

Hic est liber viarum Dei, qui per te reuelandus est quando visitaueris forem Hildesgardum & audieris eam.

TESTIMONIVM S. HILDEGARDIS ex Epist. ad Elizab.

Audi, ô filia sollicita, quia homines, quos inspiratio Dei imbuuit, aliquantum fatigat ambitiosa suggestio antiqui serpentis, fatigat illam multis miseris &c. qui opera Dei perficere desiderant, semper attendant quod fictilia vasa sunt, quoniâ homines existunt & temper adspiciant quid sint, & quid fururi sint, & cœlestia relinquunt illi, qui cœlestis est, quoniam ipsi exules sunt, cœlestia nescientes, sed tantum mystica Dei canentes: sicut tuba, quæ solummodo sonos dat, nec operatur, sed in quam alius spirat, vt sonum reddat. Sed & lorica fidei induant mites, mansueti, pauperes & miseri existentes, sicut etiam agnus ille fuit, cuius sonus tubæ ipsi sunt, mores etiam simplices infantis habentes quia Deus illos semper flagellat, qui in tuba ipsius canunt præuidens ne fictile vas illorum pereat. O filia, Deus faciat te speculum vitæ.

EMICHONIS ABBATIS LAVDATIO ex lib. Bibl. Schoenau.

Emicho (inquit Io. Trithem. lib. de scriptoribus Ecclesiasticis.) Abbas Schoenauensis.

Salve felix Elizabeth odorifera rosa.

In Dei mirabilibus virgo satii famosa.

Salve viarum Domini deuota contemplatrix.

Simulq; indiuidua Trinitatis amatrix.

Salve Maria Virginis filia singularis;

Nam ab ea inextas crebro visitabar.

Salve cuius aspectui Sancti apparere;

Nam eos festi singulu meruisti videre.

Salve fons plenus, riuulus scientiæ diuinæ.

Guttas stillans mellis suas Deifica doctrina.

Salve vernas arbuscula syluæ Schoenauensis.

Circondata ramusculu visionum immensis.

ELOGIA S. ELIZABETHÆ.

Salve cui cœli ianuæ aperta videbantur,
 Secretaq; cœlestia inibi monstrabantur.
 Salve absq; ruga speculû, in quod desiderabant
 Cœligen. & prospicere: nam multû te amabant.
 Salve quæ clausa pyxide sacramenti vidiſti
 Clam vera cœnis specie corporis Iesu Christi.
 Etiam nunc benignissima in cœlis sublimata
 Quæ es (ut pie credimus) sis nobis aduocata.
 Defende hoc cœnobium, nosq; inhabitantes
 Mei, rogo, memineris, nosq; te amantes.
 O virgo, fac ut iugiter religio accrescat

In nostro monasterio, ne profectû decreſcat.
 Repelle, quæso, demonum cunctas illusiones,
 Angelorumq; nobis optime munitiones.
 Cuncta nobis contraria tu ora mitigari
 Prospera quoq; tempora exopta nobis dari.
 O virgo deuotissima virtutibus decora
 Apud Deum altissimum rogamus elabora;
 Vt nos ad se recipiat cum hinc egedicmur
 Præstetq; nobis præmiû quo æterne latemur
 Deo Patri sit gloria eiusq; sacro Nato
 Aequalisq; Spiritui gloria sit beato. Amen.

O sponsa Christi nobis, O mater venerabilis, intercede pro nobis ad Dominum, Regem Angelorum, quem semper puro corde dilexisti, in cuius amplexibus sine fine permanes, vt remittat nobis omnia quæcumque in ipsum peccauimus, tribuens nobis feruorem amoris sui sanctissimi, & post exilium breuissimæ vitæ, mansionem cœlestis habitaculi. Amen.

Subueni nobis Elizabetha virgo sanctissima Æterni Regis sponsa nobilissima, in cuius aula splendescis, sicut stella fulgentissima. Esto miseris refugium in omnibus necessitatibus & tribulationibus. Amen.

VIII.

IOAN. TRITHEMIUS lib. de scriptorib. Eccles.

Elizabeth sanctimonialis fœmina & Abbatiſſa cœnobij virginum Christi, quod æque Schoœnaugia dicitur, & monasterio virorum quasi contiguum esse cernitur, virgo sanctissimæ conuersationis fuit, & ab infantia sua Domino consecrata, multis & probatis reuelationibus illustrari diuinitus meruit, quas ad ædificationem fidelium iussu litteris commendauit, è quibus legi subiecta: Opus pulcherrimum & non inutile, quod I. MARVM DEI titulo prænotauit, in quo triplicem viam sanctorum descripsit, videlicet Martyrum, Confessorum & Virginum. Item de XI. Mille Virginibus apud Coloniam Agrippinam sancto martyrio coronatis.

Similia habet idem Tritthemius lib. 2. de viris illustr. O. d. S. Benedicti c. 120. & lib. 2. c. 335, addit: Anno 11. conuersionis suæ, ætatis vero 23. incepit manus Domini operari cum ea, ita vt deinceps vsque ad finem vitæ suæ multas & varias reuelationes habuerit, & hoc maxime diebus Dominicis atque festiuis, tempore diuinorum officiorum in choro, vbi maior omnium feruebat deuotio. Et infra, Nouimus hanc filiam dilectam à Domino, nec de mentis eius sinceritate dubitamus, cuius & vitam & dicta, in multis argumentis legimus comprobata.

IX.

EX CHRONICO HIRSAVGIENSI.

Anno Domini 1165, sancta & Deo dilecta virgo Elizabeth monialis, magistra virginum Christi in Schoœnaugia anno ætatis suæ 36. conuersionis ad ordinem 24. visitationis cœlestis gratiæ 13. vocante Domino, ex hoc mundo transiit ad sponsum suum quem puro corde semper amauit, sepulta in monasterio virorum ibidem, in Ecclesia principalis ad Aquilonem: cuius vitam, conuersationem, miracula & Reuelationes frater eius Eckbertus ad multorum ædificationem descripsit.

X.

EX CHRONICO SPONHEIMENSI.

Anno 1164. S. Elizabeth virgo monialis, & magistra in Schonau transiit ex hoc mundo ad Dominum XIV. Kal. Iulij, Anno ætatis 36. visitationis autem superni luminis sancti in Reuelationib; decimo tertio, feria VI. hora 9. de mane.

XI.

EX BAPTISTA FFLGOSIO lib. 8. cap. 3.

Elizabetha Schoœnaugiæ Abbatiſſa, apud Trentiros (seu in diocesi Treuirensi) Latine permulta, quæ diuinitus monita est, conscripsit, itemq; suasorias orationes ad Conuentus sui Sorores &c. Opus etiam DE VIIS, quibus ad Deum inceditur, ac crudissimarum Epistolarum Volumen.

XII.

EX R. P. FRANCISCO RIBERA in vita. Teresa. lib. 1. cap. 3.

Eadem tempestate (qua S. Bernardus) florebat S. Elizabetha cœnobij Schoœnaugien- sis Antisteta, sanctitate illustrationibusq; diuinis notissima. Interui sebant eam namq; frequenter & ipse Redemptor Iesus, ac cœli terræq; Regina, nec non sanctus Ordinis auctor Benedictus, ac potissimum Angelus tutelar. Erat illi solenne Dominicis Festisque diebus, extra ferapi, & obscurissima S. Scripturæ sensa clarissime exponere.

S. HIL-

S. HILDEGARDIS VIRGINIS

OPERIS

QVOD APPELLAVIT

SCIVIAS

P R O O E M I V M.

LXXXIIII quadragesimo tertio temporalis cursus mei anno, cum celesti visioni magno timore, tremula intentione inhererem, vidi maximum splendorem, in quo facta est vox de celo ad me dicens: O homo fragilis, & cinis cineris & putredo putredinis, dic & scribe quæ vides & audis. Sed quia timida es ad loquendum, & simplex ad exponendum, & indocta ad scribendum ea, dic & scribe ea non secundum os hominis, nec secundum intellectum humana adinventionis, nec secundum voluntatem humana compositionis, sed secundum id quod ea in callosibus desuper in mirabilibus Dei vides & audis: ea sic edisserendo proferens, quemadmodum & auditor verba praeceptoris sui percipiens, ea secundum tenorem locutionis illius, ipso volente, ostendente & praeicipiente propalat. Sic ergo & tu o homo dic ea quæ vides & audis, & scribe ea non secundum te, nec secundum alium hominem, sed secundum voluntatem scientis, videntis & disponentis omnia in secretis mysteriorum suorum. Et iterum audiui vocem de celo mihi dicentem: Dic ergo mirabilia hæc, & scribe ea hoc modo edocta, & dic: Actum est millesimo centesimo quadragesimo primofili Dei IESV CHRISTI incarnationis anno, cum quadraginta duorum annorum septemque mensium essem, maxima coruscationis igneum lumen apertio celo veniens, totum cerebrum meum transfudit, & totum cor totumque pectus meum velut flamma non tamen ardens sed calens ita inflammavit, ut sol rem aliquam calefacit super quam radios suos immittit. Et repente intellectum expositionis librorum videlicet Psalterij, Evangeliorum & aliorum Catholicorum tam veteris quam novi testamenti voluminum sapiebam: non autem interpretationem verborum textus eorum, nec divisionem syllabarum, nec cognitionem casuum aut temporum callebam. Virtutem autem mysteriorum, secretarum & admirandarum visionum à puellari ætate, scilicet à tempore illo cum quinquennis essem usque ad præsens tempus, mirabili modo in me senseram, sicut & adhuc, quod tamen nulli hominum exceptis quibusdam paucis & religiosis qui in eadem conversatione vivebant qua & ego eram, manifestavi: sed interim usque ad id temporis quo illud Deus sua gratia manifestari voluit, sub quieto silentio compressi. Visiones vero quas vidi, non eas in somnis, nec dormiens, nec in phrenesi, nec corporeis oculis aut auribus exterioris hominis, nec in absitis locis percepi: sed eas vigilans, circumspiciens in pura mente oculis & auribus interioris hominis, in apertis locis secundum voluntatem Dei accepi. Quod quomodo sit, carnali homini perquirere difficile est. Sed puellari meta transacta, cum ad præfatam ætatem perfecta fortitudinis pervenissem, audiui vocem de celo dicentem: Ego lux vivens, & obscura illuminans, hominem quem volui, & quem mirabiliter secundum quod mihi placuit excusui in magnis mirabilibus ultra modum antiquorum hominum qui in me multa secreta viderunt posui: sed in terram stravi illum, ut se non erigeret in vlla elatione mentis sue. Mundus quoque non habuit in eo gaudium, nec delectationem, nec exercitationem in rebus illis quæ ad ipsum pertinent quia eum de pertinaci audacia abstraxi, timorem habentem, & in laboribus suis patientem. Ipse enim in medullis & in venis carnis sue doluit, constrictum animum & sensum habens, atque multam passionem corporis sufferens, ita quod in eo nulla securitas habitavit sed in omnibus causis suis se culpabilem astimavit. Nam ruinas cordis eius circumsepsi, ne mens ipsius per superbiam aut per vanam gloriam se elevareret, sed magis in omnibus his tunc

morem

PROOEMIUM.

morem & dolorem quam gaudium aut petulantiam sentiret. Vnde in amore meo scrutatus est in animo suo, ubi illum inueniret qui viam salutis curreret. Et quendam inuenit & eu. & amauit, agnoscebat quod fidelis hom. Et & similis sibi in aliqua parte laboris illius qui ad me tendit: tenensque eum simul cum illo in omnibus his per supernum studium contendit, ut absconsa miracula mea reuelarentur. Et idem homo super semetipsum se non extulit, sed ad illum in ascensionem humilitatis & in intentione bonæ voluntatis quem inuenit, se in multis suspirijs inclinauit. Tu ergo homo qui hac non in inquietudine deceptionis, sed in puritate simplicitatis accipis ad manifestationem absconditorum directus, scribe qua vides & audis.

Sed ego quamuis hac viderem & audirem, tamen propter ambiguitatem & malam opinionem & propter diuersitatem verborum hominum, tam diu non in pertinacia sed in humilitatis officio scribere recusavi, quousque in lectum aegritudinis, flagello Dei depressa caderem: ita quod tandem multis infirmitatibus compulsa, testimonio cuiusdam nobilis & bonorum morum puella & hominis illius quem occulte (ut prefatum est) quaesieram & inueneram, manus ad scribendum apposui. Quod dum facerem, altam profunditatem expositionis librorum (ut pradixi) sentiens viribusque receptis de aegritudine me erigens, vix opus istud decem annis consumans ad finem perduxi. In diebus autem Henrici Maguntini Archiepiscopi & Conradi Rom. norum regis & Cunonis Abbatis in monte beati Disibodi pontificis, sub Papa Eugenio, hæc visiones & verba facta sunt. Et dixi & scripsi hæc, non secundum adinventionem cordis mei aut ullius hominis, sed ut ea in celestibus vidi, audiri, & percepi per secreta mysteria Dei. Et iterum audiui vocem de celo mihi dicentem: Clama ergo, & scribe sic.

LIBER I.

LIBER I.

CAPVT PRIMVM.

VISIO PRIMA.

VIDI quasi montem magnum, ferreum colorem habentem: & super ipsum quendam tantæ claritatis sedentem, vt claritas ipsius visum meum hebetaret: à quo ex

nis umbra velut ala miræ latitudinis & longitudinis porrigebatur. Et ante ipsum ad radicem eiusdem montis quædam imago vndique plena oculis stabat, cuius nullam humanam formam præ oculorum multitudine discernere valebam: & ante istam, imago alia puerilis ætatis pallida veste sed albis calcamentis indata: super cuius caput tanta claritas de eo qui super montem ipsum sedebat, descendit; vt faciem eius intueri non valerem: sed ab eodem, qui super montem illum sedebat, multæ viuentes scintillæ prodibant, quæ easdem imagines magna suauitate circumuolabant. In ipso autem monte quasi plurimæ fenestellæ cernebantur, in quibus velut capita hominum, quædam pallida, & quædam alba apparuerunt. Et ecce, qui super montem sedebat, fortissima & penetrantissima voce clamabat, dicens: O homo fragilis, puluis de puluere terræ, & cinis de cinere, clama & dic de introitu incorruptæ saluationis; quatenus iherudiantur, qui medullam scripturarum videntes, eam nec dicere, nec prædicare volunt, quia repidi & hebetes ad conseruandam iustitiam Dei sunt: quibus clausuram mysteriorum reuera, quam ipsi timidi in abscondito agro sine fructu celant. Ergo in fontem abundantie ita dilatare, & ita in myltica eruditione effluere, vt illi ab effusione irrigationis tuæ concutiantur, qui te propter præuocationem Euz volunt contemptum esse. Nam tu accumen huius profunditatis ab homine non ca-

Vis. Hildeg.

pis, sed à superno & tremendo iudice illud desuper accipis, vbi præclara luce hæc serenitas inter lucentes fortiter lucebit. Surge ergo, clama & dic, quæ tibi fortissima virtute diuini auxilij manifestantur: quoniam ille, qui omni creaturæ suæ potenter & benigne imperat, ipsum timentes & ipsi suauitæ dilectione in spiritu humilitatis famulantes, claritate supernæ illustrationis perfundit, & ad gaudia æternæ vitionis in via iustitiæ perseuerantes perducit.

2. Vnde etiam vt vides mons iste magnus ferreum colorem habens, designat fortitudinem & stabilitatem æternitatis regni Dei: quæ nullo impulsu labentis mutabilitatis potest exterminari, & super ipsum quidam tantæ claritatis sedens, vt claritas ipsius visum tuum hebetaret, ostendit in regno beatitudinis, ipsum qui in fulgore indeficientis serenitatis toti orbi terrarum imperans superna diuinitate, humanis mentibus incomprehensibilis est. Sed ab vtraque parte sui lenis umbra velut ala miræ latitudinis & longitudinis extenditur: quod est & in admonitione & in castigatione beatæ defensionis suauis & lenis protectio, ineffabilem iustitiam in persequantia veræ æquitatis iussu & pie demonstrans.

3. Et ante ipsum ad radicem eiusdem montis quædam imago vndique plena oculis stat: quia coram Deo in humilitate regnum Dei inspicuens timore domini vallatus perspicuitate bonæ & iustæ intentionis studium & stabilitatem suam in hominibus exercet, ita quod eius nullam humanam formam præ ipsis oculis discernere vales: quoniam omnem obliuionem iustitiæ Dei, quam sæpius homines in tagio montis suæ sentiunt, per acutissimam aciem inspectionis suæ ita abicit: quod mortalis inquisitio vigilantiam eius in debilitate sua non discutit.

4. Vnde & ante istam, imago alia puerilis ætatis, pallida tunica, sed albis calcamentis induta apparet: quia præcedente timore Domini, illi qui pauperes spiritus sunt, subleuantur, quoniam timor Domini in deuotione humilitatis beatitudinem

Quid mōs

Quis sedē

Quid vñbra.

Quid inc go plena oculis.

Quid puerilis imago

nem paupertatis spiritus fortiter tenet, quæ non iactantiam nec elationem cordis appetit, sed simplicitatem & sobrietatem mentis diligit: non sibi sed Deo velut in pallore subiectionis iusta opera sua quasi indumentum pallidæ tunicæ tribuens, & candida vestigia filij Dei fideliter sublequens. Super cuius caput tanta claritas desedente super montem descendit, ut faciem eius inter non positis; quia potestatem & fortitudinem beatitudinis eius serenitas visitationis illius, qui omni creaturæ laudabiliter imperat; tantam infundit, ut multitudinem ipsius morali & infirma consideratione capere non valeas: quoniam & ille qui cælestes diuitias habet, paupertati humiliter se subdicit.

Quid scis sile. Sed quod ab eodem qui super montem illum sedet, multæ viuentes scintillæ exeunt, quæ easdem imagines magna suauitate circumuolant, hoc est, quod ab omnipotente Deo diuersæ & fortissimæ virtutes in diuina claritate fulgentes veniunt, quæ illos qui Deum veraciter timeant, & qui paupertatem spiritus fideliter amant, suoadiutorio & custodia circumdantes ardentem amplectuntur & delinunt.

Quid scis nescis. Vnde & in ipso monte quasi plurimæ fenestellæ videntur, in quibus velut capita hominum quædam pallida, & quædam alba apparent; quia in summa altitudine, profundissimæ & perspicacissimæ agnitioni Dei nec celari, nec abscondi possunt studia actuum hominum, cum teporem & candorem in semetipsis tapissime demonstrent: quoniam & modo homines & in cordibus & in factis suis fatigati in contumelia dormitant; modo exsuscitati in honore euigilant: quemadmodum Salomon in voluntate mea testatur, dicens: *Egestatem operata est manus remissa, manus autem fortium diuitias parat.*

7 Quod dicitur, debilem & pauperem se homo ille fecit, qui noluit iustitiam operari, nec iniquitatem delere, nec debitum remittere; ubi à mirabilibus operum beatitudinis otiosus permansit. Qui autem operatur fortissima opera salutis, viam veritatis currens, fontem salientis gloriæ capit, in quo pretiosissimas diuitias in terra & in cælo sibi parat. Vnde quicunque scientiam in Spiritu sancto & pennas in fide habet, illæ admonitionem meam non transgredietur, sed eam in gustu animæ suæ amplectendo percipiat.

VISIO SECUNDA.

INDI DEINDE vidi velut maximam multitudinem viuientium lampadarum, multam claritatem habentium, quæ ignem fulgorem accipientes, serenissimum splendorem adeptæ sunt. Et ecce lacus multæ latitudinis & profunditatis apparuit, os velut os putei habens, & igneum fumum cum multo fœtore euomens; de quo etiam terribilima nebula exhalans, ad finem vsque quasi

visu imperceptibilem attingit: & in quadam clara regione candidam nubem, quæ de pulchra hominis forma plurimas stellas in se continens exierat, affluit; & illam ac eandem hominis formam, ex illa regione eiecit. Quo facto lucidissimus splendor regionem illam circumdedit, & ita omnia elementa mundi, quæ prius in magna quiete constiterant, in maximam inquietudinem versa, horribiles terrores ostenderunt. Et iterum audiui illum, qui mihi prius locutus fuerat, dicentem: Deum fideli deuotione subsequenter, & in dilectione eius digno amore ardentes, à gloria superne beatitudinis nullo impulsu iniustitiæ terribi abstrahuntur: cum illi, qui Deum fictè attendunt, non solum ad maiora non promoueantur; sed etiam abiis, quæ se habere fallaciter putant, iusta examinatione deiiciantur.

2 Quod & hæc maxima multitudo viuientium lampadarum, multam claritatem habentium, ostendit; quæ est plurimus exercitus supernorum spirituum, in beata vita fulgentium: ac in multo decore & ornatu existentium: quoniam cum a Deo creati videntur, non superbam elationem arripuerunt, sed in diuino amore fortiter persistuerunt. Nam ipsi ignem fulgorem accipientes, ita serenissimum splendorem adepti sunt: quia cum Lucifer cum suis superno creatori rebellari conaretur, isti zelum Dei in casu illius & illi consentientium habentes, vigilantiam diuinæ dilectionis induerunt, cum illi cæcitate ignorantie, qua Deum scire noluerunt, incurrerunt. Quomodo? In casu diaboli in illis Angelicis spiritibus qui cum Deo in rectitudine perseuerauerunt, maxima laus exorta est, quoniam illuminati visu perspicaciter agnouerunt, quod Deus immobilis, sine vlla mutatione vilius mutabilitatis in potentia sua perseuerat, ita quod à nullo bellatore superari poterit. Et ita in amore eius exardelcentes, & in rectitudine perseuerantes, omne domicilium iniustitiæ contemplerunt.

3 Sed Lucifer, qui ob superbiam suam de cælesti gloria eiectus est, in initio creationis suæ talis ac tantus exitit, quod nullum defectum nec in decore nec in fortitudine sua sensit. Vnde cum decorem suum inspiceret, & cum vim fortitudinis suæ in semetipso consideraret, superbiam inuenit, quæ ipsi promisit, ut inciperet quod vellet, quia perficere posset quod incepisset. Et videns locum ubi se collocare posse putauit, ibi decorem & fortitudinem suam ostendere volens, in semetipso sic dicebat: Volo fulgere illi, quemadmodum & iste hic. Qui omnis acies eius ascensum dedit, dicens: Quod tu vis, hoc & nos volumus. Et cum in superbiam elatus illud perficere vellet quod cogitauerat, zelus Domini se extendens in ignea nigredine illum cum omni comitatu suo deiecit, ita quod ipsi opaci contra fulgorem, & turbidi contra serenitatem quam habuerant, effecti sunt.

4 Quid est hoc? Quia si Deus præsumptionem illo-

illorum non deieciſſet, iniuſus eſſet; quoniam illos foueret, qui integritatem diuinitatis diuide-
re volebant: ſed eos deiecit, & inſupietatem eo-
rum ad nihilum redegit: ſicut etiam & omnes à
conſpectu claritatis ſuæ aufert, qui ſe ipſi oppo-
nere conantur: vt ſeruus meus Iob offendit, di-
cens: *Lucerna impiorum extinguetur, & ſuperue-*
niet eis inundatio, & dolores diuidet furor ſui. E-
runt ſicut palex ante faciem venti, & ſicut ſauilla
quam turbo diſpergit.

5 Quòd dicitur. Gloria ſuperbientis nequitiz
ex fallia proſperitate, quaſi lumen honoris in
voluntate carnis illorum procedens, qui Deum
non timent (ſed qui illum in peruerſa impieta-
te ſpernunt, contemnentes ſcire quòd nullus
eos valeat expugnare, in igne ferocitatis ſuæ vo-
lentes exurere quæcunque aduerſantur) hæc in
hora vitionis Dei velut terra conculcatur, & de
ſuperno iudicio ſuper eoſdem impios cadet abie-
ctio indignationis omnium que ſub cælo ſunt,
ita quòd & Deo & hominibus moleſti erunt. Vn-
de quia Deus non ſinit eos habere quod volunt,
ideò vndique dolore macerati in homines bac-
chantur per rabiem inſaniæ ſuæ, cum ardent
hoc poſſidere quod Deus non permittit eos de-
glutire. Et cum hoc modo à Deo recedunt, ſol-
lis inutilibus rebus comparantur, ita quòd nec
in Deo nec in hominibus quidquam boni facere
veſſent, de grano vitæ in prauidente oculo inſpe-
ctionis Dei abſciſi. Quapropter & huiusmodi
contritioni traduntur, qui in tepido ſapore iniqui-
tatis diſſipantur, cum ſuperuenientem im-
brem Spiritus ſancti non ſuſcipiunt.

6 Sed lacus ille multa latitudinis & profundita-
tis qui tibi apparet, eſt infernus, latitudinem
vitiatorum & profunditatem perditionum, vt vi-
des, in ſe continens: os etiam velut os putei ha-
bens, & igneum ſumum cum multo ſectore emit-
tens: quia in voracitate ſua ſubmerſionem ani-
marum teuens, cum eis ſauitatem & dulcedi-
nem offendit, eas ad euerſionem tormentorum
peruerſa deceptione perducit, vbiamdet ignis cum
ſuſſuſione teterrima ſumi, & cum ebulliente
mortifero ſectore emanat: quoniam hæc dira tor-
menta diabolo & eum ſequentibus (qui ſe à ſum-
mo bono auerterunt, nec illud ſcire aut intelli-
gere curauerunt) præparata ſunt: vnde & ab om-
ni bono deiecti ſunt, non quia illud neſcierunt,
ſed quoniam illud in magna ſuperbia contem-
plerunt.

7 Quid eſt hoc? In deiectione diaboli hæc ex-
teriores tenebræ, omne genus pœnarum in ſe
habentes, poſiti ſunt: quia hi maligni ſpiritus,
contra gloriam quæ ipſis præparata fuit, miſe-
riam diuerſarum pœnarum ſuſceperunt, & contra
claritatem quam habuerunt, denſiſſimas tene-
bras induerunt. Quomodo? Cum ſuperbus
angelus vt coluber ſe ſerſum crexit, carcerem in-
ferni accepit, quia eſſe non potuit vt illis Deo
præualeret. Et quomodo conueniens eſſet, vt
in vno pectore duo corda eſſent, ſic nec in cælo
duo diſeſſe debuerunt. Sed quoniam idem dia-
bolus cum ſuis ſuperbiam præſumptionem arri-

puit: ideò lacum perditionis ſibi paratum inue-
nit. Sic & homines illi qui eos in actibus ſuis imi-
tantur, participes pœnarum eorum ſecundum me-
rita ſua efficiuntur.

8 Sed quædam animæ ſunt, quæ cum lacum dam-
nationis habentes, à ſcientia Dei proiectæ ſunt:
& ideò infernales pœnas ſine conſolatione trep-
tionis habebunt: quædam autem in obliuio-
ne Dei non exiſtentes, ſed in ſuperioribus exa-
minationibus purgationem peccatorum ſuorum,
in quæ prolapsæ ſunt, recipientes: tandem ab-
ſolutionem vinculorum ſuorum ſentiunt, ad
requiem erectæ perueniunt. Quid eſt hoc?
Gehenna iis obuia eſt, qui Deum in obliuione
cordis ſui ſine pœnitentia habent; cætera ve-
rò tormenta iis, qui quamuis mala opera faciunt,
tamen in iis viſque ad finem non perſeuerant, ſed
tandem ad Deum in gemitibus ſuis reſpiciunt.
Quapropter fideles diabolum fugiant, & Deum
diligant, mala opera abſicientes, & bona cum
virtute pœnitentiæ complectentes: vt ſeruus meus
Ezechiel per me inſpiratus hortatur, dicens:
Conuertimini, & agite pœnitentiam ab omnibus iniqui-
tatibus veſtris, & non erit vobis in ruinam iniqui-
tas.

9 Quod dicitur: O vos homines, qui hæſte-
nus in peccatis iacuiſtis, recordamini Chriſti
nominis veſtri, conuertentes vos ad viam ſa-
lutis: & facite alia opera in fonte pœnitentiæ,
qui prius ſeciſtis multa ſcœla in multis vitiis:
& ita à mala conſuetudine veſtra ſurgentes, non
deprimet vos in ruinam mortis iniquitas illa,
in qua ſorduiſtis, quia illam in die ſaluationis
veſtræ abiectiſtis. Vnde etiam hoc modo gaudium
Angelorum ſuper vos erit, quoniam à diabolo
recesciſtis, & ad Deum cucurriſtis, eum ſic
melius in bonis actibus cognoscentes, quam prius
cum ſciſſetis, cum in irratione antiqui ſeductoris
ſuiſſis.

10 Quod verò de eodem lacu teterrima nebu-
la exhalans ad finem viſque quaſi viſu impercepti-
bilem attigit, hoc eſt, quòd de profundiffima
perditione diabolica fraus emanans ſerpentem
virulentum, neſas fraudulentiæ intentionis in ſe
continentem ad decipiendum, hominem laten-
ter inuaſit. Quomodo? Quia cum diabolus homi-
nem in paradifo vidit, cum magna indignatione
exclamauit, dicens: O quis aſſequetur me in man-
ſione veræ beatitudinis? Et ita in ſemetipſo ſcie-
bat, quòd malitiam ſuam, quam in ſe habuit,
nondum in alia creatura compleuerat, ſed Adam
& Euam puerili innocentia in horto deliciarum
degere videns, cum magno altu exultile ad eos
decipiendum per ſerpentem. Quare? Quoniam
ſerpentem magis aſſimilari ſibi quam aliud ani-
mal intellexit, ſtudit vt in dolofitate illius hoc
occulte perſiceret, quod in forma ſua aperte com-
plere non poſſet.

11 Vnde cum Adam & Euam à vetita ſibi arbore
ſe auertere & anima & corpore conſpexit, in ſe-
metipſo intellexit, eos ibi diuinum præceptum
habere, & quòd in primo opere quod inciperent,
ipſos facillimè deieceret. Neſciebat enim arbo-

rem illam vetitam esse, nisi quòd hoc secundum probationem dolosæ interrogationis suæ, & secundum responsa eorum agnouit. Quapropter in ipsa clara regione candidam nubem (quæ de pulchra forma hominis plurimas stellas in se continens exierat) per nebulam tetricam afflauit, quoniam in eodem amoenitatis loco Eam innocentem animum habentem (quæ de innocente Adam omnem multitudinem humani generis in præordinatione Dei lucentem in suo corpore gestans sumpta fuerat) per seductionem serpentis ad deiectionem eius diabolus inuasit. Cur hoc? Quia sciebat mulieris molliem facilius vincendam quam viri fortitudinem, videns etiam quòd Adam in charitate Eux tam vehementer ardebat, vt si ipse Eam vicisset, quicquid illa Adæ diceret, Adam illud perliceret. Vnde & diabolus illam & formam hominis ex illa regione eiecit: quin idem antiquus seductor Eam atque Adam de sede beatitudinis sua deceptione expellens, in tenebras lubricationis destruxit. Quomodo? Videlicet Eam primum seduxit, vt ipsa Adæ blandiret, quo ei assensum præberet: quia ipsa citius Adam quam alia creatura ad inobedientiam perducere potuit, quoniam de colta illius facta fuerat. Quapropter mulier virum citius deiecit, cum ille eam non abhorrens, verba eius facile assumpsit.

12 Verum vt non puero sed perfecto viro scilicet Adæ perfecta mulier data est, ita etiam modò, cum vir in ætate perfecta fertilis est, perfecta ei mulier coniungenda est: velut cum arbor flores incipit emittere, debita cultura ei adhibenda est. Nam de colta infuso calore & humore Adæ, Eua formata est: ac idèd nunc de fortitudine viri & de calore eius femine suscepto mulier intendit prolem in mundum producere: vir enim seminator existit, mulier autem susceptrix seminis est: vnde & mulier sub potestate viri manet, quoniam vt duritia lapidis ad teneritudinem terræ est, ita etiam & fortitudo viri ad molliem mulieris. Quòd autem prima mulier de viro formata est, hoc est coniunctio desponsationis mulieris ad virum. Et hoc sic intelligendum est. Coniunctio ista non est vanè neque in obliuione Dei exercenda; quia qui mulierem de viro tulit, coniunctionem istam benè & honestè instituit, videlicet carnem de carne formans. Quapropter vt Adam & Eua caro vna existerunt, sic & nunc vir & mulier caro vna in coniunctione charitatis ad multiplicandum genus humanum efficiuntur. Et idèd perfecta charitas in his duobus esse debet, quemadmodum & in illis prioribus. Adam enim uxorem suam culpæ posset, quòd ei consilio suo mortem intulit: sed tamen eam non dimisit quamdiu in hoc sæculo vixit, quoniam illam sibi per diuinam potentiam datam esse cognouit. Vnde propter perfectam charitatem non relinquat homo uxorem suam, nisi propter rationabilem causam illam, quam sibi fidelis Ecclesiæ proponit. Nec omninò diuisio in illis fiat, nisi ambo vna mente in filium meum voluerint respicere, sic in ardenti amo-

re illius dicentes: Volumus mundum relinquere, & illum sequi, qui pro nobis passus est. Quòd si hi duo in vna deuotione dissentiant, vt mundum relinquant; tunc se omninò ab inuicem non separent: quia vt sanguis à carne separari non potest, quamdiu spiritus in illa manet; ita nec maritus nec vxor se ab inuicem diuidant, sed simul in vna voluntate ambulant. Sed si ibi in fornicatione præuicatio legis aut in viro aut in muliere est, tunc aut à semetipsis, aut à sacerdotibus suis publicati, censuram spiritalis magisterij, secundum quod iustum est, sustinebunt. Maritus autem de vxore & vxor de marito coram Ecclesiæ & Prælati ipsius de transgressione coniunctionis suæ secundum iustitiam Dei conqueretur; non tamen ita vt maritus aut vxor aliam copulam querat, sed ipsi aut simul in rectitudine coniunctionis permanebunt, aut se ab huiusmodi coniunctione simul abstinebunt, iuxta id quod eis per disciplinam Ecclesiasticæ institutionis demonstratur: nec se viperea laceratione dilaniabunt, sed pura dilectione diligunt: quoniam & vir & mulier esse non possunt, nisi illa copulatione procreati, quemadmodum Paulus amicus meus testatur, dicens: *Sicut mulier de viro, ita & vir per mulierem, omnia autem ex Deo.*

13 Quòd dicitur: Mulier propter virum creata est, & vir propter mulierem factus est: quoniam vt illa de viro, ita & vir de illa, ne alterum ab altero discedat in vnitatem natorum suorum: quia in vno opere, vnum operantur: quemadmodum aer & ventus opera sua inuicem complicant. Quomodo? Aer à vento mouetur, & ventus aëri implicatur, ita quòd in ambitu eorum omnia virentia illis subdita sunt. Quid est hoc? Mulier viro & vir mulieri in opere filiorum cooperatur: vnde maxima crimina ibi sunt, vbi fornicatio in diebus creationis filiorum diuisionem facit, quoniam proprium sanguinem de fundamento loci sui vir & mulier ibi abscindunt, in alienum locum eum abicientes. His certè fraudulentia diaboli & ira Dei relinquetur, quia scòdus illud præuicatio sunt, quod ipsi Deus constituit. Quapropter, vè ipsi, quando peccata ipsorum eis non remittuntur. Sed quamuis vir & mulier in natis suis, vt ostensum est, sibi cooperentur; omnia tamen, videlicet tam vir quam mulier & cætera creaturæ, ex diuina dispositione & ordinatione sunt: quoniam Deus ea secundum voluntatem suam fecit.

14 Ante incarnationem autem filij mei quidam in antiquo populo plurimas vxores secundum voluntatem suam simul habebant, quia nondum aperta demonstrationis prohibitionem inde audierant, quam filius meus in mundum veniens ostendit rectissimo ordine huius copulationis in marito & vxore quamdiu in hac vita spirarent secundum coniunctionem Adæ & Eux propalam: quoniam coniunctio hæc non secundum voluntatem hominis, sed secundum timorem Dei exercenda est: quia melius est rectum coniugium iuxta dispositionem Ecclesiasticæ discretionis ha-

habere, quam fornicationem appetere: cum tamen vos homines hoc negligentes, vestram libidinem non solum secundum homines sed etiam secundum pecora exerceatis. Fides autem recta & pura dilectio agnitionis Dei inter maritum & uxorem sit, ne femine eorum diabolica arte polluta diuina vitio ipsos percutiat, cum seinuicem mordentes dilaniant, & cum femina sua inhumanè secundum petulantiam pecorum seminant. Vnde cum inuidia vipereo more eos cruciat, & cum maculosa superfluitas seminis ipsorum absque timore Dei & absque humana disciplina in ipsis est: frequenter ad castigationem huius peruersitatis ipsorum recto iudicio Dei, qui ex ipsis nascuntur ad contrarietatem in membris suis delitiscunt, & ad prosperitatem vite sue deiciuntur, nisi penitentiam illorum suscipiens, placabilem me istis ostendam. Nam qui in penitentia peccatorum suorum me inuocauerint: penitentiam ipsorum propter amorem filij mei suscipiam: quoniam qui digitum suum ad me penitendo leuauerit, id est, qui gemitum cordis sui ad me in penitentia extendit, dicens: Peccavi Domine coram te: penitentiam illam mihi filius meus ostendit, qui Sacerdos sacerdotum est: quia penitentia quæ sacerdotibus in amore filij mei in mortem, purgationem peccatorum eam facientibus concedit. Vnde penitentiam suam dignè facientes à maxilla diaboli exeunt homines, quoniam ille hamum diuinæ potentie deglutire volens, iuxta illam, suam fortiter vulnerauit: ubi etiam nunc fideles animæ à perditione transientes ad saluationem perueniunt. Quomodo? Quia sacerdotes in altari inuocatores nominis mei existentes, confessionem populorum suscipiunt, ubi eis remedium salutaris demonstrabunt. Quapropter ut Deum placabilem habeant, semen suum in diuersitate vitiorum non continent: quoniam qui in fornicatione vel in adulterio semen suum eiciunt, filios suos qui hoc modo ex ipsis nascuntur negligentiores reddunt. Quomodo? Qui puro limo lutum vel stercus admisceat, nunquid vas stabile facit? Sic qui semen suum in fornicatione vel adulterio contaminat: nunquid filios fortitudinis gignit? Sed multi ex his in diuersitate morum ac medullarum suarum laborant: multi autem ex eis prudentes & ad seculum & ad Deum efficiuntur. Et cum his celestis Hierusalem impletur: cum ipsi vitia desentes & virtutes amantes in castitate ac in magnis laboribus filium meum imitantur, martyrium ipsius in corpore suo secundum passibilitatem suam gestantes. Vbi autem infantes de homine nasci nolo, ibi viriles vires feminis aufero, ne in ventre matris coagulentur quemadmodum etiam terra fructiferas vires denego: ubi hoc iusto iudicio meo facere volo. Sed quid miraris, o homo, quod in adulteriis & in cæteris huiusmodi criminibus infantes nasci permittit iudicium meum iustum est. Nam à lapsu Adæ non inueni in humano semine iustitiam quæ in eo esse debuit, ubi eam diabolus in gustu pomi fugauerat: idcirco mihi filium meum

Vif. Hildeg.

in mundum sine villo peccato de virgine natum: quatenus in sanguine suo, cui nulla pollutio carnis inerat, diabolo spolia illa quæ in homine rapuerat, auferret.

15 Nam nec homo conceptus in peccato, nec Angelus tegmen carnis non habens, hominem in peccatis iacentem, & corporali grauedine laborantem, à diabolica potestate eripere potuit: præter illum qui sine peccato veniens & corpus mundum sine peccato habens, eum sua passione liberauit. Vnde homines, quamuis in peccatis nati sint, tamen eos ad supernum regnum colligo, cum illud fideliter quaerunt. Electos enim meos nulla peruersitas mihi abstrahere potest, ubi sapientia testatur, dicens: *Iustorum anima in manu Dei sunt, & non tangit illos tormentum mortis.*

16 Quod dicitur. Illorum qui viam rectitudinis complectuntur, animæ cum deuoto affectu in operibus superni auxiliatoris sunt: ita vt propter bona opera quibus celestem beatitudinem in altitudine iustitiae lucrificiunt, non confringat illos cruciamentum perditionis, quia verum lumen eos in timore & in amore Dei pascit. Sed postquam Adam & Eva de loco amenitatis expulsi sunt, opus concipiendi & pariendi filios in semetipsis cognouerunt: & ita de inobedientia sua in mortem cadentes dulcedinem peccati conceperunt, cum se posse peccare cognouerunt. Sed ipsi hoc modo rectam constitutionem meam in libidinem peccati vertentes, cum commotionem venarum suarum non in dulcedine peccati sed in amore filiorum scire deberent, eam diabolica suggestione in libidinem dederunt: quia innocentiam geniturae suæ perdescentes, illam in peccatum miserunt. Vnde quoniam hoc non sine diabolica persuasione peractum est, idcirco & idem diabolus ad hoc opus iacula sua emisit, ne sine suggestione ipsius perficiatur, cum dixit: Mea fortitudo in conceptu hominum est, & idcirco homo meus est. Et videns quod homo participes peccatorum suarum esse debuit, quia ei consenserat, iterum in semetipso dicebat. Fortissimo Deo omnes iniquitates contrariæ sunt, quoniam omnino iniustus non est. Et hoc idem deceptor in corde suo maximum sigillum posuit, videlicet quod homo, qui sibi sponte consenserat, ipsi auferri non posset. Quapropter secretum consilium in me fuit, vt filium meum ad redemptionem hominū mitterem, quatenus celesti Hierusalem redderetur homo. Et hæc consilio nulla iniquitas resistere potuit, cum filius meus in mundum veniens, omnes ad se collegit qui ipsum audire & imitari peccata deserendo volebant. Ego enim iustus & rectus sum nullam volens iniquitatem: quam tu, o homo, amplecteris, cum te malum posse facere cognoscis. Nam Lucifer & homo, in initio creationis suæ mihi rebellare tentauerunt, & stare non potuerunt, de bono cadentes & malum eligentes. Lucifer autem totum malum comprehendit, & omne bonum abiicit: nec illud omnino gustauit, sed in mortem cecidit. Adam verò bonū gustauit cum obedientiam suscepit, sed malum concupiuit, & in concupiscentia sua illud perfecit, cum inobe-

a 3

dicens

diens Deo exitit. Quod quare factum sit, non est à te, o homo, perquirendum: vel quid ante constitutionem sæculi fuerit, vel quid post nouissimum diem futurum mortalibus homo scire non potest, sed solus Deus hoc nouit: nisi quantum illud electos suos Deus scire permittit. Sed & fornicatio illa quæ se communem hominibus facit: abominabilis coram me est: quia ab initio masculinum & feminam in honestate, & non in turpitudine constitui. Vnde illi hypocritæ qui dicunt sibi licitum esse secundum appetitum pecorum fornicari cum quocunque uoluerint: indigni oculis meis sunt, quoniam honorem & altitudinem rationalitatis suæ despicientes in pecora respiciunt, & se illis similes faciunt: vnde illis qui sic uiuentes, in hac turpitudine perseuerant.

17 Nec etiam uolo ut notitia sanguinis in coniugio se commisceat, ubi ardor amoris in consanguinitate nondum attenuatus est: ne impudens amor in recordatione consanguinitatis ibi oriatur: sed sanguis alienæ stirpis conueniat: qui iam nullam notitiam consanguinitatis in se arde re sentit, quatenus humana disciplina in opere suo sit.

18 Quia lac semel vel bis coctum saporem suum non perdit: cum septima vel octaua vice coagulatum & coctum vires suas deferens iam delectabilem saporem non nisi in necessitate habeat. Et ut notitia consanguinitatis in propria coniugatione nasci possit: ita etiam & notitia consanguinitatis prioris coniugis in aliena copula abhorrenda est: nec se homo ad huiusmodi copulam coniungat: sicut & Ecclesia per Doctores suos prohibet, qui ipsam in multa sollicitudine & honore stabilierunt.

19 Quod autem in veteri Testamento homines in consanguinitate sanguinis sui præcepto legis coniuncti sunt, hoc propter duritiam illorum factum est, ut inuicem pacem haberent: & ut tam firma charitas in eis esset, ne tribus diuisis coniunctioni Gentilium se miscentes scædus meum infringerent, usque dum illud tempus uenit, in quo filius meus plenitudinem charitatis afferens, coniunctionem consanguinitatis carnalis copule in alienam profapiam cum pudore verecundiæ transmutauit. Vnde quoniam sponsa eiusdem filij mei uinculum timoris mei & rectam illitiam in sancto baptismo modo suscepit: idcirco etiam huiusmodi consanguinitatis coniunctio nunc à se longè sit, quia fornicatio sine verecundia & sine moderatione libidinis in amplexibus uiri & mulieris in noto sanguine magis quam in alieno ad turpe opus accenderetur. Ego enim opus istud per hunc hominem edidit: cui illud in homine ignotum est, & qui sermonem istum non ab homine sed à scientia Dei accepit. Sed quid nunc?

20 Cum autem masculus in forti ætate est, ita quod uenæ illius sanguine plene sunt, tunc fertilis in femine suo est, tunc mulierem in desponsatione legitime institutionis sibi accipiat, quæ etiam in feruenti ætate existens semen illius cum verecundia suscipiat, & illi prolem in via rectitudinis gignat.

21 Sed vir ante annos fortitudinis suæ semen su-

um in superfluitate libidinis non eiiciat: quia hoc probatio peccati suggerente diabolo est, si semen suum in concupiscentia libidinis seminare tentauerit, antequam ipsum semen rectam coagulationem in feruente calore habere possit. Et cum vir iam fortissimus in generationis opere est: tunc vires suas secundum quod potest in illo tempore non exerceat: quoniam si tunc ad diabolum respicit, opus diabolicum operatur, corpus etiam suum contemptibile faciens, quod omnino illicitum est. Vir autem secundum quod cum humana natura docet: in fortitudine caloris & in abundantia seminis sui rectum iter in vxore sua querat, & hoc cum humana disciplina ob studium filiorum faciat. Sed nolo ut idem opus fiat in separatione mulieris, cum iam fluxum sanguinis sui patitur: quod est apertio occultorum membrorum utriusque, ne fluxus sanguinis eius susceptum semen maturum effundat, & ita semen effusum pereat: se enim tunc mulier in dolore & in carcere positam uidet: portionem scilicet doloris partus sui tangens: sed hoc tempus doloris in muliere non damno: quoniam illud Eux dedi, quando in gustu pomi peccatum concepit, vnde & mulier in hoc tempore in magno misericordie subsidio leuanda est: ipsa autem se continet in abscondito discipline: non autem ita ut in abscessu templi mei se arceat, sed fidei permisione ipsum in officio humilitatis pro salute sua ingrediatur. Quia autem sponsa filij Dei semper integra est: vir apertis uulneribus, si integritas membrorum eius in tactu percussione diuisa est, templum meum nisi cum timore magne necessitatis non intrabit, ne videatur: sicut integra membra Abel, qui templum Dei fuit: Cain frater suus crudeliter fregit.

22 Sed & mulier, cum prolem pepererit fractis occultis membris suis, templum meum non nisi secundum legem per me sibi datam ingrediatur: quatenus sancta sacramenta eiusdem templi mei ab omni pollutione & dolore uiri & mulieris inuiolabilia sint: quia filium meum purissima uirgo genuit: quæ integra absque ulla uulnere peccati fuit. Locus enim, qui in honore uirgenitatis mei consecratus est, integra omni corruptione liuoris ac uulneris esse debet: quoniam idem uirgenitus meus integritatem uirginis partus in se nouit: vnde & mulier quæ integritatem uirginitatis suæ cum viro corrumpit: in liuore plagæ suæ qua corrupta est ab ingressu templi mei se continet, usque dum plaga uulneris ipsius sanetur, secundum quod Ecclesiastica disciplina ipsi de eadem causa certissime demonstrat. Nam cum filio meo in ligno crucis sponsa ipsius coniuncta fuisset: ipsa usque dum filius meus discipulis suis præcepit ut ueritatem Euangelij per totum mundum disseminarent in occulto se continuit, ac deinde aperte surrexit & gloriam sponsi sui in regeneratione spiritus & aquæ palam prædicauit. Sic & uirgo quæ viro coniungitur faciat, cum pudica scilicet verecundia usque ad tempus illud quod sibi Ecclesiastica censura proponit, in occulto maneat: & hoc peracto de occultatione sua se transferens ad dilectionem sponsi sui aperte procedat.

23 Nolo etiam ut prædictum opus viri ac mulieris exerceatur cum iam radix infantuli in muliere posita est: ne coagulatio infantuli superfluo & perditio semine polluatut vsque ad purgationem partus ipsius: quod iterum ob amore filiorum in rectitudine & non in petulantia fieri non prohibetur. Siegenus humanum in procreatione sua in honestate humanæ disciplinæ procedere positum est: & non sicut vaniloquium stultorum hominum clamat dicentium sibi licitum esse libidinem suam secundum voluntatem suam exercere, dicentes: Quomodo possumus nos tam inhumane continere? O homo si recipis ad diabolum: ipse te ad omne malum excitat & mortifero veneno suo interficit: si autem ad Deum oculos leuas: ipse tibi adiutorium præbet & te calum facit. Nonne in opere tuo magis libidinem quam castitatem appetis? Mulier viro subiecta est in qua ipse semen suum seminet: sic etiam terram operatur ut fructum afferat. Nunquid vir terram operatur: ut spinas & tribulos gignat? Nequaquam. sed ut digrum fructum det. Ita etiam hoc studium hominis in amore filiorum & non in petulantia libidinis esse debet. Ergo o homines plorate & vlulate ad Deum vestrum quem tam frequenter in peccatis vestris contemnitis: cum in pessima fornicatione semen vestrum eijcitis: ibi non solum fornicatores sed etiam & homicidæ existentes. quia respectum Dei abijcitis & libidinem vestram secundum voluntatem vestram completis. Vnde etiam diabolus in hoc opere semper persequitur vos: sciens quod magis concupiscentiam vestram appetitis quam gaudium filiorum inspiciatis. Audite ergo qui in turribus Ecclesiæ estis. In fornicatione vestra nolite me accusare, sed vosmetipsos inspicite: quoniam cum ad diabolum curritis me contemnentes, illicita opera facitis, & ideo talsi esse non vultis: ut seruus meus Osee de contaminato populo loquitur dicens. *Non dabunt cogitationes suas ut reuertantur ad Deum suum: quia spiritus fornicationis in medio eorum. & Deum non cognouerunt.*

24 Quod dicitur. Maligni homines Deum non cognoscentes faciem cordis sui abscondunt non conuercentes eam in diuersis inuolutionibus machinationis suæ, ut redeant ad veram claritatem, perspicaci scilicet oculo non discernentes quæ Dei sunt, sed malum in semetipsis nutriunt: quoniam afflatio petulantis inmundiciæ per diabolicam suggestionem virilem fortitudinem, quam in se habere deberent, emollit: non sinens eos ut in Deum bonam conscientiam suam ponant: cum aduersarius ipsos à vita felicitatis auerit.

25 Sed nunc ad amantissimas oues meas, quæ in corde meo plantatæ sunt, me conuertam, semen castitatis existentes: virginitas enim per me plantata est, quia etiam filius meus de virgine natus est. Et ideo virginitas est pulcherrimum pomum inter omnia poma conuallium: & magna personæ in omnibus personis, quæ in palatio indeficientis Regis sunt: quoniam ipsa præcepto legis subdita non est, quia vniuersum meum mundo edidit. Quapropter audiant, qui filium Dei sequi volunt in innocentia liberæ castitatis & in separatione

merentis viduitatis: quoniam nobilior est virginitas non polluta ab initio quam viduitas oppressa virili iugo, cum tamen post dolorem suum in quo virum suum perdidit, virginitatem sublequitur. Filius enim meus plurimos dolores in corpore suo pertulit & mortem crucis subiit: vnde & vos in amore ipsius multas angustias patiemini, cum in vobismetipsis superabitis quod in libidine peccati ex gustu pomi seminatum est: sed tamen ibi ab incendio libidinis effluentes riuulos in semine vestro sustinentes, cum tam casti esse non potestis, quin fragilitas humanæ debilitatis se latenter ostendat in vobis: in illo labore passionem filij mei imitari debetis: cum vobismetipsis resistitis, ardentem flammam libidinis videlicet in vobis extinguentes & alia secularia quæ mundi sunt, scilicet iram, superbiam, luxuriam, & cætera huiusmodi vitia cohibentes, atque victoriam istam magno certamine perficientes. Vnde tunc prælia ista magno decore & multo fructu clario-
ra super Solem & dulciora super aromatum suauitatem coram me apparent, quia vniuersum meum in doloribus eius imitami, cum ardentem libidinem tam forti certamine in vobis conculcatis. Et cum sic perseveratis, multam gloriam inde in cælesti regno consequimini. O vernantissimi flores, Angeli mei in vestro certamine admirantur quod mortem euaditis, quod in venenoso luto mundi polluti non estis, cum tamen carnale corpus geratis, illud hoc pacto conculcantes, quod gloriosi in consortio eorum eritis, quoniam secundum similitudinem ipsorum impolluti apparetis: ideo gaudete cum sic perseveratis, quia tunc vobiscum sum cum me fideliter suscipitis, & vocem meam cum gaudio cordis vestri adimpletis, quemadmodum in secreta visione Ioannis dilecti mei ostendo, dicens: *Ecce sto ad os suum & pulso: Si quis auerit vocem meam, uocabo illum & cenabo cum illo & ipse mecum.*

26 Quod dicitur. Vos qui me Salvatore vestrum fideliter amatis: videte quia vobis succurrere volens expecto ad tabernaculum cordis vestri, considerans quid conscientia vestra in scrinio cordis sui contineat: & cum inspiratione recordationis mentis vestræ spiritum vestrum ad apertionem susceptionis bonæ voluntatis commoneo. Quod si tunc fidele cor percipit sonitum timoris mei, coniungo me ad ipsum amplectens eum, indeficientem; cibum capiens cum illo: cum ipse suauem gustum in bonis operibus semetipsum mihi præbet: ita & ipse cibum vitæ in meipso percipiturus est: quoniam illud amat, quod iustitiam desiderantibus vitam offert.

27 Sed ut vides, Adam & Eva de paradiso expulsi, lucidissimus splendor eandem regionem circumdedit: quoniam illis ob transgressionem suam locum amenitatis exeuntibus, potentia diuinæ maiestatis omnem maculam totius contagionis ab eodem loco sequestrans, cum ita sua claritate munivit, ne amodo vlla contrarietate tangere-
retur, ostendens etiam quod transgressio illa quæ in eo facta fuerat, quandoque clementer & misericorditer abolenda esset.

Quid lucidissimus splendor.

Quid ele-
mantorū
concuſio.

28 Et ita omnia elementa mundi, quæ prius in magna quiete confiterant, in maximam inquietudinem verſa, horribiles terrores ostenderunt; quia creatura illa, quæ ad ſeruitutem hominis creata fuerat, nec vllam aduerſitatem in ſe ſenſerat (homine inobedientiam capeſcente & creatori ſuo factō inobediente) tranquillitatem ſuam reliquit, & inquietudinem luſcepit, maximas & plurimas contrarietates hominibus inferens, vt homo ſeipſum ad deteriora flexerat, per illam coërceretur. Quid hoc? Quia homo in loco deliciarum Deo rebellis extitit; idcirco & creatura illa, quæ homini in ſeruitio ſubiecta fuit, ſe homini oppoſuit.

29 Et paradifus eſt locus arcentitatis, qui floret in viriditate florum & herbarum & deliciis omnium aromatum, repletus optimis odoribus, dotatusq; in gaudio beatarum animarum, dans fertiliſſimam fecunditatem aridæ terræ; quia fortiſſimam vim terræ tribuit, velut anima corpori vires præbet: quoniam paradifus in vmbra & in perditione peccatorum non obſcuratur.

30 Quapropter audite & intelligite me vos qui in cordibus veſtris dicitis: Quid ſunt hæc? & cur ſunt hæc? O cur tam ſtulti eſtis in cordibus veſtris, qui ad imaginem & ſimilitudinem Dei facti eſtis? Quomodo tam magna gloria & tantus honor qui vobis datus eſt, poſſet eſſe ſine probatione; cum tamen aurum, quod quaſi nihil eſt & aliquid inane, debeat in igne probari, & pretioſi lapides in purgatione poliri, & huiuſmodi omnia in omnibus perquiri? Ergo, ô ſtulti homines, hoc quod ad imaginem & ſimilitudinem Dei factum eſt, quomodo ſine probatione poſſet ſubſiſtere? Nam homo ſuper omnem creaturam examinandus eſt, & idcirco per omnem creaturam probandus eſt. Quomodo? Spiritus per ſpiritum probandus eſt, caro per carnem, terra per aërem, ignis per aquam, pugna per pacem, bonum per malum, pulchritudo per deformitatem, paupertas per diuitias, dulcedo per amaritudinem, fanitas per infirmitatem, longum per breue, durum per molle, altitudo per profunditatem, lux per tenebras, vita per mortem, paradifus per pœnas, cœleſte regnum per gehennam, & terrena cum terrenis, cœleſtia cum cœleſtibus. Sic homo in omni creatura probatus eſt, videlicet in paradifo, in terra & in interno: poſtea collocatus in cœlo. Apertè enim videtis pauca de multis, quæ ante oculos veſtros abſcondita ſunt. Er cur deriditis ea quæ recta, plana & iuſta ac bona in omnibus bonis coram Deo ſunt? Quare his indignamini? Deus iuſtus eſt, ſed genus hominum in præuaricatione præceptorum Dei iniuſtum eſt, cum ſapientius Deo eſſe contendit.

31 Nunc dic mihi, ô homo, quid putas te fuiſſe, cum nondum eras in anima & corpore? Tu verò neſcis quomodo creatus ſis. Sed nunc, ô homo, cœlum & terram viſ perſcrutari, & iuſtitiam eorum in conſtitutionem Dei diiudicare & ſumma dignoſcere; cum nec infima valeas examinare, quia neſcis quomodo viuas in corpore, vel quomodo exuaris à corpore. Qui te in primo homine creauit, ille hæc omnia præiudicet. Sed idem mi-

tiſſimus pater miſit vnigenitum ſuum mori pro populo, vt hominem à diabolica potestate liberaret.

32 Et ſic homo liberatus fulget in Deo, & Deus in homine: confortium homo cum Deo habens, fulgentiorem claritatem quam prius haberet, poſſidet in cœlo. Quod non fuiſſet, ſi filius Dei carnem non induiſſet: quoniam ſi homo in paradifo permaniſſet, filius Dei in cruce paſſus non fuiſſet. Sed cum homo per callidum ſerpentem deceptus eſt, Deus in vera miſericordia tactus, vnigenitum ſuum in puriſſima virgine incarnari voluit: atque ita poſt ruinam hominis eleuatus fuit plurimæ virtutes in cœlo fulgentes, veluti eſt humilitas regina virtutum, quæ in virgineo partu floruit, vt etiam cæteræ virtutes, quæ electos Dei ad cœleſtia perducunt. Nam cum ager multo labore colitur, multum fructum proferit, vt in humano genere oſtenſum eſt: quia poſt ruinam hominis, plurimæ virtutes ad ſubleuationem eius ſurrexerunt. Sed ô homines vos grauati corporali pondere, non videtis illam magnam gloriam, quæ vobis ſine macula & ſine vlla dedignatione in plena iuſtitia Dei præparata eſt, quam nullus auferre poſſet: prius enim quàm fabrica mundi conſtituta fuiſſet, hæc omnia Deus in vera iuſtitia præiudicet. Vnde, ô homo, ſimilitudinem hanc conſidera.

33 Dominus, qui in multo ſtudio hortum facere vult, primitus aptum locum horti ponit: ac deinde locum cuiuſque plantationis diſponens, fructum bonarum arborum vtilitatem, ſaporem, odorem habentium, & diuerſorum generum aromata conſiderat. Et ſic dominus magnus & profundus artiſex quamque plantationem ſuam in eo diſponit, vt bene diſcerni in vtilitate ſua poſſit: ac deinde cogitat quanta munitione eum circumdet, vt nullus inimicorum plantationem eius diſſipare valeat. Tunc etiam pigmentarios ſuos conſtituit, qui eundem hortum rigare ſciant, & qui fructum eius colligant, & exinde diuerſa pigmenta conſiciant. Quapropter, ô homo, diligenter conſidera, quia ſi dominus ille præiudicet quoddam hortus ſuus nullum fructum nec vllam vtilitatem proferens deſtruendus eſt; quare tunc tantus & tam profundus artiſex hortum illum tam magnò ſtudio & tam magnis laboribus extruit, plantat, rigat & munit? Audi igitur & intellige: Deus qui Sol iuſtitie eſt, ſplendorem ſuum ſuper lutum, quod præuaricatio hominis eſt, miſit: & ſplendor ille in multa claritate reſplenduit, quoniam lutum illud valde ſædum & opacum fuit. Sol enim in ſua claritate eſfulſit, & lutum in ſua ſæditate putruit: vnde Sol maiori delectatione à videntibus amplectebatur, quàm ſi lutum ei oppoſitum non eſſet. Sed ſicut lutum ad ſimilitudinem Solis ſædum eſt, ſic etiam tranſgreſſio hominis ad iuſtitiam Dei iniqua eſt. Vnde iuſtitia, quia pulchra eſt, diligenda eſt; & iniquitas, quoniam ſæda eſt, odienda. In hanc ſæditate cecidit ouis domini qui hortum plantauerat. Et huiuſmodi ouis per conſenſum ſuum, non per domini ignauiam à domino ſublata eſt; quam poſtea dominus multo ſtudio & iuſtitia requiſiuit. Quapropter tunc chorus

An-

Angelorum in maximo gaudio illuminatus est, cum hominem Angeli in cælo viderunt. Quid hoc? Cum innocens agnus in crucem suspensus est, elementa tremuerunt, quia nobilissimus virginis filius de manibus homicidarum corporaliter occisus est. In cuius morte perditæ ouis ad pascua vitæ reportata est. Nam antiquus persecutor postquam vidit quod ouem illam propter sanguinem innocentis agni quem agnus in remissionem peccatorum hominum effuderat, perdere debuit: tunc primum cognouit quis agnus ille esset: quoniam prius scire non potuit, quomodo cælestis agnus sine virili semine & sine vlla concupiscentia peccati de virgine in obumbratione Spiritus sancti incarnatus est: idem enim persecutor in initio creationis suæ in statu superbix erexit se, in mortem seipsum precipitans, & de gloria paradisi deliciens, cui Deus in potestate sua resistere noluit, sed eum in humilitate per filium suum superauit. Et quia Lucifer iustitiam Dei contempsit, iusto iudicio Dei, incarnationem vnigeniti filij Dei scire non potuit. Nam in hoc abscondito consilio perditæ ouis ad vitam reportata est. Vnde, o rebelles homines, cur tantam duritiam vobis assumitis? Deus hominem deserere noluit, sed filium suum ad saluationem eius misit: quoniam sic Deus caput superbix in antiquo serpente contriuit. In ereptione enim hominis de morte, infernus claustrum suum aperuit, Sathana clamante: Væ, væ, quis me adiuuabit? Sed & omnis diabolica turba in fremitu magno seipsum decerspit, admirans quæ tanta potestas esset, cui ipsa cum principe malitiæ resistere non posset, cum sibi fideles animas auferri videret. Sic homo super celos eleuatus est, quia Deus in homine, & homo in Deo per filium Dei apparuit. Idem etiam Dominus, qui ouem perdididerat, sed eam tam gloriose ad vitam reduxerat, pretiosam margaritam in eandem similitudinem habuit, quæ perditæ in multis fordes incidit. Sed ipse eam ita in sorde iacere non permittens eam quæsiuit, & inuentam gaudenter extraxit; & de sorde in qua lacuerat, extractam ita expurgauit, ut aurum in fornace purgari solet, & eam in pristinum honorem maiori gloria reparauit. Nam Deus hominem creauit, sed ipse diabolica persuasione in mortem corruit, de qua eum filius Dei per sanguinem suum eripuit, & eum ad celestem honorem gloriose perduxit. Quomodo? In humilitate & charitate.

34 Humilitas enim filium Dei de virgine nasci fecit; ubi ipsa humilitas nec in maris amplexibus, nec in curiositate carnis, nec in diuitiis terrenis, nec in aureis ornamentis, nec in secularibus honoribus inuenta est: sed filius Dei in præsepio iacuit, quia mater eius pauperula fuit. Et humilitas semper gemit, plorat & omnia crimina interimit, quod opus ipsius est. Vnde quisquis diabolum vult expugnare; se muniat & armet humilitate: quoniam Lucifer tam valde fugit; & velut coluber se coram ea in cauerna abscondit: quia ubi ipse illum apprehenderit: eum quasi fragillimum filum citius frangit. Charitas quoque vnigenitum Dei filium in sinu patris in cælo conti-

ner, & cum in vterum matris in terram demitteretur, quoniam ipsa nec peccatores nec publicanos spernit; sed omnes saluare intendit. Quapropter & fontem lachrymarum ab oculis fidelium sapienter educens, duritiam cordis emollit. In hoc humilitas & charitas, clariore cæteris virtutibus sunt: quoniam humilitas & charitas, sunt velut anima & corpus, quæ fortiores vires ætheris viribus animæ & membris corporis habent. Quomodo? Humilitas est quasi corpus & charitas velut anima; nec ab inuicem separari possunt, sed simul operantur: sicut nec anima nec corpus disiungi valent, sed sibi cooperantur, quæ in uero in corpore viuunt. Et sicut animæ & corpori diuersa membra corporis secundum vires suas subiecta sunt; ita etiam humilitati & charitati, cæteræ virtutes secundum iustitiam suam cooperantur. Et ideo, o homines, ad gloriam Dei & pro salute vestrâ humilitatem & charitatem sectamini; cum quibus armati diabolicas insidias non timebitis, sed indeficientem vitam possidebitis. Vnde quicumque scientiam in Spiritu sancto & pennas in fide habet, admonitionem meam non transgredietur, sed eam in gustu animæ suæ amplectendo percipiat.

VISIO TERTIA.

POST hæc vidi maximum instrumentum, rotundum & vmbrosum secundum similitudinem oui; superius arctum, & in medio amplum, ac inferius constrictum; in cuius exteriori parte per circuitum lucidus ignis fuit; quasi pellem vmbrosam sub se habens. Et in igne illo erat globus rutilantis ignis tantæ magnitudinis, ut instrumentum totum ab eo illustraretur; super se tres faculas sursum ordinatè positas habens; quæ suo igne eundem globum ne laberetur, continebant; & globus ille se aliquando sursum extulit, & plurimus ignis ei occurrit; ita quod exinde flammæ suas longius produxit, ac se aliquando deorsum inflexit, multumq; frigus ei obuiam venit, quapropter flammæ suas citius subduxit. Sed & de igne illo qui instrumentum circumdederat, status quidam cum suis turbinibus exiebat; & de pelle illa quæ sub eo iacebat, alius status cum turbinibus suis exilliebat; qui se in ipso instrumento hac & illac diffundebant. In eadem quoque pelle quidam tenebrosus ignis tanti horroris erat, quod eum intueri non valebam, qui totam pellem illam sua fortitudine concutiebatur plenus sonituum, tempestatum & acutissimorum lapidum maiorum & minorum: Qui dum sonitum suum eleuaret, ille lucidus ignis & venti & ær commouebantur; ita quod fulgura sonitum ipsum præuenerunt: quia ignis ille, primum commotionem eiusdem sonitus in se sentiebat. Sed sub eadem pelle purissimus æther erat sub se nullam pellem habens, in quo etiam globum quendam candentis ignis plurimæ magnitudinis cernebam, super se duas faculas sursum apparenter positas habentem, ipsamq; globum ne modum cursus sui excederet;

con-

continentes: & in eodem æthere multæ & claræ sphaeræ vbique posite fuerant, in quas idem globus interdum se aliquantulum euacuans claritatem suam emittit, & ita sub præfatum rubeum igneumq; globum recurrens, & ab eo flammam suam restituit, iterum illas in eadem sphaeræ effluit. Sed & ab ipso æthere quidam flatus cum suis turbinibus erumpebat, qui se in præfatum instrumentum vbique dilatabat. Sub eodem autem æthere, aquosum aërem videbam, albam pellem sub se habentem, qui se hac & illac diffundens, omni instrumento illi humorem dedit. Qui dum se interdum repente congregaret, repentimam pluuiam multo fragore emittit: & dum se leniter diffudit, blandam pluuiam leni motu effudit. Sed & ex eo quidam flatus cum turbinibus suis exiens, per prædictum instrumentum se vbique expandit. Et in medio istorum elementorum quidam arenosus globus plurimæ magnitudinis erat, quem eadem elementa ita circumdederant, quod nec hac nec illac dilabi poterat. Sed dum interdum eadem elementa cum prædictis flatibus se inuicem concuterent, eundem globum sua fortitudine aliquantulum moueri compellebant. Et vidi inter Aquilonem & Orientem velut maximum montem, qui versus Aquilonem multas tenebras & versus Orientem multam lucem continebat; ita tamen quod nec lux illa ad tenebras, nec tenebræ ad lucem pertingere poterant. Audiuique iterum vocem de cælo mihi dicentem: Deus qui omnia sua voluntate condidit, ea ad cognitionem & honorem nominis sui creauit, non solum autem ea quæ vilitia & temporalia sunt, in ipsis ostendens; sed etiam illa quæ inuisibilia & æterna sunt, in eis manifestans.

Quid instrumentum videmus.

2. Quod & visio hæc quam cernis, demonstrat. Nam hoc maximum instrumentum quod vides rotundum & vmbrosam secundum similitudinem oui superius arctum, & in medio amplum, ac inferius contritum, declarat fideliter omnipotentem Deum in maiestate sua incomprehensibilem, & in mysteriis suis inastutabilem, & spem omnium fidelium existentem, cum primitus mundus rudes & simplices in actibus suis essent, postea in veteri ac noua lege instructiores se mutuo molestant & affligunt, & tandem circa finem mundi multas ærumnas in angustis suis passuri sunt.

Quid lucidissimus ignis in vultu.

3. In cuius exteriori parte per circuitum lucidus ignis est, quasi pellem vmbrosam sub se habens; designat quod Deus illos qui extra veram fidem sunt, vbique per ignem vltionis suæ exurit: eos verò qui intra fidem Catholicam manent, vbique per ignem consolationis suæ purificat: ita diabolice perversitatis tenebrositatem prosterbens, vt & factum est cum diabolus à Deo creatus se Deo opponere volens in perditionem denictus corruit.

Quid globum rutilantem.

4. Et in igne isto est globus rutilantis ignis tantæ magnitudinis, vt instrumentum totum ab eo illustretur, qui splendor claritatis suæ ostendit quod in Deo patre est ineffabilis vnigenitus eius Sol iustitiæ fulgorem ardentis charitatis habens, tantæq; gloriæ exsistens, vt omnis creatura à clari-

tate lucis eius illuminatur, super se tres sæculas sursum ordinatè positas habens, quæ suo igne globum ne labatur, continentem; videlicet sua administratione trinitatem omnia continentem, & demonstrantes quod filius Dei de cælo ad terras descendens, Angelis in cælestibus relictis hominibus etiam qui in anima & corpore subsistunt, cælestia manifestaui: qui claritatis eius beneficio ipsum glorificantem, omnem noxium errorem abiciunt, cum eum verum Dei filium de vera virgine incarnatum magnificauit, postquam ipsis eum Angelus prænuunciavit, & postquam homo in anima & corpore viuens eum fidei gaudio suscepit.

5. Quapropter & idem globus se aliquando sursum eleuat, plurimumq; ignis ei occurrit, ita quod exinde flammam suam longius producit: significans, quia vbi tempus illud venit, quod vnigenitus Dei pro redemptione & subleuatione humani generis per voluntatem patris incarnari debuit, spiritus sanctus in virtute patris superna mysteria in beata virgine mirabiliter operatus est, ita quod eodem filio Dei in virginali pudicitia fecunda virginitate mirificum iugorem dante, virginitas gloriola effecta est. Quoniam in nobilissima virgine, summæ desiderabilis incarnatio demonstrata est.

6. Et ita etiam se aliquando deorsum inclinatur, multumq; frigus ei obuiam venit, quam ob causam flammam suam citius subducit, declarans quoniam idem vigenitus Dei ex virgine natus, & ita ad paupertatem hominum misericorditer inclinatus, plurimis miseris ipsis occurrentibus multis corporales angustias sustinens, cum se mundo corporaliter ostenderat, de mundo transiens ad patrem rediit, discipulis etiam ipsis asstantibus, quem admodum scriptum est: *Videntibus illis eleuatus est, & nubes suscepit eum ab oculis eorum.*

7. Quod dicitur. Filiis Ecclesiæ in interiori scientia cordis sui filium Dei suscipientibus, sanctitas corporis eius eleuata est in potentia diuinitatis ipsius, & in mystico miraculo nubes secreti mysterij suscepit eum à mortalibus oculis abscondens ipsum, flabrisq; ventorum ipsi famulantibus.

8. Sed vt vides de igne illo, qui idem instrumentum circumdederat, flatus quidam cum suis turbinibus exibat, qui ostendit quoniam ab omnipotente Deo totum mundum sua potestate complente, vera disseminatio iustis sermonibus processit, quando ipse viuus & verus Deus hominibus in veritate demonstratus est.

9. Et de pelle illa quæ sub eo est, alius flatus cum turbinibus suis ebulit: quia etiam de diabolica rabie, quæ Deum ignorans non timet, pessima fama cum nequissimis locutionibus exit: qui se in ipso instrumento hac & illac diffundunt, quoniam in sæculo diuersis modis viles & inutiles rumores inter populos se commiscunt.

10. In eadem quoque pelle quidam tenebrosus ignis tanti horroris est, quod eum intueri non possunt; qui declarat quod in pessimis & nequissimis infidiis antiqui proditoris, teterrium homicidium tanti feruoris erumpit, quod insaniam illius hu-

Quid ignis de sursum occurrunt.

Quid frigus obuiam venit.

Quid ignis flatus & turbines.

Quid flatus & turbines pellis.

Quid ignis tenebrosus.

humani intellectus discernere non valet: qui totam pellem illam sua fortitudine concutit: quoniam homicidium omnes diabolicas malignitates suo horrore conspiciuntur, cum in primogenitis ab ira odium ebulliens fratricidium perpetravit: ignis ille plenus tonitruum erat, tempestas & acutissimorum lapidum maiorum & minorum; quia homicidium plenum avaritiæ est & ebrietasque frivolis nequitiis, quæ sine misericordia bacchantur, tam in magnis homicidiis

*Quid cō-
motio ig-
nis, vento
rū & aeris*

*Quid ful-
gura toni-
trum præ-
monstrant*

*Quida-
riber pu-
rissimus
sub pelle*

*Quid glo-
bus ignis
candens
maximus*

quàm in minoribus vitis. Qui dum tonitruum suum eleuat ille lucidus ignis, & venti & aer commoventur; quoniam dum homicidium in cupiditate effusionis sanguinis fridetur, superna iudicia, celeres rumores, & ubique ad ruinam homicidiæ extente præparationes in ultione recti iudicii fulcitantur: ita quod fulgura tonitruum ipsum præveniunt, quia ignis ille primum commotionem eiusdem tonitruum se sentit. Nam severitas divini examinis scelus illud superando opprimit, cum divina maiestas, antequam fremitus illius infusæ publice manifestetur, eo oculo cui omnia nuda sunt, aperte prævideat.

11 Sed sub illa pelle purissimus æther est sub nullam pellem habens, quoniam sub infidiis anti qui proditoris serenissima fides latet, in qua nulla incertitudo infidelitatis latet, à seipso non fundata, sed in Christo sustentata: in quo etiam quendam globum candentis ignis plurimæ magnitudinis vides, qui vere delignant iunctam Ecclesiam, in fide candorem innocentis claritatis plurimiq; honoris ut tibi demonstraret præsententem: & super te duas tabulas sursum clarè positas habentem, ipsiq; globum ne modum cursus sui excedat, continentes: quæ sua significatione sunt ostendentes, quod Ecclesiam de supernis edita duo testamentum videlicet veteris & novæ autoritatis, ad divina præcepta celestium secretorum trahunt: quia ipsa eandem, ne in varietatem morum se precipitanter extendat, continent; & quia & vetus & nova testificatio beatitudinem supernæ hereditatis ipsi ostendunt.

*Quid
sphaera
in aethere.*

12 Quapropter etiam in eodem æthere multæ & claræ sphaeræ ubique posita sunt, in quas idem globus interdum se aliquantulum euacuans claritatem suam emittit, quoniam in puritate fidei plurimæ & splendida opera pietatis ubique apparent, in quibus Ecclesia certo quodam tempore conculcationem aliquantulum sustinuit, & decor mirabilium suorum aliquantulum evanuit, cum ipsa velut in morore iacens, claritatem tamen priorum operum in perfectis hominibus admirabatur: & ita sub præfatum rubeum, igneumq; globum recurrens, & ab eo flammam suam restaurans, iterum illas in eisdem sphaeras effluit: quoniam ipsa in contritione posita sub protectionem vigenitæ Dei propterea, & ab eo differentias diuinæ conversationis accipit, amorem supernorum in beatis operibus declarans.

*Quid fla-
mi aeth-
ris tur-
bines.*

13 Vnde & ab ipso æthere quidam flatus cum suis turbibus erumpit, qui se in præfatum instrumentum ubique dilatat, quia ab unitate fidei validissima fama cum veris & perfectis assertioni-

bus in auxilium hominum emanans, fines totius orbis multa celeritate percussit.

14 Sub eodem autem æthere aquosum aërem vides, albam pellem sub se habentem, qui se hac & illac diffundens omni instrumento illi humorem præstat: quoniam sub fide, quæ tam in antiquis tam in novis patribus erat, baptismus in Ecclesia ad salutem credentium (ut tibi verissimè manifestatur) in innocentia beatissimæ stabilitatis fundatus se divina inspiratione ubique dilatans univerto orbi irrigationem salutis in credentibus attulit. Qui dum se interdum repente congregat, repentinam pluviam multo frigore emittit: & dum se leniter diffundit, blandam pluviam leni motu dat: quia dum baptismus aliquando per affectores veritatis in velocitate prædicationis et in profunditate mentis ipsorum multiplicatur, celeri copia verborum in inundatione prædicationis eorum, attonitis hominibus manifestabatur: interdum etiam baptismus suavi temperamento prædicatione dilatatur, suavi irrigatione cum discretionis adiutorio populis attractis propalabatur.

15 Quapropter & ex eo quidam flatus cum turbibus suis exiens, per prædictum instrumentum ubique diffundit, quoniam ab inundatione baptismi salutem credentibus afferentis verissima fama cum verbis fortissimorum sermonum egrediens omnem mundum manifestatione beatitudinis suæ perfudit: ut iam in populis infidelitatem deserentibus & fidem Catholicam appetentibus, aperte declaratur.

*Quid a-
ënis flatus*

16 Et in medio illorum elementorum, quidam arenosus globus plurimæ magnitudinis est, quem elementa ita circumdant, quod nec hac nec illac dilabi potest, qui manifestè ostendit in fortitudine creaturarum Dei, hominem profundæ considerationis degentem de limo terræ mirabili modo multa gloria factum, & virtute creaturarum ita circumdatum, quod ab eis nullo modo separari valet: quia elementa mundi ad servitutum hominis creata ipsi famulatum exhibent; dum homo velut in medio eorum sedens ipsis divini dispositione præsidet, ut etiam per me inspiratus David dicit: *Gloria & honore coronasti eum; & constituisti eum super opera manuum tuarum.*

*Quid a-
renosus
globus.*

17 Quod dicitur. Otu Deus, qui omnia mirabiliter fecisti, aurea & purpurea corona intellectus & dignissimo indumento vitibilis speciei coronasti hominem, ita ponens eum quasi principem super altitudinem perfectorum operum tuorum, quæ in creaturis tuis iustè & bene disposuisti. Tu enim præ aliis creaturis tuis magnas & mirandas dignitates homini indidisti.

18 Sed ut vides, dum interdum elementa illa cum prædictis flatibus se invicem concutunt, ipsum globum sua fortitudine aliquantulum moveri compellunt; quia dum congruo tempore, creaturæ Dei cum fama miraculorum creatoris sibi invicem congregantur; ita quod miraculum miraculo magno tonitruo verborum involuitur, homo illorum miraculorum magnitudine percussus concussione mentis & corporis sui sentit, dum in

mirabilibus illis attonitus imbecillitatem fragilitatis suæ considerat.

Quid mōs
inter A.
quilonem
& Orientem.

19 Et videt inter Aquilonem & Orientem velut maximum montem, qui versus Aquilonem multas tenebras & versus Orientem multam lucem habet: quoniam inter diabolicam impietatem & diuinam bonitatem magnus casus hominis appareret per pestimam maligni deceptionem in reprobis multis miseriis damnationis & per optabilem salutem in electis plurimam felicitatem redemptionis tenens: ita tamen quod nec lux illa ad tenebras, nec tenebræ illæ ad lucem pertingere possunt, quia opera lucis operibus tenebrarum se nō interferunt, nec opera tenebrarum ad opera lucis ascendunt, quamuis diabolus ea frequenter per malos homines offuscare laboret: quemadmodū euenit in paganis, in hæreticis, & in pseudoprophetis, & in iis quos isti sua fallaci deceptione post se trahere conantur. Quomodo? Quia volunt ea scire, quæ ipsi scienda non sunt; illum imitantes, qui se altissimo similem esse voluit. Et quoniam illum subsequuntur, idē & ille mendacium quasi veritatem eis secundum voluntatem ipsorum demonstrat: vnde mecum non sunt, nec ego cum illis: quia vias meas non ambulant, sed extraneas semitas amant, inquirentes quid eis stulta creatura de futuris causis fallaciter ostendat: & hoc ita volunt scire secundum quod illud peruersè exquirunt me contententes, & Sanctos meos abiicientes, qui sincero corde me diligunt.

Serua
Deum
perqui-
renda.

20 Sed huiusmodi homines, qui peruersa artem pertinaciter me tentant, (ita quod creaturam illam, quæ ad seruitutem ipsorum facta est, perscrutantur; sciscitantes, vt rem illam, quam scire volunt, eis secundum voluntatem ipsorum ostendant) nunquid possunt in scrutatione suæ artis elongare vel abbreviare tempus vitæ, quod eis à creatore suo constitutum est? Certe hoc nec diem nec horam facere prævalent. Aut nunquid possunt prædestinationem Dei auertere? Nullo modo. O miseri, nonne permitto creaturas vobis passiones vestras interdum demonstrare, quæ signa tunc idē habent, quia me Deum timent, velut seruus facultatem domini sui aliquando ostendit, & vt bos & alius accetera animalia voluntatem dominorum suorum manifestant, cum eam in seruitute sua fideliter adimplent. Ostulisti, cum me obliuioni traditis, nec ad me respicientes nec me adorantes, sed aspicientes ad subiectam vobis creaturam, quid ipsa portenteret & ostendat, tunc pertinaciter me abiicitis, infirmam creaturam pro creatore vestro colentes. Quapropter & ego tibi dico, o homo, cur creaturam illam colis, quæ te nec consolari nec tibi auxiliari potest, & quæ tibi nullam prosperitatem in felicitate confert? Velut mathematici mortis instructores & incredulitas gentilium sequaces temerè affirmare solent, stellas hominibus vitam tribuere, & omnes actus vestros disponere. O miseri, quis stellas fecit? Sed stellæ interdum ex permissione mea cum quibusdam signis hominibus declarantur, vt etiam filius meus in Euangelio ostendit, vbi ait: *Erum signa in Sole & Luna & Stellis.*

21 Quod dicitur: In lumine horum luminum hominibus ministratur, & circuitu ipsorum tempora temporum ostenduntur. Vnde etiam in nouissimis temporibus lamentabilia & periculosa tempora permissione mea in ipsis demonstrabuntur, ita quod radius Solis & splendor Lunæ & claritas stellarum aliquando subtrahetur, vt corda hominum ex eo concutiantur. Sic & per stellam ex voluntate mea incarnatio filij mei ostensa est. Homo autem propriam stellam, quæ vitam ipsius disponat, non habet; velut stultus & errans populus asserere conatur: sed omnes stellæ omni populo in seruitute communes sunt. Sed quod stella illa cæteris stellis præclarior effulgit, hoc est, quia vnigenitus meus præ aliis hominibus virginali partu sine peccato natus est. Ipla autem nullam aliam viam in filio meo attulit, nisi quod solam incarnationem eius populo fideliter nunciauit: quoniam omnes stellæ & creaturæ me timentes, iustionem meam tantum perficiunt, nec vilius rei in vlla creatura significationem vllam habent. Nam cum mihi placuerit, creaturæ iustionem meam ostendunt: velut cum faber nummum faciens: in eo sibi placente formam celat, tunc nummus formam sibi impositam declarat, illius rei nullam de se potestatem habens: non enim nouit quando faber aliam formam illi imponere velit, quoniam nec longum nec breue tempus suæ formæ discernit. Quid est hoc? O homo, si lapis coram te iaceret, in quo aliqua signa passionum tuarum diligenter eum intuens coniectares, tunc secundum fallacem æstimationem tuam aut de infelicitate tua contristatus aut de prosperitate tua elatus in deceptione diceres: Ah moriar, vel Euah viuam, aut Heu quanta infelicitas, seu Euah quanta prosperitas mea est? Et quid tunc lapis ille tibi conferret? Num quidquam tibi auferret aut daret? Sed nec tibi obesse vel prodesse valeret. Sic etiam nec stellæ, nec ignis, nec aues, nec alla huiusmodi creatura in signis scrutationis suæ quicquam te ledere vel iuuare possunt. Quod si in creaturam hanc, quæ ad seruitutem tuam facta est, confidis, abiiciens me; tunc & ego iusto iudicio meo ex oculis meis te proiicio, felicitatem regni mei tibi auferens. Nam ego nolo, vt stellas aut ignem, aut volatilia, seu alias tales creaturas de futuris causis scruteris: quoniam si illas pertinaciter inspexeris, oculi tui mihi molesti sunt: & te velut perditum angelum deiicio, qui veritatem deseruit, & seipsum in damnationem præcipit. O homo, cum stellæ & cæteræ creaturæ factæ sunt, vbi fuisti? Nunquid de institutione earum consilium dedisti? Sed presumptio huiusmodi sciscitationis orta est in primo schismate, videlicet cum homines Deum ita obliuioni dedissent, quod gens & gens diuersis creaturas superbe inspexit, & de futuris causis varia signa in eis quasuit. Et sic etiam error ille in Baal exortus est, quod scilicet homines creaturam Dei pro Deo decepti colebant: ad quod eos etiam diabolica irrisio excitauit: quia post creaturam magis quam post creatorem suum respexerunt, hoc scire cupientes quod scire non debuerunt.

Stella in
seruicio
communes.

Vnde

22. Vnde etiam peiora his apparuerunt, cum homines per diabolum magica arte insanire ceperunt, ita quod diabolus videns & audiuit: ipse eis fallaciter loquens & ostendens, quod velut creaturam vnam inspiciant, & alia exillat. Tacendum autem, quomodo per diabolum primi seductores edocti sint: ita & cum vident & audiunt, qui eum hoc modo quæruunt: sed ipsi de hac nequitia sua valde reprehensibiles sunt, cum me Deum suum hoc modo negant, & antiquum seductorem sequuntur. O homo, ego in sanguine filij mei te quæsiui, non cum malitia & iniquitate, sed cum magna æquitate: attamen tu me verum Deum deferis, & illum qui mendax est, sequeris. Ego sum iustitia & veritas, & ideo admoneo te in fide, & exhortor in amore, & acduco te in penitentia: vt quauis sanguinolentus sis in pollutionibus peccatorum, tamen exurgas de casu ruine tue. Quod si me contempseris, parabolam huius similitudinis in te senties.

23. Quidam dominus multos seruos sub se habens, vnicuique eorum, suorum plurima arma bellica dedit, dicens eis: Estote probi & fortes, tarditatem & secundam abiicientes. Sed dum quoddam iter cum eo agerent serui illi, quendam illusorem & extraneum artis pessimum adiuuentorem secus viam viderunt: vnde & quidam ex eis decepti dixerunt: Hominis huius artes discere volumus. Et arma que habebant abiicientes, ad illum cucurrerunt. Quibus alij dicebant: Quid facitis? hunc illusorem sequentes, & dominum vestrum ad iracundiam prouocantes? Et illi responderunt: Quid hoc domino nostro oberit? Et dominus eorum ait illis: O serui nequam, cur arma que vobis dederam, abiiecitis? Et cur carius est vobis hanc vanitatem amare, quam mihi domino vestro, cuius naturales serui estis, inseruire? Ite ergo post illusorem illum, vt cupitis, quia mihi amplius seruire non valebitis, & videte quid vobis fallacia eius proderit. Et abiiecit eos abs se. Quod dicitur: Dominus ille est Deus omnipotens, omnes populos sub potestate sua regens, qui omnem hominem ratione & intellectu armavit; mandans ei, vt strenuus & vigilans in instrumentis virtutum sit, prauitatem & negligentiam à se excutiens. Sed dum homines viam veritatis arripiunt; in diuinis mandatis pergere disponentes, ipsis multæ tentationes occurrunt, ita quod diabolus totius orbis seductorem & multiplicium vitiorum nequissimum artificem, non in via veritatis, sed in deceptione in insidiis positum attendunt. Vnde & quidam eorum iniustitiæ magis quam rectitudinis amatores per diabolum seducti, plus student antiqui seductoris vitia imitari, quam virtutes Dei amplecti. Et intellectum quem ad diuina mandata conuertere deberent, ad vitia terrenæ iniquitatis retorquentes, diabolo se submittunt. Quibus directores eorum velut consolantes & conferui per sacras scripturas sæpe numero occurrentes, facta eorum improperant, & cur diabolica figmenta sequentes, diuinam vltionem in se inducant, illis increpant. Sed illi admonitiones eorum sæpissime deridentes, se in

Vif. Hildeg.

paucis peccare & Deum suum minime offendere per superbiam suam afficiunt. Vnde cum in obduratione illa perseverant, diuinam sententiam accipiunt, quoniam ipsis feruis iniquitatis obiciebatur, cur intellectum de super sibi datum suffocaverint, & cur magis deceptiones antiqui seductoris susceperint, quam creatorem suum cui strenue famulari debuerant, contemplerunt: ita ipsi à Deo contempti, diabolicis illusionibus secundum opera sua, quia Deo seruire noluerunt, deputantur: vbi considerare coguntur, quid nequissima seductio ipsis profuerit; quoniam hoc modo abiecti, damnationem incurrunt: quod diuina præcepta postponentes, plus diabolus, quam Deum sequi contenderunt. Nolo enim, vt me homines contemnant, qui me in fide scire debent: quoniam si me abiicerint, & creaturam sibi subiectam inspexerint, antiquum seductorem in hoc imitantes: tunc & ego permitto, vt eis & cum creatura & cum diabolo secundum concupiscentiam cordis sui fiat, quatenus ita experiantur, quid ipsis prosit creatura, quam adorauerunt, vel quid eis diabolus conferat, quem secuti sunt.

24. Et, ô stulti homines, cur creaturam de tempore vitæ vestræ inquiritis? Nullus enim vestrum potest tempus vitæ suæ aut scire, aut illud deuitare, aut illud transire, quod per me sibi constitutum est viuere: quia, ô homo, cum salus tua tam in secularibus quam in spiritualibus completa fuerit, præsens sæculum mutabis, & ad illud quod terminum non inueniet, transibis. Nam cum homo tantæ fortitudinis est, quod præ aliis ardentius in me ardet; ita quod in conscientia terrenæ scæcis sætentium peccatorum non torpens insidias antiqui serpentis deuitet, huius spiritum à corpore suo non excutio, antequam dulces fructus suos in suauissimo odore ad bonum finem perducatur: illum autem quem tantæ fragilitatis considero, quod tener debilis est in graui dolore sui corporis, & in attractione pessimi insidiatoris iugum meum ferre; de hoc sæculo subtrahio, antequam in tempore marcescentis animi sui incipiat arescere: omnia enim scio. Volo autem humano generi omnem iustitiam ad suam cautelam dare; ita vt nullus hominum se possit excusare: cum homines moneo & hortor iustitiam facere, quando ipsis iudicium mortis incutio, velut iam sint morituri, cum adhuc diutius victuri sunt; hoc facio, quoniam nemo nisi secundum fructum quem in homine video, & secundum voluntatem meam qua ei viuere concedo, aliud tempus habere vel sibi disponere poterit; quemadmodum etiam Iob per metastatur, cum dicit: *Constituisti terminos eius, qui præteriri non poterunt*

25. Quod dicitur: Tu qui super omnes es, & omnia antequam fiant, præuides; etiam in secretis maiestatis tuæ constituisti terminos humanæ vitæ, ita quod nec scientia, nec prudentia, nec astutia vilius rei præteriri poterunt in villa ætæ seu infantia, seu in iuuentute, seu in senectute hominum, nisi secundum providentiam secretorum tuorum, qui homines ad gloriam nominis tui fieri voluisti.

Ego

*Præconi-
tio proba-
tionem ni
impedit.*

26 Ego enim, ô homo, ante constitutionem mundi noui te; sed tamen dies tuos in operibus tuis volo considerare, & fructum eorum discernere, & quæque opera tua diligenter & acutissime examinare. Quemcumque autem subito de temporali vita subtrahio, huius vitæ utilitas completa est, ita vt si vita ipsius longius protraheretur, nullam vbertatem bonorum fructuum amplius afferret: sed velut teporem carnes fidei habens, tantum quasi vacuo sono verborum fumum emitteret, nec intimo tactu cordis sui me tangeret. Vnde ipsi inducias huius vitæ non tribuo; sed antequam in teporem huiusmodi infertilitatis cadat, eum ab hoc faculo subduco. Sed ad te sermo meus, ô homo: Cur me contemnis? Nonne Prophetas meos ad te misi, & filium meum pro salute tua in lignum crucis dedi, & Apostolos meos, vt tibi viam veritatis per Euangelium ostenderent, ad te destinaui? Vnde non potes te excusare, quia omnia bona habebas per me. Et cur nunc poliponis me?

*Error di-
uinandi
intolera-
bilis Dei.*

27 Sed errorem huius perversitatis, scilicet quod ligna ædium tuorum in stellis aut in igne, aut in aëib, seu in alia huiusmodi creatura quaris, amplius nolo tolerare: quoniam omnes, qui errorem hunc diabolica visione primum adinuenerunt, Deum contemnentes, præcepta illius omnino abiecerunt, quapropter & ipsi contempti sunt. Ego autem super omnem creaturam in claritate diuinitatis meæ fulgeo, ita quod miracula mea in sanctis meis tibi manifestata sunt: quare ulterius nolo; vt amplius hunc errorem augurandi exerceas, sed vt in me aspicias.

28 O tulte, considera quæ sum ego: considera quia ego sum summum bonum. Vnde omnia bona tibi tribuo, cum diligenter quæsieris me. Et quem credis me esse? Deus sum super omnia & in omnibus. Sed tu vis me haberi velut rusticum, qui dominum suum timet. Quomodo? Tu vis vt voluntatem tuam faciam, cum tu præcepta mea contemnas. Non autem sic Deus est. Quid hoc? Ipse enim nec opinionem inicitij, nec timorem finis habet. Cæli in laudibus meis sonant me insipientes, & secundum iustitiam illam, qua per me positi sunt, mihi obediunt. Solet etiam, Luna & stellæ in nubibus cæli secundum tenorem suum apparent; necnon flabra ventorum & pluuie in aëre, vt eis constitutum est, currunt: & hæc omnia creatori suo secundum iussionem ipsius obediunt. Tu autem, ô homo, præcepta mea non imple, sed voluntatem tuam sequeris; velut iustitia legis tibi nec posita nec ostensa sit. In tanta enim contumacia es, quamuis cinis sis, quod tibi non sufficit iustitia legis meæ, quæ arata & culta est in sanguine filij mei, & bene trita in sanctis meis tam veteris quam noui testamenti.

29 Sed in magna stultitia vis me apprehendere, cum mihi hoc modo insultas, dicens: Si deo placeat, vt iustus & bonus sim: quare non facit me rectum? tu ita me capere volens ac si petulans hædus ceruum velit capere, qui fortissimis cornibus cerui valide retruditur & perforatur. Sic & ego, cum mecum petulanter in moribus tuis ludere

vis, in præceptis legis meæ quasi cornibus meis iusto iudicio meo te comminuo. Hæc enim sunt tubæ in aures tuas resonantes, sed tu illas non sequeris, sed post lupum curris, quem te putas ita domasse, vt te lædere non possit. Sed famelicus lupus deuorat te; dicens: Quis ista secus viam errauit; nec pastorem suum sequi voluit, sed post me cucurrit: quare illum deglutire volo, quia me elegit, & pastorem suum deleuit. O homo, Deus iustus est; & ideo omnia, quæ in cælo & in terra fecit, iusta ordinatione disposuit.

30 Ego enim sum magnus medicus omnium languorum, faciens velut medicus qui languidum videt, qui medelam ardentem desiderat. Quid hoc? Si languor parvus est, eum facile curat: si vero gratus est, languido dicit: Ego argentum & aurum à te exigo: Quod si illa mihi dederis, te huabo. Sic & ego, ô homo, facio. Minora peccata in gemitu & lachrymis ac in bona voluntate hominum abstergo; in grauioribus autem culpis mando, ô homo, age poenitentiam & morum correctionem, & ostendam tibi misericordiam meam; & vitam æternam tibi dabo. Et stellas & alias creaturas de causis tibi occurrentibus ne inspicias, nec diabolum adores, nec eum inuoces, nec quicquam ab eo perquiras; quoniam si plus volueris scire, quam te oporteat nosse, ab antiquo seductore decipieris: quia cum primus homo plus quæsiuit, quam quærere deberet, ab illo deceptus est, & in perditionem iuit. Sed tamen diabolus nesciuit hominis redemptionem; vbi filius Dei mortem occidit, & infernum confregit: diabolus enim in initio per mulierem deuicit hominem, sed Deus in fine temporum per mulierem contriuit diabolum, quæ filium Dei genuit, qui diabolica opera mirabiliter ad nihilum duxit; quemadmodum Ioannes dilectus meus testatur, dicens: In hoc apparuit filius Dei, vt dissoluat opera diaboli.

31 Quid hoc? Propter salutem & saluationem hominum apparuit maxima claritas, scilicet filius Dei, paupertatem humani corporis induens; sed velut ardens stella in vmbrosis nubibus fulgens, ita positus in torculari, vbi vinum sine ferde fermenti, exprimendum erat: quoniam ipse lapis angularis super torcular cecidit, & tale vinum expressit; quod maximum odorem suauitatis dedit. Ipse enim absque inundatione polluti sanguinis in humano genere clarus homo effulgens, pede militiæ suæ os antiqui serpentis conculcauit; dissoluens à iecore iniquitatis illius omnia iacula, quæ & furore & libidine plena erant, eum omnino contemptibilem reddidit. Vnde quicumque scientiam in Spiritu sancto, & penas in fide habet, iste admonitionem meam non transgrediatur, sed eam in gustu animæ suæ amplectendo percipiat.

***

VISIO QVARTA.

1 ET deinde vidi maximum serenissimi-que splendorem velut plurimis oculis flammantem, quatuorq; angulos ad quatuor partes mundi verfos habentem; qui secretum superni creatoris designans, in maximo mysterio mihi manifestatus est: in quo etiam alius splendor similis auroræ in se purpurei fulgoris claritatem tenens apparuit. Et ecce vidi in terra homines in fictilibus lac portantes, & inde caseos conficientes; cuius quædam pars spissa fuit, vnde fortes casei facti sunt: pars quædam tenuis, de qua debiles casei coagulati sunt: & pars quædam tabe permixta, de qua amari casei processerunt: & ita vidi quasi mulierem velut integram formam hominis in vtero suo habentem. Et ecce per secretam dispositionem superni conditoris eadem forma motum vitalis motionis dedit, & ignea sphaera nulla lineamenta humani corporis habens, cor illius formæ possedit, & cerebrum eius tetigit, & se per omnia membra ipsius transfudit. Ac deinde forma illa hominis de vtero mulieris hoc modo viuificata egrediente, secundum motus quos sphaera in illa forma hominis habuit, secundum etiam illos & colorem suum mutauit.

Quærela
penultima
anima.

2 Et vidi quod quandam huiusmodi sphaeram in humano corpore manentem multi turbines inuadentes, eam vsque ad terram incuruabant, sed illa resumptis viribus se viriliter erigens, eis viriliter resistit, & cum gemitu sic quæsta est: Ego peregrina vbi sum? In vmbra mortis. Et qua via vado? In viam erroris: & quam consolationem habeo? Quam peregrini habent. Ego enim debui habere tabernaculum lapidibus quadris Sole & stellis lucidioribus ornatum, quia occidens Sol occidentes stellæ non debebant in eo lucere, sed in eo debuit esse angelica gloria, quoniam fœderis debuit esse fundamentum ipsius, & omnes gemmæ structura eius, scalæ eius ex crystallo positæ & plateæ ipsius auro strata. Nam ego debui esse consors Angelorum, quia sum viuens spiritaculum quod Deus misit in aridum limum. Vnde deberem Deum scire, & ipsum sentire. Sed heu cum tabernaculum meum intellexit se posse oculis suis in omnes vias videre, instrumentum suum ad Aquilonem posuit. Ah, Ah, vbi capta sum, & spoliata oculis & gaudio scientiæ, velle mea tota scissa, & sic de hereditate mea pulsa, ducta sum in alienum locum, qui omni pulchritudine & honore caret, vbi pessimo seruitio subiecta sum. Sed & ij, qui me cœperunt colaphis percutientes, cum porcis me manducare fecerunt: & ita in desertum locum mittentes, amarissimas etiam herbas melle intinctas mihi ad esum porrexerunt. Postea quoque super torcular me extendentes, multis tormentis affligerunt: deinde vestibus meis me exuentes & multas plagas mihi inferentes, in venationem me dederunt, vbi pestimi & venenosi serpentes, vt scorplones, & aspides, & similes, mei capturam fecerunt, & me

Vis. Hildeg.

totam suo veneno conasperant, ita quod inde rota eneruis & debilitata facta sum. Vnde illi meriditantes dixerunt: Vbi nunc est honor tuus? Ah ego tunc tota contremui, & magno gemitu mœroris mecum in silentio dixi: O vbi sum? Ah vnde huc veni? Et quem consolatorem huius captiuitatis quæram? Quomodo has catenas dirumpam? O quis oculus vulnera mea videre poterit? Et quæ nares factorem hunc tetrum sufferre valebunt? Aut quæ manus ea oleo perunget? Ah quis dolori meo misericordiam impendet? Cœlum ergo clamorem meum exaudiat, & terra mœrore meo tremiscat, & omne quod viuuit, ad captiuitatem meam se miserando inclinet: quia amarissimus dolor me premit, quoniam sine consolatione & sine adiutorio peregrina sum. O quis consolabitur me, quoniam & mater mea dereliquit me, quia à via salutis erraui? Quis me adiuuabit nisi Deus? Cum autem recorder tui, ô mater Sion, in qua habitare debui; amarissima seruitia, quibus subiecta sum, inspicio. Et cum omne genus musicorum, quod in te est, ad memoriam duco, vulnera mea attendo. Sed cum & recorder gaudij & lætitiæ gloriæ tuæ, tunc venena illa, quibus infecta sum, detestor. O quo me vertam? Et quo fugiam? Dolor enim meus innumerabilis est, quoniam si in malis istis perseuerauero, loca illorum ero, cum quibus in terra Babylonia turpiter conuersata sum. Et vbi es, ô mater mea Sion? Hei mihi, quia à te infelicititer recessi: quoniam lute nescirem, leuius dolorem meum perferrem. Nunc autem pestimos sodales meos fugiam, quia infelix Babylonia in plumbeam stateram me posuit, ac maximis tribubus me oppressit, ita vt vix respirare possim. Sed cum lachrymas meas ad te, ô mater mea, cum gemitibus meis effundo; tantos strepitus sonantium aquarum infelix Babylonia emittit, quod vocem meam non attendis. Ergo multa sollicitudine arctas vias quæram, in quibus pessimos sodales meos & infelicem captiuitatem meam effugere queam. Et cum hæc dixissem, elapsa sum angustam semitam, vbi me in paruo foramine contra Septentrionem abscondi amarisime flens; quoniam matrem meam perdidideram; ibetiam omnem dolorem meum & omnia vulnera mea considerabam: tantasq; effusiones lachrymarum flendo & flendo ibi emisi, quod omnis dolor & omnis liuor vulnerum meorum lachrymis istis perfusus maduit. Et ecce fuissimus odor velut leuis aura à matre mea emansit, nares meas imbuuit. O quantos gemitus & quantas lachrymas tunc effudi, cum paruum consolationem illam adesse sensi. Et tantos vlulatus cum copiosis fletibus præ gaudio dedi, vt etiam mons ille, in cuius foramine me absconderam, inde commotus fuerit. Et dixi: O mater, ô mater Sion, quidnam tandem fiet de me? Et vbi nunc est nobilis filia tua? O quamdiu, quamdiu maternæ dulcedinis tuæ expers sum, quæ in multis delitiis me blande enutrias? Et in his lachrymis ita delectabar, quasi matrem meam viderem. Sed inimici mei clamores meos audientes, dicebant: Vbi est illa, quam

b 2

quam

quam hæcenus in confortio nostro secundum voluntatem nostram tenuimus, quæ & omnem voluntatem nostram hæcenus perfecit? Ecce nunc scilicolas inuocat. Omnes ergo artes nostras excitamus, eam tanto studio & tanta sollicitudine custodientes; ne vifum à nobis effugere possit: quia eam nobis prius omnino subiecimus. Si hoc fecerimus; iterum nos sequetur. Sed ego foramen, in quo me absconderam, latenter egressa; in quandam altitudinem ire cupiebam, vbi me inimici mei inuenire non valerent. At ipsi quoddam mare tanti feruoris mihi opposuerunt, vt illud nullo modo transuadare potuerim. Sed & ibi quidam pons tantæ paruitatis & angustiz erat, vt nec per illum transire valuerim. In fine quoque maris illius quoddam altitudo montium tantorum acuminum apparuit, quod nec ibi iter haberi posset. Et dixi: O quid ego misera nunc faciam? Suauitatem matris meæ nunc parumper fenseram, vnde putabam quod me vellet ad reducere: sed ah num iterum relinquet me? ah quo me vertam? Nam, si modò in priore captiuitatem venero, inimicis meis magis nunc quam prius ero ludibrio, quia ad matrem meam fideliter euilui; & quoniam suauitatem dulcedinis eius parumper fensi, cum iterum modò ab ea derelicta sim. Sed ego per suauitatem illam, quam prius per matrem meam venientem fenseram, adhuc tantæ fortitudinis fui, quod me ad Orientem verti, & eundem iterum angustissimas semitas tentare cepei. Illæ autem semitz spinis & tribulis & aliis huiusmodi impeditis ita septæ erant, quod vix vlla vestigia in eis figere valebam: sed tamen cum maximo labore & sudore eas tandem vix pertransiens, ex illo labore tantam fatigationem incurri, quod vix respirare valui. Sic tandem cum maxima fatigatione ad cacumen montis, in quo me prius absconderam, euadens, ad vallem eius me inclinaui, vbi descendere volenti, aspidēs, scorpiones, dracones & alij huiusmodi serpentes simul occurrantes, in me sibilos suos emisserunt. Vnde ego exterrita, maximos vlulatus emisi, dicens: O mater vbi es? Leuius enim dolerem, si suauitatem visitationis tuæ prius non fensissem, quia nunc iterum in captiuitatem illam incidam, in qua dudum iacueram. Vbi ergo nunc est auxilium tuum? Tunc vocem matris meæ audiui, mihi dicentem: O filia curre: pennæ enim ad volandum tibi datæ sunt à fortissimo datore, qui nullus valet resistere. Ergo velociter transuola omnes has contrarietates. Et ego multa consolatione confortata, pennas illas suscepit, & omnia venenosa ac mortifera illa velociter transiit.

3 Et veni ad quoddam tabernaculum, quod interius totum erat ex fortissima calybe fabricatum. Et subiens illud, opera claritatis feci, cum prius opera tenebrarum fecissem. In illo autem tabernaculo ad Septentrionem columnam impositi ferri posui, in qua stabella diuersarum pennarum se hæc & illac mouentium suspendi: & manna inueniens, illud comedi. Ad Orientem vero propugnaculum ex quadris lapidibus construxi,

& in eo ignem accendens, ibi myrrham vitæ cum multo bibi. Sed ad Meridiem turrin ex quadris lapidibus struxi, in qua clypeos rubefcoloris suspendi; & in cuius fenestras tubas ex ebore factas collocaui. In medio autem illius turris mel effudi, ex quo pretiosum vnguentum cum aliis aromatibus confeci: ita vt eo maximus odor per totum ambitum fundereetur tabernaculi. Ad Occidentem vero nullum opus posui, quia pars illa ad sæculum verla erat. Sed interim dum in hoc labore occupata versarer, inimici mei pharetras suas arripientes, sagittis suis tabernaculum meum aggressi sunt: sed ego præiudicio operis quod faciebam, tamdiu infaniam eorum non attendi, vsque dum fores tabernaculi sagittis complerentur: nulla tamen sagittarum nec lanuum læsit, nec calybem tabernaculi penetrare valuit, vnde nec ego ab eis lædi potui. Quod illi percipientes, maximam inundationem aquarum emisserunt, vt me & tabernaculum meum deicerent: attamen in hac malitia sua nihil profecerunt. Quapropter eos audacter derisi, dicens: Faber qui hoc tabernaculum struxit, vobis sapientior & fortior fuit. Vnde sagittas vestras colligentes eas deponite, quoniam nullam amodo victoriam voluntatis vestrz in me valebunt proficere. Ecce, quæ vulnera ostendunt? Ego multo dolore & labore plurima bella aduersum vos egi, cum me morti tradere velletis, sed tamen non potuistis: quia fortissimis armis munita, acutos gladios contra vos vibraui, per quos me à vobis strenue defendi. Recedite ergo, recidite: quoniam me ulterius habere non poteritis.

4 Sed ego fragilis & indocta vidi etiam quod in aliam sphæram plurimi turbines irruentes eam deicere voluerunt, sed non valuerunt; quoniam illa fortiter repugnans, locum eis infanendi non dedit: attamen licet cum querela dixit: Quamuis paupercula sim, magnum tamen officium nata sum. O quid sum ego? Et quæ est querimonia clamoris mei? Spiraculum enim viuens in homine sum posita, in tabernaculum medullarum, venarum, ossium & carnis, ita quod eidem tabernacula vegetationem tribuo, & illud vbique in motibus suis circumfero. Sed heu sensibilis illius profert spurcitiam, lasciuia & petulantiam morum ac omnia genera vitiorum. Ah, quæ magno gemitu hoc conqueror. Nam cum prosperitatem vitæ in operibus tabernaculi mei habeo, occurrit mihi diabolica persuasio in omnibus me irretiens, ac in flatum elationis ita me erigens, quod sæpenumero dico: Ego secundum appetitum viuium terræ meæ operari volo: in tabernaculo enim meo omnia opera intelligo, sed concupiscentia eius ita impediō, quod opera mea non discerno, antequam dira in me vulnera sentio. O quantum planctum tunc emitto. Et dico: O Deus nonne creasti me? Ecce vilis terra opprimit me. Et sic fugam in eo? Quomodo? Cum tabernaculum meum carnalem concupiscentiam habet, tunc quia voluptatem in opere habeo, cum ipsa opus illud perficio. Sed ratio, quæ in me cum scientia riget, ostendit mihi quoniam à Deo crea-

Militia
fideli a-
nimæ.

creata sum: in qua ratione etiam sentio, quia Adam, cum diuinum præceptum transgressus esset, timens abscondit se. Sic & ego timens, à facie Dei me abscondo, cum opera mea in tabernaculo meo contraria Deo sentio. Cum autem plumbum statueram peccati superponere, omnia opera illa quæ in carnalibus concupiscentiis ardent, contemno.

5 Hec me errabundam, quomodo in his periculis subtiliter valebo? Et cum diabolica persuasio me inuadit, sic dicens: Est ne hoc bonum quod nescis, nec quod vides, nec quod facere potes; quid tunc eris? Et cum iterum dicit: Quod noli, & quod intelligis, & quod facere vales, cur hoc desieris? quid tunc faciam? At plena dolore respondendo: Ah me miseram, quia per Adam noxia venena mihi afflata sunt, cum ipse diuinum præceptum transgressus & in terram eiectus carnalia tabernacula coadunauit. Nam in gultu, quem ipse in pomis per inobedientiam gustauit, noxia dulcedo sanguini & carni se ingerit, & ita pollutionem vitiorum producit. Vnde peccatum carnis in me sentio, purissimum autem Deum, quia per culpam inebrietata sum, negligo. Sed hoc, quod gultus tabernaculi mei in se habet, sequi non debeo. Nam ex hoc, quod Adam in prima apparitione purus & simplex à Deo creatus erat, timeo Deum, sciens quoniam per ipsum pura & simplex creata sum. Sed modo per malam consuetudinem vitiorum, in inquietudinem vertor. O in his omnibus peregrina & errabunda sum. Quapropter turbines diuersorum fortuituum multa mendacia proferunt, quæ in me surgunt, sic dicentia: Quæ es? Et quid ais? Et qualia sunt certamina, quæ exeres? Infelix enim es. Nam ignoras, vtrum bonum an malum opus tuum sit. Quo tandem ibis, & quis te conseruabit? Et qui sunt errores illi, qui te ad infaniam ducunt? An perficies quod te delectat, an fugies quod te angustat? O quid facies, qui istud scis, & illud ignoras? Quod enim te delectat, hoc tibi licitum non est: & quod te angustat, ad hoc præcepto Dei compelleris. Et vnde scis, si hæc ita sint? Melius tibi esset, si non fuisses. Et postquam isti turbines ita in me surrexerunt, incipio alteram viam ambulare; quæ carni meæ grauis est, quia incipio iulitiam facere. Sed iterum intra me dubito, vtrum hoc ex dono Spiritus sancti sit, an non, & dico: Hoc inutile est. Et deinde super nubes volare volo. Quomodo? super intellectum meum volo ascendere, & ea incipere, quæ perficere non possum. Sed cum hæc facere tento, maximam tristitiam in me excito, ita quod nec in altitudine sanctitatis, nec in planitie bonæ voluntatis vllum opus perficio, sed inquietudinem dubietatis, desperationis, mœoris & oppressio- nis omnium rerum in me sentio. Et cum diabolica persuasio me sic inquietat, o quanta calamitas me tunc obruit; quia omnia mala, quæ sunt, aut esse possunt in vituperatione, in maledictione, in mortificatione corporis & animæ, in turpibus verbis contra munditiam, salutem & altitudinem, quæ in Deo sunt: hæc omnia mihi infelici

Vf. Hildeg.

occurrunt. Vnde etiam hæc iniquitas mihi insurgit, scilicet quod omnis felicitas & omne bonum, quod tam in homine quam in Deo est, mihi molestum & graue erit, magis mortem quam vitam mihi proponens. Ah quam infelix certamen, sic de labore in laborem, de dolore in dolorem, de schismate in schisma se mihi ingerit, omnem felicitatem mihi auferens!

6 Sed vnde excitatur malum istorum errorum? *Error unde.* ex hoc videlicet: Antiquus enim serpens in se habet altitiam & decepticem versutiam, atque mortiferum iniquitatis venenum. Nam in astutia sua ingerit mihi contumaciam peccatorum, à timore Domini intellectum meum auferens; ita quod peccare non timeo, sic dicens: Quis est Deus? Nescio quis Deus sit. In deceptrice autem versutia sua obturationem mihi inducit; ita quod in malo obturo. Sed in mortifero iniquitatis veneno spirituale gaudium mihi auferit; ita quod nec in homine nec in Deo lætari valeo: sic dubietatem desperationis mihi inducens, scilicet quod dubito vtrum saluari possim an non? Quæ sunt ista tabernacula, quæ tanta pericula sustinent in diabolica deceptione? Sed cum per donum Dei recordor quod à Deo creata sum, tunc inter has oppressiones, his diabolicis persuasionibus hoc modo respondeo: Ego fragile terræ non cedam, sed fortissima bella exercebo. Quomodo? Cum tabernaculum meum opera iniulititæ exercere vult, medullam, sanguinem & carnem in sapientia patientiæ conterendo me defendam, quemadmodum fortis leo se defendit, & vt serpens in antro suo ictum mortis fugiens se abscondit. Nam nec sagittas diaboli debeo suscipere, nec voluntatem carnis exercere.

7 Quomodo? Cum enim ira circa tabernaculum meum intendere vouerit, in bonitatem Dei respicio, quem ira nunquam tetigit, & ita aere qui sua lenitate ariditatem terræ rigat, lauior euado spirituale gaudium habens: cum virtutes in me vigorem suum ostendere incipiunt. Et si bonitatem Dei sentio. Cum autem odium me denigrare tentauerit, in misericordiam & in martyrium filij Dei aspicio, & ita carnem meam costringo, suauem odorem rotarum quæ de spinis oriuntur, fideli recordatione suscipiens, & ita redemptorem meum agnosco. Sed cum superbia turrim vanitatis suæ sine fundamento petræ in me contenderit ponere, & hanc altitudinem in me erigere, quæ nullum sibi similem vult habere, sed semper altior cæteris videri. O quis mihi tunc succurret, quoniam antiquus serpens, qui super omnes esse volens in mortem cecidit, me deicere conatur? Tunc cum mœore dico: Vbi est Rex meus & Deus meus? Quid possum boni absque Deo? Nichil. Et sic ad Deum, qui mihi vitam dedit, respicio; & ad beatissimam virginem illam, quæ superbiam antiquæ speluncæ contriuit, curro: sic fortissimus lapis ædificij Dei effecta, rapacissimus lusus, qui hamo diuinitatis intrangulatus est, me amodo superare non poterit. Et ita suauissimum bonum, id est, humilitatem in altitudine Dei & recordatione inter omnes humilitatem beatissimæ

b 3

vir-

virginis cognosco, suauitatem indeficientis balsami sentiens: & ita in dulcedine Dei gaudens velut sim in odore omnium pigmentorum, cetera etiam vicia fortissimo humilitatis deicio.

8 Et deinde ego pauperula vidi quoddam alia quædam sphaera ex lineamentis formæ suæ se contrahens, nodos eius resoluit, & se ab eis cum gemitu extraxit, sedemque suam moriens dirupit. Et dixit: De tabernaculo meo exibo. Sed ego misera plenique mororis quovadam? Per horrendas & per metuendas semitas ad iudicium vbi iudicabor. Opera enim quæ in tabernaculo meo operata sum, ostendam; & tibi remunerationem secundum merita mea recipiam. O quantus timor? O quanta angustia illic mihi erit? Cumque se hoc modo resolveret, quidam spiritus & lucidi & vmbrosi venerunt, qui socij conuersationis eius secundum quam in sede sua se mouerat, fuerunt; resolutionem eius expectantes: vt postquam se soluisset, eam secum abducerent. Et audiui viuentem vocem illis dicentem: Secundum opera sua, de loco ad locum ducatur. Et iterum audiui de cælo vocem mihi dicentem: Beata & ineffabilis Trinitas se mundo manifestauit, cum Pater Vnigenitum suum de Spiritu sancto conceptum & de virgine natum misit in mundum, quatenus homines multa diuersitate nati multisque peccatis obligati per eum ad viam veritatis reducerentur, ita vt ipsi à nexibus corporeæ molis absoluti bona & sancta opera secum portantes, gaudia supernæ hereditatis adipiscerentur.

Quid ipse
deus oculis
flammati.

9 Quod vt profundius, o homo, capias, & apertius diiudices; vides maximum ferenissimumque splendorem velut plurimis oculis flammantem, quatuorque angulos ad quatuor partes mundi versos habentem, qui magnam in mysteriis puramque in manifestationibus scientiam Dei significat, maxima profunditate perspicuitatis radiante, & acutissimas acies quadrifidæ stabilitatis ad quatuor plagas orbis extendentem, vbi ipsa tam illos qui abiiciuntur quam illos qui colliguntur venientes acutissime præuidet, mysterium supernæ maiestatis ostendens; quod in typo summæ altitudinis & profunditatis tibi, vt vides, demonstratur.

Quid ipse
deus femine
aurora.

10 In quo etiam alius splendor similis auroræ in se purpurei fulgoris claritate tenens apparet, quia scientia Dei etiam hoc ostendit, quod vnigenitus patris de virgine carnem sumens, sanguinem suum in candore fidei pro salute hominum fundere dignatus est: in qua scientia Dei, boni & mali ostenduntur: quoniam ipsa nulla obscuritate vilius rei obnubilatur. Sed tu, o homo; dicis: Quid faciet homo, cum Deus prænouit omnia quæ ipse facturus est? Ad quæ ego: O stulte in nequitia cordis tui, illum imitaris qui viam veritatis primum reculans mendacium veritati opposuit, cum se summæ bonitatis similem facere voluit. Quis poterit initium & finem omnium quicquam latere qui est, fuit & permanebit? Sed tu quis es? Fauilla cinerises. Et quid nosti, cum non esses? Sed tu lamentabile initium & miserabilem finem habens, contradicis quod nec scis, nec scire debes; videlicet incomprehensibilem pulchritu-

dinem iustitiæ Dei, in qua nulla suspicio iniustitiæ inuenitur, nec inuenta est vnquam, nec inuenietur. O stulte; vbi putas esse patrem iniquitatis, quem imitaris? Quid hoc? Cum superbia te instat, super sydera & super alias creaturas & super Angelos vis eleuari, qui præcepta Dei per omnia & super omnia adimplent. Sed tu cades, sicut & ille cecidit, qui mendacium veritatis oppoluit. Mendacium enim ipse dilexit, & ideo morte inuolutus in abyssum corruit. Ergo, o homo, attende. Cum nec inspicias charitatem illam qua te Deus liberauit, nec attendis quanta bona tibi Deus semper impendit, nec tu consideras quomodo ipse te à morte reuocat; frequenter in peccata corruis; vbi magis mortem quam vitam diligis: si tunc tandem ad mentem tuam reuocæs scripturas & doctrinas illas, quas tibi antiqui & fideles patres tui proposuerunt, scilicet quoddam malum debes deuitare & bonum operari; si tunc ex intimo cordis dixeris: Grauius peccaui, quare oportet me cum digna poenitentia ad patrem meum, qui me creauit, redire: tunc pater tuus benigne suscipit te, & in sinum suum te reponens dulcibus vinis amplectitur te. Nunc autem beatitudinem illam, quæ tibi à Deo proposita est, scire contemnig, ac iustitiam Dei audire vel operari recusas. Nunquid si fieri posset, magis iudicium Dei iniustum quam iustum vocares? Quapropter si sanguine filij Dei redemptus non esses, in perditione perditus iaceres. Sed iudicium Dei verum & iustum est. Vnde, o homo, quam utilitatem inde consequeris, quod te in iudicio meo decerpis? In choro Angelorum & in electa vinea mea est laus laudantium & dicentium: Gloria tibi Domine, qui iustus es & verax: nec iudicio meo per eos contradicatur, quoniam iusti sunt. Sed quid diabolo profuit, quod se mihi opposuit? Qui cum vidit se multam claritatem habere, super omnes se voluit exaltare, ita quod ei innumerabilis turba superborum spirituum consensit, quos omnes diuina virtus in zelo iustitiæ suæ simul cum illo deiecit: sic etiam omnes deiciuntur, qui in perseuerantia mali iustitiam Dei postponere conantur; quoniam ipsi summum bonum in peruersitate nequitie peruertere laborant. Vnde nequaquam Deus quod iniustum est, constituit; sed omne quod rectum est, in æquitate bonitatis suæ ordinauit.

11 Sed & illi homines, qui in infidelitate sua Deum abiecerunt sculptilia sibi facientes, in quibus diabolus ingressus illos illudit; in insania huiusmodi vanitatis surrexerunt, postquam genus hominum pertransiit, quibus Adam & Eva dixerant quomodo à Deo facti essent, & quomodo de paradiso expulsi fuissent. Quos alij in eadem peruersitate insepulsi, creaturam Dei magis quam ipsum creatorem suum coluerunt, & ea quæ non viuunt, vitam suam disponere putauerunt. Vnde & ij qui adhuc in ipsa infidelitate fordent, iustitiam suam deserant; & ad eum qui diaboli laqueos contriuit, fideliter conuertantur, veltutem ignorantie depontentes & nouitatem vite amplectentes; vt seruus meus Ezechiel hortatur, dicens: *Proicite à vobis omnes prauaricationes vestras, in quibus*

hui prauaricati estis, & facite vobis cor nouum & spiritum nouum.

12. Quod dicitur: O vos qui in rectitudine persequere vultis in sole iustitiæ, cuius itinera beate oues currunt, proiicite ad conscientia cordis vestri scitificationem illorum occultorum quæ in necessaria & salutari doctrina vobis inutilia sunt, in quibus vanam cellitudinem volare voluistis, cum in præcipitem lacum demersi estis, in quo nullus ordo habitat, sed illa horribilis confusio, quæ Deum igitur. Et cum hoc feceritis, viam veritatis pergitte pro salute vestra; vbi rutilantis cæli nouitatem in corde vestro inuenietis, & vt viuificæ spirationis in spiritu vestro possidebitis.

Quid lac in scilicet.

13. Vides etiam in terra homines in scitilibus lacportantes & inde caseos conficientes: hi sunt in mundo homines tam viri quam mulieres in corporibus suis humanum semen habentes, de quo genus diuersorum populorum procreatur: cuius quædam pars spissa est, vnde formantes casei fiunt, quia semen illud in fortitudine sua vtiliter & bene coctum & temperatum strenuos homines producit: quibus etiam magna claritas tam spiritualium quam carnalium donorum in magnis patribus & in altis personis tribuitur, ita quod in assecutione prudentis, discretiouis & vtilitatis vitæ in operibus suis & coram Deo & coram hominibus perspicue florent, quoniam diabolus in eis locum suum non inuenit: & pars quedam tenuis de qua debiles casei coagulantur; quoniam hoc semen in ténertudine sua imperfectè coctum & temperatum, teneros homines educit, qui vt plurimum stulti, tepidi & inutiles tam apud Deum quam apud seculum in operibus suis inueniuntur; & qui Deum strenuè non querunt. Sed & pars quedam tæbe permixta est, de qua amari casei efficiuntur, quia semen illud in debilitate & permixtionis nequiter ductum & inutiliter commixtum informes homines efficit, qui sæpe amaritudinem, difficultatem & oppressionem cordis habent, vnde mentem suam ad superiora leuare non valent. Multi tamen ex his viles fiunt, attamen multas tempestates & inquietudines; & in cordibus & in moribus suis patiuntur, sed victores euadunt; quoniam si inquietudini suæ acquiescerent, tepidos & inutiles se redderent. Vnde Deus illos coercens adiuuat, & ad viam salutis ducit, quemadmodum scriptum est: Ego occidam, & ego viuere faciam; percutiam & ego sanabo, & non est qui de manu mea possit erueri.

14. Quod dicitur: Ego qui sum, nec initium nec finem habens, flagitiosos homines in actibus suis interimo, qui per spurcicias diaboli in vitiis mæcerantur, & qui in partibus infellicis feminarij pet diabolicas speluncas decipiuntur. O quam verisimile est viperea maxilla, quæ eos ita inflat, vt mori in ipsos subintret: vnde ab eis prosperitatem huius sæculi tollo: vbi ita per plurimas ærumnas occiduntur, quas superare non possunt, sed quæ eis iusto iudicio semper assunt. Sed ego qui nulla malitia deicior; istos etiam in alia parte viuere mirabiliter sæpe facio, vbi in ipsis viuens spiraculum eorum sursum de terrenis trahò; ne in ipsis pereat: illos etiam percussioibus pet multast

infirmatatem laboris vitæ suæ interdum affligo, qui per superbiam mentem suam sibi nociuum altitudinem ascendere cupiunt, putantes quod à nullo deiici valeant: eos etiam qui vbique præfens sum, ita interdum sursum ad veram sanitatem erigens, ne in fallacibus periculis per fallaces vanitates cõsumantur. Sed in his omnibus, non est homo nec alia creatura; quæ huiusmodi opera mea quo astu aut protèra potestate possit auertere; quia nullus est qui voluntati & iustitiæ meæ valeat resistere.

15. Sæpe quoque vt vides vbi in obliuione mea & in irratione diaboli commixtio maris & sceminae perpetratur, ibi & contrafactio nascentium hominum inuenitur, vt quoniam parentes illorum præcepta mea transgressi sunt; in ipsis filiis suis cruciati ad me in penitentiâ reuertantur: sæpe etiam hanc mirabilem creationem pro gloria mea & Sanctorum meorum in hominibus fieri permitto, vt dum illi qui hoc modo distorti sunt, per subuentionem electorum meorum sanitati restituantur, nomen meum ex hoc tanto ardentius ab hominibus glorificetur. Qui autem hac lege se constringunt; ita quod virginitatis decus appetunt, velut aurora ad cœlestia secreta ascendunt, quia propter amorem filij mei delectationes corporis sui à se abscondunt.

16. Sed quod vides quasi mulierem velut integram formam hominis in vtero suo habentem, hoc est, quia postquam scemina humanum semen concepit; infans in integritate membrorum suorum in abdito cubiculo ventris ipsius formatur. Et ecce per secretam dispositionem superni conditoris, eadem forma motum viuæ motiõis dat; quoniam tum in secretâ & occultâ iussione & voluntate Dei infans in materno vtero congruo & rectè diuinitus disposito tempore spiritum acceperit, motu corporis sui se viuere ostendit: velut terra se aperit, & flores fructusque proferit, cum ros super eam ceciderit: ita quod velut ignea sphaera nulla lineamenta humani corporis habens, cor formæ illius possidet, quia anima in igne profundæ scientiæ ardens, diuersas res in circuitu suæ comprehensionis discernit: nec formam humanorum membrorum habens, quoniam ipsa nec corporea, nec caduca quemadmodum corpus hominis est, cor hominis confortat, quod quasi fundamentum corporis existens totum corpus regit; & velut firmamentum cœli inferiora continet, & superiora regit: & etiam cerebrum hominis tangit, quia in viribus non solum terrena, sed etiam cœlestia sapit; cum Deum sapienter cognoscit; ac se per omnia membra hominis transfundit: quoniam vigore medullarum ac venarum & omnium membrorum toti corpori tribuit; veluti arbor ex sua radice succum & viriditatem omnibus ramis impartit. Sed deinde formâ illa hominis de vtero mulieris hoc modo viuificata egrediens secundum motus quos ipsa sphaera in eadem forma hominis habet, secundum illos etiam & colorem suum mutat; quia postquam homo in materno vtero vitalem spiritum acceperit, & ita natus fuerit, & motus operationis suæ dederit secundum opera illa

Quid quæ si integra forma hominis in vtero.

Quid ignea sphaera.

Quid mutatio colorum formæ de vtero egredientis.

quæ anima cum corpore operatur, secundum hæc etiam & merita ipsius existunt, quoniam de bonis claritatem & de malis tenebrositatem tibi induit.

17 Ipsa quoque secundum vires corporis, vires suas ostendit, ita quod in infanciam hominis simplicitatem profert, & in iuuentute fortitudinem; at in plena ætate cum omnes venæ hominis plenæ sunt, fortissimas vires suas in sapientia declarat: sicut etiam arbor in primo germine tenera exiit, & deinde fructum in se ostendens, tandem cum plenitudine utilitatis educit: sed & postea in senectute hominis cum medulla & venæ ipsius iam ad debilitatem se incurvare cœperint, anima leuiore vires velut in tædio scientiæ hominis ostendit, quemadmodum & succus arboris, cum iam hyemale tempus inlat, se in ramis & foliis suis contrahit, & vt eadem arbor in senectute sua iam incuruari incipit.

Semita 18 Homo autem tres semitas in se habet. Quid hoc? Animam, corpus & sensus: in his vita hominis exercetur. Quomodo? Anima corpus viuificat, & sensus spirat: corpus autem animam sibi attrahit, & sensus aperit: sensus vero animam tangunt, & corpus alliciunt. Anima enim corpori vitam præbet, velut ignis lumen tenebris infundit, duas principales vires scilicet intellectum & voluntatem velut duo brachia habens: non quod anima brachia ad se mouendum habeat, sed quod in his viribus se manifestat, velut Sol per splendorem suum se declarat. Vnde, o homo, quem non grauat sarcina medullarum, in scientia scripturarum attende.

Intellectus 19 Intellectus ita fixus est anime, velut brachium corpori. Nam vt brachium, cui manus cum digitis adiuncta est, à corpore extenditur, ita etiam intellectus cum operatione cæterarum virium animæ, cum quibus quæque opera hominis intelligit, ex anima certissime prodians: ipse enim præ aliis viribus animæ, quicquid in operibus hominum est fide bonum, siue malum sit, intelligit: ita quod per eum velut per magistrum omnia intelliguntur: quoniam ipsa anima hoc modo omnia discutit, sicut & triticum ab omni contrarietate expurgatur, perquirens vtrum vtilia an inutilia, vtrum amabilia an odibilia sint, vel vtrum ad vitam an ad mortem pertineant. Vnde sicut ea sine sale infusa est, sicut etiam cæteræ vires animæ sine intellectu insipidæ & non discernentes sunt. Sed & ipse in anima vt scapula in corpore, medulla in cerebro cæterarum virium animæ existens, & velut humerus corporis fortis, diuinitatem etiam & humanitatem in Deo intelligens quædam inflexio brachij est: ita quoque rectam fidem in opere suo habens, quod etiam inflexio manus est, cum qua tunc diuersa opera in discretionem quasi cum digitis discernit: ipse autem non operatur vt cæteræ vires animæ.

Voluntas 20 Quid hoc? Voluntas enim opus calefacit, & animus illud suscipit, & ratio producit, intellectus autem opus intelligit bonum & malum ostendens: velut Angeli intellectum habent bonum diligentes & malum odientes. Et vt corpus habet cor, ita & anima intellectum: qui etiam in illa parte ani-

mæ vim suam exercet, sic & voluntas in altera.

Quomodo? Voluntas enim magnam vim animæ habet. Quomodo? Anima stat in angulo domus, id est in firmamento cordis, velut aliquis homo in aliquo angulo domus sue, vt totam domum perspiciens, omnia instrumenta domus regat, dextrum brachium leuans signando & ostendendo quæque vilia domus suæ, & se ad Orientem vertens. Sic & anima facit per plateas totius corporis, ad ortum Solis respiciens: ipsa enim voluntatem quasi dextrum brachium ponit in firmamentum venarum & medullarum ac in commotionem totius corporis: quoniam voluntas quodcumque opus siue bonum siue malum sit, operatur.

21 Nam voluntas est velut ignis, vnumquodque opus quasi in fornace coquens. Panis enim ad hoc coquitur, vt homines exinde pasti confortentur, quatenus viuere possint. Sic & voluntas totius operis fortitudo est, quia ipsa in deceptione molit, & in robore fermentum imponit, ac in duritia tundit; & ita opus suum velut panem in confectione parans, illud pleno opere ardoris sui in perfectione coquit, atque hoc modo maiorem cibum hominibus in opere quàm in pane facit: nam elca hominis interdum in eo cessat, opus autem voluntatis in eo vsque ad separationem animæ ipsius à corpore perdurat: & in qua magna diuersitate opus sit, scilicet ab infanciam, à iuuentute, à plena ætate, à decrepita incurratione, in voluntate tamen incedit, & in ea perfectionem suam demonstrat.

22 Sed voluntas habet in præcordio hominis quoddam tabernaculum, videlicet animum, quem & intellectus & ipsa voluntas ac quæque vis animæ sua fortitudine afflant: & hæc omnes in eodem tabernaculo calefiunt, & se inuicem coniungunt. Quomodo? Si ira lurrexerit, fel inflatur, & ita fumum in tabernaculum emittens, iram perficit. Quod si turpis delectatio se erexerit, incendium libidinis in materia sua suscitatur, & petulantia illa, quæ ad peccatum pertinet, attollitur; ac in eodem tabernaculo coadunatur. Sed aliud amabile gaudium est, quod in isto tabernaculo de Spiritu sancto incenditur; cui anima congaudens illud fideliter suscipit, & opus bonum in celestibus desiderijs perficit. Est etiam quædam tristitia, de qua in eodem tabernaculo ex humoribus illis, qui circa fel sunt, torpor nascitur; indignationem, obdurationem & contumaciam in hominibus pariens, animamque deprimens, nisi gratia Dei succurrente, citius cripiatur. Sed & cum illi tabernaculo contrariæ causæ occurrerint, frequenter in odio & reliquis mortiferis rebus commouetur, quæ animam occidunt, & magnas ruinas in perditione parant. Cum autem voluntas voluerit, instrumenta tabernaculi sui mouet, & ea in feruente calore siue bona siue mala sint, deponit. Quod si voluntati illa instrumenta placuerint, ibi eam suam coquit, & eam homini ad gustandum proponit. Vnde & in ipso tabernaculo plurima turba boni & mali exurgit, quemadmodum cum aliquis exercitus in aliquo loco coadunatur. Sed cum princeps exercitus superuenerit, si exercitus ille ipsi placue-

placuerit, eum suscipit; si vero ipsi displicuerit, illum abire iubet: sic & voluntas facit. Quomodo? Si bonum vel si malum in prae cordis surrexerit, voluntas illud aut perficit aut negligit.

23 Sed & in intellectu & in voluntate ratio vel sonitus animae ostenditur, quae quodque opus siue Dei siue hominis fit, perficit. Sonitus enim verbum in altum tollit, sicut ventus qui aquilam subleuat ut volare possit: ita & anima sonitus rationis & in auditu & in intellectu hominum emittit, quatenus vires ipsius intelligantur, & ut quodque opus ad perfectum ducatur. Corpus autem, omnium virium animae tabernaculum & subleuamen est: quoniam anima in corpore manens, cum corpore operatur, & corpus cum illa siue bonum siue malum sit.

24 Sensus vero est, cui opus interiorum virium animae adheret, ita quod ipsae in fructibus cuiusque operis per eum intelliguntur: & ille eis subiectus est, quia eum ad opus perducunt: non autem ipse eis opus imponit, quoniam umbra earum est, facies secundum quod ipsis placuerit: sed & exterior homo imprimis cum sensu in ventre matris antequam nascatur, euigilat; ceteris viribus animae adhuc in abscondito manentibus. Quid hoc? Aurora lucem diei denunciat, sic & sensus hominis omnes vires animae cum ratione declarat. Et ut lex & Prophetae in duobus praeceptis Dei pendent, ita & sensus hominis in anima & in viribus eius viget. Quid hoc? Lex ad salutem hominis posita est, & Prophetae occulta Dei manifestant: sic & sensus hominis quaeque nocua ab homine depellit & interiora animae denudat. Nam anima sensum spirat. Quomodo? Ipsa hominem viuente facie viuificat, & visu, auditu, gustu, odoratu & tactu dotat: ita quod homo sensu tactus, peruigil in omnibus rebus sit: sensus enim signum omnium virium animae est, sicut & corpus vas animae est. Quomodo? Sensus omnes vires animae claudit. Quid hoc? Homo in facie cognoscitur, oculis videt, auribus audit, os ad loquendum aperit, manibus palpat, pedibus ambulat: & ideo sensus in homine est velut lapides pretiosi, & ut pretiosius thesaurus in vase signatus. Sed ut vas videtur, & thesaurus in eo scitur; ita etiam in sensu ceterae vires animae intelliguntur.

25 Anima autem est magistra, caro vero ancilla. Quomodo? Anima totum corpus in viuificatione regit, corpus autem regimen viuificationis illius suscipit: quoniam si anima corpus non viuificaret, corpus in solutione diffunderet. Sed cum homo malum opus scientie anima operatur, hoc tam amarum animae est velut venenum corpori, cum illud corpus scienter accipit. De bono autem opere anima gaudet, sicut & corpus suauis cibo delectatur. Et anima corpus ita illabatur, velut succus arborum. Quid hoc? Per succum arbor viret, & flores producit, ac deinde fructum facit; sic & per animam corpus. Et quomodo tunc fructus arboris ad maturitatem perducitur? Temperie aeris. Quomodo? Sol eum calefacit, pluuia eum irrigat; & ita in temperie aeris perficitur. Quid hoc? Misericordia gratiae Dei velut Sol hominem illustrat,

spiratio Spiritus sancti velut pluuia ipsum irrigat & sic eum discretio velut bona temperies aeris ad perfectionem bonorum fructuum ducit.

26 Sed & anima in corpore est velut succus in arbore, & vires ipsius quasi arboris forma. Quomodo? Intellectus in anima est velut viriditas ramorum & foliorum in arbore, voluntas autem quasi flores in ea, anima vero velut primus erumpens fructus ipsius, ratio autem quasi fructus in maturitate perfectus: sensus vero quasi extensio latitudinis ipsius. Et secundum hunc modum corpus hominis, ab anima solidatur & sustentatur. Vnde, o homo; intellige, quid in anima tua sis; qui bonum intellectum tuum deponis, & te pecoribus comparari vis.

27 Quod autem tu, o homo, haec videns, considera etiam quia quandam huiusmodi sphaeram in humano corpore manentem multi turbines inuadentes, eam vsque ad terram incuruant; hoc est, quod animam hominis, quam diu homo in anima & in corpore viuit, multae inuisibiles tentationes perturbant, quae ipsam per delectationem carnis crebro ad peccata terrenarum concupiscentiarum inclinant: sed illa resumptis viribus se viriliter erigens, eis fortiter resistit; quia fidelis & sollicitus homo cum peccauerit, saepe per donum Dei compunctus peccata deserit, & spem suam in Deum ponens diabolica signemata abiicit, creatorem suum fideliter quaerens, velut etiam fidelis anima miseriae suas conquens superius veraciter ostendit.

28 Sed quod vides quia in aliam sphaeram pluri-
mi turbines irruentes eam deicere volunt, sed tamen non valent, id est, quia animam istam plurimae diabolicae insidiae inuadentes ad peccata multorum scelorum protrahere conantur; sed tamen ei suis illusionibus praualere non possunt, quoniam illa fortiter repugnans locum eis infanidum non dat: quoniam superna inspiratione se muniens, à se iacula fallacium deceptionum expellit, & ad saluatorem suum recurrit, quem admodum etiam superius in verbis querelae suae declarat, ut praemonstratum est.

29 Quod vero ut vides alia quaedam sphaera ex lineamentis formae suae se contrahens nodos eius resoluit, hoc est, quod anima illa membra corporalis habitaculi sui deserens, iuncturam eorum reliquit, cum tempus resolutionis habitaculi sui in-
fuerit, & se ab eis cum gemitu extrahit, sedemque suam moerens dirumpit: quoniam à corpore suo cum angustia setollens, locum habitationis suae multo tremore cadere permittit, imminens iudicium superni iudicis metuens: quia tunc merita operum suorum iusto iudicio Dei sentiet, velut etiam in querela sua superius manifestat. Quapropter cum se hoc modo resoluit, quidam spiritus & lucidi & vmbrosi veniunt, qui socij conuersationis ipsius secundum quod in sede sua se mouet, sunt; quia in resolutione illa cum anima hominis habitaculum suum deserit, angelici spiritus & boni & mali secundum iustam & veram Dei ordinationem assunt, qui inspectores operum illius secundum quod in corpore suo cum corpore operata est, fuerunt, resolutionem eius expectantes,

Quid tur-
bines spha-
ram ad ter-
ram depri-
mentis.

Quid tur-
bines aliā
sphaeram
inuadentes
sunt.

Quid spha-
ra nodos
suos exsol-
uens.

Quid spi-
ritus lucidi
& vmbrosi.

vt postquam se exsoluerit, eam secum abducant: quoniam ipsi sententiam iusti iudicis de anima illa in separatione eius à corpore præstolantur, vt ipsa à corpore soluta, eam ducant, quo super-nus iudex iudicauerit secundum merita operum illius, vt ibi etiam, ô homo, fideliter præmonstratum est.

Adhor-tatio,

30 Idcirco vos, ô charissimi filij mei, oculos vestros & aures vestras aperite, & præceptis meis obedite. Et cur patrem vestrum contemnitis, qui vos de morte liberauit? Chori Angelorum canunt: Iustus es Domine: quoniam iustitia Dei non habet vllam maculam, qui etiam hominem non liberauit sua potestate, sed compassione, quando filium suum ad redemptionem hominis misit in mundum. Solem enim nulla iniquitatis fæcis polluit, sic etiam nec Deum vlla peruersitas iniustitiæ tangere poterit. Sed tu, ô homo, in contemplatiua scientia bonum & malum inspicis. Et quid es, cum in multitudine carnalium desideriorum fordes? Et quid es, cum clarissimæ gemmæ virtutum in te fulgent? Primus Angelus bonum contempsit, & malum concupiuit: quare malum in morte æternæ perditionis accepit, & in morte sepultus est; quia quod bonum est, abiicit. Boni vero Angeli malum contempserunt, & bonum amauerunt, casum diaboli videntes, qui veritatem volebat opprimere, & mendacium erigere; quapropter ipsi in amore Dei exarserunt, quorum fundamentum totius boni habentes: ita quod aliud nolunt, quam quod Deo placet, nunquam in laude eius cessantes. Sed & primus homo Deum cognouit, & eum in simplicitate dilexit, ac præceptum eius suscipiens se obedientiæ subdidit: postmodum ad malum se incurrauit, inobedientiam operatus. Nam cum ei diabolus malum suggereret, bonum deseruit & malum perpetravit, & de paradiso eiectus est. Vnde malum in perditione mortis abiiciendum est, & bonum in amore vitæ amplectendum. Sed tu, ô homo, cum habes recordationem boni & mali, velut in biuiio positus es; quia si tunc tenebras mali contempseris, volens in illum aspicere cuius creatura es, & quem in sancto baptismo confessus es, vbi vetus noxa Adæ deicctus est, & si dixerit diabolus & malitiam eius fugere velis, & Deum verum ac eius præcepta sequi: tunc considera, quomodo doctus es à malo declinare & bonum facere, & quia cœlestis pater vnigenito suo non pepercit, sed eum ad liberationem tuam misit, & ora Deum, vt tibi succurrat, & ipse te exaudiens dicet: Illi oculi mihi placent. Et si tunc tedium abieceris, in mandatis Dei fortiter currens, clamorem precum tuarum vbique exaudit. Carnem enim tuam debes domare, & imperio animæ subiugare. Sed tu dicis: Tanta & tam magna pondera in carne mea sentio, quod me superare non valeo. Sed quoniam Deus bonus est, ipse me bonum faciat. Quomodo possem carnem meam domare, cum homo sim? Deus bonus est, ipse bona omnia in me perficiat. Nam cum sibi placuerit, me bonum facere poterit. Sed tibi respondeo: Cum Deus bonus sit, cur bonitatem eius scire contemnis? quia ipse filium suum pro te tradidit, qui te

in multis ærumnis & in magnis laboribus de morte liberauit. Sed cum dicis, quoniam bona opera operari non possis, hoc in iniustitia iniquitatis dicis. Oculos enim habes ad videndum, aures ad audiendum; cor ad cogitandum, manus ad operandum, pedes ad ambulandum; ita quod toto corpore te potes erigere vel incuruare, dormire vel vigilare, manducare & ieiunare: sic te Deus creauit. Vnde & concupiscentiis carnis tuæ resistite, & Deus adiuuabit te. Nam cum te opponis diabolo velut fortis bellator inimico suo, tunc Deus delectatur in certamine tuo, volens vt eum omnibus horis & in omnibus angustijs tuis constanter inuoces. Sed cum carnem tuam non vis domare, tunc facis eam vitiosis & peccatis epulari: quoniam ei frænum timoris Domini abstrahis, cum quo eam coercere deberes, ne in perditionem iret. Quapropter ita ad diabolum respicis, sicut & ipse ad iniquitatem replexit, cum in mortem cecidit. Et ipse de perditione tua gaudens dicit: Ecce homo qui nobis similis est. Et tunc super te cadit, atque vias suas in vmbra mortis, secundum quod sibi placet, in te reponit. Sed Deus nouit, quid facere possis; ideo tibi lex posita est, secundum quod laborare potes. Deus ab initio sæculi vsque ad consummationem eius in electis suis complacere vult, vt ipsi in claritate virtutum fidelissime ornari coronentur. Quomodo? Homo voluptati carnis suæ hoc modorelsistat, ne delicijs huius mudi diffuatur, nec etiam tam secure viuatur, quasi in propria domo sua maneat, quoniam peregrinus est: quia pater ipsius eum expectat, si ad ipsum in cœlum redire vult, vbi eum esse nouit. Vnde, ô homo, si oculos tuos ad duas semitas, id est, ad bonum & ad malum verteris, tunc decideris, & magna & parua intelligis. Quomodo? Per fidem vnum Deum in diuinitate & in humanitate intelligis, & etiam diabolica opera in malo esse vides. Et cum ita iustas & iniustas vias cognoueris, tunc per me interrogaris: Quam viam ire desideras? Si tunc in bonas vias ire volueris, & si verba mea fideliter audieris, assidua & sincera prece Deum ora, vt tibi succurrat, & ne te delectat, quoniam fragilis in carne tua es: atque ad humilitatem caput tuum inclina, & ea quæ in operibus tuis mala sunt, excute, & à te illa festinanter proice: hæc à te Deus requirit. Et vt si quis tibi aurum & plumbum proponeret, ac diceret: Ad quod volueris, manum tuam extende: aurum audivisime caperes, & plumbum dimitteres, quia aurum magis quam plumbum diligeres. Sic & cœlestem patriam magis quam depressionem peccatorum attendere debes. Quod si in peccatis cecideris, mox in confessione & pura poenitentia surge, antequam mors oriatur in te. Pater enim tuus vult vt clames, plores & auxilium petas, ne in sordibus peccatorum perman eas. Sed si vulnera acceperis, medicum quære, ne moriaris. Nonne sæpe Deus tempestates hominibus imittit, vt tanto attentius ab eis inuocetur? Sed tu, ô homo, dicis: Bona opera operari non possum. Ego vero dico: potes. Et tu quæris, quomodo? Respondeo, intellectu & ratione. Dicis: desiderium in me non habeo. Respondeo, dicit

disce pugnare contra te. Et dicis: Contra me pugnare non valeo, nisi Deus adiuerit me. Audi ergo quomodo pugnare aduersum te. Cum malum in te surgit neicientem quomodo illud ablicias, tunc tactu gratiae meae adiutus (nam in vis interiorum oculorum tuorum gratia mea tangit te) clama, ora, confitere & plora, vt tibi Deus succurrat, & vt malum a te auferat, & vt tibi vires in bono tribuat; istud enim habes ex scientia qua Deum per inspirationem Spiritus sancti intelligis: nam si alicuius hominis operarius esses, quoties oporteret te id facere quod corpori tuo difficile esset, nonne multa laboriose sustineres propter terrenam mercedem tuam? Et cur Deo propter supernam mercedem non seruis, qui tibi & animam & corpus dedit? Si enim aliquam temporalem rem habere velles, & quantum laborares, vt illam saltem vel paruo tempore habere posses. Nunc autem saltidit te illud quaerere quod finem non habet. Nam vt hos stimulo agitur, sic & tu corpus tuum timore Domini exercere debes: quia si hoc feceris, Deus non abiicit te, Si enim aliquis tyrannus te captiuaret, protinus ad illum te conuerteres qui tibi auxilio esse posset, & ei supplicares, eumque orares, & subilantiam tuam illi promitteres, vt tibi succurreret. Sic & tu, o homo, fac, cum iniquitas te ceperit; ad Deum te conuertere, supplica, ora, & correctionem tuam promitte, & Deus te adiuuabit. Sed tu, o homo, caecus es ad videndum, surdus ad audiendum, vecors ad te defendendum: quoniam intellectum quem tibi Deus infudit & quinque sensus corporis tui quos tibi dedit, quasi pro nihilo & pro vanitate habes. Nonne intellectum & scientiam habes? Regnum Dei potest emi, non autem ioco acquiri. Audite ergo, o homines, & nolite despiciere introitum caelestis Hierusalem: nolite tangere mortem, & Deum negare & diabolum confiteri: nolite in peccatis crescere, & in bonis deficere. Deum enim audire non vultis, cum in praeceptis ipsius ambulare recusatis; & ad diabolum curritis, cum desiderium carnis vestrae perficere contenditis. Respicite ergo & confortamini; quia hoc vobis necessarium est. Fidelis autem homo dolorem suum consideret, & medicum quaerat antequam in mortem ruat. Quod si dolorem suum infexerit, & medicum quaesierit, inuentum ostendet ei amarum succum pigmenti, per quem sanari poterit: quae sunt amara verba, per quae probandum est, vtrum poenitentia eius de radice cordis ipsius, an de vento instabilitatis eius procedat. Cumque hoc probauerit, dat ei vinum compunctionis & poenitentiae, vt factorem vulnerum suorum abluat, & etiam offert ei oleum misericordiae, quatenus eadem vulnera ad sanitatem huiat. Tunc etiam iniungit ei vt circa sanitatem suam sollicitus sit, dicens: Vide vt in hac medicina studiosus & stabilis permanas, nec tadium inde capias, quia vulnera tua grauius fiat. Sed multi sunt, qui vix poenitentiam suorum peccatorum suscipiunt: & quamuis multo labore, tamen eam propter metum mortis peragunt. At ego eis manum porrigo, & amaritudinem illam eis in dulcedinem verto; ita quod poenitentiam illam propter amorem meum magna cum tranquillitate perficiunt, quam cum magna difficultate inceperunt. Qui autem poenitentiam peccatorum suorum neglexerit, quoniam corpus suum castigare sibi difficile esse dicit, miser est, quia non vult in seipsum respicere, nec vllum medicum quaerere, nec vulnera sua sanari, sed pessimum liuorem in te celat, & mortem in simulationem tegit, ne videri possit. Vnde piger ad gustum poenitentiae est, nolens respicere in oleum misericordiae, nec consolationem redemptionis quaerere: & ideo in mortem properat, quoniam mortem dilexit, nec regnum Dei quaesuit.

31. Ergo, o hedeles, in precepta Dei currite, ne vos damnatio mortis apprehendat: Nouum Adam imitamini, & veterem hominem ablicite: Nam currenti, regnum Dei apertum est: In terra autem iacenti, clauisum est: sed miseri sunt illi, qui diabolum venerantur, Deum ignorantes. Quomodo? Qui Deum vnum in trinitate non colunt, nec trinitatem in vnitatem scire volunt. Vnde qui saluari vult, in recta & Catholica fide non dubitet. Quid hoc? Quoniam Patrem non colit, qui Filium abnegat: nec Filium diligit, qui Patrem ignorat: nec Filium habet, qui Spiritum sanctum abiicit: nec Spiritum sanctum accipit, qui Patrem & Filium non venerat. Ergo vnitas in trinitate, & trinitas in vnitatem intelligenda est. O homo, nunquid es sine corde & sine sanguine viuens? Sic nec Pater sine Filio, nec sine Spiritu sancto: nec Filius sine Patre, nec sine Spiritu sancto: nec Spiritus sanctus sine ipsis esse credendus est. Sed Pater Filium suum pro redemptione hominis misit in mundum, & iterum ad se retraxit eum; sicut homo cogitationes cordis sui emittit, & iterum ipsas ad se recolligit. Vnde de hac salutifera vnigeniti Dei missione Esaias in supernae maiestatis voluntate loquitur, dicens: *Verbum misit Dominus in Iacob, & cecidit in Israel.* Quod dicitur: Verbum, per quod omnia facta sunt, scilicet Vnigenitum Dei, qui in corde Patris secundum diuinitatem semper sine initio temporis fuit, ipsum misit Dominus videlicet supernus Pater per ora Prophetarum in Iacob, cum ipsi eundem Filium Dei in mundum pro salute hominum venturum fideliter praenunciarent; vt homines per eos praemoniti & praemuniti, diabolum prudenter supplantarent, & versutis deceptionum eius sapienter declinarent. Et ita idem verbum cecidit in Israel, cum idem Vnigenitus Dei venit in altam puritatem virginis, in quam nullus vir gressum suum imposuit: sed quae florem suum inuiolabiliter tenuit, vt ipse natus ex virgine, eos qui lumen veritatis per fallacem caecitatem ignorabant, ad verum iter reduceret, & indeficienti saluti restitueret. Vnde quicunque scientiam in Spiritu sancto & pennas in fide habet, iste admonitionem meam non transgrediatur, sed eam in gustu animae suae amplectendo percipiat.

***

VISIO QUINTA.

POST hæc vidi velut quandam muliebre[m] imaginem à vertice vsque ad vmbilicum pallidam, & ab vmbilico vsque ad pedes nigram, & in pedibus sanguinolentam, circa autem pedes suos candidissimam & purissimam nubem habentem, at oculis orbatam: manus vero sub axillis suis tenebat, stans iuxta altare, quod est ante oculos Dei, sed ipsum non tangebatur. Et in corde ipsius stabat Abraham, & in pectore eius Moyses, in ventre vero reliqui Prophetæ, singuli signa sua demonstrantes, & pulchritudinem nouæ sponse admirantes. Hæc vero tanta magnitudinis apparuit velut alicuius civitatis ingentissima turris, habens in capite suo quasi circulum similem auroræ. Audiuiq[ue] iterum vocem de cælo dicentem mihi: Antiquo populo austeritatem legis Deus imposuit, cum Abraham circumcissionem in dedit, quam postea in gratiam suavitatis conuertit, cum filium suum veritatem Euangelij creditur dedit, in qua iugo legis fauciatis, oleo misericordie deliniuit.

Quid muliebris imago.

3 Quapropter vides velut quandam muliebre[m] imaginem à vertice vsque ad vmbilicum pallidam, quæ est Synagoga, mater incarnationis filij Dei & ab initio surgentium filiorum suorum vsque ad fortitudinem eorum, secreta Dei in vmbatione prævidens, sed ea non pleniter aperjens; illa enim non est rutilans aurora, quæ aperte loquitur, sed eam in multa admiratione à longe intuens, vt in Canticis de ipsa dicitur: *Qua est ista qua ascendit per desertum delictis affluens, & immixta super dilectum suum?* Quod dicitur: Quæ est hæc noua nupta, quæ in plurimis bonis operibus se eleuat per desertum gentium legalia præcepta sapientie decerentium & idola adorantium, ascendens ad superna desideria delictis donorum Spiritus sancti abundantius; & sic multo studio anhelans & se innitens super sponsum suum scilicet Dei filium. Hæc enim est, quæ à filio Dei dotata in preclaris virtutibus fulget in riuulis scripturarum abundans: Sed & eadem Synagoga de filiis illius nouæ sponse in multa admiratione seruum meum Esaiam sic interrogat: *Qui sunt ij qui vt nubes volant, & quasi columbe ad fenestras suas?* Quod dicitur: *Qui sunt ij qui in mentibus suis se abstrahentes à terrenis ac carnalibus concupiscentiis, pleno delirio & plena deuotione ad superna volant, & columbina simplicitate absque amaritudine felis, sensus corporis sui munient & munimentum firmisimæ petreæ, qui vnigenitus Dei est, multo ardore bonarum virtutum appetunt.* Hi enim sunt, qui propter supernum amorem terrena regna conculcant, & cælestia querunt. Synagoga itaque admirabat[ur] de noua spon[sa], quæ Ecclesia est; quoniam se similibus virtutibus ita ornatam non agnouit, vt illam videret: quia Ecclesia angelicis prædijs circumdata est, ne eam diabolus dilaceret & deliciat, cum Synagoga à Deo deserta in vitis iaceat.

3 Quapropter vides etiam ipsam ab vmbilico vsque ad pedes nigram, quod est à fortitudine sue gradationis vsque ad consummationem sue durationis, in præuaricatione legis, & in transgressionem testamenti Patrum suorum fuisse sordidam: quia multis modis diuina præcepta neglexit, voluptatem carnis suæ secuta.

4 Et in pedibus sanguinolenta, circa autem pedes suos candidissimam & purissimam nubem habet; quoniam in consummatione sua Prophetam Prophetarum occidit, vbi & ipsa lapsa corruit: in eadem tamen consumatione in mentibus credentium lucidissima & perspicacissima fide surgente: quia vbi Synagoga finem accepit, Ecclesia surrexit, cum apostolica doctrina post mortem filij Dei se per totum orbem terrarum diffudit.

5 Sed & imago illa oculis orбата est, manus suas sub axillis tenens: quia Synagoga in veram lucem non aspexit, cum vnigenitum Dei in despectu habuit. Vnde & opera iustitiæ in radio boni operis & torpore à se non proiciens tegit, & ea velut non sint, negligenter abscondit.

6 Stat iuxta altare, quod est ante oculos Dei, sed ipsum non tangit; quoniam legem Dei quam diuino præcepto & diuina inspectione accepit, in cortice quidem nouit, sed eam interiori non tetigit: quia eam potius abhorruit quam dilexerit, sacrificia & incensum deuotarum orationum Deo offerre negligens.

7 Sed in corde ipsius stat Abraham: quoniam initium circumcisionis in Synagoga ipse fuit. Et in pectore eius Moyses: quia in præcordia hominum diuinam legem ille attulit: ac in ventre reliqui Prophetæ, id est, in institutione illa quæ ipsi diuinitus tradita fuerat, inspectores diuinorum præceptorum: Singuli signa sua demonstrantes, & pulchritudinem nouæ sponse admirantes; quoniam ipsi magnalia Prophetie suæ in mirabilibus signis ostenderunt, & speciositatem generositatis Ecclesie in multa admiratione attenderunt.

8 Ipsa vero tanta magnitudinis apparet velut alticulus ciuitatis altissima turris: quia magnitudinem diuinorum præceptorum suscipiens, munitionem & defensionem nobilis & electæ ciuitatis pronunciauit: habens in capite suo quasi circulum similem auroræ; quia Ecclesia in ortu suo miraculum incarnationis vnigeniti Dei demonstrauit, & claras virtutes ac mysteria, quæ sequuntur, ostendit: nam ipsa velut primo mane coronata fuit, cum diuina præcepta accepit: designans Adam, qui primum iussum Dei percepit, sed postea in transgressionem sua in mortem cecidit. Sic & Iudæi fecerunt, qui diuinam legem primitus susceperunt, sed deinde filium Dei in incredulitate sua abiecerunt. Sed & sicut homo per mortem vnigeniti Dei circa nouissimum tempus de perditione mortis ereptus est, ita & Synagoga ante nouissimum diem per diuinam clementiam excitata incredulitatem deseret, & ad cœgitationem Dei veraciter perueniet. Quid hoc? Nonne aurora ante solem ascendit? Sed aurora recedit & claritas solis permanet. Quid hoc? Vetus testamen-

men-

mentum recessit, & veritas Euangelij permanet: quia quæ antiqui in legalibus obseruationibus carnaliter obseruabant, hæc nouus populus in nouo testamento spiritualiter exercet: quoniam quod illi in carne ostenderunt, hoc isti in spiritu perficiunt: nam circumcisio non perijt, quia in baptismum translata est: vt enim illi in vno membro signati sunt, sic & isti in omnibus membris suis. Vnde antiqua præcepta non perierunt, quia in meliorem statum translata sunt.

9. Etiam in nouissimo tempore Synagoga ad Ecclesiam se fideliter transferet. Nam, ô Synagoga, cum in multis iniquitatibus errares, ita quod cum Baal & cum cæteris his similibus te pollueres; consuetudinem legis turpissimis moribus scindens, & nuda in peccatis tuis iacens, feci quod Ezechiel seruus meus loquitur, dicens: *Expandi a-mulsum mennis super te. & operus ignominiam tuam: & iuravi tibi, & in ius pactum tecum.* Quod dicitur: Ego filius altissimi in voluntate patris mei extendi incarnationem meam, ô Synagoga, super te, id est, pro salute tua, auferens peccata tua, quæ in multis obliuionibus operata es, & firmaui tibi remedium saluationis, ita quod itinera fœderis mei ad salutem tuam manifestui, cum veram fidem per apostolicam doctrinam tibi aperui, quatenus præcepta mea obseruares, veluti mulier potestati mariti sui subiacere debet. Nam asperitatem exterioris legis à te abstuli, & silauitatem spiritualis doctrinæ tibi dedi, ac omnia mysteria in ea in spiritualibus doctrinis per memetipsum tibi ostendi: sed tu me iustum deseruisti, & diabolo te coniunxisti.

10. Sed tu, ô homo intellige, vt Sampsonem vxor ipsius deseruit, ita quod lumine suo priuatus est, sic & Synagoga filium Dei deseruit, cum eum obdurata spreuit, & cum doctrinam illius abiecit. Sed postquam capilli eius iam renati sunt, ita quod Ecclesia Dei confortata est, filius Dei in fortitudine sua Synagoga deiecit, & natos illius exhereditauit, cum etiam per gentiles Deum ignorantes zelo Dei contriti sunt: ipsa enim multis erroribus totius confusiois & schismatis se subiecerat, & in præuicationibus totius iniquitatis se polluerat. Sed etiam quemadmodum Dauid vxorem suam, quam sibi primitus desponsauerat, & quæ cum alio viro se polluerat, tandem reuocauit; ita etiam & Filius Dei Synagoga (quæ sibi primum in incarnatione sua coniuncta fuit, sed gratiam baptismi deferens diabolus secuta est) tandem circa nouissimum tempus recipiet, vbi ipsa errores infidelitatis suæ deserens ad lumen veritatis redibit. Nam diabolus Synagoga in cæcitate illius rapuit, & eam infidelitati in multis erroribus tradidit: nec hoc vsque ad filium perditionis facere cessabit. Qui dum in exaltatione superbix suæ ceciderit, sicut Saul in monte Gelboe interfectus perijt, qui Dauid de terra sua fugauerat, vt filius iniquitatis filium meum in electis suis excolere tentabit, tunc filius meus Antichristo de-
fecto Synagoga ad veram fidem reuocabit, quædum & Dauid primam vxorem suam post mortem Saulis recepit: cum enim nouissimo tem-

pore homines illum, per quem decepti fuerant; victum viderint, ad viam salutis cum multa festinatione recurrent. Non autem deuit, vt veritas Euangelij vmbra legis prænunciaret; quoniam decet, vt carnalia præcurrant & spiritualia subsequantur: quia etiam seruus dominum suum venturum prædicit, & non dominus seruum in seruitio præcurrit: ita & Synagoga in vmbra significationis præcurrit: & Ecclesia in lumine veritatis subsecuta est. Vnde quicumque scientiam in Spiritu sancto, & pennas in fide habet, iste admonitionem meam non transgredietur, sed eam in gustu animæ suæ amplectendo percipiat.

VISIO SEXTA.

DEINDE vidi in altitudine cœlestium secretorum duas acies supernorum spirituum multa claritate fulgentes: & qui in prima acie erant, velut pennas in pectoribus suis habebant, & facies vt facies hominum præ se ferebant; in quibus & vultus hominum quasi in pura aqua apparebant: & qui in altera acie fuerunt, etiam in pectoribus suis quasi pennas habuerunt, & facies vt facies hominum in se ostenderunt, in quibus etiam imago filij hominis quasi in speculo fulgebat. Sed neque in his nec in illis aliam formam discernere potui. Hæ autem acies alias quinque acies secundum modum coronæ circumcinxerant. Et qui in harum quinque prima acie fuerunt, quasi facies hominum habebant, ab humero & deorsum magno splendore fulgentes. Qui in secunda erant, tantæ claritatis existerunt, quod eos intueri non poteram. Qui in tertia, vt album marmor apparuerunt, & capita vt capita hominum habuerunt; super quæ ardentes faculæ visæ sunt, & ab humero & deorsum velut ferrea nube circumdati fuerunt. Qui in quarta, facies vt facies hominum, & pedes vt pedes hominum habentes, in capitibus suis galeas gestabant, marmoreis tunicis induti. Qui denique in quinta erant, nullam formam hominum in se ostendentes, velut aurora rubeabant. Nullam autem aliam formam in eis conspiciebam. Sed & acies istæ alias duas etiam in modum coronæ circumdederant. Qui autem in prima acie illarum erant; oculis & pennis pleni videbantur, & in vnoquoque oculo speculum, & in ipso speculo facies hominis apparuit, & pennas suas ad supernam altitudinem eleuabant. Et qui in secunda fuerunt, quasi ignis ardebant; plurimasque pennas habentes, in quibus quasi in speculo omnes ordines Ecclesiasticæ institutionis insignitos demonstrabant. Sed aliam formam nec in his nec in illis vidi. Et hæ acies omnes in omni genere musicalium organorum mirificis vocibus mirabilia illa resonabant, quæ Deus in beatis animabus operatur, per quæ Deum magnifice glorificabant. Et audiui de cælo vocem mihi dicentem: Omnipotens & ineffabilis Deus, qui ante sæcula fuit, nec initium habuit, nec post finem sæculorum esse desinet, omnem creaturam mirabili modo sua voluntate condidit, eamque mirabili modo sua volun-

tate disposuit. Quomodo? Quasdam creaturas terrenis hæere, quasdam vero in cœlestibus esse deputauit. Ipse quoque beatos angelicos spiritus tam ad salutem hominum, quam ad honorem nominis sui disposuit. Quomodo? Nam quosdam ita constituit, vt necessitatibus hominum subueniant: quosdam vero, vt iudicia secretorum suorum per eos hominibus manifestentur.

Quid duas acies. Quapropter vides in altitudine cœlestium secretorum duas acies supernorum spirituum multa claritate fulgentes; quia, vt tibi monstratur in altitudine illorum occultorum quæ carnalis obtutus non penetrat, sed quæ visus interioris hominis attendit: hæc duo agmina corpus & animam hominis, Deo famulari debere designant, vbi ipsa cum supernis ciuibus claritatem æternæ beatitudinis habent.

Quid pennis in pectoribus et facies. Et qui in prima acie sunt, velut pennas in pectoribus suis habent, & facies vt facies hominum in se prætendunt, in quibus & vultus hominum quasi in pura aqua apparent; isti Angeli sunt desideria profunditatis intellectus sui quali pennas expandentes: non quod pennas vt aues habeant, sed quod voluntatem Dei in desideriis suis velociter perficiant, velut homo in cogitationibus suis celeriter volat; ita quod & per facies suas pulchritudinem rationalitatis in se manifestant, vbi etiam Deus opera hominum perspicue perscrutatur: quia, vt seruus verba domini sui audiens, ea secundum voluntatem illius perficit; ita & ipsi voluntatem Dei in hominibus attendunt, & actus eorum illi in senectipso ostendunt.

Quid secundam aciem. Vnde & qui in acie alia sunt, etiam in pectoribus suis quali pennas habent, & facies vt facies hominum in se ostendunt, in quibus etiam imago filij hominis velut in speculo fulget: Archangeli sunt etiam in desideriis intellectus sui voluntatem Dei contemplant, & decorem rationalitatis in se manifestantes, incarnatum verbum Dei purissime magnificant: quia ipsi arcana Dei cognoscentes, mysteria incarnationis filij Dei signis suis frequenter præinsinuant. Sed nec in his, nec in illis aliam formam discernere potes; quoniam & in Angelis & in Archangelis multa secreta mysteriorum sunt, quæ humanus intellectus mortali corpore grauatus capere non valet.

5 Quod autem hæc acies alias quinque acies secundum modum coronæ cingunt, hoc est quod corpus & anima hominis quinque sensus hominis virtute fortitudinis suæ comprehendentes, per quinque vulnera filij mei emundatos, ad rectitudinem interiorum mandatorum dirigere debent.

6 Vnde qui in prima acie harum sunt, quasi facies hominum habent, ab humero & deorsum magno splendore fulgentes; quæ Virtutes sunt in corda credentium ascendentes, & in ardente charitate excelsum turrim in eis ædificantes, quæ opera ipsorum sunt; ita quod in rationalitate sua opera electorum hominum ostendunt, & in fortitudine sua ad bonum finem multo fulgore beatitudinis ipsos perducunt. Quomodo? Scilicet cum electi claritatem interioris sensus habentes, omnes nequitias malorum suorum abiciunt propter il-

luminationem illam qua in istis virtutibus in mea voluntate illuminati sunt, & fortiter aduersus diabolicas insidias pugnant, & certamina illa quæ illi hoc modo contra diabolicam turbam exercent, Virtutes istæ mihi creatori suo incessanter ostendunt. Nam homines certamina confessionis & abnegationis in se habent. Quomodo? Quia iste man confitetur, & ille me abnegat. Sed in hoc certamine talis interrogatio est: Est Deus an non? Tunc interrogatio ista tale responsum Spiritus sancti in homine habet: Deus est quite creauit, sed & qui te redemit. Et quamdiu interrogationis responsum hoc in homine est, virtus Dei illi non decrit, quia huic interrogationi & responso penitentia adhæret. Vbi autem interrogatio hæc in homine non est, ibi nec hoc responsum Spiritus sancti est; quoniam homo iste donum Dei à se expellit, & sine interrogatione penitentis semetipsum in mortem præcipitat. Certamina vero istorum bellorum Virtutes Deo offerunt; quia ipsi tale sigillum coram Deo sunt; per quod demonstratur, qua intentione Deus colatur vel abnegetur.

7 Qui autem secunda acie sunt, tantæ claritatis existunt, quod eos intueri non potes; qui Potestas sunt, designantes quoniam ferenitatem & pulchritudinem potestatis Dei, nulla imbecillitas mortalitatis apprehendere poterit, nec se ipsi similem facere, quia potestas Dei indeficiens est.

8 Sed qui in tertia acie sunt, vt album marmor apparent, & capita vt capita hominum habent, super quæ facule ardentes videntur, & ab humero & deorsum velut ferrea nube circumdati sunt; qui Principatus sunt, præfigurantes quod ij qui ex dono Dei in sæculo principes hominum existunt, synceram iustitiam fortitudinem induere debent, ne in diuersitatem instabilitatis incidant, & caput suum, qui Christus filius Dei est, inspicere, ac regimina sua secundum voluntatem ipsius in necessitatem hominum dirigere, super se gratiam sancti Spiritus in ardore veritatis attendentes, ita quod in fortitudine æquitatis vsque ad consumationem suam firmi & stabiles perseuerent.

9 Vnde etiam qui in quarta acie sunt, facies vt facies hominum, & pedes vt pedes hominum habentes, in capitibus suis galeas gestant marmoreis tunicis induti; qui Dominationes sunt, ostendentes quia ille qui Dominus omnium est, rationalitatem hominum quæ in humano puluere polluta iacuerat, à terris ad cœlos subleuauit, cum filium suum ad terras transmisit: qui antiquum seductorem sua rectitudine conculcauit, ita vt fideles ipsum qui caput eorum est, fideliter imitentur, spem suam ad cœlestia ponentes, ac forti desiderio bonorum operum se munientes.

10 Sed qui in quinta acie sunt, nullam formam hominum in se ostendentes, velut aurora rubent; qui Throni sunt, demonstrantes quod diuinitas ad humanitatem se inclinauit, cum vnigenitus Dei humanum corpus pro salute hominum induit: qui nulla contagia humanorum peccatorum in se habuit, quoniam ipse de Spiritu sancto conceptus, in aurora videlicet in beata virgine carnem abique omni macula totius sordis accepit. Sed nul-

lam

lam aliam formam in eis conspicias; quia plurima mysteria supernorum secretorum sunt, quæ fragilitas humana non valet apprehendere.

11 Quod autem & acies istæ alias duas in modum coronæ circumdant, hoc est, quod fideles illi qui quinque sensus corporis sui ad superna dirigunt, scientes quia per quinque vulnera filij Dei redempti sunt, ad dilectionem Dei & proximi sui omninif & circuitione mentis suæ perueniunt, cum voluptatem cordis sui negligunt, & spem suam in sola æterna ponunt.

12 Quapropter & qui in prima acie illarum sunt, oculis & pennis pleni videntur, & in vnoquoque oculo speculum & in ipso speculo facies hominis apparet, & pennas suas ad supernam altitudinem eleuant; qui Cherubin sunt, scientiam Dei significantes, in qua ipsi mysteria supernorum secretorum videntes, desideria sua secundum voluntatem Dei expient; ita quod ipsi in profunditate scientiæ suæ purissimam perspicuitatem habentes, in ipsa illos mirabiliter prævident, qui verum Deum cognoscentes, intentionem desideriorum cordis sui ad ipsum qui super omnes est, velut pennas bonæ & iustæ subleuationis dirigunt, magis æterna diligentes quam caduca appetentes, secundum quod & ipsi in eleuatione desideriorum suorum ostendunt.

13 Sed qui in altera acie sunt, quasi ignis ardent, plurimasque pennas habentes, in eisdem pennis quasi in speculo omnes ordines Ecclesiasticæ institutionis insignitos demonstrant; Seraphin sunt, significantes quod ut ipsi in amore Dei ardent, maxima desideria visionis eius habentes, ita etiam in desiderijs suis tam sæculares quam spirituales dignitates, quæ in Ecclesiasticis mysterijs multa cum puritate vigent, ostendunt; quia secreta Dei in ipsis mirabiliter apparent: sic etiam omnes qui sinceritate puri cordis amantes supernam vitam quærun, ardentem Deum diligant, eumque toto desiderio amplectantur, ut ad gaudia illorum perueniant, quos tam fideliter imitantur. Quod vero aliam formam nec in his nec in illis vides, hoc est quod multa secreta in beatis spiritibus sunt,

quæ homini manifestanda non sunt: quoniam quam diu ipse mortalis existit, ea quæ cœlestia sunt, perfecte discernere non poterit.

14 Sed hæc acies omnes, ut audis, in omnigenere musicalium sonorum mirificis modulationibus mirabilia resonant, quæ Deus in beatis animabus operatur, per quæ Deum magnifice glorificant: quia beati spiritus in virtute Dei maxima gaudia inenarrabilibus sonis per opera mirabilium illorum in cœlestibus proferunt, quæ Deus in Sanctis suis perficit, per quæ ipsi Deum gloriosissime magnificant, ubi eam in profunditate sanctitatis exquirunt lætantes in gaudio salutis, quemadmodum & David seruus meus inspector supernorum secretorum testatur, dicens: *Vox exultationis & salutis in tabernaculo istorum.* Quod dicitur. Sonus lætitiæ & prosperitatis illius quod caro conculcatur, & spiritus erigitur cum indeficiente salute cognoscitur in habitationibus illorum qui iniustitiam abiiciunt, & iustitiam operantur: cum suggerente diabolo id quod malum est, facere possent; sed diuina inspiratione id quod bonum est, perficiunt. Quid hoc? Homo frequenter indecentem exultationem in se ostendit, cum peccatum perfecit, quod perficere inconuenienter concupit: sed salutem ibi non habet, quia hoc fecit, quod diuino præcepto contrarium fuit. Ille autem tripudium exultationis cum prosperitate veræ salutis habebit, qui bonum quod ardentem desiderauit, strenue complet, mansionem illorum dum in corpore habitans amans, qui viam veritatis currentes errorem mendaciæ declinauerunt. Vnde quicumque scientiam in Spiritu Sancto, & pennas in fide habet, iste admonitionem meam non paruipendet, sed eam in gustu animæ suæ amplectendo percipiat.

Primi Libri Visionum Sanctæ Hildegardis

F I N I S.

Vif. Hildeg.

c 2

LI

LIBER II.

SANCTÆ HILDE- GARDIS VIRGINIS.

VISIO PRIMA.

Ego homo literas non callens more fortium leonum, nec docta ex infusione illorum, sed manens in mollitie, fragilis costa, imbuta myltico spiramine, vidi quasi lucidissimum ignem incomprehensibilem, inextinguibilem, totum viuentem, totumq; viuum existentem, in se autem flammam ærei coloris habentem, quæ leni flatu ardentem flagrabat; & quæ eidem lucid igni ita inseparabiliter hærebat, vt in homine hærent viscera. Et vidi quod illa flamma fulminans incanduit: & ecce obscurus aer & rotundus, multaq; magnitudinis repente exortus est, super quem ipsa flamma quosdam ictus dedit, toties ab eo scintillam educens, donec aer ad perfectum deductus est, & ita cælum & terra resplenderunt plena institutione. Deinde etiam eadem flamma in igne & ardore illo extendit se ad paruam glebam limosæ terræ iacentem in fundo aeris eam calefaciens, ita quod carnem & sanguinem effecit, eamque aspirauit, ita quod in animam viuentem effecta est. Quo factio ille lucidus ignis præbuit per eandem flammam leni flatu ardentem flagrantem ipsi homini candidissimum florem in flamma pendentem, vt ros pendet in gramine; cuius quidem odorem homo naribus sensit, sed gustu oris non libauit, nec manibus attrætauit, hoc modo se auertens atque cadens in densissimas tenebras, ex quibus se erigere non valuit. Tenebræ autem illæ in illo aëre magis ac magis se dilatando creuerunt. Tunc tres magnæ stellæ in fulgore suo sibi cohærentes in tenebris illis apparuerunt: post quas & aliæ multæ tam paræ quam magnæ plurimo splendore fulgentes, ac deinde quædam maxima stella mira claritate radians, & fulgorem suum ad prædictam flammam dirigens. Sed & in terra quidam fulgor velut aurora apparuit, cui superior flamma mirabiliter insula est, non ta-

men à supradicto lucido igne separata: & in illo fulgore auroræ maxima voluntas accensa est. Cumque accensionem voluntatis huius diligentius considerare vellem, in hac visione secretum sigillum mihi appositum est; audiuiq; vocem ex alto mihi dicentem: De hoc mysterio non poteris quicquam amplius videre, nisi vt tibi propter miraculum credendi conceditur. Vidiq; de eodem fulgore auroræ splendidissimum hominem egredientem, qui claritatem suam ad prædictas tenebras effudit, & ab eis reuerberatus est, & in ruborem sanguinis & in pallorem albedinis conuersus tanta fortitudine tenebras percussit, vt homo ille qui in eis iacebat, attractu illo apparens fulgeret, atque ita erectus exiret. Et sic splendidus ille homo qui de aurora egressus est, in tanta claritate apparens vltra quam humana lingua effari possit, in eminentissimam altitudinem innumerabilis gloriæ tetendit: vbi in plenitudine omnimodæ vbertatis & odoris magnifice radiabat. Et audiui ex præfato viuente igne vocem mihi dicentem: Tu quæ es fragilis terra & in nomine fæmineo indocta in omni doctrina carnalium magistrorum, scilicet legere literas secundum intelligentiam literatorum, sed tantum tacta lumine meo, quod tangit te interius cum incendio vt tolardens, clama & enarra ac scribe hæc mysteria mea quæ vides & audis in mystica visione. Noli ergo esse timida: sed dic ea quæ intelligis in spiritu, quemadmodum ea loquor per te; quatenus illi verecundia teneantur, qui populo meo deberent viam rexitutinis ostendere, sed ex peruersitate morum suorum recusant aperte iustitiam quam nouerunt dicere, nolentes abstinere à malis desideriis suis, quæ illis ita adhærent, quasi ipsi dominantur, facientia eos fugere à facie Domini erubescere loqui veritatem. Vnde, ô pusillanimo, quæ interius es docta mystica inspiratione, quamuis suppressa sis per virilem formam propter præuocationem Euz; dictamen igneum opus quod tibi demonstratur certissima visione. Viuens enim Deus qui cuncta per Verbum suum creauit, per idem Verbum incarnatum misericordiam humanam creaturam, quæ se demerserat in tenebras, ad fidelem saluationem reduxit.

Quid

Quid lu. 2 Quid hoc? Nam ille lucidissimus ignis quem *clarissimus* vides, designat omnipotentem & viuientem Deum, qui in clarissima serenitate sua nunquam vlla iniquitate obfuscatur, incomprehensibilis manens; quia nulla diuisione diuidi potest, aut initio aut fine, aut vlla scintilla scientie & creatura suae comprehendit sicuti est, & inextinguibilis existit: quoniam ipse est illa plenitudo quam nunquam vllus finis tetigit: ac totus viuens; quia nulla omnino res ipsi absconsa est, quam nesciat: totusq; vita existens; quoniam omne quod viuut, ab ipso viuere sumit, secundum quod Iob per me inspiratus ostendit, dicens: *Quis ignorat quod omnia hac manus Domini fecerit? in cuius manu est anima omnis viuientis & spiritus vniuersae carnis hominis.*

3 Quid hoc? Nulla creatura tam hebes est in natura sua, quae vicissitudinem plenitudinis suae in illis causis ignoret, in quibus fructuosa consistit. Quomodo? Caelum habet lucem, lux aëren, aër volatilia, & terra nutrit virentia, virentia fructum, fructus animalia; quae omnia testantur quod ea posuit fortissima manus, id est, maxima potentia Dominatoris cunctorum, qui omnia in possibilitate virtutis suae ita operatus est, quod eis nihil deest in visibus suis: & in omnipotentia eiusdem fabricatoris est motio cunctorum viuientium & terrestrium, vt pecorum terram in terrenis quarentium, nec rationalitatem spiraculi Dei in se habentium, & excitatio spirituum qui humanam carnem inhabitant, in quibus est rationalitas, discretio & sapientia. Quomodo? Anima circuit in terrenis causis laborans in multis varietatibus, secundum quod carnales mores expoliunt. Spiritus vero erigit se in duobus modis, videlicet suspitium, gemitum & desiderium ad Deum habens, aut dominium & regimen & optionem in diuersis rebus quasi in praecepto quærens, quia discretionem in rationalitate habet. Vnde etiam homo similitudinem cæli & terræ in se continet. Quomodo? Ipse habet circulum in quo apparet perspicuitas, spiraculum & rationalitas, velut in cælo notantur luminaria; habet spiritum per omnem sensum & motum celeriter meantem: vt aër volatilia etiam humoris receptaculum in quo notatur humiditas, apparet germinatio ac parturitio; sicut in terra virentia, fructificancia & animalia. Quid hoc? O homo, tu totum es in omni creatura, & obliuisceris creatoris tui; & subiecta tibi creatura obedit ei, sicut illi constitutum est, & tu praecepta illius transgredieris.

Quid flammam ignem 4 Sed vides quod idem ignis in se flammam aëre coloris habet, quæ leni flatu ardentem flagrat, & quæ eodem lucido igni ita inseparabiliter inest, vt in homine sunt viscera; quod est in æternitate ante tempora constituta creaturæ infinitum Verbum, quod in ardore charitatis sub decursu labentium temporum mirabiliter sine sorde & grauamine peccati per virtutem suauitatis Spiritus sancti in aurora beatæ virginitatis erat incarnandum: ita tamen, vt sicut ante susceptam carnem indiuisibiliter fuit in Patre, sic etiam post assumptam humanitatem inseparabiliter in eo maneret: quoniam vt homo non est absque vitali tactu in via

Vif. Hildeg.

præcordiorum, sic à Patre non erat omnino separandum eius vitale Verbum.

5 Et quare dicitur verbum? Quia vt per locale verbum quod in terreno puluere hominis transitorium est, prudenter intelliguntur iussa præceptoris ab iis qui sciunt & præcedunt iussuionem præcipientis; ita etiam per illocale verbum quod per inextinguibilem vitam, quæ viuut in æternitatem, intransitorium est, vere cognoscitur vis patris à diuersis creaturis mundi ipsum sentientibus & intelligentibus in ortu quo creatæ sunt: atque vt per officiale verbum potestas & honor scitur hominis, sic etiam per diuinum verbum sanctitas & bonitas resplendet patris.

6 Quod autem vides quomodo flamma illa fulminans incandet: hoc est, quod verbum Dei virtutem suam quasi exardescens ostendit, cum per ipsum omnis creatura condita est: & quasi incanduit, cum in aurora & candore virginitatis incarnatum est: & ex eo stillauerunt omnes virtutes in agnitione Dei, cum homo reuixit in animarum saluatione.

7 Sed & obscurus aër & rotundus multaq; magnitudinis repente exortus est, qui est instrumentum eorum in obscuritate imperfectionis scilicet notandum illustratum plenitudine creaturarum: & rotundum est; quia sub incomprehensibili potentia Dei est; diuinitate nusquam absente: ipsum tamen in maxima potestate Dei surgens quasi in ictu oculi in superna voluntate eleuatum, super quod ipsa flamma velut faber quoddam ictus dedit toties ab eo scintillam educens, donec idem aër ad perfectum deductus est; quia cælum & terra resplenderunt plena institutione, quando ille qui excellit vniuersam creaturam, supernum verbum in creatione creaturarum feruitutem tenentium virtutem fortitudinis suae ostendit ab instrumento suo diuersas species creaturarum lucentes in mirabili ortu conditionis eorum educens vt faber formas suas ex ære competenter excudit, vsque dum eadem creaturæ in pulchritudine plenitudinis suae effulserunt; sursum & deorsum decorem & stabilitatem perfectæ creationis suae habentes: quia superiora resplenderunt ab inferioribus, & inferiora à superioribus.

8 Quod autem deinde eadem flamma in igne & ardore illo se extendit ad paruum glebam limosam terræ iacentem in fundo aëris: hoc est, quod creatis aliis creaturis Verbum Dei in forti voluntate Patris & in amore supernæ suauitatis Spiritus sancti insepit fragilem materiam mollis & teneræ fragilitatis humanitatis omnium tam malorum quam bonorum procreandum hominem, in immo insensibilitatis & ponderositatis suae detentam, & necdum efficaci & vitali flatu excitatam, eam fouens & calefaciens carnem & sanguinem efficit in virtute calorem ei infundens; quoniam terra est carnalis materia hominis nutriendi eum fructu suo, sicut mater lacte filios suos: eamq; alpirauit Deus ita quod homo in animam viuientem effecta est: quia ipsam per supernam virtutem excitauit, atque in anima & corpore discernentem hominem mirabiliter ex ea eduxit.

c 3

Quo

9 Quod factum ille lucidus ignis præbuit per illam flammam leni flatu ardens flammam, ipsi homini candidissimum florem in flamma illa pendentem, ut ros pender in gramine: quoniam creato Adam, Pater, qui lucidissima lux est, dedit per Verbum suum in Spiritu sancto ipsi Adæ dulce præceptum christianissimæ obedientie adhaerentis ipsi Verbo in multo imbre fructuosæ virtutis: quia per ipsum Verbum suavisissimus humor sanctitatis à Patre in Spiritu sancto stillauit faciens maximum & plurimum fructum, sicut purus humor super gramen descendens, illud ad multum germen fecundat. Cuius quidem odorem homo naribus sensit, sed gustu oris non libauit, nec moribus attrectauit; quoniam ipse præceptum legis cum intelligentia sapientie quasi naribus attraxit, sed vim illius intimæ perfectionis in os perfectæ non intromisit, nec opere manuum in plenitudine beatitudinis adimpleuit, hoc modo se auertens atque cadens in densissimis tenebris, ex quibus se erigere non valuit: quia diuino præcepto suggerente diabolo terga dedit, in baratrum mortis corruens, quia Deum non in fide nec in opere exquisiuit. Vnde ad veram cognitionem eius peccatis grauatus surgere non potuit, donec ille venit qui patri suo pleniter sine peccato obediuit. Sed tenebræ illæ in illo aere magis ac magis se dilatando creuerunt: potestas mortis in mundo semper in latitudine vitiorum sumpsit incrementum, scientia hominis se mouente in diuersitatem multiplicium vitiorum & sætentium peccatorum per errorem emergentium.

10 Quod autem tres magnæ stellæ in fulgore suo sibi coherentes in illis tenebris apparuerunt, post quas aliæ multæ tam paræ quam magnæ plurimo splendore fulgentes: hæc sunt in figura supernæ trinitatis magna luminaria, videlicet Abraham, Isaac & Iacob tam fideli opere quam carnis coniunctione se mutuo cōplectentes, mundi quæ tenebræ annunciationibus suis repercutientes, & eos subsequentes alij quam plurimi Prophetæ maiores & minores in magnis & admirandis miraculis radiantes.

11 Deinde vero apparens quædam maxima stella mira claritate micans & fulgorem suum ad prædictam flammam dirigens, illa est præcipuus Prophetæ Ioannes, scilicet Baptista, fidelissimo & clarissimo opere in magnalibus coruscans, & in eis verum Verbum, id est, Dei filium demonstrans: quia iniquitati non cedit, sed eam in operibus iustitiæ strenue & fortiter calcauit.

12 Sed quod in terra illa fulgor velut aurora apparet, cui superior flamma mirabiliter infusa est; non tamen à supradicto lucido igne separata: hoc est, quod Deus in loco generabilium rerum magnam splendorem rutilantis luminis plantauit, in illum Verbum suum perfectæ voluntate mittens non tamen ab eo separabilem: sed dedit ipsum, copiosum fructum atque eduxit ipsum, magnum fontem ex quo omne fidele guttur bibens ultra siti non arescit. Vnde & in illo fulgore auroræ maxima voluntas accensa est, quia in claritate rubentis serenitatis virtus magni & antiqui consilij

cognita est; ita quod omnes præmissæ legiones & cœlestium spirituum acies hoc in lucidissima sollicitate admiratæ sunt.

13 Sed tu, o homo, dum eminentiam consilij huius humano more plenius scire desideras, claustrum occultationis tibi opponitur, quoniam secreta Dei non debes plus scrutari, quam propter amorem fideliter credentium diuinæ maiestati placet manifestari.

14 Quod autem vides de fulgore auroræ splendidissimum hominem egredientem, qui claritatem suam ad tenebras effundit, & ab eis reuerberatur, qui in ruborem sanguinis & in pallorem albedinis conuersus tanta fortitudine tenebras illas repercutit, ut homo ille qui in eis iacebat, ipso tactu apprensus fulgeret, atque ita erectus exiret: hoc designat Dei Verbum in candore interitæ virginis inuolubiliter incarnatum, & sine dolore natum, nec tamen à Patre separatum. Quomodo? Cum Filius Dei natus est in mundo ex matre, apparuit in cœlo in Patre: vnde & Angelimox contremuerunt, & exultantes mellissimas laudes concinuerunt, Qui Filius Dei sine macula peccati in sæculo conuersatus lucidissimam beatitudinis & aluationis doctrinam in tenebras infidelitatis emisit: sed ab incredulo populo abiectus, atque ad passionem ductus, totum sanguinem suum fudit, & caliginem mortis corporaliter effudit. Ex quo diabolum superans ex inferno electos suos, qui in eo detenti & prostrati fuerant, liberauit; atque eos tactu redemptionis suæ ad hæreditatem ipsorum, quam in Adam perdididerant, misericorditer reduxit. Quidum in hæreditatem suam peruenierunt, excitata sunt tympana & cytharæ, omnisque multorum concentus innumerabili decore: quia homo qui in perditione iacuerat, iam in beatitudine erectus mortem superna virtute liberatus euascebat, ut per seruum meum Osee locutus sum: *Collegata est iniquitas Effraim, absconditum peccatum eius; dolores parturituri venient ei: ipse filius non sapiens. Nunc enim non stabit in contritione filiorum. De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos. Ero mors tua, o mors: ero mors tua inferne.* Quid hoc? In efficacia ligaturæ alligata est peruersitas nequitie diaboli, ut à zelo furoris Dei non mereatur solui: quia nunquam illum recta cogitantes vidit, sic neque eum aspiciunt, qui Deum fideliter timent. Nam se semper eleuat contra Deum, se Deum esse dicens, semper errans contra Deum, & propter ipsum nomini Christiano contradicens. Et ideo malitia ipsius ita profundata est, ut nulla medicina reparationis peccatum eius, quod in cōtemptibilissima superbia impie commisit, in saluatione dignum sit: vnde & ipse erit in perdurante doloris sicut parturientes in afflictione desperationis, quæ diffidit quod in asperiectione vteri sui vivere non possit. Nam hæc infelicitas semper super eum manebit, quod à beatitudine eiectus est: quia filiorum sapientia fugit ab eo, qui ad se non reuertitur, sicut filius prodigus ad se reuersus de iniquitate sua ad patrem suum rediit. Quapropter nunquam confidet in contritione illa, qua filij saluationis in superni filij morte, mortem tenuissimam

visissima iniquitatis conterunt, quam ipse callidus
serpens ebullire fecit, cum primo homini do-
ctatam, quam homo nesciebat, suggessit. Sed quia
filius saluatoris venenum funestissimum suggestio-
nis contemunt, & ad salutem suam respiciunt,
de seruitute idolorum liberabo eos: de seruitute,
inquam, idolorum, quæ fallaciam in potestate per-
ditionis habent, & in quibus infideles honorem
creatoris sui commutant se in laqueum diaboli in-
uoluentes, & opera sua secundum voluntatem il-
lius perficientes. Et ideo animas illorum qui me
diligunt & qui me colunt, animas scilicet Sancto-
rum & iustorum ab infernali pœnâ redimam: quo-
niam nullus hominum poterit erui à vinculis dia-
boli, in quibus durissima morte propter præuaria-
tionem præceptorum Dei vinctus est, nisi in
redemptione illius qui electos suos proprio san-
guine redempturus est. Vbi ad interuentionem te,
ô mors, interficiam: quia in quo te viuere putas,
hoc tibi extraham, ita quod inutile cadauer voca-
beris: quoniam in fortissimis viribus tuis prostrata
iacebis, sicut & corpus quod ab anima deferitur,
omnino ad interitum prosternitur. Nam fons a
quæ viua te suffocabit: cum felices animæ per no-
uum hominem, qui venosâ deceptionis infons
erit, misericorditer in superna beatitudine rap-
ientur. Vnde etiam ad confusionem tuam ero
morsus tuus inferne, cum potestas mea in magna
virtute tibi spolia illa detrahet quæ fraudulenter
rapuisti: ita vt & tu, ô mors, iuste despoliata,
nunquam deinceps plena in diuitiis tuis appareas,
sed vulneribus confossa & in fœditate prostrata
iacens, confusionem tuam in perpetuum re-
portes.

15 Sed vt vides illo lucente homine qui de au-
ra egressus est, in tanta claritate apparente ultra
quam humana lingua effari possit; demonstratur
quod augustissimum corpus filij Dei ex speciosissi-
ma virgine natum, & per triduum in sepulchro
reconditum, ad insinuandum quod tres personæ
sunt in vna diuinitate, paterna claritas insuffulsi-
t, quæ ita spiritum recepit, & in fulgentissima im-
mortalitate resurrexit, quam nullus hominum
cogitatione aut verbo explicare poterit. Quem &
pater nudatis vulneribus, cœlestibus choris ostendit,
dicens: Hic est filius meus dilectus, quem mi-
hi vt moreretur pro populo. Ob quam rem supra
humanum intellectum innumerabile gaudium in
ipsis innouatum est, quia cæca obliuio, qua Deus
nesciebat, sic depressa est, vt rationalitas homi-
nis, quæ suadente diabolo prostrata iacebat, ad
agnitionem Dei eleuata sit: quoniam per lumen
beatitudinem homini via veritatis ostensa est, in
qua de morte ad vitam reductus est.

16 Sed secundum hoc vt filij Israël ex Aegypto
liberati per quadraginta annos desertum trans-
euntes, in terram lac & mel fluentem peruenerunt,
ita filius Dei à morte resurgens per quadraginta
dies discipulis suis cum beatis cœminis, quæ post
ipsum suspirabant, & magno desiderio videre de-
siderabant, se benigne ostendit, ad eas in fide con-
firmandas, ne dubitarent dicentes: Nos non vidi-
mus Dominum, ideo credere non possumus quod

ipse sit nostra salus: sed frequenter manifestauit se
illis, ad corroborandos ipsos ne caderent.

17 Quod vero in eminentissimam altitudinem
innumerabilis gloriæ tetendit, vbi in plenitudine
omnimodæ vbertatis & odoris mirifice radiat:
hoc est quod idem filius Dei ascendit ad Patrem,
cui vna cum Filio & Spiritu sancto eminentissima
& præcellentissima altitudo inenarrabilis gaudij
& lætitiæ est, vbi idem filius in abundantia præful-
gentissimæ sanctitatis & beatudinis fidelibus suis
gloriosè apparet, qui ipsum puro & simplici corde
verum Deum & hominem esse credunt. Nam et-
iam tunc noua sponsa eiusdem agni illi præsentata
est in diuersis ornamentis, quibus ornanda est in
omni genere virtutum fortissimi certaminis
totius fidelis populi, qui contra callidum serpen-
tem pugnaturi sunt. Sed qui vigilantibus oculis
vider, & attentis auribus audit; hic mysticis ver-
bis meis, quæ de me viuente emanant, osculum
præbeat amplexionis.

V I S I O S E C V N D A.

1 **D**EINDE vidi splendidissimam lucem, & in
ipsa saphirini coloris speciem hominis, quæ
tota suauissimo rutilante igne flagrabat: & illa
splendida lux perfudit vniuersum illum rutilan-
tem ignem, & ille rutilans ignis totam illam splen-
dentem lucem, & illa splendidissima lux & ruti-
lans ignis totam hominis speciem, vnum lumen
vna virtute & potentia existentes. Et iterum au-
diui viuentem illam lucem mihi dicentem: Hic
est sensus mysteriorum Dei, vt discrete cernatur
& intelligatur, quæ sit plenitudo illa, quæ sine or-
tu est, & cui nihil deest: quæ potentissima virtute
plantauit omnes riuulos fontium. Nam si Domi-
nus vacuus esset propria virtute, quid tunc esset
opus eius: Certe vanum; ideoque in perfecto ope-
re, cernitur quis artifex eius sit.

2 Quapropter vides splendidissimam lucem, quæ *Quid lux*
sine ortu est, & cui nihil deesse potest; quæ des- *idida lux*
ignat Patrem: & in ipsa saphirini coloris specie ho- *idida lux*
minis sine omni macula imperfectionis inuidia & *idida lux*
iniquitatis, declarat Filium, ante tempora secundum *idida lux*
diuinitatem à Patre genitum, sed post in *idida lux*
tempore secundum humanitatem in mundo in- *idida lux*
carnatum. Quæ tota suauissimo rutilante igne fla- *idida lux*
grat; qui ignis sine tactu vllius aridæ & tenebroræ *idida lux*
mortalitatis demonstrat Spiritum sanctum, de quo *idida lux*
idem Vnigenitus Dei secundum carnem conce- *idida lux*
ptus, & de virgine temporaliter natus, lumen ve- *idida lux*
ræ claritatis mundo infudit.

3 Sed quod illa splendida lux perfudit vniuer- *Quid lux*
sum illum rutilantem ignem, & ille rutilans ignis *idida lux*
totam illam splendentem lucem, ac splendida lux *idida lux*
rutilans ignis totam speciem hominis; lumen v- *idida lux*
num in vna virtute & potestate existentes: hoc *idida lux*
est, quia Pater, qui summa æquitas, sed non sine *idida lux*
Filio, nec Spiritu sancto est; & Spiritus sanctus, qui *idida lux*
accenfor cordium fidelium, sed non sine Patre & *idida lux*
Filio; & Filius, qui est plenitudo virtutis, sed non *idida lux*
sine Patre & Spiritu sancto, in maiestate diuinita- *idida lux*

tis inseparabiles sunt: quoniam Pater non est sine Filio, nec Filius sine Patre, nec Pater & Filius sine Spiritu sancto, nec Spiritus sanctus sine ipsis: & hæ tres personæ Deus vnus in vna integra diuinitate maiestatis existunt, & vnitas diuinitatis in eisdem tribus personis inseparabilis vigens, quia diuinitas scindi non potest, sed ipsa absque vlla mutabilitate inuiolabilis semper manet: sed & Pater declaratur per Filium, Filius per ortum creaturæ, & Spiritus sanctus per eundem Filium incarnatum. Quomodo? Pater est, qui ante sæcula genuit Filium: Filius, per quem omnia à Patre facta sunt in initio creaturarum: & Spiritus sanctus, qui in specie columbæ apparuit in baptismo Filij Dei in fine temporum.

4 Vnde nunquam obliuiscatur homo me solum Deum in his tribus personis inuocare, quia eas propterea ostendi homini, vt homo tanto ltricius in amore meo ardeat, cum propter amorem eius misit proprium filium in mundum, quemadmodum Ioannes dilectus meus protestatur, dicens: *In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam filium suum vnigenitum misit Deus in mundum, vt viuamus per eum. In hoc est charitas, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos, & misit filium suum propitiationem pro peccatis nostris.* Quid hoc? Quia in hoc quod Deus dilexit nos, alia salus exorta est, quam illa quam in proximo ortu habuimus, cum hæredes innocentie & sanctitatis fuimus: quoniam supernus Pater ostendit charitatem suam in periculis nostris, quando constituti eramus in poenis, Verbum suum solum inter filios hominum in perfecta sanctitate, mittens per supernam virtutem in tenebras sæculorum, vbi ipsum Verbum omnia bona operatum illos ad vitam per mansuetudinem suam reduxit, qui per munditiam præuaricationis dei ecli erant, nec in sanctitatem quam perdiderant; redire valebant. Quid hoc? Nam per ipsum fontem vitæ paternæ dilectio amplexionis Dei venit, quæ nos ad vitam reuocauit, & quæ in periculis auxiliatrix nostra fuit, quæ est profundissima & suauissima charitas, nos ad penitentiam instruens. Quomodo? Deus magni operis sui atque pretiosissimæ margaritæ, hominis inquam, quem de limo terræ formauit, & cui spiraculum vitæ inspirauit, misericorditer recordatur est. Quomodo? Ipse instruxit vitam in penitentiam, cuius efficacia nunquam peribit; quia callidus serpens decipit hominem per superbiam inuasionem, sed Deus deiecit illum in penitentia quæ humilitatem ostendit, quam diabolus nesciuit nec fecit: quoniam ad rectam viam assurgere ignorauit.

5 Vnde illa saluatio charitatis non est orta à nobis, quia nec nouimus nec valuimus diligere Deum in saluatione: sed quia ipse Creator & Dominus omnium ita dilexit mundum, quod propter saluationem eius misit filium suum, principem & saluatorem fidelium, qui vulnera nostra lauit & terlit: vnde etiam de illo dulcissima medicina fudauit, ex qua omnia bona saluationis fluunt.

6 Quapropter & tu, ô homo, intellige; quia Deum nulla instabilitas mutabilitatis tangit.

Nam Pater est Pater, Filius est Filius, Spiritus sanctus est Spiritus sanctus, tres personæ in vnitate diuinitatis indiuicibiliter vigentes. Quomodo? Tres vires in lapide, & tres in flamma, & tres in verbo sunt. Quomodo? In lapide: *Tres vires* vide est virtus humoris, virtus palpabilitatis, & in lapide, ignea vis: sed virtutem humoris habet, ne dissoluatur & comminatur: palpabilem vero comprehensionem, vt habitationem & defensionem exhibeat: igneam autem virtutem, vt confoeatur & consolidetur ad duritiam suam. Ipsa autem humida virtus significat Patrem, qui nunquam arescit aut fititur in sua virtute: & palpabilis comprehensio designat Filium, qui natus ex virgine tangi & comprehendi potuit: & vis rutilantis ignis significat Spiritum sanctum, qui est accensor & illuminator cordium fidelium hominum. Quid hoc? Sicut homo qui corpore suo frequenter humidam virtutem lapidis attrahit, inde infirmo debilitatur; sic & homo qui per instabilitatem cogitationum suarum temere vult Patrem intueri, perit in fide: & vt in palpabili comprehensione lapidis faciunt homines habitationem suam se per eam ab hostibus defendentes; ita & Filius Dei qui est verus lapis angularis, habitatio est fideiis populi, cum à malignis spiritibus protegens: Sed & sicut rutilans ignis illuminat tenebrosa, comburens ea super quæ incubuerit; sic & Spiritus sanctus fugat infidelitatem, auferens omnem rubiginem iniquitatis. Et quomodo hæ tres vires sunt in vno lapide, ita & vera Trinitas est in vna Deitate.

7 Item sicut flamma in vno igne tres vires habet, sic & vnus Deus in tribus personis est. Quomodo? Flamma enim in splendida claritate & insito vigore ac igneo ardore consistit: sed splendidam claritatem habet vt luceat, & insitum vigorem vt vigeat, atque igneum ardorem vt comburat. Vnde in splendida claritate Patrem considera, qui paternæ pietate claritatem suam fidelibus suis expandit: & in insito vigore, qui splendida flamma in qua ista flamma virtutem suam ostendit, Filium intellige, qui ex virgine corpus assumpsit, in quo diuinitas mirabilia sua declarauit: ac in igneo ardore Spiritum sanctum peripse, qui mentes credentium suauiter vrit. Sed vbi nec splendida claritas, nec insitus vigor, nec igneus ardor est, ibi nec flamma cernitur: sic vbi nec Pater nec Filius nec Spiritus sanctus colitur, ibi nec digne veneratur. Ergo sicut in vna flamma hæ tres vires cernuntur, sic in vnitate diuinitatis tres personæ intelligantur.

8 Ita etiam vt tres vires in verbo notandæ sunt, sic & trinitas in vnitate diuinitatis consideranda est. Quomodo? In verbo, sonus, virtus & status est. Sed sonum habet vt audiatur, virtutem vt intelligatur, statum vt compleatur. In sono autem nota Patrem, qui inenarrabili potestate omnia propalat: in virtute Filium, qui mirabiliter ex Patre genitus est. In statu vero Spiritum sanctum, qui vbi vult spirat, & omnia consumatur. Vbi vero sonus non auditur, ibi nec virtus operatur, nec status eleuatur: vnde nec ibi verbum intelligitur: sic etiam Pater, Filius & Spiritus sanctus non

non sunt à se diuifi, sed suum opus vnanimiter operatur. Vnde sic hęc tres res in verbo vno sunt, ita etiā superna trinitas in superna vnitate est: itaq; sicut in lapide nec est nec operatur humida virtus sine palpabili comprehensione & sine ignea virtute, nec palpabili comprehensio sine humida virtute & igneo rutilantis ignis vigore, nec rutilantis ignis vigor sine humida virtute & palpabili comprehensione, & vt in flamma non est nec operatur splendida claritas sine infuso vigore & igneo ardore, nec igneus ardor sine splendida claritate & infuso vigore, & sicut in verbo non est nec operatur sonus sine virtute & flatu, nec virtus sine sono & flatu nec status sine sono & virtute, sed indiuifibiliter in opere suo sibi hærentia sunt, ita etiam hæ tres personæ supernæ trinitatis in maiestate diuinitatis inleparabiliter vigent nequā se diuiduntur Sic Deum vnum in tribus personis ô homo intellige. Sed tu in stultitia mentis tuæ puras Deum tam impotentem esse vt non sit ei possibile in tribus personis vere subsistere, sed tantum in vna posse consistere, quæ neque vocem vides sine tribus consistere. Quid hoc? Deus certe est in tribus personis verus & vnus Deus primus & nouissimus. 9 Sed pater non est sine filio, nec filius sine patre, nec pater nec filius sine spiritu sancto, nec spiritus sanctus sine ipsis: quoniam hæ tres personæ inseparabiles in vnitate diuinitatis sunt. Quomodo verbum resonat ex ore hominis; sed nô os sine verbo, nec verbum sine vita. Et vbi manet verbum? In homine. Vnde exit? De homine. Quomodo? Viuit, te homine. Sic est filius in patre, quæ pater pro salute hominũ in terrâ sedentiũ in tenebris misit, de spiritu sancto in virgine cõceptũ. Qui filius vt est vnigenitus in diuinitate, ita est vnigenitus in virginitate: & sicut est vnicus patris, ita est & vnicus matris: quia vt pater illum vnum ante tempora genuit, sic & virgo mater illum vnum solum genuit in tempore, quoniam virgo mansit post partum.

10 Vnde ô homo intellige in his tribus personis Deum tuum qui te creauit in fortitudine diuinitatis suæ, & qui te redemit à perditione. Noli ergo obliuisci creatoris tui, sicut & Salomon tibi inuadit, cum dicit: *Memento creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis tuæ, & appropinquet anni de quibus dicas, non mihi placent.* Quid hoc? Intellectuali sensu tuo ricordare illius qui te condidit, velut cum in diebus stultæ cõfidentia tuæ putas tibi possibile esse vt secundũ desiderium tuũ ascendas in altũ, te præcipitans in profundum, at in prosperitate stans in extremas ærumnas cadens. Nam vita quæ in te est semper nititur vt perficiatur vsque ad tempus illud dum perfecta appareat. Quomodo? Infans à primo ortu tuo vsque ad perfectam staturam ascendit, & deinde in perfecta ætate manet, relinquens petulantiam morum stultæ adolescentiæ tantum cum magnis curis sollicitè prouidēs quid sibi in rebus suis agendum sit, quod tunc nequam fecit cum stulta adolescentia inconstantia feruebat. Sic fidelis homo faciat, infantiam mo-

rum relinquat, & ad culmen virtutum confendat in fortitudine earum perseverans, extollentiam cupiditatis suæ deferens quæ in amentia vitiorum pullulat & in augustia sollicitudinum medietur quid sibi vtile sit postquā infantiam morum puerilium declinauit. Vnde ô homo sic amplectere Deum tuum in fortitudine vigoris tui priusquam veniat homo purgationis operum tuorum, cum omnia manifestabitur, neque quidquam occultum relinquetur, vbi veniunt tempora quæ in duratione sua non deficient. De quibus humano sensu tuo, ne turmurans dicas, non mihi placent, neque intelligo vtium in prosperitate aut in ærumna illa sint: quia humana mens semper in hoc dubia est: nam & dum bona operatur, anxietate manet vtium Deo placeat an non. Et dum mala perpetratur, de salute remissionis formidat. Sed qui vigilantibus oculis videt & attentis auribus audit, hic mysticis verbis meis quæ de me tuente emanant osculum amplexionis præbeat.

VISIO TERTIA.

POST hęc vidi quasi muliebrem imaginem proceram magnitudine instar magnæ ciuitatis habentem caput miro ornatu coronatum, & brachia de quibus splendor velut manicæ propendebant à cœlo ad terram vsque radians. Venter autem eius in modum retis multa foramina habentis, per quæ plurima hominum multitudo subit: crura vero & pedes non habebat, sed tantum super ventrem suum ante altare quod est ante oculos Dei stabat, ipsum expansis manibus circumplexa: oculis autē suis per omne cœlũ acutissime intendebat. At nulla vestimentis eius considerare poterā, nisi quod tota lucidissima claritate fulgens, multo splendore circūfusa fuerat: in pectore eius velut aurora rubeo fulgore micante vbi etiam multimodo genere musicorum audiui de ipsa hoc canticum quasi aurora valde rutilans decantari. Et imago illa expandit splendorem suum velut vestimentũ dicens: Me oportet concipere & parere. Et mox occurrit ei vt fulgur multitudine Angelorum gradus & sedes in ea hominibus facientium, per quos ipsa imago absoluebat. Deinde vidi nigros infantes iuxta terram in ære quasi pices in aqua repentes & ventrem imaginis in foraminibus (quibus ingredi volentibus aperta patebat) intrantes. At illa ingemit sursum eos attrahens qui & ore eius exierunt, ipsa tamen integra permanente. Et ecce illa serena lux & in ipsa species hominis tota, rutilante igne flagrans, secundum visionem quam prius videram, iterum mihi apparuit & singulis eorum nigerrimam cutem abstrahens & extraviā cutes illas proieciens singulos illorum candidissima veste induit, ac eis clarissimam lucem aperuit singulis eorum dicens: Exue vetustatem iniuilitiæ, & indue nouitatem sanctitatis: referata est enim tibi ianua hereditatis tuæ: considera ergo quomodo doctus sis, vt cognoscas patrem tuum quem confessus es. Ego suscepi te, &

tu confessus es me. Nunc ergo respice duas semitas: vnā ad orientem & alteram ad aquilonem. Si igitur inter oribus oculis tuis diligenter inspexeris me vt in fide doctus es suscipiam te in regno meo. Etsi me perfecte dilexeris, faciam quodcūq; petieris. Si autem me despexeris, te & me auertens & retro respiciēs, nec me scire aut intelligere volens, te fordidum in peccatis ad puram poenitentiam reuocantem si tu ad diabolum recurris quasi pater tuus ille sit, tunc suscipiet te perditio, quia secundum opera tua iudicaberis: quoniam cum bonum dederim tibi, cognoscere me noluiisti. Infantes autem qui ventrem imaginis subierant, in splendore qui eam circumfuderat ambulabant. Et illa benignissime eos intuens, tristi voce dicebat, isti filij mei rursum reuertentur in puluerem: multos tamen corcipio & pario qui me matrem suam diuersis concussioibus fatigant & opprimunt me impugnantes hæreticis & schismaticis ac sibi inutilibus prælisis, in rapinis & homicidijs, in adulterij & fornicationibus, atq; in multis alijs huiusmodi similibus erroribus. Sed plurimi ex istis resurgunt in veram poenitentiam ad vitam æternam: & plurimi cadunt in fallaci obduratione ad mortem secundam. Et iterum audiui vocem de cælo dicentem mihi: Plena constructio viuientium animarum quæ constructur in cælis viuens ex lapidibus ornata immenso decore virtutum in filijs suis quos complectitur tanquā capacissima ciuitas, plurimā turbā populoꝝ & vt latissimā rete maximam multitudinem piscium in supernis virtutibus decentissime floret secundum quod in nomine Christiano viget opus fidelium hominum.

Quid mihi inbrui-mago. 2 Vnde quod nunc vides quasi muliebrem imaginem procera magnitudine instar magnæ ciuitatis: designat sponfam filij mei quæ semper gignit filios in regeneratione spiritus & aquæ, cum eam fortissimus præliator posuerit in latitudinem virtutum comprehendere perficere plurimam urbem in electis suis: et instar turris magnæ: quoniam nullus hostis eam præualeat expugnare, contrariis impugnatione a se infidelitatem expellentem & se fideliter expandentem, quod in mortali sæculo secundum hoc intelligitur quod vnusquisque fidelium præbet exemplum proximo suo. per quod ipsi plurimas virtutes operantur in cælestibus. Sed cum vnusquisque iustorum peruenit ad filios lucis, tunc in ipsis apparbit opus bonum quod operati sunt: quod in mortalitate terreni pulueris cognosci non potest, quoniam hic in vmbra inquietudinis obscuratum est.

Capit. 3 Et habet caput miro ornatu coronatum, quia ipse in ortu suo cum in sanguine agni suscitatus est, decenter in Apostolis & Martyribus decoratus est vera desponsatione desponsata filio meo: quoniam in cruce eius se fideliter extruxit in fidelem ædificationem sanctarum animarum.

Brachia. 4 Quapropter & brachia habet de quibus splendor velut manice descendit a cælo ad terram vsq; radians: quæ est operatio fortitudinis in sacerdotibus qui in puritate cordis & manuum in sacramento corporis & sanguinis Saluatoris sui, sacrosanctum sacrificium super sanctum altare in vir-

tute bonorum operum offerunt, quod est clarissimum opus misericordiam facientibus qui in largitate semper omni dolori adiutorium impendunt, mitissimo corde elemosynam in pauperes distribuentes, & sic in perfecto animo suo decentes: Hæc non est substantia mea, sed eius qui creauit me: quia hoc opus a Deo inspiratum: ante oculos eius representatur in cælo cum in cultura Ecclesiæ, per fideles homines perficitur in terra.

Venter. 5 Quod autem venter eius est in modum retis multa foramina habentis per quæ plurima hominum multitudo subit, hoc est materna benignitas ipsius quæ ad capturam fidelium animarum aperta est in multiplici celsitudine virtutum in quibus credentes populi per fidem veræ credulitatis deuote conuersantur. Sed is qui rete suum proiecit in capturam piscium est filius meus sponso dilectæ Ecclesiæ quæ quam in sanguine suo sibi ad reparandum casum perditii hominis desponsauit.

Non vna non pedes. 6 Quæ nondum crura aut pedes habet, quia ad fortitudinem constitutionis suæ neq; ad summum nitorem completionis suæ deducta est: quoniam circa tempus filij perditionis qui mundo errorem inducet, ignitam & languinolentam crudelissimæ peruersitatis angustiam copiosissime in membris suis patietur, per quam calamitatem sanguineis vulneribus ad perfectum deducta, prope curret in cælestem Hierusalem: & cum in sanguine filij mei noua nupta suauiter orta sit: ipsa hoc ardore vitam in plenitudine gaudij sobolis suæ intrabit.

Stans super venter ante altare. 7 Sed tantū super ventrem suū ante altare quod est ante oculos Dei stabat ipsum expanis manibus circumplectens: quoniam ipsa semper prægnans atq; filios suos in vera ablatione procreans est eos deuotissime per purissimas orationes sanctorum Deo offerens: & per laudissimum odorem dilectionis occultarum & manifestarum virtutum quæ proferuntur in intentione oculorum mentis, abiecta omni fictione simulationis & appetitu humane laudis, vt thus purgat ab omni iniuria contrarij scetoris quæ quidem bona operatio, conspectui Dei laudissimum sacrificium est, in quo noua sponsa si sequenter laborat toto desiderio in opere fructuosorum virtutum ad cælestia anhelans, atq; tricesimo & sexagesimo & centesimo fructu excelsum turrinū supernorum murorum ædificans.

Cælo in dno. 8 Vnde & oculis suis per omne cælum acutissime intendit, quia intentionem suam quam in cælestibus deuotissime habet, nulla peruersitas obscurare potest, nec vlla persuasio diabolicæ fraudis, nec error præuaricantis populi, nec diffusa in diuersis terris concussiones vbi infantes homines in incredulitate furoris sui crudeliter se discerpunt.

Non vestimenta. 9 Sed quod nulla vestimenta eius considerare potes, hoc est quod secreta illius humanus intellectus in infirmitate fragilitatis suæ grauat, ad perfectum intueri non valet, nisi quod tota lucidissima claritate fulgens, multo splendore circumfusa est, quoniam verus sol clarissima inspiratione Spiritus sancti & decentissimo ornatu virtutum eam vique perfudit.

Aurora in pectore. 10 In pectore eius velut autota rubeo fulgore micat: quia in cordibus fidelium integritas beatissimæ virginis filium Dei generantis ardentissima deuotione fulget, ubi etiam multimodo genere mulicorum audis de ipsa hoc canticum quasi aurora valde rutilans decantari, quoniam omnis vox credentium vt intellectu tuo infunditur virginitatem illius illibetæ virginis tota intentione in Ecclesia amplecti debet.

Splendor in vasis. 11 Quod vero eadem imago expandit splendorem suum velut vestimentum dicens quod oporteat ipsam concipere & parere, hoc est quod in Ecclesia dilatatur sacramentum confessionis veræ trinitatis, quia amictus ipsius est in protectione fidelium populum, per quos ipsa confurget in ædificationem viuientium lapidum in fonte purissimi lauacri dealbatorum, sicut & ipsa confiteatur necesse ad saluationem vt concipiat filios in benedictione, & vt pariat eos in ablutione per regenerationem spiritus & aquæ.

12 Quapropter & mox accurrit ei vt fulgur multitudo Angelorum gradus & sedes in ea hominibus facienti per quos eadem imago perficienda est: quia cuique credenti hominide est metuendum & diligendum ministerium beatorum spirituum ascensus per fidem & repositiones per summam quietem illis fidelibus præparantium in quibus ipsa felix mater Ecclesia ad decorem sui perducenda cognoscitur.

Quid nigrum in gremio. 13 Sed & deinde vides nigros infantes iuxta terram in aëre quasi pisces in aqua repentes & ventrem imaginis in foraminibus (quibus ingredi volentibus aperta pater) intrantes, quæ est nigredo stultorum hominum qui nondum abluti sunt in lauacro saluationis: sed ipsi terrena diligentes, & in eis vbiq; discurrentes atq; habitationem suam in eorum instabilitate ponentes, ad matrem sanctitatis tandem perueniunt, & dignitatem secretorum eius intuentes benedictionem ipsius suscipiunt, per quam diabolo abstrahuntur ac Deo redduntur sacram constitutionem Ecclesiastici ordinis in qua fidelis homo ad saluationem beatificari debet subeūtes, cum in semetipsis dicunt credo in Deū, & reliqua ad beatam fidem spectantia. Vnde & illa ingemuit sursum eos attrahens, qui & ore eius exeunt, ipsa tamen integra permanente, quoniam hæc beata mater intima suspiria trahit quando baptisma cum chrismate in sanctificatione Spiritus sancti consecrat, vt homo in vera circumcissione spiritus & aquæ inouetur, hunc in modum sursum summæ beatitudinis quæ caput omnium est offerendus: quo membro Christi facti, cum per inuocationem sanctæ Trinitatis quasi per os beatæ Mariæ ad saluationem regeneratur, nullam læsionem eadem mater patitur, quia ipsa in æternum permanebit in integritate virginitatis suæ, quæ fides Catholica est: quoniam ipsa nata est in sanguine veri agni sponsi sui, qui sine vlla corruptione integritatis eum integerrima virgine natus est. Sic & ipsa sponia integra permanebit: ita quod nullum schisma eam corrumpere poterit. Sæpe tamen à peruersis hominibus fatiganda, sed per adiutorium sponsi sui semper fortissimæ se tuetur vt virgo quæ sæpe in concupiscentiis carnis per diabolicam artem & persuasiones mul-

torum hominum oppugnatur, sed tamen ipsi per orationes suas quas fundit ad Dominum, à tentationibus illorum, strenue liberatur conseruans virginitatem suam. Ita etiam Ecclesia repugnabat nequissimis corruptoribus qui sunt errores hæreticorum scilicet tam malorum Christianorum quam ludæorum & aliorum infidelium qui eam infellant, virginitatē eius quæ fides Catholica est, corrumpere volentes, ipsa tamen eis viriliter resistente, ne corrumpatur: quia semper virgo fuit & est & permanebit, vera fide id est materia virginitatis eius contra omnem errorem integra permanente, vt & honor castæ virginis in materia pudoris corporis eius contra omnem tactum libidinis incorruptus perseuerat. Vnde & Ecclesia omnium Christianorum virginea mater est, quoniam in secreto Spiritus sancti eos concipit & parit, illos Deo offerens, ita quod & filij Dei vocantur. Et vt beatissimam matrem Spiritus sanctus obumbravit, ita quod sine dolore mirabiliter filium Dei concepit & peperit, & tamen virgo permanens, sic & Ecclesiam sancticam matrem credentium Spiritus sanctus illustrat, & sine vlla corruptione simpliciter filios concipit & parit, & virgo perdurat.

14 Quid hoc? Vt balsamum ex arbore sudat, & vt fortissimæ medicinæ ex onycino vale quæ in eo latet emanat, & vt clarissimus splendor ex carbonculo abiq; omni impedimento se diffundit, sic filius Dei sine omni obstaculo corruptionis ex virgine natus est, & sic etiam Ecclesia sponia eius abiq; omni iniquatione erroris filios suos generat: virgo tamen in integritate fidei permanens.

15 Quod autem vides, quomodo illa splendida lux, & in ipsa species hominis tota rutilante igne flagrans, secundum visionem quam prius videras iterum tibi apparet, hoc est quod vera trinitas in vera vnitate, scilicet lucidissimus pater, & in patre dulcissimus filius eius qui ante tempora secundum diuinitatem in patre manens, sed in tempore secundum carnem de spiritu sancto conceptus & de virgine natus vt in verissima visione tibi præmonstratum, est nunc etiam ad confirmationem fidei tibi ostenditur: quoniam eadem beata trinitas in sancto baptismo baptizatis aperto cælo apparet, vt fidelis homo hanc fidem suscipiat: quomodo vnus Deum in vera trinitate colat, quæ etiam in primo sacramento baptismatis veraciter apparuit. Et singulis eorum integerrimam cutem abstrahens ac extra viam cutes proiciens, singulos illorum candidissima veste induit ac eis splendidissimam lucem aperit singulis eorum verba beatæ admonitionis proferens, quia diuina potestas corda hominum aspiciens, in lauacro baptismi infidelitatem scelum suorum misericorditer aufert, atque scelera illa extra viam qui CHRISTVS est abiicit: quoniam non mors in CHRISTO sed vita per puram confessionem & per ablutionem peccatorum in ipso est, cum per ipsum quisque fidelis candore salutis induitur, & cum illi per eum claritas beatæ hereditatis de qua primus homo expulsus est aperitur: ipse scilicet admonetur per verba veritatis, vt deponat veterem consuetudinem iniquitatis,

Quid species hominis in luce flagrans.

tatis, & vt assumat nouum donū gratiæ ad saluationem. Sed quod infantes qui ventrem imaginis subierant in splendore qui eam circumfuderat ambulant: hoc est quod ij quorum mater scilicet Ecclesia per fontem sacri baptismatis exiit: in lege diuina qua eadem mater illustrata & ornata eos instruxit permanere atq; eam conseruare debent: ne si eam infideliter abiecerit, rursus peccatis a quibus mundati erant inquinentur. Vnde etiam illa benignissime eos intuens tristi voce dicit, quod illi filij sui rursus reuertentur in puluerem: quia eadem beata mater illos interiori dilectione diligens ac eis ex intimis visceribus condolens, conueritur quod ipsi quos in lauacro generationis genuit, mundos videlicet in celestibus effectos: iterum terrenis inhiantes in peccatis sordescant.

16 Quomodo? Quia multi fidem exterius percipientes, interius eam diuersis vitijs impugnant, magis viam erroris quam viam veritatis gradientes: ex quibus tamen plurimi a falsitate resipiscunt, plurimi etiam in iniquitate permanent, vt & illa mater verbis suis quæ supra adducta sunt, demonstrat.

17 Nam duo signa legis signatorum tradita noscuntur hominibus scilicet circumcisio in antiquis patribus, & baptismus in nouis doctoribus: per quæ ingrati sunt homines vt bis iugo suo, quoniam quamuis ille stimulo corripereetur, curuum tamen sulcum induceret si iugo non esset alligatus. Simili modo non incederet homines per vias meas, si non essent ligati iugo signorum suorum.

18 Hoc tale est velut si iuuenis aliquis incederet via aliqua, & pater eius ei diceret, ambula recto itinere, & tamen non daret illi gladium nec alia bellicosa arma, quibus si eum ret periculum se defenderet. Quid tunc? Nudus fugeret, nec auderet nec posset se defendere à periculo sibi occurrente, & cum à via sua impedire volente, sed absconderet se: quia munitus non esset terribili armaturâ, per quam se defendere deberet. Sic esset populus meus nudus si non esset baptizatus: vnde terribilis apparet inimicis suis qui eum cum christmate baptismatis signatum vident, per quod signum etiam foriter illis repugnat: qui eum destruere volunt siue humana turba siue acies, sit diabolica.

19 Sed Adæ non erat danda duplex lex. Quomodo? Ego dedi ei legem in arbore, cum me videret in innocentia cordis: ipse autem contempsit me callido serpenti consentiens, quod ita noxium fuit vt nunquam mortalis oculis me videre posset quamdiu in hoc transitorio seculo manet. Sed quia Adam præceptum meum transgressus est, sine lege cum genere suo fuit, vsque ad tempus illud quod nobilitatem filij mei prænunciavit.

20 Admonitio autem Spiritus sancti in Noe apparuit cum genus humanum perire properauit, vbi super diluuium arcam erexit: quoniam ante sæcula præuidi, quod post illud iniquum genus quod se teterrima iniquitate polluerat, noua soboles exurgere debuit. Nam post transitum

Adæ, genus ipsius ignorans quod ego Deus summi errabat dicens: Quis est Deus? Quis est Deus? Et tunc oriebatur in illis omne malum, ita quod inter eos antiquus serpens soluta potestate cucurrit, suadens illis vt omnem voluntatem eius expleant. Ipse enim tunc à vinculo ligaturæ solutus erat, ita quod ei ante diluuiū non minans aduersabatur admonitio Spiritus sancti, vt illi aduersatus sum in Noe, in quo noua soboles exorta est, cum populum meum taliter erudiui quod eruditionis illius non poterit obliuisci. Nam admonitio Spiritus sancti, primum illi in Noe minata est postea autem circumcisio in maxillam percussit eum, in Abraham: deinde vero Ecclesia ligauit in nouissimo tempore vsq; dum pertranseat mundus in vltimo die. Sed ego permisi diabolum potestatem suam ante diluuium exercere in mundo, propter antiquum certamen quo deuicit Adam donec ventrem suum caduere omnis iniquitatis impleuit: & hoc ideo permisi, quia iustum est iudicium meum. Vnde etiam ego suscitavi aquas diluuij & peccatores occidi, reseruans in mysterio meo Noe, quem idem Isthana expoliare non potuit: quoniam in voluntate mea super diluuiū erat. Et ego designavi in diluuiorectissimum germen videlicet filiū meum nouo sæculo prænuñtans eum, qui silenter veniens in mundum, sanctam Trinitatem manifestauit veracissimè colendam.

21 Quomodo? Tres alas ostendit quæ sanctam Trinitatem significant, vbi tu Synanoga me negabis, & vbi alienus populus me suscipiet: vbi & tu o Abraham magnificaberis. o Abraham tu es circumdatus circūcisione, tu es vt mur o festus veteri testamento, tu es ornatus aurora solis Ecclesiæ. Ego tibi & generi tuo dedi circūcisionem vsque ad filium meum, qui aperte peccata hominum remisit: & vbi carnalis circūcisio veteris præpucij cecidit, cum fons baptismi in sanctificatione lauari filij mei veraciter ebulluit.

22 Sed qui in tempore circūcisionis ex genere tuo circūcisus non sunt secundum tempus quod eis ostensum est, siue minoris siue maioris ætatis essent, pactum fœderis mei transgressi sunt, præter mulieres quibus circūcisio non est iniuncta: nam mulier non est circūcidenda, quia maternum tabernaculum latet in corpore eius, nec tangi potest tactu exteriori, & quoniam ipsa est sub potestate viri, vt seruus sub domino suo.

23 Nam vir tres causas habet in opere suo, id est concupiscentiam, fortitudinem & studium. Concupiscentia autem incendit fortitudinem: vnde in vtroq; est studium laboris & ardentis voluntatis ipsum. Hoc tale est vt in creatione Adæ tres causæ designatæ sunt, quia volūtas Dei in potestate formauit hominem, & hoc in magna pietate compleuit, cum ipse hominem ad imaginem & similitudinem suam fecit. In volūate autem Dei, nora viri concupiscentiam: & in potestate Dei, viri fortitudinem: atq; in pietate voluntatis ac potestatis Dei, studium concupiscentiæ & fortitudinis viri. Hoc modo per virum pro-

procreant genus humanum ex muliere, quia & Deus fecit hominem de limo terræ, quoniam ut terra in virtute germinis fructuum agrorum est, ita & mulier in humore partus ad parientium filios posita est. Quid hoc? Mulier habet tempus reuelationis humoris qui in ipsa est, & qui se humida virtute cum calore in ea diffundit, alioqui voluntarie virum non susciperet, sed dedignando eum voluntati illius non consentiret, nec filios procrearet. Nam si virtutem humoris in calore non haberet, infructuosa maneret, sicut arida terra quæ se non flectit ad vllum vsum fructuositatis. Sed & illa virtus humoris non semper in calore incendium ardoris concupiscentiæ in muliere habet, nisi ipsa prius tacta à viro, agnoscat ardentem concupiscentiæ feruorem: quia in illa non est tam fortis & tam feruens concupiscentia sicut in viro, qui fortis est tanquā leo ad concupiscentiam operis filiorum: ita quod ipse habent fortitudinem concupiscentiæ ac operis muliere tantū hoc negotiū habente quod subiaceat imperio voluntatis illius, quoniam ipsa occupata est in procreatione natorum, utque dum eos producat in mundum.

24 Quæ dum desiderat filium meum, in amore eius cupiens obleruare virginitatem suam, valde ornatur in thalamo ipsius, quoniam contemnit ardorem quem pro charitate illius sustinet, nolens dissolui incendio ardentis libidinis, perseuerans in pudicitia: quia carnalem virum in spiritali desponsatione despiciat, toto desiderio anhelans post filium meum, recordati onem viri carnalis abijiciens. O charissima germina, & o dulciores & suauiores flores super omnia aromata, vbi mollis & fragilis natura quasi aurora ad desponsationem filij mei conflagrat, casta dilectione valde eum amans: illa ei sponsa, & ipse illi sponsus: cum hoc genus virginum valde diligit eum in superno regno insignibus ornamentis adornandum. Sed quid nunc?

25 Cum etiam fortitudo viri recusat ducere consortium matrimonij ita quod vir propter amore filij mei secoecet in viuida natura sua, cum floret in germine filiorum, ipse tamen contriungens membra sua ne exerceant concupiscentiam carnis seæ, hoc mihi valde amabile est quod scilicet vir hoc modo vicit seipsum. Vnde & ego faciam eum consortem filij mei, & ponam eum serenissimum speculum ante faciem eius: quia fortiter resistit diabolo, qui sibi humanū genus per infidelitatem nequissimæ sordis attraxerat. De cuius laqueo vt eriperetur, filium meum misi in mundum, natum ex dulcissima virgine sine omni macula peccati, afferentem fontem saluationis, quem ipse innocens agnus sacrauit, vt præpucium veteris criminis in eo aboleretur. Quid hoc? Amarissimum præpucium est crimen transgressionis Adæ quod filius meus abstulit, cum ipse fontem salutis ingressus Christianam cohortem nobilissime dedicauit, vt serpens antiquus qui hominem deceperat, in illo lauacro mergeretur. Quomodo? Filius conditioni patris sui respondet, nec non & hæreditatem eius retinet. Quid hoc? Genus Adæ transgressionem illius de loco a-

Vif. Hildeg.

menitatis expulsum est, & in baptismo saluationis per filium meum ad vitam reuocatum est. Quomodo? Ipse super incredulos qui præceptis meis repugnauerunt, vocem benedictionis dedit, ita quod exterriti veniam in spiritu contritionis peterent: vt Esaias seruus meus secundum hoc quod à me accepit, protestatur dicens: *Et venient ad te curui filij eorum qui humiliauerunt te, & adorabunt vestigia pedum tuorum omnes qui detrahebant tibi.* 26. Quid hoc? O tu qui es superna pax & purissimus sol, per te ebulliet viuens radix quæ est regeneratio spiritus & aquæ: cum illi soleriter venient ad agnitionem tuam qui in spurcicia nefandæ immunditiæ sub grauissima maledictione prostrati erant: quoniam ipsi hoc modo quali curui fixi tandem ad veritatem & ad iustitiam surgent. Quomodo? Ipsi maternam dulcedinem veræ fidei sugent: eam visibiliter videndo, nescientes, sed tantum illam fideliter credendo rapientes. Et qui sunt illi? Videlicet qui in materia peccati de his orti, te in ardenti charitate nunquam viderant, sed qui te crudeliter opprimendo pertinaciter afflixerunt, quali tu illorum non dominareris, te in bono sensu dulcissime amauerunt. Et adeo cum veram fidem securi fuerint, velut regem apprehendent te, & tanquam dominum adorabunt te, atque festinanter currentes sequentes sanctissima itinera tua quæ eis præcepisti ita vt semper eleuatis manibus in te aspiciant atque in bonis operibus ad te semper vigilent, in fide scilicet te videre tædium non capientes: & hoc omnes illi facient, qui prius impudice & irreuerenter te dilaniauerunt, & qui in odio ac in inuidia se à te diuiserunt, cum tunc in speculo fidei, ardentem te amplexentur. Quid hoc?

27 Nam casus Adæ clausit cælum in indignatione mea, cum homo me spreuit, & callidum serpentem audiuit. Vnde & ipsi clausa est omnis gloria Paradisi. Quæ clausura durauit vsque ad claritudinis meæ filium: qui in voluntate mea fluentem Iordanem intrauit, vbi & vox mea clare intonuit cum dicerem, quia ipse esset filius meus dilectus, in quo mihi bene complacuissem: quoniam hoc volui, vt in fine temporum redimerem hominem per filium meum mihi indissolubili amoris vinculo ita adhærentem, vt sauius melli adhæret: quem etiam idcirco misi in fontem, me fontem aquæ viæ designantem, vt & ipse fons salutis, animas illas de æterna morte resuscitaret: quibus in aqua per Spiritum sanctum remissio peccatorum daretur. Quapropter & ibi Spiritus sanctus apparuit, quia fidelibus per remissio peccatorum fit: vbi ob mysticum secretum vnguentum meum Spiritus sanctus in specie columbæ ostendit quæ simplicis & sinceri moris est, quoniam & Spiritus sanctus in simplicitate & in bonitate omnium bonorum indeficiens iustitia est. Et hoc decebat, quia filius meus sine vlla macula criminis ex virgine natus est: vt etiam homo qui cum peccato de viro & muliere nascitur sine peccato splendide & gloriose renascetur: sicut ipse filius meus

d

in

in Euangelio ad Nicodemum ait: *Amen amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu, non potest introire in regnum Dei.*

28 Quid hoc? Constantissima certitudine & non instabili ambiguitate dico tibi qui natus es ex corruptione, quia homo qui ortus est de ardenti concupiscentie calore & inuolutus venenosa veste, nisi in vero gaudio nouæ sobolis renascatur ex aqua sanctificationis & spiritu illuminationis, in tempore neglectus sui confundetur. Quomodo? Quia homo velut aqua, cum spiritu vegetationis suæ inundat: quoniam ut aqua sordes emundat, & ut spiritus inanimata viuificat (nisi in vera regeneratione purgetur) non poterit per introitum saluationis hares regni creatoris suis fieri, quia in peccato primi parentis quem diabolus fraudulenter decepit obligatus est. Quomodo? Quoniam ut fur qui nobilissimam & pretiosissimam pecuniam regis furatur, furtiue subintrat, sic tortuosa conceptio in ingluuie suggesta à diabolo subdole irrepsit, ita quod ipse dilectissimam gemmam sanctæ innocentie & castitatis in quibus Spiritus sanctus habitat nequiter abstraxit. Vnde nunc in sanctificatione ablutionis emundanda est. Nam mors spiritus calorem quem libido in cumulatione concupiscentie præuaricationis præceptorum omnipotentis Dei succendit, in illo submergens est, qui nunquam mirabilia sua inuidiose abscondit, sed ea in incomprehensibili pietate misericorditer ostendit.

29 Audite ergo filium in hac constitutione regenerationis quæ reuelatio regni mei est, & discite ab eo ut præcepta mea compleatis. Sic facite. Nam hoc mihi acceptum est: & caute ne vos antiquus serpens seducat, & non moriemini si baptismum vestrum seruaueritis, ut vobis in nomine beatissimæ trinitatis præceptum est. Et quoties cecideritis, surgite cum correctione penitentis secundum misericordiam meam de peccatis vestris. Ovos charissimi filij mei cognoscite bonitatem patris vestri, qui vos in semetipso per puram confessionem & per veram veniam de maxilla diaboli liberauit, & qui vobis omnia bona contulit, in quibus laborare debetis, ut celestem Hierusalem possideatis, quam per fallacem deceptionem perdidistis: quia nemo perditam hæreditatem suam recuperare potest, nisi per sudorem laboris sui. Vos autem supernam beatitudinem scilicet excellentissimam hæreditatem vestram, facile non difficili lege recipere potestis. Nam Spiritus sanctus (ut prædictum est) potestatem sathanæ in baptismo expellit ab homine, sanctificans eum nouum hominem in regeneratione, ut perita gaudia recipere valeat. Vnde quisquis saluari desiderat in purgatione criminum suorum, regenerari non recuset.

30 Nam ego dedi masculis generis Abraham circumcisionem membri vnius, sed in filio meo præcepi viris ac mulieribus cunctarum populorum circumcisionem omnium membrorum suorum. Quomodo? Circumcisio baptismi, orta est

in baptismo filij mei quæ & duratura est vique in nouissimum diem: & post illum diem, sanctitas eius in æternitate manebit, nec finem accipiet: atque ita qui in lauacro baptismi circumciduntur, verissime conseruabuntur, si hoc lauacrum iustis operibus fideliter conseruauerint: quia ego hominem siue infirmioris siue fortioris ætatis sit, suscipiam si fœdus meum custodierit, quod mecum pepigit, scilicet in me credendo, & in vera trinitate me confitendo, seu per seipsum seu per alios qui pro eo fideiubent, ut infans aut mutus qui non loquitur, qui verba alieni oris expostulat: & non delebo eum in æternum, ut illum qui fontem hunc cum opere fidei recipere reculauerit: quemadmodum in doctrina Euangelij filij mei scriptum est: *Qui crediderit & baptizatus fuerit saluus erit: qui vero non crediderit condemnabitur.*

31 Quid hoc? Ille homo qui per suam scientiā, quæ interior oculus est, istud videt quod exteriori visui absconsum est, & in hoc non dubitat, hic certissime credit, & hæc fides est. Nam quod homo exterius cernit, hoc & exterius nouit: & quod interius videt, hoc & interius considerat. Ideo cum scientia hominis per speculum vitæ ardens percipit incomprehensibilem diuinitatem quam exterior oculus aspicere non valet, tunc desideria carnis opprimuntur & aliduntur ad petram. Vnde & spiritus hominis illius ad veram altitudinem suspirat, hanc regenerationem sentiens, quam filius hominis de Spiritu sancto conceptus attulit, quem intacta mater non de carne viri sudantis in libidine accepit, sed de secreto patris omnium. Qui suauiter veniens, purissimum & viuum speculum in aqua ostendit, ita quod homo per illud in regeneratione viuat. Nam sicut homo nascitur ex carne, diuina potestate in forma Adæ illum creante, ita Spiritus sanctus recuperat vitam animæ per inundationem aquæ, cum ipsa spiritum hominis in se accipit, eum resuscitans ad vitam: ut prius in vnda sanguinis suscitatus est, cum in corporali vasculo manifestatus est: ut enim forma hominis tunc sensibiliter formatur cum homo dicitur, sic spiritus hominis ante oculos Dei tunc in aqua viuificatur, ita quod eum Deus ad hæreditatem vitæ nouit. Vnde qui sic fontem salutis cum sedere iussit: suscipit, vitam in saluatione inuenit, quia fideliter credidit: qui vero credere non vult, mortuus est: quoniam spiracula spiritus non habet, cum quibus in altitudinem cæli volat, sed tantum tangendo cæcis oculis palpat, in ombra scientia carnis non viuens: quia vitali disciplina caret, quam Deus spirauit in hominem, sursum contra voluntatem carnis ascendentem. Quapropter ille in mortem infidelitatis condemnabitur, quia lauacrum salutis non habuit. Ego enim nec tempus neque genus ab hac salute separaui sed hanc vocationem omni populo per filium meum clementer institui.

32 Nam in quocunque tempore labentium horarum, cuiuscumque sexus aut ætatis homo sit siue masculus siue femina, infans aut decrepitus

pitus, cum in affectu deuotionis ad baptismum venerit, ego cum pietatis adiutorio suscipiam eum. Et non reculo lauacro baptismi infantis, ut quidam falsi deceptores loquuntur: qui me talem oblationem abiciere mentuntur: sicut etiam in veteri testamento non spreui infantis circumcisionem: cum ille eam nec voce expeteret, nec voluntate susciperet, quam tamen parentes pro ipso compleuerunt. Ita etiam nunc in noua gratia non abicio baptismum infantis: quamuis ille eum nec loquendo, nec consentiendo querat, sed tantum parentibus eius id pro eo exequentibus.

33 Et tamen si ille salutem consequi desiderat, omni iure fidelem promissionem adimplebit, quam illi pro eo sponderunt, qui eum ad sacrosanctum fontem exhibuerunt: qui tres homines in honore sanctæ trinitatis esse debent: sacerdos scilicet, qui ipsum perfundit, & duo qui pro illo verba fidei spondent. Qui autem hoc modo in lauacro baptismatis baptizato coniunguntur, in carnali procreatione ei non commisceantur, quia in spiritali generatione ei adhaerunt. In baptismo enim filij mei ego pater intonui, quod sacerdotem in lauacro benedictionem dantem offendit: & Spiritus sanctus in specie leuis volucris visus est: quod vnum in simplicitate cordis, ibi hominem baptizandum alloquentem & docentem denunciat: atque filius meus in carne baptizandus aderat, quod mulierem in suauitate matris astantem ob dulcissimam incarnationem eiusdem vnigeniti declarat.

34 Quid nunc? Sed sicut infans lacte & escis ab alio sibi contritis corporaliter pascitur, etiam ad doctrinam & in baptismate sibi propositam fidem ex intimo corde obseruabit. Quod si verba matris suæ non fugit, nec contritas sibi escas suscipit, incunctanter moritur, sic etiam si nutrimenta piissimæ matris Ecclesiæ non accipit, nec verba fidelium doctorum in baptismate proposita retinet, crudelitatem mortis animæ non euadit, quoniam saluationem animæ & dulcedinem æternæ vitæ recusauit. Et sicut cum idem infans corporalem cibum dentibus suis molere non potest, quia ei illum ad deglutendum ne moriatur, conterit; sic etiam faciendum est, cum ille in baptismum verba ad confitendum me non habet: aderunt ei spiritaliter adiutores, qui ipsi cibum vitæ, id est Catholicam fidem, ne in laqueo perpetuæ mortis comprehendantur, proponant. Quomodo? Dominus seruo suo voluntatem suam voce præcipientis proponit, & ille eam in timore opere complet: & mater filiam suam in charitate docet, & illa verba eius cum subiectione perficit, ac simili modo debitores fidei baptizato verba salutis opportune proferant, ut ille ea fidei deuotione ob amorem cælestium adimpleat.

35 Nam nullus tam graui pondere peccatorum premitur, si in nomine sacrosanctæ Trinitatis in sanctum baptismum mittitur, quin vere o-

Vis. Hildeg.

mnia crimina sceleris eius deleam, sicut & in infante cum in lauacro regenerationis perfunditur, veterem culpam Adæ veraciter abluo. Sed non miteris, homo, quod in fonte baptismatis ab omnibus peccatis luis homo iustificatur: ita quod de pondere peccatorum suorum in eo clementissime alleuiatur. Nam innocens agnus, qui sine vlla macula peccati fontem baptismi ingressus est: cum magno sacramento incarnationis suæ crimina peccatorum hominum in baptismate misericorditer abstulit. Sed omnia attentissime perscruter, & in hoc sæculo & in æternitate, vbi mors corporum non est, sed omnia aperta. Quid est hoc? Gehenna in operibus mortis probatur, & vita æterna in operibus quæ pertinent ad vitam. Quomodo? Mors per mortem probatur, quia cum homo sine penitentia & sine misericordia Dei (quoniam non requirit eam) iusto Dei iudicio in peccatis moritur, mors enim in morte inferi discutitur. Vita quoque probatur per vitam, ita quod bona opera fulgent in cælis, cum vita æterna dominatur illis. Ita etiam qui in fonte benedictionis baptizantur, in sanctitate sanctæ regenerationis probantur. Et cum ibi per inuocationem benedictionis sacerdotis inuocor, aures meæ verbis fidei patent, quamuis ille, qui ibi me inuocat, in obligationibus peccatorum sit.

36 Nam quamuis sacerdos peccator sit, tamen officium baptismi ab eo suscipio, si illud per inuocationem nominis mei fideliter exercet. Ipsius autem iniquitas, condemnabit eum, si in ea sine penitentia perseuerauerit. Celebrationem vero baptismi non reculo ab eo suscipere, cum in verbis fidei me inuocauerit.

37 Quid est hoc? Si aliquis diues homo dispensatorem habet, qui militibus suis bona sua recte dispensans, officium suum fideliter exercet, qui & si idem dispensator de alio opere suo culpabilis est, tamen dominus suus non dedignatur ab eo suscipere officium suum; dicens forsitan ei, serue nequam in opere tuo: vnde & illum in mente sua indignum habet, officium tamen iustitiæ suæ ab eo non dedignans accipere. Sic etiam ego, qui plurimos dispensatores habeo, à sacerdote qui recte vnctus in officio suo fideliter manet, quamuis de aliis operibus suis culpandus sit, non dedignor suscipere sacramentum meum, de aliis tamen iniustis actibus suis eum mihi contrarium iudicans, nec tamen quod meum est, ab eo suscipere contemnens.

38 Quod si aliquis baptizandus separationem animæ & corporis sui adesse putans baptismum quaesierit, nec sacerdotem à quo baptizetur habere possit: tunc si quis eum per inuocationem trinitatis maiestatis perfuderit, baptizatus est. Et remissionem peccatorum suorum, gratiamque supernæ beatitudinis per hanc perfusionem accipiet, quia in fide Catholica perfusus est; nec hoc baptismum mutari poterit: Sed tamen in inuocatione hac nulla persona istarum trium ineffabilem personarum

d 2

omit-

omittenda est: quoniam si ibi vlla earum per infidelitatem inuocari omittitur, tunc ibi veritas salutem non operatur, sed potius falsitas deceptionem tribuit. Vnde & ibi inuocatio huius ineffabilis trinitatis non deerit: quia & purissimo baptismati filij mei trinitas non defuit, sed ibi mirabilia sua mirabiliter per semetipsum declarauit. Quapropter & homines qui saluari desiderant, regenerationem vitæ ad saluationem percipiant, & hanc percipere non negligant, ne pereant: quia vt abortiuum abiicitur quod perit sine calore vitæ, nec in formatione nec in excitatione adhærens visceribus matris suæ, ita etiam in periculo mortis sine consolatione Spiritus sancti derelinquantur, qui nec in mente nec in opere sacramentis Ecclesiæ quæ mater totius sanctitatis existit, purificantur. Hoc audiant & intelligant omnes populi, qui regnum Dei in regeneratione spiritus & aquæ intrare volunt, secundum quod eis in sanctis scripturis per donum Spiritus sancti propositum est. Sed qui vigilantibus oculis videt, & attentis auribus audit; hic mysticis verbis meis, quæ de me viuente emanant, oculum amplexionis præbeat.

VISIO QVARTA.

ET deinde vidi velut magnam & rotundam currim, totam integrum & candidum lapidem existentem, tresque fenestras in summitate sui habentem: ex quibus tantus fulgor resplenduit, vt etiam tectum turris illius, quod se velut in cauum erexerat, in claritate fulgoris illius manifestius conspiceretur. Ipse autem fenestræ pulcherrimis imaragdis circumornati erant. Sed & illa turris velut in medio dorsi prædictæ muliebris imaginis imposita erat, instar turris aliculus quæ in muro vrbis imponitur, ita quod illa imago præ fortitudine eius nullo modo cadere poterat: Et infantes illos qui ventrem imaginis (vt prædictum est) subierant, vidi multa claritate radiantes, quorum alij in fronte vsque ad pedes ipsorum, velut auro colore ornati erant, alij vero claritatem tantum habentes, illo colore carebant. Ex ipsius item aliqui purum & lucidum splendorem, alij vero quendam turbidum & rubeum fulgorem ad Orientem vergentem inspiciebant. Sed ex iis qui ipsum purum & lucidum splendorem considerabant, quidam claros oculos & fortes pedes habentes in ventre illius imaginis fortiter incedebant. Alij autem infirmos oculos & debiles pedes habentes, huc & illuc a vento propellebantur. Sed & ipsi baculum manibus tenentes, eorum imagine volabant, ac eam aliquando sed tamen tepide feriebant. Quidam vero serenos oculos sed imbecilles pedes habentes, ante imaginem illam hac & illac in aëre discurrebant. Alij autem infirmos oculos, sed fortes pedes habebant, & tamen eorum imagine lente ambula- bant. Sed ex iis qui illum turbidum & rubeum fulgorem inspiciebant, alij in præfata imagine bene ornati acriter incedebant, alij ex ipsa se rapientes, eam impugnabant, & ordinatas constitu-

tiones eius euertebant: de quibus quidam per fructum poenitentiae ad ipsam humiliter reuertebantur, quidam vero per contemptum in obdurata elatione mortis remanebant. Et iterum audiui vocem de celo mihi dicentem: Sicut noua sponsa agni post illustrationem inundationis quæ orta est in sole iustitiæ, qui mundum sua perfusione sanctificauit, in igneo ardore Spiritus sancti decorata & confirmata ad perfectionem decoris sui est; ita etiam fidelis homo qui regenerationem in spiritu & aqua percipit, per vñctionem superioris doctoris ornari & stabiliri debet, vt in omnibus membris suis ad effectum beatitudinis conformatus plenitudinem fructus summæ iustitiæ proferens, decorem sui ornatus perfecte inueniat.

2 Quapropter turris hæc quam vides, designat flagrationem donorum Spiritus sancti quam misit pater in mundum propter amorem filij sui, incendentem corda discipulorum illius in igneis linguis, vnde robustiores redditi sunt in nomine sanctæ & veræ Trinitatis. Sed quod ipsi ante aduentum eiusdem ignei Spiritus sancti in habitaculo suo clausi sedebant, clausuram corporis ipsorum ostendebant, per quam timidi ad loquendam iustitiam Dei, & imbecilles ad patiendas poenas aduersariorum erant. Et quia filium meum in carne viderant, ideo clausis interioribus oculis suis illum in carne diligebant; ita quod tunc non videbant apertam doctrinam quam postea in mundum effuderunt, cum in spiritu sancto robustiores effecti sunt. In cuius aduentu ita confirmati sunt, vt nullam poenam abhorrent, quin strenue tolerarent eam. Hæc est enim fortitudo turris huius: per quam ecclesia ita roborata est, quod nulla insania diabolici furoris superari poterit.

3 Sed quod eam vides magnam & rotundam, totamque integrum & candidum lapidem existentem: hoc est quod immanitas dulcedo Spiritus sancti, & volubilis in gratia omnes creaturas circuiens: ita quod nulla corruptela in integritate plenitudinis iustitiæ eam euacuat: quoniam ipsa torrens iter habens: omnes riuulos sanctitatis in claritate fortitudinis illius emittit: in qua nunquam maculositas vllius fordis inuenta est, quia ipse Spiritus sanctus est ardens & lucens claritas & quæ ardentes virtutes fortiter accendit & nunquam extinguetur: ac ideo omnes tenebræ ab eo tugantur.

4 Quæ tres fenestras in summitate sui habet, ex quibus tantus fulgor resplendet, vt etiam tectum turris illius quod se velut in cauum erigit in claritate fulgoris illius manifestius conspiciatur: quia ineffabilis trinitas in effusione donorum excellentiæ Spiritus sancti manifestatur: ita quod ex eadem beatissima trinitate tanta claritas iustitiæ per doctrinam Apostolorum emanat, vt etiam exinde fortissima virtus diuinitatis quæ incomprehensibilis in altitudine omnipotentis maiestatis suæ existit, homini mortali creaturæ apertius innotescat: sed tamen ita quantum fide credentis & fidelis hominis, capi possibile dignoscitur. Vnde ipsæ fenestræ pulcherrimis

*Quid tur-
ris*

*Cus tur-
ris sui in-
ter lapu.*

*Quid tres
fenestras.*

ima

Imaginis circūnotatæ sunt, quoniam ipsa beatissima trinitas virentissimis virtutibus & ærumnis Apostolorū quæ nunquam ariditate tepiditatis fidei sensisse, ubiq; in toto mundo apertissime declarata est. Quomodo? Quia notum est quomodo propter fidē veritatis, rapacissimi lupi eos diuersis pressuris oppresserunt, vnde robustiores ad bellum certaminis effecti sunt, ita quod præliando Ecclesiam acquisierunt, & eam ad edificationem fidei fortissimis virtutibus roborauerunt, & multimodis coruscationibus virtutum ornauerunt. Et quoniam Ecclesia in inspiratione Spiritus sancti per eos ita confirmata est, idcirco & ipsa vult & exposcit vt filii sui ornentur signo Spiritus sancti in hac vnctione, vt idem Spiritus sanctus penetrauit corda fidelium in alta misericordia quæ valde mystica est, ita quod in igneis linguis per voluntatem Dei patris in mundum venit. Quapropter confirmandus est vnctione excellentis doctoris, sicut & Ecclesia super firmam petram firmata est.

Turris in dorso imaginis.

5 Vnde eadem turris velur in medio dorsi prædictæ muliebris imaginis imposita est: instar turris quæ in muro vrbis imponitur, ita quod illa imago præfortitudine eius nullo modo cadere poterat, quia Spiritus sanctus in maxima fortitudine incarnationis illius qui verus sponsus Ecclesiæ exiit, mirabilia sua mirabiliter operatus est: & Ecclesiam tam fortem defensionem munitionis suæ ostendit, vt illa ob eam fortitudinem qua ab igneo dono eius munita est, nunquam in errore vilius peruerbitatis decidere possit: quoniam per supernam protectionem in amore sponsi sui sine macula & sine ruga temper gaudebit, quia & idem vnigenitus meus de Spiritu sancto conceptus, nobiliter sine macula ex virgine natus est, quemadmodum ad Mosen locutus sum: Ecce inquit est locutus apud me, stabisque supra petram. Cumque transibit gloria mea, ponam te in foramine petra, & proteget te dextra mea, donec petra ansæam: tollamq; manum meam, & videbis postiora mea.

6 Quid hoc? Prope est miraculum, quod implebitur in voluntate mea. Sed tu prius pugnabis in duritia legalium præceptorum, per exteriorē significationem vim eorum ostendens vbi dulcedinem & leuitatem non inuenies quæ in filio meo aperietur. Et hæc duritia legis quæ in præcepto meo scribes, tandiu in duritia lapideorū cordium stabit, quousque omnis gloria illa manifestabitur quæ mihi à te & ab imitatoribus tuis vsque ad manifestationem filii mei exhibenda est. Cūque hoc adimpletur in lege quæ nūc scribis, glorificabor, ponamq; te in perforatū lapidem. Quomodo? Ego ponam te in duritia legis cū te in præcepto meo super eam constituo, te videlicet magistrum huius antiquitatis nominans, quam filius perforabit, plus eam quam tu in mysticis verbis exponens, cū eum in oportuno tempore in mundū mileris. Et ideo proteget te fortitudo ipsius, quia ipse acutiora verba quam tu afferet: & clausuram in legalibus præceptis aperiet, donec ad mereat. Quid hoc? Ipse tandiu salutaria verba

Vis. Hildeg.

mundo corporaliter dabit, donec in carne sua quam de virgine sumet, mortem corporaliter subeat. Tunc & ego tollam manum meam, quia super sydera eum ad me leuabo, omnia mysteria eius per Spiritum sanctum denudans: & sic videbis incarnationem eius, vt cum homo à dorso cernitur & non ante perspicitur: quoniam eum incarnatum senties, sed diuinitatem illius non capies, quia filij tui magis eum videbunt cum ad me redierit: quam eum intellexerit cum apud eos visibiliter conuersatus fuerit.

Quid infans mulier in claritate.

7 Et quod vides infantes illos qui ventrem imaginis (vt prædictum est) subierant multa claritate radiantem, hoc est quod ij qui in innocentia munditiæ puri cordis per fontem regenerationis matrem scilicet Ecclesiam vt tibi præmonstratum est adepti sunt, filij lucis propter ablutionem peccatorum suorum existunt. Quorum alij à fronte vsque ad pedes velur aureo colere ornati sunt, quia ab initio bonorum operum vsque ad finem sanctitatis per fulgentissima dona sancti Spiritus in vnctione veræ credulitatis per manum pontificis in chrismate decorantur. Quomodo? Vt præciosis lapidibus aurum decoratur cui imponuntur, ita & chrismate permanum superioris doctoris fideliter baptizatus in vnctione baptismatis ornatus ostenditur, quemadmodum scriptum est.

8 Rex quousque transgrediebatur torrentem Cedron, & cunctus populus incedebat contra viam oliuæ quæ respiciebat ad desertū. Quid hoc? Filius virginis qui dominatur vniuerso mundo, vt terrenus rex reliquo populo transgressus est torrentes aquas sacrosancti lauacri, quod in admonitione Spiritus sancti forti desiderio viam salutis demonstrat. Quid hoc? Ipse reliquit mortē transiens ad vitam, cum in regeneratione Spiritus & aquæ id est in magno ornamento vrbis cœlestis Hierusalem quæ nunquam deficit, summam beatitudinē annūciauit. Vnde omnis populus qui in illum credebant, incescit per inspirationem Spiritus sancti per viam illam quæ abscondita erat in vnctione olei, respiciētis ad præuaricationē Adæ quæ deserta erat pulchritudine hæreditatis iustitiae Dei: & ad hoc spectantis vt Adæ posteritas ad salutem redire vellet, quia vulneratum peccatum primi hominis necesse habuit vt per sacerdotale officium inungeretur: quod filio virginis necesse non erat, quoniam ipse totus in sanctitate conceptus est non vulnerato nec corrupto matris suæ vtero, sed in integritatis honore perseverante. Nam quod per vulnera suggestionis diaboli maceratum & confusum est, hoc per vnctionem olei impingundū & ornandū est: ita quod edax liuor abstergetur quæ carnis concupiscentia operatur.

9 Alii vero vt vides claritatē tantum habentes auro illo calore carebant, quoniam ipsi in baptismate ablutionis tantum mundati, vnctionem superioris sui sacerdotis in chrismate nō sunt adepti: quod signū ardentis Spiritus sancti est. Quid hoc? Vnctio confirmādi per donum sancti Spiritus in Episcopali officio specialiter fulget, quod populo fidelis post regenerationē Spiritus & aquæ exercendum est, cum credulus homo confirmandus

Quid infans in auro colore.

Sed & ipsi baculum in manibus suis tenent, & coram imagine volitant, ac eam aliquando sed tamen tepide ferunt; quoniam contumacem fiduciam in operibus suis ponentes, Ecclesie Dei falso rumore se ostendunt, ac eam intermedium sed tamen insipienter per sæcularem prudentiam notant: quia cum per fictam simulationem sapientes apparent in conspectu hominum, stulti apud Deum per inanem gloriam efficiuntur. Quidam vero serenos oculos sed imbecilles pedes habentes, ante illam imaginem hac & illac in aëre vagantur, quia cum ipsis diuina præcepta per intuitum considerationis nota sint, in pede tamen completionis claudicantes, sic sponsæ Christi per discursum propriæ instabilitatis demonstrantur, vt in vmbra sapientiam quærentes, eamq; in potestate sua se habere putantes antequam eos in mente ipsorum contingat, & vllam vin illius obtineant. Alij autem infirmos oculos sed fortes pedes habent, & tamen coram eadem imagine debilitate ambulant, quoniam ipsi debile intentionem ad opus bonum tenent, cum fortiter in operibus iustitiæ incedere deberent: sed in Ecclesiasticis institutionibus simpliciter non currunt, quia magis ad terrena quam ad cælestia mentem figunt: & ideo apud Deum stulti sunt, quoniam per sæcularem prudentiam comprehendere volunt quod assequi non possunt. Sed ex iis quæ illum turbidum & rubeum fulgorem inspicunt, alij in præfata imagine bene ornatifortiter incedunt: quia ista quamuis terrena possideant, tamen in visceribus Ecclesie ornatum laborum suorum portantes, in digna lege pedem rectitudinis ponere non dedignantur, cum mandatis Dei obediens peregrinos suscipiunt, nudos vestiunt, & esurientes alunt. O quam felices isti sunt, quoniam hoc modo Deum suscipiunt, vnde & ipse habitat cum illis. Alij autem ex ipsa imagine le rapientes eam impugnant, & constitutas ordinationes eius opprimunt; quoniam hi, materna viscera & dulcia nutrimenta Ecclesie deserentes, illam variis erroribus fatigant: & ideo constitutas leges eius diuersis oppresionibus dilaniant: de quibus quidam per fructum primæ ad ipsam humiliter reuertuntur, quia quod grauiter deliquerunt, digne pœnitendo propter restaurationem vitæ grauiter in se puniunt: quidam vero per contemptum obdurationis in elatione mortis remanent: quoniam ipsi vitam negligentes, obdurato corde propter contumacem & impenitentem vecordiam iudicium mortis suscipiunt, vt in mystica visione sua Ezechiel dicit: *Rex lugebit, & princeps induetur merore, & manus populi terra conturbabuntur. Secundum viam eorum faciam eis, & secundum iudicia eorum iudicabo eos, & scient quia ego Dominus.*

15 Quid hoc? Anima, in qua regalis rationalitas est, cum delectationem peccati adesse sentit, quia malum nouit, tunc lugubrem assensum assumit. Quomodo? Quia illi rationalitas, sapientia & scientia à Deo inspirata est, & ideo quamuis corpori consentiat, tamen indignum habet malum, sentiens hoc non esse bonum. Vnde cum diuersis criminibus per operantem carnem polluitur, alta

suspirla trahens, anhelat ad Deum. Cumq; criminolus opus ibi cum spiritu superbiæ impletum fuerit, tunc corpus velut ignominiosus princeps induetur confusione, principatum suum in munditiis videlicet exercens; quoniam vt homo dolet cum vilibus vestimentis operitur, ita etiam noceret, cum infamiae rumor ad confusionem sui ab ipso procedit. Quapropter & praua opera illorum hominum qui in malis actibus suis ad terram prostrati sunt à cælestibus præceptis, conturbabuntur: quia vestimenta salutis, id est, beatitudinem cum Deo non habet; quoniam quibus hæc felicitas deest, hos maligna conturbatio possidebit. Et ideo secundum viam iniquitatis cui semper assiluit, scilicet peccati viam colentes, nec vllam iustitiam cum à Spiritu sancto mouentur in itinere recordis sui ponentes, sic faciam eis nullam scilicet misericordiam eis impendens: quia cum scientiam boni non intelligunt, non timent me: sed cum rabie peruersitatis me creatorem omnium fastidunt, facientes quæcunque volunt. Vnde & secundum iudicia eorum quæ sunt opera illa quæ in desideriis suis perpetrant, iudicabo eos; nulla præmia felicitatis eis reddens, sed pœnas in perditione eis opponens, quoniam nullum honorem mihi exhibent, & in hoc scient quod nullus eos inde liberare poterit præter me, qui Dominus omnium sum: Sed qui vigilantibus oculis videt, & attentis auribus audit; hic mysticis verbis meis, quæ de me viuente emanant, oculus amplexionis præbeat.

VISIO QVINTA.

1 POSIT hæc vidi quod prædictam muliebrem imaginem quidam splendor albus vt nix, & tanquam crySTALLUS perlucidus, à vertice vsque ad guttur eius circumfulserat. Sed à gutture vsque ad vmbilicum eius quidam alius splendor rubet coloris eam circumdederat, qui de gutture vsque ad vbera eius velut aurora rutilabat: sed ab vberibus vsque ad vmbilicum illius quasi purpura hyacintho intermixta fulgebat. Et vbi ipse velut aurora rutilabat, claritatem suam sursum ad secreta cæli extendit, in qua pulcherrima & puellaris imago nudo capite & subnigris capillis & rubea tunica, quæ circa pedes eius diffusæbat, induta apparuit. Et audiui vocem de cælo dicentem: Hæc est floriditas in superna Sion: mater & ros florum & lillium conuallium. O floriditas, filio potentissimi regis desponsaberis, cui & nominatissimum prolem gignes, cum in tempore tuo confortaberis. Et circa eandem puellam vidi maximam turbam hominum lucidiorem sole stantem, qui omnes miro modo auro & gemmis ornati erant; & quidam illorum in capitibus suis velati candidis velaminibus aurea zona circumornati fuerunt: supra quorum vertices similitudo ineffabilis trinitatis quemadmodum mihi superius typice demonstrata est, quasi in sphaera in ipsis velaminibus velut sculpa apparuit: & in frontibus ipsorum agnus Dei, ac in collo eorum species hominis, & in dextra aure Cherubin, & in sinistra alia species angelica:

gregis ipsorum, ac deinde perfectum opus operationis in eadem voluntate illorum velut suauem fructum de adipibus eorum. Sed vnde hoc fuit, quod Abel Deum tam deuote coluit? Fidelis castitas integritatis, cum ad tantam deuotionem impulerat.

4 Quapropter qui in consecratione constituti, Deo sacrosanctum sacrificium offerre debent, in suauitate castitatis ad altare ipsius accedant: quia si ipsi auctores corruptionis sunt, quomodo in corruptione vulneratis manum salutaris medicamenti porrigere possunt? Et ideo vt aliis tanto fiducialius salutare remedium cōferre valeant: volo vt filium meum in amore castitatis viriliter imitentur. Quod si ceciderint, festinent vt citius per pœnitentiam surgant: & in hoc inominiam peccati velut nudi fugiant, salubrem medicinam requirentes, & Abel cuius sacrificium Deo acceptum erat, fideliter sequentes.

5 Sed qui exiis in clausura subiectionis in amore filij mei te continent, & in moribus suis institutionem prauorum quam me inspirante proferunt, obseruant, sollicitudinem curationis pigmentariorum non habentes; tamen quamuis onera anxietatis eorum non gerant: quoniam propter æterna præmia maioribus suis subiecti sunt, cum eisdem pigmentariis supernam mercedem in electa ciuitate sibi met acquirunt.

Quid sit auræ auræ.
6 Quod autem vides, quoniam à gutture vsque ad vmbilicum ipsius imaginis quidam alius splendor rubei coloris eum circumdat; hoc est quia post doctrinam Apostolorum cum Ecclesia ita roborata est, quod salutare cibum veraciter valuit discernere, & eum ad interiora fortitudinis suæ transmittere, surrexit nobilissima perfectio Ecclesiasticæ religionis, quæ supernam dulcedinem flagrantis ardore deglutit; & se asperime constringens ad cōfectionem fecretioris fortitudinis se terendit: non tamen ad diuisionem carnalis amaritudinis perueniens, quoniam copulam humanæ coniunctionis abiecit. Quomodo? Nam idem splendor de gutture vsque ad vbera illius velut aurora rutilat, quoniam illa perfectio à gustu mirabilis vegetationis, ad dulcissimam nutrimentum Ecclesiasticæ religionis in virginea iocunditate se dilatauit: ita quod etiam ab vberibus vsque ab vmbilicum illius quafi purpura hyacintho intermixta fulget, quia à nobilissimis educationibus ad constrictiorem intimæ castitatis se muniant passione videlicet filij mei, propter supernam dilectionem quam in corde suo fideliter habuit, imitando. Quapropter & vbi ipse velut aurora rutilat, claritatem suam sursum ad secreta cœli extendit; quoniam illa perfectio quæ in virginitatis honore floret, virtutem suam non deorlum ad terrena, sed sursum ad illa quæ sunt in cœlestibus, mirabiliter dirigit.

Quid sit auræ auræ.
7 In qua pulcherrima & puellaris imago nudo capite & subnigris capillis apparet; quæ est serenissima & ab omni fœditate humanæ cōcupiscentiæ innocens virginitas, nudam mentem ab omni vinculo corruptionis habens, sed tamen nondum perfecte fatigationem tenebrescentium cogitationum in filiis suis quamdiu in hoc mundo sunt de-

serere valens, cui tamen vt resistat, fortiter se opponit. Vnde & rubra tunica quæ circa pedes eius diffuit, induitur; quia per sudorem laboris in virtuosius operibus vsque ad finem latæ perfectionis perseuerat, scilicet circumdata varietate virtutum, illum imitans qui plenitudo sanctitatis est. Quæ etiam vt tibi in secreto superni luminis ostenditur, est nobilissimum germen in cœlesti Hierusalem: videlicet gloria & decus illorū qui ob amorem virginitatis sanguinem suum fuderunt, & qui etiam in candore humilitatis virginitatem suam pro Christo obseruant, in suauitate pacis quieuerunt: quoniam ipsa filio omnipotentis Dei qui rex cunctorum est desponsata, nobilissimum prolem, id est elegantissimum chorum virginum ei protulit, cum in pace Ecclesiæ proficiens confortata est.

8 Quod autem circa eandem puellam vides maximam turbam hominū lucidiorem sole stantem, qui omnes miro modo auro & gemmis ornati sunt; hoc est quod ardentissimis amplexibus nobilissimam virginitatem præcipuus chorus virginū complectitur, qui omnes ardentiori claritate coram Deo fulgent quam sol in terra appareat: quia se ipsos conculcantes, mortem viriliter deuicerunt: vnde etiā mirabiliter in summa sapientia propter clarissima opera quæ pro Christo humiliter gesserunt, decentsi tempore exornantur. Quapropter & quidam illorum in capitibus suis velati candidis velaminibus aurea zona circumornati sunt; quia ipsi in gloria virginitatis fulgentes, demonstrent quod ij qui decus virginitatis appetunt, mentes suas ab omni noxio calore circumtegent, & candorem innocentie pulcherrimo fulgore castitatis decorati fideliter apprehendant. Supra quorum virtutes similitudo ineffabilis trinitatis: veluti tibi superius typice demonstrata est, quasi in sphaera in ipsius velaminibus sculpta apparet: quoniam ostendunt quod intentiones hominum honorem supernæ & gloriose trinitatis (vt tibi in offensione mysterij verissime præsignatum est) in comprehensione amoris & stabilitate castitatis firmiter & strenue teneant. Quod & in frontibus ipsorum agnus Dei, ac in collo eorum species hominis, & in dextera aure Cherubin, & in sinistra alia species angelica, declarat: quia in reuerentia castitatis suæ mansuetudine filij Dei imitabuntur, petulantiam superbi colli deponentes, & se ipsos fragiles homines considerantes, in prosperitate etiam auditionis suæ veram & indeficientem scientiam amplectentes, acin occurrante aduersitate eiusdem auscultationis suæ angelica præsidia appetentes: ita quod & de ipsa similitudine gloriæ supernæ trinitatis ad has species quasi aureus radius se extendit, quoniam ineffabilis trinitas infidelibus hominibus qui virtutes quarunt & diabolicas seductiones fugiunt, mirabilia miraculorum profundæ sapientiæ suæ operari non definit. Sed inter hos quidam alij apparent, qui infulas in capitibus suis & pallia Episcopalis officij circa humeros habent; quoniam inter illos qui in virginitatis honore florent, etiam quidam in superna ciuitate consistunt, qui dignitatem antiquorum patrum

Quid sit auræ auræ.

& gloriæ

& gloriam superioris magisterij in sæculo strenue gerentes decorem tamen virginittatis non perdid-
erunt. Vnde etiam vt audis omnes isti qui cum
suspitiis suis pro cœlesti amore integritatem suam
côseruauerunt, in cœlesti habitatione filiaz Sion di-
cuntur; quia filium meum virginittatis florem, in
virginittatis amore imitati sunt. Ideoq; & cum eis
sunt resonantiæ sonorum spiritualium & inuoca-
tiones omnigenarum melodiarum & agilitatis
ornamenta prosperarum mentium, & aurea visio
fulgentium lapidum ac gemmarum. Quomodo?
Quia hoc habent de filio Dei quod de throno so-
nus exit, cui omnis chorus virginum in maximo
desiderio concinit, videlicet nouum cantum sym-
phonizando; vt Ioannes dilectus virgo testatur
dicens: *Et cantabant quasi canticum nouum ante se-*
dem & ante quatuor animalia & seniores.

Quid can-
t' virginu
ante Dei
thronum

9 Quid hoc? In illis fidelibus qui bona intentio-
ne callitatem amplectentes, virginittatem suam
pro Dei amore illibatam conseruant, bona volun-
tates ipsorum in laudem creatoris sui mirabiliter
erumpit. Quomodo? Quia in aurora virginittatis
quæ filio Dei semper adhæret, fortissima laus ab-
scondita est, cui nullum terrenum officium, nec
vlla ligatura legis resistere valent, quin in voce
exultationis ad gloriam Dei cœlestis carmen de-
cantet. Quomodo? Videlicet quoniam velox iter
habens, canticum illud in nouitate libertatis mi-
rabiliter promit, quod antequam vnigenitus Dei
(qui verus flos virginittatis est) incarnatus de mun-
do ad cœlos rediens, ad dextram patris resedit,
auditum non est: sed tunc quasi noui mores qui
prius visi non sunt, cum videntur, in stupore ha-
bentur: ita hoc nouum mysterium quod prius au-
ditum non est, tunc in cœlestibus resonans in ho-
nore virginittatis cognitus est ante scilicet maiestatem
Dei, quia Deus hoc facere potuit, & ante
quatuor rotas quæ quatuor partes mundi percur-
rentes veritate omnis iustitiæ & humanitatis Salu-
atoris velut animalia in noua lege ferebāt; & ante
illos antiquos qui Spiritu sancto imbuti viam re-
sistentis in vetere lege hominibus, suo itinere
demonstrabant. Quid hoc? Quia Deus in noua
gratia austeritate antiquæ institutionis delinuit.
10 Sed quia virginittas tam gloriosa ante Deum
est, ideo quia eam ex voluntate sua Deo obtule-
runt, eam prudenter conseruent: quoniam hoc
sanctum propositum cum summa deuotione vir-
ginittatis susceptum, fideliter custodiendum est.
Vnde etiam qui idem sacramentum adierunt, cau-
eant ne rectorum incendant. Nam ipsi charissimi
imitatores filij mei sunt, cum se ita Deo offerunt,
vt non sint ligati in opinione coniugij, nec onera-
ti seculari causa, carnalem copulam respuentes:
ne illi cum omni sollicitudine carnis suæ subiecti
sint, sed hoc cupientes vt gloriæ innocentis in-
nocentis agni adhæreant. Quapropter vir ille, qui
in animo suo deliberat, vt nullam coltam sibi co-
pulet, sed hoc desiderat vt in pudore virginittatis
propter amore in filij mei perseueret, sodalitatem
eius accipiet, si tamen in operibus ipsius callitatem
perseuerauerit, quia hæc sancta munera, in voto
sacratissimi pacti Ecclesiasticæ religionis ob glo-

riam supernæ remunerationis eidem filio meo ob-
tulit. Sed si ille postea idem pactum relinquens
propter turpem stimulum carnis suæ adulterium
perpetret, libertatem suam in seruitutem redegit:
quoniam honorem colli sui vbi filium meum pu-
dicit imitari debuit, per turpitudinem delectatio-
nis suæ nequitur corruptus: & quia mendacium
protulit, vouens se caste viuere quod non imple-
uit. Vnde etiam si in culpa temeritatis suæ perse-
uerauerit, districum iudicium iustissimi iudicis
inde sustinebit, quoniam nec turpitudine nec men-
dacium in cœlesti gloria apparebit.

11 Quod si amaro fletu ante finem suum de hoc
reatu suo pœnitentiam fecerit, tunc vnda languin-
is filij mei illum suscipit, quia culpam suam ex-
horruit: non autem ipsum inter sodales suos qui
gloria integritatis florent, reponit; quoniam fo-
cietatem illorum deferens libertatem pacti sui
abiecit, & eam in seruitutem peccati redegit. Sed
& puella quæ ex voluntate sua in sanctissima des-
ponsatione filio meo offertur, ab eodem decen-
tissime suscipitur, qui eam hoc modo sibi coniun-
ctam vult habere in consortio suo. Quomodo? Vt
illum casta dilectione amplectatur, sicut & ipse
eam in secreto suo diligit: quoniam illi semper a-
mabilis est, quia magis cum quam terrenum spon-
sum querit. Quod si pactum eius postea trans-
gressa fuerit, tunc coram iis qui in cœlesti gaudio
sunt, polluta erit. Vnde etiam si in eadem temeritate
perseuerauerit, superna gloria iusto iudicio
carebit. Sed si pœnituerit, suscipitur sicut ancilla
& non sicut domina, quoniam regalem desponsa-
tionem deleruit, & quia magis alium amauit quam
illum quem amare debuit. Ille quoque qui eam
seducendo violauit, si culpam suam emendare vo-
luerit, ita pœnitet quasi cœlum rupisset, ne in
perditionem mortis corrumpatur, quia supernam des-
ponsationem temere corrupit.

12 Quod est hoc? Nam si aliquis magnus prin-
ceps sponfam sibi valde caram habet, quam seruus
seruorum suorum adulterando corrupit: quid
dominus ille facit? Vere in maxima ira lictores
suos mittit, vt illum perdant: quoniam eum in
propriis visceribus confudit. Quod si tunc seruus
ille timens, omnes missos illos orat, vt pro ipso in-
tercedant, & insuper ad pedes domini sui flebiliter
procumbit, vt sibi parcat: tunc rex ille propter
bonitatem suam, & propter petitionem illorum
eum viuere sinens, focietatem conseruorum suo-
rum illi reddit: sed tamen eum ita vt ceteros in-
feriores & familiares amicos suos non remunerat:
quamuis ei inter alios illi consemiles conseruus i-
pilius debitam gratiam exhibeat. Ita & huic erit,
qui æterni regis sponfam deducendo violauerit.
Summus enim rex in rectissimo zelo iudicia sua
exercens, illum ad perditionem transmittit, qui
eum in hoc facto quasi illusor in obliuione mentis
suæ habuit. Sed si miser ille diem huius indigna-
tionis anticipans electos Dei suppliciter orauerit,
vt veniam sibi à Domino suo obtineant, & insuper
humanitatem Saluatoris sui flebiliter impetret,
quatenus per gratiam ipsius à peccato suo absolua-
tur, tunc rex sanguinem hunc qui pro redemptione hu-

ne humani generis effusus est, & dilectionem supernorum ciuium attendens, illum à reatu suo & à diabolica potestate ne in perditionem eat, eripit; ac eum in saluationem beatarum animarum reponit: sed tamen tripudium regalis desponsationis, quo cæteri amici Dei his sacris virginibus quæ filio meo superna dispensatione dicatæ sunt, congaudent, non decorabit: & tanquam illum qui pudorem virginittis amittit, decore virginittis non coronabit: quamuis ei inter alios electos suos gaudium in superna ciuitate non inestimabili remuneratione tribuatur.

*Quid den-
sissima te-
nebra.* 13 Sed quod sub eodem splendore vbi ipse velut aurora rutilat, vides inter cælum & terram densissimas tenebras apparere, quæ tanti horroris sunt

vitæ quam etiam humana lingua effari possit, hoc est quod sub virginali gloria inter spirituales & carnalem intellectum, casus primi parentis qui densissimus in obfuscatione infidelitatis erat, ita vt terrorem illius nullus hominum explicare valeret, aperte cognitus est. Quomodo? Quia in incarnatione filij Dei, qui ex virgine natus est, cœlestis desiderium ascendit, & terræ concupiscentia exclusa est: quoniam præuaricatio Adæ per sanguinem eiusdem filij Dei mirabiliter in saluatione restaurata est: cum prius illam nullus nisi vnigenitus Dei à patre missus in mundum dissoluere ad superbum ingressum posset. Vnde vt audis in typica manifestatione, nisi idem filius Dei sanguinem suum pro salute hominum fudisset, illa transgressio ita comprimeret hominem, vt ad gaudium supernorum ciuium pertingere non posset.

14 Quod autem vbi idem splendor quasi purpura hyacintho intermixta fulget, fortiter prædictam muliebrem imaginem constringens ardet, hoc designat perfectionem illorum qui passionem filij mei in charitatis ardore imitantes, strenue Ecclesiam in constrictione sua exornant. Quomodo? Quoniam ipsi sunt alta ædificatio surgentis thesauri in diuino consilio, quia cum Ecclesia iam roborata conualuit, egressus est ad decorem illius viuens odor, vouens iter secretæ regenerationis. Quid est hoc? Quia tunc surrexit, mirabilis ordo qui filium meum in specie exempli eius tetigit: quoniam, vt filius meus venit in mundum de communi populo abscessis: ita & hæc acies conuertatur in sæculo de reliquo populo separata, fragrans vt balsamum de arbore suauiter fudat: sic & populus iste primum in eremo & in abscondito singulariter exortus est, & deinde veluti arbor, ramos suos expandit, paulatim in multitudine plenitudinis proficiens. Et populum istum benedixi & sanctificauimus, quoniam ipsi mihi sunt amantissimi flores rofarum, & liliorum, qui sine humano opere in agro germinant: sic & populum hunc nulla lex ad hoc constringit vt eam arctam viam appetat, sed ipse illam me suauiter inspirante sine præcepto legis sua voluntate aggreditur, plus quam sibi iustum sibi efficiens. Vnde & plurimum mercedis inde acquirit, sicut & in Euangelio vbi Samaritanos illum vulneratum hominem in stabulum induxit, quemadmodum scriptum est:

Altera die protulit duos denarios, & dedit stabulario & ait: Curam illius habet: & quodcumque super erogaueris, ego cum rediero reddam tibi.

15 Quid hoc? In prima die salutis, videlicet cum filius Dei mirabiliter incarnatus corporaliter in mundo manebat, multa & admiranda opera in humanitate sua vsque ad resurrectionem suam perfecit, per quæ vulneratum hominem ad vera remedia salubriter reduxit. Sed altera die idem cum omnia mysteria veritatis post resurrectionem suam in Ecclesia aperte posita sunt, protulit in typica manifestatione nouum & vetus testamentum æternæ vitæ certissimam demonstrationem, & credenti populo dulcissimum cibum. Et hæc scripta dedit per gratiam suam pastoribus Ecclesiæ: qui gregem eius custodiunt, & ait illis in verbis blandæ admonitionis suæ: In ecclesiasticis constitutionibus procurate Christianam cohortem, quam in sanguine meo redemptam vobis commisi: hoc habentes in solitudine vestra, ne in aliquibus quæ pertinent ad vitam deficiens erret. Quodcumque autem quæ vobis seruanda tradidi, in bona voluntate vestra superaddideritis, plus scilicet facientes quam vobis præceptum sit, ego qui ductor & saluator vester sum, nunc mundum relinquens, & ad patrem ascendens, cum iterum rediero mundum iudicare, eumque in indeficientem stabilitatem ponere, ita quod amplius per labentia tempora non debilitetur, tunc mercedem laborum vestrorum, & bonæ voluntatis vestræ, cum augmentato fructu reddam vobis. Et dicam, o fidelis & probe serue, qui hæc litera ministras: Quisquis plus voti sui addit quam sibi in lege præceptum sit, duplicem mercedem accipiet quia illum in nomine meo gloriosum habeo, quoniam me multum dilexit.

16 Et ego dico: Nec virgineum genus, nec hic ordo singularis deuotionis, nec qui eos imitantur vt ij qui in eremo iacent, sunt in præcepto legis: sicut & Propheta, ab hominibus sub carnali lege constituti non sunt: quia tantum mea inspiratione incedentes viuunt & hi plus addunt quam eis præceptum sit: quod sacerdotalis ordo & reliqua institutio sacerdotalis officij non facit, quia hæc in Abraham & in Mose in veteri testamento iussa sunt: sicut etiam & Apostoli illa ex eadem lege tollentes, & in Spiritu sancto ea secundum voluntatem meam bene ordinantes, Ecclesiæ conseruanda tradiderunt. Sed & ipsa apostolica doctrina in Euangelio per filium meum disposita est, vbi discipuli eius in vniuersum mundum verba veritatis effundere missi sunt. Quid tunc? Nam cum Apostoli viam salutis populo annuntiarent, lucidissima aurora filiarum Sion in amore filij mei exorta est, illorum scilicet qui carnem suam fortiter constrinxerunt, & malam concupiscentiam in semetipsis duriter mortificauerunt. Et sicut tunc hæc casta virginitas in ardente amore filium meum subsecuta est, ita etiam hic mihi valde amabilis ordo singularis deuotionis, incarnationem illius imitatus est, qui sunt recta templa mea, videlicet vt chori Angelorum me colentes, & eiusdem vnigeniti mei passionem & mortem ac sepulturam in

corpo-

corpore suo portantes: non tamē ita ut gladio aut alius terroribus ex quibus homines deficiunt moriantur, sed filium meum sic imitantes, ut voluntatem carnis suae abiciant, cum se ab omnibus secularibus rebus & ornamentis in quibus mundus lætatur abiciant, ut in Euangelio de Ioanne lucerna mundi scriptum est: *ipse autem Ioannes habebat vestimentum de pilis camelorum, & zonam pelliceam circa lumbos suos.*

17 Quid est hoc? Ille in quo diuina gratia mirabilem abstinētiā suscitauerat, per eandem gratiam habebat, defensionem virtutis huius, quod in mente sua honorem & diuitias sæculares contemplerat, & quod etiam per constrictiōem quam in mortificatione vitiorum circa voluptatem carnis suae poluerat, petulantes motus corporis sui fortiter domuerat, cum maiores ædificationes quam prædecessores sui institueret, videlicet cum per duras & asperas vias incedens terrenas concupiscentias conculcasset. Quomodo? Quia plurima opera virtutum strenue faciens, castitatem ardentius amauit, præbens etiam iis viam medicamenti qui illud deuote exquirebant. Vnde etiam illi qui sunt viuens odor, vouens iter secretæ regenerationis, eundem Ioannem in maximis tenebris sæculi lucentem, per acutissimas operationes beatarum virtutum in vita sua subsequentes, ineptam altitudinem & latitudinem mundalium rerum fugiant, & in constrictiōe diffusī animi sui corpus suum coercentes malam concupiscentiam abiciant, ita excellentioribus instrumentis quam qui ante ipsos simpliciter in via Domini gradientes, simplicia habitacula faciebant: serenissime fulgentes, acutam & angustam semitam arripiant ea scilicet quæ in voluptatibus sæculi sunt fortiter sub pedibus suis conculcantes. Quomodo? Quoniam seipso desipientes, & corpus suum seruituti Christi in operatione virtutum subiicientes, petulantiam in austeritate morum suorum declinant, sic per bona exempla sua cæteris hominibus lucidissime fulgentes. Nam etiam angelicū chorū fideliter imitantur. Quomodo? In abiectione secularium, quoniam ut Angeli nec terrena querunt nec concupiscunt, ita & isti eos hoc modo mirabiliter subsequuntur, ita quod omnia caduca contemnunt.

18 Vnde etiam sicut filius meus est nunciū salutaris sacramentorum, & Sacerdos Sacerdotum, ac Propheta Prophetarum, & ædificator feliciū turrium; ita etiam si necessitas ingruerit, qui inter huiusmodi homines radicem odoris cum utilitate habet, sit nunciū & Sacerdos, sit Propheta & consiliator Ecclesiasticæ ædificationis: nec omnino ab his separandus est, si tantum oculus claritatis in eo lucet, nec ad vsum Ecclesiasticū dormiat, sed ad instructionem eius vigilet, occupationem tantum secularis causæ, & contagia secularium rerum abiciens: quia nec Angeli, nec Sacerdotes, nec Prophetæ iustitiam Dei occultabunt, sed eam ex præcepto illius in veritate proferent, quemadmodum de Ioanne qui arundo vento agitata non fuit: cuius austeritatem isti subsequuntur, in quorum similitudine in Euangelio

iterum scriptum est: *Et egrediebatur ad illum omnis Iudæa regio, & Hierosolymis vniuersi, & baptizabantur ab illo in Iordane flumine, confitentes peccata sua.*

19 Quid est hoc? In suspiriis & gemitibus à delectatione vitiorum egrediebantur ad illum: in quo diuina gratia operabatur tota simplicis confessionis deuota voluntas & visionis pacis vnanimiter omnis effectus illorum scilicet hominum quorum corda per timorem mortis ad amorem vitæ conculsa fuerant. Quomodo? Quoniam idem Ioannes præcurfor veritatis, & amaritudinem & dulcedinem eis intimauerat. Vnde & ipsi per fusionem poenitudinis à rectitudine eius flagitabant, quatenus per declinationem malorum, & per erectionem bonorum, confessionem scelerum suorum facientes, illum mererentur adipisci qui ipsis non in vmbra antiquitatis remedium denunciaret, sed qui eis in luce nouitatis veram salutem conferret. Sed vt idem Ioannes homines ad se venientes docens, & flumine irrigationis perfundens, verba poenitudinis eorum ad honorem venturi Saluatoris suscipiebat: ita etiam nunc in nomine eiusdem Saluatoris qui veniens salutem fidelibus contulit, & illi facere non negligit, qui testimonio sanctificationis fulminantis, operi plus addunt per inspirationem videlicet Spiritus sancti in abrenunciatione secularium rerum, nouam austeritatem secundum similitudinem illam aggredientes, quam ex præcepto eiusdem testimonij sanctificationis per regenerationem spiritus & aquæ in abiectione diabolice seruitutis, nouum hominem induentes adierunt: sed ubi stimuli impellentis necessitatis se obtulerint: admonendo & erigendo ac sanando manum deuoti iuuenis petentibus porrigant, si tamen ad illam dignitatem ecclesiastica promotione digne perueniunt: & in hoc prædecessorem suum fideliter imitentur: vt quod ille velut in vmbra ostendit, ipsi in nouitate lucis veraciter compleant. Ipsi enim sunt zona Ecclesiæ eam valde constringentes, quoniam in incarnatione filij mei occupati sunt, & quia etiam angelicum ordinem exercent: scilicet non cessantes vllis horis cantando cum sonitu, aut orando in compunctione, non autem excusis clamoribus vt inutilis pulvis aut aridus absque vigore compunctionis: & quia etiam non recusant operari pro necessitate sua, non tamen in manibus suis secularia querentes, sed cum charitate & humilitate seipso districte circumspectantes. O ipse fortissimus atque amantissimus populus meus, cum in eis afflictionem illam attendo, quam filius meus in carne sua passus est: quoniam & ipsi secundum mortem illius moriuntur, cum voluntatem suam deferentes, & propter vitam æternam nagerio se subiicientes: secundum imperium prælatorum suorum gradiuntur.

20 Quapropter & vestitus eorum vestitui aliorum populorum non assimilatur, quia & ipse integer incorruptam incarnationem filij mei quæ plurimum distat à procreatione aliorum hominum ostendit. Nam illam incarnationem legale imperium viri ac mulieris non tetigit, sicut nec iste populus vlla conscripta lege ad hanc constrictiōem

ctionem cogendus est, sed qui eam pro dilectione Dei sua voluntate vouendo aggreditur, hic in ipsa perleueret, ne retrocedens corruat, sicut Lucifer qui lucem deseruit & tenebras recepit. Huiusmodi enim vestitus secundum conuersionem supernorum spirituum cum alis subtilitatis sue circumuolat, & incarnationem ac sepulchrum filij mei designat: quia signum incarnationis in suo vestitu habet, qui se ad fortissimam obedientiam exhibet: & signum sepulchrae eius in ipso vestitu portat, qui in operibus iustitiae, saecularibus causis abrenunciat. Vnde qui pura voluntate eodem vestitu induitur, salubri remedio alleuiatur. Et ideo qui illum per inuocationem Spiritus Sancti in benedictionibus fulcipit, non illum abiiciat, quoniam qui eum per abiectionem perseuerantis mali contemserit, cum illo erit qui angelicum ordinem spreuit & in mortem sepeliendus corruit. Quid est hoc? Quoniam hic populus ex praecepto legis ad hanc contractionem stimulatus non est, sed voluntate sua aggressus est pactum meum obseruare, & ita Ecclesiam meam sua sancta conuersione illustrare. Quomodo? Vt post primam lucem diei aurora solis aspiciatur, ita ordo iste post voces apostolorum exortus sit.

21. Quid est hoc? Prima lux diei fidelia verba apostolicae doctrinae designat, aurora initium huius conuersionis quae primum in solitudine & in speluncis post illam beatam doctrinam germinauit, demonstrat; sol autem discretam & bene dispositam viam in seruo meo Benedicto declarat, quem ego per ardentem ignem traduxi, docens cum in vestitu conuersionis suae incarnationem filij mei colere, & in abnegatione voluntatis suae passionem illius imitari, quia ipse Benedictus est quasi alter Moses in lapide foramine iacens, & corpus suum, in multa asperitate ob amorem vitae crucians & constringens, quemadmodum etiam primus Moses in lapideis tabulis ex praecepto meo asperam & duram legem scribens Iudaeis dedit. Sed ut filius meus eandem legem per dulcedinem Euangelij perforauit, sic etiam Benedictus famulus meus propositum huius ordinis quod ante ipsum diuersissima conuersatio fuit, per dulcedinem inspirationis Spiritus Sancti discretam & planam viam fecit: ac per hoc plurimam cohortem suae religionis collegit, ut etiam filius meus per suauitatem odoris sui Christianum populum sibi coadunauit. Et deinde Spiritus sanctus cordibus electorum suorum suspiria vitae habentium inspirauit, ut sicut in laacro baptismi crimina populorum abluuntur, ita & ipsi in significatione passionis eiusdem filij mei saeculares pompas abiciant. Quomodo? Nam ut homo à diabolica potestate in sancto baptismo conuerteretur, crimina veteris maculae abiciens, sic & isti terrenas causas in signo vestitus sui abnegant, in quo etiam & angelicum signum habent. Quomodo? Ipsi enim in voluntate mea, protectores populi mei positi sunt.

22. Vnde qui ex ipsis in sancta conuersione probati inueniuntur, pastores Ecclesiae meae constituantur: quia & Angeli qui nulla macula terrenae causae tanguntur, cultodes populi mei sunt. Nam

Vif. Hildeg.

sicut Angeli coram deo in duplici honore sunt, sic & homines huius religionis sunt in duplici vita. Quomodo? Angeli in caelestibus Deo sine intermissione seruiunt, & etiam in terris homines à diabolicis insidiis semper protegent, sic & populus iste angelicum ordinem imitatur, cum terrena despicens Deo quotidie famulatur, & cum etiam reliquos homines suis orationibus à malignis spiritibus die ac nocte tutatur. Vnde si Ecclesia mea rectum pastorem non habet, tunc huiusmodi religionis cœtus clamando & flendo ipsi subueniat: & qui in eo probatus inuenitur, si necesse fuerit, superintendentiae sacerdotium suscipiens, ipsam in zelo meo strenue defendat.

23. Nullus autem religionem horum repente & velut ex somno euigilans aggrediatur, nisi prius in contractione animi sui si in hoc proposito perseuerare valeat ex intima probatione examinetur: ne si illud voluntate sua in secedere benedictionis susceperit, & postmodum in perueritate erroris sui abiiciens mihi sine penitentia illuserit, in damnatione mortis miserabiliter pereat. Quapropter, o charissimi filij mei, qui valde in contrariedade dissipati estis, surgite citius in humilitate & in charitate, & sancto proposito vestro viriliter & vnanimiter consentite.

24. Sed ut vides alius splendor ut candida nubes *Quid sit
deorū
magi-
nem cir-
cumdat.* praedictam muliebrem imaginem ab vmbilico & deorsum ultra tamen nōdum exerceat, honeste circumdat, qui est saecularis vita quae in candore serenae intentionis Ecclesiam à plenitudine germinantis fortitudinis vsque ad extremitatem illam ubi ultra iam nondum in filiis suis processit, in reuerentia iustae subuentionis circumplectitur. Quomodo? Quia circa vmbilicum est germen membrorum, de quo omne genus humanum procreatur, vnde & ibi in Ecclesia saecularis populus per quem ipsa ad plenum numerum in ordinibus suis prouehendit, demonstratur, cum ibi reges & duces, principes ac praesides cum subiectis suis, ac etiam ceteri diuites & pauperes & egeni cum reliquo populo conuerfantes denunciant. Le per hos omnis Ecclesia valde ornatur, quia cum saeculares homines legem Dei quae ipsi posita est, fideliter conseruant, Ecclesiam plurimum exornant, & multis amplexibus Deum amplectuntur, cum sincera humilitate & deuotione magistris suis obediunt, & cum elemosynis & vigiliis ac continentia, & etiam viduitate ac ceteris bonis operibus quae Dei sunt, corpus suum pro Dei amore castigant. Vnde illi qui constitutam sibi legem secundum voluntatem meam custodiunt, valde amabiles mihi sunt.

25. Sed si quis ex illis iugum libertatis meae in abiectione saecularium ferre desiderat, ad me citius veniat, nisi in iunctura carnalis copulae sit, quam ligaturam temere non soluat, nisi per voluntatem illius cuius consortium habet. Quomodo? Nec maritus uxorem, nec vxor maritum in hoc proposito delectat, nisi voluntas amborum sit: & tunc si ita deliberauerint, aut ambo remaneant in saeculo, aut ambo à saeculo separentur: quoniam esse non potest, ut pes vnus permaneat in corpore, & al-

& alter à corpore abscindatur saluo homine. Sic etiam non congruit vt maritus sæculum colat, vxor sæculum deferat, aut vt vxor in sæculo resideat, & maritus sæculum fugiat, si in superna vita decorem suum inuenire volunt: quia si hoc indifferere & inuolenter agitur, non hostia sed rapina appellabitur. Quapropter qui in carnali copula legalliter sibi coniuncti sunt, vnanimiter simul viuunt, nec alterum ab altero sine consensu alterius, nec sine dispositione aut demonstratione ecclesiastici vigoris inuolenter se discindat: quemadmodum in Euangelio iterum scriptum est: *Quod ergo Deus coniunxit homo non separet.*

26 Quid est hoc? Deus in creatione humani generis carnem de carne tulit & in vnam copulationem coniunxit, ita constituens ne hæc coniunctio præcipitanter ab inuicem separaretur. Quomodo? Quia ita in coniunctioe viri ac mulieris erit vbi caro carni, & sanguis sanguini legali sanctione copulatur, ne ab inuicem tua stulta præcipitatione dissiungantur, nisi hoc ex iusta causa, aut ex rationabili deuotione vtriusque ligaturæ euenire contingat: quoniam Deus in secreto sapientiæ suæ hanc coniunctionem maris & femine ad propagationem hominum benigne disposuit. Et quia hæc coniunctio ab ipso ita decenter instituta est, ideo stulta cupiditas hominis abscissionem in his duobus partibus non faciat, nec pars hæc nec illa dotem sanguinis sui in alienum locum ducat: quoniam sicut Deus præcepit ne homo occidat hominem, ita etiam iussit ne homo per crudelitatem fornicationis, sanguinem suum à recto loco suo abscindat. Vnde etiam homo ardorem cupiditatis suæ deprimat, nec incendium suum ad alienum ignem transeat: quia si hæc ardens voluntas calorem alterius voluntatis cum feruente concupiscentia fortioris vel mollioris causæ conceperit, vere tunc cum desiderio animi sui & cum colligatione amplexionis illius mentis in vnum coagulantur. Nam exterior videns oculus interiorem calorem in adulationem excitat. Et quamuis corpus hoc peccatum cum corpore illo non operetur, tamen viuens voluntas facit opus ardoris in illis, ita quod omnia viscera eorum propter conscientiam suam cōcutiuntur. Quapropter claustra exterioris hominis tam cauta custodia obseruentur, ne interior homo per insipientiam negligentiam faucietur.

Cur tres splendores se diffundant.

27 Et vt vides quod hi tres splendores circa ipsam imaginem se late diffundunt, hoc est quod in honore supernæ trinitatis, prædictæ tres ecclesiasticæ institutiones ubique faciem Ecclesiam in dilatatione erumpentium germinum & in diffusionem beatorum virtutum miro modo circumplectentes consolidant: vnde etiam plurimos gradus & scalas in ea bene & decenter ostendunt: qui sunt diuersi ordines tam in secularibus quam in spiritualibus hominibus per quos eadem Ecclesia in bonitate morum & in disciplina virtutum, filios suos cum suauissima reuerentia educatos ad superna perducit. Quomodo? Cum terrena spernunt, & cum celestia diligunt. Quid est hoc? Quia legali præcepta quæ ipsis instituta sunt, in diuino amore fideliter complent.

28 Sed sicut in tribus personis vnus Deus est, ita etiam in his tribus prædictis ordinibus vna Ecclesia est, cuius fundator ille est, qui plantator omnium bonorum est: quodcumque enim ille non plantauit hoc stare non poterit. Vnde illa institutio quam ipse non instituit, hæc in magnis illusionibus decidet. Quomodo? Quia Deus illa non plantauit, quæ ad superiora cū statu superbiæ ascendere tentant, nec superioribus suis subiici volūt. Hoc ibi est vbi minor ordo supra maiorem ordinem qui de antiquo cōsilio principalium magistrorum in voluntate mea constitutus est, se eleuat: contendit, & vbi quidā in diuersis signis vestitus sui se volunt dilatare secundum mores suos quemadmodum in infania sua cogitant: veluti si ordo Angelorum se erigere vellet super ordinem Archangelorum. Et quid hoc esset? Quasi nihilum & inane essent, qui sic recte constitutos Dei ordines in vanitatibus suis diuidere vellent. Sed hoc esse non debet. Sic etiam nec hoc esse debet, vt ab his in infania diuersitatis suæ inuocet, qui in proposito suo semper noui esse volunt, & rudes in scientia sua ad descendendum ea quæ in mētibus suis sunt, deferentes bene tritam viam, & bene complanatam arcam antiquorum parum, quam illis Spiritus sanctus inspirauit. Vnde multi ex his constitutas ordinationes quas Ecclesia in antiquis patribus habet, in magna superbia destruunt, & hoc in plurimis schismatibus diuersarum institutionum suarum faciunt. Ipsi enim in diuersis circuituionibus suis fructiferæ arbores dici volunt, sed nec vacuæ arundines appellari possunt, quemadmodum dilecto Ioanni de illo ostenditur, qui in tempore marces abiicitur, vt scriptum est: *Scio opera tua, quia neque frigidus es, neque calidus. Vt inanis frigidus esses aut calidus. Sed quare tepidus es, incipiente euomere ex ore meo.*

29 Quid est hoc? O stulte qui in temetipso ruperit marces, ego qui cognitor secretorum sum, in omnia sciente oculo video opera desideriorum tuorum, quoniam opera quæ ad ignem ignei illuminationis pertinent omnino non effugisti, nec etiam opera quæ glaciem frigiditatis rigoris inducunt omnino abiicisti. Quomodo? Tu nec es in malis operibus ex toto frigidus, nec in bonis actibus ex toto feruidus, sed in vtroque per instabilitatem mentis tuæ vt tepidus ventus pendens, videlicet in neutro sciens qui sis, quia nec in malo emeritis pœnas, nec in bono digna præmia consideras. Quomodo? Quia in tam magnam profunditatem respicis quod fundum eius inuenire non vales, & quia etiam tam altum montem ascendis quod cacumen eius ascendere non potes. O melius tibi esset vt inutilem feruum & peccatorem te scires, quam sic in tepore esses vt vix ad iulietiam respicias. Nam si à bonis actibus separatus esses, peccatorem te intelligeres: vel si à malis operibus te abstraheres, aliquid spem vite haberes. Nunc autem vt tepidus ventus es, qui nec humiditatem fructibus affert, nec calorem inducit. Tu enim es velut incipiens & non quasi perficiens, quia bonum tangis in inceptione, sed illo te nunquam pacis in perfectione: vt ventus qui os hominis percutit, & non sicut effluat quæ in ventrem eius labitur.

Vtrum

Vtrum etiam carior est inanis sonitus, an perfectum opus? Sed acceptius est perfectum opus quam inanis sonitus. Et ideo cum silentio humilitatis operare & non cum superbia extollere quoniam illi pro nihilo computabuntur, qui societatem sanctificationis illorum qui me in lenitatis obsequio amant, abii. Iunt: hoc enim per stolidam superbiam infestantur, quod per suauem mansuetudinem adimplere dedignantur. Quod si per inchoationem rectitudinis vim verborum meorum quæ cibum fidelibus præbent intrare tentaues, & si tunc in ea torpens ac nullam dulcedinem iustitiæ te tangentibus ostendens ad deteriora cadis, tunc & ego propter teporem negligentie tuæ incipiam te eicere, ex eadem vi verborum meorum te expellens: quoniam nullum saporem suauitatis per efficaciam operationis tuæ exhibens, ad interiora beatæ receptionis non anhelas. Vnde & ita abiectus conculcaberis, sicut & cibus ille qui propter infiditatem gustus ex ore hominis proicitur, antequam in ventre eius recipiatur. Sed quid nunc? Venti enim volant, & ventorum strepitus resonant, sed radices non florent nec germen profertur. Nam qui sub iugo meo esse debent, lasciui sunt, nec secundum disciplinam incedunt. Quid est hoc? Ipsi rectam viam transiunt, & multa inutilia tabernacula sibi faciunt. Huiusmodi enim homines nullum feruorem iustitiæ habentes, sed in semetipsis torpentes, nec in constituta sibi lege ardent: nec secundum conuersationem præcedentium patrum suorum faciunt: sed quisque eorum quandam singularitatem in semetipso sibi plantat, & secundum voluntatem suam legem sibi ponit, sic in propriis cogitationibus suis & in magna instabilitate per inflatam superbiam se ad volandum eleuans. Et quoniam isti recto fœdere patrum suorum non adhærent, idcirco semper noui & rudes in magna instabilitate hæc & illac secundum voluntatem suam vagantur.

30 Quapropter & ego comparo illos stultis artificibus, qui magnum gaudium in altum erigentes, non imitantur prudentiam illorum artificum, qui in multis instrumentis optime docti & diuersis probationibus edificationis examinati omnia ad ædificationem pertinentia bene nouerunt: & omnia instrumenta sua recte disponunt, sed ipsi vacui & insipientes, in semetipsis confidunt, quia præ aliis sapientes esse volunt: & ædificia sua ita disponunt, quod ad tempestates mobilia sunt, vnde etiam à ventis deiiciuntur, quoniam non supra petram, sed supra arenam posita sunt. Ita & illi faciunt qui in superbia sua in semetipsis confidentes præ antiquis patribus suis prudentes videri cupiunt, nec secundum fœdes eorum ambulare volunt, sed libimetipsis leges secundum voluntatem suam in magna instabilitate ita tuunt: & ideo frequenter per diabolicas tentationes ad peccata quantur, quia non super Christum, sed super instabilitatem morum suorum inniuntur.

31 Vnde ne inspiratio Spiritus sancti quæ in antiquis patribus operabatur, et superbiam inflationem euacuetur, volo ut fidei homini cum humilitate sufficiat quod ei à prædecessoribus suis in-

stitutum est, ne si plus inaniter voluerit quam humiliter quærere debuerat, ne postea tepectatus inde recedens, ex hoc ruborem confusionis accipiat, ut in Euangelio scriptum est: *Cum inuitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo loco, ne forte honoratior te sit inuitatus ab illo: & veniens is qui te & illum vocauit dicat tibi, da huic locum: & tunc incipias cum rubore nouissimum locum tenere.*

32 Quid hoc? Quando per supernam inspirationem admonitus fueris ut per fideles labores tuos ad tabernaculum illud venias quod semper in nuptia li vita abundat, ita quod assidue in sinceritate & honore ac sanctificatione in virginea virga & in beata matre scilicet Ecclesia lætatur & non in corruptione & confusione ac deiectione germinis & floris sui tristatur, tunc comprime mentem tuam in humilitate, non eleuans eam in elatione. Quomodo? Cum seculares causas in amore Dei à corpore tuo abieceris, tunc quasi pulcherrimus flos ascendens qui in cœlesti Hierusalem sine ariditate cum filio Dei floret, in quo omnia ornamenta animarum apparent: quia vetus homo omnes abominationes hominum profert, nouus autem omnem sanctificationem virtutum ædificat. Et ideo cum ad hanc sanctificationem veneris, erubescere antiquum serpentem qui semetipsum à beatitudinis loco deiecit, per appetitum inanis gloriæ imitari. Quid hoc? Si videris aliquem te ornatiorem, caue ne per cupiditatem mentis tuæ super eum ascendas, dicens: volo super illum, ut sicut ille est, esse. Quod si hoc modo te exaltaueris, nūquid tunc fidelis seruus es, cum dominum ad iracundiam prouocas, ita quod te illi opponis? Sed si intellexeris aliquem valentius naturæ, gratiæ aut fortunæ donum habere quam tu habes, si tunc illi per inuidiam detraxeris, planam viam non ambulas, sed per deuia incedis. Quapropter istud in humilitate Deo seruire, & non in superbia bacchari: nec te per vanitatem simulationis super illum extolle, qui iusta examinatione maiori desiderio æternæ vitæ luctat quam tu ardes, ad eiusdem beatitudinis culmen per supernum ardorem ita inuitatus ab illo qui omnibus veritatem diligentibus pius manifestat: ne in omnia scientie oculo veniens ille qui te humilitatis obsequio, & illum in charitatis dono per inspirationem beatæ admonitionis vocauit, recto iudicio suo diiudicet te, dicens: Tu qui te per flagrantem superbiam in locum illum erexisti, cuius locis non es, relinque vanam gloriam tuam: & da subiectionis officio huic dilecto meo culmen honoris, quod temere rapuisti. Et quid tunc de te? Quoniam si hoc modo deiectus fueris, incipies per angustiam mœroris & tristitiæ extremam abiectionis sentire, & ita te proiectum abhorrere: quia cultus animarum aufert tibi alienum honorem quem fraudulenter inuasisi, cum te illi opponens, hoc temere rapere tentabas quod habere non debuisti: vnde & tibi aufereetur quod habere volebas, & tibi dabitur quod habere noluisti. Ita etiam cū minor ordo supra maiorem se exaltat, per iustū iudicium meum deiectus supprimitur: quoniam nolo ut aliter ante oculos meos superbia sit quam in deiectione confusionis.

Vif. Hildeg.

c 2

Nam

Nam si ancilla supra dominam suam se exaltauerit, tanto deceptor omnibus eam insipientibus erit: quia hoc fieri tentauerit, quod desiderare non debuit.

33 Quapropter qui sibi secundum cor suum leges faciunt, & in hoc voluntate meam non quærent, magis ex hoc in deiectione quam ad profectum veniunt, ut iterum filius meus in Evangelio testatur, dicens: *Omni plantatio quam non plantauit pater meus cælestis, eradicabitur.* Quid hoc? Omne gerimen scientiæ cordis & mentis ac morum surgens in fertilitate illa nature quæ homo viuunt, cum homo illud ita in semetipso seminat, quod postea in calore feruens ita ei copuletur secundum quod hoc perficere vult, illud videlicet transpositum aut in exaltatione mentis, aut in petulantia carnis, aut in superflua pollutione, aut in occasione exultationis, aut in vicissitudine operationis, sursum aut deorsum imprudenter vadens, nec quale fundamentum sit discernens, & an vtile aut inutile sit, scire contemnens, vere hoc iusto iudicio destruitur: quoniam plantationem illam in tali non plantauit pater ille, qui cælorum & omnis iustitiæ habitator est: & ideo eiecta arefcet, quia de rore cæli non ascendit, sed de succo carnis venit. Quomodo? Quia homo per istam scientiam suam hoc opus faciens, nec iustitiam nec voluntatem creatoris sui inspicere voluit, sed ad illum qui semper rotam carnis ipsius insatigabiliter exagitat, respexit. Nam quod hominibus cum oculum suum acute in Deum figere nolunt, per deceptionem mentis suæ aliquando boni videtur, si hoc inspiratio Spiritus sancti non calefacit, in interitum ibit: quia hæc vana gloria pertranlit. Cum enim vani homines in vno per medium afficiuntur, in altero per vanam gloriam innouantur, frequenter in superbia & in stimulatione ac in spiritu zelotypiæ se extollescentes, & etiam frequenter in molestita & in indignatione ac in contradictione aliarum institutionum quæ de me fluxerunt altarcant, necnon in cæteris bonis quæ non sunt ad torporem tædij, sed in ardore desiderij de die in diem proficiendi, se inuicem comprimentes. Nam quod de me fluxerit dulcem & suauem gustum animæ præbet semper in perseuerantes proficiens, & non in instabilitate retro alficiens. Vnde ille beatus est, qui in me fidens, spem suam & initium ac finem operum suorum non in se sed in me reponit. Qui facit hæc, non cadet: qui vero line me stare voluerit, in ruinam ibit. Et qui sūt illi qui semetipsos per vanā gloriam notos faciunt, & propter tædium quod in præceptis meis patiuntur, in semetipsis cōsistunt. Non enim ut vetus vestimentum in cogitationibus hominum molestum est, sic ego in donis meis spernendus sum: quoniam illa in simplicitate semper noua sunt, & quanto vetustiora tanto cariora sunt. Quapropter quæ homines in semetipsis absq; inspiratione mea excogitat in vanitate morū, per inania studia eorū distillant, & quāuis aliquando in conspectu hominū stare videantur, tamen ab oculis meis proiecti, pro nihilo eos habeo, ut in Evangelio scriptū est: *Sinite illos, cæci sunt, duces cæcorum: Cæcus autem si cæco ducatur præstet, ambo in foueam cadunt.*

34 Quid est hoc? Dimittite illos qui in factis suis peruersi sunt in peruersitate sua diffuere, quia in rectitudine bonorum operum se corrigere nolunt. Et quoniam in æstimatione sua se iustos nominant cum in actibus suis vani sint, ex ipsa facilitate sua cæci efficiuntur: quia per viam iustitiæ ambulare contemnunt, & quoniam magis viam iniquitatis quam veritatis illis hominibus proponunt, qui eos in malis operibus sequi festinant. Vnde qui hoc modo visum rectitudinis non habent, æstimantes se iustos esse, & iniusti sunt; cum viam veræ doctrinæ ignorantibus viam falsæ iustitiæ demonstrant, pariter in foueam desperationis cadunt, quoniam nec illi nec illi quæcant, sciunt.

35 Sed in his quædam in indignatione mea coram hominibus aliquando deicio, quædam autem per moderationem perspicue visionis tacite coram hominibus interdum tolero; sed tamen ea per ponderationem iusti iudicij mei in saturo vltiscor. Et ob hoc qui fidelis est, studeat ascendere ad altitudinem virtutum, & non ad ima secularium descendere.

36 Quomodo? Qui in minori gradu est, ad maiorem ascendere potest; non autem qui in maiore est, ad minorem se declinare debet. Quid hoc? Nam prætores possunt ad duces peruenire, duces vero ad reges ascendere: non autem decet reges ad duces descendere, nec duces ad prætores se declinare. Si enim reges ducibus se subiugarent, vel si duces prætoribus se subderent, indignanter omnis populus vociferaretur, & eos derisui haberet. Ita qui sunt in secularibus, possunt viam prædictorum pigmentariorum subire: & qui sunt in via eorundem pigmentariorum, possunt præfatos qui sunt viuens odor, vouens iter secretæ regenerationis adire: non autem qui sunt idem viuens odor, vouens iter secretæ regenerationis decet ad pigmentarios transire, nec ipsos pigmentarios ad seculares currere. Quod si isti qui sunt viuens odor, vouens iter secretæ regenerationis ad pigmentarios respiciunt, vel si pigmentarij ad seculares transeunt, heu heu beu, ab animabus iustorum super eos dicetur, & coram me in abiectioe habebuntur, nisi digna poenitentia reuertatur: quia si altior gradus super inferiorem ceciderit, ambo deruentur. Sic & illis erit, qui rectum iter suum deserunt, & retrorsum incedunt. Nam qui filium meum induerit, quem talē filium induere posset? Nullum, & vere nullum. Gaudete autem in patre vestro, quoniam sæpius in minoribus maiores videro, & in maioribus minores inuenio: quia superbia cadit & humilitas ascendit.

37 Vnde pacem & charitatem ac humilitatem habere inter vos, sicut & animæ iustorum cum Angelis & Angelis cum Archangelis habent. Animæ enim iustorum officio Angelorum non inuident, nec Angeli gloriam Archangelorum dedignantur. Quid hoc? Archangeli in maiori necessitate maiora demonstrant, Angeli vero in frequenti vicissitudine minora denunciant: fidelis autem populus humiliter obtemperat. Vnde unusquisque officium suum fideliter exerceat. Quomodo?

Qui

Qui sunt viuens odor, vouens iter secretæ regenerationis, cum maior occasio ecclesiasticæ necessitatis ingruerit, inuitabiles causas subuentionis suæ velut archangeli recolant, & qui sibi in opere pigmentariorum, assidue determinatione in frequentibus causis circa negotia institutionis suæ quasi Angeli exerceant, & homines qui ad summam beatitudinem desiderant peruenire, verba eorum fideliter fuscipiant.

38 Quomodo? Nam qui viuens odor, vouens iter secretæ regenerationis existunt, velut granâ sunt, qui sicus & fortis cibus hominû est: sic & ille populus meus asper & durus ad gustum fuci sæcularium rerum est. Sed prædicti pigmentarii quali poma quæ dulcem saporem seguitantur præbent: qui vt & illi, per vtilitatem officij sui se suauis hominibus exhibent. Communis autem sæcularis populus velut caro æstimatur, in qua & casta volatilia inueniuntur: quoniam qui in sæculo degunt, carnaliter viuentes filios procreant, inter quos tamen castitatis imitatores reperiuntur, scilicet viduæ & continentes, qui ad superna desideria per appetitum bonarum virtutum volant.

39 Sed & iidem ordines ecclesiasticæ institutionis, in duabus viis versantur. Quomodo? Spirituum & sæcularium. Quomodo? Vt dies & nox. Quid est hoc? Spirituales sunt vt dies: & sæculares vt nox, in temporali vitam hominum degentes. Quid est hoc? Dies claritatem solis: & eternitatem lucis æris habet: quod præsignat, quia Spirituales homines & ordinem viuents odoris vouents iter secretæ regenerationis, & ordinem prædictorum pigmentariorum in se seruant. Nox vero lucem lunæ cum stellis & obscuritatem vmbrosæ tenebrositatis tenet: quod demonstrat, quod sæculares homines & iustos in operibus suis lucentes, & peccatores obscuritate delictorum grauatos in se tenent. Sed qui hoc tunc sæcularium deseruerit & ad diem spirituum propter amorem vitæ se conuertit, itabilis in hoc facto sit, ne si retrorsum inceserit, veteri Adæ assimuletur qui præceptum vitæ transgrediens in sæculares ærumnas expulsum est. Vnde nemo præceps sit mundum relinquere & sædus meum sua voluntate audacter intrare, nisi prius in magna probatione examinatus sit: quia qui filium meum per tunicam coeperit, nolo vt eum relinquit. Nam qui eius incarnatione se induerit, & crucem eius in manus suas susceperit, nunquid conuenient est vt abiciat dominum suum? Nullomodo.

40 Ergo his attende. Homo qui in voluntate cordis sui confessus fuerit & in deuotione animæ suæ vouerit iugum meum in abiectione sæcularium rerum portare, si tunc etiam in ipso ardore cordis sui per voluntatem desiderantis animæ suæ signum religionis in condimento iustæ intentionis susceperit, in illo permaneat: ne si illud postea in contemptu perseverantis mali abiecerit, iudicium districti examinis accipiat. Quid hoc? Quia illum spreuit cuius signum in femore suo suscipiens conculcavit, sicut & Iudæi eum contempserunt, cum illum in infamia incredulitatis in cruce affixerunt. Nam vt Iudæi nefas illud non timuerunt, ita & iste

Vif. Hildeg.

non veretur quod eandem passionem in voto suo abiciat. Quod enim homo mihi promittit, hoc etiam reddere debet, secundum quod David testatur, dicens: *Introibo in domum tuam, in holocaustis reddam tibi vota mea quæ dixi in cruce labia mea*

41 Quid hoc? Per intentionem bonæ & iustæ operationis introibo o Deus meus in constitutionem sanctissimi doni tui, scilicet in ardente desiderio stratum voluptatis meæ relinquo, ita quod nihil mihi dulcius est quam anhelare ad te creatorem omnium. Et ob hoc reddam tibi vota mea quæ protulisti os meum cum anima meâ, quia hoc perficere volo quod tibi iusto iudici in ardenti desiderio meo prius promiseram, videlicet vt actus meos ad te dirigerem, quod insipienter transgressus sum: sed nunc ad te recurrere desiderans, volo mala deuotare, & bona facere, quoniam rationalitas & intellectus qui in me feruent, per dilectionem veræ castigationis magis quærunt ad te viuum Deum anhelare, quam per stultitiam falsæ contrarietatis diabolum imitari. Vnde o homo, cum cor tuum hoc modo mihi obtuleris, considera quomodo illud prudenter perficias. Oculum enim meum acutissime videt, quid voluntas hominis mihi loquatur. Vbi quod meum est, hoc districtissime requiro. Quapropter o stulti, & pluiquam stulti, vt quid vobis tam magna onera imponitis, quod putatis vobis tam facile esse quod carnalem voluntatem vestram deferatis? Nam per legem quæ vobis ex præceptis meis data est, ad hoc non cogemini vt sæculum relinquantis, nisi prius per multos labores ita exerceamini, vt carnalibus desideriis quæ in vobis sunt, frænum imponere possitis.

42 Sed tepido vento assimilamini: quoniam cum vana gloria mentem vestram afflauerit, tunc ex aliqua asperitate loquimini sic dicentes: Amplius cum sæculo laborare nolo, sed illud festinanter fugere delibero. Et cur ita me frangam in casso labore? Sed cum hæc intra vos dicitis, putatis ea ita terminari vt excogitatis. Nam multi vacillante animo me quærunt, ita quod tantum signo religionis exterius notantur, puris oculis me non quærentes, nec semetipsos in vera doctrina simpliciter circumspicientes quomodo diabolus qui eos deuorare cupit effugiant: quemadmodum columba in puritate aquæ considerans accipitrem qui eam rapere tentat, effugit: non autem sic illi diabolus fugiunt cum eum in scriptura doctrinarum venientem vident, sed in repentino sopore qui eis per cæcitate mentis suæ inest, vt tepidus ventus ad me currunt. Quidam enim non voluntatem suam, sed tantum sæcularem habitum abicientes, spirituales religionem aggrediuntur, quia multas misérias & paupertates in sæculo sustinentes diuitias habere non possunt, & ideo mundum relinquunt, quoniam eum ita vt vellent habere non possunt. Alij autem ad sæculum stulti & fatui sunt, ita quod hominibus contemptibiles & seipsos regere non valentes, & propterea sæculum fugiunt, quia illi ludibrio sunt. Sed & quidam debilitatem ac infirmitatem corporis sui habentes & in his calamita-

tibus multum laborantes, non propter me, sed ut his doloribus tanto suavius subueniant, sæculum derelinquant. Alij vera tantas angustias & oppressiones à carnalibus dominis suis quibus subiecti sunt patiuntur, ut propter timorem eorum à sæculo recedant, non ut præceptis meis obediunt, sed ne carnales eorum domini amplius super eos potestatem suam exercent. Et hi omnes non propter coelestem amorem sed propter has terrenas molestias quas sustinent ad spiritualem religionem veniunt, non considerantes utrum falsus an iustus, an dulcis an amarus, an cœli an terræ habitator sim. Quid hoc? Ipsi nec condimentum, nec dulcedinem scripturarum attendunt, nec quomodo in cordibus illorum hominum habitent qui superna querunt, considerant. Et quoniam hæc scrutari nolunt, ideo timorem meum abiciunt: secundum voluntates suas incedunt: unde & inde alieni sunt, & fugitivi vocantur. Quapropter nec ego dico eos sæculum dimisisse & ad me venisse, sed in hoc rei sunt quod seculum timent, & dominum contemnunt quia terrenas causas sequuntur, & me non verentur: & ideo pauidi in minimo, & audaces in maximo dicuntur. Ergo & Balaam assimilantur, qui Israeliticum populum in tabernaculis suis pulchrum videns, mansionem cum illis facto animo se habere concupiuit dicens: *Moriatur anima mea morte iustorum, & sicut quisque me laborum similia.*

43 Quid hoc? Cum homo aliquando in suspiriis animæ ad hoc conuenit, ut opera iustitiæ incipiat, tunc insurgente desiderio ea gemebunde exoptat, sic dicens in semetipso: Ego miser qui multis peccatis & obligationibus prædictus sum, studiose desidero ut in abiectione carnalium concupiscentiarum anima mea omnem malitiam iniquitatis relinquit, & ut per contritionem illam qua iusti semetipsos desipiunt in habitaculo bonorum operum maneat. Quomodo? Ut in rectis actibus iueniatur finis meus, illis hominibus qui iustitiam Dei operantur similis, ita ut terminus bonorum operum meorum initio iustæ intentionis eorum adæquatur. Sed homo qui intra semetipsum ista loquitur, si postea transacto tempore illorum suspiriorum cum tentationibus malignorum spirituum afflatur, & carnali concupiscentia deuietus ad iniquitatem reuertitur, facit ut ipse Balaam per nequitiam cupiditatis suæ deceptus fecit. Quomodo? Quia ipse postea per illud schisma ractus per quod prius populo meo maledicere volebat, ubi ei per Angelum meum & per asinum ipsum iussit, ad hoc eum tamen in zelo meo perducens, quod in benedictione verborum illorum quæ in os ipsius posui eidem populo meo benedicebat, post desiderium illud quo eidem populo Israël in morte sua assimilari desideravit, ad primum schisma reuerfus est, & populum meum in pecunia mortis suo consilio per fornicationem disperfit, ut pollicitus est dicens: Verumtamen pergens ad populum meum, dabo consilium quid populus tuus huic populo faciat extremum tempore. Quid hoc? Videlicet cum me reuersero ad iter desideriorum meorum, quæ ad decorem carnis

pertinent, tunc concupiscentias illas ingrediar, quas prius cognoueram. Quomodo? Quia scio quid in carne mea sim cui honeste deferui: ita ut & ego qui his causis quæ ipsi temperassunt imbutus sum, tibi o homo qui etiam in eisdem delectabilibus rebus ardes, in abscondito mentis meæ stimulum concupiscentiis tuis ostendo, cum per suggestionem voluptatis meæ fumigantem ardorem tuum ita succendo, ut per agnitiones venabilium terrenarum rerum quæ in corde tuo florent, illud ardens desiderium quo prius ad opera illa quæ sancta dicuntur anhelisti extinguas, hoc modo finem eis impones, & ea opportuno tempore ita relinquens, quali nunquam ea cognoueris. Unde o homo sicut iste Balaam post illud rectum desiderium quo prius sursum aspicebat, ad fallaces concupiscentias se deorsum inclinabat, ita & ij faciunt qui me sicut querunt, quia cum viderint illos qui sæculum veraciter abiecerunt simpliciter incedere, & in arcta ac beata conuersione laudabiliter & veraciter perdurare, dicunt eos pulchros & suaves esse, ac protinus repentino impetu vitam eorum aggrediuntur, secundum ipsos viuere desiderantes. Sed postquam se illis ita coniunxerint quemadmodum & Balaam Israeliticum populum iniecit, tunc frequenter per diuersas nequitias quas prius in cordibus suis habebant cum in sæculo essent, ad carnalia desideria reuocantur, quoniam & illis prius dominabantur. Quapropter cum sic impediuntur, veneno & aduersitate sua contaminant electum gregem meum, multis tempestatibus eum quatientes, & consilio nequitie suæ eum dispergentes. Nam cum ipsi à sæculo deceptuose recederent, me in orationibus suis in adiutorium sibi non inuocabant, nec in probatione corporis sui si in hoc proposito perleuare possent an non, me quærebant, unde & ego permitto eos considerare, quid voluntas ipsorum cum in semetipsis confidunt eos possit adiuuare. O, ipsi insipientes & instructuosi existunt, quia sunt inutiles absque aratione legis Dei, & sine fructificatione verbi ipsius, quia non exquisierunt quid facere deberent cum arctam viam adirent, ut bona terra circumspiceretur quem utilem fructum præferret. Unde audiant: O homo in die cum in tua carne fortiter in concupiscentiis ardeas, igneam fornacem existi, quis tibi tantum refrigerium dedit, quod tam magnum incendium posses euadere in voluptate tua?

44 Vere qui hæc aggredi voluerit, interioribus oculis suis inspicere debet, qualiter ea per me incipiat, & qualiter ea meo adiutorio perficiat: ne si illa insipienter inceperit & male consumauerit, in ruinam vadat: sicut & ille antiquus hostis qui in semetipso confusus, in ira zeli mei deiectus est, sic & isti abiciuntur, qui nec me nec semetipsos considerantes, in præcipitatione magnæ superbie passione filij mei se induunt, sed eam postmodum in fastidio superflue reiciunt. Quapropter qui eam super se posuerint, attendant quomodo eam diligant, secundum quod Hieremias Propheta in Spiritu sancto portatur, dicens:

O vos

O vos omnes qui transitu per viam, attendite & videte si est dolor sicut dolor meus: quoniam vindemianit me vt locutus est Dominus, in die trasfurui sui.

45 Quid hoc? O vos omnes qui vitia deferitis, videlicet in abiectiōe secularium, & in imitatione ipsorum, transientes per viam illam quæ vita & veritas est quæ ego filius Dei sum, attendite in inceptiōe bonorum operum ne doloris mei obliuiscamini, cum me in passione mea ceperitis imitari, & videte in perfectione iustitiæ: vt dolor ille quem pro amore meo vobis imponitis, dolori meo similis sit. Quomodo? Vt in eisdem meritis quas propter me sustinetis vsque ad bonum finem indeficienter persequeretur, sicut & ego perseueraui in dolore meo mori pro vobis: quoniam ego compressus & conculectus in passione crucis sum, sicut vna in torculari exprimitur vt corpus meum manducetis, & sanguinem meum bibatis: vt in præsentia peripicacis oculi sui locutus est dominatur cæli & terræ in iudicio cum Adam vitam deseruit & mortem accepit, vbi tamen idem pater meus celestis hoc præiudicauit, quod in fine temporum per me filium suum ex virgine incarnatum qui me in fortissimis viribus iustitiæ diabolo opponebam, eundem antiquum seductorem superaret & humanum genus in defensione superni auxilij liberaret. Ergo homo cuiuscunque sexus aut ætatis sit, qui passionem meam induit, attendat vt eam fortiter retineat, ne si eam per errorem neglectus sui abiecerit, postea cum ipsam voluerit retinere, eam inuenire non possit.

46 Vnde & illi qui infantes suos meæ passioni in humilitatis conuersatione subiicere voluerint, hoc non in presumptione præcipitationis imprudenter facientes sapienter in examinatione discretionis, non cogentes illos absque consensu voluntatis suæ hoc adire, quod nec ipsi possunt perferre. Quomodo? Si infantem tuum mihi offers cum ei nondum inest scientia discernentis intellectus, sed cum in stultitia omnis sensus sui iacet, & tamen ita sine voluntate ipsius eum offers, consensum eius in hoc non considerans, non recte fecisti ita offerens arietem. Quomodo? Si homo arietem ad altare meum offert, si eum cornibus suis fortiter funibus non alligauit, nonne aries aufugit? Si etiam si pater aut mater puerum suum qui aries est, ad seruitutem meam offerunt, si in hoc voluntatem illius quæ cornua eius sunt, nec diligenti custodia, nec supplicatione, nec deprecatione, nec exhortatione totius diligentia quæ funes colligationis eius intelligantur, attendunt, quoniam his omnibus puer ad consensum bonæ voluntatis prouocandus est, tunc si istis examinationibus non fuerit probatus, certe aut corpore aut mente aufugit, nisi Deus eum in mirabilibus suis custodiat. Si autem tu o homo in tam magna custodia corporalis restrictionis puerum illum concludis quod se à pressura repugnantis voluntatis suæ abfoluere non possit, tunc in omnibus

fructibus tam corporis quam animæ propter capturam illam quæ sine consensu eius ipsi iniuste illata est, aridus mihi apparet. Tunc & ego tibi o homo qui auctor huius ligaturæ es dico.

47 Viridem agrum in potestate mea habui, nunquid o homo dedi tibi illum, vt eum germinare faceres quemcunque fructum tu ipse velles. Et si in illum semen seminas, an potes illum in fructum producere? Non. Nam tu nec rorem das, nec pluuiam producis, nec humiditatem in viriditate tribuis, nec calorem in ardore solis educis, per quæ omnia competens fructus producendus est. Ita etiam in adiutum hominis verbum seminare potes. sed in cor illius quod ager meus est, nec rorem compunctionum, nec pluuiam lachrymarum, nec humorem deuotionum, nec calorem Spiritus sancti infundere vales, in quibus vniuersis fructus sanctitatis germinare debet. Et quomodo audebas delicatum & sanctificatum mihi in baptismo tam temerè tangere, vt eum absque voluntate sua in arctissimam captionem ligaturæ adferendum iugum meum traderes. Vnde nec aridus, nec viridis effectus est, quia nec sæculo mortuus est, nec sæculo viuit. Et cur eum ita oppressisti, quod ad vtrumque inutilis esset? Nec miraculum meum ad confortandū in vt spiritali vita permaneat, ab hominibus expectandū non est: quoniam nolo vt parentes eius in oblatione eius peccent, absque voluntate illius eum mihi offerentes. Quod si aliquis siue pater siue mater puerum suum ad seruitutem meam offerre voluerit, antequam eum præfenter, dicat: Promitto Deo quod puerum meum solerti custodia vsque ad intelligibilem gratiam eius custodiam, supplicando, deprecando, exhortando eum vt in seruitio Dei deuotè permaneat. Et si mihi contulerit, festinanter eum ad seruitutem Dei offero: vel si mihi asensum non præbuerit, in nos coram oculis maiestatis eius inueniar. Si autem parentes pueri cum his modis vsque ad intelligibilem ætatem eius profecuri fuerint, si tunc puer se auertens illis consentire noluerit, tunc & ipsi quia deuotionem suam in illo quantum valebant ostenderunt, cum sine voluntate illius non offerant, nec eum ad seruitutem illam peruenire cogant, quam nec ipsi ferre nec adimplere volunt.

48 Qui autem deuoto animo se mihi libenter subiicere voluerint, ad hoc strenue exhortandus est vt perueniat, nec per liuorem aliquis malivolæ animæ à bona intentione sua retrahendus. Nam si quis aliquem illorum qui me sequi desiderant à proposito suo retraxerit, sacrilegium facit, quoniam scdus meum in mentem illius diripit: quapropter & in recto iudicio rationem inde redditurus est, si in hac nequitia inflexibilis perdurauerit: quia mihi ferire volentem, avertit, quod facere non debuit vt scriptum est: *Omne quod Domino consecratur, siue homo fuerit siue animal, siue ager, non veniet; nec redimi poterit.*

49 Quid hoc? Cum quælibet anhelans anima, pleno officio scientiæ ita bonum sensum in homine.

mine tangit, vt ille aliquam rem perficiat, tunc rem illam voluntas eius confirmat, dicens: Hoc decet ad honorem Dei. Et ita cum bona deuotione & cum iusta reuerentia homo ille promittit Deo, illud ei offerens per osculum cordis, quod est per voluntatem desideriorum suorum. Et tunc illud hoc modo in dorem sanctificationis Deo oblatum est. Quomodo? Quia Deus in illo homine edificatam voluntatem videns, ita eum per anulum sanctificationis suscipit, vt vir sponsam suam per anulum desponsationis sibi in fœdus colligationis ne ipsam amodo dimittat munire solet. Vnde cum Deus voluntatem illam virilitate animi hominis suscepit, qui se metipsum ita constringit quod relinquit quod habet, & qui magis Deo diuidit quam sibi quod possidet, tunc colligatio huiusmodi consecrationis ita permanebit, nec deuotionem suam relinquet. Quare? Quia illam scientia hominis cognouit, quoniam bonus sensus eius illam intellexit, & quia illam voluntas ipsius ad honorem Dei edificauit: & ideo siue homo fuerit qui semetipsum ita Deo obtulit, siue animal homini subiectum quod eodem modo ad honorem Dei oblatum est, seu ager fructum proferens qui etiam ita Deo est consecratus, nec pro cariore precio dari, nec sub viliori recompensatione retineri debet, ne honor Dei quasi in contemptibilem æstimatio nem deputetur.

50 Sed sicut nullus contra voluntatem suam à seculari via ad spiritualem tramitem conuerti cogendusest, ita etiam qui cum deuotione voluntatis suæ seruitium meum aggressus est, & postea illud contemnens neglexerit, iusto iudicio vt illud recipiat reuocandus est. Quomodo? Si habet æquos rectores & spirituales magistros zelum meū habentes, ij debent eum ad seruitutem meam reuocare, & hoc primum facient supplicatione, exhortatione, & blando sermone eum linientes, & deinde verberibus & constrictione frigoris & famis & alij his similibus castigationibus eum corripientes: quatenus his miseris admonitis, infernales penas ad mentem suam reuocet, & eis timens à se putredinem animæ suæ auferat, & ad semitam illam quam deseruerat ita reuocatus redeat, vt etiam de his in Euangelio scriptum est: *Exi in vias & sepes & compelle intrare, vt impleatur domus mea.*

51 Quid hoc? Tu qui spiritualis pastor & iustus rector & rectus magister es, exi de pristinis moribus tuis qui tibi de primo parente tuo adhærent, & vade in viam arctam & angustam, & in compositionem inflexorum præceptorum quæ iustissimi viri in textura spiritus sancti composuerunt, & acutissime in zelo meo cōsidera eos qui sub præcepto & imperio tuo degentes ausulceperunt aut vouerunt suam voluntatem & non ex alterius hominis iniusta coactione sanctū propositum pacti mei obseruare: & cū postea illud continentes ad vetera vitia capiunt redire, hos dulcibus & amariorum correptionibus compelle Ecclesiasticam disciplinam intrare, vt domus deuotionis meæ tam ex strenue correptis quam ex suauiter admonitis impleatur: quoniam alij ad vitam diuersis ca-

stigationibus & alij varijs blandis admonitionibus vocandi sunt. Quomodo? Vt diligens pastor perditam ouem suam sollicite requirit, ita & spirituales magistri subiectos suos per diuersa vitia errantes multa diligentia requirere debent, sua scilicet solertia cogentes eos, vt in domum iustitiæ de qua exierunt vel exire volebant reuertantur, vt Ecclesia in vna parte ex amore correptis & in altera ex blande exhortatis ouibus impleatur, & ita ad superna pascua perducat.

52 Qui autem tunc ita obturati sunt, quod nec propter corporalem castigationem quæ eis à propositis & magistris suis in zelo meo inferitur, nec propter timorem meum, quoniam ego sum Deus nolens iniquitatem, nec propter amorem effusi sanguinis filij mei qui pro ipsis passus est se corrigere volunt, sed fidelissimos amicos meos qui vias meas velociter currunt pollueri sua putredine laborant, tunc ab amicis meis ne gregem meum contaminent vt lupi expellendi sunt, quemadmodum Paulus amicus meus hortatur dicens. *Ausertum malum ex vobis.*

53 Quid hoc? Vos qui in culmine regiminis estis, & qui in humilitate subiectionis manetis, expellite malum illud à vobis quod timorem meum contemnens mihi creatori cœli & terræ contradicit, illud tam forti examinatione à vobis expellentes, vt in conscientia vestra radicem non figat, nec in consortio vestro pedem suum ponat, ne dulcia pigmenta bonorum operum in vobis vilescant. Sed qui ex his in penitentia reuerti voluerit, & me creatorem suum puro corde quaesierit, etiam si in extremitate cursus sui venerit, ego tamen suscipiam eum quia cuncta iuste iudico.

54 Qui autem thesaurum cordis sui subtrahendo abscondit dicens, nisi sentiam me moriturum, à secularibus causis me non conuertam & ita conuersionem suam vsque ad expirationem animæ suæ differt, & cum iam amplius spirare non valet, diutius præsentem vitam se posse habere desperans sæculo renunciare tentat, hic animam suam decipit: quoniam conuersio eius deceptibilis est: hoc ludificando fecit, vt ludificatione etiam accipitur. Ille vero qui iam morti proximus, toto corde propter peccata sua & propter amorem meum sæculo renunciauerit, scilicet quando viuat mihi iudicenter seruire desiderans, vere deuotionem eius cum omnibus choris Angelorum suscipio, & ei gloriam vite tribuo. Nam quamuis homo in multo crimine occupatus sit, cum tangit peccata sua ita quod amare delicta sua desit, & hoc simplici oculo facit quia me ad iracundiam prouocauit, ego eum à morte ad saluationem erigo, nec ei supernam hereditatem denego, secundum quod Psalmista Dauid in spiritu meo testatur dicens: *In quacunquē die inuocaueris, ecce cognoui quoniam Deus meus es.*

55 Quid hoc, in quacunquē luce, vitæ meæ vel claritas supernæ illustrationis in mēte mea qui in tenebris laccio, per diuinam gratiam se ostenderit,

derit, ita quod in amaritudine pœnitentię peccatorum meorum & in vulneribus grauius cordis mei inuocauero te qui omnibus te puro corde inuocantibus remedium tuę pietatis concedis, tunc in eadem visitatione cognoui, quia tu qui hæc misericorditer operaris, Deus meus es. Quid est hoc? Cum per gratiam tuam me ad hoc perduxeris, quod te Deum meum in operibus iustitię cognouero, ita quod in operibus iniquitatis meipsum damno & reprimō, tunc sulcispis me simpliciter te querentem, & lachrymose post te clamantem atque in viriditate animę meę te cognoscentem, quia tu es ille qui hæc facere potes: tunc enim corpus meum in vera pœnitentia contero, & illud quasi pro nihilo habeo. Et cum tali modo pœnitentiam suam homo fecerit, reinediū peccatorū suorū inueniet. Quomodo? Quia me Deū suū cognouit. Quomodo? Quoniam peccata sua deseruit, & ideo per oculum pœnitentię videbit quod illa vana fuerunt, quę prius ardentem in mala concupiscentia perperauit.

56 Quapropter nemo negligat remedium pœnitentię querere: quia si illam tanus in corpore neglexerit, studeat tamen ut eam vel in extremo tempore suo inueniat, & ad saluationem eum sulcipiam: quoniam quamuis sordes magnę sint, in peccatis, tamen propter filium meum in pura pœnitentia abluuntur, præter hunc qui blasphemiam contra Spiritum sanctum impœnitens dixerit, & qui seipsum in mortem corporis sui obduratus præcipitauerit: quia hæc duo velut vnum sunt. Illos in gloria supernę vitę nescio, vt in Euangelio scriptum est: *Omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus, spiritus autem blasphemia non remittetur.*

57 Quid hoc? Omne peccatum quod in superfluitate carnis, aut cum libidine, aut cum amaritudine, aut alijs his similibus vitijs peractum fuerit, seu blasphemia quę est in cultu idolorum vbi verus Deus ignoratur & falsum figmentum adoratur, aut inuocatio dæmoniorum vbi verus Deus scitur, & tamen in perversitate hominū diabolus inuocatur, hæc omnia in pura pœnitentia remittentur hominibus, cum per compunctionem lachrymarum ex intimo corde verum Deum omnibus se inuocantibus misericordiam suam misericorditer præstantem fideliter quaesierint. Quoniam quamuis huiusmodi homines grauius in peccatis errando delinquant, tamen si Deum imperio & potestate in cœlis regnantem omnino non abiiciunt, manum auxilij eius querentes inuenient. Sed si in infidelitate sua perseuerauerint, ita quod ab hac perversitate nunquam respiciant sed fixo corde & anima consentiente Deum omnino abnegēt, sic intrate metipsos dicētes, quid est hoc quod dicitur Deus? Nam Dei non est misericordia aut veritas, vt velit aut possit me adiuuare: & ita impœnitentes diffidant a peccatis suis se posse mundari, aut vilo modo saluari, hi Deum blasphemant: & ob hoc propter nequitiam obdurationis suę sita perseuerauerint, remissionem blasphemię non percipient: quia in-

tellectum cordis sui ita suffocant, quod sursum suspirare non valent: quoniam illū per cuius misericordiam saluari deberent, quasi nihilum habent: vt etiam Dauid testatur dicens, *Dixit insipiens in corde suo, non est Deus.*

58. Quid est hoc? Per stultam locutionem qui sapientia & intellectu vacuus erat, Deum in corde suo abnegauit, etiam ad cognoscendum eum insipiens fuit. Quomodo? Quia verum Deum nec scire nec intelligere voluit, cum in obdurate sensu dicebat: Quid est Deus? Deus non est. Et quid velle ego sum? Nescio quid sum? Qui hæc dicit insipiens est, quoniam veram sapientiam qua Deus cognoscitur non habet. Sed quisquis Deum in potestate sua regnantem non sic cognouit, hic sapiens est, quamuis peccator sit. Vnde quisquis hoc fixum in corde suo habet de Dei misericordia desperat dicens: Deus nihil est, hunc nescio, iam me nesciuit: & hunc nego, quoniam me negauit. Et ideo ille ad vitam non resurget: nec vilius gaudium habere potest, quia omnes creaturę eum destituunt, quoniam creatorem earum pro nihilo habuit. Sed & ille qui de peccatis suis desperat, ita quod præ magnitudine ponderis eorum se posse saluari non credit, infidelis est: & ideo ad vitam non peruenit, quia illi qui vitam omnibus dat cōradicit. Quod si quis ex his omnibus pœnitentia ductus me veraciter quaesierit, me inueniet quoniam neminem abijcio qui puro corde recurrit ad me.

59 Si autem nigerrimę tempestates huius blasphemię & desperationis super quempiam hominem ceciderint, & ipse nec in corde suo nec in voluntate sua, nec in sapore perue. si gustus eis consenserit, sed in hoc certamine valde cruciatur, tunc si in eodem agone fortiter repugnans perseuerauerit, citius ei subuenio. Et propter has grauedines non dubitet, quia contra maximas procellas eum fortissimum pugnatorem dico, & eum velocius iuuabo atque eum in amicū habebō. Quoniam propter amorem meum tantas aduersitates patienter sustinens nobiliter superauit.

60 Sed & sicut ille qui me verum Deum nullo modo, vlla fide aut spe in corde suo vult scire, ad vitam non refurgit vt dictum est, ita nec ille qui seipsum in mortem corporis sui præcipitauerit: quia separationem illam quam hominibus constitui non expectat, sed seipsum sine vlla spe misericordię discindit. Vnde & in perditionem cadit, quoniam hoc occidit cum quo pœnitere debuit. Nam qui illud ab homine separat quod in homine posui, magno reatu se subdit, quemadmodum in Euangelio filius meus ostendit dicens: *Andistis quia dictum est antiquis non occides? Qui autem occiderit, reus erit iudicio.*

61 Quid est hoc? Vos qui pedem vestrum super fundamentum petreę ponere vultis, nōrate quoniam per sonum illum qui de radice rationalitatis exit, percepistis: quia in verbis scripturę quę sensum illum habet quem dicitur Dei dedit demonstratum est ijs qui vos in anti-

antiquitate præcellerunt, ne diuiderent in homine quod diuina dispositione in illo coniunctum est. Quid hoc? Quia qui Adæ lignum scientiæ boni & mali interdixit dicens, in quocunque die comederis ex eo morte morieris, hic etiam per Moſen generi eius locutus est, non occides, nec dilisipabis quod ad imaginem Dei factum est. Sed sicut Adam præceptum transgressus vitalis semetipsum & genus suum priuauit, ita etiam homo qui facturam Dei in homine destruit, fideles generationes salutarium opus ab anima & à corpore suo abſcindit. Ex hoc etiam reum iudicialis ſententiæ se faciens, in exilium miſeriz vadit. Quapropter ille qui tam crudelem ſeparationem in homine fecerit, in multas calamitates se mittit, videlicet hoc ſeparans quod meum est: quia corpus & animam ſimul in homine coniuncti. Et quis est ille qui hæc audeat ſeparare? Etenim ille in multa grauedine peccati ſit qui alium occidit, quid tunc ille erit qui ſeipſum in mortem tradit? & hoc in puluerem mittit cum quo debuit crimina ſua diluere. Nam qui ſeipſum occiderit perditum Angelum imitatur, qui primus iniquitatem inueniens ſeipſum in perditionem tradidit & ſeipſum in morte occidit. Quomodo? Quoniam Deo inuidit, qui nec ortum habuit, nec ſinem accipiet, & qui omnia regit quæ in cælo & in terra ſunt. Et ſicut ſuperbas illæ diaboli noluit aſpicere in me cum ſeipſum in perditionem deiecit, ſic nec ſi homo me ſcire dignatur qui ſeipſum violenter diſcindit: vnde & in mortem cadit, ſicut & ille cum ſemetipſum in perditionem præcipitauit. Nam antequam corrueret, iniquitatem ſuam ſuper pennas ventorum eleuare voluit, & quæſi volatile quod in aëre volât, ſic in cæleſtibus volare tentauit. Vnde & in hac præſumptione, ſemetipſum à beatitudine in inſollicitatem deiecit. Sed ego de terra formaui hominem vt ab inferioribus ad ſuperiora conſcenderet, & vt incipiendo & perficiendo bona opera ſuſus præclaras virtutes ad ardua ædificaret. Quapropter & homo qui & corpus & animam habet, cū bona operari poteſt & cū poenitere valet, ſemetipſum nō occidat: ne poſtea locum illum recipiat, vbi nec opus nec poenitentiam habere poteſt: ſicut & diabolus qui dum ſemetipſum occideret, in tartara deiectus eſt. Sed qui vigilantibus oculis videt & attentis auribus audit hic myſticis verbis meis oſculum amplexionis præbeat quæ de me viuente emanant.

VISIO SEXTA.

**De Encha-
riſtia.** **E**T Poſt hæc vidi cū filius Dei in cruce pependit quod prædicta multibris imago veluti lucidus ſplendor ex antiquo conſilio propere progrediens per diuinam potentiā ad ipſum adducta eſt, & ſanguine qui de latere eius fluxit ſe ſurſum eleuante perſuſa, ipſi per voluntatem ſuperni patris ſolici diſpoſitione aſſociati eſt, atque carne & ſanguine eius nobiliter: dorata. Et audiui vocem de cælo illi dicentē: Hæc fili ſit tibi ſpon-

ſa in reſtaurationem populi mei, cui ipſa mater ſit, animas per ſalutationem ſpiritus & aquæ regenerans. Et cum eadem imaginem hoc modo in viribus ſuis proficeret, vidi quæſi quoddam altare ad quod ipſa frequenter accedens dorem ſuam deuote reuiſebat, eam ſuperno Patri & Angelis eius humiliter oſtendens. Vnde etiam cum ſacerdos ſacris veſtibus indutus ad celebranda diuina ſacramenta ad altare illud accederet, vidi quod ſubito magna ſerenitas lucis cum obſequio Angelorum de cælo veniens, totum altare illud circumfulſit, & ibi tamdiu permanſit quouſque cōpleto ſacramēto ſacerdos ab altari ſecederet. Sed & ibi Euangelio pacis recitato, & oblatione quæ conſecranda erat altari ſuperpoſita cum ſacerdos laudem omnipotentis Dei quæ eſt, Sanctus Sanctus Sanctus Dominus Deus Sabaoth decantaret, & ſic myſteria inſolubilibus ſacramentorum inchoaret, repente ignea conſolatione inſolubilibus claritatis aperto cælo ſuper eandem oblationē deſcendit, & eam totam ſua claritate ita perfudit, vt ſolaris lux rem illam illuſtrat quam radij ſui tranſfigit. Et dum eam hoc modo irradiaret, ſurſum illam ad ſecrēta cœli inſolubiliter ſuſtulit, & iterum eam deorſum ſuper ipſum altare remiſit: velut cum homo anhelitū ſuum in trortum trahit, & iterum eum exorſum emittit, ita veram carnē & verum ſanguinem effectam quamuis in conſpectu hominū, velut panis & velut vinum apparerēt. Cumque hæc aſpiceret, ſtatim etiā ſigna natiuitatis, paſſionis, & ſepulturæ, nec non reſurrectionis & aſcenſionis Saluatoris noſtri vni genitri Dei velut in ſpeculo apparuerūt, quomodo etiam cum filius Dei in ſæculo eſſet in ipſo patrata ſunt. Sed dum ſacerdos canticum innocentis agni quod eſt Agnus Dei qui tollis peccata mundi decantaret, & ad percipiendum ſanctiſſimam communionem ſe exhiberet prædicta ignea conſolatione ad cœleſtia ſe recepit, & ita clauſo cælo audiui vocē ex eo dicentē: Manducate & bibite corpus & ſanguinem filij mei ad abolendam præuaricationem Euz, vt in reſtanti hæreditatē reſtauremini. Et dum etiā cæteri hominū ad percipiendū ipſum ſacramentum ad ſacerdotem accederēt, quinquē modes in eis cōſyderabā. Nā alij in corpore lucidi & in anima igneificati; alij autē in corpore pallidi & in anima tenebroſi videbātur. Quidā vero in corpore hirsuti & in anima multa imunditia humanæ pollutionis perſuſi ſordebāt. Quidā autē in corpore acutiſſimis ſpinis ſepti erāt & in anima leproſi apparebāt. Alij vero in corpore ſanguinei, & in anima velut putridum cadaver ſœtidè diuidibātur. Sed ex his omnibus dum quidam eadem ſacramenta perciperent, alij velut igneo ſplendore perſuadebātur, alij vero velut obſcuranube obtenebrabātur. Poſt cōplectionem autem ſacramentorum dum ſacerdos ab altari recederet prædicta ſerenitas quæ de cælo veniens totum illud altare (vt dictum eſt) circumfulſerat, ſurſum ad ſuperna ſecrēta ſubtrahēta eſt. Et iterum audiui vocem de ſupernis cœlorum dicentem mihi: Chriſto Ieſu vero filio Dei in ligno paſſionis ſuæ pendente. Eccleſia in ſecreto ſupernorum myſteriorum ipſi aſſociata, pur-

purpureo sanguine eius dotata est. Sicut & ipsa demonstrat, cum frequenter ad altare accedens dotem suam reposcit: & quanta deuotione filij eius ad diuina mysteria accedentes ea percipiant, attentissime considerat.

2 Quapropter vides cum idem filius Dei in cruce pendit, quod prædicta muliebris imago velut lucidus splendor ex antiquo consilio prope progrediens per diuinam potentiam ad ipsum adducta est, quia eodem innocens agno in aram crucis pro salute hominum eleuato, Ecclesia in puritate candoris fidei & cæterarum virtutum ex diuino secreto repente per profundissimum mysterium apparet in cælo, per summam maiestatem eidem vnigenito Dei adiuncta est. Quid est hoc? Quia cum de vulnerato latere filij mei cruor exiuit, mox saluatio animarum exorta est. Quoniam gloria illa de qua diabolus cum sequacibus suis expulsum est, homini data est, cum vnigenitus meus mortem in cruce temporaliter subiens, inferno spoliato fideles animas ad cælestia duxit: ita etiam quod in discipulis suis, & in iis qui eos sincere subsecuti sunt, fides iam augmentari & corroborari cœpit, ut hæredes cælestis regni fierent. Vnde sanguine qui de latere eius fluxit se sursum eleuante, illa imago persula, ipsi per voluntatem superni patris scilicet dispositione associata est, quoniam fortitudine passionis filij Dei ardentem inundante & ad altitudinem cælestium mysteriorum se mirabiliter tollente, quemadmodum odor bonorum aromaticum se in sublime diffundit, ex ea in candidis hæredibus æterni regni Ecclesia roborata eidem vnigenito Dei per ordinationem superni patris fideliter coniuncta est. Quomodo? Vt sponsa sponso suo in subiectionis & obediencie obsequio subiecta fertilitatis donum cum fœderis amore ab eo in procreatione filiorum accipiens, ut eos ad hæreditatem suam adducat: ita etiam Ecclesia filio Dei in humilitatis & charitatis officio coniuncta, regenerationem spiritus & aquæ cum saluatione animarum ab eo ad restaurationem vitæ suscipiens eas ad superna transmittit. Vnde etiam carne & sanguine eius nobiliter dotata est: quia ipse vnigenitus Dei corpus & sanguinem suum in præcellens gloria fidelibus suis qui & Ecclesia & filij Ecclesie sunt, ita contulit ut vitam in superna ciuitate per ipsum possideant.

3 Quomodo? Quia ipse carnem & sanguinem suum in sanctificationem credentium dedit, ut etiam cælestis pater ipsum pro redemptione populorum ad passionem tradidit: ita serpentem antiquum in humilitate & iustitia per cum deuincens, nec illum potestate & fortitudine sua superare volens; quoniam Deus iustus nolens iniquitatem, quemadmodum Psalmista loquitur, dicens: *Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit. & in cathedra pestilentia non sedet.*

4 Quid hoc? Quoniam Deus est author omnium beatitudinum & felicitatum creaturarum suarum, in ipsis creaturis suis multa & diuersa signa ostendens. Sicut etiam incarnatio filij eius lauissimum gultum in multa dulcedine stillabat, cum cælestes virtutes, plurimas ædificationes in ipso ædifica-

rent, per quas homo ad supernum regnum rediret, quod nulla vmbra mortis obscuratum est. Et ita etiam ipso superno patre validissimæ vires omnium virtutum esse manifestatæ sunt. Quoniam per vnigenitum suum mortem viriliter occidit, & infernum fregit: atque in nouissimo die orbem terrarum in aliam & meliorem nouitatem conuertit. Vnde etiam per diffusionem cordis sui non abiit in vacillantia itinera malignorum spirituum, qui veritatem reliquerunt & mendacium arripuerunt. Quomodo? Quia veritatem per mendacium diuidere vulerunt. Quomodo? Antiquum dierum quæ ante tempus dierum & horarum erat, opprimere volebant, & antiquum serpentem qui ante tempus temporum non fuit, illi consortem facere inhiabant. Sed hoc esse non potuit nec debuit, quoniam vnus Deus est. Quapropter & diabolus mendax est. Nam à Deo recessit vitam deserens & mortem inueniens. Et ita etiam Deus in via illa qua peccatores gressum figunt, non stetit; quia viam Adæ abiciens peccatum illum non anlaui, sed illum à diabolo seductum de paradiso proiecit. Nec etiam in potestate vllius iniquitatis regnauit, quemadmodum omne genus humanum in mortem implicatur in vmbra mortis sedens cum genus humanum veritatem superbe deferit. Quid hoc? Nam Deus nec diabolice presumptioni nec humane negligentie ita potestate sua restitit, ut eas per fortitudinem suam deiiceret. Quomodo? Velut si duo pugnatore essent, & alter alterum fortioribus viribus præcelleret, certe fortior ille maiores pugnas in sua possibilitate illi infirmiori demonstraret, ut confusum illum sibi subiiceret, nec in aliquo illi cedere vellet. Sed ita Deus non fecit, quia operi iniquitatis per summam bonitatem restitit, videlicet filium suum mittens in mundum, qui in corpore suo cum maxima humilitate perditam ouem suam ad cælos reduxit. Quomodo? Quoniam sanguis qui de corpore eius exiuit, mox ut apertis vulneribus emanauit in cælestibus secretis apparens, ut saluatio animarum emitteretur petiuit. Quomodo? Quia omnis creatura in filio Dei ostendit, quod per passionem & mortem eius perditio hominis ad vitam restaurata est. Quomodo? Quoniam vnigenitus Dei vita existens, semetipsum pro redemptione humani generis ad passionem in ara crucis obtulit. Vbi etiam ut veraci auditione vocem de supernis secretis resonantem percipisti, sponfam sibi Ecclesiam ut ad restitutionem salutis credentium populorum mater existeret, elegit. Videlicet ut sine macula spiritali regeneratione ad cælestia eos transmitteret.

5 Sed præfata imagine iam hoc modo in viribus suis proficiente, vides quali quoddam altare, ad quod ipsa frequenter accedit, & ibi dotensum deuote reuifens eam superno Patri & Angeli eius humiliter ostendit, quia Ecclesia ut dictum est in beatis & fortissimis virtutibus augmentum capiente, mox velut tibi manifesta demonstratione ostenditur, Spiritu sancto inspirante sanctificatio mysticorum altarium in profunditate fidelium suspiriorum exorta est. Vbi eadem Ecclesia continua intentione vestigia exemplorum suorum ponens,

ponens, dotem suam videlicet corpus & sanguinem filij Dei profundissima deuotione considerando, creatori omnium in conspectu viuientium & ardentium luminum scilicet superiorum cinium, in subiectione humillimæ obedienciæ offert. Quid hoc? Quoniam ut caro vnigeniti mei in incontaminato vtero Mariæ virginis orta est, & postea pro salute hominum tradita, ita etiam & nunc caro eius frequenter in incorrupta integritate Ecclesiæ augmentata, ad sanctificationem fidelium datur. Quia sicut faber aurum suum per ignem modo liquefaciens vnit, & modo vnitum diuidit, ita etiam & ego pater carnem, & sanguinem filij mei, per sanctificationem Spiritus sancti, in oblatione nunc glorifico, & nunc glorificationem fidelibus hominibus ad salutem ipsorum distribuo.

6 Vnde etiam cum sacerdos sacris vestibus indutus ad celebranda diuina sacramenta ad altare accedit, vides quod subito magna serenitas lucis cum obsequio Angelorum de caelo veniens, totum altare illud circumfulget, quoniam procuratore animarum sacra cinctione circumamictus, & ad immolationem innocentis agni viuificam mensam aduente, repente magna claritas supernæ hereditatis densitate tenebrarum pelentis cum immisione superiorum spirituum de secreto celorum effulgens vbique illam compositionem sanctificationis irradiat. Quia ibi refectio animarum ad salutem credentium exercetur. Quomodo? Quia cum Ecclesia per vocem sacerdotis reposcit dotem suam, quæ corpus & effusio sanguinis filij mei est, ut ipsa in saluatione animarum beato partui apta sit: quia etiam in effusione huius preciosi sanguinis in magna multitudo populorum augmentum accepit, tunc ego qui indeficiens lumen sum, locum sanctificationis illius ad honorem corporis & sanguinis eiusdem vnigeniti mei, in sanctitate mea irradio.

7 Nam cum sacerdos super sanctificationem altaris me inuocare ceperit ut inspiciam quod filius meus panem & vinum in cæca mortis suæ mihi obtulit cum de mundo transituus esset, tunc video quod ipse filius meus in hora passionis suæ hoc mihi ostendit, cum in ligno crucis moriturus esset, illud designans ut eandem passionem suam in conspectu meo semper haberem, nec illam ab acutissima visione mea deleat quoties scilicet oblatio sancti sacrificij per sacerdotale officium mihi offerretur. Quoniam & ipse in effusione sanguinis sui panem & calicem mihi obtulit, mortem dei & hominem erigens.

8 Sed & quia dignitas ingredientis & egredientis clausuram virginis pudicitie, non fuit humanæ naturæ, sed diuinæ potentie, ideo & hoc esse potest, quod caro ipsius vnigeniti mei de pane frumenti, & sanguine eius de vino vix cum aqua in sanctificationem reueretur: quemadmodum per fidem seruum meum Iohannem Prophetam ostendi dicens: *Et implebuntur aræ frumento, & replebuntur torcularia vino & oleo. Et reddam vobis annos quos comedit locusta & bruchus, & rubigo & eruca. Fortitudo mea magna quam misi in vos. Et comedetis vescentes & saturabimini, & laudabit nomen Dei vestri qui fecit vobiscum mirabilia: & non confundetur populus meus in seipsum.*

9 Quid est hoc? Per mirabilem dispositionem Dei implebuntur omni bono aræ fidei credentis Ecclesiæ. Quoniam fructum frumenti trado in carnem filij mei: ita quod etiam in vera saluatione qua fideles mei ad patriam reuocabuntur, abundabunt contritiones illæ in quibus ipsi concupiscentias carnis suæ propter nomen meum conterunt. Vbi & eis liquorem vix duco in sanguinem eiusdem vnigeniti mei, dans eis etiam oleum misericordie. Quomodo? Quoniam per alium modum scilicet in salute vestra restitui vobis circuitus vanitatum illarum, quos per infidelitatem ignorantie comedit locusta obliuionis, videlicet ubi primum in filiis Adæ nequitiæ exortæ sunt. Ita quod ipsi fructuositatem iustitiæ meæ hoc modo in obliuione habebant, ut homo esam necessitatis suæ obliuiscitur postquam in stomachum suum illam transuderit, in impietate sua ita iustitiam meam discerpentes, ut & locusta fructus corrodit. Quomodo? Quia ubi locusta negligentia per desidiam mentis vilitatem bonorum fructuum aufert, ibi & bruchus sceleris in sepe immundicie se inuoluit. Quoniam huiusmodi homines se inuoluntis lorde infidelitatis idolorum & aliorum similium schismatum, & in diabolicis scitationibus atque in magicis artibus, & in inspectione creaturarum creatoris, in fortuitis calibus humanarum rerum atque in vilissima sceleris homicidiorum & fornicationum, ita se in his pascunt quemadmodum bruchus luto nutritur. Quomodo? Quoniam ubi bruchus turpitudinis fetorem sordis diligit, ibi etiam rubigo amaritudinis metalla fidelis splendoris conumit. Quia illi homines iustitiæ Dei contrarij exsistentes ita eam offuscant laborant, ut & rubigo decor metallorum auferre solet. Quomodo? Quia ubi rubigo mordacitatis fulgorem bonorum actuum inficit, ibi etiam eruca nociuæ sceleris virentes herbas multæ vtilitatis deprauat. Quoniam tales homines clarissimas virtutes veluti et simplicitas, castitas, ac fortis constantia, quas Spiritus sanctus in omni viriditate beatitudinis irradiat, per malitiam nequitiæ suæ de se abicientes, ita illas delere conantur, quemadmodum & eruca vtilitatem herbarum imminuit. Et in his omnibus declaratur maxima fortitudo mea quæ magnitudine virtutis suæ diabolicas aduersitates superauit, cum eam ad salutem vestram misi in vos. Quomodo? Ego pater misi filium meum in mundum de virgine corporaliter natum, ut per eum de perditione mortis vos redimerem. Ita ut ego in vobis, & vos in me habitaretis, cum etiam filius meus ad passionem vadens carnem suam vobis ad manducandum, & sanguinem suum vobis ad bibendum tradidit. Vnde sacramentum hoc ad salutem vestram deuote comedetis, per illud vos scilicet pascetes, ac propterea per oleum misericordie meæ de fame perditionis anime saturabimini. Quoniam etiam filius meus medicinam vulnerum vestrorum in penitentia attulit, & quia etiam sponsa filij mei omni iustitia & veritate exornata est, idcirco nomen meum (qui in vera trinitate Deus vnus exsistens vos gubernat) ostendit.

*Quid seruitur
cum obsequio
Angeli.*

ostendens in vobis mirabilia mea, vos scilicet im-
mobilitate de diabolica potestate eripiens) fideliter
laudabitis. Et ideo per confusionem mortis
non confundetur populus meus in futura æterni-
tate, quem tam mirabiliter defaucibus infero-
rum volui educere.

*Quid scire
nisi per-
dantur.*
10 Et vides quod prædicta serenitas in altari
tam diu permanet quousque completo sacramento
sacerdos ab altari secedat, quia illa serenitas
scilicet æternæ visionis in mirabilibus illis tam
diu clarissime ostenditur vsque dum peractis eiusdem
sacrosancti officij mysterijs ille qui dispensator
illorum sacramentorum est, à sanctificatione illa se
recipiens secreta mysteria compleat. Quid hoc? Quoniam
idem est vt diuina maiestas virtutem suam in dignum scilicet his sacra-
mentis plenissime manifestet, & qui etiam dum
homo manet in ijs quæ ad Deum pertinent, auxilium
Dei illum non deserit.

11 Sed & ibi Euangelio pacis recitato, & oblatione
quæ consecranda est altari superposita cū sacerdos
laudē omnipotens Dei quæ est, Sanctus Sanctus
Sanctus Dominus Deus Sabaoth decantat, & sic mysteria
ineffabilium sacramentorum inchoat, repente ignea
coruscatione inestimabilis claritatis aperto cælo super
eandem oblationem descendit, quoniam virtute viuientis
Ipirationis in osculo regis prolata, & fructus claritatis
vitæ qui in sanctificatione candidandus est edificatio-
ni parietis Dei imposito, eum idē nuncius veritatis
dulcissimum sonum in laude creatoris omnium
trina inuocatione vñctionis eiusdē dominatoris
exercituum emittit, & sic absconsa fulgoris auro-
re scilicet incarnati filij Dei ex virgine inchoat,
imperuia serenitas incomprehensibilis altitudinis
aperto clarissimo tabernaculo super mysterijs
sacrosancti sacramenti se inclinat, & eam totam
sua claritate ita perfundit vt solaris lux rem illā
illustrat, quam radijs suis transfigit, quia eundem
resplendentem circulum eiusdem oblationis sanctissi-
mus calor in virtute patris ita perfundit, vt ra-
dians fulgor rem illam intrat super quam se dif-
fundendo jacit. Quid hoc? Sponsa filij mei, obla-
tionem panis & vini super altare meum deuotissi-
mā intentione offert. Quomodo? Videlicet per
manum sacerdotis fideli recordatione monens
me, vt in eadem oblatione carnem & sanguinem
filij mei ipsi tradam. Quomodo? Quia passionem
eiusdem vnigeniti mei in cælestibus secretis semper
apparet, ideo, & illa oblatio filio meo in ar-
dente calore meo profundissima admiratione ita
coadunatur, vt caro & sanguis eius veracissima
certitudine efficiatur, vnde Ecclesia sanctissima
vegetatione roboratur.

12. Nam dū præfata claritas oblationem illā ita
(vt dictum est) irradiat, sursum eā ad secreta cæli
inuisibiliter sustollit, quia eadem ignea corusca-
tio dū ipsam sacramentum sua illustratione per-
fundit, sursum illud ad illa occulta quæ mortalis
oculus videre non valet inuisibili virtute trahit.
Et iterum illud deorsum super idem altare re-
mittit: quoniam ipsum condescensionis respectu
super mensam sanctificationis suauissime depo-
nit, veluti cū homo anhelitum suum introrsum

trahit & iterum eum extorsum emittit, dū ipse
Ipiraculū viuētis vegetationis quo viuunt per
mirabile dispositionem Dei sibi introrsum mittit
& rursum vt viuere possit extra se deducit. Ita eā
oblatio ē verā carnis & verum sanguinem effe-
ctam, quam tuis in conspectu hominum velut panis
& vinum appareat, quia vt Deus verax est sine
illusionē, ita etiam & illa altitudo sacramenti
firma altitudo est, quā nullus deicere potest, vera
caro & sanguis ex illis absque deceptione. Quoniam
vt anima veraciter viget in carne & sanguine dū
homo viuunt in corpore, ita est etiam hoc mys-
terium in pane & vino ubi colitur veraci celebra-
tione. Sic etiā apparē hominibus, quia vt cæcus
oculus hominis Deum perfecte videre non po-
test, ita etiā homo mysteria ista corporaliter in-
tueri nō valet. Quoniam vt homo corpus hominis
& nō spiritus eius videt, sic etiā homo panis & vi-
ni speciem & non hæc sacramenta perspicere potest.
Quid hoc? Claritas quæ super corpus filij Dei in
sepulchro sepultū apparuit ipsum à fopore mor-
tis resuscitans, hæc etiā in altari super sacramentū
corporis & sanguinis eiusdem vnigeniti mei re-
splendet illud ita in conspectu hominum tegeret,
quod sanctitatem eius videre non possunt, nisi in
specie panis & vini secundum quod illa oblatio
altari superposita est: sicut etiam humanitate fi-
lij Dei diuinitas quæ in ipso erat ita hominibus
obscure fuit, quod eum non nisi vt hominem vi-
dere potuerunt cum ipsis vt hominem, sed tamē
sine peccato conuerlantem. Quid hoc? Ego qui
omnia creauī, cum ab Ecclesia per sacerdotalem
manum prædicta oblatio mihi offertur, eam be-
nigne suscipio. Quoniam vt diuinitas mirabilia
sua in vtero virginis ostendit, etiam in hac obla-
tione secreta sua demonstrat. Quomodo? Quia
caro & sanguis filij Dei manifestatur.

13 Quomodo? Quoniam dū oblatio illa sursum in-
uisibiliter velut in puncto per virtutē Dei trahi-
tur, & iterū remittitur, ita in calore diuinæ mai-
estatis fouetur, quod caro & sanguis vnigeniti Dei
efficitur. Idē mysteriū hominibus carnali sensu
cernētibus quali aliquis pretiosissimū vnguentū
simplici pani inuoluerit, & saphyrum vino im-
ponet, & ego illud in tam dulcem saporem conuertere
vt in ore tuo o homo nec panem illum cū vngue-
to hoc vinū illud cū saphyro discernere posses,
sed tantum suauem saporem sentires, quoniam &
filius meus suauis & lenis est. Quid hoc? In vngue-
to hoc intelligitur filius meus ex virgine natus,
qui pretiosissimo vnguento vñctus est. Quomo-
do? Quia sancta humanitate indutus est, quæ tam
preciosum vnguentū est, quod suauitate sua mor-
talis vulnera hominū ita perfundit, vt ultra in
perditione a dæmone putrescant, nec fœtorem cum
se ad illum conuertunt. In saphyro autē isto di-
uinitas notatur, quæ in eodem filio meo est, qui
lapis angularis existens mitis & humilis est: quoniam
de radice humane carnis qui de viro & muliere
est non radicauit, sed in calore meo mirabiliter
ex suauissima virgine incarnatus est. Vnde
etiam caro & sanguis eius dulcis & suauis ad su-
mendum credendus est.

14 Sed tu o homo hoc spirituale donū ita visibi-

meus in carne sua pro redemptione hominis corporaliter passus est: & hoc nolo abscondere, quia electos eius sursum ad caelestia traho ut per ipsos corpus eius in praedictis membris perficiatur.

19 Quapropter & ego omnia sacramenta haec in oblatione ista mirabiliter demonstro, quoniam cum ea super altare apparuerint, tunc etiam caro & sanguis filij mei eadem oblatio fit, tamen in conspectu hominum panis & vinum apparet: quia tam tenera est fragilitas hominis, quod crudam carnem & crudum sanguinem percipere abhorret. Nam mortalis homo diuinitatem non potest inspicere quam diu mortalis est. Vnde etiam mysterium hoc quod totum est diuinitatis, ipsi homini obscuratum est, ita quod illud inuisibiliter percipit, quia & idem vnigenitus meus nunc immortalis exiit: ultra non moritur. Quapropter & ego o homo carnem & sanguinem eius in oblatione panis & vini tibi trado, quatenus per illud quod visibile est illud quod inuisibile est, in vera fide percipias. Et idem sacramentum in vera certitudine per diuinam potentiam suscipis, ita tamen quod tibi visibile non apparet: ut etiam in magna necessitate illud electis meis, cum per hoc in magna afflictione positi essent, aliquando demonstratum est. Haec autem omnia propter amorem, & propter vtilitatem hominis facio. Sed omnis creatura praecipis meis subiecta est, tu vero o homo mihi semper rebellis existis. Vnde cecus & surdus es, sed tamen mihi rebellare non potes. Nonne facio te non vidente quod mihi placitum est? Tu autem non vides oculis tuis nec audis auribus tuis in carne, quomodo animam hominis in corpus eius immittam, & quomodo illam de corpore eius auferam: sed anima tua intellegit me, cum mortale corpus suum reliquerit. Sic etiam carnem filij mei trado tibi ad manducandum & sanguinem eius ad bibendum, & hoc in potestate mea te o homo non vidente efficio.

20 Quapropter ut vides dum idem sacerdos canonicum innocens agni, quod est Agnus Dei qui tollis peccata mundi decantat, & ad percipiendum sanctam communionem se exhibet, praedicta ignea consecratio ad caelestia se recipit, quia eodem inuisitro laudem illius qui in innocentia mansuetudinis suae tulit piacula hominum denunciante, & interiora pectoris sui cum exteriori deuotione ad eadem sacramenta aperiente illa inuicta claritas quae ibi virtutem suam ostendit, ad superna secreta se subtrahit & ita clauso caelo, id est se subtrahentibus eisdem caelestibus mysterijs, audis vocem ex alto dicentem me credentes & fideles homines manducant & bibant cum vera deuotione carnem & sanguinem fluctatoris sui, qui pro ipsis passus mortem temporalem subiit: ad abluendam contaminationem illam quam primi parentes praecipuum Dei transgressi mundo intulerant, quatenus ipsi ab hac praeparatione emundati, recte haereditati quam in obedientia perdidierant, fide restituerent. Nam sicut vnigenitus Dei in cenae corpus & sanguinem suum discipulis suis tradidit, ita etiam nunc in altari carnis suae & sanguinem suum dat fidelibus suis.

Vid. Hileg.

Quemadmodum homo cum opus voluntatis suae perfecit, illud ad vtendum hominibus tribuit. Quia ipse filius Dei praecepta patris sui peragens, semetipsum pro salute hominum obtulit, & corpus & sanguinem suum ad sanctificationem eorum ad manducandum & ad bibendum dedit: ut etiam in Cantico Canticorum Sponsus amicis suis loquitur dicens: *Comedite amici mei, bibite & inebriamini charissimi.*

21 Quid hoc? Comedite in fide vos qui per sanctum baptismum ad amicitiam meam venistis, quoniam effusus sanguis filij mei lapsum Adae vobis absterlit, ruminantes veram medicinam in corpore vnigeniti mei ut iterata crimina vestra cum frequenter inuisitum in operibus vclitis operamini, vobis misericorditer abstergantur. Vnde etiam bibite in spe ex hac vite quae vos de aeterna pena eduxit, timentes poculum salutis, videlicet ut firmiter & viriliter in illam gratiam credatis quae redempti estis. Quoniam & sanguine illo pertundemini, qui pro vobis effusus est. Et ita inebriamini in claritate qui mihi charissimi estis, abundantes in iuuulis scripturarum: quatenus cum iunimo studio a carnalibus desideriis vos subtrahatis, ut & ego praeclearas virtutes valde mihi amabiles in vobis exsuscitem, tradens etiam vobis corpus & sanguinem vnigeniti mei sicut & ipse discipulis suis idem sacramentum dedit, ut in Euangelio scriptum est: *Cenantibus autem eis accipiens Iesus panem benedixit ac fregit deditque discipulis suis & ait: Accipite & comedite hoc est corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit & dedit discipulis suis dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic est sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Dico autem vobis. Non bibam amodo de hoc genimine vitis usque in diem illum cum illud bibam vobiscum nonum in regno patris mei.*

22 Quid hoc? Filio Dei vna cum discipulis suis conlationem illam celebrante, quae ipse transiiturus erat de mundo, videlicet cum in terrenis causis diutius conuersari non debuit ut prius fecerat, sed in voluntate patris ad passionem crucis perdurans, summa deuotione accepit pro salute hominum panem in recordationem corporis sui toto desiderio patrem suum mouens, ut quomodo de eo exiit & quomodo ad eum redire voluit ita etiam ipse inspiceret si possibile esset, ut a fragilitate carnis suae calix ille quem erat bibiturus transiret, quamuis hoc fieri non deberet. Vnde & panem illum benedixit in recordatione sudoris corporis sui, cum praecipio patris se fudens scilicet in cruce mori volens in angustia eiusdem passionis corpus & sanguinem suum discipulis suis tradidit. Ita etiam ne & ipsi obliuiscerentur, quod eis hoc exemplum dedisset. Ac fregit eis: quia quousque passio illa corpori suo dura esset, tamen patri suo obediens crudelissimam mortem in morte corporis sui vixit, designans etiam quod in eum creditibus caro sua & sanguis in sacramento oblationis esset tradenda. Detitque ad veram salutem eisdem discipulis suis, ita ut & ipsi hac in nomine eius facerent, sicut & ipse ea propter amorem eorum faciebat, mitissima voce dicens: Vos qui humiliter

E 2

me

me sequi vultis, ardenti amore accipite hoc exemplum quod relinquo vobis, videlicet passionem meam & opera mea, quæ in præcepto patris mei compleri, quoniam ipse misit me docere & ostendere regnum eius. Et comedite fideliter hoc quod vobis do, quia corpus meum est. Quid hoc? Comedite corpus meum, quoniam in spiritu & in carne vestra debetis opera mea imitari, cum ea Spiritus sanctus cordi vestro inspirat: velut homo escam glutit quæ in corpus suum mittit: quia ut me in operibus meis sequi debetis, ita etiam & corpus meum manducabit vos, & omnes qui præcepta mea tenuerit voluerint. Et deinde filius Dei accipiens in saluatione poculum salutis patri suo gratias egit, quoniam cum de latere eius sanguis effusus est, hæc gratia credentibus data est, quæ tan fortis fuit, quod & antiquum serpentem superauit, & perditum hominem liberavit, & totam Ecclesiam fideliter corroborauit. Quomodo? Quia idem saluator pretiosissimum exemplum suum in sua uitate amoris sui tradidit fidelibus suis, dicens eis leni inspiratione admonitionis: Bibite fiducialiter ex hoc salutari poculo vos omnes, quæ me fideliter sequi desideratis: ita ut corpus vestrum in angustia castigetur, & sanguinem vestrum in sudore arceatis propter amorem meum ad roborandam Ecclesiam, vosmet ipsos abnegantes, sicut & ego passioni me subieci, & sanguinem meum pro redemptione vestra fudi, tencitudinem carnis meæ in hoc non considerans sed salutem vestram faciens. Nam hic sanguis qui vobis effusus est, non est sanguis ille qui in veteri testamento sub umbra spargebatur, sed sanguis meus noui testamenti, qui ad salutem populorum datus est. Quomodo? Ego qui sum vnicus matris meæ, videlicet integerrimæ virginis filius, sanguinem meum in cruce pro redemptione hominum fudi, qui me per fidem inspiciunt. Et ut eum tunc pro liberatione humani generis dedi, ita eum etiam & nunc in altari pro hominibus trado, scilicet pro purgatione illorum qui eum fideliter suscipiunt. In cena enim passionis meæ corpus & sanguinem meum vobis ad manducandum & ad bibendum dedi, quatenus & vos nunc in altari idem in memoriam meam faciatis. Vnde etiam in aspectione veritatis dico vobis, qui me fideliter subsecuti estis, non bibam amodo hoc poculum angustie in grauedine illa, quam nunc de Iudeis patior vsque in diem illum cum de morte resurgens morte prostrata diem saluationis asseram, ubi idem poculum redemptionis vestræ bibam vobiscum qui mei estis nouitate exultationis vobis offensus: quia perditio veteris criminis abiicietur aperto vobis regno illo, quod pater meus diligentibus se præparauit. Quid hoc? Quoniam morte mea quam in cruce passus sum saluationem animarum sentietis, cum etiam post resurrectionem meam in ascensione mea spiritum paraclitum accipientes, nouitatem veræ doctrinæ suscipietis, ita & propter nomen meum multas tribulationes sustinebitis, quas & ego vobiscum sustinebo: non quod amodo vllas misérias corporaliter patiar vsque prius cum in mundo corporaliter essem, passus sum, sed quia vos eas nomine meo sustinetis ubi & ego illas vobiscum

sustineo: quoniam vos in me estis, & ego in vobis. Et ita ut dictum est corpus & sanguinem filij mei vos qui in me fideliter credidistis, ad abolitionem criminum vestrorum percipietis, ut per hoc sacramentum exhilarati virtutem supernæ conforationis adipiscamini, sicut & David seruus meus in voluntate ardoris mei clamat dicens: *De fructu operum tuorum satiabitur terra: producens fenum iumentis, & herbam seruituti hominum. Ut educas panem de terra, & vinum lætificet cor hominis. Ut exhiberet faciem in oleo. & panis cor hominis confirmet.* 23 Quid hoc? O Deus cuius magnificentia super omnes est, de fide illa qua tu in veritate cognolueris (ita quod ipsa, fructus virtutum in sapientia tua est) satiabitur homo videlicet qui fidei adherens elurim infidelitatis in via iustitiæ abiicit, cum prius veritatem ignorans ieiunus à rectitudine defecerat. Sed nunc in sitiritate bonorum operum producons contritionem animi sui, illis qui in simplicitate sunt, fragilitatem suam considerans exemplum humilitatis fideliter præbet, ubi etiam: cum germine virtutum surgens in abundantia eiusdem securitatis viriditatem veræ rectitudinis seruituti illorum qui terrenis inhiant exhibet: quoniam ad utilitatem ipsorum ijs actibus inludat, qui obsequio munitionis & defensionis suæ fideles animos ad superna gaudia perducunt. Ut & illi qui militia fortitudinis & protectionis suæ hos quos tueri debent, fortissime defendunt. Et hæc in hominibus per voluntatem tuam O Deus idcirco præcedit, quatenus illis virtutibus adornatis mirabiliter ipsis educas corpus filij tui de fructu illo, quem terra in puritate viriditatis profert: sicut etiam vnigenitus tuus ex utero virginis pudicitie corporaliter veniens, panem vitæ credentibus in leuicipo misericorditer dedit. Sed & hoc miraculum ideo facies, ut etiam sanguis eiusdem vnigeniti tui qui ad saluationem animarum effunditur, lætificet interiore vim hominum, id est animas eorum in remissionem peccatorum ipsorum. Quomodo? Quia ut prius filij tui corpus pro redemptione humani generis in cruce oblatum est, ita etiam & nunc caro & sanguis eius ad salutem credentium in altari consecrantur. Quapropter cum hoc in voluntate tua mirabiliter tactum fuerit, tunc & illud erit ut ipsum sacramentum exhilaret faciem, id est Ecclesiam oleo misericordie perfusam, quia cum gaudio fidei credentes misericordiam amplectentes oculis domini pulchri apparent: quoniam cum salus mundi in cruce pendens hominem de laqueo diaboli misericorditer liberaret, tunc etiam homines à vinculo peccatorum benigne absoluit, ut & ipsi in lætitia simplici cordis sui fideliter in Deum credentes miseriam patientibus cum ardore deuotionis subuenire non desinant. Et in hoc amore fideles ardere debent, ut panis ille qui vitam se gustantibus præbet, sensus ipsorum qui semper in instabilitate vacillant confirmet: ne intentio cordis eorum in malum declinet, sed ut ad hoc quod vita est fortiter ascendat.

24 Panis autem iste caro filij mei est, quam nulla obfcuritas in peccatis obfuscet, nec vlla macula in ini-

iniquitatibus obnubilat: ita vt qui eam digne suscepint, in anima & corpore cœlesti lumine perfundantur, & à maculis interioris sordis suæ fideliter emundentur. Et ideo nulla dubitatio in ista sacratissima carne sit, quoniam qui primum hominem nec de carne nec de ossibus formauit, huic possibile est sacramentum istud hoc modo operari. Vnde o virginalis ortus, tu furgis, crescis, dilataris, ac magnum ramum in multis germinibus producis, per quem cœlestis Hierusalem ædificabitur, non ex virili semine sed ex mystico spiramine veniens. Nam in ortu tuo non es ligatus vlla maculoseitate criminum, sed floruisti in mirificatione virtutum, quæ in arato agro talis flos surrexisti qui nunquã vllò casu mortalitatis marcescet, sed qui in plenitudine viriditatis suæ semper durabit. Quapropter & hoc sacramentum corpori, & sanguinis tui tamdiu in officio veritatis in Ecclesia colendum est, quousque in fine mundi nouissimus homo veniat, qui per idem mysterium veraciter hauriat: quoniam illud de secreto Dei veniens salutem credentibus confert, vt idem David testatur dicens: *Et mandauit nubes de super, & tannus cœli aperuit. Et pluit illis manna ad manducandum, & panem cœli dedit eis. Panem Angelorum manducauit homo, cibaria misit ei in abundantia.*

25 Quid hoc? Cœlestis Pater per potentiam gloriæ suæ emolliuit mentes hominũ à superna celsitudine, cum Patriarchis & Prophetis in secreto mysteriorum suorum hoc demonstrauit per quod & filium suum in Spiritu sancto veraciter prædixerunt, & cùm in legalibus præceptis per sanguinem hircorum & per alias ostensiones hominibus mirabiliter designauerunt. Et hoc modo suauitatem & dulcedinem cordis sui aperiens, in lenitate & in ardore charitatis misit eis filium suum, vt per eum à fame infidelitatis suæ reficerentur, ita refectio nem cœlestium dans eis, cum quæ plenum gaudium omnium felicitatum ac beatitudinum fideliter satiati adipiscerentur. Ergo panem illum cuius dulcedine superni Angeli non facis possunt satiari, Deum videlicet insipientes, ita suscepit homo in humanitate filij Dei, cùm has refectio nes beatitudinis summus pater misit hominibus in abundantiam spiritualis gaudij. Ac ideo fidelis homo fidelis auditione audiat: O vos fideles homines qui Ecclesiasticum germen estis, audite & intelligite prædium animarum vestrarum, vbi non estis filij diaboli sed hæredes cœlestis regni: & considerate, quomodo ego mitissimus ac benignissimus pater, magnis felicitatibus salutis vestræ circūdedi vos. Ergo attendite bonitatem patris vestri, quomodo per me ordinatum est, quod sine salute vestra est: quoniam quamuis vilis cinis sitis, tamen salutem vestram humanitas filij mei exposcit. Quomodo? Filius meus natus est de incorrupta virgine, quæ ignara illius doloris fuit sed quæ in virenti puritate integritatis suæ permansit, vt gramen in gloria viriditatis suæ viget: super quod res de cœlo cadit.

26 Et quia virgo illa incorrupta fuit de qua filius meus hoc modo carnem sine peccato assumpsit, ideo & iustum est vt caro eius nunc de fructu

illis fiat, qui sine succo amaritudinis est. Quomodo? Granum frumenti fortissimum & optimus fructus aliorum fructuum est, nec in culmo suo succum aut medullam vt ceteræ arbores habens sed in gramine suo in stipicâ surgens, ita ad fructum suum tendit: nec per calorem nec per frigus amittit fructum productum, sed siccam farinam tribuit. Vt etiam caro filij mei sicca fuit sine omni fecditate humanæ pollutionis per quam humanum genus in amplexibus libidinis viri ac mulieris surgit. Non sic vnigenitus meus natus est: sed in virenti integritate virginea exiuit, vt etiam granum intactum granum frumenti gignit. Nã vt culmus frumenti sine medulla viget, succum granum in puritate spiritus profert, ita etiam beata virgo sine virili fortitudine gignens, sanctissimum filium suum in simplicitate innocentie edidit: qui de eadem matre sua nullum succum peccati traxit, quoniam & ipsa eum sine medulla viri concepit, vt etiam culmus succum grano non tribuit quoniam illud non de medulla stipite viret, sed de sole & pluuia ac de blanda aura viget: sicut & prædicta integerrima virgo, non de viro, sed virtute altissimi obumbrata & infusione Spiritus sancti persula in suauitate calitatis vnigenitum suum genuit. Quis autem illa virgo de voluntate viri ac mulieris orta esset, tam eundem filium suum non ita protulit, sed eum de cœlo venientem, verum Deum & hominem sine voluntate viri in integritate sua purissimum genuit. Quæ quoniam eum in virginitate sua sine sordibus purissimum peperit, ideo & nunc panis qui caro illius veraciter consecratur, purissimus in integritate sua existens, à fidelibus in puritate cordis & sine admixtione diuersitatis suscipi debet, vt filius Israel præmonstrauit: quem admodum in voluntate mea scriptum est: *Memento diei huius in qua egressi estis de Aegypto & de domo seruitutis, quoniam in manu forti eduxit vos Dominus de loco isto, vt non comedatis fermentatum panem.*

27 Quid hoc? Vos qui imitatores filij mei esse vultis, estote respicientes de morte ad vitam, videlicet in memoria vestra habentes saluationem meam diei illius qui filius meus est, qui mortem conculcauit & vitam dedit in quo in salute vestra egressi estis miserabile exilium perditionis, cum scilicet abiecistis densissimas tenebras infidelitatis, ita etiam vos eripientes de mansione diabolice seruitutis, cui in transgressione a se dati fuistis. Nunc ergo de terrenis actibus ad cœlestia respicite, quoniam in diuina potentia de malis eduxi vos ego Dominus: qui cunctis tanta fortitudine præsum, quod virtuti meæ nullum obstaculum contrarietatis obstitit quin omnia acutissime penetrem: ita per filium meum eripiens vos de loco isto, in quo per infidelitatem vestram mortis famulantes in bonis operibus non laborastis, sed in peruersitate vestra iacentes turpiter in eo persististis. Sed quia nunc in vnigenio meo ab oppressionibus ista liberati estis, currite de virtute in virtute: cunctes ne in conscientia vestra mittatis infidelitatem illam, quæ cor vestrum in sua receptione non confortat, sed potius sua amaritudine grauatur. Quid hoc? Nolite diabolus artes sectari, nec cetera signamenta quæ homines in humanis

etiam humanitatem ipsius ostendit, quæ sine conmixtione virilis sanguinis pura & munda existit. Quoniam etiam vnigenitus meus fons aquæ viuæ existens, homines in regeneratione spiritus & aquæ de veteri culpa Adæ emundauit, & eos ad cælestia transtulit, cum pro salute eorum in mundum venit, quemadmodum scriptum est: *Ego quasi fluius Dorix, & sicut ductus aqua exiui de paradiso.*

31 Quid hoc? Deus hominem rationalitate firmans, ei plurima mystica dedit, cum spiraculum vitæ in eum emittens, illum rationalitate sublimauit. Qui dum seductus in mortem caderet, ego filius Dei qui ipsum liberare veni, fluens in decore omnium rigationum infusæ charitatis, & emanans in diffusionem veræ & indeficientis puritatis exiui de secreto supernæ amœnitatis: quatenus homo qui ex reatu suo perierat, misericorditer de perditione eriperetur. Quomodo? Vt innoxius sanguis innocentis innocentæ, in angustia defudantis passionis pro eo effunderetur. Quomodo? In transgressione Adæ cum ipse de paradiso expulsus est, sanguis eius ob expulsionis angustiam quia reus erat, totus inundauit: & sic in angustia illa liquefactus, cum sudore aquæ perfusus est. Et ita sanguini hominis aqua per sudorem admixta cognoscitur. Vnde o homo cum vnigenitus Dei in carne angustiarum cepit, videlicet quando pro humano genere pati voluit, sanguis eius guttas sudoris emisit: ac deinde ipso in cruce suspensus, de vulnere lateris eius aqua cum sanguine emanauit. Et ideo in sacramento illo vbi mysterium passionis eius celebrandum est, aqua vino immisceri debet, quia & de vulnere lateris filij Dei aqua & sanguis effluxit. Sed & in eodem sacrificio vinum aquæ superabundabit, quia & sanguis tabem superat, sicut & lac succum suum quod serum est excedit. Qui autem mysterium hoc celebrant id ita perficiant, quemadmodum eis monstratum est: & vt etiam ibi homines exhortantur, vbi inspiratione mea per sapientiam audiunt vt scriptum est: *Venite comedite panem meum & bibite vinum quod miscui vobis.*

32 Quid hoc? Vos qui stultitiam deponere vultis, venite de ignorantia illa qua Deum nescitis, & de stulto illo per quod in exilium missi estis, & redite in candidam regionem vestram, quæ per speculum fidei in fonte viuientis aquæ vobis præmonstrata est: & pia deuotione comedite panem meum, quem vir in agro non seminauit, & cui terra viriditatem non dedit, sed qui de Deo exiuit, atque in eo permanet. Nam vt panis manducatur, & vt terra conculcatur, sic & filius Dei panis viuus filios hominum præcellit: quia ipse filius Dei in virtute diuinitatis suæ stabilis est, & filij hominum in debilitate carnis suæ labiles sunt: filius enim Dei corporaliter manens in mundo, molliorem liquoris peccati in carne sua non habuit: quoniam sicut ignis panem (excoquens) arefacit, nec ei vllum mollem humorem dimittit, ita & ipse vnigenitus Dei, de fortissimo igne Spiritus sancti conceptus, & de castissima virgine natus, sine vlla contagione peccati in corpore suo substitit. Et ita vt panis hominem reficit, sic etiam & fideles homines per eundem filium Dei in fide nutriuntur:

quia ipse fortissimus fructus est, qui nunquam deficiet. Vnde & vos fideles hunc panem comedentes, bibite etiam pura intentione vinum hoc quod omni prorsus sorde caret, & quod in hanc inanem vagationem non vadit, vbi corruptio immunditiam innocentæ absorbens eam in venenum conuertit.

33 Nam & secundum modum illum primus homo mundus fuit quando creatus est, quoniam in nulla diuersitate erat, sed mundus in carne & sanguine suo fuit. Qui cum prauaricationem faceret, illus est: ita quod postea semper sanguine suum in foetorem immunditiæ mæchiæ sparsit. Quia sicut idem homo honorem innocentæ abiecerat, ita etiam & sanguis ipsius sanguineum colorem suum perdidit, in humana conceptione in liquorem pollutionis subuersus. In quo etiam liquore illa sine fornicatione est donec sanguis appareat, & ita sanguis ille formam aliam accipiens post ortum suum in debilitate iacet donec medulla eius plenitudinem fortitudinis suæ inueniat & donec sensus in ipso per excitationem occultæ suscitationis exurgat. Et tunc ita munda caro & mundus sanguis de veneno expiatus appareat, donec eum noxius calor percipit, qui percussione sua noxiam spumam immunditiæ eiicit. Sed ab his omnibus filius Dei mundus extitit, mundam videlicet carnem & mundum sanguinem habens: ita quod eum nunquam tactus vllius noxij calor tetigit: sed in sanctificatione & honore virentissimæ castitatis manens, nulla contagione violari potuit. Qui tamen in angustia passionis positus, aquam in sanguinem lateris sui effudit: quia sanguis sine aqua in effusione sua non est, sed ita temperatus existit, vt sanguis aquam confortet, & vt aqua sanguinem deliniet.

34 Quapropter & vos qui Deum deuote colere vultis, ita quod vestram salutem amatis, sumite hoc poculum sanctificationis, ita quod temperati vobis vt asperitatem vltionis in lenitate remissionis non sentiat: quoniam & diuinitas & humanitas in superno filio est, per cuius passionem de morte liberati, & per cuius corpus & sanguinem vegetati, societatem in æterna mansione habeatis. Sed ego qui sum initium & finis, iterum dico tibi, o homo, de nobili filio meo qui flos est rosarum & liliū conuallium natus de castissima virgine, quæ eum in integritate sua genuit. Qui partus talis extitit, quod per eum de iniquitate priorum parentum humani generis placatus sum, qui me in transgressione sua ad indignationem prouocauerunt. Vnde & eundem partum semper inspicio, cum corpus & sanguinem filij mei quotidie super altare nomini meo consecratum habeo. Ita quod per ipsum sacramentum tu homo sanctificaris, carnem eius manducans & eundem sanguinem eius bibens. Nam cum ibi sacerdos officium suum exercet sicut illi constitutum est, sacratissimis verbis me inuocans, tunc in eadem potestatem tibi assum qua & ibi aderam, vbi vnigenitus meus sine schismate vllius contagionis incarnatus est. Vnde & corpus eius purissimum & suauissimum in omni sanctitate fuit, ita quod nunc carnem & sanguinem

nem ipsius fideliter suscipientes, tanta dulcedine viuificentur, quod nullum despectum abiectionis patiantur: sicut & in Cantico Canticorum scriptum est: *Quis mihi det te fratrem meum sugentem vbera matris mee, vt inueniam te foris & deosculer, & iam me nemo despiciat.*

35 Quid hoc? Gemitus & deuotio in Ecclesia positorum certissima fide dicit: Quis est ille qui mihi miserrimo homini in ærumnisposito, mitissima oblatione det te sponsum Ecclesiæ, cum te fratrem meum propter incarnationem tuam nomino, sugentem misericordiam & veritatem quæ sunt nutrimenta illa quibus diuinitas homines nutrit, quæ mihi mater in creatone mea est, scilicet cum educatione vegetationis vitam mihi dans. Quid hoc? Quia & nutrimenta Ecclesiæ plena est gratia tua, cum ei plenam vbertatem in sacramento corporis & sanguinis tui tribuis, qui panis viuus & fons aquæ viuæ es. Et hoc ideo facis vt manifestata certitudine inueniam te foris, cum scilicet sciens te filium Dei in cælis, videam te etiam hominem in terra, quem in diuinitate mortales oculi mei cernere non valent: ita vt etiam inueniam te in pane & vino diuini mysterij, quod sacramentum sine pondere deceptionis, & sine ambiguitate fallaciæ est, ac deinde hoc modo deosculer te, quoniam pro salute mea incarnatus es: & quia etiam me participem corporis & sanguinis tui facis, quatenus per hoc quod in mundum propter me venisti, & quod temetipsum mihi tradidisti, iam nulla creatura deinceps me despiciat, cum ipsa voluntatem tuam tibi subiecit semper sequatur, & cum ego præceptis tuis rebellis existens tibi creberrime contrarius inueniar.

36 Nunc ergo vt vides o homo cum sacerdos his verbis quæ in Spiritu sancto constituta sunt, oblato sacrificio ad altare me cæperit inuocare, amen tibi dico, quod in ardente calore meo ibi assum, & pleno desiderio ipsum sacramentum perficio. Quomodo? Quoniam in effectu eiusdem mysterij ardentem charitatem super eandem oblationem expando, videlicet ab initio verborum sacerdotis me inuocantis, & hanc memoriam facientis, quod filius meus in angustia passionis suæ panem & vinum benedicens, in sacramento corporis & sanguinis tui discipulis suis tradidit, vt & ipsi idem pro salute populi facerent. Vere dico vobis, quia nunquam inuocatio ista super huiusmodi oblationem in recordatione vnigeniti mei erit quin mysterium corporis & sanguinis ibi perficiatur: quod carnalis oculus quamdiu cinis est videre non poterit, nisi in fide illud humili deuotione percipiat. Quomodo? Cum ales ouem sibi in nidum suum poni viderit, ardens super illud volat, & calore suo illud fouens pullum educit: ita quod testa oui remanet, & quod pullus ille euolat. Quid hoc? Ego omnipotens cum oblatio panis & vini super altare nomini meo dedicatum in memoria filij oblata fuerit, eam mirabiliter virtute & gloria mea illustrans, in corpus & sanguinem vnigeniti mei transfundo. Quomodo? Ipso miraculo quo filius meus carnem ex virgine suscepit, etiam oblatio hæc in consecratione ista caro & san-

guis eius efficitur. Sed panis & vini species ibi exterioribus oculis visibile cernitur, intus autem sanctitas corporis & sanguinis eiusdem filij mei inuisibiliter manet. Quomodo? Cum filius meus apud homines esset in mundo, apud me etiam erat in cælo, & nunc apud me manens in cælo apud homines etiam manet in terra, sed hoc spirituale & non carnale est.

37 Sic & ego pater omni creaturæ assum à nulla abstrahens me, sed tu homo ab ea te subtrahis: vt cum in aquam vides, facies tua in ea quidem apparet, sed tamen ita vt nullas vires tuas in illa exercere vales, sed cum te ab ea auertis, amplius in illa non appares. Ego autem in huiusmodi mutabilitate non appareo creaturæ, sed assum veraci ostensione, nec ab ea potestatem meam subtrahō, sed in ea fortitudinem voluntatis meæ secundum quod mihi placuerit exerceo. Vnde etiam in sacramento corporis & sanguinis filij mei maiestatem meam veraciter demonstro, videlicet ab initio secretorum verborum sacerdotis donec ipsum mysterium à populo percipiatur, miracula mea ibi mirabiliter exercens.

38 Sed & hoc sacerdotale officium, à prima hora diei vsque ad nonam horam à fidelibus exerceri potest, secundum quod necessitas temporis in moribus hominum inuenit: quoniam & Adam in mane surgens ad horam nonam seductus est: & quia etiam passio filij mei in crepusculo diei inchoata, ad horam nonam consummata dinoscitur: ita quod in cruce moriens expirauit, & morte sua mortem viriliter superauit. Vbi & Ecclesia vnigenito meo assistens, dotem suam ibi suscepit: quod & nunc à filijs eiusdem Ecclesiæ celebrandum est.

39 Hoc autem officium à sacerdotibus in sacrificio in ieiunio ventris & non in repletionem eius celebrandum est, ne coagulatio escharum spirituale desiderium euacuet: quoniam prius etiam sumi debet spiritualis epulatio, & postea carnalis refectio: & quia etiam spiritus honorandus est, & caro refocillanda. Nam hoc sacramentum spirituali desiderio & non carnali cupiditate accipiendum est, & ideo in ieiunio, & non super epulis percipi debet, nisi in necessitate illa, si homo in hac opinione positus est, quod de mundo transiturus sit. Sed filius meus circa finem diei corpus & sanguinem suum discipulis suis dedit, quoniam eis verum mane vitæ attulit. Et quia etiam in consummatione sæculi, morte in hominibus temporaliter transeunte electi sicut sol in regno meo fulgebunt.

40 Ethoc modo ipse vnigenitus meus resurrectione sua demonstrauit animas iustorum ab inferno se abstrahere, & genus humanum in reurationem æternæ vitæ se reducere, quam reprobi Angeli perdiderunt, mortem nullo alio eis suggerente appetentes: ita quod à nullo alio infidiatore quam à seipsis seducti sunt, cum nec gustum peccati in seipsis habent, velut homo in fragilitate corporis sui habet. Vnde & homo quando ab infidante seductus est fragilitatem corporis habens, à subleuante etiam ad vitam reductus est, & diabolus corporalem grauedinem non habens in peruer-

ueritate sua relictus est. Sed & homini vera & salubris relectio in perceptione corporis & sanguinis filij n. ei data est, vt per hoc sacramentum inuisibiliter in anima refocillatus surgat, & inuisibili aduersario suo viriliter resistat.

41 Qui autem idem sacramentum in maiori aut minori quantitate percipiunt, sic intelligant, quia & ille qui plus & ille qui minus accipit vnam eandemq; vim percipiunt: quoniam hoc sacramentum non in quantitate, sed in sanctitate est. vt percipientes secundum fidem ipsorum saluat: vt de manna sic scriptum est: *Feceruntq; ita filij israel & colligerunt alius plus alius minus: & mensi sunt ad mensuram gomor: Nec qui plus collegerat habuit amplius, nec qui minus parauerat repperit minus: sed singuli iuxta id quod edere poterant, congregauit.*

42 Quid hoc? Supernum sacramentum iuxta id quod eis praeceptum est attendit filij electionis, qui Denm ardentem videre desiderant: & colligunt illum in cordibus suis, secundum doctrinam principalium magistrorum suorum, & secundum id quod ab eis didicerunt, scrutantur illud in animabus suis: alius plus deuotionis, & alius minus intentionis in secreto cordis sui habens. Vnde & cum ætimatione sua metiuntur, secundum id quod in animabus suis sentiunt, discernentes fidentiam quam in Deum habent, nec eam diuidentes, sed ipsam integram habentes, & quanta & quali deuotione corpus & sanguinem redemptionis sui percipiant considerantes. Sed idem sacramentum non erit huic sanctius qui plus ex eo perceperit, nec illi contractius qui minus ex eo semperit: sed secundum fidem eius qui illud percipit, & cum illum minabit. Quapropter o homo in magnitudine percipiendum non est, quia fortissimus Deus tam in parua, quam in magna oblatione huius mysterij est: & ideo qui illud percipit, solum hoc attendant, quod trinum & vnum Deum firma & integra fide in corde suo habeant. Et sic quisque fidelis sincero & recto corde secundum id quod possibilitas fidei in ipso exposcit, vires animæ suæ congregat, cauens ne alius aut profundius diuinitatem scrutetur, quam sensu aut cogitatione sua capere potest: sed sobrie vt in Spiritu sancto doctus est, timori domini subiectus sit: quoniam homo pauper cinis est.

43 Sed vos o stulti homines, nolite dubitare an sacramentum istud quod hoc modo vobis demonstratum est, corpus & sanguis filij mei sit. Recordamini ergo vnde Adæ carnem & sanguinem creauerim. Videlicet de limo terræ. Quid ergo vobis videtur? An possibilis est mihi de oblatione ista facere carnem & sanguinem filij mei, an de limo terræ facere hominem? Sed vir semen de sanguine suo fundit, & foemina suscipit illud. Et quid tunc amplius addunt? Nihil omnino aut in creatione aut in carne infantuli. Quis ergo format hominem in carne & in ossibus, ac in medullis, & in pulchra facie eius, nisi ego pater omnium? Sed pater & mater non habet illam potestatem facere & creare infantulum, nisi quod tantum in ardente libidine sanguinem suum excutiant, & postea nullam potestatem in ea formandi habent. Nunquid videre

potestis quomodo hæc fiant, nisi quod ea cernitis in formis suis? Tu autem o homo dicis: Ego non video hanc oblationem, carnem esse & sanguinem, vt hominem corpus & sanguinem esse cerno. Ad quod tibi respondeo: Vos vidistis filium meum in corpore & in sanguine, mortalem in terra, qui nunc immortalis in cælo est: & ideo corporalibus oculis eum modo videre non potestis, nec etiam quomodo caro & sanguis eius in altari consecratur: quod sacramentum propter gloriam sacerdotis ibi non fit, sed propter gloriam vniuentis mei, qui hoc officium cum discipulis suis in cena sua peregit. Sed vt me in claritate mea quamdiu mortales estis, videre non valetis; sic etiam nec carnem nec sanguinem filij mei carnalibus oculis vestris carnaliter videtis, secundum quod ea quæ inuisibilia sunt, perspicere non potestis, sed secundum hoc quod mortalis obtutus vester ea quæ visibilia sunt, visibiliter capere valet.

44 Hoc autem sacramentum in triplici materia mihi offerendum est. Quomodo? In pane, & vino, & aqua, ob honorem Trinitatis. Vnde si de his tribus aliquid defuerit, tunc ibi Trinitas veraciter non colitur: quoniam in vino intelligitur Pater, in pane Filius, & in aqua Spiritus sanctus: ita qui vinum sine pane & sine aqua offert, Patrem colit, sed Filium & Spiritum sanctum negat: aut qui panem sine vino & sine aqua dat, Filium habet, sed Patrem & Spiritum sanctum abicit: aut qui aqua sine vino & sine pane vitur, Spiritum sanctum attendit, sed Patrem & Filium recusat: aut qui vinum & panem sine aqua dat, Patrem & Filium habet, sed Spiritum sanctum abicit: aut qui vinum & aquam sine pane offert, Patrem & Spiritum sanctum colit, sed Filium negat: aut qui pane & aqua sine vino vitur, Filium & Spiritum sanctum attendit, sed Patrem recusat. Ergo in hoc sacramento diuisio non fiat, quia & ego indiuisus manens, in tribus personis vnus Deus inseparabilis sum: sicut & cogitatio, voluntas & opus in vno homine sunt, sine quibus homo non est.

45 Quod si in isto sacrificio defectus fuerit, ita quod ibi aut panis, aut vinum, aut aqua negligitur; vere tunc ille ex cuius negligentia hoc euenit, graui vinctus subiacebit. Nam si hoc scienter per negligentiam teporis, seu infideliter per dubitatem incredulitatis actum est, illum qui huic reatu subiacer, ab oculis meis eijsim, nisi ipse graui poenitentia ad se reuersus, seipsum pro hoc grauiter poenitendo puniat: vel si hoc ignoranter per negligentiam obliuionis euenit, tunc ille qui in hoc reus est, de hac culpa sua in correctione poenitentiae mihi reponitur: vnde nec in hoc mysterio quicquam deesse debet. Nam sacramentum hoc, sacratissima sanctificatio in omni sanctitate est, & propterea caro ista & sanguis iste omni fide & deuotione accipiendus est.

46 Quicumque hanc sacratissimam carnem accipit,

pit, & sanguinem eiusdem mysterij sumere non recuset: quoniam filius meus super omnia est mundus, & speculum in virtutibus, ac ideonobilissimus sanguis eius est accipiendus, nisi præ simplicitate accipientis sacerdos timeat periculum effusionis: & tunc illo accepturo fiat secundum simplicitatem infantium, quibus esca panis conceditur, & potus vini denegatur: ita & isti hæc sacrosancta caro tribuatur, & fluens sanguis lubratur, ne maius periculum inde oriatur, & quia etiam illa sacrosancta caro sanguini suo, & sanguis ille carni suæ in vna sanctitate coniunctus est. Quod si homo ille huiusdilcretionis est, quod possit mysterium custodire, tunc cum ei illa sancta caro ad comedendum datur, tunc & sanguis eiusdem carnis ipsi ad potandum datur.

47 Sacerdos autem qui hoc sacramentum celebrat, diligenter ijs indumentis quibus antiqui patres edocti per Spiritum sanctum, ad idem officium indui constituerunt, velitus sit: & accuratissime verba illa quæ Spiritus sanctus eisdem patribus ad celebrationem huius mysterij inspirauit, attendat, sollicite cauens, ne quicquam in eis omitat: deuotissime etiam inspiciens, ne exemplum hoc transcendat, ubi filius meus panem & calicem accepit, & discipulis suis ad manducandum & ad bibendum dedit. Sed qui in indumentis aut in verbis ad hoc officium pertinentibus, quicquam per negligentiam obliuioni ignoranter deliquerit, graui & salubri poenitentia corpiendus est. Attamen misericordiam meam quatenus inueniet, quia transgressionem istam non in voluntate aut in malitia carnis sui perpetravit.

48 Qui vero id sciens aut per indeuotionem voluntatis suæ, aut per nequitiam cordis sui in eisdem sacramentis transgressus fuerit, hæc offensus dicam: Serue nequam, cur non eras sacerdotali veste recte indutus, vt in Spiritu sancto tibi influerunt antiqui maiores magistri tui, in significatione spiritualis officij, vt mihi semper ministrant Angeli mei? Et cur etiam neglexisti modum verborum illorum quæ tibi in Spiritu sancto tradiderunt idem patres tui in consecratione corporis & sanguinis filij mei, ad salutem & gloriam generis humani? Vnde qui in hoc reatu culpabilis est, inde mihi responsurus est, si non graui afflictione poenitendo seipsum punierit.

49 Sed sacerdos qui perillas istas ad altare meum offert, inde ieiunus his epulis non recedat, sed refectionem animæ suæ in corpore & in sanguine filij mei percipiat. Quod si nouit grauioribus oneribus se grauatum & his epulis indignum, tunc non præsumat ad mensam meam accedere, nec illotus à fœtore criminum suorum filium meum tangere: vt illi & mensam & gloriam natiuitatis suæ contaminauerunt, qui caput lucentis lucernæ crudeliter absceiderunt. Quapropter & iste qui ita contaminatus est, varietatem pestis suæ summo sacerdoti scilicet filio meo ostendat, & etiam coram alio mortali sacerdote se accuset, qui sibi remedium consolationis cum poenitentia demonstret: & sic demum ad officium suum purifacatus accedat.

50 Sed ego pater omnium, secretam dispositio-

nem sacratissimi colloquij per quod me sacerdos ad altare inuocare debet, in multis & in magnis sermonibus esse nolo, sed in recta ordinatione priorum magistrorum, quos donum sancti Spiritus in recta admonitione me inuocare edocuit: & hoc in multiplicitate stultæ sapientiæ esse non debet, sed in simplicitate cordis: quia in multiloquio non delector, sed in puritate cordis illorum, qui me deuote quærunt, & qui me in ardore charitatis benigne amplectuntur. Alias enim electis meis cum me quærunt gratiam meam secundum vicissitudinem donorum Spiritus sancti impendo, in hoc autem sacramento me totum ipsis ostendo: quoniam filius meus in me & ego in ipso, & Spiritus sanctus in nobis & nos in ipso & vnum in diuinitate sumus, sicut & corpus & anima, & vires illius vnus viuens homo est. Vnde qui ad hoc sacramentum accedit, caueat ne ita veniat vt gloriam diuinitatis offendere possit.

51 Sed tu ô homo dum ceteri homines ad percipiendum ipsum sacramentum ad sacerdotem accedunt, quinque modos in eis consideras, quia illi qui perceptionem diuini mysterij à sacerdote suo accipere desiderant, quinque sensus corporis sui à fœce peccatorum suorum emundant, & eos à subripiente immunditia, digne & laudabiliter custodiant, vt tanto salubrius idem percipiant.

52 Quapropter etiam ex ijs qui ad ipsum sacramentum vt vides accedunt, alij in corpore lucidi & in anima ignei sunt, quoniam ipsi claritatē fidei ad ipsum sacramentum habentes, non dubitant quin verum corpus & verus sanguis filij mei sit: & ideo dum illud hac fide percipiunt in carne sua vegetantur & sanctificantur, ita vt per hoc mysterium sanctificati, post resurrectionem in eodem corpore suo appareant in cælo: atque in anima sua igneo dono Spiritus sancti transfunduntur & accenduntur, quatenus hac illustratione perfusi, terrena respuant & cælestia deliderent. Quomodo? Quia vt à vento ignis incendium excitatur, sic & isti per sacramentum hoc vt in superno amore ardeant, imbuuntur.

53 Sed alij in corpore pallidi & in anima tenebrofi videntur, quia tepidi in fide, firmam fidem ad idem sacramentum non habent, sed duri sunt sapientiam intelligere, veluti puer cuius opera in stultitia sunt. Nam foris in auditu auris audiunt, & in tarditate cordis sui ea quæ ipsis de ipso sacramento dicuntur, non sapiunt: ita quod illa libenter in fide perfecte comprehendere: sed tamen præ dubietate quæ in ipsis est, non possunt intueri, quanta sanctitas in illo sit. Vnde & in interiori homine tenebris circumdati sunt, quoniam mentem suam sursum ad perfectionem illam eleuare non valent: quia in peccatis cōcepti, præponderare corporalibus fragilitatibus ad perfectionem credulitatis illius graues sunt, spiritui tamen plus cōsentientes, ita quod fidem libenter intelligerent, si præ tepore cordis sui possent. Qui enim maioribus oneribus peccatorum in operibus suis nondum sunt grauati, hos quauis veluti inuitos spiritui cōsentire oportet: quoniam anima maiorem potestatem adhuc habens, quia nondum in peccatis interrepta est, corpus

volunt.

voluntati suæ subiicit. Nam hæc sunt certamina quæ sunt inter corpus & animam, quia anima corpori vult dominari: quoniam ipsi contrarium est quod caro in concupiscentia sua habet quod peccatum est, & corpus designatur iustitiam quæ in desiderio animæ est, quia ipsa vitam diligit. Quid hoc? Quod mortuum est, mortuum appetit: & quod viuit, viuens diligit. Quomodo? Caro amat peccatum, & anima diligit iustitiam: & in hoc sibi aduersantur, & raro sibi consentiunt. Sed vt puer sine labore & sine intellectu sensus sui pascitur & saturatur, ita & isti homines hoc sacramento quasi per ignorantiam viuificantur: quoniam illud nec per insaniam nec per contumaciam dedignantur, sed tantum simplici animo amplectuntur.

34 Quidam verò in corpore hirsuti & in anima multa immunditia humanæ pollutionis perfusi sordent, quoniam isti in carne sua turpes & impudici sine pudore exsistentes, & facie vitiorum se polluent, vt porcus luto se inuoluit, hoc modo animam suam diuersa forde peccatorum humanæ contagionis inficiendo contaminant. Et cum ipsi in his vitiis sordentes ad sacramentum corporis & sanguinis filij mei ita illoti accedere non verentur, graui examinatione pro hac præsumptione sua emundandi sunt. In qua tamen purgatione misericordiam meam eis non denego, quia in mentibus eorum dignam pœnitentiam assurgere præuideo.

35 Alij autem in corpore acutis huius spinis sepi sunt, & in anima leprosi apparent, quia in corde suo ira, odio & inuidia circumdati, lenitatem, dulcedinem, & charitatem his spinis iniquitatis à se expellunt: vnde ita mala appetentes, & bona deferentes, atque in irisione cæteros homines contumelia afficientes, animam suam velut pessimis viceribus immundam reddunt. Qui cum hoc modo ad diuinum mysterium accedunt, seipsos grauius lædunt: sed tamen oculos meos ad eos conuerto, cum se in amaritudine punientes, gratiam meam pœnitendo postmodum requirunt.

36 Quidam verò in corpore sanguinei & in anima velut putridum cadaver fœtidi videntur, quoniam ipsi cruenta manu diuisionem in hominibus facientes, animam suam quali putrescente tace crudelissime peruerlitatis, fœtidam reddunt: quia timorem meum non inspicientes, hoc quod in homine constitui sua crudelitate destituunt. Vnde si ipsi hac contaminatione coinquinati corpus & sanguinem filij mei percipere non timent, seipsos graui læsione deiiciunt, quoniam ita illoti sacramentum hoc contingere præsumunt: sed tamen fons saluationis eos postmodum pertransibit, si digna pœnitentia seipsos ab hac nequitia sua lauare studuerint.

37 Sed ex his omnibus dum quidam eadem sacramenta percipiunt, alij velut igneo splendore perfunduntur, alij vero obscura nube obtenebrantur, quia dum credentes ad mysterium corporis & sanguinis filij mei accedere satagunt, tunc ij qui illud deuota mente & pura fide in bonis operibus fulgentes percipiunt, dono Spiritus sancti tam ad salutem corporis quam animæ suæ illustrantur: & illi qui illud contrario corde & vacillante animo

in peruerlis actibus torpentes sumunt, præsumptiuæ infelicitatis præsumuntur. Nam si exterior & interior sibi ipsam huic sanctitati illoti tenent, præsumplerunt. Nam homo qui peccatum maxime est quod non timent se peccati simplici fornicatione educens seminem, aut cum muliere, aut se discerpens, aut cum cæteris hominibus in homicidio in sibi occurrentibus, & ceteris corruptis temere præsumit accipere sanguinem filij mei sine purgatione sine pœnitentia correctione, & ceteris diligenter iudiciali ignem contumaciter. Quomodo? De hac præsumptione vt aurum in fornace examinatur, & puluis huius præsumptionis in fornace quia pollutus & incorrectus in fornace innocentis agni accessit. Quomodo? dictum est ad sanctificationem meam, & ceteris filij mei accesserit, & ceteris sumplerit, ad iudicium sibi imponitur. Sicut Paulus amantissimus inquit, *que manducauerit panem vel bibet, & ceteris* *autem seipsam homo, & si de peccato* *lice bibat Qui enim manducat & bibit, & ceteris* *cum sibi manducat & bibit, non tamen* *mini. Ideo inter vos multi infirmi* *munt multi.*

38 Quid hoc? Vere dico vos, qui panem vitæ, vel qui sumptum salutis quod sacramentum illius est qui in terra est, ita quod hoc inique non licet in peccatis, in hoc culpam non modo? Quia corpus & sanguinem filij mei Saluatoris mundi manducat, & bibit, cum pronus ad malum est, & ceteris, & oblitus timoris Domini palatium salutiferæ redemptionis de & homicidio ibi facit. Quia in multis vulneribus seipsam in deterlione & sine lauactione, & ceteris celans, sacramentum hoc te, & ceteris pter & ego illi dico: O miserum, quomodo audebas in lacrimis faciem tuam mittere, quem ita per se leses ciues inspicere. Vnde & ceteris corpore & in anima tua ex, & ceteris reatum tuum non correxeris, & ceteris nem mortuorum correptione illa. Et ideo fidei inspectione præsumunt, ille, qui hic purgator sui est, & ceteris uotione considerationis suæ, & ceteris accipiat, & de poculo ita, & ceteris ita ad indeficientem refectum, & ceteris riem debilitatis animæ effusum, & ceteris cramentum male tractatum, & ceteris te non purgans illud in dicitur, & ceteris cium vltionis sibi imponit, & ceteris manducat & bibit: non tamen

ne sua ledere aut obscurare mysterium prauales, sed seipsum condemnans. Et quia in vitiis fordescentes ita ad sacramentum hoc accedere præsumitis, ideo sunt in vestro consortio multi infirmi, scilicet illi qui in sanctitate ista medicinam animæ querere nolunt, sed qui sibi ipsis amarissimam infirmitatem in eisdem sacramentis imponunt, quoniam ea sibi ad iudicium lumunt. Et etiam multi imbecilles, videlicet illi qui in lege Dei ita debiles sunt, quod nullo modo inspicere volunt, quis ille sit quem tam indigne suscipiunt. Quid hoc? Quia nolunt considerare quomodo Dominum timere & venerari debeant, aut quomodo amara penitentia carnem suam puniant, quam ita in vitiis enutrierunt. Sed quoniam ita negligentes sunt, idcirco etiam in obliuione huius negligentie obdormiunt multi, nescientes nec scire volentes quomodo peccata sua deslere debeant: velut homo cum in dormitione somni est, nec ita intelligit quid vel quomodo in corpore suo sit. Vnde tu homo cum nec in confessionibus, nec in penitentia per te purgatus, corpus & sanguinem filij mei illotus accipis, tunc in tremenda exquisitione de hac præsumptione sordis peccatorum tuorum ita examinaberis, vt & multum de immunditia illa quam in te habet purgatur, cum eam in seruire suo ab se eiecit.

59 Idem quoque sacramentum tanta diligentia & sollicitudine à sacerdotibus & à populo tractandum & custodiendum est, ne à quoquam ita negligatur, vt super terram neglectum proiciatur. Quia si per torporem neglectum super terram ceciderit, contumaciam illam per zelum meum, aut in terra, aut in homine vlciscor, nisi ipse homo penitentia & amaris verberibus se puniat: quoniam caro & sanguis, carnem & sanguinem restituere debet. Quomodo? Caro & sanguis hominis in homine lugerebunt, quod caro & sanguis filij mei negligenter ab homine tractata sunt: sicut & tunc terra contremuit, & vt homines in timore concussi sunt, & filius meus in cruce positus spiritum tradidit.

60 Sed si tu, o homo, in instabilitate cordis tui in teipso dixeris: quomodo oblatio ista in altari corpus & sanguis filij mei efficiatur, tunc & ego respondeo tibi: Cur hoc, o homo, interrogas, & quare hæc sciscitaris? Num hæc à te requiro? Quid scrutaris secreta mea de corpore & sanguine filij mei? Nec ista à te requirenda sunt, sed tantum in magno timore & veneratione ea suscipiens, diligenter custodi, & amplius de hoc mysterio non hæsitare. Nam me tam temere non debes tentare. Et quid hæc ad te? Sed in certissima fide require me. Cum enim totam fidem tuam in spem meam, tunc non quæro à te quid sit corpus & sanguis filij mei, vel quomodo mysterium hoc in altari consecratur. Et quis quærit te o homo an in igne ardorem ignis non sentias? Nullus. Sic necti in secretis meis temere require me, ne inde lædaris. Quod si ea cum deuotione animi tui querere volueris, tunc ea in oratione & fletu & ieiunio diligenter quære: sicut & antequam patres tui illa certissime quæserunt, & frequenter eis reuelata sunt. Cumque illa hoc modo scrutatus fueris & ea inuene-

ris, tunc quod reliquum est, Spiritui sancto relinques. Sed qui ad sacramenta hæc accedunt, non per deum sed per rectam viam veniant: ne ab eis proiecti, magnum casum ruinæ patiantur.

61. Quomodo? Nam pessimus deceptor, qui sine electione, & sine consecratione principalis vocationis cathedram pastoralis officij fallaciter sibi usurpauerit, & nequissimus raptor, qui pastorem suum expellens per sibilos sibi consentientium cathedram eius violenter inuasit: isti aut per seipsos sua voluntate graui vindictæ subiacebunt, aut per zelum meum grauem sententiam inde sustinebunt: quia in pessima amaritudine ipsi sunt illum imitantes, qui in seipso maximum honorem habere volens, ab omni gloria felicitatis in mortem deiectus est: & quia etiam Bala sequuntur, qui sibi ita illudit, quod se Deum fallaciter nominans, in dissipationem datus est. Et si in hac peruersitate mendacij & præsumptionis suæ sacros ordines meos dare se simulauerint, tunc illi qui ab eis hoc modo potius inficiuntur quam deliniantur, ita in conspectu meo computantur, veluti ij à populo derelicti habentur quos pueri in iocis & in ludis suis sibi iocularias personas constituant. Sed vt hoc in hominibus vanum est, ita & illud apud me ludibrium est, quod huiusmodi inuadores in deceptione sua se facere simulant. Vnde quia ædificatio eorum praua esse probatur, stare non potest, quoniam casura est. Et ideo si in templo meo quicquam in sacris ordinibus ædificare visi sunt, delendum est: quia iustitiam non habens, frivolum esse dinoscitur. Ergo ab hac te, per meritum suum respiciant, ne in penis confortes illius fiant, qui dum plus quæreret quàm deberet, ab altitudine in profunditatis abyssi missus est. Sed & ille laniator, qui vocationem sacerdotalis officij nõ habens, per infamiam mentis suæ ita iroso ad altare meum accedit, tanquam illud sit aut ioculator, hic mensam homini meo consecratam temere tangens, sacram videlicet oblationem offerre volens, quod sui officij non est, filium meum duro cruciatu vulnerare non timet. Quomodo? Vt incredulus sua incredulitate Deum inuadit, & vt vesanus sua infania in ignem currit, sic iste me Deum nesciens, nec ardentem ignem me sentiens, timorem meum abiicit: nec mansuetudinem meam diligit, sed filium meum vulnerat, cum non vinctis labijs sermonem illum dilaniat, quem ipse vnigenitus meus sponse suæ contulit, cum ei corpus & sanguinem suum in dotem dedit. Vnde huic tam temere eum inuadenti dicitur: Quis tangit filium meum ram contumax & non vinctus? Sed iste qui hoc modo ad altare meum accedit, quoties filium meum prædicto secreto sermone inuocare præsumit, toties eum vulnerare contendit: non quod eum ita villo dolore cruciet, sed quia eum tam præsumptuose tangere non timet. Qui si in hoc contemptu sine penitentia permanserit, inter illos in penis stabit, qui filium meum sine causa vulnerauerunt. Quapropter ne hæc tormenta sentiat, in annotatione afflictionis sibi assumat, ita tamen ne amodo ad ministerium altaris mei accedere presumat. Cæteri autem qui sub sacerdote in seruitio Eccle-

stati-

fiat officij ministrare consentiunt, caueant ne sine modo iustitiæ eidem ministerio appropriare præsumant, ne sicut iudicium illam sibi fallaciter usurpauerint, tunc informes & impoliti inuenti à constructione Ecclesiasticæ edificationis iusto iudicio eiiciantur. Volo enim vt ministri mei, sine dolo & sine forde in conspectu meo mundi appareant. Quomodo? Vt recta electione ad altare meum accedant, & tunc etiam ibi sine immunditia mihi assistant.

62. Quomodo? Ne ad sæcularem copulationem respiciant, quia spirituales elegerunt. Quomodo? Quia seruitutem meam adierunt. Sed si quis eorum ardenti libidine carnis suæ vitur, corpus suum abstinencia & ieiunio maceret, atque frigore se & flagellis castiget. Quod si tandem in pollutionem mulieris labitur, tunc contaminationem illam velut ardentem ignem & mortiferum venenum fugiat, atque amara penitentia vulnera sua detergat: quoniam volo vt mihi in castitate seruiatur. Quomodo? Quia & filius meus castissimus erat, qui & hos omnes ecclesiasticos ordines in seipso demonstrabat. Quomodo? Videlicet obsequendo, precando & offerendo. Quomodo? Quoniam & circumcisio cum suo obsequio tetigit, & prophetia cum suo clamore demonstrauit: ac ipse per seipsum hominibus prædicauit, & tandem viuum sacrificium in ara crucis se obtulit. Et quia ipse seipsum in castitate holocaustum dedit, sic & illi castitatem eius imitentur qui ei ad altare holocaustum offerre conantur. Qui tamen non solum castitatem in alijs tenebunt, sed & in seipsis eam conseruabunt. Quomodo? Vt sacerdotes à contagione mulieris se custodire debet, sic etiam à seipso se contineat, scilicet cauens ne tactu manuum suarum pollutionem de se educat, ita ne strepitus libidinis in ipso ærumnose tumultuet. Nam crimen Adæ hominibus mortem inferens, in ipsis sensus fornicationis excitauit: & ideo carnem suam homines cõstringant ne calibus mortis turpiter subiaceant. Quomodo? Quia filius meus mortem superauit, & ipse vitam dedit. Qui quoniam in integritate virginis pudicitie carnem assumpsit, idcirco etiam casti esse debent, qui ipsi famulari desiderant vt ex diuino præcepto scriptum est: *Estote parati in diem certum, ne appropinquetis vxoribus vestris.*

63. Quid hoc? Qui Deo singulariter seruire vultis, tollite cum voluntate cordis vestri parati in diem serenitatis illius, ubi sancta & ineffabilis trinitas veraciter apparet mirabilia sua in magno miraculo demonstrat. Et ideo si sibi Deo digne appropriare vultis, caute ne carnali affectu vos coniungatis carnalibus copulis, videlicet ne sanguinem vestrum sanguini fragilioris estimationis commisceatis. Quod vos o sacerdotes & ceteri ministri mei qui sub spirituali nomine militatis, cauere debetis: quia etiam nec Apostoli quos subsequuti estis, se in diuersa diuidebant, nec vobis tale exemplum relinquebant.

64. Nolo enim vt duæ copulæ scilicet spiritualis & carnalis illud in sacerdotibus sint, quoniam sacerdos iustitiam Dei sibi copulabit, ita vt vxor eius sit: cum qua ceteros populos enutriet & doce-

Vf. Hildeg.

bit, vt pater filios suos educare & docere solet. Et quomodo aptum esset vt sacerdos duas copulas in recta mensura exerceret, quæ sibi in diuersitate contrariæ sunt. Quomodo? Vna carnalis & alia spiritualis.

65. Et cum sacerdos pastor & pater illorum hominum sit qui carnale coniugium habent, si tunc ipse æquali modo possideret, quis tunc ipsius sacerdos esse deberet? Nullum alium sacerdotem habere posset qui ipsi præfesset, quam diabolum qui sacerdos illius esse deberet, quoniam & eum venenum sub melle abscondentem imitatus fuisset. Quomodo? Quoniam vt diabolus malum sub bono abscondit, ita etiam huiusmodi sacerdos qui turpitudinem suam magis sepuntur quam castitatem diligant, carnale copulationem sub spirituali coniugio, quasi venenum sub melle celare nituntur. Sed quia filius meus totus in castitate est, ideo etiam & hi castitatem amare debent, qui corpus & sanguinem eius in altari tangunt: quem admodum scriptum est: *Sacerdos, & scortum, & vlti prostitulum non ducet vxorem, nec eam qua repudiata est à marito, quia consecratus est Deo suo, & panes propositionis offert.*

66. Quid hoc? Ille qui ad hoc positus est, vt sacrificium Deo offerat, iniustitia diaboli qui in omni spurcitia totius iniquitatis communis autor est non diligit, nec etiam sensus suos ita viliter deiiciat, vt cum iugum meum ferre vult voluntatem carnis suæ contra iustitiam Dei, & contra exempla antiquorum sanctorum turpiter amplectendo sequatur, ne ita immunditiam illam qua repudiata est ab eisdem antiquis patribus suis (cum eam de statu antiqui serpentis esse cognoscerent) in contumeliosis actibus perficiat. Has ergo fordes ipse deferens, amator iustitiæ Dei fit, quoniam in sanctitate consecratus Deo suo est, videlicet à carnalibus concupiscentiis in operibus nascentium filiorum abstractus. Vnde ita sobrius & impollutus existens, panem illum qui pro salute hominum in mensa consecrationis ponitur, offerre potest. Quid hoc? Scilicet quia sacrificium illud quod est vita viuendum, & refectio animarum, speculumque omnium virtutum: quæ per sanctam innocentiam in forma castitatis perpicuæ sunt ab omni forde mundissimum est. Quapropter & illi qui idem sacrificium oblaturi sunt, sine spurcitia pollutionum esse debent, se etiam continentes ab epulatione & ebrietate, à ioco & à risu, atque à leuius & incompositis moribus: sed sint reuerentia illa, vt successores antiquorum patrum de quibus plantati sunt conuenit, & in dignitate illa vt honorabiles patronos decet. Et etiam ita viuant re sint duplices in duabus personis, id est ne simul in seculari & in spirituali via ambulent: quia difficile est duobus dominis simul famulari, vt etiam filius meus in Euangelio testatur, dicens: *Nemo potest duobus dominis seruire.*

67. Quid hoc? Nullus qui mortalem tunicam indutus est, valet præ teneritudine sensus & corporis sui duobus dominis pariter & æquali obsequio seruire exhibere. Quid hoc? Quia non potest

g

domi-

domino rectitudinis, & domino iniustitiæ simul famulari. Quare? Quoniam rectitudo iniustitiam abicit, & iniustitia rectitudinem impugnat. Sic etiam sacerdos non potest simul & pari deuotione habere ancillam & dominam videlicet carnalem copulam & spirituale consortium: quia hæc duo in perfectione simul esse non valent. Quoniam illud quod carnale est, impugnat hoc quod spirituale est, & spirituale deprimit illud quod carnale est. Quod & Paulus amicus meus cognoscens, illud ita esse voluntate mea demonstrat, cum dicit: *Oportet ergo Episcopum irreprehensibilem esse vnius vxoris virum.*

68 Quid hoc? Necessè est vt ille qui cæteris hominibus in officio spiritualis magisterij præeminet, ita vitam suam constituat, ne scandalum offensionis & reprehensionis in eo inueniatur. Quomodo? Quia sacerdos duas personas habere non debet, ita vt simul maritus carnalis vxoris, & vir spiritualis coniugis sit: sed vnius vxoris vir scilicet Ecclesiæ in sanctitate erit, quæ vnica in filio meo est, quoniam vna Ecclesiæ in ipso surrexit. Sed hæc quamuis vnitas, tamen plurimos maritos habet, quia cum sacerdotibus filij mei qui quotidie in officio ipsius sunt, nuptias peragit: virgo tamen in integritate sua permanens, quoniam in ipsa fides incorrupta est. Quapropter & idem Paulus vas meum non dixit vt hæc vxor vnius mariti esset, quia sacerdotibus illis qui vsque ad nouissimum diem in eodem vnigenito meo surgunt, coniuncta est, vsque dum etiam nuptiæ illæ veniant, quæ nunquam vlla mortalitatis instabilitate deficiant. Sed & illi qui sub sacerdotibus in seruitio altaris mei proxime ministrant, eiusdem vxoris mariti sunt, quemadmodum idem Paulus fidelem doctrinam hominibus per me præbens locutus est, dicens: *Diaconi sint vnius vxoris viri, qui filijs suis bene præfuit, & suadonibus.*

69 Quid hoc? Isti qui sui iuauinis obsequio sacerdotibus assistunt, sint vnius vxoris fidei coniunctione mariti. Et quæ est vxor illa? Videlicet castissima sponsa, quæ nulla corruptione lædi potest, vt mulier illa corrumpitur quæ virginatis florem & innocentiam suam perdit quam in initio desponsationis suæ habet, cum adhuc cum sponso suo incorrupta manet. Vnde & illi desponsatores cum hac vxore iustitiæ tam fideliter conuersentur, vt & ipsi qui adiutorio eorum in spiritu & aqua regenerati sunt, bona exempla virtutum præbent: vt & etiam officio suo quod ad munimen Ecclesiasticæ mansionis pertinet, fidei sollicitudine infundent: quemadmodum secularis homo filiis suis & domui suæ omnem deuotionem procurantibus suæ intendit. Sponsam enim istam ostendit Paulus amicus meus sacerdotibus & cæteris ministris altaris mei, quatenus illam sibi in vxorem eligerent, & carnalem coniugem non appetterent. Nam nec idem Paulus, nec cæteri discipuli filij mei, nec reliqui patres scilicet eorum sequaces hoc exemplum per semetipsos illis dabant, vt carnalem coniugem acciperent, & illam desererent, quam sibi prius in spiritualem vxorem

elegerant. Sacerdos enim qui tam contumax in peccato est, vt mulierem secundum voluntatem carnis suæ illicite accipiat, adulterium perpetrat: quoniam rectam vxorem suam, id est Ecclesiam, quæ sibi spiritali officio desponsata erat, deserit, & aliam secundum libitum mentis suæ impudice ducit. Sed quamuis sibi difficile sit vt in hoc ardore se constringat, tamen propter supernam amorem à concupiscentiis istis se contineat, vt etiam filius meus in Euangelio hortatur, dicens: *Sunt etiam eunuchi, qui de matris vtero sic nati sunt: & sunt eunuchi, qui facti sunt ab hominibus: & sunt eunuchi, qui se ipsos castrauerunt propter regnum celorum: qui potest capere, capiat.*

70 Quid hoc? Quoniam sunt aliqui homines, qui de materno vtero ita egressi sunt, quod præ frigiditate vel imbecillitate corporis sui coniuges habere non possunt. Vnde propter hanc continentiam suam, vtilitatem mercedis non accipient, nisi quod solum de opere illius peccati pœnas non sustinebunt: quia de peccato quod non perpetraverunt, pœnas non habebunt. Et sunt alij homines, qui per voluntatem aliorum hominum ita in corpore suo debilitati sunt, quod voluptatem carnis suæ in hoc coniugali opere exercere non valent, sed & ipsi ita se continentes gloriam laudis inde non merentur, quoniam quamuis hoc opus incendij perficere non possunt, tamen in voluntate sua multoties ardorem turpitudinis sentiunt. Et sunt alij homines scilicet spirituales vitam aggredientes qui sibi metipsis hoc subtrahunt, quod facile cum corpore suo perficere possent, quoniam propter gloriam supernæ hereditatis carnalem copulam contemnunt, nec eam habere volunt, & ideo maximam laudem cum mercede beate remunerationis inde habebunt. Quapropter & eos sacerdotes mei, & omnes ad officium altaris mei pertinentes plenissima voluntate sui imitari debent, vt coronam continentie cum maximo tripudio superni gaudij percipiant. Et ideo quicumque in voluntate cordis sui potest hoc exemplum capere, ita quod pleno desiderio beatitudinis corpus suum superare valet, & concupiscentias carnales abicere, ille cum ardentissima deuotione capiat cœleste consortium, in constrictione carnis suæ carnalem copulam fideliter relinquens.

71 Qui autem se non valet continere quin in voluntate carnis suæ ardeat, hic nec propter personam superbiam, nec propter appetitum diuitiarum, sacerdos aut alius minister sacerdotalis gradus fiat: ne si postea in delectatione carnis suæ ceciderit, magnum detrimentum sui sentiat. Nam ipsi corpus suum à contagione sceminarum continebunt, qui ad ministerium altaris mei accedere solent: nec qualibet occasione matrimonia coniugiorum sibi copulabunt, sed & sua voluntate & seruitij mei rectitudine se caste continebunt: alioquin sanctum seruitium in altari meo vitare debent.

72 Quod tamen seruitium quamuis quibusdam hominibus, qui se prius sæculo subiugauerant, aliquando concessum fuisse reperiatur, tamen in illis apparuisse cernitur qui ante susceptum & non possunt

post susceptum seruitium meum carnali iugo se supposuerant, ita tamen quod eodem iugo ab eis postmodum abscisso, deinde in ipsis Spiritus sanctus præconia laudis in mirabilibus suis operatus est: cum hoc in primordio surgentis Ecclesiæ propter paucitatem sacerdotum in miraculo cõcessum sit: sed nunc ipsa adulta & bene confortata, ministris eius multiplicatis, iuxta id quod Ecclesiastica censura de eadem causa ostendit, præcauendum est, secundum hoc exemplum quoniam ab initio nascentis mûdi masculis fœminas de proxima stirpe sua ducere ob raritatem hominum concessum est, quod tamen nec ipsis dilatatis prohibendum est. Quia etiam informes & impoliti lapides in fundamentum ædificij poni solent, cum tamen postea pulchri & bene cõpoliti lapides in muro parietum eius exquirantur. Ita etiam in infantia Ecclesiæ sacerdotes secundum quod tunc inueniri poterant, in officium illud politi sunt, sed modo in spirituali populo plenus numerus illorum reperitur qui ad sacerdotale officium apti sunt ita quod sæculari onere terrenæ copulationis occupati non sunt. Quoniam non expedit vt paterfamilias qui præceptum in sæculari coniugio suscipit, nuncius meus in sacerdotio vocetur. Vnde audi similitudinem hanc.

73 Rex quidam multa fortitudine pollens paruum exercitum congregauerat: quem cum diligenter intuitus esset, eundem eum ad exercitum laboris videns, ex eo quendam cum quibusdam aliis communis plebis tollens quos idoneos ad procuratorem prospexit, eidem exercitui præfecit, quia excellens germen huius nobilitatis nondum maturuerat. Sed cum deinde iam idem exercitus augmentum sui cõpisset, & cum iam in eo nobiles adulti fuissent, rex ille quodque ius in illo exercitu bene & ordinate disposuit, ac duces & præfides ex nobilioribus illis ei secundum quamque iustitiam præfecit. Quid hoc? Rex cœlestis cuius fortitudo super omnes est, in plantatione Ecclesiæ modicum agmen credentium coadunauerat. Quod acutissima exquisitioe perscrutans infirmum & debile illud adhuc ad sustentandum corporales passionem pro eius nomine considerauit, & ita Petrum qui vnus ex ipso existens prius in terrenis actibus conuersatus fuerat, atque post eum aliquos alios qui etiam aliquando succum terræ gustauerant à sorde temporalium rerum emundans, quoniam eos sagaces & fideles, & ad curam animarum, & ad sustentationem corporum in plantatione sua esse prænouit, fidem Catholicam amplectentes, in officio districtionis & relaxationis prætulit: quia rutilans aurora in ardore castitatis humana contagia exurens, nondum flores suæ dulcedinis in hominibus late diffuderat. Sed iam multitudo Ecclesiastici germinis per circuitus totius mundi late disseminata, & gloria Ecclesiastici honoris iam nobiliter confortata idem rex superius tam sæcularia quam spirituaia dona hominibus benignissima & decentissima dispositione inspirauit, atque sacerdotes & ceteros ministros dignorum officiorum sobrietatem & castitatem suam Ecclesiastico iu-

V. Hildeg.

ri secundum iustitiam Dei honestissime conseruantes instituit. Vnde o homo quia iam inter spirituales homines multi exorti sunt, qui contra sæculum & contra diabolum militare laborant, & qui in castitate & contritione corporis sui ad altare meum accedere festinant, volo vt sacerdotes mei sine contagione terrenæ copulæ in conspectu meo appareant. Nam cum in veteri Testamento sacerdotibus præceptum sit vt cum ad altare meum accederent se à contagione mulierum continerent, hoc totum in nouo Testamento sacerdotibus meis ad plenam perfectionem perductum est: ita vt quod illi veteres quasi vna hora in castitate cauebant, hoc isti noui ab initio puritatis suæ vique ad finem sœculi suæ complant. Et cum de veteribus sacrificium in coniunctione mulieris pollutum suscipere nolui, multo magis de nouis sacerdotibus filium meum in castitatis officio tractari volo.

74 Nec quisquam immaturus & inconfsecratus Ecclesiam suscipiat, nec etiam plures Ecclesiæ appetere præsumat, ne si in ætate puritatis aut sine consecratione sacerdotalis officij Ecclesiam suscipere præsumperit, vel vnam habens etiam plures sibi subiugare tentauerit, præmaricator iustitiae in hoc existens grauissime districtionis iudicio discutiatur: velut ille qui ante legitimum tempus, vel sine legitima desponsatione fornicari non timet, vel legitimam vxorem habens, se polluere cum aliis in adulterio festinat.

75 Sed & de omni populo qui est in Christiano nomine sacerdotes sapientis ingenij & virilis animi eligendi sunt, ita tamen vt recto ordine, & iusta vnctione atque voluntario animo ad seruitutem meam veniant. Hoc tamen esse non debet vt ij ad officium altaris mei accedant, qui in aliquo membrorum suorum debilitate clauduntur. Quia nec etiam in regno cœlorum vlla macula diuersorum vulnorum in animabus hominum apparebit. Et ideo nolo vt altari meo assistant, qui aliquo membrorum suorum destituti sunt. Sed quamuis ipsi in corporibus suis debiles sint, tamen pro hac destitutione membrorum suorum à regno cœlorum non separabuntur, si tamen sanitatem animarum suarum habeant: ita si in puritate bonorum operum me querunt, nolo tamen vt ministerio altaris mei fungantur, sed vt efficaciam bonorum operum humiliter operentur.

76 Sic etiam nec fœminæ ad idem officium altaris mei debent accedere, quoniam ipsæ infirmum & debile habitaculum sunt, ad hoc positæ vt filios pariant, & eos parientes diligenter nutriant. Sed fœmina non per semetipsam sed de viro infantem concipit, sicut nec terra per semetipsam sed per agricolam aratur. Quapropter vt terra semetipsam arare non potest, ita nec fœmina in officio consecrationis corporis & sanguinis filij mei sacerdoti comparanda est: quamuis in laude creatoris sui sonare possit, vt & terra ad irrigationem fructuum pluuiam suscipit.

Et

Et ut terra omnem fructum profert, ita etiam & in femina omnis fructus boni operis perficitur. Quomodo? Quia summum sacerdotem, sponsum accipere potest. Quomodo? Virgo desponsata filio meo, sponsum eum accipit, quoniam corpus suum carnali viro coneluit: & ideo in sponso meo sacerdotium & omne ministerium altaris mei habet, atque omnes diuitias ipsius cum eo possidet. Sed & vidua eiusdem filij mei sponsa potest appellari, quæ carnalem virum renuens sub alas protectionis eius fugit. Et ut sponsus sponam suam valde diligit, sic etiam filius meus sponas suas dulcissime amplectitur, quæ ad eum amore castitatis sollicitè currunt.

77 Sed & nullo modo vir scemineo vestitu induatur, nec femina viri habitu utatur, ut hoc modo utraque persona discernatur: scilicet ut virilem fortitudinem in se demonstret, & ut femina scemineam infirmitatem in se ostendat. Quoniam hoc ab initio humani generis ita in dispositione relictum est, nisi aut vir in periculo mortis, aut femina in periculo castitatis sit. Tunc si ad horam illam aut vir secundum sceminam, aut femina secundum virum vestitum suum humiliter in timore mortis mutauerit, cum misericordiam meam de hoc facto suo quaesierit eam inuenient. Quia illud non in temeritate, sed in periculo salutis suæ fecerunt. Et quoniam femina virili habitu vestiri non debet, ideo etiam ad officium altaris mei non accedit. Quia virilem personam nec in capillis nec in vestitu suo demonstrabit.

78 Qui autem ad altare meum accedunt, in castitate in conspectu meo apparent. Et non solum isti, sed & ceteri qui sacramentum corporis & sanguinis filij mei percipere desiderant, ne se ipsos in calum ruinæ mittant. Sed multi tam inter spirituales quàm inter sæculares inueniuntur, qui se non solum fornicatione mulierum polluant, sed etiam in contrarietate fornicationis se contaminantes, grauissimum onus disticti iudicij sibi imponunt. Quomodo? Vir qui secundum modum sceminæ cum alio viro peccauerit, amare contra Deum peccat, & contra coniunctionem illam quam Deus masculinum & sceminam coniunxit. Vnde etiam ambobus coram Deo polluti, nigri, atque luxuriosi, horribiles ac molesti Deo & hominibus: & rei mortis apparent: quia contra creatorem suum, creaturamque in ipsis est destituerunt. Quomodo? Deus virum & sceminam coniunxit, scilicet hoc quod forte & infirmum erat simul copulauit, ut alterum ab altero sustentaretur. Sed isti contrarium adulteri, cum virilem fortitudinem suam in molliorem contrarietatis transferunt, rectam institutionem maris & sceminæ abiicientes, sathanam in peruersitate sua turpissime subsequuntur, qui illum qui indiuiduus est scindere & diuidere in superbia sua volunt. Nā ipsi alienum & contrarium adulterium in peruersis artibus suis in semetipsis constituunt, & ideo in conspectu meo polluti & contumeliosi apparent. Qui autem eodem modo in hac contraria fornicatione peccauerit cum muliere, voracissimus lupus in ista peruersitate sua est. Quomodo? Nam ut homo ille contrarius & molestus esset homi-

nibus, qui pulcherrimas & mundissimas epulas habens eas abiiceret, & stercus quod in egestionem hominis egreditur comederet, ita etiam & isti indigni & immundi coram me sunt: quoniam rectam institutionem coniunctionis in muliere deserunt, & alienam præuersionem in ea quaerunt. Sed & femina quæ has diabolicas artes rapit quod se virili officio cum altera femina coniugari simulat, vilissima in conspectu meo apparet, simul & illa quæ se huic in tam contumelioso facinore subiicit. Quia cum verecundiam ad passionem suam habere deberent, alienum ius sibi impudice usurpauerunt. Et quoniam in extraneum modum se transmutauerunt, iccirco transpositæ & contemptibiles mihi sunt. Illi quoque mares qui cum tactu præputij sui semen suum educunt, magnum casum animæ suæ imponunt: quia in hac inquietudine se omnino concutiunt, & ideo velut immunda animalia quæ catulos suos deuorant, coram me apparent. Quoniam semen suum peruersè excutientes illud ad contumeliosam pollutionem deducunt. Quos & sceminæ impudice tactu imitantes, cum in incinctio ardore ardentis libidinis in contractione corporis sui semetipsas fatigant, valde culpabiles exinde sunt: quia cum in castitate se continere deberent, se in immunditia polluant. Vnde tam sceminæ quam viri qui proprio tactu corporis sui semen suum de se excutunt, in hac sorde sua viceribus & vulneribus semetipsos in animabus suis inficiunt, cum propter amorem meum in officio castitatis se contringere noluerunt. Quid hoc? Quia cum homo stimulum carnis suæ se pungeret leniter, in cauernam continentiae currat, & scutum castitatis apprehendat, atque ita se ab immunditia defendat. Quomodo? Zizania de tritico eiiciat, id est strepitum libidinis à suauitate castitatis separet. Vnde quisquis gustum libidinis sic à se proiecerit, valde dulcis & amabilis mihi est. Sed vos o homines castitatem abiicitis & libidinem amatis, cum etiam non solum fornicatores hominum, sed etiam fornicatores pecorum estis ita quod semen vestrum non in illud quod viuunt: sed in illud quod mortuum est mittitis, & quod confortem vestri deseritis, & illud quod vobis in sequitute subiectum est appetitis. Quapropter clamant super vos elementa dicentia: Heu heu nostri domitores miscunt se nobis in commixtione feminis sui. Et ita de indignatione mea in operibus vestris tristitiam se habere demonstrant. Cur ergo intelligibilem intellectum vestrum in pecualem stultitiam vertitis, cum scitis vos homines esse? Nunquid creauit vos ad iunctionem pecorum? Nequaquam. Et quoniam illis vos coniungitis, iccirco amarissima consortia nefandorum criminum cadent super vos, quia institutionem meam in iunctione maris & sceminæ contemnitis. Nam quisquis in actibus suis se ita transmutat, quod hoc facit quod facere concupiscit, videlicet quod se ita destituit, quod semen suum cum pecore effundit, hic maximam ruinam sibi inducit, ut etiam sathanas semetipsum per aduersitatem suam deiciat, cum

cum similis Deo esse voluit. Quapropter vos omnes qui peruerso vsu in diuerlis huiusmodi pollutionibus vos contaminatis, concupiscentiæ vestræ resistite, & corpora vestra castigantes amarissimam & veram poenitentiam cum planctu magno & ieiunio ac maceratione carnis vestræ atque cum diris verberibus facte, ne in cumulum crudelissimi reatus vos impoenitentes mittatis.

79 Non solum autem volo vt homines à vigilanti immunditia se emundent, sed vt etiam à pollutione illa quæ ipsis dormientibus occurrerit, se digne purgent. Nam si dormienti homini commotio seminis in somno subreperit, nolo vt ita in ardenti calore illo in sacramento officij altaris mei accedat, quousque ardor ille in eo sedetur, vt scriptum est: *Si fuerit inter vos homo, qui nocturno pollutus sit somno, egredietur extra castra, & non reuertetur priusquam ad vesperam lauetur aqua, & post solū occasum regredietur in castra.*

80 Quid hoc? Si est inter vos (qui seruitio meo infudatis) homo, qui per noctem polluitur in somno dormitionis suæ, separet se de congregatione sanctitatis illius quæ ad altare meum pertinet, ita vt se myserio illi coniungere non præsumat antequam abeunte noxiæ calore illo emundetur laua:ro poenitentia, in confessione & compunctione cordis de incendio libidinis suæ. Et tunc poenitentia illa quæ cor ipsius ita illuſtrauerat peracta, redeat in amore castitatis ad illos qui se fideliter ab immunditia pollutionis defendunt, & sacramentum illud quod totum in sanctitate est, digne & honorifice adeat.

81 Sed homo ille qui tam dormiendo quam vigilando fortiter in libidine ardet, caueat ne ardori suo incendio subministrat. Quomodo? Scilicet ecis illis quæ sibi succum libidinis offerunt, se non inflamment, sed à carnibus illis quæ sine tegmine nudæ de matribus suis id est de pecoribus egressæ sunt, humiliter abstineat: quia in ipsis feruor ardoris est, qui tantus non est in carne volucrum quæ sine regmine non egreditur, sed cum regmine testæ fractæ ouo nascitur. Vnde etiam minus incendium in ipsa est. Sed & ab immoderato vino se abstineat, ne in superfluitate potatæ, venæ ipsius noxiæ sanguine repleta, in ardore incendij turpiter incalcescat.

82 Si quis autem in superfluitate causarum istarum laborat, si bimetipli resistere per se non valens, deuotissima intentione me quærat, ac vulnera cordis sui humillima detestatione mihi demonstrat. Quomodo? Videlicet humili confessione coram sacerdote ea mihi aperiat. Et cur hoc? Quia vera confessio, secunda resurrectio est. Quomodo? In casu veteris Adæ humanum genus occisum est, quod nouus Adam in morte sua excitauit. Quapropter & in morte eiusdem noui Adæ resurrectio animarum exorta est, ita quod homo peccata sua confiteri debet: quod vetus Adam non fecit, cum præuaricationem suam magis obtexit, quam eam confessus sit. Quomodo? Quia eam non est confessus poenitendo, sed eam obtexit fami-

nam accusando. Vnde & confessio posita est, vt postquam homines ceciderint, de casu suo per eam erigantur. Et ideo quicunque pura confessione sacerdoti in amore meo, peccata sua confessi fuerit, de morte ad vitam resurgit: vt etiam illa de morte crepta est, quæ in conuiuium coram filio meo cum lachrymabili poenitentia de sordibus suis se purgauit.

83 Quod remedium purgationis & in antiquis patribus diu præfiguratum est. Quomodo? Nam ante legem gratiæ, Patriarchæ & Prophetæ consolatio hominum erant, & sub lege, Pontifices & Sacerdotes eruditio ipsorum fuerunt, cum deinde Apostoli venientes veram iustitiam in filio meo attulerunt, ita quod multi homines ad eos currentes, adiutorium eorum deuote implorauerunt. Et ita ab Adam vsque ad apostolatū Apostolorum, semper ij erant qui per supernam inspirationem, consolatione & instructione sua miseris hominum subueniebant. Sed & vt Apostoli hominibus sua prædicatione & multis miraculis ostendebant, homo qui diabolica suasionem in mortem cadens per se nunquam erigi potuit, per filium meum à morte ereptus est. Quomodo? Quoniam cum in mundo esset, multos labores in corpore suo perferens, denique pro redemptione mundi in crucem positus est. Istud fideles homines pro salute sua cum sacerdotibus suis imitari debent. Quomodo? Adiutorium filij mei quærent, quia cum post baptismum, vetus crimen Adæ reuocauerint, de casu suo per temetipsos surgere non valent. Et ideo velut à Patriarchis & Prophetis consilium quærent, & ab Apostolis auxilium accipiant, vbi peccata sua denunciatis vulneribus suis, in vera & pura manifestatione fideliter demonstrabunt. Quomodo? Peccata sua sacerdoti qui minister filij mei est, deuotissimo corde & ore confitebuntur. Et tunc sacerdos ille remedium eis in poenitentia ipsorum conferens, ita peccata eorum in morte vnigeniti mei sepeliet. Sed illi deinde hoc modo ad vitam resurgentes, resurrectionem etiam filij mei glorificabunt.

84 Qui autem vulnera peccatorum suorum denudare recusat, sed tacens per semetipsum sine subleuatione alterius ea curare tentat, secundum quod tunc cor suum velle probat, seipsum decipit, quia si bimetipli sacerdos vult esse. Quapropter & sine adiutorio alterius surgere non valet, quoniam nec homo per semetipsum in saluatione erectus est, sed per filium meum saluatus est. Vnde qui saluari desiderat, nec in fine vitæ suæ peccata sua confiteri desperet.

85 Quod si quis in hora mortis suæ positus remedia vulnerum peccatorum suorum quærit, nec tamen sacerdotem cui peccata sua confiteatur, habere possit, tunc alij homini quem eodem tempore opportunum habet, ea manifestet. Vel si tam repente nullum hominem habere potest, ea nihil coram clementis cum quibus etiam illa perpetravit, ex intimo affectu cordis sui aperiat. Etego deuotionem cordis eius videns, poenitentiam eius non abiicio.

86 Quapropter nemo de ponderibus iniquitatis suae desperet, quoniam si de misericordia mea desperauerit, ad vitam non resurget. Qui autem cum desperatione certauerit, & tandem eam ad nihilum deduxerit, hic se liberauit, quia fortis existit viriliter vicit. Sed qui remedium salutis suae per tumorem mentis suae non quaerit, huic succurrendum non est, quoniam dum me inuenire posset, me quaerere reculauit. Ergo dum homo tempus habet, seipsum non negligat, sed refugium purae confessionis quarat, ut etiam filius meus praecipit in Euangelio dicens: *Vade & ostende te sacerdoti, & offer munus tuum quod praecipit Moses in testimonium illis.*

87 Quid hoc? Tu qui in peccatis sordes, cum te ab illis einundari desideras, vade bona intentione, & ostende illa pura confessione sacerdoti qui minister meus est, & offer deuoto corde munus verae poenitentiae: quod ex voluntate Dei praesignauit ille, qui de multis inundationibus terrenae iniquitatis per diuinam potentiam ablutus est: ut testificentur illi qui te prius in malis actibus viderant lorduisse, quod nunc in amaritudine poenitentiae ab eis velut in camino examinationis purgatus sis. Quapropter o homo si peccator facta tua in abscondito cordis tui occultaret, quis tunc poenitentiae illius contra accusatorem testis existeret? Nullus. Vnde homo peccata sua manifestet, quatenus poenitentiae suae testem habeat.

88 Sed qui poenitentiam peccatorum suorum perficere desiderat, elemosynam sibi in adiutorium assumat. Quomodo? Quia cum corpus hominis per imbecillitatem suam in labre poenitentiae defecerit, elemosyna illi in adiutorium accurrat. Et quoniam difficile est homini ut alperet & secundum quod iustum est poeniteat, ideo matrem sibi elemosynam assumat, quatenus cum ea id perficiat quod corpori suo laboriosum est. Nam quemadmodum mater necessitati filij sui subuenire non cessat, quamuis ille iam educatus esse videatur, ita etiam elemosyna tuncritudini corporis in poenitentia hominis succurrit, quamuis idem homo in maceratione corporis sui poenitendo fortis appareat. Attamen mala opera quae homo in corpore suo per concupiscentiam carnis suae perpetravit, illa etiam in seipso corporaliter puniat: ut opus illud quod carni suae carum & dulce fuerat, per amaritudinem poenitentiae fideliter ab eo abstergetur: quoniam amaritudo poenitentiae, mortifera vulnera peccatorum cum adiutrice elemosyna in hominibus sanare debet. Quomodo? Quia cum homo in castigatione se confringit, se quoque per elemosynam dilatat. Quomodo? Quoniam elemosyna misericordiam meam designat. Quomodo? Cum fidelis homo pauperibus cum substantia sua propter amorem meum subuenit, praecipua mea custodit, quia indigentibus misericordiam suam propter honorem nominis mei impendit, sicut & ego in puritate cordis sui me quaerentibus gratiam meam non subtraho. Qui autem hoc modo refectione elemosynarum pauperibus motu mi-

sericordiae succurrit, valde mihi amabilis est quoniam viscera misericordiae habet hoc implens quod scriptum est: *Pone thesaurum tuum pro peccatis altissimis, & proderit tibi elemosyna magis quam aurum.*

89 Quid hoc? Iusta & recta consideratione tolle de materia pecuniae tuae quae in sinu tuo, & in amplexione cordis tui est, diuidens eam secundum praecipia illius qui super omnes est: quia Deus mandauit ut a malo declines & bonum facias. Et ideo in praecordiis tuis per bonam voluntatem tuam hoc modo abundare debes, ne de perditis ouibus sis, sed sanctifica teipsum ante Deum, in refectione deficientibus de tua substantia tribuens: quoniam & tunc Deus misericordiam suam in tuis miseriis super te non continebit. Quod si hoc feceris, tunc maiorem vtilitatem tibi asfert compassio illa quam super illum habes qui nullum thesaurum possidet, quam si super magnum montem ascendens multam pecuniam auri in superbia tua possideres. Quomodo? melius enim est tibi ut modicum puillis in humilitate des, quam regnum mundi cum magna voluptate possideas: quia tunc misericordia in remuneratione Dei ob pondus superbiae tuae tibi deest, quoniam ibi viscera compassionis super pauperem non haberes.

90 Vnde & elementa lacus voluptatum hominum sunt, & mores eorum ostendunt. Quomodo? Quia vindictam Dei illis peccantibus superinducunt. Et ideo o homo inanitem naufragantis auaritia deferre, quia iustissima haereditas tua in aeterna vira est: & malum relinquens, bonum fac, ut maleuolentiam duritiae dimittas: & ut misericordiam consequaris, de tua substantia indigentibus da, in hoc imitatus Deum qui misericors est.

91 Quapropter etiam o homo nullus mendax huic contradicere potest, quin vos qui pauperibus ita subuenitis, voluntatem meam in hoc complatis. Quomodo? Sicut ego vobis gratiam meam impendo, ita & vos pauperibus elemosynam vestram tribuere debetis. Sed qui elemosynam accipiunt, eam non in vanum, nec ledendum auaritiam sumant. Quid hoc? Quoniam multi sunt qui ignauiam amantes, corporaliter laborare nolunt ut seiplos pascere valeant, nec bona opera spiritualiter facere student ut animabus suis subueniant, sed ut pecora sunt, intellectum iustitiae nec in anima nec in corpore suo habentes. Vnde etiam indigni ante oculos meos apparent, si hoc modo sine correctione & sine poenitentia in tepore huius prauitatis perseuerauerint. Sed & multi sunt qui corporaliter necessitatem patientes, elemosynam cum humilitate in timore percipiunt, atque pro illis orant & laborant, qui eis misericordiam suam impendunt, praua etiam opera immundissimae fordis deuitantes. Inter hos etiam multi inveniuntur quibus idcirco terrenas diuitias subtraho, quoniam eis caelestes diuitias dare volo.

92 Qui autem paupertatem propter nomen meum libenter sufferunt, valde mihi amabiles sunt: qui

qui vero diuitias ſeculares propter cupiditatem ſuam libenter habent, nec eas habere poſſunt, hi mercedem huius laboris perdunt. Sed qui ob hoc diuitias querit vt voluntatem meam & non cupiditatem ſuam in eis compleat, hic pro bona voluntate ſua mercedem honoris apud me reportabit. Ita etiam & ille qui poteſtatem honoris propter iſtantiā ſuperbiæ ſuæ & non ad gloriam nominis mei appetit, hic mihi velut putridum cadaver eſt: quia tunc idcirco eam querit, vt non ſuperbiam ſuam ſed honorem meum inde defendat, glorioſus in regno meo ob idipſum apparebit. Quapropter & ſacerdotes officij ſpiritualis regiminis magiſterium ſuum non propter ſe, ſed propter me ſubire debent, vt populo meo tanto ſecurius & deuotius præſe valeant.

93 Quomodo? Quia populum meum docere, admonere, hortari, & coëtere debent, vt legem Dei digne & laudabiliter cuſtodiant. Et hoc paſtores ſemper ruminabunt, dum populum exhortando mouent, ne ſine confeſſione & ſine poenitentia in peccatis ſuis perſeueret, ſed vt mala opera conculcent & bona perſiciant. Quod ſi populus ſacerdotes ſuos in admonitione iſta non obaudierit, tunc populus reatum ſuum ſentiet, & ſacerdotes de caſu negligentia huius le eripuerunt.

94 Si vero ſacerdotes authoritatem magiſterij ſui populo non oſtendunt, tunc ſacerdotes non vocantur ſed lupi rapaces dicuntur: quoniam officium ſuum in rapina habent, ſicut & lupus ouem crudeliter diripit, ita quod magis voluntatem ſuam ſequuntur quam cuſtodiam ouium ſuarum amant. Et quia peruerſe viuunt, idcirco veram doctrinam populo ſeminare timeant, ita iniquitati vt alicui domino ſuo conſentientes, quod carnales concupiſcentia ſunt, & oſtium cordis ſui æquitati velut alicui domeſtico ſuo claudentes, quod iuſtitia Dei eſt.

95 Vnde o vos paſtores elulate & plangite crimina veſtra quæ in iniquitate veſtra diram vocem emittunt, ita quod & elementa clamorem eorum ſuſcipiunt, & cum eis coram me reboant. Quomodo enim in officio veſtro audetis Dominum veſtram tangere in ſanguine manibus & in contraria ſpurentia, & in adulterina iniquitate? Vere vos in immunditia veſtra fundum terræ commouetis. Quomodo? Videlicet cum in tantis criminibus ſordentes Deum veſtrum tangere non timetis, terram in magno dolore opprimo, ita carnem & ſanguinem filij mei viciſcens: quoniam non ſolum terram in hoc horrore crudeliter commouetis, ſed etiam cælum in immunditia veſtra peſſimè contaminatis. Quomodo? Cum in ſæctore immunditiæ veſtræ Dominum Deum veſtrum tangitis, ſicut porcus in ſtercore margaritas contaminat, tunc cæli iniquitatem veſtram ſuſcipientes, vltionem iudicij mei in voluntate mea ſuper terram emittunt. Nam cum vera iuſtitia & cum diuina lege populum meum præcedere deberetis in bonis operibus ei lucentes, ita vt idem populus meus gradiens poſt vos

pedem ſuum in nulla offenſione contereret, ſed vos aliquando maiore iniquitate populum meum contaminatis quam vel ipſe ſe contamine in quo malum & peſſimum exemplum in vobis habet. Vos enim tam lucida gemma eſſe deberetis, vt credentes in lumine veſtro, incedentes viam rectitudinis agnoſcere poſſent: ſed vos eis exemplum mortis præbetis, ita vt iniquitate veſtra modum inuenire non valeant. Et quomodo eſſe, poteſtis cum paſtores eorum eos ita deducitis? Quomodo ergo pro eis reſpondebitis, qui nec pro vobis reſponſum dare poteſtis? Vnde plorate & vlulate antequam tempus mortis vos ſubtrahat. Et quare non conſideratis honorem veſtrum, qui præ cæteris hominibus vobis datus eſt?

96 Quid hoc? Quoniam in filio meo præ cæteris clauſes cæli accepiſtis, quæ iudicio recti ſenſus & iuſti iudicij in ſcientia ſcripturarum ſunt, quando rectè conſideratis quid ſit quid ligare debeatis. Quid hoc? Cum homines ſe mihi in lege mea pertinaciter opponunt, timore iudicij mei eis incurrere debetis. Et ſi tunc culpam ſuam non correxerint, ligaturam veſtram ſuper eos extendite. Quomodo? Quia rebelles ſunt, ideo apertis vocibus in verbis meis eos ligabitis, & eis ligaturam illam indicabitis: quoniam & pro contumacia ſua coram me ligati ſunt, vt filius meus primo paſtori Eccleſiæ oſtendit dicens: *Tibi dabo clauſes regni cælorum. Et quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis: & quodcunque ſoluieris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis.*

97 Quid hoc? Ego qui poteſtatem cæli & terræ habeo, tibi qui me deuote imitatus es, per gratiam meam dabo iudicia illa quæ dignitatem regni cælorum tangunt: ita vt neſas ſic hoc, quod iuſto iudicio ligaueris ſuper terram, ſecundum quod homines ſuper terram peccare videris: quia poſtquam hominis animam de corpore ſuo abſtraxero, tunc iudicium tuum ſuper eam non extendens: quoniam iudicium illud meum eſt in nequitia ſua vincita ſit, & in cæleſtibus ſcilicet à cælo ſeparata & proiecta, quia in ſupernâ manſione nulla iniquitas libertatem aut locum habere permittitur. Sed & vinculum hoc quod ita prius in rebellionem coaltrinxisti, cum deinde in poenitentia delinquentium denodaueris ſuper terram erit ſolutum & in ſupernis ſecrētis. Et tunc poſt mortem hominis, pro anima eius orabis, ſed tunc eam à nexibus ligaturæ ſuæ abſoluere poteris: quia gemitus deuoti cordis Deus non abiicit.

98 Vos autem o ſacerdotes qui hoc modo per filium meum poteſtatem hanc percepiſtis, nemine abſq; culpabili cauſa propter rabie cordis veſtri in verbis meis ligabitis: ſed acutiſſime vobis conſiderandum eſt, quem ita conſtringere debeatis. Nam qui nec propter pudorem hominum, nec propter timorem meum, nec precitus nec præceptis veſtris cohiberi poterit quin in iniquitate ſua perſeuerare velit, hunc Eccleſiaſtica cenſura in verbis meis ab Eccleſia mea ſubmouebitis. Sed innocentem non ligabitis, quoniam

niam si illum constrinxeritis vosmetipsos in nodum diri reatus immittitis.

99 Quod si tamen ille hoc modo inconuenienter constructus fuerit quamvis innocens sit, tamen humillima subiectionis obedientia propter honorem nominis mei solutionem querere debet, ne si pretor extiterit, reatum superbie sibi contrahat. Sed ligatura ista talis sit. Homo qui nec mihi, nec preceptis maiorum suorum in peruersitatibus suis obedire voluerit, hic in verbo meo à caelestibus separandus est, velut Adà mihi inobediens existens in precepto meo de paradiso eiectus est: nec in consortium fidelium recipietur, nisi in poenitentia obedientie: sicut etiam genus humanum in martyrio obedientie filij mei, ad caelestem patriam reuocatum est.

100 Qui vero ita rebellis est quod in humilitatis officio reuerti non vult, tunc si ita in contumacia sua perdurauerit: consortium illorum habebit qui lapideum cor abijcere recusantes sed in infidelitate sua permanentes, gloriam Ecclesiasticæ beatitudinis habere recusauerunt. Nam qui ita obduratus est quod de nequitia sua nullam misericordiam querere curat, hic antiquum serpentem imitatur qui misericordiam spreuit & qui primum hominem in paradiso decipiens in seipso ita dicebat.

101 Quamuis ego de caelis proiectus sum cum contra exercitum altissimi cum Angelis meis præliatus resistere non valuerim, quoniam ab eo victus sum, tamen nunc in terra hominem inueni, in quo iram meam exercens me fortiter vindicabo. In terra enim in homine complebo, quod in caelis facere volui, scilicet vt altissimo similis essem. Et si Deus iustus est, potestas ista mihi non auferetur, quia homo mihi consentiet & Deo non obedit. Hæc diabolus in seipso loquens, omnes artes suas contra hominem instruxit, vt ille à Deo recederet, qui & diabolum secutus est: vnde & cum sibi tam fortiter alligauit, quod hominem pro Deo coluit, & Deum creatorem suum abnegauit.

102 Sed cum homo in tanta tenebrositate infidelitatis iaceret, nec se erigere valeret, ad saluationem eius nisi filium meum miro modo de virgine incarnatum, verum Deum & verum hominem existentem. Quid hoc? Quia de me patre secundum diuinitatem veraciter exiuit, & quoniam de virgine matre secundum humanitatem veraciter carnem assumpsit. Quid hoc? O homo mollis & tener in tuo corpore es, sed durus & inflexibilis in tua incredulitate manes. Nam lapis poliri ad edificium potest, tu autem molliri ad fidem non vis. Attende tamen. Sicut homo in arca tua pulcherrimam gemmam habens, eam metallo imponit vt hominibus appareat, sic & ego in corde meo filium meum habens eum de virgine incarnari volui vt ipse credentibus salutem vitæ conferret. Quod si ei carnalem patrem dedissem, quis tunc esset? Videlicet non filius sed seruus meus. Sed hoc esse non debuit. Ipse autem de virgine natus, comedit, bibit, & dormiens requieuit, atq; alias corporales miseras sustinuit: sed

in gustu peccati in carne sua non sensit, quia non in mendacio sed in veritate carnem assumpsit. Quid hoc? Quoniam ceteri homines in præuicatione Adæ & Euz per gustum delectationis nascuntur, quod in mendacio & non in veritate est. Non sic filius meus ortus est, sed in sanctitate de castissima virgine ad redemptionem hominum natus est. Nam similis similem de vinculo suo soluere non valeret, nisi maior veniret qui eum eripere posset. Quid hoc? Quoniam homo natus in peccatis, hominem peccatorem de perditione mortis liberare non valuit. Quapropter filius meus sine peccato venit, quia hominem delecta morte misericorditer de morte eripuit. Sed qui vigilantibus oculis videt & attentis auribus audit hic mysticis verbis meis osculum applexionis præbeat quæ de me viuente emanant.

VISIO SEPTIMA.

DEINDE vidi ardentem lucem tantæ magnitudinis quantæ mons aliquis magnus & altus est, in summitate sua velut in multas linguas diuisam. Et coram luce illa quædam multitudo albatorum hominum stabat, ante quos velut quoddam velum tanquam ciyallus perlucidum à pectore vsq; ad pedes eorum extensum apparebat. Sed & ante multitudinem illam quasi in quadam via velut quidam vermis miræ magnitudinis & longitudinis supinus iacebat, qui tanti horroris & furie videbatur, vltra quam etiam homo effari potest. Ad cuius sinistram quasi forum erat, vbi diuitie hominum atq; delicie secularares & mercatus diuersarum rerum apparuerunt: vbi etiam quidam homines multa celeritate currentes, nullum mercatum exercebant: quidam autem se euntes & venditioni & emptioni ibi insistentem. Vermis autem ille niger hirsutus, vlcerosus & pustulis plenus erat, quinque varietates à capite per ventrem suum vsq; ad pedes in modum zonarum descendentes in se gerens: quarum vna viridis, alia alba, alia rubra, quædam crocea & quædam nigra apparebat pleneque veneno mortifero. Sed caput eius ita contritum fuit, quod & sinistra maxilla ipsius iam dissolui videbatur. Oculi vero eius extrinsecus sanguinei & intrinsecus ignei: aures autem rotundæ & hispidæ: nares vero & os, secundum nares & os viperæ: sed manus, secundum manus hominis: pedes autem, vt pedes viperæ: cauda brevis & horribilis apparebat. Et collo eius catena imposita fuerat, quæ & manus & pedes ipsius alligauerat: ita quod & illa catena in lapidem abyssi fortissimè firmata, illum tam valide constrinxerat vt se nec hac nec illac secundum nequitiam voluntatis suæ mouere posset. Ex ore autem eius multæ flammæ exeuntes in quatuor partes se diuiserunt, quarum pars vna vsque ad nubes ascendebat, & alia inter sæculares homines, alia autem inter spirituales se extendebat, alia vero vsq; ad abyssum descendebat. Sed flamma illa quæ nubes appetebat: contra homines illos præliabatur quia ad caelos ascendere volebant. Quorum

tres

tres acies videbantur. Nam acies vna propne-
bes, & vna in medietate illa quæ inter nubes &
terram est, & vna iuxta terram pergebat, omnes
repetitis vocibus pergamus ad cælos vociferan-
tes. Sed à flamma illa hac & illac proiecti, qui-
dam non cadebant, alij autem pedibus suis se vix
sustentabant, alij vero ad terram cadentes sed i-
terum surgentes ad cælos tendebant: flamma
autem illa quæ se inter sæculares homines diffu-
dit, quoddam ex eis comburēs, & in terram nigre-
dinem vertit, quosdam autem suo acumine ita
transfixit: vt eos quocunque voluit inflexerit. De
qua tamen quidam se eripientes & ad illos qui
cælos petebant pergentes: O vos fideles præstate
nobis adiutorium resumpto clamore vociferan-
buntur: quidam autem ita transfixi permanse-
runt. Illa vero flamma quæ se inter spirituales
extendebat, eos sua caligine obtexit. Quos etiam
in sex modis considerabam. Nam alios eadem
flamma crudeli incendio læsit, quos autem læde-
re non potuit illos aut viridi, aut albo, aut ru-
beo, aut croceo, aut nigro mortifero veneno illo
quod à capite vermīs vsque ad pedes eius de-
fluebat ardenter afflauit. Sed flamma quæ aby-
ssum petebat diuersas penas illorum in se conti-
nebat, qui per fontem baptismatis non loti lu-
ce n veritatis & fidei ignorantes, sathanam pro
Deo colebant. Et videri etiam ex ore acutissimi
mas figitas stridentes, & ab pectore eius ni-
grum fumum exalantem ac à lumbis ipsius ar-
dentem humorem ebullientem, & ab vmbilico
eius feruidum turbem flantem, atque ab extre-
mitate ventris ipsius velut immunditiam ranarum
scaturientem, quæ omnia magnam inquietu-
dinem hominibus afferebant. Sed & de ipso
terribilissima nebula cum pessimo sōre egrediens
multos homine sua perversitate infecit. Et ecce
magna multitudo hominum in multa claritate
fulgentium veniebat, quæ illum vermem forti-
ter vbique conculcans acriter eum cruciabat, ita
tamen quod ipsa nec à flammis nec à veneno illi-
us lædi poterat. Audiuique iterum vocem mihi
de cælo dicentem, Deus omnia iuste & rectè dis-
pensans, fideles populos ad gloriam supernæ hæ-
reditatis vocat, sed antiquus deceptor in insidijs
positus eos impedire tentans, artes nequitie sue
in ipsos excitat: sed tamen ab eis victus, confu-
sionem presumptionis sue accipit, cum illicoe-
lestem patriam possideant, & ipse infernales ho-
rrores subeat.

Quid lux
in lingua
diuisa.

2 Quapropter vides ardētem lucem tantæ ma-
gnitudinis quantæ mons magnus & altus est, in
summitate sua, velut in multis linguis diuisam,
quæ est ardens in fide credētium iustitia Dei, in
fortitudine potentie sue magnitudinem sancti-
tatum & altitudinem gloriæ demonstrans, atque in
eadem gloria sancti spiritus diuersa dona mira-
biliter declarat.

Quid
multitu-
do alba-
torum.

3 Et coram luce illa quædam multitudo alba-
torum hominum stans, est in præsentia iustitiæ
Dei turba in fide lucentium hominum per bona
opera sua bene & honeste compositorum: ante
quos velut quoddam velum tanquam crystallus
perlucidum à pectore vsque ad pedes eorum ex-

tensum apparet, quia in cōspēctū suo diuinam
legem fortem & splendidam ab intentione bonarum
actionum vsque ad completionem earum
semper habent in quibus ita confortantur, quod
astutia & deceptione fallacium persuasionum su-
perari non possunt.

4 Sed quod ante multitudinem illam quasi in *Quid ver-
mu in via
supinum.*
quodam via velut quidam vermīs miræ magni-
tudinis & longitudinis supinus iacet, hoc est
quod ante notitiam hominum manifeste cogni-
tus in via mundi huius quæ & bonis & malis ad
gradiendum proposita est, antiquus serpens non
ita in forma sua, sed in significatione mysterij,
videlicet magnus in malitia, longus in insidijs
proiectus apparet: sursum hians, vt eos quod ad cœ-
lestia tendunt per deceptionem suam deiciat:
sed tamen iacens, quoniam per filium Dei vires
eius protritæ sunt, ita quod in eis stare non va-
let: quamvis tanti horroris & furie videatur, vlti-
mam etiam homo effari potest: quia ven-
enosum furorē & malitiosos conatus in multi-
plicitate diuersitatis eius, estimatio mortalis ho-
minis explicare non valet.

5 Vnde & ad eius sinistram quasi forum est vbi *Quid in si-
nistram
forum.*
diuitiæ hominum atque deliciae sæculares, & mer-
catūs diuersarum rerum apparent, quoniam in
morte quæ illius proditoris sinistra intelligitur
forum cernitur quod nequissimæ opera ipsius
sunt mortis: ita quod ibi in diuitijs corruptibili-
bus superbia & vana gloria & in delicijs transi-
torijs lasciuiæ & concupiscentia vt in mercatu vē-
ditiones ac emptiones multarum varietatum ter-
renarum cupiditatum feruent, ita vt qui diaboli-
cum terrorem palam exhorruerit, ab his latenter
decipiat: videlicet cum ei multæ suasiones
vitiarum leuiter offeruntur, veluti cum per
mercatores diuersa mercimonia hominibus o-
stenduntur, vt per hoc delectati, tanto arden-
tius emant quod sibi oblatum viderint. Nam
diabolus artes suas hominibus fraudulenter of-
fert. Sed qui tunc eas concupiscunt, ijeas emunt.
Quomodo? Bonam conscientiam suam quasi
vendentes abijciunt, & mortifera vulnera ani-
marum suarum quasi ementes sibi contrahunt.

6 Sed ibi quidam homines multa celeritate cur-
rentes nullum mercatum faciunt, quia ipsi *Quid ho-
mines vni-
lasciuere
vult.*
Deum cognoscunt, thesaurum bonæ voluntatis,
& aromata virtutum portant & sibi ea virilissi-
me comparant: ita quod sæculares voluptates &
& diabolicas spurcicias velociter in mandatis
Dei transeunt, dulcedinem carnis suæ contem-
nunt: quidam autem lente euntes & venditione
& emptione ibi insistant, quoniam hi tarditatem
in bonis operibus habentes, per teporem cor-
poris sui cœlestē desiderium velut illud vendē-
tes in semetipsis extinguunt, & voluptatem car-
nis suæ quasi eam egredientes in se enutriunt. Qua-
propter illi mercedem bonæ operationis acci-
piunt, & isti penas iniquitatis suæ sustinebunt:
quemadmodum Ezechiel ostendit dicens: *In-
iustitia iusti super eum erit, & impietas impij erit su-
per eum.*

7 Quid hoc? Fulgida opera puri hominis illum
in sanctitate perfundunt, & quasi mille oculi a-
spiciens

spicientes in altum atque in profundum ubique cum circumstant, sursum ferentes cum in magnū honorem & in voluptatis suæ mortificationem, prout Spiritus sanctus illi inspirauerit, veluti ala volucrum sursum in aërem tollit quocunque illi placuerit. Sed viperum venenum, nequitia sunt seculissimæ viperæ, quæ consummat cælum, margaritam luto inuoluens, & super pulcherrimum omnium speciosiorum fremens: cum vero qui illud infideliter sublequitur, de nobilissimo opere digiti Dei, & ab omni honore & à beatitudine supernæ visionis abiicit: atque cum exulem faciens, à viuente fructu & à radice iustæ arboris abscindit.

Quid vides 8 Quod autem vides quod vermis ille niger, hirsutus, vlcerosus & pustulosus plenus est, hoc indicat quod idem serpens antiquus in nigredine tenet barum infidelitatis. Sin pilis absconditum deceptionis, atque in vlcibus immunditiarum pollutionis, & in pustulis caularum furoris abundat: quinque etiam varietates à capite per ventrem suum vsque ad pedes in modum zecurum descendentes in te habet, quia quinque sensus hominum diuersis passionibus viriorum, à deceptione illa cum se primum implere studuit vsque ad consumationem illam cum infamia eius finem accipiet afflare non cessans sed fallacem relicitudinem simulans, homines ad decliua immundarum artium suarum trahit: quarum vna viridis, alia alba, alia rubra, quedam crocea, quedam nigra apparet plenæ omnes veneno mortifero, quoniam in viriditate læculem trinitatem, in albedine ineptam irreuerentiam, in rubore fallaciam gloriæ, in croceo mordacem detractionem, atque in nigredine turpem simulationem ostendunt, cum plenitudine aliarum peruersitatum quæ mortem animabus hominum sibi consentientium inferunt.

Cur caput eius con- 9 Sed quod caput eius ita contritū est quod & sinistra maxilla eius iam dissoluta videtur, hoc est quod superbia illius in incarnatione filij Dei ita deiecta est, quod & aduersitas mortis iam euacuata fortitudinem amaritudinis suæ exercere non valet.

Quid vides 10 Oculi vero eius extrinsecus sanguinei & intrinsecus ignei apparent, quia intentio peruersitatis ipsius velut extrinsecus sanguineum nefas corporibus hominum incurit, & velut intrinsecus igneum iaculum animabus eorum insert: aures autem ipsius rotundæ & hispidae sunt, quoniam hominem quasi in rotunditate pilis artium suarum circumdat vt eum celerit deiciat si quid in illo quod suum est deprehenderit: nares vero & os eius secundum nares & os viperæ apparent, quia indifferens & cœcetes mores hominibus ostendit, per quos in multis vitij eos transficiens crudeliter occidit.

Cur manus ut ho- 11 Sed manus eius secundū manus hominis videntur, quoniam machinationes artium suarum in operibus hominum exercet. Pedes autem ipsius vt pedes viperæ sunt, quia itineribus hominum in insidijs suis diabolicas lacerationes inferre non desinit: & cauda eius brevis & horribilis apparet, quæ est potestas ipsius parui sed

tamen pessimi temporis in filio perditionis, qui plus apprehendere bacchando cupit quam perficere possit.

12 Et quod collo eius catena iniecta est quæ & manus & pedes ipsius alligat, hoc est quod diabolica fortitudo per potestatem omnipotentis Dei ita fracta & contrita est, quod & pessima opera & nequissima itinera illius in quibus homines seducit, in contritione sua compressi sunt: ita quod & illa catena in lapidem abyssi fortissime firmata illum tam valide constringit, quod se nec hac nec illac secundum nequitiam voluntatis suæ mouere potest, quoniam potestas Dei in stabilissima æternitate sine defectione manens, diabolum tanta fortitudine in saluatione animarum opprimit, quod ille nec exterioribus nec interioribus instrumentis nequissimi conatus sui, salutem redemptionis à fidelibus animabus remouere valebit, quin in locum gaudij quem ipse pertinaciter amisit perueniat.

13 Quod autem ex ore eius multæ flammæ erumpentes in quatuor partes te diuidunt, hoc est quod ipse ex rapacissima voracitate sua, pessimum & multiplex malum crudelissimi incendij iniquæ persuasionis emittens, in quatuor plagas totius mundi inter homines vt ipsum sequantur varie spargit. Quarum pars vna vsque ad nubes ascendit, quia illa diabolica afflatio, cælum toto desiderio mentis suæ petentes suocamine retrahit: & alia inter sæculares homines se spargit, quoniam ipsa in terrenis causis conuersantes, sua diuersitate decipit: alia autem inter spirituales se extendit, quia illos spiritualibus disciplinis inludantes, sua simulatione inscit. Quædam vero vsque ad abyssum descendit, quoniam ipsa infideles sibi consentientes in infernali tormenta sua seductione mittit: quia ipsi viam salutis & deceptionis entes, viam relicitudinis non tenuerunt, nec vero Deo debitam reuerentiam exhibuerunt, quemadmodum Dauid testatur dicere: *Contritio & infelicitas in vijs eorum, qui viam pacis non cognouerunt, non est timor Dei ante oculos eorum.*

14 Quid hoc? Innocentia & fortissima opera Dei quæ in viuo & purissimo fonte militant, illos qui Deum à corde suo cum nequissimis & damnable operibus expellunt ita contrerūt, velut magna pluvia rem quampiam dimergit, ita quod amplius non appareat. Et ideo etiam in conspectu Dei non fulminant, quoniam infelicitas cum infelicitissima consuetudine est in itineribus eorum quocunque se cum palmo mortis extenderint. Quomodo? Videlicet gustando & comedendo hoc quod malum est. Vnde & viam illam quæ in calore solis ascendit, in operibus suis nesciunt, quia dulcedinem Dei in honore nec in amore gustant, vbi timorem eius quasi timorem alieni abiciunt, cum ipsam nec videre nec aspicere desiderant.

15 Vnde & vt vides flamma illa quæ nubes petere contra homines illos præliatur qui ad cælos ire volunt, quia nequissimum illud incendium cum mentes fidelium hominum sursum tendere senserit, aduersus eos suis artibus crudelissime baccha-

Cur catena iniecta tollit.

Quid flammæ erumpentes ex ore.

Quid flamma nubes petens.

hacchatur, ne ad illa cœlestia quæ ipsi multis spiri-
jz quærunt, perveniant.

Quid tres acies. 16 Quorum tres acies vides: quoniam ipsi ve-
ram & ineffabilem trinitatem (quamvis in suis
certaminibus plurimum fatigentur) coherere non
cessant. Nam acies una prope nubes pergit, quia
isti fortissime contra diabolum pugnant, men-
tem suam de terrenis actibus ita sursum ad cœ-
lestia tollunt, quemadmodum & nubes super
terram fluere solet: & una in meditate illa quæ
inter nubes & terram est discurret, quoniam
ipsi quadam moderatione le continent, nec ex
tota mente cœlestibus, nec ex toto deside-
rio terrenis insudant: sed in his modum si-
bi imponentes, & interiora quærunt nec tamen
exteriora respuunt: & una iuxta terram pergit,
quia isti caduca perfecte non deserentes, caducis
aiquantulum adhærere: ita ut in eis valde labo-
rantes, multas fatigationes passionum in ipsis
sentiant, sed tamen luperno auxilio victores exi-
stunt: omnes repetitis vocibus pergamus ad cœ-
los vociferantes, quoniam & isti & illi in multis
spirij. desideriorum suorum, ut tendant ad il-
la quæ in supernis secretis sunt seipso exhortan-
te, quamvis artibus antiqui serpentis in hac in-
tentione sua multoties fatigentur. Sed à flamma
illa hac & illac præcepi, quia à flatu diabolicæ
tentationis in diversitatem morum agitati: qui-
dam tamen non cadunt, quoniam ipsi fortissimi
pugnatores existentes, ab his illusionibus se viri-
liter defendunt: alij autem gressibus suis le vix
sullentant, quia hi in viam rectitudinis itinera
sua ponunt, sed in multis laboribus fatigati vix
tamen diabolicas artes superantes in mandatis
Dei perseverant: alij vero ad terram cadentes sed
iterum surgentes ad cœlos tendunt, quoniam ip-
si in diversitate vitiorum prolapsi, sed postea
per penitentiam erecti, spem suam cum bonis o-
peribus in Deum ponunt.

Quid flamma cubi. 17 Quod autem flamma illa quæ se inter sæcu-
lares homines diffundit, quosdam ex eis combu-
rens in teterissimam nigredinem vertit, hoc est
quod idem incendium nequissimæ deceptionis
ad illos qui terrenis causis insunt tendens, quod-
dam illorum suæ peruersitati subiciens, pessimis
vitiis tenebræ iniquitatis eos inficit: ita quod
ipsi claritatem veræ fidei desipientes, & seipso
amara morte interficientes, in terram cadunt &
nefandissima opera in actibus suis perficiunt:
quosdam autem suo acumine ita transfigit, quod
eos quocunque vult infleat, quoniam eos sua
nequitia ita domat, quod ipsos ad universa vitia
prauitatis suæ inclinat, videlicet sæcularem dul-
cedinem in amplexione ardētis libidinis eis fug-
gerens: ita quod & diversos mores multiplicium
rituum suorum, scilicet in verbis, in capillis, in
veste, in incessu & in cæteris his similibus ha-
bent. Unde tortuosi efficiuntur, iustitiam Dei ne-
gligentes, & prævaricatores legis existentes, nec
sibi metipsis circumpectionem mentis imponen-
tes, quia superfluitatem in libidine quærunt: nec
villum tempus legis ut eis à Deo constitutum est
seruant, sed ut mare à vento in inquietudinem
concutitur, ita & ipsi de flatu antiqui draconis in

diversa vitia mouentur. De qua tamen quidam
leeripiunt, ad illos qui cœlos petunt pergentes.
O vos fideles præstate nobis adiutorium resum-
pto clamore vociferatur, quoniam de turpi &
noxia consuetudine se abstrahentes & eos qui
mentem suam cœlestibus infigunt imitantes, ut
suam sollicitudinem impendant, ipsique iuua-
men corde & voce desiderant. Quidam autem
ita transfixi permanent, quia ipsi diuersis vitiis
irretiti in malis perseverant.

*Caligo
spiritu-
ales regens.*

18 Sed quod illa flamma quæ se inter spirituales
extendit eos sua caligine obiecit hoc est quod
eadem afflatio diabolicæ persuasionis incendiâ
sua ad illos qui toto nisu spiritui seruire deberent
emittens eos perueritate vitiorum suorum ob-
nubilat, quatenus magis carni quam spiritui in-
hiant. Quos etiam in sex modis confidras, quo-
niam antiquus hostis tam quinque exteriores sen-
sus eorum quam interiorem deuotionem cordis
iporum velut sextum modum peruertere co-
nat. Nam alios eadem flamma lædit, quia dia-
bolus artes suas eis immittens, carnalibus deside-
riis & voluptatibus eos affiat, ita quod eos ad li-
bidinem & ad pollutionem multæ immunditiæ
accendit. Quos autem lædere non potest, hos aut
viridi aut albo aut rubeo aut croceo aut nigro
mortifero veneno illo quod à capite elusdem
vermis vsque ad pedes eius descendit ardenter
affiat. Quomodo? Quoniam cum voluptates pol-
lutionum recusant, aut tristitiam sæculi quasi
pullulantem viriditatem per quam ita oppri-
muntur, quod nec in spiritualibus nec in sæcula-
ribus rebus valent, eis infundit: aut irreueren-
tiam vitiorum velut inædam albedinem; ita
quod nec coram Deo nec coram hominibus
turpitudinem suam abscondunt, ipsis immittit
aut recordationem terrenæ gloriæ quasi ful-
gentem roborem, unde amaritudinem & anxietatem
cordis habent, eis ostendit: aut detractio-
nem proximorum velut tepidum crocum, ita
quod fulgurones & bilingues inde efficiuntur,
ipsis inducit: aut simulationem iustitiæ quasi hor-
ridam nigredinem, per quam in cordibus suis
miserabiliter obtenebrantur, eis imponit. Quæ
omnia mortiferæ pestes sunt, ab initio deceptio-
niseiusdem perditoris vsque ad finem illum
cum iam infamia ipsius finem in mundo accipiet,
procedentes per quas noxium ardorem vitio-
rum hominibus infert.

*Flamma
petens a
byssum.*

19 Sed quod flamma quæ abyssum perit, diuer-
sas præfias illorum in se habet qui per fontem
baptismi non loti lucem veritatis & fidei ig-
norantes sathanam pro Deo colunt, hoc est quod
incendium illud perditioni adhærens, dira & a-
mara tormenta illis animabus infer, quæ in fonte
salutis non emundatæ claritatem supernæ hæ-
reditatis & fidem Ecclesiasticæ institutionis
non videntes, illum qui in insidiis positus ani-
mas hominum in mortem mittere conatur, pro
illo qui hominibus vitam, & salutem tribuit, ve-
nerari non cessant.

*Sed et
stridentes
ex ore.*

20 Ut vides ex ore ipsius acutissimas sagittas
nequissimæ inflexiones procedentes, & multis ini-
qui-

quiritibus bacchantes: & à pectore eius nigrum fumū exalantē, quē est à malitiosis conatibus eius tēterrimæ iræ & inuidiæ emissio: ac à lūmbis ipsius ardentē humorē ebullientē, qui est abīmundi

Ad vmbilicū
lucis ferri-
tus turbo

21 Et ab vmbilico eius feruidum turbinem flantem, qui est à voracitate eius in subiectis ardentissimæ fornicationis suffocationē atque ab extremitate ventris ipsius velut immunditiam rahnarum laturientem, quæ est à perditione peruersæ absorbtionis eius in obduratione desperationis foetida egestio cum ipse antiquus insidiator se sublequentes ad omnem voluntatem suam perduxerit: quæ omnia magnam inquietudinem in hominibus faciunt, quoniam huiusmodi peruersitates maximam calamitatem miserissime irretitionis illis imponunt, qui spem suam non cælestibus sed terrenis affigunt.

Nebula
cū factor.

22 Sed quod de ipso tēterrima nebula cum pessimo factore egrediens multos homines sua peruersitate inficit, hoc est quod ab eodem diabolo nigerimus error scelerantis conscientiæ procedens, stultos homines per iniquam credulitatem exagitat Quomodo? De abscissione capitis Ioannis Baptiste, filium Dei esse remissorem vulnrum peccatorum ostendens, pessimus error exortus est: ubi diabolus multos homines in diuersis imaginibus seducit, hoc verum esse putantes quod ipse eis secundum ælimationem ipsorum fallaciter demonstrat. Vnde & multis secundum hunc modum decipiuntur, quia & fides ipsorum semper in infirmitate vacillat. Sed o vos filij mei si iuste & pie viuere volueritis, hunc nequillimum errorem fugite, ne amarissima mors in incredulitate vos apprehendat.

23 Fugite etiam illos qui morantur in speluncis, incluse cohortes diaboli effigentes: & illis vix illis qui sic perseuerauerint, quia vitæ diaboli sunt, & præcurres germen filij perditionis. Quapropter o vos dilecti filij mei omni deuotione & omni virtute animæ & corporis vestri illos deuitate, quoniam antiquus serpens sua arte illos pascit & vestit: quia eum pro Deo colunt, & quia in cum per fallacem deceptionem confidunt. Ipsi sibi pessimi homicidæ, ita quod illos qui eis simpliciter adheruerint, occidunt, antequam eos errorem suum declinare permittant: & sunt in seipsis turpissimi fornicatores, semen etiam suum in homicidio mortificantes & diabolo offerentes: ita etiam in scismatibus suis & in plenitudine vitiorum suorum Ecclesiam meam inuadentes, cum baptisma & sacramentum corporis & sanguinis filij mei, & cætera instituta quæ Ecclesia mea habet, in turpibus machinationibus suis nequiter derident. Sed quamuis propter timorem populi mei his institutis meis aperte non repugnent, tamen in cordibus & factis suis ea pro nihilo ducunt. Nam diabolica illusione sanctitatem se habere simulat, in quibus à diabolo decipiuntur: quoniam si diabolus se eis palam demonstraret, ab eis cognosceretur, ita quod illum deuitarent. Vnde ipse iuxta arte quædam eis ostendit velut bona & sancta sint, & sic eos illudit. O vix illis qui sic in morte hac perseueraue-

rint. Sed quia diabolus nouit le modicum tempus erroris sui habere, idcirco nunc festinat infidelitatem in membris suis perficere: quæ vos pessimi deceptores estis, qui fidem Catholicam subvertere laboratis. Vos inflabiles & molles ad deuotandū venenosas agittas humanæ pollutionis estis, quas secundum voluntatem vestram contra legem exeretis. Vnde postquam venenolo semine fornicationis libidinem vestram euacuat, tunc fide oratis & sanctitatem vobis fallaciter imponitis, quod oculis meis scetente luto indignius est. Certe schisma quod exortum est in Oreb vbi Iudaica plebs sculptile faciens in diabolica irrisione ludere cepit, etiam & adhuc quidam petulanter ludere solent: & schisma quod fuit in Baal in quo multi perierunt, & schisma fornicationum vbi cum Madianitis turpia facta perpetrata sunt, & cætera his similia super vos cadent, quia in his omnibus in malis vestris partem habetis, peiores priore populo existentes: quoniam veram legem Dei cernentes, eam pertinaciter abiicitis. Sed o vos qui salutem vestram desideratis, ita quod baptisma suscepistis, & vnus mons Dei estis, saluam resistite, & de monte saluationis vestræ descendere nolite.

24 Homo autem qui tantæ duritiæ est quod adiutorium Dei ad repugnandum diabolo contemnit, huic ipse insidias suas ponere non desistit, cum etiam in eonigredinem iniquitatis surgere videt, quæ toti corpori illius tantam amaritudinem infert quod etiam corpus eius inde in infirmitate arescit. Vnde cum homo cœperit malum ruminare & seipsum ita in desperationem contere, quasi sibi non sit possibile malum deuitare & bonum facere, tunc diabolus hoc videns dicit: Ecce homo qui nobis similis est, Deum suum negans & se ad nos conuerrens, nos iam sequitur. Quapropter properemus omnes & ad eum festinanter curramus, ita ipsum nostris artibus cœcantes, ne à nobis aufugere possit. Nam Deum suum deserere vult, & nos sequi. Sed homo qui his malis per diabolicam suggestionem impugnatur, videlicet qui homicidio, adulterio, voracitate, ebrietate, & superfluitate omnium vitiorum, polluitur, si tunc in his impenitens perseuerauerit, in mortem cadit: qui autem diabolo repugnans, his vitijs prænitendo se subtraxerit, ad vitam resurgit. Nam qui cupiditatem carnis suæ secutus fuerit, & bonum desiderium spiritus sui neglexerit, de hoc fabricator orbis dicit: Ille me despiciet & carnem suam cum peccato diligit, nolens scire quod à perditione se debet auertere, & ideo abiiciendus est. Qui vero bonum ardorem spiritus sui dilexerit, & voluptatem carnis suæ abiecerit, de illo dicit creator mundi: Hic ad me respicit & corpus suum in sordibus non enutrit, desiderans scire quod à morte se debet submouere, vnde ei succurrendum est. Quomodo? Vt Salomon in voluntate mea dicit. Peccatores persequuntur malum, & iusti retribuuntur bona.

25 Quid hoc? Ruentes in lapsum & cadentes in ruina vndique mortiferi morbi inuadunt, ita quod prudentes in hoc quod verum est non alpi-

aspiciunt, sed illud negligenter abijciunt. Vnde quia non sunt digni Deum aspicere, nec ullam felicitatem in Deo aut in hominibus habere, quoniam Deo respuunt & diabolum eligunt, idcirco n. ultam aduersitatem illis infert id. malum quod operantur. Sed in bonis rectus sensus & iusta cogitatio in excelsis edificat, ita quod in sinu suo suscipiunt hereditatem patris: quoniam supernum lumen attendunt, fallaces in irrisione fori quomodo hoc vel illud sine comparatione veniuntur non existentes, sed id quod in Deo verum est habentes.

*Qui uerum
quod con
uincant.*

26. Sed ut vides quod magna multitudo hominum in multa claritate fulgentium venit, quæ prædictum vermem fortiter ubique conculcans diro cruciatu eum afficit: hoc est quod si deleagnen credentium sed in humana miseria procreatorum, in fide baptismatis & in beatis virtutibus multo ornato & decore ad superna desideria properat, ita quod ipsi in factis suis hunc

antiquum seductorem fortissima contritione circumdantes deiciunt, & cum diro cruciatu cōminuunt, veluti sunt virgines, martyres, & ceteri huiusmodi veri Dei cultores qui toto nisu terrena conculcant & cœlestia desiderant: ita tamen quod ipsa nec à flammis nec à veneno illius lædi potest, quia isti tanta fortitudine & constantia in Deo muniti sunt, quod nec ab apertis incendijs, nec ab occultis persuasionibus diabolicæ iniquitatis contaminari valent: quoniam magna fortitudine virtutum vana signenta deserunt, & sanctitati, iuste viuentes adherent. Sed qui vigilantibus oculis videt, & attentis auribus audit, hic mysticis verbis meis osculum amplexionis præbeat quæ de me viuent e-manant.

(..)

Secundi Libri Visionum Sanctæ Hildegardis

F I N I S.

LIBER III.
SANCTAE HILDE-
GARDIS VIRGINIS.

VISIO PRIMA.

ET ego homo sumpta ab alijs hominibus, quæ non sum digna nominari homo propter transgressionem legis Dei, cum deberem esse iusta & sim iniusta, nisi quod Dei creatura sum: plus gratia, quæ me etiam saluabit, vidi ad orientem, & ecce illic conspexi veluti lapidem vnum totum integrum immensæ latitudinis atque altitudinis, ferreum colorem habentem: & super ipsum candidam nubem, ac super eam positum regalem thronum rotundum, in quo sedebat iuuenis per lucidum mirabilis gloria, tantæque claritatis ut nullatenus eum perspicue intueri va-

Vis. Hildeg.

lerem: habens quasi in pectore suo simum nigrum & lutulentum, latum instar humani pectoris, circumdatum lapidibus pretiosis atque margaritis. Et de ipso lucido sedente in throno proindebatur magnus circulus aurei coloris ut aurora (cuius amplitudinem nullo modo comprehendere potui) gyrans ab oriente ad septentrionem, & ad occidentem atque ad meridiem, ita se reflectens ad orientem ad ipsum lucidum, nec vllum habens finem. Et circulus ille erat à terra tantæ altitudinis, ut eum comprehendere non possem, ex se reddens splendorem valde terribilem, scilicet lapidei, calybei, ignisque coloris undique secundum amplitudinem suam sursum in altitudinem cœli, & deorsum in profundum abyssus ita se extendentem, ut nullum finem eius videre sufficerem. Vidi etiam tunc de secreto sedentis in throno stellam magnam, plurimi splendoris ac decoris prodeuntem, & cum ea plurimam cœlestium scintillarum multitudinem: quæ cum stel-

b

la illa

la illa omnes educa ad austrum, inspiciebant sedentem in throno quasi alium, seque ab eo auerentes magis inspiciebant ad aquilonem quam in eum inspicere vellent. Sed statim in ipsa a- uersione inspectionis sue, omnes extinctæ sunt, sic versæ in carbonum nigredinem. Et ecce ventus turbinis batus est ab ipsius, qui eas mox ab austro retro sedentem in throno pro- fecit ad aquilonem, præcipitans in abyssum, ita ut earum amplius nullam videre valerem. Splendorem autem illum magnum qui eis ab- stractus est, vidi subito in earum extinctione re- uerti ad ipsum sedentem in throno. Et audiui eum qui sedebat in throno mihi dicentem: Scri- be quæ vides & audis. Et respondi de interiori scientia eiuldem visionis: Rogo te mi Domine, vt mihi des intellectum, quatenus possim enar- rabili ter proferre hæc mystica; ne derelinquas me, sed confirma me in aurore tuæ iustitiæ, in qua manifestatus est filius tuus: & da mihi quomodo possim, & qualiter debeam proferre diuinum consilium, quod in antiquo consilio ordina- tum est: quomodo filium tuum voluisti incar- nari, ita vt homo sub tempore fieret, hoc volens ante omnem creaturam in simplicitate tua & in igne columbæ scilicet Spiritus sancti, vt ip- se filius tuus, quasi splendida solis forma mi- rabili ter surgens, in incipiente capite virginis veraciter indueretur humanitate propter homi- nem sumpta hominis forma. Et iterum audi- ui eum dicentem mihi: Quamplurimi sunt oc- culi tui in diuina narratione, dum ibi consur- git aurora diuino consilio. Et iterum respondi de interiori scientia visionis ipsius: Ego mihi ap- pareo in sinu animi mei, vt cinis cineræ pu- tredinis: & sicut pulvis instabilitatis: vnde sedeo pauens in vmbra sicut penia, sed ne de- leas me de terra viventium vt peregrinam, quia in magno sudore laboro in hac visione, & quia etiam de vilitate mei nulli sensus qui meus est in carne, reputo me frequenter in minimum & in vi- lissimum locum, ita quod non sim digna voca- ri homo, quia valde timeo non audens tua my- steria narrare. O bone ac mitis pater doce me quæ tua voluntas sit, quid debeam proferre ô tu metuende Pater, & ô tu dulcissime, & ô tu plene omnis gratiæ, ne derelinquas me, sed conferua me in tua misericordia. Et iterum audiui eundem mihi dicentem: Nunc dic quo- modo docia es. Vno vt dicas: quauis ci- nis sis. Dic reuelationem panis qui filius Dei est, qui vita est in igneo amore, om- nem mortuum suscitans in anima & corpore, & dissoluta peccata relaxans in serena clarita- te: ipse initium suscitationis sanctitatis in ho- mine existens, antequam in se exsuscitetur. Vn- de etiam magnificus & gloriosus ac incompre- hensibilis Deus dedit magnum præsidium mi- tens filium suum in pudicitiam virginis, quæ non potuit habere vllam varietatem macu- larum in sua virginitate vnde ipsa molliretur. Ibi non potuit necesse debuit vlla pollutio car- nis in mente virginis, quia intersecatrix & mor- tificatrix mortis generis humani, ipsamet ne-

sciēte, vt in somno, decepta est, quando fi- lius Dei in magno silentio venit in auroram, vi- delicet in humilem puellam. Mors quasi secu- ra processit nesciens vitam, quam illa dulcis vir- go portauit, quia sibi a condita erat eius virgi- nitas. Ipsa enim virgo creta pauper in terrenis opi- bus, quia diuina maiestas cum ita in uentre voluit. Nunc scribe de vera agnitione creatoris in boni- tate ipsius sic.

2 Deus qui cuncta creauit & hominem ad glo- riam illam de qua perditus Angelus cum suis i- mitatoribus proiectus est ordinauit, ab omni creatura sua maximo honore, & timore vene- randus & metuendus est: quia iustum est vt creatori omnium veneratio a creatura sua exhi- beatur, & Deus super omnia fidelissime adore- tur. Quod & lapis ille quem vides certissime designat. Ipse est enim in mysterio magnitu- do timoris Domini, qui purissima intentione in cordibus fidelium semper oriri & perseuera- re debet. Sed quod vides eum totum integrum & immensæ latitudinis atque altitudinis terreo- rum colorem habentem, hoc est quod eadem fir- ma & grandis magnitudo timoris Domini fir- missime tenenda est: quia Deus metuendus est ab omni creatura in tota integritate, vt recog- noscatur vnus & verus Deus esse, cum nullus præ- ter eum est, nec similis illi: in quo est immensa latitudo, quoniam incomprehensibilis est in om- nibus & super omnia: & altitudo, cum san- ctam diuinitatem nullus comprehendere, nec ad eam pertingere cum altitudine sui sensus po- test, quia ipsa est super omnia. Quod autem est similitudinis ferri coloris, hoc est quod onerosum & durum est humanis mentibus De- um timere, illud valde graue existens molitiei fragilis cineris: quia humana creatura ipsi rebel- lis est.

3 Super lapidem vero ipsum candida nubes, clara sapientia humanæ mentis est: ac super eam positus regalis thronus rotundus, est for- tis & principalis fides circuei in Christiano populo, cui Deus fideliter cognitus est: quia vbi timor Domini radicat, ibi etiam sapientia humanæ mentis super apparebit, & deinde Deo opem afferente, fides super hanc imponetur, in qua ipse Deus sibi requiem parat. Cum enim Deus timetur per sapientiam humanæ mentis, in fide intelligitur, quia cum his tangendus est vt sedes tangit Dominum suum. Et tunc in his Deus parat sibi sedem, summus existens super omnia, quia neque potestate neque dominatio- nem comprehendit potest: led residet in vnica & pu- ra fide, quoniam vnus est qui credendus Deus su- per omnia.

4 Vnde sedens in throno iuuenis perlucidus, mirabilis gloriosus, tantaque claritatis vt nulla- tentis eum perspicue valeres intueri, habens quasi in pectore suo limbum nigrum & lutele- num latum vt magni hominis pectus, circum- datum lapidibus preciosis atque margaritis. Est super omnia regnans vnus Deus, lucens in bo- nitate, & mirabilis in operibus suis: cuius im- menfam claritatem in profunditate mysterii sui, nullus

Quid la-
po ferri
coloris.

Quid cau-
dida nu-
bes.

Quid iu-
uenis lu-
cidus.

Nullus hominum perfecte potest intueri, nisi quantum fide comprehenditur atque portatur, sicut sedes continet ac circumdat dominum suum: quæ ita illi subiecta est, ut nec se eleuare possit contra dominum suum, sic fides non desiderat superbe aspiciere in Deum, sed tantum intima deuotione tangit eum.

Quid in
posteriori li-
bro.

Et quasi in pectore suo, id est in sapientia mysterij sui habet per amorem filij sui thsimum & debilem ac pauperem limum qui homo est, nigrum in nigredine peccatorum, & lutulentum in pollutione carnis, & latum secundum similitudinem pectoris hominis, quod est dilatatio profundæ & magnæ sapientiæ in qua ipse Deus creauit hominem: illos respiciens qui sunt in saluatione animarum per penitentiam, in qualicunque crimine contra Deum sint in sua debilitate calcitrantes, quia tandem ad eum peruenient. Hi sunt circumdati compluribus ornamentis illorum qui inter eos surgunt, ut lapides pretiosi in magnis personis, qui sunt martyres ac virgines sanctitatis: & ut margaritæ, qui sunt innocentes & penitentes filij redemptionis: cum quibus idem limus valde ornatus est, dum in humano corpore fulgent tantæ virtutes, quæ in Deo sunt fulgentes in omni claritate. Nam qui constituit spiraculum & vitam hominum, ille inspicit semetipsum. Quomodo? Scilicet cum redemptione dum præcluit in sua prædestinatione filium suum incarnari: ita quod in eius corpore deberet abstergeri omnis maculosa varietas criminum. Et sic videt etiam animas quæ iustificabuntur post multiplicationem superfluum peccatorum dum adhuc in corporibus suis sunt, & quæ consuescent in iustitia Dei ambulare post diuersitatem errorum suorum qualiter consistant in Deo, ac qualiter desistant de multa obliuione, & quomodo reuertantur de vnoquoque vicio quo ipsæ sunt vulneratæ cum immortali bus ceciderunt in peccatis: & sicut sunt videntes quod multi populi surrexerunt de errantibus vijs in quibus ambulabant pleni vulneribus in plagis pessimis restaurati de morte seditatis criminum, sic etiam multi veniunt qui in amaritudine acerbi doloris peccati tam grauiter sunt vulnerati, quod ipsi etiam in consuetudine malorum morum in quibus supra modum peccauerunt sunt ita rædiosi, quod nequeunt ultra respirare in fluctibus, ad operandum mortiferum opus in adulterio, & homicidio, & superfluitate omnium malorum.

6 O miseri, nonne veniunt ipsi quasi peregrini de longinqua regione sicut scriptura habet in Euangelio: vbi adolecentior filius dixit: Surge & ibo ad patrem meum & dicam illi: Pater peccauit in cælum & coram te: iam non sum dignus vocari filium tuum: fac me sicut vnum ex mercenarijs tuis? Hoc tale est. Homo qui de lapsu peccati per admonitionem Spiritus sancti reuertitur in se dicit: Volo surgere de importabilibus peccatis, quæ à me nullatenus sunt sustinenda, de graui culpa: sed reuertar in recordatione mentis meæ plangens ac merens peccata mea, sic veniens ad patrem meum: qui pater meus est, quoniam creauit me: & dicam illi: Pater peccauit in cælum, *Vif. Hildeg.*

id est in cæleste opus quod ego sum quem formasti in voluntate tua, me sic tangendo in creatione ipsa, quod ego etiam cælestis debui esse in actibus meis: sed feci me contractum cum turpissimis operibus: peccans etiam coram te, quia humanam naturam destitui in me. Quomodo? In multis abominationibus: ideo lumen & ego reus in mea perditione & in tua maiestate, & non sum dignus nominari filius tuus: quia propter nequitiam cordis mei creaturam tuam duxi in me in alium modum quam à te constitutus sum. Sed nunc fac mihi ut tuo redempto seruo in mercede sanguinis filij tui, qui ipsum dedisti in tantâ mercede quam mors nunquam redere poterit vlla compensatione: sed dimittit peccatores per penitentiam: quæ in passione filij tui orta est, quia rectam hereditatem filiorum amisi in Adam, qui creatus filius, in iustitia destitutus est gloria felicitatis. Nunc autem debet penitentia redimere hominis peccata, cum sanguine filij tui. Istud est dicendum ab ijs qui iterant casum Adæ & post hæc reuertuntur per penitentiam sic pertingentes ad saluationem, & memores sunt quod multas monitiones adierunt, quæ de scripturis sunt narratæ & de cruciatu & de sanguine redemptoris eorum: & recordantur gementes quod transgressi sunt cum auditu, quo cum studio debuerunt percipere quomodo seruare verbum Dei, cum ipsi negligerent legem eius quæ eis erat instituta ad custodiendum, in constitutione præcepti reculantes inspicere quid deberent facere vel quod deberent dimittere propter timorem Domini: qui tamen veniunt ad veritatem, recordantes ea quæ audierunt vel sciuerunt à Deo: quamuis prius ita cæcati essent, quod omnino nollent scire iustitiam ipsius, ut se ad hoc declinarent quod ipsam præponerent peccatis suis, cum spernerent eam, & cum reicerent retro verbum Dei, respuentes legem eius. Multi de his erunt superabundantes in bonis, ita ut nec fatientur, nec eis sufficiant epulari in domo Dei celebrando diuinum officium & operando iustitiam, eius superabundanter: ita quod semper sunt silentes & memores in doloribus malorum quæ in antea tibi rebus perpetrarunt, dum colebant illicita opera, transcuntes legis Dei licita.

7 Iste est luteus limus, quem vides in pectore patris. Quomodo? Filio Dei qui de corde patris exiit veniens in mandum, adest credens populus, adhaerens ipsi hac intentione qua credit in eum. Certe propterea sic etiam isti apparent in pectore patris, ut non spernat Angelus nec vlla creatura hominem, quia summi Dei filius incarnatus habet formam hominis in seipso. Beatus enim Angelicus chorus propterea in indignatione habet hominem quia nimum fordescit in peccatis suis, cum ipsi beati Angeli inuolabiles sint absque vlla transgressionem iustitiæ, semper attentissime videntes faciem patris. Et quod amatur à patre, hoc etiam ipsi amant in filio. Quomodo? Scilicet quod Dei filius natus est homo. Nam ego pater filium meum ex virgine natum posui in saluationem

ficat incarnatus est, inspiratione digiti Dei qui spiritus sanctus est, in quo etiam factum est omne opus patris. Huius gloriæ circuitum nulla ratione comprehendere vales, quia nec ipse potestas nec opera, nec vlla est mensura vllius bonitatis, vel potestatis ad illam mensurandam quæ sit, vel fuerit, vel fieri debeat in vlla creatura, nisi quod Deus est inestimabilis & incomprehensibilis in potestate sua, & inuictus ac mirabilis in opere suo.

*Circulus
partis or-
bis gyra-
tis.*

11 Et idem circulus gyrans ab oriente ad septentrionem, & ad occidentem atque ad meridiem se reficiens ad orientem ad ipsum sedentem in throno nec habens vllum finem, hoc est quod potestas ac opus Dei circueunt, comprehendendo omnem creaturam. Quomodo? In voluntate patris qui cum filio & Spiritu sancto Deus vnus est, ortæ sunt omnes creature, quæ omnes sentiunt eum in potestate, quomodo? Omnes sunt eum in creatione sentientes scilicet gyrantem ab oriente quod est in ortu omnis iustitiæ, & tendentē ad septentrionem in consilio diaboli & ad occidentē vbi tenebræ mortis lucem vitæ volunt opprimere, luce tamen iterum resurgente deuicta tenebrarum caligine, & ad meridiē vbi ardens ardor est iustitiæ Dei in cordibus fidelium, se conuertendo tandem ad ortum iustitiæ quasi ad orientem ferecipit. Quid hoc? Dum per summam potestatem opus Dei secundum præordinatum à Deo tempus completum fuerit in hominibus in hoc mundo, tunc etiam implebitur circuitus ipsius mundi, perfectus in fine temporis in nouissimo die: resurgent omnia opera Dei in electis eius sedentes in throno non habente finem; quia Deus perfectus est in potestate ac in opere suo, qui erat & est & permanebit absque vlla inceptioe vllius temporis in diuinitate, ita quod non fuerit sed est.

*Cur im-
mensa al-
titudine*

12 Et quod ille circulus à terra est tantæ altitudinis vt eum comprehendere non possis, hoc est quod superna potestas ita excelsa est super omnes vitas creaturarum in sensu & in intellectu hominis, & ita incomprehensibilis in omnibus & super omnia, quod nulla creatura eam poterit neciri vlla capacitate sensus quin ipsa sit multo sublimior quam ei sit cognoscendum. Vnde etiam Angeli frequenter retonant Deum in laudibus. Ipse enim videns eum in sua potestate & gloria, sed non possunt eum perfecte intuentes comprehendere quasi ad finem perueniant neque inquam valde fastidio satietatis capi tam magnitudinis quam pulchritudinis eius.

*Splendor
calybes et
loræ.*

13 Quod autem ex se reddit splendorem valde terribilem scilicet lapidei, calybei & ignei coloris, hoc est quod diuina potestas ex se demonstrat duram virtutem in magna seueritate contra dissimulatam & impenitentem ac impunitam iniquitatem, formidabilem; & velut calybeum, quia Deus est perficua iustitia quæ non habet vllam iniustitiam cedentis mollietati (tanquam pulvis (vt dicitur) iniustum est quod Deo non placeat) sed ipse est illa iustitia quæ quasi calybe confirmavit omni aliam iniustitiam: quæ

Vf. Hildeg.

multo fragilior est iustitia eius quam ferrum calybi cedit: & etiam quasi igneum, quia ipse est iudicialis ignis comburens peccatum ob omnem iniustitiam quæ se nunquam conuertere voluit ad illum querens eius misericordiam. Est etiam Deus quasi lapis in homine, quoniam ipse est verus & iustus absque vlla mutatione: quia vt lapis in molliciem non potest conuerteri, ita ille non habet vllam mutationem: & est velut calybs, scilicet in efficacia pertransiens omnia absque vlla mutatione vllius aut loci aut temporis, quia ipse est Deus super omnia existens: est etiam quasi ignis, quoniam inflamat & incendit & illuminat omnia absque vicissitudine sue, edentis temporis in nouitate, quia ipse Deus est.

*Splendor
in infus-
tum ex-
tensum.*

14 Et quod ipse splendor vnde secundum amplitudinem suam sursum in altitudinem cæli & deorsum in profundum abyssi ita se extendit vt nullum finem eius videre possis, hoc est quod virtus potestatis ac operis Dei, & iustitia atque rectissimum iudicium eius vbique in incomprehensibilitate sua nec in superioribus cæli, nec in inferioribus abyssi vllum finem habet qui comprehendere possit humano sensu cū super omnia sit.

*Quasi stel-
lae proci-
ent.*

15 Vides etiam de secreto sedentis in throno stellam magnam plurimi splendoris ac decoris prodeuntem, & cum ea plurimam multitudinem cadentium scintillarum, quia præcepto omnipotentis patris Lucifer Angelus qui nunc est sathanas, in ortu suo magna gloria ornatus & multa claritate ac decore vestitus prodijt, & cum eo omnes scintillæ sui agminis tunc candentes in lucis fulgore, nunc autem extinctæ in caliginis tenebrositate: quoniam pronus ad malum, non aspexit in se solum perfectum, sed existimabat confidens in seipsum, posse incipere quod vellet, & perficere quod inciperet. Vnde quod sedens in throno debet honoris quia per eum creatus est, hoc retorfit in seipsum; atque in hoc ipso declinabat se ad malum. Quod vero cum stella illa omnes educit ad austrum, inspiciebant ipsum sedentem in throno quasi alienum, seque ab eo auerentes magis insubabant ad aquilonem quam eum inspicere vellent, hoc est quod Lucifer omnisque comitatus eius mirabiliter creatus in ardente bono Dei consistit, quasi per obliquum, in superbia videlicet indignans regnantem in cælo quia ipsi omnes orti in creatione, ab initio gustauerunt impietatem quæ ad perditionem se vertit: Deum inspicientes non sic quod eum scire vellent in bonitate, sed quod se super eum velut super alienum vellent eleuare, cum flagrante scilicet elatione se à cognitione eius auerentes, & plus tendentes ad casum suum quam Deum in gloria sua cognoscere desiderarent. Sed quod statim in ipsa auersione inspectionis suæ omnes extinctæ sunt sic veritæ in nigredinem carbonum: hoc est dum Deum superbe designarent scire, ipse Lucifer cum omnibus sequacibus suis in malitia sua extinctus est à fulgore clari splendoris, quo per diuinam potentiam indutus erat, delens

h 3

id

in seipso interiorem pulchritudinem, qua debuit
 vltus esse ad bonum: & se porrigens ad deglutien-
 dam impietatem, ita extinctus est ab æterna cla-
 ritate vt caderet in æternam perditionem. Vnde
 omnes versu sunt in nigredinem carbonum: ex-
 tincti ignis, quia cum duce suo scilicet diabolo
 exuti claritate sui splendoris sic extincti sunt in
 perditione tenebrositatis carentes omni gloria
 beatitudinis: vt carbo caret omni luce igne
 scintillæ. Quod autem ventus turbinis ortus est
 ab ipsis, qui eas mox ab austro retro sedentem in
 throno proiecit ad aquilonem præcipitans in a-
 byssum, ita vt earum amplius nullam videre va-
 leres, hoc est quod maximus status impietatis e-
 rexit se in ipsis Angelis iniquitatis, cum Deo vel-
 lent prævalere & cum per superbiam opprime-
 re, qui exuffatus est in avarissimam nigredinem
 perditionis: & eos de austro, id est de bono pro-
 iecit retro, quod est in obliuionem Dei
 cuncta regentis, quasi ad partem aquilonarem, vt
 vbi superbe exultari volebant, ibi confusi ca-
 sam inuenirent, propter superbiam suam præci-
 pitati in abyssum mortis æternæ: quæ perditio
 ipsorum est, vt in nulla claritate amplius vide-
 antur, vt per seruum meum Ezechielem saltui
 meridiano qui ardentem fructum iulitæ debuit
 & non attulit locutus: sum dicens: *Ecce ego suc-
 cendam in te ignem & comburam in te omne lignum
 viride: & omne lignum aridum. Non extinguetur flā-
 ma succensio, & comburetur in eo omnis facies ab
 austro vsque ad aquilonem. Et videbit omnis caro, quia
 ego Dominus succendi eam, nec extinguetur.*

16 Hoc tale est. O stulte qui in superbia tua te
 erexisti contra me, ego qui nec initium nec finem
 habeo, faciam vt in zelo meo accendatur in te ig-
 nis indignationis meæ per quem comburam in te
 omnem viriditatem tuam qua voluisti opus in-
 cipere, in falso vigore magis confidens in te
 quam in me: quia elegisti in tua stulta scientia
 esse secundum superbiam tuam, comburamque
 in te omnem ariditatem illam peccati tui & a-
 ridiorum perditorum cum peccatum in bono a-
 ridum suggeris homini quicquid est: quia sugge-
 stio tua non recipiet in te vllam saluationem, sed
 fiet in te ignis æternus. Nec restat vlla tibi mu-
 neratio salutis, nec illis qui te sequuntur in ex-
 plo tuo. Et non extinguetur illa succensio pœna-
 rum in supplicijs suis, sed comburet præcipit & su-
 perbia quasi in facie com. utpitæ: aspectus ho-
 noris quæ concepisti velle habere in teipso, qui ex-
 iectus es ab omni gloria tua, ab austro scilicet
 surgens in ardente clarissima luce, & cadens in tene-
 bras aquilonis id est inferni. Et hoc videbit om-
 nis homo, videlicet electi & reprobis cognoscentes
 gehennam: quoniam electi eam cognoscunt:
 quia illa effugerunt: reprobis autem, quoniam cum
 ea in pœnis permaherunt, sciētes quia ego Do-
 minus omnipotēs succendi eam ad retributionē
 malorū tuorū o diabole, nec extinguitur in ma-
 lis tuis nec sequētur te. Et sic perditio diabolice
 superbiæ proiecit sathanā & Angelos eius in ex-
 teriores tenebras æternorum tormentorum sine
 vlla consolatione luminis, ita vt illi nullus sit lo-
 cus inuentus in æterno lumine: & tu o fragilis ho-

mo horrens & stupens, eorum vltia nihil conspi-
 ce. e potu sti, sicut etiam idē Ezechiel in spiritu
 meo regi Tyri sub mystica significatione di-
 cit: *Omnes qui viderint te ingentibus oblupefcent
 super te. Nihil factures, & non eris in perpetuum*
 Hoc tale est. Omnes recti corde qui viderint te
 diabole inebriatum vitij in illis gentibus qui te
 amplexantur in prauaricatione legis Dei, are-
 scent oblupefcentes in tua sorde, quomodo pol-
 luis suggestione tua templum in ædificatione
 Dei quod homo est. Et propterea nihil factus
 es per superbiam tuam in qua cecidisti ab omni
 gloria saluationis, quia omnino nullus vigor es,
 in nulla felicitate, neque eris inuentus vllam glori-
 am amplius habens in æternitate cœlestium, quia
 tu confusus es in illis in perpetuum sine fine.

17 Sed quod splendor illum magnium quicquid
 abstractus est, vidisti subito in eum extinctioe
 reuerti ad ipsum sedentem in throno, hoc est quod
 perpicuus: & magnus fulgor quem diabolus pro-
 pter superbiam & contumaciā suam perdidit cum
 in ipsum & omnes sequaces eius intrauit germen
 mortis (erat enim Lucifer purioris luminis quam
 ceteri Angeli) reuelatus est ad Deum patrem vnde
 prodierat, seruatus in secreto eius: quia locus
 gloriæ splendoris illius non debuit esse vacuus,
 sed Deus seruauit eum alteri facti luci. Nam e-
 cius quæ Deus nudum surgere iulit atque non coo-
 pertu carne qui diabolus est cum omni comitatu
 eius in splendore tamen clarum, splendor seruauit
 limo quæ formauit in hominem, tegens ipsum
 vilissima natura terræ, ob id ipsum ne se extol-
 leret in similitudinem Dei, quia quem clarum crea-
 uerat in multo fulgore sed non cooperatum tā fra-
 gili & tam misero tegmine quo & homo, hic non
 potuit stare in elatione suas: quia non est nisi vnus
 Deus sine initio & sine fine in æternitate. Ac-
 deo sceleratissimum est præ ceteris criminibus,
 quo quis se Deo simulat. Nunc autem ego Deus
 cœlestis seruauit illi lumen quod retraxi a
 diabolo propter malum eius, hoc diligenter ab-
 condens apud me, & dedi illud limo terræ quem
 formaui ad imaginem & similitudinem meam:
 quem admodum aliquis homo facit, cum filius e-
 ius moritur cuius hereditas non transit in natos
 eius, quia absque liberis decessit, hereditatem filij
 attrahit sibi pater & proponit eam in mente sua
 alij suo filio nondum sibi nato, daturus eam illi
 cum natus fuerit ex ipso.

18 Nam diabolus cecidit absque hærede, quod
 est in recta intentione bonum opus, quia nun-
 quā aliquid boni fecit nec incepit: sed hoc acce-
 pit alter hereditatem eius: qui etiam cecidit, ha-
 bens tamē hæredem scilicet inceptionem obedi-
 entie: quoniam eam suscepit cum deuotione,
 quamuis opus ad hoc pertinens non perfecit,
 sed gratia Dei perfecit illud opus in incarnatione
 saluationis populorum, in restaurationem bonæ
 hereditatis. Atque ideo recepit homo hereditatem
 suam in Christo, quia non dignatus est in in-
 itio præceptum Dei: cum omnino diabolus non
 desiderauit seruiri creatoris sui in bono, sed
 honorem in superbia, vnde non recepit gloriam
 suam sed in perditione periit.

*Splendor
 uertit ad
 sedentem
 in throno*

19 Et sicut Goliath surrexit despiciens Dauid, ita crexit se diabolus in præsumptionem in seipso, volens similis esse altissimo. Et ut Goliath ignorans vires Dauid eum prorsus nihili reputans vilipendit, sic cum lata superbia diaboli contempsit humilitatem in humanitate filij Dei, qui in mundo natus, non gloriam suam sed gloriam patris per omnia quæsiuit. Quomodo? Diabolus non desiderauit imitari hoc exemplum, ut se subderet suo creatori quemadmodum se filius Dei subdidit suo patri. Attamen Dauid amputauit caput Goliath in secreta fortitudine Dei, ut Spiritu sancto inspirante scriptum est: *Assumens autem Dauid caput Philistiæ attulit illud in Hierusalem arma vero eius posuit in tabernaculo suo.* Hoc tale est. Spolia & dirptiones diaboli accepit fortissimus filius meus, cum deiecit caput eiusdem serpentis antiqui. Vbi? In vtero virginis quæ hoc caput contriuit. Per quæ? Per eundem filium suum. Quæ est hæc contritio? Sancta humilitas, quæ in matre & filio apparet percussit primum initium superbiæ, quod est caput diaboli. Et sic filij mei secundum carnem victrix humilitas attulit ipsum caput in sanctam Ecclesiam quæ est visio pacis, ei ostendens quod per ipsam fortissimam humilitatem interfecta esset superbia diaboli: fortissima vero arma eius sunt multiformia eius vitia, quibus ille superauit genus humanum quod eum pro Deo coluit; sic exterrens in vitiosis artibus suis ut arma exterre solent homines. Hæc confregit filius meus ponens ea in tabernaculo suo, id est in passionem corporis sui dum pateretur in cruce. Vnde ipsam pugnam dimisit etiam in tabernaculis simul in corporibus electorum membrorum suorum, ut & ipsi distribuant arma diaboli cum ipso. Quomodo? Ut sicut ipse deuicit diabolum in passione sua, sic & ipsi eum deuicant se constringentes in desiderijs, & non sint contentientes vitij illius. Et secundum similitudinem hanc, ut gloria Goliath data est Dauid, ita gloriam quæ ablata est primo Angelo, dedi Adæ & generi eius, quod confitetur me seruans præcepta mea, intercrepta superbia diaboli. Qui autem interioris sensus perspicaces audiendi aures habet, hic in ardenti amore speculi mei, ad verba hæc anhelet, & ea in conscientia animi sui conscribat.

VISIO SECVNDA.

DE RVNO vidi inter ambitum circuli qui protendebatur de sedente in throno quali montem magnum coniunctum radici illius immani lapidis super quem nubes cum throno & sedente in eo posita erant, ita quod lapis in altitudinem erectus & thronus in latitudinem extensus videbatur. Et super ipsum montem stabat velut quoddam ædificium quadrangulum ad similitudinem vrbs quadræ formatum, aliquantulum obliquum habens sicut, cuius angulus vnus respiciebat ad orientem, & alius ad occidentem & vnus ad septentrionem & alius ad meridiem: ædificium autem circuitu suum murum vnum biforem gerebat, cuius

forma vnus erat quasi splendor lucidus ut lux diei, & altera quasi compaginatio lapidum adiuicem coniuncta in angulo orientali & in angulo septentrionali, ita ut pars illa lucida muri protenderetur ab angulo orientali & finiretur in angulo septentrionali, tota integra & non habens vllum locum interruptum, & pars alia scilicet lapidea extenderetur ab angulo septentrionali ad angulum occidentalem & ad angulum meridianum & finiretur in angulo orientali, habens duo loca interrupta inter angulum videlicet occidentalem & angulum meridianum. Longitudo autem ædificij erat centum cubitorum, & latitudo eius quinquaginta cubitorum, & altitudo ipsius quinque cubitorum, ita ut eius duo parietes in vtroque latere ipsius essent vnus longitudinis, & alij ipsius duo parietes in fronte & in fine eius, vnus latitudinis. Sed & ijdem quatuor parietes vbique in circuitu ipsius ædificij æqualis erant altitudinis, exceptis propugnaculis eius quæ aliquantulum eminebant altitudinem ipsius. Latitudo autem inter ipsum ædificium & splendorem ex prædicto circulo se in profundum abyssi extendentem, erat in vertice orientalis anguli vnus palmi, alibi autem id est in septentrionali & in occidentali atque in meridiana parte tanta vndique erat latitudo inter idem ædificium & splendorem; ut eius amplitudinem nullo modo comprehendere possem. Et hæc me admirante; qui sedebat in throno iterum dixit ad me: Fides quæ in antiquis sanctis cum opere iustitiæ per bonitatem patris desuper ædificato; velut in pallore apparuit; incarnato Dei filio aperta manifestatione cum ardentibus operibus ardentem in lucem processit: quando filius Dei cædua non concupiscens, ea exemplo suo conculcari & cælestia amari perdocuit: cum priores patres mundum non fugientes, nec se ab eo separantes Deum simplici tantum credulitate & humili deuotione colebant, quia nondum ut omnia deferrent eis ostensum fuerat.

2 Vnde etiam quod vides intra ambitum circuli qui protenditur de sedente in throno, montem magnum coniunctum radici illius immani lapidis super quem nubes cum throno & descendente in eo posita sunt, ita quod lapis in altitudinem erectus & mons in latitudinem extensus videtur hoc est quod in potente ac forti opere potestatis superni patris qui potenter operatur, stat mons significans fidem: quæ magna est in virtute, palamque surgens in circumcisione Abraham, & ita proficiens vique in filium superni Dei post ruinam serpentis antiqui per Spiritum sanctum inspirata hominibus; ut in bonitate patris fideliter operantes illum credant omnipotentem esse Deum, qui tam magni hostem superare potuit, ita quod per eandem credulitatem subleuit ad gloriam illam pertingant; de qua diabolus per superbiam suam deiectus periit.

3 Atque idem mons positus est ad radicem prædicti lapidis mysterium timoris Domini habentis: quia fides coniuncta est stabilitati timoris Domini, & timor Domini etiam fortitudini fidei, scilicet cum de patre missus est filius nasci ex virgine;

& cum de filio pullulabat vera fides primum fundamentum boni operis: quam timor Domini profert cum omnibus virtutibus tangens Deum in altitudine sua, ita vt in sapientia fidelium mentium Deus super omnia regnans fideliter colatur. Quomodo? Quoniam timor Domini secreta cœli visu circumspeditionis acute penetrat, quia ipse initium iustitiae intentionis est, cum qua etiam beata fides apud Deum in latitudinem perfectionis extenditur cum in bonis operibus ad sanctitatem dilatatur.

Aedificiū supra mōtem. 4 Sed quod super ipsum montem stat ædificium quadrangulum ad similitudinem vrbs quadratæ formatum, hoc est quod super fidem bonitas patris bona opera ædificans, multos fidelium per quatuor angulos terræ colligens trahit ad celestia, sic munitos in stabilitate virtutum vt cœlestis pater in sinu suo, hoc est in interiori potestate & in mystico consilio suo eos benigne componat cum quatuor quadris in fide.

5 Quomodo? Igo qui sum altissimus, ordinaui in opere meo primum quadrum hominum, videlicet Adam, cuius genus ipso dormiente per magnum schisma se debilitans, processit vsque ad secundum quadrum id est ad Noë tub quo diluuium factum est, vbi & mysteria filij mei in arca præmonstrauit. Sed in co quadrato quæ est Noë, per admonitionem meam manifestauit illam lucidam partem muri prædicti ædificij, quia ibi in diluuiio suffocans peccatores innui hominibus vt mortem fugerent & vitam appeterent, sic eis palam aperiens speculatiuum scientiam cognitionis duarum viarum. Quid hoc? Homo viret & viget in viuente vita quæ anima est, per quam specularur & cognoscit duas semitas videlicet bonum & malum: quoniam homo tangitur alterutra parte harum, ita quod manens in corpore siue bonum siue malum cum anima & corpore operatur: quod quidem ipse incipit per operationem animi sui, voluntatem suam ita in opere complens. Et sic in nos ostensa est per admonitionem meam speculatiua scientia duarum viarum, scilicet acutissima consideratione malum spernere & bonum diligere, quæ ita cum emissionem circūcisionis tendit in præcursu voluntatis Dei, vtque ad tertium quadrum, in quo Abraham & Moyses coniuncti sunt in circumcissione & lege: quæ circumcisio & lex ita procedebat vsque ad quartū quadrū sanctæ trinitatis, in quo vetus testamentum in filio Dei finitum est cum exteriori significatione. Vnde etiam surrexit interius germen per filium Dei in Ecclesia, qui natus & passus pro salute hominum resurgens etiam & rediens ad patrem, angulum illum qui in casu Adæ absconditus & attenuatus erat restaurauit in saluationem, per animas hominum.

Aedificiū in obliquo. 6 Quod autem ædificium aliquantulum est in obliquo situm, hoc est quod homo qui opus Dei est, non potest præ fragilitate sua incedere firmiter sine peccato, & audacter sine timore fragilis carnis diabolum superando: sed eum oportet illum humiliter deuitare, & insidias eius sapienter fugere ne peccet, atque fideliter se coniungere bonis operibus, & sic constare in filio Dei: qui quasi

in angulos sedens lapis angularis est, hoc pacto opus electum in homine coniungens.

7 Sed quod angulus vnus respicit ad orientem & alius ad occidentem & vnus ad septentrionem & alius ad meridiem, hoc est quod filius Dei natus est ex virgine & passus in carne, vt in ortu iustitiæ homo restauraretur ad vitam cui omnis iustitia appositæ est, quod est angulus orientalis inde surgente saluatione animarum: vt Deus compleuit in filio suo omnem iustitiam quæ ab Abel vsque ad ipsum præfigurata est, in quo finita est constitutio carnalis oblationis veteris testamenti, iam veniente salute fidelium hominum per fidem, quam filius Dei attulit missus a patre in mundum in fine temporum, quod est angulus occidentalis. Contra diabolum quoque in Abraham & in Moise eleuauit se iustitia qui præmonstrabant promissam gratiam per quam homo saluatus est quem diabolus deceperat, occidendo eum vt latro in lapsu Adæ, quod est angulus septentrionalis: vnde & miserabilis ac mortalis casus qui factus est in humano genere, postea per supernam gratiam nobiliter & magnifice restauratus est pleno fructu in ardente opere Dei & hominis, quod est angulus meridians. Angulus etiam meridians est, quia primus homo Adam a Deo creatus est. Sed quod ab hoc angulo speculatiua scientia cognitionis duarum viarum non incipit fulgere, id est ab ipso Adam, hoc ideo est, quia genus suum incompositum erat, non colens Deum in scientia sua officiosum seruitute legis, sed tantum propriam voluntatem suam adimplens cum summo malo: ita vt nec in recta scientia Dei nec in vera beatitudine esset fulgens, immo in morte iacens: sed absconditum erat tantum in corde patris, quid cum homine facere decreuisset.

8 Angulus etiam in oriente designat Noë, vbi se iustitia ostendere incipit: & vbi etiam aperte manifestata est præmonstrata speculatiua scientia, ostendens omnem sanctitatem quæ postea in filio Dei perficienda erat. Et quia vnaquæque iustitia in filio Dei qui est vegus oriens erat incipiens, ideo est hoc ædificium primum appellandum ad orientem in honore sanctitatis, quæ primum etiam in Noë veraciter declarata est. Angulus quoque in septentrione est Abraham & Moyses, qui aduersus sathanam cum operis executione prædictam speculatiuum scientiam circumtegebant quasi eam circumædificantes cum preciosis lapidibus, & eum de super aurato opere perspicuæ iustitiæ Dei quod erat circumcisio & lex: quia iustitia ante circumcisionem & legem, quasi nuda erat absque opere. Et quartus angulus occidentalis præfiguratur etiam veram Trinitatem, quæ palam manifestata est in baptismo saluatoris, qui erexit plenam & sanctam ciuitatem Hierusalem cum omni opere suo, recurrens ad cælum in saluatione animarum.

9 Sed quod ipsum ædificium in circuitu suo murum vnum binæ formæ habet, cuius vna est quasi splendor lucidus vt lux diei & altera quasi compaginatio lapidum ad inuicem coniuncta in angulo orientali & in angulo septentrionali, hoc est quod

Quorū angulus respiciunt.

Quid angulus in oriente.

Quid murus biformis.

Quod per bonitatem patris hominibus ex omni parte data est quasi securitas una, id est munitio & defensio in bonis operibus ut ipsis circumdati & confortati carnales concupiscentias deserant, & ad unum Deum qui munimentum eorum est confugiant. Qui murus in duabus est formis quia una forma muri est veluti speculativa scientia duarum viarum : quoniam illam scientiam in acutissimam & certissimam exquisitionem speculationis animi sui habet homo, ut sit circumspectus in omnibus viis suis : & etiam alia forma muri est veluti cinerea caro hominis : quia à Deo creatus est homo operans factum opus in operatione.

10 Et hæc speculativa scientia lucet in splendore lucis diei, quin per eam homines actus suos vident & considerant : quia splendidus radius est humanæ mentis, se caute circumspicientis : in homine liquidem apparet hæc præclara scientia ut candida nubes permeans mentes populorum in celebritate sicut & nubes cito diffatur in aëre : lucensque ut lux diei quoniam ipsa candida declaratur propter splendidissimum opus quod Deus benigne operatur in hominibus : scilicet ut cum ipsi deuitant malum, perficiant bonum quod intus quasi lux diei lucet : In ipsa quoque scientia procedit unumquodque opus in homine. Quomodo ? homo habet duas vias. Quomodo ? Ipse est sciens bonum atque malum cum sensibilibus : qui dum transit de malo, operando bonum, imitatur Deum faciens bonum in ipso, qui iustus est nolens iniustitiam. Sed dum operatur malum, implicatur per seductorem diabolum in peccatis, qui non vult desistere nisi sentiat illum in vinculo malorum operum, quoniam diabolus querit iniquitatem, fugiens sanctitatem. Si autem homo abstracta se à malo & operatur bonum, tunc suscipit eum summa bonitas : quia seipsum propter amorem Dei superavit : qui filium suum tradidit pro eo in mortem crucis. Vnde etiam scientia hæc est speculativa, quia ipsa est quasi speculum hoc modo : quoniam ut homo aspiciat faciem suam in speculo utrum sit in ea pulchritudo an maculosis, sic inspicit ipse in scientia bonum & malum in facto opere, quod considerat intra se : quia hæc consideratio est in rationali sensu quem Deus inspiravit in homine, cum in faciem eius inspiravit spiraculum vite in anima. Nam vivere pecorum deficit, quia rationale non est : anima autem hominis nunquam deficit, quia in æternum vivet quoniam rationalis est. Vnde etiam homo sentit in consideratione boni & mali, quod ipse opus sit reprobum vel electum, per gratiam Dei formatus & inspiratus rationali sensu in ortu creationis sue : illa gratia eum iterum restaurante in electione baptismi, & in saluatione animæ novi testimonij vt dicit Paulus amantissimus meus de illa electione gratiæ : *Reliquia secundum electionem gratiæ saluata sunt. Si autem gratia, iam non ex operibus. Alioquin gratia iam non est gratia.*

11 Hoc tale est. Reliquiæ quas laqueus mortis non comprehendit, ut declinarent ad exemplum diaboli : illæ saluæ factæ sunt aperta saluatione, dum Deus misit filium suum incarnari quod est

electio gratiæ pro salute manifestata hominibus. Quomodo ? Gratia Dei constituit hominem, sed ille lapsus est in prauis operibus. Tunc ostenta est electio gratiæ in electo vase, cum ex virgine filius Dei natus est, in quo possibile non erat fieri vllum lapsus. Nam si quisquam hominum rem aliquam utilem facit quæ ipsi ab alio abstrahitur, tunc eligit sibi aliam utilitatem, quam ei nullus auferre possit, & in qua ipse plene abundet. Sic fecit gratia Dei. Ipsa enim formavit Adam primum hominem, quem diabolus abstraxit ab innocentia operis, sed eadem gratia fecit postea plenitudinem bonorum operum per filium Dei in saluatione animarum. Si autem gratia Dei fecit saluationem, tunc saluatio non est facta ex merito hominum. Quomodo ? Iustitia operis defecit in Adam : ita quod homo nunquam rediret in saluationem per merita operum suorum : nisi recuperaretur per eandem gratiam in iustissimo filio Dei per opera ipsius, quia obediens factus est patri suo : & nisi homo etiam mundaretur per baptismum quod filius Dei tradidit hominibus cum bono opere : quod opus gratiæ Dei operatur cum homine, & homo opus illud cum illa. Ideoque est gratia Dei cum hoc opere, & hoc opus ortum est de gratia. Quod si saluatio esset ex merito hominum & rectum opus hominis esset proprium ei à seipso, ita quod gratia Dei opus illud non accenderet, tunc gratia non esset gratia. Quomodo ? Tunc esset homo à seipso & non à Deo, & nulla creatura redderet gratias Deo, & gratia Dei nihil esset. Nunc autem gratia Dei constituit hominem rationalitate subnixum ut iustitiam operetur in scientia boni & mali, quatenus hac scientia appetat bonum abiciens malum & ut sic cognoscat vitam & mortem per hoc eligens in qua parte remanere desiderat ut Salomon in intellectu sapientiæ inquit : *Apposui tibi aquam & ignem, ad quod vuleris porrigere manum tuam.*

12 Hoc tale est. Deus apposuit homini in prima suscitatione animæ vim magnam & acutam videlicet notitiam malorum & bonorum : quæ sunt aqua & ignis. Nam sicut aqua semper inundat & celat in se multa mortifera animalia plurimaque inutilia, ita etiam homo inundans in malis factis suis, celans ea ne diutelligatur. Et ut etiam ignis vrit non perferens intra se vllam impuritatem incombustum, & ut faber per ignem puriora facit monilia sua ablata rubigine, sic etiam bonum facit hominem purum, euellens ab eo rubiginem nequitie. Nam aqua & ignis dislentiunt, suffocantes & necantes se inuicem. Sic etiam facit homo. In malo enim necat bonum, & in bono necat malum atque in utroque semper occultat intra se silentia sua desiderata, hæc aut illac versans illa.

13 Et in ipsa combustione desideriorum habet optionem voluntatis illius viæ quam desiderat, & ad illam conuertit se cum voluntate operis, quali manum ad hoc porrigendo scilicet bonum opus perficiens adiuvante Deo per gratiam, & malum peragens insidiante diabolo per suggestionem artium suarum, ipso quidem homine hæc inspiciente in scientia rationalitatis suæ. Nam in illa scientia inspi-

voluntas patris in saluatione. Quomodo? Quia filius Dei ante sæcula à patre genitus, postea in mundo natus ex matre in fine temporum necdum incarnatus manebat, in patre inuisibilis, vt voluntas inuisibilis est in homine antequam exeat in opus: visibilis deinde apparuit in carne pro salute hominum, ita cum filio suo meditatur omnipotēs pater omnem iustitiam contra primum casum Adæ. Vbi? In dilectione filij Dei, qui ante tempora in diuinitatis gloria manens in patre, mirabiliter postea sub statuto tempore mundi, incarnatus est, quem pater de corde suo in mundum misit summum sacerdotem super omnem iustitiam. Vnde & legem iustitiæ ipse filius collegit vt eam accepit à patre facta lege hominū in eum creditorum. Sed in illa lege quam pater in filio suo constituit atque condere voluit, meditatur in die. Quomodo? Scilicet in die quæ ipse est, cum nulla obcuritas iniquitatis erat in vlla creatura priusquam vllam creaturam conderet sæculorum, meditatur est istam legem filij sui. Et etiam in nocte. Quomodo? Quia in facta creatura dum se incepit erigere malum quod est quasi obcuritas noctis, in Angelo & in homine meditatur etiam pater vsque in nouissimum diem in quem pertingunt opera sua quæ ineffabiliter operatur, ostendens & aperiens legem filij sui: cum in ipso perficit omnia bona, quæ in homine perfici debent.

*Parum
vi inter-
rupia.*

19 Sed vt vides quod lapidea pars muri habet duo loca interrupta inter angulum videlicet occidentalem & angulum meridianum, hoc est quod opus humani generis in munitione defensionis suæ, duobus modis adhuc imperfectum est: cum membra incarnati filij Dei constant adhuc quasi imperfecta in electis suis, quod est primus interruptus locus velut ab occidente, quoniam filius Dei missus est in mundum in fine temporum: & cum deinde Ecclesia similiter adhuc quasi imperfecta est in omnibus virtutibus suis, vt consistere & edificari debet in cœlesti Hierusalem, quod est alter interruptus locus velut ad meridiem, cum Ecclesia perficietur in cœlestibus.

*Longi-
tud adificij
denum
subtorā.*

20 Quod autem longitudo ipsius ædificij est centum cubitorum, hoc est quod denarius numerus attenuatus erat in præuaricatore homine, & recuperatus est in filio meo per multiplicem denarii centenarium numerum multiplicium virtutum in saluatione animarum: de quo denario per centenarium, deinde ascendit millenarius numerus perfectus in omnibus virtutibus, vt plene euacuentur mille artes diaboli, cum quibus seducit omnem gregem amabilem omnium omnipotentis Dei. Quid hoc? Ego omnipotens constitui initio ardentia & viuientia lumina quæ lucerent in splendoribus suis, sed quædam perfluerunt in amore meo, quædam autem ceciderunt despiciendo creatorem suum. Sed non deuit me creatorem vt institutionem meam, vacuum & irritam relinquerem. Quomodo? Angelica scilicet creatura superbientis agminis hoc bonum quod creator suus ipsi indulsit ad cognitionem suam, illud sibi ipsi deputauit in fallacem gloriam, se posse similem esse creatori suo, vnde cecidit in mortem. Tunc

præuidit Deus, quia quod in perditio agmine illo cecidit, fortius restaurandum esse in alio. Quomodo? Quia creauit hominem de limo terræ viuentem in anima & corpore vt ad gloriam illam pertingeret, de qua præuaricator diabolus cum suis imitatoribus electus est: quoniam homo valde charus est Deo: cum & eum fecerit ad imaginem & similitudinem suam, ita vt in perfectione sanctitatis operaretur omnes virtutes, sicut & Deus condidit creaturas omnes: & vt etiam impletet operando in humillima obedientia & in opere virtutum sub ministracione laudis inter gloriosos Angelos ordinem: vt in hoc beatitudinis culmine, adornaret laudem supernorum spirituum, qui assidue deuotione sunt laudantes Deum: atque in eadem beatitudine sua hoc adimpleret, quod perditus Angelus in præsumptione sua ruens euacuauit. Ideoque est homo plenus denarius numerus, qui hæc omnia per virtutem Dei perficit. Sed denarius numerus in sua natura multiplicat centenarium in hac intentione, quia homo diabolica seductione corriuens, à Deo tandem diuina miseratione & inspiratione admonitus strenue incepit Deum agnoscere cum lege & prophetia veteris testamenti, & deinde acutius cum sanctitate ac omnibus ornamentis inuictæ constanti Ecclesiæ. Sicq; incepit homo operari omnes virtutes ab Abel ita eas perficiendo vsque ad nouissimum iustum, quod est centenarius numerus longitudinis huius ædificij, quod Deus in mystica figura demonstrat hominibus: ne desperent prolapsi in iniquitatibus suis, sed vt surgentes ab eis fortiter laborent in opere Dei: quia & vnusquisque cadens in peccatis, cum se erigit ab eis, fortior erit quam prius esset: sicut & Deus maiores & fortiores virtutes restituit in homine, filium suum mittens in mundum ad erigendum collapsum genus humanum, quam primus homo operatur. Vnde & homo fortius operatur in anima & corpore quam si esset sine corporali grauedine: quoniam militat in seipso in multis periculis perficiens fortissima bella, & victoriosus existens cum Domino Deo suo fideliter militans ei, sic ipsum cognoscens in militia sua, corpus suum castigando: quia Angelus carens grauedine terreni corporis, est tantum miles cœlestis harmoniæ lucidus & purus perseuerans in visione Dei: homo vero grauat corporali putredine est fortis & gloriosus sanctusq; miles cum restaurato opere: qui operatur propter Deum in anima & corpore, ita per centenarium numerum præsentis laboris pertingens ad millenarium futuræ retributionis, videlicet cum in nouissimo die plenam mercedem accipiens sine fine in anima & corpore gaudebit in cœlesti habitatione. Sic ergo denarius attenuatus numerus, recuperatus est per filium meum, qui natus ex virgine & passus in cruce hominem reduxit ad cœlestia, vt ipse in Euangelio dicit: *Qua mulier habens dragmas decem, si perdidit dragmam vnam, nonne accendit lucernam & verrat domum, & quatit diligenter donec inueniat? Et cum inuenerit conuocat amicas & vicinas dicens. Congratulamini mihi, quia inueni dragmam quam perdideram.*

Hoc

21 Hoc tale est. Sancta diuinitas habuit dragmas decem, id est in electis Angelis & in homine decem ordines supernarum distinctionum: sed dragmam vnā perdidit, cum homo magis diabolicam seductionem, quam diuinum praeceptum secutus in mortem cecidit. Vnde ipse accendens lucernam ardentem, scilicet Christum verum Deum & verum hominem, splendidissimamque solem iustitiae, euerit per eum domum, id est Iudaicum populum, & inter legem quaesiuit diligenter omnem sanctificationem quae fuit in saluatione, in qua instituit nouam sanctificationem, & sic inuenit dragmam suam, hominem scilicet quem perdidit. Tunc conuocauit amicos, id est seculares iustitias & vicinas id est spirituales virtutes dicens: Congratulamini mihi laudabiliter & congaudenter & edificate caelestem Hierusalem ex viuis lapidibus, quia hominem inueni, qui perierat deceptione diaboli.

Latitudo
quinque
cubitorum.

22 Sed vt vides quod latitudo huius aedificij est quinque cubitorum, hoc est quod omnis latitudo vitiatorum hominum, qui in opere Dei aedificare debuerunt, magis tamen concupiscentias suas sequentium quam opus Dei colentium, in diffusis quinque vulneribus filij mei quae in cruce passus est, misericorditer abstergitur & remittitur: ita quod vulnera manuum eius opera manuum inobedientiae Adae & Euae deleuerunt: & vulnera pedum eius liberauerunt itinera humani exilij: & vulnera lateris eius de quo orta est Ecclesia, deleuit culpam Adae & Euae, quoniam de latere Adae Eua creata est. Vnde & filius meus in ligno fixus est, vt ea aboleret quae per lignum praeuacatio facta est: atque aceto & felle potatus, vt gullus pomi noxialis dilaceretur.

Altitudo
quinque
cubitorum.

23 Et altitudo eius est quinque cubitorum, qui est excellentia dominarum scientiarum in scripturis quae propter opus Dei sunt in quinque sensibus qui sunt in homine, quos inspirauit Spiritus sanctus ad utilitatem hominum: quia homo cum quolibet sensibus suis respicit ad altitudinem diuinitatis, discernens vnumquodque, bonum scilicet & malum.

Duo pa-
rietes
vni
gondium.

24 Vnde & eius duo parietes in vtroque latere ipsius sunt vnus longitudinis, quoniam in aedifico bonitatis Dei quasi in duobus parietibus animae & corporis vtrinque lateris, prosperi scilicet & aduersi, hominem constantissime oportet laborare. Quomodo? Vt deueret malum & operetur bonum. Quomodo? Quia profunda & incomprehensibilis diuina potestas instituit hominem, vt totis viribus suis & toto sensu suo colat Deum & quasi deuotione in longitudine intelligibilis rationalitatis: quoniam dignum est vt creator omnium, ante omnia, & super omnia dignissime colatur Deus.

Alij duo
vni
gondium.

25 Quapropter & alij eius duo parietes in fronte & in fine eius, vnus sunt latitudinis, quoniam in opere Dei sapientia & discretio sunt velut duo parietes, videlicet sapientia quasi in superiori & discretio quasi in inferiori parte: quas Deus aspirat aequo & iusto dono suo in magnitudinem latitudinis humanae mentis, ad cognoscendum se.

26 Sed quod quatuor illi parietes vbique in circuitu ipsius aedificij aequalis sunt altitudinis exceptis propugnaculis eius quae aliquantulum eminent altitudinem ipsius, hoc quod homo in quatuor elementis positus, vbique fidem Catholicam per bonitatem patris aequali deuotione & cultura in alto habebit, filium cum Patre & Spiritu sancto, videlicet colens, qui omnia opera sua operatur in ipsis. Quomodo? Omne opus quod filius Dei operatus est & operatur, hoc perficit per bonitatem Patris in Spiritu sancto. Quid hoc? Quoniam secundum voluntatem patris erat filius redimens hominem per incarnationem suam, quae est magna bonitas: quia pater sic ordinauit vt filius eius nasceretur ex virgine de Spiritu sancto conceptus, humanitatem assumens propter amorem hominis, vt eum reduceret in restaurationem vitae: quatenus homo cum Deo partem haberet, cum qua intraret in saluationem per ipsum in recta & Catholica fide, in qua Pater & filius & Spiritus sanctus cognosci debet, vnus & verus Deus.

27 Sed & ibi sunt propugnacula praestantioris altitudinis. Quomodo? Quia cum homo respicit in culmen bonae mentis, tunc aedificat altitudinem murorum fidelium, in virtutibus operis Dei ascendens super intelligibilem fidem, Deum videlicet sciens esse in potentia diuinitatis suae: super quam fidem deinde construit altiore statum virtutum, praestantissimorum propugnaculorum. Quomodo? Nam aedificat altiores virtutes, sibi non sufficiens vtolummodo fidem habeat in Deum, sed ascendit in virentem palmam, quod est de virtute in virtutem quibus exaltata & decorata est rectissima fides quasi ciuitas propugnaculis.

Latitudo
in vertice
orientalis
anguli.

28 Quod vero latitudo, inter ipsum aedificium & splendorem ex praedictorū circulo se in profundum abyssi extendentem, est in vertice orientalis anguli vnus palmi, hoc est quod amplitudo supernorum secretorum est inter opus filij Dei quod demonstrat quasi aedificium, conuersatus sine peccato corporaliter in saeculo, scilicet faciens virtutes multas in bonitate patris & inter potestatem patris quasi splendorem in maxima virtute sua se in inferiora & in superiora extendentem: cum filium suum misit in mundum in capite scilicet anguli qui respicit ad orientem, hoc est, in iustitia quae primum praesignata est in Noe per admonitionem Spiritus sancti prafigurantem perfectam illam iustitiam, quae declarata est in incarnatione filij Dei: ita quod in his secretis erat quasi spaciū vnus statuae vt extenta manus est ad pollicem vique ad alios digitos, quod est ordinatum tempus in paternis visceribus quando vnigenitum suum mittere voluit in manu fortissima, vt ipse ita circuiret cum omnibus articulis digitorum qui sunt omnia opera eius in Spiritu sancto vt perficeret voluntatem patris sui passus in cruce propter miseram ac contemptibilem inobedientiam, quam diabolus primo homini insillauit in sua suggestione: cum propter hoc ad redimendum hominem misericordia Dei se inclinauit ad terram: per humanitatem filij Dei incomprehensibili altitudine diuinitatis.

Sed

*Latitudo
incompre-
hensibilis.* 29 Sed quod alibi id est in septentrionali & in occi-
dentali atque in meridiana parte, tanta vndique
est latitudo inter ædificium & splendorem vt eius
amplitudinem nullo modo comprehendere pos-
sis, hoc est quod nullus hominum mortali corpore
grauatus poterit scire elationem mali in visceribus
aquilonaris diaboli, nec finitum eius in operante
creatura in occasu cadentis hominis, nec initium
aut finem ardentis meridiei quod est supernæ ius-
titiz, nec considerare quomodo hæc dilatata &
discreta sint inter opus & potestatem scientiæ meę
in omnibus populis, scilicet aut in electis aut in
reprobis, qui omnes positi sunt in æquissima per-
secratione, ita quod acutissima & diligentissima
distinctione examinantur in præceptis meis :
cum tamen ipsi omnes accurate debent confidere,
quod eos pasci in omnibus necessitatibus suis:
quia hæc omnia in secretis meis ita occultata sunt,
quod amplitudinem profunditatis eorum, nec
sensus aut intellectus hominis vllō modo compre-
hendere vel intelligere valeat, nisi quantum per-
missione mea conceditur. Qui autem acutas au-
res interioris intellectus habet hic in ardente a-
more speculi mei, ad verba hæc anhelet, & ea in
conscientia animi sui conscribat.

VISIO TERTIA.

POST hæc vidi & ecce quasi in medio longi-
tudinis prædictæ lucidæ partis muri designa-
ti ædificij stabat velut turris ferrei coloris ipsi
muro exteriori imposita, latitudinis quatuor cu-
bitorum & altitudinis septem cubitorum in qua
conspexi quinque imagines singulariter stantes
in singulo quoque arcu desuper quasi turritum
conum habentes, quarum prima respiciebat ad o-
rientem, secunda autem ad aquilonem, tertia ve-
ro ad septentrionem, & quarta ad columnam verbi
Dei, in cuius radice Abraham Patriarcha resi-
debat: ac quinta ad turrim Ecclesiæ & ad illos ho-
mines qui in ipso ædificio huc & illuc discurre-
bant. Similitudo autem vna erat eis in hoc, singu-
laræ earum vestitæ erant solummodo quasi singu-
lis vestibus sericinis & calceatæ calceamentis can-
didis excepta quinta quæ omni ex parte armata
videbatur. Secunda vero & tertia nudo erant
capite, dissoluta coma & candida carentes ami-
ctu palliorum : prima autem & tertia ac quarta
indutæ erant tunicis candidis. Sed dissimilitudo
ex hoc erat eis. Prima imago gestabat in capite
suo Pontificalem insulam, sparsis capillis & albis,
induta quasi pallio albo, inferius in duabus oris
eius purpura contexto. In dextera vero gerebat
lilia & alios flores, in sinistra autem palmam. Et
dixit : O dulcis vita & o dulcis amplexio æternæ
vitæ & o beata felicitas in qua sunt æterna prægria,
quæ semper est in veris delitiis, ita tamen quod
nunquam possum impleri, nunquam satiari interi-
ori lætitia quæ est in Deo meo. Secunda autem in-
duta erat purpurea tunica, stans vt adolescens qui
nondum est ad plenum virilis ætatis, sed tamen
magis grauitatis. Et dicebat : Me non terrebit

Vif. Hildeg.

horribilis inimicus qui est diabolus, nec inimicus
homo, nec hoc sæculum in disciplina Dei, cuius
conspectui semper assisto. Tertia vero tegebat fa-
ciem suam alba manica dextere manus suæ. Et aie-
bat : O spurcitia & o immunditia huius sæculi, ab-
scondite vos & fugite ab oculis meis, quia dilectus
meus natus est de pura virgine Maria. Quarta au-
tem erat velata capite albo velamine more mul-
liebri, & circumamicta pallio crocei coloris. In
pectore vero suo gerebat imaginem IESU CHRIS-
TI, circa quam in pectore suo scriptum erat : Per
viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus visita-
uit nos oriens ex alto. Et dicebat : Portigoma-
nus semper ad peregrinos & egenos ac ad paupe-
res & debiles, atque ad gementes. Quinta porro
armata erat galea superposita capiti suo, induta
quoque lorica & ocreis, atque ferreis chirothecis
ferens etiam in sinistra sua clypeum ab hæmæris
pendentem, accincta quoque gladio & hastam
manu dextera tenens. Sub pedibus autem eius ia-
cebat quasi leo hians ore, lingua extensa ab ore e-
ius, & etiam velut quidam homines, quorum alij
tubis resonabant, alij quibusdā instrumentis ludi-
cris ioculariter concrepabant, & alij diuersis ludis
ludebant, quos imago illa simul & ipsum leonem
pedibus suis conculcans, hasta quam dextera tene-
bat acriter transfodiebat. Et dixit : Vinco fortem
diabolum & te odium & inuidiam, atque te o spur-
cicia cum ludentibus fallaci deceptione. Sed intra
illud ædificium vidi duas alias imagines versus
hanc eandem turrim stantes, quarum prior appa-
rebat stans supra pavementum ipsius ædificij, qua-
si in arcu ignei splendoris diuersis imaginibus ma-
lignorum spirituum interius depicto, & contra
prædictam turrim posito: altera vero ipsi arcui ex-
terius tantum collateralis in nullo arcu consistens,
ambæ videlicet interdum ad prædictam turrim
aspicientes, & interdum ad homines ædificium
intrans & exeuntes. Vestitæ autem erant etiam
ipsæ sericinis vestibus & velatæ in ligatura capitis
albo velamine more sericino, non circumami-
ctæ palliis, indutæ vero calceamentis albis. Sed
prior earum habebat in capite suo quasi triangula-
rem coronam rubentem, vt rubeus hyacinthus
ruber in colore suo, induta quoque tunica niuea
cuius implicamentis erant viridi colore vbique di-
stincta. Et ait : Vinco in oriente cū fortissimo filio
Dei, qui exiit a patre veniens in mundum pro re-
demptione hominum, & qui iterum rediit ad pa-
trem, cum in maxima ærumna moriens in crucē
resurgens quæ a mortuis ascendit in cælum : ideo-
que nolo confundi, fugiendo miseras & dolores
huius sæculi. Altera vero induta erat tunica alba
sed aliquantulum pallidi coloris. Et in dextero
brachio suo portabat crucem cum imagine salua-
toris IESU CHRISTI caput suum inclinans super
illam. Et dicebat : Hic iniustus pertulit multas mis-
erias in hoc sæculo, & idcirco volo semper plo-
rare & habere mœrorem propter gaudium æter-
næ vitæ, in quam bonæ oues adducendæ sunt
per nobilem filium Dei. Et vidi quod omnes
prædictæ imagines singula verba sua per myste-
rium Dei dicebant ad admonitionem hominum.

Tunc

Tunc iterum sedens in throno qui mihi hæc omnia ostendebat, dixit mihi : Per fortitudinem & constantiam voluntatis Dei, diuinæ virtutes in veteri testamento celeriter pullulabant : sed ibi se velut in ignorantia colentibus nondum plene suauem & dulcem gustum præbebant, quia tunc tantum austeritas legis delinquentes acriter corripiebat : postmodum autem per gratiam Dei in noua lege plurimum fructum proferentes, fortem & perfectum cibum & in amore cœlestium esurientibus cum summa dulcedine exhibebant, cum prius vt dictum est quædam occultata ostensio & signum futurorum essent, secundum quod etiam spectaculum hoc cum appositionibus suis demonstrat.

*Quid tur-
ris in lan-
gitudine
muri.*

2.° Nam hæc turris quam vides quasi in medio longitudinis prædictæ lucidæ partis muri designati ædificij stantem, habet typum præcurius voluntatis Dei : quæ in circumcissione multis modis & diuersis significationibus manifestata est, ita quod Deus in signum eiusdem circumcissionis monstrauit legem, & per legem gratiam Euangelij : quoniam fide propalata in fidei Abraham, surrexit in ipso etiam circumcisio in mysterio veræ præfigurationis : quia per diuinam potentiam instruxerunt se fortes virtutes incipientes in Abraham quasi in medio longitudinis speculatiuæ scientiæ duarum humanæ optionis viarum sub munitione firmissimæ bonitatis superni patris, cum postmodum aperta futuræ erant per voluntatem Dei, illud in figura præsignantes quod Deus facere voluit priusquam hoc manifeste ostenderet in opere. Quæ ferrei coloris est, ipsique muro exteriori impolita, quæ est iustitia Dei fortis & inuincibilis, se in ipsa speculatiua scientia quasi exteriori ostendens per circumcissionem quæ se foris carnaliter formauit posita cum beatis virtutibus in spiritualibus spiritualis muri, quem constituit Deus in hominibus.

*Qua lati-
tudo tur-
ris.*

3. Et eadem turris est latitudinis quatuor cubitorum, quia per voluntatem Dei ipsæ virtutes operantur in homine, posito sub extensione quatuor elementorum, cum quibus vegetatur corporaliter in corpore : & altitudinis septem cubito- rum, quia in altitudine septem donorum Spiritus sancti tanta firmitas est, vt se ipsa turris ita erigeret, quod ex ea prodiret Ecclesia in incarnatione filij mei, præfigurata in circumcissione veteris testamenti.

*Quid i-
magines
quinque.*

4. Quod autem conspicias in ea quinque imagines singulariter stantes, in singulo quoque arcu desuper quasi turritum conum habentes, hoc est quod in turri hac id est in fortitudine circumcissionis pendebant quinque fortes virtutes, non quod vlla virtus sit viuens forma in seipsa, sed solummodo prælucida sphaera à Deo fulgens in opem hominis : quia homo perficitur cum virtutibus, quoniam ipsæ sunt opus operantis hominis in Deo. Vnde ipsæ quinque virtutes ad similitudinem quinque sensuum hominis in hac turri posite sunt, quia multo zelo tangebant circumcissionem, abscondentes ab ea iniquitatem, vt quinque sensus hominis, in Ecclesia circumciduntur per sa-

cratissimum baptismum : sed tamen in hominibus non operantes per seipsas, quia homo cum illis operatur, & ipsæ cum homine : sicut etiam quinque sensus hominis non operantur per se, sed homo cum illis & ipsi cum homine, ita inuicem fructum facientes. Et sunt singulariter, maximo studio desudantes in singulari scilicet statura magisterij turritum apicem habente, id est præcellentem & bene compositam dignitatem validissimæ constantiæ. Et prima imago respicit ad orientem, quia virtus illa prospexit ad filium Dei planctu amoris, vt quandoque veniret, hoc aperte loquens de æterna vita quam circumcisio habuit in abscondito. Secunda autem imago videt ad aquilonem, quoniam ipsa consideraui partem orientis & partem aquilonis, in magna disciplina aspiciens ad Deum quasi ad orientem, designando inconuenientiam indisciplinatæ lasciuie, scilicet quod Deus non habebatur in veneratione, despiciendoque quod lex Dei digne non habebatur in populo illo, quasi in aquilone. Tertia vero tendit ad septentrionem, quia fortissime illa profermit superfluum fornicationem, despiciendo eam, & seipsam ab illa protegendo legali institutione. Quarta autem imago, vertitur ad columnam verbi Dei : in cuius radice Abraham Patriarcha residet, quoniam ipsa versa fuit adhærens in incarnatione filij Dei : quam velut in fundamento Abraham tetigit, cum præsignificatione miræ profunditatis, ariete pendente in spinis. Quinta vero respicit ad turrim Ecclesiæ, & ad illos homines qui in ipso ædificio huc & illuc discurrunt, quia illa erexit se victoriose destruere omnem iniustitiam quæ orta est in Adam, respiciens ad fortitudinem Catholicæ Ecclesiæ, vt victoriose & sine intermissione pugnet contra vitia diaboli, & ad homines qui in ea diuersa varietate morum discurrunt, ostendens eis in peritescendo zelo Dei vt oues iustitiæ esse perleuerent.

5. Quod autem similitudo vna est in eis, hoc est *Cum omni* quod pari deuotione Deum colunt in operibus *um vna si* hominum. Nam singulæ earum, vestite sunt *mitudo.* solummodo quasi singulis vestibus sericinis, quia vnaquæque earundem virtutum, habet in se dulcedinem & suauitatem quibus nullatenus grauant nec constringunt homines : sed vt suauiter ballamum fudat de fructe suo, sic molliter operantur dulcedinem cœlestis regni in humanis mentibus sine forde & duritia iniustitiæ. Et sunt calceate calcamentis albis, quoniam recte sequuntur iustitiam meam in albedine cœlestis regni, transeundo, subiectionem diaboli, & omnino conculcantes vestigia eius in hominibus. Sed quinta virtus ex omni parte armata videtur, quia ipsa prospicit ad Ecclesiam, in qua fortissimæ pugne aduersus diabolicæ vitia perficiuntur, extendens in ea vbique victoriam suam, cum pretiosissima armatura quæ est inuictissima fortitudo Dei : quæ pertranseundo occidit omnem iniustitiam, in confusione diaboliæ fraudis. Quod vero secunda & tertia sunt nudo capite, dissoluta coma & alba, hoc est quod nullum supplicium laboris, nec

nec onus diuitiarum aut concupiscentiæ sibi imponunt pro amore meo : sed nudo capite , id est aperta conscientia sua aperiant mihi omne occultum suum , ardentes semper in dilectione mea , cum omnem confusionem & lasciuiam concupiscentiæ carnis à se abiciunt : hoc incipientes in albis crinibus , quod est claritas mentis , bona opera desiderantis . Et careant amictu palliorum , quoniam à se proiciunt mores paganorum , cum impudicitia & spurcicia diaboli & cum omnibus curis secularibus : quia sapientia huius mundi , stultitia est apud Deum . Prima quoque & tertia ac quarta induta sunt tunicis albis , quod est apprehensio innocentie præfiguratis incarnationem filij Dei mei cum suauitate castitatis : qui morti subtraxit hominem , induens eum vitam in salutem . Quod autem dissimilitudo est eis , hoc est quod vis earum vicissim est in dono Spiritus sancti , cum virtus hæc habet hoc instrumentum anime , & virtus alia aliud : vnum tamen studium exilientes in Deo , ita quod celestis Hierusalem perfecte construat cum eis quia ipsæ sunt opus quod homines operantur , per quod ad Deum perueniunt .

Quid prima imago

6 Vnde hæc prima imago designat celestem amorem , quia ipse præ animi cura inesse debet hominibus : gestans in capite suo Pontificalem insulam ipsalis capillis & albis , quia valde coronata est in summo sacerdote IESU CHRISTO , & in summis sacerdotibus veteris testamenti : & in illis qui eidem filio Dei dixerunt , vti nam disrumpes celos & descenderes : stans denudatis capillis sine muliebri velamine capitis in albedine apparentibus , præfigurans in eis quod sacerdotale officium denudandum elicit coniugali officio in aduentu filij mei , ipsius qui imitandus est à sacerdotibus suis in castitate propter saluationem : quia ipsi perfectissimo celesti amore sic semper adhærere debent , vt excusant prauos mores hominum , à contagione peccati , clara & candida pars exilientes in spiritali dono Dei . Quæ etiam induta est quali pallio albo : inferius in duabus oris ipsius purpura contexto , hoc est quod eam circumdedit gratia Dei in albedine lenitatis , subnixa & ornata in sinibus protectionum suarum cum decoris ornamentis charitatis : quia comprehensio diuinæ gratiæ inesse debet termino vniuersiuique boni operis , constans in duabus partibus videlicet in virtute dilectionis Dei & hominis . Quod vero in dextera sua habet lilia & alios flores , hoc est quod in bono opere habet candida præliorum æternæ vitæ , & claritatem æterni luminis , & alios sanctitatis stolicos qui sunt sodales sui , qui se illi coniungunt celesti amore . Sed quod in sinistra sua gestat palmam , hoc est quod ipsa in recordatione mortis habet palmam ascendentem de occulto beate virtutis : cum qua mortem quasi torrentibus lapidibus obruit , vt etiam declarat in verbis suis ad filios Dei , vt supra dictum est .

Quid secunda

7 Secunda autem , prærendit disciplinam , quoniam post ardentem coelestis vitæ amorem oritur

Vs. Hildeg.

contrictio carnalium concupiscentiarum in disciplina magnæ contritionis . Quæ induta est purpurea tunica , quia circumdata est legemica & mortificatione carnis in hominibus : quod est exenipum filij mei in purpureo indumento , vt idem filius meus ex perisina virginis natus est in charitate , quæ omnimodo operata est in ipso . Constat etiam vt adolescens qui nondum est ad plenum virilis ætatis , sed tamen magnæ grauitatis , quoniam disciplina semper est in puerili timore , vt puer est in contritione timens magistrum suum sub magistratione . Vnde & ego omnipotens , semper magister sum disciplinæ , quia ipsa erga me est quasi non virilis : quoniam non vult esse potens in officio propriæ voluntatis suæ , sed semper fideliter timens in magna dilectione reuerentiæ , sicut etiam manifestissime ostendit in supradictis verbis suis .

8 Tertia vero declarat verecundiam , quoniam post disciplinam surgit pudor verecundiæ , à se fugans confusionem peccati . Quapropter tegit etiam faciem suam alba manica dextæ manus suæ , quia protegit interiorem conscientiam suam quali faciem animæ , fugiens à fornicatione & à pollutione diabolica , se defendens candida veste innocentie & castitatis : eam habens in dextera , quod est in saluatione operis sui , quoniam ipsi potenter adhærere contentus omnis spurcitiæ sathanæ , quam omnimodo abicit à se , vt etiam declarat in prædictis verbis suis monitionis suæ .

9 Quarta autem significat misericordiam , quia post verecundiam eleuat se ad egentes virtus misericordiæ , quia etiam in corde æterni patris est vera misericordia gratiæ eius : quoniam ipse per eam hoc ordinavit in antiquo consilio suo quod primum ostendit misericorditer Abraham in circumcissione , educens eum de terra eius & præcipiens ei vt circumcideretur ipse & genus suum : quando illi demonstrauit magna mirabilia in vera trinitate , per quæ & filium suum præcenseuerat in figura : quod totum est illa misericordia quam idem Abraham præsignauit ostendens Isaac . Et est velato capite ex albo velamine capitis more muliebri , quod est tegimen & mitum subitum , quali caput miserans perditas animas de casto mortis reducentis sub candore pur velaminis quoniam albis facit animas & hominem selgentem , dum cooperitus fuerit cum velamine à Deo : quia illis hominibus qui Deum in malitia habent dum adhuc in peccatis sunt , his fulget post illam eis celsitudo misericordiæ , vt radius solis in blanda suauitate : quoniam misericordia in muliebri personæ angelica inter est animarum de perditione . Nam vt mulier operit caput suum , ita deprimit misericordia mortem animarum . Et sicut mulier suauiter est viro , sic & misericordia sua per velum totam crininum in ignis peccatoris prædicam cor eius visitatur à Deo , sicut & eadem virtus in muliebri forma apparet : quoniam in femine prædicatur clausa virginis mortis seruetur in ventre Mariæ lauissima misericordia , quæ semper eret

obumbrata in Patre, donec Pater eam visibilem ostendit per Spiritum sanctum in vtero virginis. Et circumamicta est pallio crocei coloris, quia circumdata est splendidissimo sole quod est signum filij mei fulgentis de cælo in mundum, sicut solis splendor in terram: quoniam idem filius meus verus est sol illuminans mundum cum sanctificatione Ecclesiæ. Quod vero in pectore suo habet imaginem ipsius vnigeniti mei, hoc est quod in pectus misericordiæ inclinavi eundem filium meum, dum eum mihi in vterum Mariæ virginis. Vnde & circa eam in pectore virtutis eius scriptum est: *Per viscera misericordie Dei nostri, in quibus visitauit nos oriens ex alto.* Quid hoc? Quia vbique in circumcume potestate mea demonstratur in secreto scientiæ pectoris misericordiæ, quod filius meus vera misericordia est. Quomodo? vt prædictum est in verbis Zachariæ serui mei in Euangelio dicentis: *Per viscera misericordie Dei nostri, in quibus visitauit nos oriens ex alto.* Hoc tale est. Per viscera paternæ misericordiæ saluatio est: quia absconditum in corde patris erat, vt viscera manent in homine, quod filius eius in fine temporum incarnaretur vbi visitauit Deus homines. Quomodo? Cælesti scilicet pane qui filius eius est natus in carne ex Maria virgine: qui veniens ex lato, id est de corde patris exiens, præbuit maximam quærentibus se in misericordiam: sicut etiam ipsa virtus in supradictis verbis suis filios Dei alloquitur.

Quidima 10 Quinta vero imago præfiguratur victoriam, quoniam post misericordiam quam ostendi in circumcissione filium meum volens mittere in mundum, crexit se victoriam in eadem circumcissione, ita procedens cum maiore virtute vique ad filium meum, atque cum ipso in nouissimum diem. Nam in filio meo superavi antiquum serpentem, qui super caput suum exultit se, humanum genus rapiens per mille nequitas, quibus illud comprehendit quasi in catena sua: quia illas nequicias vnigenitus meus deuicit per omnia bellicosa arma quæ surrexerunt in incarnatione eius qui est flos omnium virtutum. Quid hoc? Post misericordiam surgit victoriam quod seipsum homo deuincit & aliena vitia. Quomodo? In prædictis vitis quinque virtutibus: primus est amor cælestis, scilicet in hoc quod homo scit & agnoscit Deum, diligens eum super omnia. Deinde causa illius fidei ligatur idem homo in legem disciplinæ, de qua ipse compefit crimina peccandi per bonam & rectam verecundiam. In his ergo tribus viribus iustificabitur homo in corde suo, sic inspiciens aliam rem quæ est angustia proximi sui quæ procurabit in omnibus necessitatibus eius vt se. Vnde & mox surgit homo fortissimus miles cum his tribus viribus in quibus perfectus est in mente sua imitando in misericordia filium meum verum Samaritanum sic in victoria pertransiens vires diaboli cum armis victoriosissimarum virtutum, cum seipsum vincit & proximum suum regit, in ipsis viribus occidens omne malum, abiciendo virtutibus superbiam quæ Adam expulit de paradiso. Et eadem virtus armata est galea superposita capiti suo: quia

homo pleno cælesti desiderio ad Deum qui est caput omnium suspirare debet vt salutem consequatur æternam. Induta est quoque lorica, vt homo resistat diaboli constringens iniustam voluntatem carnalium desideriorum suorum, in vero timore & cum iusto tremore subiectus Deo: fideliter metuens districtum iudicium eius vt per me commonitus dicit David: *Illuxerunt coruscationes tue orbi terra, commota est & contremuit terra.* Hoc tale est. Effulserunt mirabilia & secreta tua ô Domine cunctorum, & mirifice apparuerunt. Quomodo? Vt coruscatio quæ ex parte videtur & ex parte occultatur, quoniam mysteria tua nunc intelliguntur nunc autem nesciuntur. Nam non est gens diffusa in latitudine totius orbis qui in tua voluntate mirabiliter creatus est: quin ad eam nomen gloriæ tuæ & potentia maiestatis tuæ diuersis modis & admirandis signis mirifice peruenerit, etiam si eam lumen fidei & veritatis nedum perfecte ad salutem sui illustrauerit. Quapropter homo in magnis suspensibus commotus avertit se à voluntate sua, deseritque concupiscentias suas tremendo videlicet lupernum iudicium, quia ipse prius in terrenis actibus ambulans sui ipsius imprudenter oblitus erat, cum nunc sapienter reddit ad se. Est etiam præfata virtus induta ocreis, vt recta via sibi denunciata effugiat itinera mortis, per castigationem corporalem. Induta est & ferreis chirothecis, quatenus effugiat opera diaboli per circumcissionem mentis, & per rectissimam fidem: ita vt in Deum credat, sic euadens laqueos truculentissimi inimici. Habet etiam in sinistra sua clypeum ab humeris pendentem, quoniam in sinistra parte quæ est diabolica pugna contra hominem, circumdata est gratia fortissimorum præceptorum Dei: quibus homo tanta fidei fortitudine circumdatur & defendatur, ne diabolus eum corrumpat suasionibus suis, & ne ipse homo se subiciat vitis illius protectione Dei: ab humeris circumdatus, quoniam gratia Dei adhaeret rectæ fortitudini animæ ad Deum in ligatura dilectionis Dei & proximi. Et accincta est gladio, quia homo debet se constringere castigatione corporis, in austeritate sermonis Dei, & à se & ab aliis abscondens iniquitatem. Hastam quoque manu dextera tenet, quod est vt homo cum fiducia sit auidax in Deo superare omnem sapientiam diaboli: hoc faciens cum fortissima pace Domini quæ vera iustitia est contra nequissimum certamen diaboli & hominis, quod difficile debellari potest nisi adiutorio Dei. Quod autem sub pedibus eius iacet quasi leo hians ore, hoc est diabolus quem victoria pedibus recti itineris vitæ & veritatis prostrauit, cum idem sathanas acerrima, & amarissima crudelitate hians deglutiret genus humanum. Lingua vero extensa ex ore eius, est existimatio ipsius qua terribili iniquitate putabat omne genus hominum ab Adam procreatum omnino deuorare. Et quod etiam sub pedibus eius iacent velut quidam homines, hi sunt sub agilitate eius torpentes stultæ homines, quæ se stent ad initium omnis mali: quas ipsa protexit in zelo Dei recte procedens in iustitia, quia eadem peruerit

machinationes in diuersis moribus se subdūt diabolo illi famulantes. Quorum alij tubis resonant, quoniam bacchantur sonitu omnium malorum, & infaniunt elati flagrante mente odio habentes iustitiam Dei, genus scilicet super genus hoc faciens in magna superbia. Et alij quibuldam instrumentis ludicris ioculariter concrepant, quia fallaces sunt in illusionibus phantasticis ad diabolum pertinentibus, & quoniam pertinaces sunt in tortuosa lasciuia elationis inuidētis disciplinæ Dei. Alij quoque diuersis ludis ludunt, quoniam versantur in diuersitate & spurcitia vitiōum, quæ secundum libitum voluntatis suæ excogitantes in seipsis per insidias diabolicas adimplent. Et hos omnes eadem imago simul & ipsum leonem pedibus suis conculcat, quia nimio zelo omnes has vanitates artium propellit & suationes sathanæ conterit in iustitia Dei. Sed & hausta quam dextera tenet eos acriter transfodit, quoniam per fiduciam & audaciam ad Deum fortissime transfigit superando & vulnerando in doloribus omnes has immunditias: quia à Deo deluduntur & ad nihilum deputantur, vt ipsa etiam in prædictis verbis admonitionis suæ demonstrat.

*Quidalia
duo ima-
gines.*

11 Sed quod intra ipsam ædificium vides duas alias imagines versus hanc eandem turrim stantes, hoc est quod intra opus illud quod cœlestis pater operatus est per filium suum, palam eum ostendens in aperto opere qui in circumcissione ostensus est, in obumbratione duarum virtutes surrexerunt quod est exemplum Christi in vna & sequi vestigia eius, in altera obuiam præcurfui voluntatis Dei maxima fortitudine & reuerentia apparentes, quia in seipsis declarant fructum qui præfiguratus est in circumcissione. Et prior earum apparet stans supra paumentum ipsius ædificij quasi in arcu ignei splendoris diuersis imaginibus malignorum spirituum interius depicto, & contra prædictam turrim posito, quia eadem virtus perficitur in terrenis rebus eas conculcando in bonitate patris, cum diligenter pertransit desideria carnis in exemplo filij Dei. Quomodo? Quia in multa tolerantia pertransit aduersa mundi fortiter examinata & excribrata in arcu; id est in excellentia secularis potestatis, quæ ignea est in terroræ detrahentis superbiam quam diabolica turba subsequitur, interiora animæ sæcularium desideria carnalia diligenter attrahens suæ voluntati: cum etiam idem arcus per terrenam potentiam in multis modis interdū opponat se iustitiæ, repugnans vero testamento quod ædificatum est in Deo, quæ tamen omnia superat victrix virtus per adiutorium Dei in bonis hominibus quamuis multum impugnentur & fatigentur ab insidiis malignorum. Altera vero ipsi arcui exterius tantum collateralis in nullo arcu consistit, quoniam cum prior virtus tumidam potestatem patienter deuincit quæ ipsi multas penas intulit, procedit virtus hæc foris eandem potentiam: quia de poenis quas illa pertulit, hæc quasi extra eandem potestatem orta est rabiei eius effugiens: sed tandem iuxta eam, quod est recordatio ærurniarum vnde originem duxit: sine depressione arcus consistens,

Vij. Hildeg.

quoniam libera est à potestate huius sæculi, palam crucem Christi baiulans. Quod autem ambe interdum ad præfatam turrim aspiciunt, hoc est quod ipse sunt plenum opus præfiguratum in præcurfu voluntatis Dei, in circumcissione veteris testamenti, considerantes initium radicis suæ: maiores tamen eodem initio suo quod in circumcissione habuerunt existentes, quia fulgens opus præcellit inceptionem doctrinæ: interdum etiam aspicientes ad homines idem ædificium intrantes & exeuntes, quod est admonitio earum in Spiritu sancto ad populos qui ad Deum in via legis iustitiæ ambulant, & ad illos qui sunt in criminibus diaboli volentes recedere de via iusta: vnde exhortantur ab eis, vt eas in bono imitentur.

*Cur foris
cor vestigia.*

12 Vestita sunt etiam ipse fericinis vestibus, quia habent suauitatem illam; vt homo non grauetur in indignatione laboris persecutionum. Et sunt velatae in ligatura capitis albo velamine more fermineo, quoniam iustum est vt homo subiectus sit Deo capiti suo, ipsum menti suæ iugiter circumponens in candore dilectionis: ita vt eum in gaudio & lætitia amplectatur, sicut mulier virum suum habet in honore timoris & amoris vt constituit Deus. Sed non sunt circumamictæ palliis, quia carent omni solitudine seculari se tantum declinantes post illa quæ sunt æterna in Deo in vita futura. Induta sunt autem calceamenti albis quoniam lucent in itineribus iustitiæ per albedinem fidei in mentibus hominum, vt & ipsi sequantur vestigia exempli earum.

13 Prior autem imago designat patientiam, quia illa surrexit in cornu Abraham; quod est in inceptioe obediendi cum obediendo Deo in circumcissione primum sonum obediencie post casum Adæ significauerit præcurrentem operantem obedientiam in vero verbo, quod est in filio Dei, vt sonus verbum præcurrat: in septentrionali parte; videlicet opposita nequitis & inquietudini antiqui serpentis. Et habet in capite suo quasi triangularem coronam rubentem, vt rubeus hyacinthus rubet in colore suo, quoniam in principio montis fidelium hominum per fidem sanctæ trinitatis valde coronata est: qui carnem suam contemnentes pro amore Dei & vera fide sanguinem suum fundere non dubitant, quia & filius Dei apparens in earne, mortem deuicit cum rabore sanguinis sui per quem Ecclesia decorata est, quasi cum nobili rubente hyacintho in decore suo. Induta est quoque tunica alba cuius implicamenta sunt viridi colore vbique distincta, quia sibi induit vestimentum operis Dei in albedine perpetui luminis ornatum, scilicet in implicamentis suis: quæ sunt ærumnæ & gemitus dicentis: O quando veniam ad aspectum veri luminis? quod desiderium foeliciter in presenti vita habetur in adobumbrato exemplo: per quod decorantur ipse aduersitates fidelium in viriditate animæ multis calamitatibus distinctæ, propter Deum in patientia hæc omnia sufferentes, vt etiam eadem virtus declarat in prædictis verbis suis.

14 Altera vero imago præterdit gemitum: quoniam post patientiam contrarior, eleuat se in ele-

*Quid al-
tera præ-
terdit.*

Etis meis gemitus recordationis vitæ, surgens ad-
monitione mea, vt de corde meo filium meum
misi propter gemitum populi mei. Nam populus
meus in veteri & in nouo testamento habebat &
habet hanc recordationem mentis, quam gemitus
comprehendens in lamentabili ornamento
suo, quoniam ipsa vera compunctio cordis est.
Propter quod etiam stat in septentrionali plaga,
vt repugnet dissolutæ immunditiæ diabolicarum
insidiarum. Et induta est tunica alba, sed ali-
quantulum pallidi coloris, quia circumdata
est bonis operibus in candore fidei: turbulentum
tamen pallorem ostendentis, quoniam semper
suspiciat & fletus habet pro æterna felicitate.
Quod autem in dextero brachio suo portat cru-
cem cum imagine saluatoris caput suum incli-
nans super illud, hoc est quod in dextera, id est
in recta parte fortis operis sui amplectitur pas-
sionem filij mei toto desiderio intentionis suæ an-
helans, & se inclinans ad eum, imitando ipsum
in doloribus & ærumnis: sicut etiam in supradic-
tis verbis exhortationis suæ demonstrat. Vnde
etiam vides quod omnes prædictæ imagines sin-
gula verba sua per mysterium Dei dicunt ad ad-
monitionem hominum, quia in omnibus virtuti-
bus dulcissima suauitate pietas Dei docet, exhor-
tando mentes populorum vt dimittant malum,
erigentes se ad bonum. Quia autem acutas, aures
interioris intellectus habet, hic in ardente amore
speculi mei ad verba hæc anhelet, & ea in con-
scientia animi sui conscribat.

VISIO QVARTA.

ET deinde vltra prædictam turrin præcursor
voluntatis Dei, sed cubito vno infra angu-
lum qui respicit ad septentrionem, vidi quasi
columnam calycei coloris præfatæ lucidæ parti
muri eiusdem ædificij exterioris appositam, valde
terribilem aspectu, tantæque magnitudinis ac
altitudinis vt mensuram eius nullo modo discer-
nere possem. Et illa columna tres angulos habebat
ab imo vsque ad summum quasi gladium acu-
tos: quorum primus respiciebat ad orientem:
secundus autem ad septentrionem: & tertius
ad meridiem, exterius ipsi ædificio aliquantulum
coniunctus. Ex angulo autem qui respiciebat
ad orientem procedebant rami à radice vsque
ad cacumen eius: iuxta cuius radicem vidi in primo
ramo Abraham sedentem: in secundo vero
Mosen: in tertio Iosue: & deinde reliquos Pa-
triarchas & Prophetas ita sursum singulos in sin-
gulis ramis ordinate sedentes, secundum tem-
pus quo in hoc sæculo tibi inuicem successerant:
qui se omnes conuertebant ad angulum eiusdem
columnæ qui respiciebat ad septentrionem, ad-
mirantes ea quæ in spiritu futura viderunt in ip-
sa. Sed inter hos duos angulos vnum scilicet
vergentem ad orientem & alterum ad septen-
trionem, erant antefacies ipsorum Patriarcharum &
Prophetarum illa columna ab imo vsque ad summum
quasi tornatilis & rotunda, plenaque rugarum, vt de

arboris cortice solet germen pullulare. A secundo
vero angulo respiciente ad septentrionem exiuit
splendor miræ claritudinis se extendens & refle-
ctens ad angulum qui respiciebat ad meridiem.
Et in illo splendore in tam magnam latitudinem
se diffundente, conspexi Apollolos, Martyres,
Confessores & Virgines, atque alios plurimos san-
ctos, in magnogaudio ambulantes. Tertius vero
angulus qui respiciebat ad meridiem, erat in me-
dio latus & extensus, in imo autem & in summi-
tate aliquantulum gracilior & constrictus, secun-
dum modum arcus qui extenditur ad sagittas iaci-
endas. In cacumine autem ipsius columnæ vidi
tantam claritatem luminis vt humana lingua estari
non posset, in qua apparuit columba habens in
ore suo radium aurei coloris, multo fulgore co-
lumnæ illam irradiantem. Cumque illuc aspi-
cerem audiui vocem de celo, magno terrore me
redarguentem & dicentem: Quod vides, diuinum
est. Ex qua voce ita contremui, vt amplius illuc
aspicere non auderem. Vidi etiam tunc intra præ-
dictum ædificium velut quandam imaginem co-
ram hac eadem columna super pauimentum illius
ædificij stantem, & aliquando ipsam columnam,
aliquando etiam homines illos qui in ipso ædifi-
cio discurrebant insipientem: illa autem imago
tanti fulgoris & claritatis erat, vt præ nimio
splendore qui in ipsa lucebat, nec faciem eius, nec
vestimenta quibus induebatur considerare vale-
rem: excepto quod tantum vt cæteræ virtutes in
forma hominis apparuit. Et circa eam conspexi
pulcherrimam multitudinem, angelicæ formæ &
alas habentem & in tanta veneratione st. ntem, vt
& eam timerent ac diligerent. Sed antefaciem
eius vidi aliam multitudinem in humana forma,
tenebrosa veste apparentem, atque in multa con-
strictione timoris stantem. Et prædicta imago in-
spexit homines illos qui de mundo venientes, in
eodem ædificio noua veste induebantur, dicens
vnicuique eorum: Considera indumentum quod
induisti, & noli obliuisci creatoris tui qui te creauit.
Cumque hæc admiraret, ille qui sedebat in
throno, iterum mihi dicebat: Verbum Dei per
quod omnia facta sunt, ipsum ante tempora ex
corde patris genitum, sed post in fine temporum
vt veteres sancti prædixerunt ex virgine incarna-
tum, quamuis humanitatem assumpserit, diuini-
tatem tamen non deseruit, sed cum Patre & Spiritu
sancto vnus & verus Deus existens, mundum sua
dulcedine dulcorauit, ac eum suæ claritatis ful-
gore illustrauit.

2. Quapropter & hæc columna quam vltra præ-
dictam turrin præcursor voluntatis Dei vides, de-
signat ineffabile mysterium verbi Dei: quia in
vero verbo, id est in filio Dei, impleta est om-
nis iustitia noui & veteris testamenti: quæ fide-
liter credentibus hominibus enucleata sunt per
diuinam inspirationem ad salutem ipsorum, cum
idem filius superni patris ex sua iustissima virgine
incarnari dignatus est: quia postquam per præ-
cursorum voluntatis Dei in initio circumcissionis se
potentes virtutes ostenderunt, tunc etiam de-
claratū est in stricta iustitia mysterium verbi Dei,
infi-

infinuatim videlicet per sonum Patriarcharum & Prophetarum: qui prædixerunt ipsum cum omni iustitia manifestandum, & cum omnibus administrationibus, Deo subiectis, atque cum maxima austeritate quæ tetigit incidentem iustitiam Dei, nullam iniustitiam dimittentem illam, quin abscondat eam in legalibus præceptis.

Cur infra angulum uno cubito. 3 Sed cubito vno infra angulum qui respicit ad septentrionem stantem, quod est in humano & singulari cursu præcellens vicinitas, quæ fuit de Patriarchis loquentibus strictam iustitiam eiusdem verbi Dei in significationibus suis, vsque ad legem quasi in septentrionali parte diabolo repugnâtem.

Cur calybei coloris. 4 Vnde & calybei coloris est præfatæ lucidæ parti muri illius ædificij exterioris appositæ, quia inuicta ac insuperabilis est fortitudo verbi Dei: cui nullus resistere valet per inanem rebellionem aut per vilem superbiam: ita quod etiam speculatione scientiæ per munitiones & actiones iustitiæ, id est antiqui patres quasi exteriori coniuncti erant, nondum infixi ignito & perfecto operi se in filio Dei erigenti: quod ipsi tantum in exteriori sono verborum suorum præmonstrabant.

Cur terribilis. 5 Est quoque valde terribilis aspectus, quoniam iustitia in verbo Dei metuenda est humanæ scientiæ in impio iudicio iniustorum iudicij secundum seipsos solummodo iudicantium. Tantæ est etiam magnitudinis ac altitudinis, ut mensuram eius nullo modo discernere possis, quia ipsum verbum filius scilicet Dei in maiestate gloriæ suæ, & in altitudine diuinitatis suæ omnes creaturas superexcellit in paternæ maiestate, ita ut hoc nullus hominum in corruptibili carne perfecte possit considerare.

Quid tres anguli. 6 Quod autem eadem columna tres angulos habet ab imo vsque ad summum inter gradij acutos, hoc est quod circueis & volubilis in gratia fortitudo verbi Dei quam vetus testamentum præignauit in nouo declarandam manifestauit per Spiritum sanctum, tria incidentia acumina id est antiquam legem & nouam gratiam atque enucleationem fidelium doctorum in quibus sanctus homo quod iustum est operatur, ab initio videlicet inceptionis suæ: ut in imo cum bonum incipit, ita sursum tendens ad perfectum quasi ad summum cum hoc consumat: quia omne quod iustum est, fuit & est, & permanet in æternum in simplicissima Deitate quæ omnia penetrat: ita quod nulla potestas potest constare in malitia sua quam vult deuincere pietatis eius gloriæ.

Quorum quisque angulus respiciat. 7 Et primus angulus respicit ad orientem, qui est primus ortus inceptionis cognoscere Deum in diuina lege, ante perfectum diem omnis iustitiæ. Secundus autem ad septentrionem, quoniam post inceptionem bonæ & institutæ operationis, Euangelium filij mei & alia præcepta in me patre surrexerunt contra partem aquilonis, ubi omnis iniustitia orta est. Tertius vero ad meridiem exterius ipsi ædificio quantum coniunctus, qui est roboratis operibus iustitiæ profunda & exquisita sapientia principalium magistrorum per calorem Spiritus sancti qui obscurum in lege & Prophetis apparuerit, & qui in Euangelis ostenderunt germen quod fructuosum fe-

cerunt ad intelligendum i tangentem exteriorem materiam scripturarum in opere bonitatis patris, & suauiter ruminantes in ea mysticam significationem.

8 Quod autem ex angulo qui respicit ad orientem, procedunt rami à radice vsque ad cacumen eius, hoc est quod in ortu cognitionis Dei per legem iustitiæ, quasi in angulo orientali apparuerunt rami, tempore scilicet Patriarcharum & Prophetarum: quia illa acuta columna diuinitatis, hæc omnia extendit ab initio radice, id est bonæ inceptionis in mentibus electorum suorum: vsque ad cacumen eius, quod est vsque ad manifestationem filij hominis, qui omnis iustitia est. Vnde etiam iuxta radicem eius vides in primo ramo Abraham sedentem, quia per omnia subeunt diuinitatem expirabatur hoc tempus quod primitus ortum est in Abraham, cum quæta mente reliquit patriam suam obediens Deo. In secundo vero Moysen, quoniam deinde plantatio surrexit inspiratione Dei in initio datæ legis per ipsum Moysen in præfiguratione filij altissimi: & in tertio Iosue, quia ipse postmodum habuit spiritum hunc à Deo, ut consuetudinem legis Dei confirmaret robustiorem in præcepto diuino. Ac deinde vides reliquos Patriarchas & Prophetas ita sursum singulos in singulis ramis ordinate sedentes, secundum tempus quo in hoc sæculo sibi inuicem successerunt, quoniam in vnoquoque tempore subsequentium Patriarcharum & Prophetarum inspirauit Deus desuper ad altitudinem præceptorum suorum inuolucris: singulare germen: cum ipsi in diebus suis disposite & ordinate in ostensa sibi iustitia quiescebant, diuinæ maiestatis fideliter subiecti, ut in temporibus suis venientes erant.

9 Et hi omnes conuertunt se ad angulum columnæ qui respicit ad septentrionem, admirantes ea quæ in spiritu futura vident in ipsa: quia omnes ad moniti spiritui, per Spiritum sanctum se verterunt & viderunt ad Euangelicam doctrinam fortitudinis filij Dei diabolo repugnantis, de incarnatione eius loquentes, & admirantes quod ipse veniens ex corde patris & de vtero virginis in magnis mirabilibus se ostendit in suo opere & sequentium qui ipsum in noua gratia mirabiliter imitantes caduca conculcabunt, & ad æternorum gaudia fortiter anhelabunt.

10 Sed quod inter hæc duos angulos (vnum scilicet vergentem ad orientem & alterum ad septentrionem) ante faciem ipsorum Patriarcharum & Prophetarum est columna illa ab imo vsque ad summum quasi tornatilis & rotunda, pleneque rugarum ut de arboris cortice solet germen pululare, hoc est quod inter binas summities videlicet inter manifestatam cognitionem meam & subsequentem doctrinam filij mei, latuit per typum præfigurationis in animabus antiquorum patrum in legibus meis commemoranti, vni-cum verbum qui est filius meus à primo electo vsque ad vltimum sanctum: in mystica coronatura circumornatus, quia ipse omnia instrumenta sua bene composuit ac limauit scilicet per nobilem gratiam omnibus se pium manifestans: ut præ-

Quid ramus.

Cur ad septentrionem, ut nem se conuertunt.

Quid columna tornatilis inter duos angulos.

præfigurabatur in rugis circumcisionis, quæ fuit vmbra futurorum in appositis significacionibus per austeritatem legis in se habentis reedificam germen latens, summæ & sanctissimæ incarnationis.

Quid splendor ierusalem,

11 Quod vero à secundo angulo respiciente ad septentrionem exit sp̃s dñr miræ claritatis se extendens ad reflectens ad angulum qui respicit ad meridiem, hoc est quod ab altero notio scilicet testamento diabolo opposito, exeunt verba filij mei quæ egrediuntur de me & reuertuntur ad me; quia mihi Æse sole in carne, qui est filius meus, fulget lumen sancti Euangelij in prædicatione eius, ab ipso & à discipulis eius se diffundens in fructum benedictionis, & se retorquens in fontem saluationis, sic perueniens vique ad rectores videlicet ad profundos scrutatores verborum veteris & noui testamenti: ostendentes quod sapientia erecta est in ipso sole mundum illustrante, qui in suo latere valde ardet, velut meridies in electis suis.

12 Et in eodem splendore in tam magnam latitudinem se diffundente, conspicis Apostolos, Martyres, Confessores, Virgines, atque alios plurimos sanctos in magno gaudio deambulantes, quia in periplo lumine domi filius meus fuit prædicans & dilatans lumen veritatis, facti sunt Apostoli administratores veri luminis, & Martyres robusti milites sanguinem suum fideliter fundentes & Confessores officio post filium meum, ac Virgines supernum germen sequentes, atque alij electi mei lætantes in fonte lætitiæ & in fonte salutis, dum Spiritus sanctus eos perfundit, ita ut sint flagrantis & manentes de virtute in virtutem.

Cum serpens angulus in medio latet.

13 Sed quod tertius angulus qui respicit ad meridiem est in medio latus & extensus, in imo autem & in summitate aliquantulum gracillior & contractus leuandum modum arcus qui extenditur ad sagittas iaciendas, hoc est disticho Euangelio ardens in seruire Spiritus sancti illa sapientia sanctorum quam in profunditate quærebant: ut per eam reperirent typicum germen profunditatis, scilicet quod eis esset intelligendum in verbo Dei: ipsa immediata videlicet latet, quia confortata & roborata fide in populo Christiano, quasi in medio erat latus sensus exiens de animabus sanctorum doctorum, qui profundam asperitatem scripturarum scrutantes, protulerunt eam in scientiam multorum qui ab eis discabant: ita quod dilatabant sensum suum in extensione sapientiæ & scientiæ diuinæ scripturæ, quæ in initio quasi in imo Ecclesiasticæ institutionis erat adhuc gracillioris & minoris studij: quia populi nondum eam amplectebantur tali amore, ut postmodum fecerunt: cum etiam in fine sæculi ut in summitate eius, refrigerent studia multorum, ita quod eis diuina scientia non erit amabilis in amore operis: sed abscondent subtilissimam scientiam suam, quasi non sit eis mandandum bonum in opere, illud tantum exterius ut in somno cognoscens.

Cum angulus asper.

14 Et ideo est iste angulus in medio sui latissimus in asperitate, quoniam aspera opera cultus

Dei denudata ab obumbratione veteris testamenti, erant à contractiore initio suo se protendentes, quasi ad medium sui, quæ sunt fortissimæ virtutes in altiori studio, cum populus velocior fuit, contra iniquitatem diaboli scilicet vulnerare in verbis quæ Dei sunt, & ei creare atque conculcare omnia vitia eius cum magna austeritate iustitiæ Dei: ipsam enim sic tendens, in obliuione sui, & contractior existens in seruire Spiritus sancti circa finem mundi: ita videlicet extensus ut cū neruo ligni extenditur ad bellum, quia in anima & corpore se homo debet erigere contra vitia: ex utraque parte sui contractior & in medio largior, ut in primo & in ultimo opere suo circūspēctus sit magno timore & humilitate & in medio fortis ac cōstans emittere iacula bonorum operū per donum Spiritus sancti: paderus infidias diaboli. Nam in inceptione boni est homo gracillioris virtutis, in prosecutione autem operationis suæ cum bonum operatur, est robustior: fortitudinis: quoniam Spiritus sanctus cum pertransiit in infusione sua, in qua tamen operante virtute frequens esse non potest. Vnde iterum contractioris erit virtutis, quali in fine operis per fragilitatem carnis suæ. Sic semper extendi debet arcus se muniens contra vitia diabolica.

Cum in fine non sit in principio flexus.

15 Quod autem in cacumine eiusdem columnæ vides tantam claritatem luminis ut humana lingua effari nō possit, hoc est quod celestis pater in altissimo & in profundissimo secreto suo edidit mysteria filij sui, qui in eodem patre suo fulget clarissima coruscatione, in qua prolata est omnis iustitia, & in legali propositione & in nouo testamento quod est maxima claritas lucentis sapientiæ: ita ut non sit possibile vlli terreno homini hoc aliquo sermone proferre, dum est in corruptibili carne. Et in eadem claritate apparēs columba habens in ore suo radium aurei coloris multo fulgore columnam illam irradiantem, est in coruscatione luminis filij Dei in corde patris fulgentis, igneus Spiritus sanctus, per quem declarata sunt mysteria ipsius altissimi filij Dei ex summa altitudine venientis pro redemptione populi, ab antiquo serpente seducti. Vnde & idem Spiritus sanctus inspirans omnia legalia præcepta & noua testimonia, dante videlicet legem claritatis, mysterij sui ante incarnationem Domini, atque in eadem claritate virtutum se am ostendens in incarnatione eiudem filij Dei, habet in profundissima inspiratione sua aureū splendorem, scilicet eximiam & excellentissimam illuminationem vñctionis suæ multa & magna perfusione mystica, secreta ipsius vñgenti Dei antiquis præconibus ut dictum est aperiens: qui Dei filium typice ostendebant, & valde mirabatur ineffabiliter exeuntem à patre, & mirabiliter surgentem in aurora perpetuæ virginis: fortiter etiam exuens textum veteris testamenti & Euangelij in spirituale germen, in quo omnis iustitia erecta est. Ideo; propter immensam vim diuinitatis, non est tibi possibile intueri diuinam claritatem, quæ à nullo mortali homine poterit videri, nisi ut eam ostendo in obumbratione, cui volo.

Quid est claritas in cacumine columnæ.

volo. Quapropter & tu caue ne præsumas temere intendere in id quod diuinum est, sicut etiam tremor qui te apprehendit tibi demonstrat.

*Quidima
g. super
pauimen-
tum,*

16 Sed quod vides intra prædictum ædificium veluti quandam imaginem coram hac columna super pauimentum ipsius ædificij stantem, hoc est quod intra opus Dei patris; se virtus hæc ostendit declarans mysterium verbi Dei: quia ipsa aperuit omnem iustitiam in ciuitate omnipotentis in populo scilicet veteris & noui testamenti: super pauimentum; id est super cuncta terrena in opere eiusdem pii patris stans, quoniam omnia terrestria sicut & celestia in eius sunt prouidentia. Quod autem aliquando ipsam columnam aliquando etiam homines illos qui in ipso ædificio disturrunt inspicit, hoc est quod & secretum suum quod proutit vis diuinitatis in verbo Dei considerat, & etiam homines qui in bonitate patris operantur perspicies, qui se tangunt vel non tangunt in opere: quia nouit qualiter vniuscuiusque secundum studium eius. Eadem autem imago declarat scientiam Dei, quia illa prouidet omnes homines & omnia que in celo & in terra sunt: tantum fulgoris & claritatis existens vt præ nimio splendore qui in ipsa lucet, nec faciem eius nec vestimenta quibus induitur considerari valeas, quoniam ipsa terribilis est in terrore vt fulgur minantis, & lenis in bonitate vt splendor solis: ita quod in terrore & in lenitate sua incomprehensibilis est hominibus, per terribilem fulgorem, diuinitatem quasi per faciem eius, & per claritatem quam habet in se ipsa quasi vestimenta decoris sui, quomodo etiam nec sol considerari potest in ardente facie sua, nec in decoro vestitu radiorum suorum. Ipsa est enim apud omnia & in omnibus, ac tante pulchritudinis in secreto suo, vt à nullo homine sciri possit quanta suauitate toleret homines, & quomodo pareat eis in perspicabili misericordia quouoque purissimus lapis amplius perforari non possit in imperforabili duritia sua, qui est durus & incorrigibilis homo, qui nullatenus vult declinare à malo suo. Sed tamen vt ceteræ virtutes, in forma apparere hominis, quia Deus in virtute bonitatis suæ fecit hominem, rationalitate & scientia ac intellectu profundissime adornatum: vt cum intima dilectione diligens & maxima deuotione colens spernat signum demoniorum, cum præcipue amans, qui illi tantum & talem dedit honorem.

*Quid ala
& forma
angelica.*

17 Quod vero circa eandem imaginem conspicias pulcherrimam multitudinem, angelicam formam & alas habentem, & in tanta veneratione stantem vt & eam timeant ac diligant, hoc est quod vbi que scientiam Dei beati & excellentes spiritus in angelica ministrante, per inexplicabilem & purissimam laudem colunt: quod tam digne non potest homo adimplere, cum adhuc in mortali corpore est: ipsi Deum amplectentes in ardore suo, quia lux viuens sunt, & alati, non quod alas habeant vt alia vti alii creatura, sed quod flagrant in sphaeris suis per virtutem Dei, quasi pennati sint. Vnde venerantur me Deum verum persentientes in recto timore: & in vera subiectione, scientes iudicia mea, atque ardentes

in amore meo; quia faciem meam semper aspiciunt, nihil aliud desiderantes neque volentes nisi quod vident placere perspicacibus oculis meis.

18 Sed quod ante faciem eius vides aliam multitudinem in humana forma & tenebrosa veste apparentem, atque in multa constrictione timoristantem, hi sunt in scientia Dei homines existentes. Quomodo? Homo est in conspectu Dei in magno honore, quem prouidet ad se pertinere, illo abiecto qui magis in perditione contentit perdurare quam in Deo esse. Sed homines illi quos vides in hac multitudine, dicuntur compulsi oues: humanam speciem habentes, propter opera hominum, & vmbrosam vestitum, quod est dubitatio in operibus peccatorum, in distributione tamen timoris metuentes iudicium Dei. Quid compulsi oues nominantur, quoniam multis modis compello eos vt ad vitam perueniant per sanguinem filij mei erepti à morte. Vnde & compulsi oues homines sunt illi, qui per multas tribulationes & ærumnas contra voluntatem suam cõpelluntur à me, vt relinquunt iniquitatem suam quam per voluntatem propriam carnis, & per florem iuuentutis suæ tam diu libenter adimplerent quam diu seculo adhererent, sic volentes permanere in ardore libidinis vsque dum eos defereret ignis carnis per frigus ætatis suæ: quos tamen omnes diuersis modis constringo, secundum quod in eis video, vt cessent à peccatis suis.

19 Nam quosdam eorum in quibus seculum tam forti desiderio non ardet non constringo fortiori flagello sed leniori, quia non video in eis tantam amaritudinem quantum in alijs: quoniam cum sentiant correptionem meam, mox relinquunt in festinatione voluntatem suam, & veniunt ad me, pompis secularibus renunciantes. Quosdam autem fortiori verbera corripio, quoniam tam ardentes & tam peruicaces sunt in peccatis ex vitio carnis suæ, vt nisi fortiter per me coarctentur, non essent apti regno meo. Scientia mea prouidet & cognoscit eos, ac constringit illos secundum superfluitatem corporis ipsorum. Et iterum quosdam in maxima & fortissima ærumna ac miseria mentis & corporis eorum superno, quia tam rebelles, tamque superflui in opere carnalis voluptatis sunt, vt si non constringerentur grauissima calamitate, non cessarent à criminibus per petulantiam suam carnis: quia dum essent in prosperitate suæ voluntatis, se non conuerterent ad Deum: quoniam vnde vnus per pusillanimitatem mentis suæ omnino cadit in desperationem, inde alius iocatur per stoliditatem superbiam suam: atque per quod ipse omnino concutatur in desperatione, per hoc ille vix constringitur in plenitudine animi sui. Hoc modo coarcteo pertinentes ad me cum mihi repugnant in operibus suis, vt quia eos noui, saltem per calamitates tam corporis quam spiritus quas patiantur, ad me peruenire compellantur, quatenus ipsi saluentur: vt etiam Pharaon israeliticam plebem à terra sua perterritus, tandem discedere compulsi, sicut scriptum est: Po-

catif-

catique Pharaon Moſe & Aaron nolletis : Surgite egredimini à populo meo, & vos & filij Iſrael. Ite & inuolate Domino ſicut dicitur. Oves veſtras & armenta aſſumite, vt petieratis, & abeuntes benedicite mihi.

20 Hoc tale eſt. Onerofa & grauiffima crimina quæ adherent huic ſæculo in multis ærumnis ac miſerijs, grauunt ſuper modum multos homines, illis in cordibus ſuis dicentibus : Heu heu quo fugiemus? Et tunc eadem ærumnæ rixando illos expellunt à ſe, ita quod etiam ipſi homines feſſinant ab eis recedere, quia in ſeipſis aſſerunt in corpore ſuo de grauedine flagelli manus Dei, non valentes cum gaudio viuere in volupate ſæculi: quoniam Deus requirit eos, quod eſt vocatio iuſtorum per diuerſas calamitates in tenebroſis operibus noctis peccatorum. Vnde Pharaon, vitia ſcilicet diabolica, vocant in clamore ærumnarum & miſeriarum Moſen, id eſt homines illos quos Deus conſtringit fortiffimis doloribus ſive ſpiritualibus ſive corporalibus, & Aaron, eos videlicet quos coercet leuioribus aduerſitatibus in nocturno tempore malorum operum conuocatos, ipſis vitijs in oppreſſione voluptatis hominum dicentibus: Surgite de carnali conſuetudine veſtra & egredimini de veteri habitatione quam nobiſcum habuiſtis ſeparante vos à communi populo quem poſſidemus, cum nos colitis, & ſubtrahentes vos à ſæcularibus negotijs quibus libenter adharemus, vos qui exterriti eſtis in nobiſcum in captura noſtra fuiſtis, & filij Dei vobiſcum qui vident noſtram in agnitione eius. Itaque aliam viam relinquentes nos, & offerte vobipſos Deo in expugnabilibus cauſis quibus nos ſuperallaſti (vt dicitis) in deſiderio veſtris, lenitate quoque veſtram in oculis manuſectidng, cum qua vobis eſt durum nobiſcum laborare: quia vultis alium dolorem ſuſtinere ſequendo agnum & victoriſſimam arma in armentorum fortitudine cum quibus nos ſuperallaſti, & quibus nos reſiſtere non poſſumus aſſumere in nouitate mentis veſtræ, quā modo habere vultis, & ſeparimini à nobiſve diu diu vultis: cū nos acriter impugnauis, & euntes ad patriam pro qua doletis in animo vestro comprehendite aliam vitam quæ vos ducit à nobiſ, atque benedicite in laude Dei pugnam illam in qua abeſtiſtis à ſæcularibus cauſis & negotijs.

21 Ego quoque omnipotens Deus vt prædictas oves tranſire compello ad me, ſic etiam columnas meas, id eſt fortiores cæleſtes hæredes in fundamenta caſtigationis meæ conſolido, ſecundum nequitiam implicationis peccati in inualione præuocationis Adæ qua impugnantur: quia ſtare non poſſent, ſi eoſ gratia mea non confirmarem. Quorum quidem alios quos à n grande pondus non grauit vitiis, ſenioris caſtigatone caſtigo: quoniam ſi eos acriter verberare conſtingerem, omnino deſiciente ſpiritu caderent in deſperationem, quia aſſilari maioris turbinis diabolici ſuggeſtionis non conſtringuntur. Alios autem grauiore inole in varietate ſeuiffimorum mortuum, & in ſuperfluitate concupiſcentiarum ex pugna diabolica oneratos, habeo in du-

ritia conſtrictionis grauiffimorum dolorum, vt non exeant à ſedere meo, cui aſſiſtunt me toto deſiderio volentes apprehendere, atque præcepta mea obſeruare: quia ſi illos vt priores leniter caſtigarem, ipſas correptiones meas pro nihilo ducerent, quoniam grauiffimo certamine antiqui ſerpentis impugnantur. Sunt etiam quidam exules cæleſtis patriæ quos neſcio, quia me omnino relinquant auditate mentis ſuæ ſeipſos rapaci rabie ſeducentes nec me quærentes, nec ſeipſos volentes, ſed in ſeipſis ſuffocantes bonum deſiderium, ita quod non poſtulant me vllum auxilium, auide tantum ſe oblectantes in proprijs rebus ſuis, vt eos delectat in carnalibus deſiderijs. Quorum alij ex his operantur in ſuperſuitate ac in delectatione carnis quidquid volunt, non tamen exiſtentes nimij odio & in inuidia, ſed voluntur in blandis voluptatibus habentes delecticias & ſuauiſſimam carnis ſuæ: quibus dimitto fruges terræ in proſperitate, vt non deſiciant in paupertate, quia & creati ſunt per me, & quia etiam populum non abſorbent per malitiam ſuam: atque idcirco dabitur eis ſecundum deſideria ipſorum. Alij vero ſunt tantæ ferocitatis & abundantæ amaritudinis telles & odij ne inuidia redentes malum pro malo, nec volentes ſufficere vllam iniuriam ſibi illatam, ita vt ſi haberent honorem & diuitias ſæculi, nec virtutes dirumperent in hominibus ne colerentur in eis: vnde ipſis abſtraho fruges atque diuitias, in magnis miſerijs eos deſiciens, quatenus ſe non poſſint ad tantum malum erigere quantum eſt in voluntate ipſorum: quia diabolica opera perpetrarent, ſi facultatem ad hoc haberent. Sic obſiſto viis hominum honorum ſcilicet & malorum recta menſura ponderans aſcenſus eorum, ſecundum quod oculus meus videt cupiditates ipſorum: ſicut etiam ſapientia teſtatur per Salomonem dicens. Omnes via hominum patent oculis eius, ſpirituum ponderator eſt Dominus.

22 Hoc tale eſt. Omnia itinera quæ ſpirat viuens animus hominum in præſentia ſcientiæ ſuæ in hoc quod homo habet circuitionem intellectus vtilitatis, ſcilicet fruſtuofitas atque imbecillitatis inutilitatis, hæc ſunt aperta conſpectui omnipotentis Dei. Sic per omnia videt Deus, & omnino non abſconditur quicquam aſpectui diuinitatis eius quia ſcit omnia: ſic videtur aſpectui vniuerſa vt vnamquamque rem recte diſpenſet. Quomodo? Ipſe eſt enim ſpirituum ponderator, mulcens eos in ſuauiſſima blandimento & tranquillitatem, caſtigantque eos in tribulatione dolorum & miſeriarum, vt excutiantur ad rectam menſuram, quam contra eum nec currendo nec fugiendo tranſcendere valent, niſi quantum ipſe probat iuxta merita eorum: quoniam ponderatio ipſorum eſt quod in excuſſione retributionis eorum ſue in hoc ſæculo ſue in futuro oſtenditur, quomodo Deum coluerunt. Viide etiam ipſi ſpiritus iuſte ponderantur, ita ſcilicet vt rationalitas hominis non plus eleuetur in ſuperiora nec deprimatur in inferiora quā iuſto iudicio ſuo reſcompensat Deus: quoniam ſic ipſe reſtitit illi, quod nulla anima eſt tantæ po-

teſtatis

testatis in superfluitate villius tel. vt possit Deo repugnare: quia ipse cuncta rectissime diiudicat, oblitens eis iustitiam suam, cui resistere non valent, vt plus possint quæ sit promissionis eius. Nam vt plumbum iuste ponderat pecuniam, sic Deus æqua libra bonis & malis tale obstaculum opponit, quod nullo modo possunt effugere æquissimam normam iudicii eius, isti pro meritis suis gloriam & gaudium vitæ, hi vero pœnam & merorem mortis recipientes, secundum quod Deus acutissime prævidet in eis.

Quid homines noua veste induant.

23 Quod autem prædicta imago inspicit homines illos qui de mundo venientes, in eodem edificio noua veste induuntur, hoc est quod scientia Dei nouit eos, qui perfidiam infidelitatis suæ relinquentes, in potestate operis Dei pro vita æterna nouum hominem in baptismo induunt, mouens illos ne reuertantur retro incedentes ad diabolum: vel si in illud deuiauerunt vt redeant ad Deum creatorem suum, secundum quod dicit vnicuique eorum in verbis admonitionis suæ vt supra dictum est. Qui autem acutas aures interioris intellectus habet, hic in ardente amore speculatur mei, ad verba hæc anhelet, & ea in conscientia animi sui conscribat.

VISIO QVINTA.

Post hæc vidi & ecce in septentrionali angulo coniunctionis duarum formarum muri dicti adificij apparebat tanquam caput mirabilis formæ illi angulo exterius immobiliter à collo impositum, tantæ altitudinis à terra quanta erat altitudo ipsius anguli, non tamen eum excellens, sed tantum pari æqualitate ei in summum adæquatum. Et cū illud erat ignei coloris, rutilis vt flamma ignis, terribilemque habens faciem hominis, atque in ira magna respiciens ad aquilonem. A collo autem & deorsum non vidi vllam formam eius, quoniam reliquum corpus ipsius omnino absconditum & obstrusum latuit in prædicto angulo. Caput vero ipsum vidi quasi nudam formam humani capitis, nec crinibus obtectum instar virilis formæ, nec velamine more muliebri, plus tamen virile quam muliebri apparuit multumque terribile ad intendum. Habebat autem tres alas miræ latitudinis & longitudinis albas, vt est candida nubes non in altum erectas, sed solummodo à se separatim in directum extensas, ita tamen vt ipsum caput eas aliquantulum altitudine præcelleret: quarum prima à dextra maxilla surgens tendebatur ad aquilonem: secunda vero quæ & media erat, à guttore ipsius dirigebatur ad septentrionem: tertia autem à sinistra maxilla tendebatur ad occidentem: aliquando magno terrore se mouentes, atque in illas partes percutientes, aliquando autem à percussione cessantes. Et non audiui caput illud vlla verba proferre, sed tantum in seipso immobile manens, alis suis inre: dum illuc percutiebat quo & ipse alæ tendebantur, vt dictum est. Et iterum audiui sedentem in throno mihi dicentem: Deus qui in veteri populo zelum suum gra-

uiter exercebat, in nouo propter amorem filij sui mitem & suauem se ostendit: non quod nunc peccata delinquentium dissimulans negligenter parui pendat, sed quod misericorditer, puri cordis inuitam & veram poenitentiam expectet, indurati autem nequitiam non tolerans, iusto iudicio suo puniat.

2 Vnde & caput hoc quod vides in septentrionali angulo coniunctionis biformis muri dicti adificij apparet, ostendit in significatione æquitalis, quæ est vindicta inflexibilis iniquitatis, nec vllam medicinam desiderantis, aperte surgens insinuat mysterio verbi Dei per figuras & per sonum Patriarcharum & Prophetarum, in significationibus eorum prænuntiati. Sic & zelus eius in forma videtur capitis, quoniam super omnem timorem cognitus est in leuitate vltionis suæ, vt homo in facie sua cognoscitur, ardetque contra septentrionalem partem, quia ipse in Deo velocissimus & acer occidit diabolum & omne malum, cum etiam in Abraham & in Mose duæ partes defensionis operantur, iam, speculatiua scilicet scientia duarum optionis causarum, id est duarum viarum boni scilicet & mali: & genus humanum in opere Dei coniungunt, quoniam fortissime aduersus diabolum in scientia boni & mali debet homo operari in omnibus causis per bonitatem patris. Præuocationem autem quæ fit per speculatiua scientiam in operibus hominum præcepta Dei transgredientium, vltiscitur zelus Domini, vbi locus non est indulgentiæ. Vbi est hoc? Ibi videlicet vbi nec est timor Domini, nec hominis in agnitione Dei. Et tale cor quod ita in forde iniquitatis obduratum & mortuum est, quod nec vultur iudicium Dei, nec vultum hominis, hoc iusto iudicio confundit & deprimit vltione sua zelus Domini in lege Dei. Quomodo?

3 Post constitutum præceptum vbi fit præuicatio legis est zelus qui abstrahit iniustitiam cum rectissimo iudicio: ipsa iniustitia abstracta in veteri testamento cum auctoritate repensionis in exteriore homine, cum transgressio legis corporaliter vltisciebatur in ipso: & post gratiam Euangelii est idem zelus per poenitentiam, atque post mortem hominum est ipse per pœnas & per tormenta gehennæ: quia iniquitates hominum conceptas & prolatas atque commortas in operantibus ita examino, quod eas vltiscor aut corporaliter in corpore hominis, aut in pœna futuræ sæculi: aut ipse homo purgabit illas per poenitentiam remissionis viuens in anima & corpore, cum quibus etiam operatus est eas, vt dicit in spiritu meo seruus meus Iob: *Commuto faciem meam, & dolore torquor. Verbera omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti. Si autem & sic impius sum, quare frustra laboraui.*

4 Hoc tale est. Immutabo aspectum meum interiorum. Quomodo? Eueram scilicet hoc quod sum mutabilis & inundans in sanguine venarum mearum, habens in me aliquando delectationem, aliquando etiam iracundiam, & aliquando contentem tristitiam, quod in me a principio quasi videam delectabilem faciem cum hoc

Quid canalis angulo coniunctionis biformis muri dicti adificij apparet, ostendit in significatione æquitalis angulo.

hoc ipsum libenter perficerem. Et illud mutabo contra voluntatem meam conuertens me ad opus bonæ operationis. Cumque hoc fecero, grauius in hoc flagello torquor, quod me ipsum constringo, abstrahens me à cognoscibili facie mea, quod est opus voluntatis meæ in contraria delectatione, adiungens me contemplatiuæ speculationi Deum videns in bona conscientia, & non in concupiscentia carnis, per quam illum non attendo. Et ab his duabus causis timeo omnia opera mea. Quomodo? Cum bonum opus facio, vereor illud non esse perfectum coram Deo: quia illud perspicue non inspicio sed obscure quasi in speculo, aliquando illud cognoscens in spiritu, aliquando etiam ignorans ab onere corporis mei. Malum autem opus cum facio, sum in consensione per conscientiam spiritus mei: quoniam in interiori intellectu cognosco, quod Deus non parcat scientiam habentibus in peccatis: quod est quando homo intelligit, quid in opere suo contrarium sit Deo: sed eum oportet purgari, vel vitio ne in corpore, vel pœna penitentiae vel pœna tormentorum in alia vita. Et idem non parcat delinquenti si eum non penitet: quia non datur ei potestas peccandi vt peccet, sed eum oportet castigari aut hic aut illi. Quapropter si sic impius sum, tanquam obdurationis vt ad hoc non velim molliori quod declinem à proprijs rebus meis quæ sunt peccata mea, ita vt non aspiciam in magnum certamen illud mihi ipsi repugnans, quod ego in fragilitate sum, sed quod Deo semper contrarius exisio in notis causis meis, quia conceptus sum in peccatis semper cupiens operari iniquitatem, nec metuens vcl carâ Dominum: quare tunc si confictus sum in tantum vano labore quod frequenter cum scientia qua Deum agnosco, in meipso iniquitati contradico? Non autem tam impotens sum vt ignorem bonum & malum. Vnde si intelligibilem sensum à me repello sic dicens, ignoro Deum, mendax sum: quia ipsa scientia arguit me reprehensibilem, quod debitor sum Deo, cum incipio iniquitatem operari. Sed non inuani laboro, cum in bona conscientia contradico malo, quoniam opus Dei sum: vnde & nec conuerto ad ipsum, ex hoc bonum mercedem recipiens.

Itaque ego Dominus omnium testificor, quis oportet hominem cum dolore gemitus, aut cum contritione penitentiae, seu cum digna vitio ne peccata sui diluere, siue in hoc sæculo siue in futuro vt dictum est. Quomodo? Qui peccant cum timore & dolore penitentiae metuentes peccata sua, merentur per gratiam Dei quod saepe surgunt à commissis suis in purgatione eorum: cum tamen eam purgationem plenius non inueniunt in hoc sæculo, inueniunt eam in futuro ad vitam. Qui vero sunt tanta duritia cordis, vt nec desiderant, nec velint scire in timore & dolore penitentiae peccata sua, sed in tanta nequitia permanent, quasi non sit eis Deus in timore habendus, hi non consequuntur purgationem peccatorum nec in hac vita nec in futura, sed habebunt pœnas sine consolatione purgationis ad vitam: quia de rationalitate sua vt creati sunt

per me, noluerunt rationem reddere inobedientiae.

6 Quomodo? Intellectus in rationalitate hominis habet duas semitas in scientia boni & mali, ad quas pertinent duo responsus bonum scilicet & malum. Quomodo? Bonum respondet malo, cum resistit ei in Domino. Malum vero respondet bono, cum repugnat illi cum diabolo. Sed hi in bono respondent malo, qui se resrenant semper in malo, ne delectentur in proprijs delectationibus suis. Hi autem in malo respondent bono, qui nullatenus se abstrahunt à prauis actibus quin delectentur cum concupiscentiis suis, nolentes respondere vocationi mali.

7 Quomodo? Homo habet in se duas vocaciones, desiderium videlicet fructus & concupiscentiam defectus. Quomodo? Per desiderium fructus vocatur ad vitam & per concupiscentiam defectus vocatur ad mortem. Sed in desiderio fructus, cum homo desiderat bonum operari sic dicens in seipso: fac bona opera, hic est responsus contra malum vt deicit illud, & faciat vt eum si uolumus in concupiscentia vero defectus, cum concupiscit perpetrare malum, sic etiam adhortans semetipsum: fac opus delectationis tuæ, hic etiam est responsus aduersus bonum, cum ille nō vult resistere iniquitati suæ, sed delectatur peruenire ad defectum, despicientes in e hoc responsu, & habens me quali ludibrio debitum honorem mihi non exhibendo. Et quia auertit se à bono, non dolens affligendo se propter timorem meum, conuertit se ad illusionem in celestibus, vt per manifestationem meam dicit Psalmista: *Posuerunt in celis os suum, & lingua eorum transiit in terra.*

Hoc tale est. Multi homines sunt insipientes in rationalitate, nolentes intelligere innumrabilem timorem Domini, & abstrahentes sibi ipsi bona desideria in quibus deberent anhelare ad me, & cognoscere verum Deum: recusantes assensum præbere bonæ scientiæ quæ semper hominibus insit vt bona opera operetur in Deo: sed frequenter amplectuntur amaritudinem in contradictione boni, cum se ipsos despiciant, sibi ipsi auferentes bonum, thesaurum diuersæ iniquitatis sibi thesaurizando. Et in his ponunt in celestibus circulationem mentis suæ quasi os suum male apertum, despicientes illa in seipso per rabiem obstinationis, sic dicentes in corde suo: Hæc opera voluntatis nostræ tam libere facere possumus quam illa quæ dicuntur celestia, quæ antiqui (nobis ignorantibus) secundum quod eis placuit instituerunt. Atque tali modo subannant verba & insinuationes antiquorum patrum, quæ per celestis opus in me posite sunt. Vnde etiam in gustu operis velut in lingua sua commouent se & transeunt in audacia possibilitatis suæ se ipsos, ita quod pertinaciter adimplent voluntates suas, nolentes habere constrictionem corporis sui contra vitia, sed ab eis labore sui spiritus voluntantur in desiderijs carnis suæ quali in terra, quæ est diaboli aduersio.

9 Et quod vides prædictum capituli mirabilis formæ, hoc est quod in zelo Domini sunt mirabilia & admiranda iudicia Dei, quæ à nullo homine

De consuetudine patrum.

Quid dicitur in 1. cor. 13. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

in his peccatis grauato sciri possunt. Quod vero eidem angulo exterius immobiliter à collo impositum est, hoc est quod zelus meus aduersus diabolum, vt in veteri testamento per Abraham & Mos. manifestum est, in speculatiua scientia & humana excitatione exterius apparet in visione populorum, vt me timeant, oculo ad oculum terrorem meum sentientes, cum etiam iustitia mea minatur ad aquilonem crudelissimæ iniquitati sathanæ.

Cur im-
mobile.

10. Atque immobile manet, quia Deus nec fallacibus nec adulatoriis sermonibus omnino moueri aut moliri potest à rectitudine iudicii sui non emendatis criminibus, velut per collum fortitudinis suæ à Deo constitutæ legi ad operandum hominibus infixum, reddens scilicet vnicuique non obseruanti præcepta legis emeritas pœnas, secundum mala opera ipsius in quibus pergens emarcuit, repugnans etiam excellentissima fortitudine sua, quasi in virtute colli sui diabolo & sequentibus illum, se opponendo iniustitiæ eorum.

Quid ali-
tudo nris.

11. Est quoque tantæ altitudinis à terra, quantæ est altitudo ipsius anguli, quoniam Deus in summa iustitiæ vitionis suæ cuncta terrena superat, eadem vitione huius altitudinis existente, vt in præfiguratione Abrahæ & Mosi per legem designata sunt opera hominum: quia diuinum iudicium est in summitate speculatiuæ scientiæ & actuum populorum, vt prostrnat ignorantiam ipsorum, cum nolunt scire Deum. Non tamen ipsum angulum excellit sed tantum pari æqualitate ei in summitate adæquatur, quoniam superna vltio actus hominum non excedit, plus & grauius in eis mala vlciscendo quam sint merita eorum solummodo æquo & iusto iudicio in excellentia iustitiæ suæ omnia recte diiudicans: vt iterum in spiritu nouit Dauid cum diceret: *Cognoui Domine quia æquitas iudiciæ tuæ, & in veritate tua humiliasti me.*

12. Hoc tale est. Per bonitatem tuam in me ipso cognoui Domine, cum pro peccatis meis non occidisti me, non auferens mihi in anima & corpore efficaciam operandi, quod nec propter potentiam, nec propter iram tuam plus iudicas in scientibus aut ignorantibus quam sint merita eorum. Bonum enim operor luctando contra me, malum vero facio per concupiscentiam carnis. Et ideo das bono mercedem & malo iudicium, non tamen aliter iudicans quam quod æquum & iustum est. Quomodo? Si acris infares quam sunt opera hominum in perfecta actione, non esset æquitas iudicii. Si vero tepide neglegeres ita vt non prouocares ad pœnitentiam, & quod non esset exquisitio in purgatione iniquitatis, tunc tu iustus Deus delinires & conseruares iniustitiam. Mors enim erat quondam amarissimum iudicium in morte Adæ, nunc autem reddita gratia in pœnitentia, ruocans hominem ad vitam: quod impossibile esset fieri per vllum, nisi per te Deum. Et hoc est iustissimum & æquissimum iudicium tuum, purgatio scilicet ad vitam cum gratiâ, quoniam vnicuique operi in recta mentura merentur iudicia tua. Nam in veritate sunt

Vif. Hildeg.

omnia quæ facis, ita quod nullam superfluitatem exerces supra modum fallaciter, quia fallax est quod plus in nimio, vel minus in paruo est quam quod iustum est. Sed tamen parcis in multis miserationibus potentia tuæ, non occidens vllum per possibilitatem clarissimæ virtutis tuæ, hoc deputans in teipso quod parcis per pœnitentiam. ideoq; de misericordia tua humiliari me, dans gloriam nomini tuo, interdum etiam turbatus in promeritis culpis meis, de tuo iudicio.

13. Quod autem caput vides ignei coloris rutilans vt flammam ignis, hoc est quod in zelo Domini est igneus malis oblaculuni, rubens in fortissimo ardore vitionis suæ: terribilem habens faciem hominis, quoniam oculi Domini facie ad faciem vident vnamquamque iniustitiam, ita quod culpæ diuersorum criminum non relinquuntur neglectæ ante Deum, quas non terribiliter inspicit, eas examinando iusto iudicio suo: & quia etiam monstruosa & horrenda sunt iniqua opera hominis, humanam faciem offendentia in actibus carnalium delictiorum. Atque in ira magna respicit ad aquilonem, quia Deus in vitione sua designatur omne malum quod oritur de suggestione diabolica. Sed quod à collo & deorsum non vides vllam formam eius, quoniam reliquum corpus ipsius omnino absconditum & obstrusum est in prædicto angulo, hoc est quod in zelo Dei recta iudicia quæ potenter dispergunt praua opera diuersorum hominum nullus humanus sensus quasi ad finem perferuari potest, quoniam occultantur & conteguntur in angulo speculatiuæ scientiæ & operis hominum: ita quod nec videri nec comprehendi vlla scrutatione valent, nisi quod aliquando cognoscuntur cum ostenditur res gesta in causa vitionis Dei, vt facies hominis videtur secundum desideria voluntatis ipsius. Vnde etiam in ipsa vitione non est vlla simulatio alicuius facilitatis nisi semper iustum iudicium secundum peccata hominum, quoniam crimina eorum non negliguntur indiscussa, vt dictum est, quia zelus Domini examinatio eius est.

14. Quod vero caput ipsum vides quasi nudam formam humani capitis, hoc est quod idem zelus Domini nulli mortalitati subiectus est, permanens videlicet nudus ab omni subiectione debilitatis, iuste diiudicans opera hominum. Nec est crinibus obiectum instar virilis formæ, nec velamine more muliebri, quoniam ipsi non est illique sollicitudo sensus se quenquam superiore vlla virili fortitudine, debellare, nec ei inest vlla feminea mollietis timidi animi sibi aduersa non posse superare. Est plus tamen virile quam muliebri, quia fortissima virtus Dei magis est in virili vigore quam sit in mollietie femineæ negligentia: multumq; terribilis & metuendus est omni creaturæ, cum ipsa est eum sentiens in data causa vitionis eius.

15. Sed quod habet tres alas miræ latitudinis & longitudinis albas vt est candida nubes, hoc est inexplicabilis virtutis sanctæ Trinitatis expansio, quam nullus hominum comprehendere præ-

præ-

præuaret in latitudine gloriæ eius, nec in longitudine potestatis eius, in multa suauitate & claritate diuinitatis fulgens, rectaq; vltione sibi subiiciens mentes hominum, in magna diuersitate vt nubes dilcurrentium. Quæ non sunt in altum erectæ sed solummodo à se separatum in directum extente, ita tamen vt ipsum caput eas aliquantulum altitudine præcellat, quia vltio Domini non eleuatur vlla arrogantia, sed coapat se vnique cause secundum merita ipsius, in rectissima scilicet norma extenta, iusto iudicio correptionis suæ: sic tamen vt possibilitas potentie Dei quasi in capite eiusdem vltionis suæ, humana opera quæ vera trinitas non tolerat indiscussa, in altitudine fortitudinis suæ præcedat, non tamen ea tam acriter vlciscens & conterens vt posset ipsa possibilitas potestatis eius.

16 Et ala prima à dextra maxilla surgens tenditur ad aequilonem, quoniam Deus iusto iudicio primum à dextra saluationis parte in filio suo deuicit diabolum, & omne malum. Secunda vero quæ & media est à gutture ipsius dirigitur ad septentrionem, quia post saluationem quæ in filio Dei facta est, quasi in medio iam roborata fide, gustataque dulcedine electorum, per ipsos etiam fugauit rugientem inimicum, eos eruens de faucibus illius. Tertia autem à sinistra maxilla extenditur ad occidentem, quoniam ab electis Dei sathana fugato, etià à sinistra perditionis parte in filio perditionis omnino conteretur, mundo iam in occasum termini sui tendente. Et aliquando magnò terrore se mouent atq; in illas partes percutitur, quia terribile atque performidabile iudicium omni creaturæ zelus Domini in vltionem mouetur, ibi exercens iudicia percussionis suæ vbicunq; iusto iudicio placuerit diuinæ maiestati. Vbi enim timor & amor atque honor Dei in reuerentia fideliter habentur, ibi Deus mitem & suauem se ostendens, vltionem suam non exercet, duos autem & rebelles terribiliter & iuste castigans.

17 Vnde prima ala vltionis meæ percutit & abicit homines istos in abyssum perditionis, qui ita indurati sunt super duritiam lapidū, vt interioribus oculis designando semper despiciant iustitiam meam, retro respicientes per scientiam intellectus sui, plusq; contentientes carnalibus desideriis atque diabolicis suasionibus quam volentes scire veram iustitiam, & quam vltio cōsensu suo aut per admonitionem meam, aut per hominis exhortationem reuertit veluti de sua iniquitate sic cruciantes spiritum scientiæ suæ, quia magis amant & faciunt iniustitiam diabolū quam iustitiam meam. Hi insundunt in corda sua quasi resolutum plumbum, id est desoluta desideria prauæ mollietiei, mittentes illud velut ad stabilendam duritiam ferri, videlicet obliuionis Dei, sic indurati quasi sint ferrei: ita quod nec causa Dei ne hominis, libimet aut vlli pareant iniquitati.

18 Super istos clamant & conqueruntur elementa cum reliqua creatura, quod tam vilis natura hominis, breuissimo tempore suo tam rebellis est Deo, cum ipsa semper in timore & reuerentia præcepta Domini perficiant. Vnde & super homi-

nem terribiliter vociferantur. Quomodo? Non sic quod elementa clamant in voce, aut conquerantur in scientia rationalis creature, sed quod secundum modum suum vociferantur in strepitu sonituum, & quod querimonias proferunt in timore terroris: vt cum ea aut aliam creaturam iustum Dei iudicium inducit super homines ipsos rebelles existētes, illa nō aliter stant nec aliter se in seipsis imitantur quā ea iustione sua veritit diuina potestas. Vnde tā crudeliter illi indurati homines imitantur sathānam, qui in duritiam iniquitatis suæ nolunt subdi Deo creatori suo, propter id quod perit ab omni beatitudine & ipsi cum eo peribunt sequentes illum.

19 Media autem ala zeli mei cecidit infans hominēs & vnumquodq; præsumptuosum malum quod scilicet ac temere faciunt, quod se primum erexit in homine in sanguine Abel, quem frater suus ob hoc odio habebat, quia propter oblationem substantiæ eius quam in bona voluntate distribuit, Deo carus erat: & quod se etiam erexit in Pharaone, qui in mirabilibus meis admonitus est, ita quod exterritus in terrore meo, inuitus dimisit populum meum Israël, quem iterum per dementia suam retrahere voluit, propter quod illum zelus meus absorpsit: & quod se etiam in illo populo meo erexit, qui me cognoscens atq; mirabilia mea videns, idolum in Oreb adorauit: vnde corona de capite illius cecidit, ita quod eis lex Dei facta est corruptibilis in duabus lapideis tabulis, aliis his similibus propter eas quæ de gloria sua & felicitate ceciderunt hæc omnia vlciscente vltione meā. Vnde etiam Moses famulus meus de contraria illa plebe mihi tam frequenter aduersante in isto zelo meo fecit vindictam ex voluntate mea, cum effaciter diceret electis meis, vt occideret vnusquisque fratrem & amicum & proximum suum: Sciterum cum ardentem iudicibus eiusdem populi air, quod occideret vnusquisque proximos suos, qui initiati essent Beelphegor: vbi vltus sum me, occisa iniquitate illa pugnante contra me.

20 Sed in Abel primum orta iustitia Dei, post ipsum inuenti sunt multi alij electi, ex omnibus his malis & perueris generationibus, qui collegerunt & coluerunt subtiliora præcepta mea, vt filij Israël: inter quos etiam ortus est luctus & mœror, desiderantes humanitatem filij mei. Peracta autem eiusdem filii mei manifestatione quem mihi natum ex virgine, coquebatur, & condecibatur omnis iustitia legis, dulcis & suavis cibus facta omni populo credenti in me, Apostolis veritatis ipsam veritatem manifestantibus. Itaque in omnibus istis prædictis generationibus scienter transgressam iustitiam meam, vlciscetur & vlciscitur hic zelus meus, quia Deus qui erat tunc, est & nunc, ac semper manebit: atq; zelus meus qui tunc erat, est & nunc, & semper stabit, vsque dum finiantur tribus & populi, non finiente iustitia Dei, omnem rubiginem iniustitiæ discutiente.

21 Propter quod etiam in hoc eodem zelo meo hanc iniquitatem aufero, illum videlicet dicens, qui canino more demolitur florentem in me Ecclesiam, aut qui per infamiam iniquitatis suæ destruit constitutā per me dedicationē, vel alias constitutā

stitutas iustitias ad templum meum pertinentes, quæ fortiter surrexerunt in præsignificatione serui mei Jacob, vt Scriptura habet: *Surgens ergo Iacob mane, tulit lapidem quem supposuerat capiti suo, & erexit in titulum fundens oleum desuper, appellauitq. nomen vrbis Bethel.*

22. Hoc tale est. Iacob surrexit mane, quia ipse ortus est tempestiuius amator veracis iustitiæ in constituto templo: cui ipse conueniens nomen imposuit, quoniam de illo debuit oriri rectissimum templum, virgo scilicet Maria, de qua sol iustitiæ effulgit. Et tollens lapidem quem in figura altaris supposuerat superiori capiti suo, id est Christo, vt in nomine ipsius qui est vera petra, sanctificaretur, & sanctificatus nominaretur: quia vnaquæque sanctificatio altaris supposita est potestati omnipotentis Dei, capiti omnium fidelium: erexitq. illud in titulum libri vitæ, & in personam præcipui odoris celestis Hierusalem, quia vt Christus est caput membrorum suorum in superna Hierusalem, sic est vnumquodque sanctificatum altare excelletior pars templi sui, effuso desuper oleo in sanctificatione crismatis quod est effusio gratia Dei omnipotentis in sancto baptismo. Et appellauit sanctificatum locum illum, domum & templum Dei secundum nomen ciuitatis celestis Hierusalem, quod est viuens templum Dei viuentis.

23. Hoc itaque exemplo & significatione, erigendus est lapis in templo in nomine meo ordinando: ipsum videlicet templum idcirco signatum cum lapide, quia ego firma petra sum, ad quem omnis iustitia & lex Christianorum pertinet. Vbiunque enim fuerit sanctificatus locus, vbi corpus filij mei immolâdum est: ibi volo esse lapidem in nomine meo signatum, quia ego veracissima fœditudo sum: etiam si tibi ex aliqua impossibilitate non poterit esse templum, quoniam seruus meus Iacob erexit lapidem in sua præfiguratione in nomine meo vt dictum est, quia & filius meus de stirpe illius incarnatus est.

24. Templum autem tale mihi dedicatum, non debet esse vacuum huius negotij, quin postulet causam constitutionis suæ, quæ adhæret sibi de labore ministrantis ei populi, sicut etiam celestis Hierusalem cum capite suo Christo, non vult carere iustitia sua, semper aspiciens in labores filiorum suorum, quos susceperat est in Deo. Quomodo? Vt se abstrahant à diabolica seruitute, se confringentes à voluntariis desideriis carnis suæ, & se affligentes contra seipsos in abscissione propriarum rerum ob amorem celestium, non eis omnibus videntes, sed sibiipsis aliquas subtrahentes, atque Deo offerentes ad honorem ipsius: sic etiam præcurrens seruus meus Iacob instituit decimam omnis substantiæ suæ cum dicebat, vt iterum scriptum est: *Cum Iacobumq. quæ dederis mihi, decimas offeram tibi.*

25. Hoc tale est. Ex omni quod dederis mihi, offeram tibi decimam partem: quia hoc lex tua est, primum scilicet in anima mea ô Deus meus abscindens ab ea propriam voluntatem meam, offerens tibi contra me iustitiam meam, & postea decimam partem omnis substantiæ meæ quam

posideo super terram. Quid hoc? Omnis scilicet fidelis homo qui comprehensus est in decimum ordinem supernorum ciuium, debet semper ad templum meum decimam partem dare substantiæ suæ: propter restitutionem illam qua computatus est in decimum numerum numerorû, id est in scientia Dei existentium, & ad verum templum videlicet celestis Hierusalem pertinentium. Qui autem obliuiscitur timoris mei, templa in nomine meo dedicata, per seuitiam iniquitatis suæ destrunt, vel qui dedicationes eorum secundum exemplum à Iacob ortum demunt, sanctificata loca scilicet polluendo, seu cum sanguine homicidij, seu cum pollutione seminis illud educeodo in adulterio aut fornicatione, vel qui in superno sacrificio negligunt institutum dedicationem antiquorum patrum absque signato lapide quem Iacob erexit in sua præsignificatione, vel qui destituunt constitutam per me iustitiam in decimis, aut in substantiis templi mei: O vix miseris, ô vix miseris, ô vix miseris hominibus illis qui se tam turpiter seducunt, & tam peruersi ante oculos maiestatis meæ existunt: videlicet (vt dictum est) instituta mea negligentes quæ omnia de veteri lege translata sunt, quia de veteri testamento prolata, sunt noua lex in filio meo secundum misericordiam gratiæ: & quia de omni iustitia legis & Prophetarum, quod erat minus factum est maius in eodem filio meo, qui omnia signa priorum patrum quæ ipsi velate in vmbra dixerunt, manifeste ostendit in seipso in omni iustitia.

27. Et qui hæc omnia destituunt ita quod ipsum cibum vitæ qui de vtroque testamento factus est dedignando, sicut lutum conculcant, & canibus & porcis ac alij pecoribus, id est prauis hominibus diuidunt, eum malignantes paganis moribus & vanæ ignorantie quam mihi omnipotenti Deo, atque in vsum suum secundum voluntatem suam eum parantes hos & semen eorum eque destituunt, eos proiciens de summo gradu vite ad infimum, & de diuitiis in paupertatem, in ultione huius zili mei.

28. Tertia vero ala ultionis meæ cecidit & credulos & incredulos in suis impijs & iniustis operibus. Ipsi percutit credulos non operantes in voluntate sua bona & iusta opera, qui bene vident fidem, & quibus nota est iustitia Dei; & tamen sedent in tenebrositate malorum operum, gementes ignorantur post tenebras iniquitatis, volentes bacchari in peruersitate, quod tamen eis non permittit Deus secundum voluntatem ipsorum perficere: hoc idem abscindens illis ultione sua, dum sic sunt obsecrati quod obliuiscuntur eius, ita vt ab eo libentissime recederent. Incredulos autem cecidit in infidelitate eorum, ita quod etiam eis abstrahitur iniquitas ipsorum cum retributione ultionis, cum non permittantur malum hoc perficere quod libenter facerent: vnde & malignus diabolus superatus in beatitudine fidelium hominum ante oculos Dei scintillantium, vellet illos trahere in tenebras mortis secundum nequitiam suam, sed eos amplius comprehendere non potest, nisi vt sunt opera villorum:

29 Sed quædam alia mensura hominum est super terram, cui habent prosperitatem in forma sensarii spiritus, ita quod sapientes sunt ad recordationem Dei, secundum voluntatem suam accensum scientia sensus, unde tunc in seipsis presumptuose habere volunt scientiam sapientiam, facientes quicquid cogitauerint, & miscentes iustitiam cum iniquitate: sed stulti sunt in sapientia, quoniam reputant se ipsos quasi pleni & perfecti sint ad habendum & comprehendendum, atque ad acquirendum plenitudinem voluntatis suæ secundum arbitrium suum quicquid cogitauerint. Et dum alas suas leuare volunt per potestatem suam in prouinciis & ciuitatibus ac in aliis locis atque in aliis causis in quibus tunc occupati sunt cum imperio, in quo nolunt habere intelligibilem mensuram in Deum aspiciendo quid faciant: tunc effunduntur & abiiciuntur ante oculos Dei, propter impia & iniusta iudicia illorum quæ ipsi prius diiudicabant, in quibus nolebant timorem Domini scienter habere. Et sic per istum zelum meum facti erunt in planctum magnum, & in stabiles voces coram omni populo qui uiderit & audierit tempus iudicii iniquitatis eorum, quibusdam uidelicet ex ipsis adhuc in hac uita in multis miseris multi defectus ipsorum uiuentibus, quibusdam etiam pessima morte, in diuersis passionibus sublati. In tam diuersa uicilitudine uiscitur & exurit zelus meus omnem iniustitiam, quia illa est contrame.

Capitulum 30
queritur
Tunc autem quod non audis prædictum caput uilla uerba proferre sed tantum in seipso immobile permanens alis suis interdum illic percutere quo & ipsa alæ tenduntur, hoc est quod in zelo Domini non est clamor minantis uocis, & in superbiam se erigens, sed in potestate fortitudinis suæ & in rectis iudiciis suis immobilis persistens, uisione sua post insaniam operum de meritis abique timore Domini res gestas confundendo, & conterendo eas secundum extensionem uisionis iudicii sui uiscitur, ut tibi o homo ueracissima manifestatione præmonstratum est. Et quia Deus iustus est, omnem iniustitiam examinari oportet per iudum: quoniam ipse Deus benenouit discretam examinationem: quæ est in scientia hominis.

31 Nam scientia in homine est quasi speculum, in quo latet desiderium siue bonum siue malum voluntatis. Unde homo inter has duas partes positus, inclinatur se uoluntate ad partem illam quam desiderat. Sed homo qui conuertitur se ad bonum, illud fidei opere amplectens per adiutorium Dei, mercedem beæ remunerationis laudabiliter accipiet, quia multi in ipse ueritatem fecit: qui uero se inclinatur ad malum, hoc peruersa actione de gloriis per suggestionem diaboli cam, penas iustæ retributionis inde miserabiliter incurrit, quoniam bonum neglexit & malum perpetravit. Idcirco in multa deuotione & humilitate se homo subiciens Deo, fideliter operetur salutem suam, quæ de summo bono emanat: ita ut anima ipsius interiori sanctitate inebrietur, quia in bene disposita & recte ordinata discussione & timore seruatur creatori suo.

32 Quomodo? Quoniam metus id est inceptio ingultus facit timorem, timor autem concutit remorem, per quæ debet homo operari quod iustum est. Quomodo? Quod homo metu angustari incipit hoc per donum Spiritus sancti de rationali sensu habet, propter quod etiam nullo modo euenire potest quin Deum sciat, illaque scientia quam habet in Deum facit in ipso timorem, in hoc quod incipit timere secundum ea quæ Dei sunt. Et si hæc habet cum studio sciens Deum, tunc concutit eum iterum ignea gratia in Christo: admonens ut deinde incipiat tremere, quantum per compunctionem terreatur, ut iustitiam Dei fideliter operetur.

33 Nunc ergo o homines intelligite & discite unde sint hæc. Quid hoc? Deus est qui in uobis quod bonum est operatur. Quomodo? Ipse uos ira constituit, ut per rationalem sensum in operibus uestris eum sentiat, quæ sapienter cum discretionem facitis. Irrationale enim animal facit omnia opera sine intellectu & sapientia, ac sine discretionem atque uerecundiam, nec scit Deum quia irrationale est, sed tantum eum sentit, quoniam illius creatura est. Rationale uero animal qui homo est, habet intellectum & sapientiam, discretionem & uerecundiam in operibus suis, quæ rationaliter operatur: quæ est prima radix quam gratia Dei scilicet in omnem hominem, cum animam ad uiuendum excitauit. Hæc ergo prædicta uigent in rationalitate, quia in his omnibus homines Deum scientes sunt, ut ea quæ iusta sint uelint. Unde embulliens & perfectum opus atque prosperum in bona uoluntate hominis quod ipse homo amplectitur in saluatore suo, in filio uidelicet Dei, per quem pater omnia opera in Spiritu sancto operatur, hoc denuo incendit & admonet ignea gratia data in Christo Iesu.

34 Ideoque in gaudio Spiritus sancti faciat homo opera iustitiae, non dubitans in peruersa inuentione, id est ne dicat quod aliquid sibi desit in omnibus his, aut in prima scilicet radice per donum Dei homini primitus imposita, aut in ignea gratia Spiritus sancti radicem illam iterum in admonitione tangens, ita ne peruerser corrumpens deinde angustietur in his quæ propter reprehensibilem impetum fecit, quasi interiori sua radice quicquam minus habuerit: scilicet ne postquam ceciderit in necessitate positis murmuret, sic dicens in seipso: Heu heu quid feci quod opera mea non potui præuidere in Deo? Etiam si ne pondere infidelitatis incedat, ita ut non diffidat Deo in operibus suis, sed ut sit securus sine lachrymabili querela prauis operis: ipse enim Deus & homo existens non in duos diuisus est, sed unus est Christus, non tamen per commutationem diuinitatis in carnem, sed per assumptionem carnis quam diuinitas sibi adiunxit, & quam claritate sua sic perfudit, ut radius solis in sole lucet: nec ob hoc uilla confusione substantia diuinitatis seu substantia carnis in inuicem confusæ sunt, sed in uera unitate personæ unus est Christus uerus Dei filius. Sicut enim in rationali anima nulla commutatio per carnem hominis est: quin ipsa rationalis spiratio sit à Deo quæ totum corpus hominis

minis perfundit, & quæ cuncta opera operantis hominis mouet vt sit anima & caro vnus homo, ita etiam absque omni dubio Dei filius ante sæcula natus carne ex virgine assumpta pleniter vt prædictum est indutus. Deus & homo existens vnus est Christus, per vnctionem vtique gratiæ Dei Christus dictus. Qui in sancta humanitate sua per fixuram clauorum & lanceæ vulneratus est: propter vulnus vnum primi hominis quod cuncto generi suo ille inflixerat: quatenus liuore sanguinis sui illud sanaret, & vnctione olei gratiæ illud perfunderet: ac per penitentiam illud ligaret cum homo se peccasse doleret. Vulneratus autem descendit spiritus in puteum internalis perfundi, illicque quamplurimos sibi attraxit, scilicet ab inferno primum hominem abstulit, & omnes qui Deum in moribus humanæ honorificentæ nunquam tetigerant, & eos in locum deliciarum & gaudiorum quem in primo parente perdiderant locauit. Sed quod die tertia surrexit à morte dormientis corporis in hoc tres personas Deitatis designauit: atque cum eodem corpore ascendens ad celos iuit, ibique dominando sedet ad dextram patris quæ saluatio credentis populi est: illis vitam tribuens quos sanguine suo redemit. Et hi omnes ante tempora omnium principiorum præciti sunt, quoniam verbum patris per quod omnia facta sunt carnem induit: vt hominem quem formaauerat redimeret. Qui autem acutas aures interioris intellectus habet, hic in ardente amore speculi mei ad verba hæc anhelet, & ea in conscientia animi sui conscribat.

VISIO SEXTA.

ET post hæc vidi inter angulum septentrionalem & angulum occidentalem murum parietis præfati ædificij in interiore eius parte totum arcuatam secundum modum cancellorum, non tamen apertum vt cancellos: sed integrum, habentemque in singulis arcubus quasi picturam hominum. In exteriori autem parte eiusdem muri vidi alios duos minores muros, longitudinis spatij quod fuit à prædicto angulo septentrionali vsque ad angulum occidentalem ipsiusque angulis ex vtraque parte sui coniunctos iuxta modum testudinis. Altitudo vero eorundem duorum minorum murorum, erat cubitorum trium. Lætitudo autem inter interiorem arcuatam murum & medium erat cubiti vnus: atque inter exteriorem & eundem medium, fuit lætitudo vnus palmi quasi per illas manus. Intra idem quoque ædificium vidi sex imagines ante prædictum arcuatam murum super pavementum ipsius ædificij stantes: tres scilicet iuxta se in fronte illius muri prope angulum qui respiciebat ad septentrionem: & tres etiam simul in fine parietis eiusdem, secus angulum qui tendebatur ad occidentem, omnes picturam in arcubus ipsius muri insipientes. In ipso autem fine eiusdem parietis vidi aliam imaginem intra ipsum ædificium super lapidem vnum in modum sedis in pavemento positum sedentem, & latus dexte-

Vis. Hildeg.

rum ad murum inclinantem, faciem vero suam ad columnam veræ trinitatis vertentem. Sed in eodem fine vidi alteram imaginem super eundem murum in altiori loco stantem, & etiam ad prædictam columnam veræ trinitatis versam. In his ergo imaginibus conspexi similitudinem talem: Indutæ erant vt priores imagines quasi sericinis indumentis & candidis calceamentis, excepta illa quæ à dextris mediæ harum trium erat, quas in extrema parte eiusdem parietis videram, quæ tota tantæ puritatis tantæque claritatis exstitit, vt præ nimio splendore nullam eius formam, perfecte intueri possem: & excepta illa quæ super murum stabat vt dictum est, quæ nigris calceamentis calceata fuerat. Sed omnes fine palliis erant, præter medium illarum trium quæ in prima parte muri stabant, quæ pallio induebatur. Duæ quoque trium superiorum quæ ad dexteram scilicet & ad sinistram mediæ imaginis stabant, & duæ trium inferiorum, media videlicet & quæ ad sinistram eius erat non habebant muliebria velamina in capitibus suis, nudis tantum albis crinibus stantes. Media autem trium priorum & illa quæ super lapidem iuxta murum sedebat, erant velato capite candida velatura capitis, vt mos est mulierum. Eadem quoque media trium superiorum & quæ ad dexteram eius stabant vestitæ erant tunicis candidis. Sed vidi talem dissimilitudinem earum: Imago quæ stabat in medio trium superiorum habebat in capite suo in modum coronæ circulum crocei coloris, dextra parte insculptum SEMPER ACCENDE. Et vidi quod à dextra eiusdem imaginis columba aduolabat ore suo spirans in eandem sculpturam. Atque illa imago dicebat: Ego perfusa sum per interiorem misericordiam, ex qua oritur riuulus qui nullatenus abscondere vult pecuniam, nec aurum, nec pretiosos lapides, nec margaritas coram egenis & in necessitatibus eorum necessariam substantiam non habentibus, ac propterea plorantibus. Nunc consolabor illos & semper reficiam paupertatem ipsorum propter amorem filij Dei, qui suauis & mitis est, ac qui bona sua distribuit in animas iustorum, tangens vulnera peccatorum eorum, propter penitentiam.

2. Alia vero imago quæ stabat à dextris eius habebat in pectore suo quasi leonem tanquam speculum lucidum, & à collo suo velut serpentem pallidi coloris in tortu flexura virgulæ ad pectus etiam suum dependentem. Et ait: Lucidum leonem inspicio, & propter amorem eius do. Ignitum autem serpentem fugio, sed serpentem in ligno pendente diligo.

3. Tertia autem imago quæ à sinistris eius erat tunica simili hyacintho rubri coloris induebatur. Et ad pectus eius apparuit Angelus ex vtroque latere suo alam vnā habens: ita vt ala dextra ad dextrum humerum illius imaginis extenderetur, & ala sinistra ad sinistrum humerum illius. Et ipsa imago dicebat: Angeli cum habeo confortium, nec cum dissimulationibus se hypocritis ambulo, sed epulor cum iustis.

k 3

Ima-

Imago quoque quæ fuit media trium inferiorum induta erat tunica crocei coloris.

4 Et super dextrum humerum eius candidissima columba stabat, spirans ore suo, in dextram aurem illius. In pectore vero ipsius monstruosum & informe caput hominis apparuit. Iacebant quoque sub pedibus eius quasi species hominum conculcatorum & contritorum ab ipsa. In manibus autem suis habebat chartam expansam & ex vna parte videlicet versus cælum septem lineis inscriptam, quam legere volui sed non potui, & dixit: Virga amaræ correptionis & flagelli esse volo contra illum mendacem qui filius diaboli est: quia etiam ipse diabolus persecutor ineffabilis iustitiæ Dei est. Vnde illi contraria & molestia causâ sum, quoniam nunquam inuenta sum in ore ipsius iusta quod & ego eum de ore meo sicut mortiferum & lethale venenum expuo: quia ipse me nunquam in astutia sua inuenit. Ipse est etiam mihi pessimum ac molestissimum malum omnium malorum; quoniam omne malum ab ipso ortum est. Propterea abijcio & conculco eum in amabili iustitia Dei, quæ mihi incessabiliter sine fine amabilis est; cuius etiam sustentatrix & dux ego sum, quia super me solidabitur, & constabit omne ædificium virtutum Dei, quæ ædificant in altitudine. O fortissime & nobilissime Deus attende.

5 Altera autem imago quæ ad dextram eius erat faciem habebat angelicam, & ex utroque latere suo volatilem alam vnam, in specie tamen hominis ut cæteræ virtutes apparens. Et ait: Ego repugno diabolico certamini quod se erexit contra me pertinaciter dicens: Non possum sustinere ullam tribulationem, sed omnia mihi contraria volo abstrahere à me. Nullum timebo. Quem timerem? Neminem timere volo. Sed qui hoc malum dicunt, abijcentur per me: quia posita lux semper latet in semperque gaudere in omnibus bonis: quia Dominus Iesus est remissor & consolator omnis doloris, quoniam & ipse dolorem pertulit in corpore suo. Et quia ipse etiam est iusta correctio: idcirco & ego volo me illi coniungere, semperque ipsum portare, abijcens de me odium & inuidiam, ac omnia mala. Volo quoque semper faciem lætam in tua iustitia habere o Deus.

6 Sed tertia imago quæ stabat ad sinistram eius, induebatur tunica alba, viridi colore distincta. Habebat autem in manibus suis modicum vasculum pallidi splendoris, multam lucem ut fulgur ex se reddens, ita quod eadem lux in faciem, & circa collum ipsius imaginis luceret. Et dicebat: Ego felix sum. Dominus enim CHRISTUS IESUS facit & parat me pulchram & albam, cum illud mortiferum consilium diaboli effugio, quod semper ruminat infelicitatem illam scilicet quod Deus abijciatur & diabolus malis operibus attrahatur. Hunc fathanam fugio, hunc abijcio, ipsumque mihi semper molestum habeo, quia amantorem illum desidero, quem assidue amplectar, & quem cum gaudio habeam in omnibus & super

omnia. Imago vero quæ in fine huius parteris super lapidem sedebat, induta erat tunica subnigra. In dextro autem humero suo habebat modicam crucem imposita imagine IESU CHRISTI, quæ hac & illac versabatur. Et quasi ex nubibus effulsit in pectus eius quidam splendor miræ claritatis, à se in multos radios diuisus, ut splendor solis à se diuiditur; cum per parua & multa foramina aliculus rei fulget. In dextra quoque manu modicum lignum in modum flabelli habebat, ex cuius summitate tres ramuli miri modo cum flore pullulauerant. Habebat etiam in gremio suo minutissimos lapillos omnium gemmarum, quos multa sollicitudine & diligentia considerabat, veluti mercator res suas diligenter considerare solet, & dixit: Egomater virtutum, iustitiam Dei in omnibus rebus semper habeo. Nam in spirituali militia & in seculari strepitu, intra conscientiam meam Deum meum semper exspecto. Non damno, non conculco, non sperno reges, duces & præfides, ac cætera secularia magisteria, quæ ab auctore omnium rerum ordinata sunt. Quomodo licitum esset, ut cinis cinerem sperneret? Crucifixus Dei filius conuertit se ad omnes, eos secundum iustitiam & misericordiam suam mouens. Ego etiam vnamquamque ordinationem & institutionem eius secundum voluntatem ipsius habere volo.

7 Illa autem imago quæ in eodem fine super murum stabat nudum caput & nigros ac crispas crines habebat; faciemque obscuram. Induta quoque erat variâ tunica plurimo colore intertexta. Et vidi quod tunica & calceamenta sua exiit stans nuda. Et subito crines ac facies eius resplenderunt in pulchritudinem albedinis & nouitatis, ut iam nati infantis, atque per totum corpus suum effulsit ut purus & lucidus splendor illucet in claritate. Tunc etiam vidi in pectore eius splendidissimam crucem cum imagine CHRISTI IESU, super arbuticulum inter duos flores lilij & rosæ stantem positam, qui se sursum ad illam crucem aliquantulum recurvabant. Vidi quod ex tunc tunica atque calceamenta sua fortiter excutiebant, ita quod pulvis multus ab eis excuteretur. Erat: Exuo vetus testamentum, & induo nobilem filium Dei cum iustitiis eius in sanctitate & veritate. Propter quod reparatum lux in bonis & mutata de vitis. Vnde & tu Deus meus delicta iuuentutis meæ & ignorantias meas ne memineris, neque vindictam sumas de peccatis meis. Et cum hæc attentius inspiecerem, iterum qui sedebat in throno, dixit ad me: Nullus fidelium qui humiliter vult Deo obedire, dubitet recusare humano magisterio subiacere, quia per Spiritum sanctum regimen in populo, propter efficaciam utilitatis viventium dispositum est: illudque in Ecclesiasticis observationibus futurum, & fideliter firmiterque habendum in antiquo populo præfiguratum est.

8 Hinc etiam quod vides inter angulum septentrionalem & angulum occidentalem murum parietis

rietis præfati ædificij in interiore eius parte totum arcuatum, secundum modum cancellorum, non tamen apertum vt cancellus, sed integrum, hoc est quod ab Abraham & Mose diabolo repugnantibus, quasi in angulo respiciente septentrionem vsque ad veram trinitatem quæ aperte declarata est in vera & Catholica fide, cum à Deo patre filius Dei missus in mundum doctrinam suam abundanter emisit in fine temporum: quasi ad angulum respicientem ad occidentem erat murus, id est Israëliticus populus in lege iustitiæ Dei constitutus, operans in constructione bonitatis patris omnipotentis, scilicet in veteri testamento frænatus, & ei conuinctus: quia post ostensionem aspersionis quæ in zelo Domini excitata est per institutiones veterum prælationum, præsignata sunt regimina nouarum dignitatum. Nam vetus testamentum tendebatur vsque ad nouum, ex se germinans multo maiora præcepta legis noui testamenti, quam primum orta essent in ipso: ita quod de minore factum est maius, de minore videlicet doctrina veterum præceptorum, maior & latior doctrina nouorum: cum vetus testamentum solummodo esset quasi fundamentum primitus positum, super quod ædificata est profundissima sapientia omnis doctrinæ, manifestata in incarnatione filij Dei, tendens à veteri lege circumcissionem vsque ad quam regulam baptisimi maioribus præceptis ornata:

Et ille murus plebs scilicet Iudaica in interiore parte intellectus sui, in quo anima hominis Deum cognoscit, est vbique arcubus circumdata, id est circumquaque per significationem magisterij præcursorum suorum, præcepta legis Dei claustrum, & sibi ostendentium vallata, vt minores per maiores quasi per præcellentes sibi homines ordinari solent iuxta constructionem cancellorum, quæ est typica præfiguratio Spiritus sancti, duras literas perforantis in incarnatione filij Dei, qui cancellus misericordiæ suæ petentibus plenissime demonstrauit. Non tamen apertus est in perforatione ostiarij Spiritus sancti videlicet spirituales intellectum in veteri lege non denudantis vt postmodum factum est in cancellis misericordiæ in carne manifestati filij altissimi, sed integer manet in duritia legalium præceptorum, quæ postea per Spiritum sanctum in fonte aquæ viuæ elucidata sunt.

Habet quoque in singulis arcubus quasi picturam hominum, quia vt hæc pictura ostendit imaginem hominum, sic in triumphali arcu scilicet in dignitate magisterij positus est homo, in vice Dei. Quomodo? Quoniam profundissima & capitalis sapientia per gratiam Dei posita est in rationalitate hominis, vt homo in nomine Dei exerceat officium magisterij, per distractionem iustitiæ & misericordiæ ipsius altissimi.

Quod autem in exteriori parte eiusdem muri vides alios duos minores muros, hoc est quod in exterioribus negotiis præter spirituale magisterium est intercepta constitutio populorum maiorum & minorum: qui constituti sunt præcepto Dei, quasi duo muri, quoniam exterior sunt ma-

iores natu ex fortitudine secularis potentia in mea ordinatione, & medius sunt minores qui consistunt sub potestate & spiritualium & secularium personarum, quasi inter interioris præfati muri arcus qui est spirituale magisterium, & exteriorum murum qui est secularis potentia, vt dictum est. Vnde duo muri positi extra ambitum interioris arcuati, quia sæculares personæ sunt in terrenis causis, magis videlicet exteriora quam interiora habentes, ita quod tamen sunt in linea constitutionis meæ.

13. Quomodo? Per exterius intelligitur interius, quoniam vt homo cognoscit ex visibili & alta persona hominis, quomodo homo timendus ac orandus & amandus sit, sic etiam in eodem intellectu intelligat qualiter inuisibilis & altissimus Deus metuendus ac venerandus & diligendus sit super omnia. Nam per exteriorum & sæcularem dominationem admonetur homo interioris & spiritualis potestatis diuinæ maiestatis, quæ ita clausa & abscondita est homini, vt non possit carnalibus oculis eius videri nisi quantum fide illius capitur. Et quandoquidem mortali creaturæ Deus inuisibilis est, saltem per visibile magisterium discat homo timere & venerari ipsum altissimum prælationis eius institutorem.

14. Quomodo? Inspiratio diuina dedit in sensus hominum perrationalitatem eorum, vt in recta constitutione inter populos magnæ personæ dominentur, quæ ab illis timeantur ac honorentur. Nam Deus idcirco permittit genus vnū excellere & aliud subiacere, vt ita homines diuiderentur ne inuicem per semetipsos interficerentur & perirent, alioquin otiosi essent nescientes procedere ad agnitionem Dei, nisi hoc præuiderent per timorem & honorem in hominibus. Et ita processit Spiritus sanctus, ducendo populum ad interiore legem spiritus, qua homo intus & exterius regeatur, donec sensus saliens exiuit apparens mundo in plenitudine iustitiæ, quæ regit vtrumque corpus scilicet & animam. Vnde etiam cura secularis potentia sic constituta est ad vsum terrenarum rerum, vt corpus requirat perfectionem ne deficiat & spirituale magisterium ad interiore inspirationem perueniendi ad seruitutem Dei, vt anima ad cælestia anhelet. Hæc itaque constituta sunt mea ordinatione, secundum quod etiam Isaac dixit filio suo Iacob: *Esto dominus fratrum tuorum & incuruentur ante te filij matris tue.*

15. Hoc tale est. Dominus esse debes fratrum tuorum pollens super eos in honoribus & in beatitudinibus, benedictus in benedictionibus quæ mihi à Deo datæ sunt, & inclinentur ante te omnes nati filiorum matris tuæ subiecti tibi, propter præcellentem causam benedictionis tuæ. Et te enim exiet magnum genus, de quo fortissimus & potentissimus vir exurget: quem fratres eius ipsum lugando persequuntur, sed ipse velocissime in maximis viribus suis, quasi leo se illis eripiens, excellentissima dominatione illis dominabitur, & præmet eos in nomine potestatis suæ, quæ nunquam in vilissima cauda eradicabitur, fratribus suis in caudam effectis. Sic & ego pater cælestis

Quid in arcubus
pictura ho-
minum.

dixi filio meo incarnato: Esto Dominus omnium nascentium procreatorum de cōcepto semine humano, quos creauit per te: quia tu mirabiliter natus ex virgine non conceptus hominis semine, sed exiisti de me per flagrantem ignem apprensus in terra, verus homo clauso sigillo integerrimæ & castissimæ virginis. Tu ergo es dominus illorum in superna claritate diuinitatis, qui fratres tui sunt propter incarnationem tuam, in qua homo es. Et inclinatio, id est subiectio exhibetur tibi à filiis matris tuæ scilicet tuæ incarnationis, atque in obsequio piissimæ deuotionis subiciuntur tibi homines nati ex hominibus. Et quoniam filius Dei sic est Dominus omnium creaturarum, per ipsum etiam in voluntate Patris & in tactu Spiritus sancti instituta est dispositio diuersarum potestatum in mundo. Quomodo? Sic videlicet quod Deus abtulit abundantiam & iactantiam illam quod populus populum non honoraret, ita quod vnusquisque faceret quod fieri placeret si hoc Deus inæstimabili sapientia concilij sui non prostrauisset: sed ipse discerneret populum inter populum, minorem scilicet cum ministratioe obedientiæ maiori suo subiacere, maiorem vero in omni vtilitatis regimine toleret & deuote minori subuenire: sicut etiam in ascensione Spiritus sancti datum est Iacob per patrem suum, quod esset dominus fratrum suorum, vt & dictum est.

16 Sed in hoc quod ostensum est, quod esset dominus, demonstratum est quod sæculare negotium habet personam dominandi super libertatem aliorum, quibus propter timorem honoris liberi eis impensis per potestatem suam parcat, non eos opprimens iure seruitutorum, sed illos habens quasi in dilectione fratrum. In hoc autem quod dictum est quod incuruatio ante ipsum fieret, innuitur seruitutinem ministracionis illorum, qui per vinculum famulancium dominis suis substracti sunt, vt filij carnis curam carnalem habentes. Sed postquam ipse Iacob hoc dominium per paternam benedictionem fratri suo subripuit, deinde celestem celebritatem per lapidem quem erexit in titulum, & per decimam quam se vouit daturum constituit, vt præsignatum est, significans principalem personam in spiritali militia: quia quisque fidelis de minimo gradu ascendere debet ad summum, per sæcularem videlicet potentiam discere superius magisterium clarioris lucis: spiritalis vitæ, in quo adimpletur officium naucleri secundum iter immaculati agni, qui sursum leuauit hominem cum plenitudine & bonitate omnis iustitiæ scilicet erigens hominem prostratum inlidiis peruerli raptoris.

17 Vnde etiam hæc duo instituta ad terrena videlicet & ad celestia præcedentia in quatuor & quatuor partes diuiduntur, quia Deus magnam vim scientiæ rationalitatis hominibus dedit ita vt in ascensione Spiritus sancti hæc in semetipsis scrutarentur in figura quatuor elementorum, plus prædictis duobus modis addentes: quod non aspersione nec abiectione: quoniam qui in nomine meo multiplicat quod minus est, dignus est mercede & non abiectione: quæ etiam quatuor partes tam in

sæcularibus grauaminibus quam in spiritalibus institutis sunt. Quomodo? Quia in sæcularibus causis sunt nobiles & nobiliores, sunt & famulantes atque obsequentes. In spiritalibus vero sacramentis sunt præcellentes & superiores, sunt & obediētes atque corripientes.

18 Ego autem illas officiorum causas ordinatione mea constitutas omnino rari nolo fortuito munere emptionis in venundatione, sed volo vt eis rationabili causa assistatur, ita vt qui ipsas suscipiunt vtilēs sint coram Deo & hominibus. Sed o quidam venenati scorpiones iustitiam meam transgrediuntur, & eas mortifero veneno auriæ & superbiæ subripiunt, non solum in sæcularibus præposituris, sed etiam in dispositionibus spiritalibus. Rapina autem sæcularium donatum, terrena scilicet per terrena comparata est quidem, seuerissime in iracundia zeli mei examinanda: sed tamen maioris ponderis & examinationis est rapina spiritalium. Nam sæculares sunt in exterioribus caro de carne, spiritalia autem in interioribus spiritui coniuncti. Sed quamuis sæculares in exterioribus occupentur curam terrenam habentes, tamen sub illa specie ad interiora spiritus in regimine suo debent anhelare: spiritalia vero in specie religionis & in contemptu sæcularium politi, interius in corde patris omnipotentis ordinati, multo magis sub spiritali nomine debent filium eius in summo sacerdotio ardentius imitari: quia sicut filius Dei exiuit de corde patris sui, ita constituit pater apud semetipsum in filio suo personam magistrorum, qui in tam egregiam ordinationem positi sunt propter vtilitatem Ecclesiæ, & in recto opere Deo coniuncti.

19 Quomodo? Qui in compunctione & probatione cordis atque in maturo sensu sunt, quod mihi omnino perspicuum est bonam videlicet conscientiam habentes, ita vt peruersæ & contrarie magisterium non appetant, illud nec diabolica arte sciscitantes, nec per pecuniam aut per sæcularem potentiam acquirentes, nec inde volentia verba laudis humanæ quærentes, sed illud vera electione mea & populi, in humilitate suscipientes, hi charissimi & probatissimi custodes, atque certissimi amici mei sunt.

20 Sed qui retro incedunt & illud alio modo in tenebris acquirunt videlicet per sæcularia terrenorum furtim mysteria celestium diripientes, faciem meam fugiunt, atque animas suas acriter occidunt: in hoc me deridentes, quia sic me denegant & contra voluntatem meam calcitrant. Quomodo? Quia ipsi despiciunt me non desiderantes potestatem magisterij adipisci per me, ita vt interiores oculos cordis sui ad me eleuent sic dicentes, placet hoc Deo an non? sed vnusquisque eorum dicit in semetipso: etiam si hoc malum est apud Deum, ego tamen hoc accipiam confidens in Domino, quod quandoque viuens adhuc in corpore pœnitcam: & tali modo acquirunt magisterium abique me Deo viuo, ita quod nec hoc à me postulent, nec se ad hoc mea voluntate peruenire confidunt: sed in hoc ardore à facie mea fugiant sic rapientes magisterium, à misericordia mea naufraga-

fragantes. Isti non sunt intra in corde summi patris, sed sunt extra in parte aquilonis; qui in his causis est princeps eorum, nolentes querere me creatorem omnium, sed propriam voluntatem suam quam pro Deo habent sequentes & me derelinquentes. Nam nolunt scire me, nequeo eos. Concupiscentia ipsorum suggerit eis quod volunt. Et quia timorem meum habere recusant, idcirco & ego nolo eis tunc resistere in terrore iræ meæ, vt eis repugnetur in die illa in qua nihil amplius prævalere possunt: ipsi autem per me dimissi in hac vita, responsuri in futuro tremendo iudicio de his quæ faciunt: me videlicet scientes in fide, sed in his quæ perpetrant ad me respicientes nolentes.

Exigunde murum

21 Nunc autem vt vides quod præfati duo minores muri sunt longitudinis spacij, quod est à prædicto angulo septentrionali vsque ad angulum occidentalem, hoc est quod in constitutione populorum maiorum & minorum cum extensione longitudinis humani temporis ab Abraham scilicet & Moise, quasi à septentrione vsque ad manifestationem Catholicæ fidei in veram Trinitatem, quam fidem filius meus à me missus in mundum vt ad occidentem, edocuit, extiterunt in lege mea populi & principes eorum magistri præcurrens videlicet germen & exemplum populi noui testimonij à zelo meo vsque ad filium meum in carne natum tendentes, vt fuerunt & sunt & semper erunt interpositæ differentię in hominibus interiorum & exteriorum, id est spiritualium & sæcularium, maiorum atque minorum. Qui sunt ipsi angulis ex vtraque parte sui coniuncti iuxta modum testudinis, quoniam tam veteri quam nouo testamento ex vtroque latere initij sui, in honore & magisterio coadunati declarantur populi: & hoc in similitudinem testudinis, quod est in autoritate diuinæ prouidentię bene & digne compositi ad statum ædificationis cœlestis Hierusalem.

Altitudo.

22 Quod vero altitudo eorum duorum minorum murorum est cubitorum trium, hoc est quod in subleuatione rectitudinis duarum sæcularium, conditionis scilicet maiorum & minorum, tres partes sunt hominum, id est præcellentiores rectores, & alij à vinculo seruitutis famulantium liberi, atque communis populus prælatis suis in subiectione subtratus.

Latitudo.

23 Vnde etiam latitudo inter interiorem arcuatam murum & medium est vnus cubitus, quæ est amplitudo dignitatis inter superiores personas spiritualis magisterij & inter minora vocabula terrenæ seruitutis, in vnitrate fidei secundum Deum ad corripiendum subditos suos constituta.

24 Atque inter exterioram & eundem medium est latitudo vnus palmi quali puerilis manus, quia est etiam inter inferiorem potestatem sæcularis regiminis: & inter subiectionem sæcularis ministrationis extensio iustæ considerationis, ita vt hæc vniuersi & simplici deuotione puerilis innocentie seinuicem tangant in manu coniunctæ operationis suæ.

Quid sex anguli.

25 Sed quod intra idem ædificium vides sex ima-

gines antè prædictum arcuatam murum super paumentum ipsius ædificij stantes, hoc est quod in opere bonitatis Dei sex virtutes extenduntur, cæteras virtutes præfigurantes, vt Deus in sex diebus creaturas suas creauit: ipse videlicet virtutes in figura futurorum ante murum, id est ante Israeliiticum populum diuina lege frænatum, & magisterio ac defensione præcuriorum suorum circumvallatum apparentes, cum etiam paumentum terrenarum curarum in eadem constructione summi patris in hac significatione conculcant, vt Christiana milita per ipsas se diabolo opponat.

Tres in fronte.

26 Quapropter tres stant iuxta se in fronte ipsius muri prope angulum qui respicit ad septentrionem, quia sancta Trinitas inseparabilis in virtute maiestatis suæ, in initio veteris testamenti ab Abraham & Moise diabolo oppositis inchoati, per diuersas & secretas figuras designata est. Et tres etiam simul in fine parietis eiusdem secus angulum qui tendit ad occidentem, quoniam eadem Trinitas in vnitrate diuinitatis regnans, in fine eiusdem defluentis legis aperto nomine suo predicata est, nato in carne filio Dei ob redemptionem hominis ad occasum tendentis. Quæ omnes picture in arcubus eiusdem muri inspicunt, quia semper pari deuotionis studio in hominibus magisterium ordinationis Dei per potentiam eius in lege tam noui quam antiqui testamenti designatum attendunt, considerantes qualiter in ipsis perficiatur. Quod autem in ipso fine eiusdem parietis vides aliam imaginem intra idem ædificium super lapidem vnum in modum sedis in paumentum positum sedentem, hoc est quod in ipsa repositione veteris legis antiqui populi, & in initio nouæ fidei inchoata in vera Trinitate: cum Deus omnes constantes virtutes in Ecclesia construxit, decenter etiam apparuit virtus hæc in opere summi patris, operans in eo per hominem vsque ad consumptionem mundi. Vnde sedet etiam super fortissimam petram, super vnicum scilicet Dei filium, qui sedes & quies est omnium fidelium cædua desipientium, & in se pura fide credentium: Et latus dextrum ad murum inclinat, quia in quietis rectitudine & in saluationis parte huic populo qui sub magisterio dispositione Dei positus est, adhæret, ita vt & ipsi maiores cum minoribus eam in operibus suis excolant. Faciem vero suam ad columnam veræ Trinitatis vertit, quoniam in omni re intentionem suam ipsi trinitati acutissimo visu iustæ considerationis intendit: vt sicut perpetua Trinitas in tribus personis inuolubiliter consideranda est, ita omnes Deum colentes, eam in factis suis diligentissime considerent, & considerando non relinquant. Sed quod in eodem fine

Quid ima & in fine.

videt alteram imaginem super eundem murum in altiori loco stantem, hoc est quod etiam in translatione vmbre legis antiquæ, in fide sanctæ Trinitatis clarescente vera luce iustitiæ, hæc virtus in principali magisterio & fideli populo in cacumine saluationis cœlestis desiderij eleuata est stans, pugnans contra vitia in filio Dei erecta: quia ab ipso incepit, & cum ipso in cœlesti Hierusalem post finem sæculi permanebit. Quæ etiam ad prædictam

Etiam

etiam columnam verę Trinitatis versā est, quoniam per sanctam & ineffabilem Trinitatem confortata, reducit animas ad patriam.

*Quid si-
militudo
imaginis.*

27 Quod vero in ipsis imaginibus conspicis similitudinem, hoc est quod eadem virtutes vnamines sunt in diuersitate donorum Dei. Quapropter indutę sunt etiam vt priores imagines quasi sericinis indumentis, quę sunt circa eas, vt circa reliquas virtutes suauissima opera : quę in diuina lege cultores Dei ipsi exhibent, facientes ea in iustitia veritatis : & candidis calceamentis, quia in ardore earum est etiam candor sequendi exemplum bonorum actuum in hominibus. Sed illa quę a dextris media harum trium est quas in extrema parte eiusdem parietis vides, tota tantę puritatis tantęque claritatis exiit, vt prę multo splendore nullam eius formam persciscere intueri possis, quoniam virtus illa cum salute verę confortationis per donum sanctę Trinitatis, in fine sanctę veteris auferitatis exurgens, omnis perlucida & pura est, carens cuncta indignatione diabolica in claritate læti gaudij vnanimitatis hominum : ita vt prę multitudine glorię & honoris quem habet in cęlestibus, nulla ratione inaccessibilis vnaminitas ipsius, quasi forma eius, ab illo mortali homine valeat considerari, nisi quantum Deus reuelare dignatus fuerit. Et illa quę super murum stat nigris calceamentis calceata est, quia tam in altiore dignitate quam in minore ante incarnationem filij in ci mortis signum & vestigium fuit in hominibus. Sed quod omnes sine pallis sunt, hoc est quod pariter terrenos cultus & exteriorum textum legalis institutionis abiecerunt, intrinsecus veram iustitiam insipientes : pręter mediam illarum trium quę in prima parte eiusdem muri stabant, quę pallio induitur, quoniam ipsa sub defensione Dei in initio pręceptę auferitatis deludans circumdata est comprehensione amoris Dei, in qua cęlestem thesaurum abscondit, abiecto desiderio carnalium. Et dux trium superiorum quę ad dexteram scilicet & ad sinistram medię imaginis stant, & dux trium inferiorum media videlicet & quę ad sinistram eius est, non habet muliebria velamina in capibus suis nudis, tantum albis crinibus stantes, quia lex & Prophete per virtutem supernę maiestatis emanantes & vitam ac mortem sua fortitudine ostendentes, cum duobus pręceptis geminę dilectionis per eandem diuinam potentiam subsistentibus atque constantiam intimę circumpectionis habentibus in contrariis, & gaudium suscitatis in diuinis fideliter soluti sunt ab omni subiectione vilius doloris seu laquei mortis, in capite in Christo videlicet filio meo, nuda tamen coma fulgentes in candore virginis, quia diuinitas virgineam naturam in virgine Maria valde dilexit. Sed quod media trium priorum, & illa quę super lapidem iuxta murum sedet sunt velato capite candida velatura capitis, vt mos est mulierum, hoc est quod ipse in auxilio supernę altitudinis & in stabilitate conuersationis beatę quietis, blande ac dulciter ligatę sunt forti ligatura subiectionis, Deum caput omnium fidelium in albedine pię deuotionis

venerando : vt maritus ab vxore sincera charitate honorari debet. Et media trium superiorum & quę ad dexteram eius stant vestitę sunt tunicis candidis, quia per eandem virtutem diuinę maiestatis in suauissima beatitudine emanant lucidissima & candidissima opera earum in hominibus, stabilita sub lege Domini cui coniunctę sunt. Sed quod etiam vides dissimilitudinem in eis, hoc est quod diuersas vires habet in Deo, concorditer ipsum tamen colentes.

28 Propter quod imago quę stat in medio trium superiorum pręfiguratur abstinentiam, quoniam ipsa in primo certamine est quasi ciuitas & firmamentum, atque ornamentum sibi adhaerentium virtutum, continens se a peccato in grauitate morum. Ita quod perferutrix & refulatrix est cunctorum puerilium in malis, nullam petulantiam habens in se, & apparens quasi mater in medio earum virtutum quę Trinitatis gloriam in initio darę legis antiqui populi designant. Et habet in capite suo in modum coronę circulum crocei coloris dextra parte insculptum, temper accende, quia ipsa per summum caput coronata est croceo radio splendidissimi solis, scilicet filij Dei in cuius claritate tota comprehensa est & nullum appetens nisi illum qui etiam in dextra parte saluationis animę eam semper accendit. Vnde vides a dextra eiusdem imaginis columba aduolat, ore suo spirans in eandem scripturam : quoniam in dextera cęlestis prosperitatis adest donum verę simplicitatis, videlicet spiritus sancti in abstinentia quęque bona per supernam inspirationem in saluatione animarum accendit : vt etiam illa virtus demonstrat in supradictis verbis suę admonitionis.

29 Alia vero imago quę est a dextris eius, significat largitatem, puerilis simplicitatis existentem, nec omnino astutiam aut duritiam aduersus dolores hominum habentem : cum qua abstinentia se semper aufert ab omni asperitate in dextris bonorum operum, sic tendens ad Deum : quia largitas initium operationis eius est, cum primum abstinentia opus suum aggreditur. Quę habet in pectore suo quasi leonem tanquam speculum lucidum, qui est in corde illius filius meus Christus Iesus, leo fortissimus veluti, speculum pię & splendide dilectionis concludum. Quod autem a collo suo geitat velut serpentem pallidi coloris in torta flexura virgulę ad pectus etiam ipsius depēdēt, hoc est quod quasi colla fortissima scilicet patientiam idem filius meus prudentissimus in pallore angustię carnis sustinuit flexuram penarum cum exaltatione crucis in medicamento videlicet omnium vulnerum quod largitas per cęlestem amorem pectori suo imprimit illud frequenter inspicit in mentibus hominum, sicut etiam in prędictis verbis exhortationis suę fatetur.

30 Tertia autem imago, quę a sinistris eius est, imago a declarat pietatem nullo modo habentem odium sinistri. aut inuidiam, aut vllam seditionem hominis, sed semper gaudentem & amplectentem prosperitatem omnium hominum, cuius viriditate & largitatis vnitione abstinentia, sinistra parti diabolicę suf-

Insufflationis resistit: quoniam pietas est plenum opus abstinentiæ in signifiera pugna per quam semper victrix existit. Vnde etiam tunica simili hyacintho rubri coloris induitur, quia splendidissimo opere sub quo pulcherrima sustentatione sanguine contrarietates latent, omnes scilicet iniurias pati, post passionem filij mei per ipsius exemplum circumdata est. Quod vero ad pectus ipsius apparet Angelus ex utroque latere suo alam vnam habens, hoc est vt homo in cognitione sua semper angelicum ordinem imitetur, vnamquamq; Dei ordinationem diligendo, cum ex vtraque parte suam tam prosperarum quam contrariarum rerum in singulis & geminis alis videlicet in vno Deo per geminam virtutem non elatus supra modum in bonis, nec omnino prostratus in malis se eleuat ad volandum, quod est Deum in puritate cordis aspicere, sic sursum tendendo & non ad terram se deiciendo. Quapropter etiam ala dextra ad dexterum humerum eiusdem imaginis extenditur, quoniam prosperitas hominis in dextra saluationis animarum ad auxilium pietatis porrigitur, cum filius meus hominem reportauit in patriam. Et ala sinistra tendit ad sinistrum humerum illius, quia in sinistra contrarietatis diabolicarum insidiarum fidelis homo volatilem penam, per quam abiciatur opera tenebrarum, sursum extendit ad refugium filij mei, per quem fortis contra omnem aduersitatem exillit, imitans vitam iustorum: vt etiam virtus hæc in dictis suis declarat, quomodo supra ostensum est.

Medi-
feriorum
imagi-
31

Imago quoque quæ est mediæ trium inferiorum prædicit veritatem, quia post abstinentiam & illi coherentes virtutes fugit veritas in omnibus causis: cum sibi astantibus imaginibus, veluti turris & tutamen earum existens, videlicet forte præsidium designans, quasi in medio virtutum sanctam Trinitatem in oculis Iudaicæ consuetudinis & in ortu veræ fidei præfigurantium. Super cuius dextrum humerum candidissima columba stat spirans ore suo in dextram aurem illius, quod est in superiore parte dextra scilicet beati reditus per incarnationem filij Dei ad vitam apparens admirabilis virtus Spiritus sancti, qui spirauit tactu suo in dextrum auditum, id est in corda credulorum hominum, vt intelligant quid Deus in sua diuina potentia sit. Quod autem in pectore ipsius monstruosum & informe caput hominis apparet, hoc est quod Deus in cordibus electorum suorum miseras & persecutiones principum esse permittit, sicut & filius eius pati voluit a principibus Sacerdotum. Et quoniam Deus est in corde fidelis hominis, ideo debet & ipse homo pro Dei amore patienter susserre Dei persecutionem: atque quia mors in casu diaboli erecta est, idcirco oportet & fidelem hominem aduersus diabolicas nequitias multa certamina in diuersis ærumnis sustinere, quæ sæpe ipsius corpori laboriosæ & contrariæ sunt: quoniam homini adhæret, quod idem antiquus serpens semper persequitur. Quid est hoc? Carnis concupiscentia, cui ille malignus hostis in insidiis positus insidiatur. Quod vero iacent sub pedibus eius quasi species hominum conculcatorum & co-

tritorum ab ipsa, hoc est quod sub vestigiis veritatis, omnes diabolicæ falsitates quæ in operibus hominum fiunt, ad nihilum deducuntur, ipsa amore habente ædificationis Ecclesiæ cum omnes virtutes manifeste apparent & probantur in veritate, quæ ante tempora sæculorum in corde patris latens, fuit inuisibilis, sed in fine temporum visibilis apparet in vera carne filij Dei. Vnde etiam in manibus suis habet chartam expansam & ex vna parte, videlicet versus cælum septem lineis inscriptâ, quia in omnibus operibus veritatis, est textura expansa per gratiam Dei Christiano populo constituta legis, & ex parte cælestium desideriorum aperto cultu tenenda & ex parte carnalium cupiditatum metuenda, ostendens in se septem dona Spiritus sancti, videlicet inexpugnabile firmamentum contra diabolicas mortis insidias. Et illam legere vis sed non potes, quoniam quamuis homo multum desideret scire mysteria & occulta in donis Dei tamen non est ei possibile dum est grauitus mortali corpore intelligere, aut capere quid Deus in mirabilibus suis fieri velit: sed ipse homo amplectatur & comprehendat ea in veritate, videlicet sequendo præcepta Dei, sicut etiam hæc eadem virtus in prædictis verbis suis ostendit.

32 Altera autem imago quæ ad dextram eius est, *Imago ad dextram* designat pacem, supernum signum & angelicum consortium habentem: quia in plena viriditate veritatem germinat, quoniam eadem veritas circumdata est eximiis & supernis donis in dextra parte saluationis animarum habens pacem per filium Dei. Quomodo? Vt scriptum est in angelico carmine, vbi dicitur: *Gloria in excelsis Deo & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Hoc tale est. In altissimo Deo fulget homo & Deus in homine, quia filius Dei mirabiliter incarnatus est. Ideoq; laudabilis & gloriosus est in cælo Deus, ab omni creatura sua. Vnde etiam in terra sit pax saluationis illis hominibus, qui voluntatem patris cum deuotione & fide suscipiunt: quia etiam pax bonæ voluntatis est voluntas totius bonitatis patris, quæ filius eius est, qui est Deus & homo. Et quomodo est ipse pax? Ipse est pax hominum, defendens eos ab insidiis antiqui serpentis, qui primus præuicator exitit, qui lumen vitæ perdidit deiectus in tenebras: quod lumen pax vera id est verus Dei filius attulit hominibus, ita quod ipsi facti sunt participes regni Dei in beato loco quem perdidit diabolus. Et vt vides prædicta virtus faciem habet angelicam, quoniam ipsa fugit ab omni malo in intentione sancta, quali in facie sua Deum aspiciens cum angelico desiderio. Vnde etiam ex utroque latere suo volatilem alam vnam habet, quoniam in vtraque parte tranquillæ scilicet & turbidæ ostensionis, sursum ad Deum tendit non faciens terrorem nec amaritudinem, sed semper in prosperitate placida existens vnum Deum in vnanimitate duarum alarum comprehendit: quia nulla tempestate instabilitatis nec in bono nec in malo euerfa, tantum in tranquillitate persistit. Et in specie hominis vt cæteræ virtutes apparet, quia per filium Dei mirifice claruit, cum etiam omnes virtutes per illam in hominibus probata;

bantur, ita quod nullo modo contentionem aut rixam quaerit, sed ſemper in lenitate, ſic ſe diabolice pugnae opponens vt etiam ſupra in verbis locutionis eius manifeſtatur.

Imago ad ſiniſtram.

33 Sed tertia imago quae ſtat ad ſiniſtram eius, indicat beatitudinem æternam vitam appetentem: per cuius fidelitatem & intimam lenitatem, veritas à ſiniſtris omni fallaciae ſerpentinae perſuaſionis hominem decipientis ipſi conſentientē contradicit, quia beatitudo eſt inuicta ſecuritas veræ claritatis, in qua ipſa inſollicitatem mortis non timet. Propter quod etiam induitur tunica alba, viridi colore diſtincta, quoniam circumdata eſt fidelibus operibus in cœleſti deſiderio albeſcentibus, atque multimodis donis in viriditate Spiritus ſancti virentibus decoratis. Quod autem habet in manibus ſuis modicum vaſculum pallidi ſplendoris, hoc eſt quod in opere ſuo demonſtrat qualiter in paruo retentaculo id eſt in contrito ſecreto cordis ſui, homo Deum per fidem apprehendat, in pallore tamen fragilitatis humanæ carnis: quia fides etiam in ipſa mortali vita pure colenda eſt, vbi miſeria hominis non deſerit. Vnde etiam multam lucem vt fulgur ex ſe reddit, ita quod illa lux in faciem & circa collum ipſius imaginis luceat, quoniam cognitio æterni luminis & in timore & in dilectione Dei diſfunditur, videlicet tendens de interiori corde hominis vſque ad faciem, id eſt vſque ad inceptionem recti operis, in bono exemplo intentionem ſuam manifeſtans, & circa collum quod eſt poſtea vbique prudenter fortitudinem comprehendentis in completo opere, cum illud in homine ante Deum præclaris ſole fulget per beatitudinem, ſicut etiam in prædicta manifeſtatione eiufdem virginis declaratur.

Imago ſua per lapidē

34 Imago vero quæ in fine muri ſuper lapidē ſubdit, prædicit diſcretionem: quia ipſa in conſummatione antiquæ obſervationis in Chriſto requieſcens, pleniter apparuit, ſolertiſſima exiſtens cribratrix omnium rerum, tenens ſcilicet quod tenendum eſt & abſcindens quod abſcindendum eſt, vt triticum à lolio ſeparetur. Et induta eſt tunica ſubnigra, quoniam circumdata eſt mortificatione carnis, abſciens leuitatem totius vanitatis. Quod autem in dextro humero ſuo habet modicam crucem impoſita imagine Ieſu Chriſti, hoc eſt quod eadem virtus radicem poſuit in dextra parte potentia fortitudinis Dei, cum Deus omnipotens miſit filium ſuum mirabiliter incarnari & humiliter pati cuius dilectioni coniuncta eſt diſcretio, quoniam ab ipſa manifeſtata eſt, vt per eam omnis iuſtitia diſcernatur. Et vt Deus eſt diſpenſator conuenientis ſtatura hominis, ita eſt diſcretio imitatrix illius in officio ſuo, opera ſua videlicet adimplens in diſpenſatore crucifixo filio Dei, cum ipſa in vtraque dignitate eſt diuinitatis ſciliſcet & humanitatis. Quæ hac & illac verſatur, quia in comprehensione latitudinis per ſignificationem ſanctæ crucis circuitum inter bonos & malos habet. Quod vero quaſi ex nubibus eſfulget in pectus eius quidam ſplendor miræ claritatis, hoc eſt quod de miſericordia Dei quaſi de nube clariffima, accenſio diuinæ pietatis aſpiratur in mentes

hominum, diſcretionem in eis faciēſ, eoſque illuſminans. Vnde etiam à ſe in multos radios diuiſus eſt vt ſplendor ſolis à ſe diuiditur, cum per parua & multa foramina alicuius rei fulget, quoniam Spiritus ſanctus in ſuperna virtute diuerſos radios donorum ſuorum diuidens hominibus, eoſ ſcilicet lucidiores ſole & ineffabiliter diſcretos in humilibus cauernis id eſt in perſpicacibus viſibus animarum fidelium ſuorum diſfundit, illuſtrans ſenſus & mentes eorum, ita vt acutiſſime in quibuſque cauſis intelligant quod eis apte in Deo faciendum ſit. Sed quod in dextera manu modicum lignum in modum ſtabelli habet, hoc eſt quod diſcretio in dextra parte ſaluationis animarum, opus ſuum per donum Spiritus ſancti in hominibus quaſi in ligno fragilis carnis ſemper conſiderat, hoc ſignum tamen in ſe habentis, vt à ſe per diuinum auxilium diuerſas muſcas diabolicarum videlicet perſuaſionum abigat, ne per eas in diuerſas vanitates diſpergatur. Propter quod etiam ex eius ſummitate tres ramiſculi miro modo cum flore pullulant, vt fideles homines ſuper omnia & in omnibus ſanctam Trinitatem in mirabilibus ſuis ſemper florentem, fideliter credant in vnitatem diuinitatis glorioſiſſimæ regnante, non temere in ſe ipſis cœleſtia ſecreta examinantes: ſed ſicut Deus omnia opera ſua in diuerſis creaturis ſuis iuſte & diſcrete diſponit, ſic etiam ipſi homines per vim diſcretionis cuncta facta ſua bene & recte diſpenſent. Quod autem habet in gremio ſuo minutiffimos lapillos omnium gemmarum, quos multa ſollicitudine & diligentia conſiderat veluti mercator res ſuas diligenter conſiderare ſolet, hoc eſt quod ipſa in ſua mētium hominum, omne quod aptum & conueniens eſt in minutiffimis conſiliis & artibus eorum, continet quaſi in geminis virtutum vnamquamque iuſtitiam à Deo conſtitutam cauta & diligenti examinatione perquirens, vt congrue & iuſte in omnibus rebus procedat in cordibus hominum propter mercedem operis acutiſſime conſiderans, vbi eſt remuneratio in Deo: vt etiam in verbis ſuis quomodo præmonſtratum eſt propalat.

Imago ſua per murum

35 Illa autem imago quæ in fine ſtat ſuper murum, ſignificat ſaluationem animarum: quoniam ipſa in occaſu veteris duritiæ eſfulſit in culmine authoritatis nouæ gratiæ, ita quod quaſi fundamentum eius exiſtat diſcretio, cum qua & ſuper quam apparet eadem ſalutio animarum, orta in filio Dei cum natus eſt ex virgine pro ſalute hominum. Et nudum caput & nigros ac criſpos crines habet, quia nuda eſt à ſeruitute ſubiſſionis libera ſcilicet dignitatis manens: quoniam filio Dei aperte adheret, à quo etiam clementer ſuſcitata eſt: nigredinem tamen patiens capillorum, quoniam in Iudaica plebe obſcurata apparebat, nō habente veram claritatem, ſed multiplicem diuerſitatem, quaſi criſpam comam diuerſarum obſervationum. Habet quoque faciem obſcuram, quoniam ante incarnationem filij Dei, in vmbra mortis non viſa eſt retinere felicitatem æternæ ſalutis. Vnde etiam induta eſt varia tunica, plurimo colore intexta, quoniam in veteri populo mul-

multis modis circumdabatur varietate operum, immixta diuersitate multorum vitorum. Sed quod vides quomodo tunicam & calceamenta sua exiit stans nuda, hoc est quod in passione filij mei, morte absterla cum etiam post aduentum Spiritus sancti sonus & verba Apostolorum emissi sunt in mundum, excitata est in saluatione animarum, ita quod ipsa spernens mala opera, & abiiciens contraria vestigia exuta est, fortiter denudata diabolica magillratione intra seipsam sic dicens: O tu turpissime diabole, nunquam relinqueres me, si non redempta essem in sanguine Agni. Nam in lacu inferni voluisti retinere me, sed nunc gratia Dei liberata sum. Et sic crines ac facies eius resplendunt in pulchritudine albedinis & nouitatis vt iam nati infans, quia post incarnationem filij mei creuit multus populus in figura criminum illius, bene illuminatus in interiore facie animæ, adhærens veræ & splendide iustitiæ: ita quod exquirebat felicitàtem æternam, confidens in albedine vitæ & in liberatione fidelium membrorum Christo capiti suo adhærentium per nouam regenerationem, & per veram infantiam innocentiam saluari in vita cœlesti: atque per totum corpus suum effulget vt purus & lucidus splendor illucet in claritate, quoniam ipsa quali per omnia sua membra per fidelem felicitet populum sibi per filium meum subiectum facta est pura, in columbina simplicitate, clara in lucidissima pulchritudine iustitiæ Dei. Quod autem vides in pectore eius splendidissimam crucem cum imagine IESV CHRISTI, super arbutulam inter duos flores lilij & rosæ stantem positam, qui se sursum ad eandem crucem aliquantulum incuruant, hoc est quod eadem virtus facta est credentium populorum forte precordium in passione IESV Saluatoris, qui martyrio suo in veltigis boni & recti exempli sui, arborem mortis & perditionis Adæ deprefit atque contriuit, aduersus quam etiam duo testamenti scilicet verus incandore & nouum in rubore illi repugnantia per dispositionem Dei procedebant, se in altitudine spiritalis intellectus ad passionem eiusdem pij & nobilissimi redemptoris, atque ad omnem iustitiam eius à perditione mortis resistentia. Vnde vides etiam quod exuta tunicam atque calceamenta sua fortiter excutit, ita quod pulvis multus ab eis excutitur, quia saluatio animarum offendit in nouis & iustis operibus hominum, abstractam tunicam prioris consuetudinis & omnium vitorum veterum delictorum, atque abiectum malum exemplum transgressionis Adæ, fortissima examinatione ea discutiens atque contemnens, & puluerem vanæ gloriæ aliorumque peccatorum à se proiciens, sicut etiam superius in prolocutione sua de seipso confitetur. Qui autem acutus cures interioris intellectus habet, hic in ardenti amore speculi mei, ad verba hæc anhelet, & ea in conscientia animi sui conscribat.

Vif. Hildeg.

VISIO SEPTIMA.

DEINDE vidi in angulo occidentali demonstrati ædificij mirabilem & secretam atque fortissimam columnam in colore purpureæ nigredinis habentem, eidemque angulo ita impositam vt & intra & extra ipsum ædificium appareretur. Quæ etiam tantæ quantitatis erat, vt nec magnitudo nec altitudo ipsius intellectui meo pateret, sed quod tantum miro modo planissima absque omni ruga fuit. Habebat autem in exteriore sui parte tres angulos calybei coloris à pectore vsque ad cacumen ipsius, velut acutissimus gladius incidentes: quorum vnus contra Africam respiciebat, vbi plurimum putridi straminis ab eo succitum & dispersum fuerat: & vnus contra chorum, vbi multæ pennulæ per illum discissæ ceciderant: atque medius contra Occidentem, vbi plurima putrida ligna ab ipso deiecta iacebant, hæc singula ab eisdem angulis propter temeritatem ipsorum succisa. Et iterum ille quem aspiciebam in prædicto throno sedentem & hæc omnia mihi demonstrantem dixit mihi: Hæc mystica & admiranda atque ignota plenissima dona, quæ tibi o homo clarissime apparent in vero lumine tibi demonstro, tribuo dicere & ostendere ad accendendum ignea corda fidelium, qui purissimi lapides sunt ad ædificationem cœlestis Hierusalem. Nam sancta & ineffabilis Trinitas lummæ vnitatis, sub iugo legis seruientibus occultata, sed in noua gratia de seruitute libertatis manifestata, simplici & humili corde, in tribus personis vnus & verus Deus à fidelibus credenda est: & non temere perscrutanda est, ne qui noluerit contentus esse dono quod à Spiritu sancto accepit, dum plus querit quam oporteat propter temeritatem elationis sue potius in deterius cadat, quam id quod indecenter appetit inueniatur. Quod & visio præiens ostendit.

2 Hæc enim columna quam vides in angulo occidentali demonstrati ædificij, in figura veræ Trinitatis est: quoniam Pater, Verbum & Spiritus sanctus vnus Deus in Trinitate & eadem Trinitas in vnitate existens, perfecta columna totius boni & penetrans summa & infima, regensque vniuersum orbem terrarum. Quæ in plaga Occidentis apparet, quia Filius Dei sub tempore quasi in occasu incarnatus, Patrem suum vbi que glorificauit, & Spiritum sanctum discipulis suis promissit: cum etiam idem Filius in voluntate Patris mortem subeundo adimpleuit bonum hominibus, vt & ipsi in ædificio summi Patris recte incedant, vera & iusta opera in Spiritu sancto perficiendo. Sed mirabilem, secretam atque fortissimam se ostendit, quoniam Deus in creaturis suis tam mirabilis exiit, vt nullo modo ab eis ad finem perducipossit, tamque secretus vt nulla earum scientia vel sensibilitate pertinaciter sit examinandus, atque tam fortis quod omnis fortitudo ipsarum ab eo dirigatur, nec eius fortitudini valeat comparari.

3 Quod autem colorem purpureæ nigredinis habet, eidemque angulo ita imposita vt & intra & extra

& ex-

& extra ipsum ædificium appareat, hoc est quod in voluntate Patris vnicus Filius eius purpureum sanguinem suum pro nigredine peccatorum hominum fundens, & sic passione sua mundum saluans, veram & rectam fidem credentibus attulit: quia in defectu veteris obseruationis, & in ortu nouæ sanctificationis cultus sanctæ Trinitatis manifestissime declaratur est: cum aperte creditum est, quod supernus Pater Filium suum misit in mundum de Spiritu sancto conceptu: qui gloriam Patris & non suam quæ fuit sanctiq; Spiritus profundam consolationem aperuit, vt dictum est: ita quod hoc in nulla parte lateret, quin & fidelibus in opere Dei manentibus, & infidelibus extra fidem positis denunciaretur. Et quod tantæ quantitatis est vt nec magnitudo nec altitudo ipsius intellectui tuo pateat, hoc est quod eadē Trinitas tam ineffabilis gloriæ & potestatis est, quod nec in magnitudine maiestatis, nec in altitudine diuinitatis vllocircuitu aut præsumptione sapientiæ humanæ mentis determinari possit. Miroque modo planissima absque omni ruga est, quoniam quod admiratione dignissimum existit, mitissima est in gratia & semper benigna planaque in luauitate iustitiz occurrentibus, ita vt nihil rugosum vllius iniustitiz in ea inueniatur, iusta & bona existens in parte saluationis.

Quid angulus calybei coloris
4 Quod autem habet in exteriori sui parte tres angulos calybei coloris à pede vsque ad cacumen ipsius velut acutissimus gladius incidentes, hoc est quod contrarietate tenebrarum opposita in vniuerso mundo ineffabilis Trinitas in vnitate Deitatis apertissime apparet, nec vlli creaturæ tuo imperio & potestate abscondita latens exceptis in credulis quibus ob incredulitatem ipsorum occultatur: propter quod etiam iudicium Dei cum digna recõpensatione eos vt meriti sunt occidit, veluti fortissima calybs nulli inflammationi cedens sed seipsi opponit: vnde & quod à summo vsque ad summum tendit, ab initio scilicet creationis sæculi vsque ad finem eius, & quod superest hoc potèter in acutissima diuinitate quasi in incidente gladio semper sapientia & potestate penetravit & penetrat.

Quid angulus Africæ respiciens
5 Et quod angulus vnus circa Africam respicit vbi plurimum ltramini aridi ab eo succisum & dispersum est, hoc est quod iustissima Diuinitas Trinitas, in Christiano populo omnem ariditatem diuersitatis & contradictionis, atque abiectionis rectissimæ Catholicæ fidei aduersantem, in maxima illius confusione succidit & comburit, sicuti cænum quod conculcatur & in igne comburitur à fructuoso frumenti grano separatum, quod fides est cum operibus in scientia scripturæ: de qua omne quod eidem veræ fidei contrarium & inutile est in credulitate sua, dispergitur & aufertur: quia insipiens populus quasi stultum pecus ea abutitur.

Quid pennis
6 Atque vnus contra chorum se dirigit, vbi multæ pennulæ per illum discissæ cadunt, quia eadem diuinitas elatam iactantiam Iudaici populi, qui cum magna superbia in altitudine mentis suæ volabat, deuocit: cum ille in seipso & non in Deo

iustus esse volebat, vt Pharisei qui in alta cælorum ascendere tentabant, secundum propriam fiduciam suam in seipsis confidentes, sed iusto iudicio Dei ob diuersitatem morum suorum discissi in hac præsumptione cadentes.

Quid angulus contra Occidentem
7 Medius vero contra Occidentem respicit, vbi plurima putrida ligna ab ipso deiecta iacent, quoniam per ipsam Trinitatem absconditur nefandum & diabolicum schisma gentilis populi, qui in occasu infidelitatis errat in recta fide: quia vt putrida ligna molesta & inutilia sunt ad vltus hominum, sic etiam abscessus & abiectus est populus iste à gaudio vitæ, magis diabolica sectans figmenta quam diuina præcepta. Vnde etiam hæc singula ab eisdem angulis propter temeritatem ipsorum succisa sunt, quia in omnibus prædictis causis veræ & sanctæ Trinitas infidelis, qui vel audacter eam dirumpere volunt, vel qui eam pertinaciter credere nolunt, à se abscessos ire permittit in perditionem: quoniam rabide & ignoranter inuadunt Diuinitatem, nolentes se inclinare fidei quam filius Dei per seipsum attulit, & quam etiam per discipulos suos hominibus transimilit, secundum quod hæc parabola dicit: Dominus quidam lapidem igneum habens per ipsum & per nuncios suos necessariam rem multo populo mandare volebat. Sed nuncij non erant sapientes & scientes verba domini sui intelligere, sed insipientes & ignari ad mandatum illud perficiendum. Interea ortus est tumultus & tempestas magna & torrens ac æuus tonitruus, ita quod terra mota est & quod lapides scissi sunt: sic etiam quod vas vnum in quo plurima vacula erant in terra iacentis absconditum, dorso ad cælum verso, maxima fortitudine eradicaretur à terra, & quod vterus illius ad cælum conuerteretur. Tunc etiam à domino illo per lapidem ipsum vehementissimo statu ignis aduenit, qui tanto ardore nuncios illos pertransiuit, vt omnes venæ eorum calefierent, quod & omnis delicta timoris ab eis tanta velocitate excuteretur, vt ab arida pelle velocissime decidit, quod ei super effunditur. Et sic denum recordati sunt illi omnium quæ audierant & didicerant à domino suo, & abierunt ad populum qui vmbilicos non habebat, & cuius ciuitas destructa fuerat, & illi mandatum domini sui annuntiabant. Sed & quibusdam ex ipsis vmbilicos restituerunt, & ciuitatem eorum reedificantes ipsis eam reddiderunt: quibusdam autem nec vmbilicos nec eis ciuitatem reddiderunt, sed ipsos occidentes vt porcos eos diuiserunt. Et sic lapis ille vniuerso mundo innotuit, concutiens & occidens omnia mendosa facta humanæ carnis.

8 Hoc tale est. Dominus iste est Pater omnipotens, apud quem est Vnigenitus eius, illa scilicet lapis angularis, qui de igneo Spiritu sancto conceptus est, & ex integerrima virgine natus homo, ipse videlicet flos candidissimus & pulcherrimus existens in albedine & pulchritudine totius sanctitatis. Nam Filius Dei erat secundum Diuinitatem inenarrabiliter ante æuum omnis creaturæ, cum Patre & cum igneo Refrigeratore postea in tempore placito missus à Patre, vt conceptus de-

de Spiritu sancto sicut dictum est, veraciter incarnatus nasceretur ex virgine, ad conferendum credentibus candorem & decorem vite. Quo incarnato ostendit cœlestis Pater per illum & per discipulos illius benigne nuntiāns necessariam re, salutem videlicet & saluationem hominibus, qui in ipsum crederent. Sed illius discipuli cum idem filius apud eos corporaliter maneret in mundo, erant stulti & insciji ac stolidi, & tardi vigilanter verba illius in spiritu intelligere & opere complere, sed tantum quasi in somno in simplicitate ea audiebant, nondum confirmati, sed pauidi & exterriti velut homines. Interea venit tempus infanorum cordium, ita quod Iudei tumultum facientes exquirebant, suscitantes multa schismata contra filium Dei, vt in hac magna tempestate occiderent eum. Deum ita implerent omnem malignitatem suam vt desiderauerunt, tūc in hoc præcipiti & maximo tonitruo peractum est tam grande homicidium, quale antea non fuit nec postea futurum est: ita vt terra moueretur id est vt terrænæ mentes hominum exterrerentur cum reliqua creatura, & vt lapidea lex Iudæorum scinderetur in criuinoso facto eorum. Tunc primus homo cum genere suo in quo latuit signum reliquæ creaturæ, iacens sepultus in morte, ita quod omnem intentionem suam ad terræ verterat, hæbēs à dorso cœlum nolens respicere ad Deum in magna fortitudine filij Dei eradicatus est à terra mortis in qua dormiuit cum filiis suis, ita quod suspicaret de toto corde omni scientia sua quasi in vtero ad cœlestem patriam se conuertens, quia audiuit Christum Dei filium propter ipsum oculum. Sed post eiusdem filij Dei ascensionem à Patre & per ipsum Filium vt ipse promiserat Spiritus sanctus aduenit: quia tota terra in superna dulcedine stillabat quoniam cœlestis panis in mundo manifestatus, quem infideles transitorie quasi in rumore neglexerant, fideles autem cum omni deuotione susceperant. Quia ergo verum verbum incarnatum erat, aperte Spiritus sanctus in igneis linguis apparuit, quoniam de Spiritu sancto Filius conceptus est, qui in prædicatione sua mundum ad veritatem conuertit. Et quoniam etiam Apostoli per eundem Filium docti erant, ipse Spiritus sanctus ita in calore suo perfudit eos, vt diuersis linguis anima & corpore loquerentur: quoniam in eis anima corpori dominabatur: sic illis clamantibus quod in vocibus eorum totus orbis terrarū commoueretur. Absultit quoque idem Spiritus sanctus ipsis humanum timorem, ita quod talis pauor nullus eis inerat, vt scitiam hominum timerent, ne verbum Dei loquerentur, sed omnis huiusmodi timiditas tanto ardore & tanta festinantia eis ablata est, vt quasi aridi & non molles, sed vt mortui ad cunctam aduersitatem redderentur, quæ ipsis accidere potuisset. Vnde etiam mox perfecto sensu, recordati sunt omnium quæ prius tardi fide negligenter audierant & perceperant à Christo, ea ita ad memoriam reducentes quasi eadem hora ab ipso illa cognouissent. Et abeuntes iter faciebant inter incredulos populos, qui vmbilicus, id est sigillum, scientiam scilicet

Vij. Hildeg.

cet sanctæ innocentie & iustitie non habebant, & quibus ciuitas eorum instrumenta videlicet legis Dei in infidelitate destructa erat, ipsis verba salutis & veræ fidei in Christo annunciantes. Vnde multos ex eadem turba ad agnitionem Dei reduxerunt, deducentes eos ad vmbilicum, id est ad fontem baptismatis, in quo receperunt sanctitatem perditam in superba transgressione, atque sanctam ciuitatem præceptorum Dei crexerunt, reedificantes eam ipsam qua eos infiditiam diaboli spoliauerat in Adam, & eam in fide ad salutem eis reddiderunt. Qui autem fidem baptismatis & munimentum iussionis Dei propter incredulitatem suam recipere nolbant, hos in præconis signorum pertransierunt, ac eos obduritiam & incredulitatem quæ in ipsis erat condemnantes, morti tradiderunt: quia in sceleribus suis & in lordibus pollutionum carnis, atque in illecebris fornicationum & adulteriorum suorum se inuoluentes vt porcus luto inuolutus, ad veram fidem conuertere noluerunt: vnde & à vita diuili & separati sunt. Sicq; filius Dei multis & admirandis signis in toto terrarum orbe manifestatus est ex Patre secundum diuinitatem ante tempora ineffabiliter genitus fuisse, & post in tempore secundum humanitatem mirabiliter incarnatus esse ex virgine: ita quod corda omnium hæc audientium horrore & tremore nimio sint concussa, & quod vana ac fallacia opera quæ secundum voluptates suas fecerunt, ad nihilum in eis per contemptum mortis sint redacta, vero verbo Dei testimonium sanctæ Trinitati atque viuificæ saluationi quæ fit per aquam regenerationis ad vitam reddente; vt dilectus Ioannes in verbis exhortationis suæ ostendit, dicens: *Et spiritus est qui testificatur quoniam Christus est veritas, qui tres sunt qui testimonium dant in terra, spiritus, aqua & sanguis & tres vnum sunt. Et tres sunt qui testimonium dant in cœlo, Pater, Verbum & Spiritus: & tres vnum sunt.*

Hoc tale est. Spiritus hominis spiritualis est videlicet non procedens de sanguine nec nascens de carne, sed currens de arcano Dei, existens illi inuisibilis quod mutabilitati subiectum est. Ideoque est illius testificatio ad filium Dei, cuius gloria mirabilis est in mystico spiramine, quam nullus hominum perfecte intelligere valet, scilicet quomodo ideā vigenitius Dei de Spiritu sancto receptus sit, & in hunc mundum venerit: sicut etiam nullus hominum plene scire poterit, quomodo anima pertranseat corpus & sanguinem hominis, ita quod eis vna vita sit. Et sicut Spiritus hominis est certissima causa scientiæ quæ ei à Deo data est, pertransiens in ea omnia quæ sibi à Deo concessa sunt, quoniam non est falsa & deceptoria vita, sed vera & fida: ita est Christus perfecta veritas, in qua vita surrexit, & lumen saluationis resulsit, de qua mors cecidit, quia ipsa fallax est. Et tria sanctam Trinitatem significantia testimonium dant in terra, ita quod ostendunt & tribuunt in præsentī sæculo remedium viuificæ saluationis; per quod veniendum est ad cœlestia sine termino permanura, quæ nondum immortalitatis habentur in re, sed in spe expectantur. Nam spiritus

1 2 hoc

hominis habet ex me testimonium in se quod non est in plena vita restorationis salutis, nisi resurgat per me in aqua regenerationis: quia deficit in illo lumine quod lucet in me, expulso de felicitate per corruptam conceptionem criminis quod crevit in sanguine. Et aqua habet testimonium illud, quod omnia sordida purget in se, & quod ipsa mortifera perditio mortis per purissimam purificationem pereat in ea, hic spiritui ante sanguinem adiuncta: quia ut spiritus spiritualis est, sic & aqua spiritualem asserit sanctificationem, & media inter spiritum & sanguinem posita, quoniam & animam & corpus per spiritualem regenerationem confortans transmittit ad vitam. Sanguis quoque hoc testimonium habet, quod venenosa itinera sua retorqueat ad domum sanctificationis per aquam lustrationis, quæ est medicinalis vis in filio meo incipiens, & in ipso ad vitam perveniens: quia sanguis in te continet valde culpabilia crimina, magnamque inquietudinem iniustitiæ per errantia scilicet itinera currens in tortuosa dulcedine quæ ardenti libidini seruit & quæ innocentiam per horrida vitia suffocat, crescere incipiens per gustum comendens de lussu invidia in infideliis diaboli. Et hæc tria vnum, quoniam spiritus non est vivens homo sine sanguinea materia corporis, nec sanguinea materia corporis vivens homo, sine anima, nec hæc duo reuiviscunt in gratia novæ legis ad vitam nisi per aquam regenerationis: & ita vnum sunt in redemptione: nec sunt integra in saluatione quamdiu ab hac salutari aqua sunt separata, quia rationalitati deest præcellens honor vitæ, in qua redemptus homo semper reformare debet perfectam laudem in conspectu Dei qui ipsi rationalitatem dedit. Nam Deus propria voluntate sua creavit hominem ad honorem illum qui completur in corpore filij eius in vita æterna, cum perditus homo, reuiviscit in honore vitæ salutifera gratia redemptus in Deo. Et spiritus quidem invisibilis corporalibus oculis existens, designat patrem omni creatura inestimabilem: & aqua purgationem sordis faciens, significat verbum id est filium passionem suam abstergentem maculas hominum: atque sanguis circumplectens & calefaciens hominem, figurat spiritum sanctum suscitantem & incendientem clarissimas virtutes in hominibus. Sic tria hæc videlicet spiritus, aqua, & sanguis sunt in vno, & vnum in tribus, & vnum sunt in saluatione scilicet per dictum est, atque Trinitatem in vnitatem & vnitatem in Trinitate demonstrant. Quomodo? Sancta & cælestis Trinitas dat cælesti testimonium, ita quod non est ab alio sumptum, sed certa fide in ipsa manifestat. Quomodo? Pater testificatur quod vnicuique fructuolum verbum suum, quod ante sæcula genuit, per quod omnia creata sunt, ipsum postea in prædestinato tempore in virgine gloriosissime floruit. Verbum autem testificatur quod exiit à Patre, inclinans se ad humanam naturam incarnatū videlicet in pudore virginitatis, quia exiit à Patre spirituali egressione, & iterum rediit ad Patrem in carnis fructuositate: hic in medio positum, quoniam à Patre est ante tempora invisibiliter genitum, & de

Spiritu sancto in virginis vtero in tempore corporaliter conceptum. Sanctus vero Spiritus testificatur quod accendit integritatem virginis, ita quod verbum Dei conciperet, & quod doctrinam eiusdem verbi in igneis linguis firmavit, cum Apostolos ita perfudit ut per totum mundum veram Trinitatem vociferarentur. Quomodo? Ipsi clamabant quod Deus Pater perfecti illud quod creavit hominem ad supernam felicitatem, quia spoliatus erat homo: quia ipse de limo terræ factus in erectione sursum, sed voluntate sua declinans se ad terram deorsum, nunc in gratia per incarnatum Dei filium erectus denuo sursum, & per Spiritum sanctum illuminatus & confirmatus ne periret in perditione, sed ut saluaretur in redemptione restitutus est æternæ claritati.

10. Sic Pater, Filius, & Spiritus sanctus testantur quod omnino non distinguuntur in potestate, quamvis in personis distinguantur: quia simul operantur in vnitatem simplicis & incommutabilis substantiæ. Quomodo? Quoniam Pater est creans scilicet omnia per verbum id est per Filium suum in Spiritu sancto: Filius per quem omnia perficiuntur, in Patre & Spiritu sancto: Spiritus sanctus per quem vident omnia, in Patre & Filio. Et hæc tres personæ sunt ita in vnitatem inseparabilis substantiæ, quod non confunduntur vicissim in se. Quomodo? Ideo quoniam qui genuit Pater est, & qui natus est Filius est, & qui à Patre & Filio ardentissima viriditate procedit, & in specie innocentis alitis super aquas apparens eas sanctificavit, & Apostolos igneo ardore perfudit Spiritus sanctus est, Pater enim ante tempora sæculorum habuit Filium, Filiusque erat apud Patrem, Spiritu sancto æternaliter Patri Filioque in vnitatem diuinitatis coæterno. Unde considerandum est quia si ex his tribus personis duæ vel una deesset, non esset Deus in plenitudine sua. Quomodo? Quia ipsæ sunt una vnitatem diuinitatis: quoniam si aliqua earum deesset, Deus non esset. Nam quamvis eadem personæ ita distinctæ sint, tamen sunt una & integra atque incommutabilis substantia inestimabilis pulchritudinis, permanens in indivisa vnitatem.

11. Quomodo? Potestas, voluntas, ardor, hi tres apices in vno culmine operationis sunt. Quomodo? In potestate voluntas, in voluntate ardor & inseparabiles sunt, sicut & halitus hominis in sua emissionem. Quomodo? Circulans ventus cum humiditate & calore est indivisibili emissionem in hominis spiratione: sicut & oculus tuus in sua integritate. Quomodo? Circulus oculi tui habet duo per lucida in se vnum tamen habitaculum existens, omniaque regens quæ sibi constituta sunt. Audi & intellige homo. Sic tres personæ in vna incommutabili essentia diuinitatis sunt. In Patre Filius, in vtroque Spiritus sanctus: & vnum sunt, sibi que inseparabiliter cooperaatur, quoniam nec Pater operatur sine Filio, nec Filius sine Spiritu sancto, nec Spiritus sanctus sine ipsis, nec Pater nec Filius sine Spiritu sancto, qui vnitatem indivisa sunt.

Sic

Sic est Deus in tribus personis absque initio ætæ, nondum ante exordium mundi assumptione carnis in Filio peracta, usque ad præordinatum tempus ubi venit plenitudo temporis illius cum milit Deus Filium suum. Sed & eodem Filio incarnato, idem Deus est in tribus personis, volens ita in eis inuocari, cum idem virgineus flos florisset in integritate virginittis: nec ineffabili Trinitati ob hoc persona addita est: sed tantum ipse Filius Dei induit carnem inuolabiliter assumptâ. Vnde & hæ tres personæ sunt vnus Deus in Diuinitate. Et qui sic non credit, ille absconditur de regno Dei: quia scindit integritatem Diuinitatis & seipsum in fide vt scriptum est: *In die autem tertia apparuit homo veniens de castris Sami veste confissa & puluere aspersus caput.*

12. Hoc tale est. In illa die cum Catholica fides orta est in manifestatione sanctæ Trinitatis, pululabant homines in multo schismate venientes ab exercitu mortiferæ cohortis, peruerse illud scrutantes quod non est possibile homini scire. Vnde in carnati per multas suasiones diabolicæ artis, fingunt se ascendere super illam altitudinem, ita quod volunt scire plus quam eis sciendum sit de incomprehensibili Diuinitate. Et ideo à veste salutis & iustitiæ sciuntur, quia Deo contrarij sunt: atque sciantur per diuerſitatem sparsionis, in capite fidei fidem integram non habentes, sed vnicum honorẽ Deitatis in multas sectas spargentes, atque superiorem honorem suum in irratione schismatis minuentes. Qui omnes à Deo diiudicabuntur, vt in sequentibus ita cõtinetur: *Dixit David ad iuuenem qui nunciauerat ei: Vnde es tu? Qui respondit: Filium hominis adueni Amalachte ego sum. Et ait ad eum David: Quare non timuisti mittere manum tuam, vt occideres Christum Domini? Vocauitque David vnum de pueris suis & ait: Accedens irruet in eum. Qui percussit illum & mortuus est. Et ait ad eum David: Sanguis tuus super caput tuum. Os enim tuum locutum est aduersum te dicens: Ego interfeci Christum Domini. Hoc tale est. Ille victoriosus qui incomprehensibilis est omni creaturæ, dicit ad puerilem ignorantiam, quæ est in homine, ad illa scilicet pueritiam quæ sibi ipsi facit exaltationem, hoc volens scire quod sciendum non est, in qua stultitia inuadit Deum quasi per temeritatem annuncians ei, scio te bene Domine. Ita quod ipse respondet illi, sic: Vnde es tu qui habens initium vis scire totum quod caret initio? Et stultitia quæ orta est in homine initium habens, respondet quasi in scientia sua dicens: Ego sum filius hominis qui peregrinus est, huc veniens ab hac maledicta terra: quia primus homo lapsus in gustu pomi, fecit iter in hoc exilium de patria, cuius & ego progenies sum. Tunc dicit Deus ad eum: Quia homo es à maledicta terra & pulsus de patria vt exul, quare non timuisti tanta præsumptione scrutari, quod tibi sciendum non est, suffocans opus tuum, ita quod nullo modo vtile est in lumine spei, & tangens in eo malum homicidij: quia quicumque temere scrutatur Deus fecerit ante creaturam mundi, vel quid Deus facturus sit post nouissimum diem, hic anathematizatus sit à portione beatæ cõ-*

Vis. Hildeg.

munionis: quoniam hoc ei sciendum non est, qui habet mortale initium, peccatis grauatus, sed milit erit à felici salute bonæ scientiæ, quia in pertinacia perſcrutatus est quod scrutari non debuit. Idcirco tu qui hæc præsumptuose & crudeliter per occisionẽ facis, beatam intelligentiam regalis prophetiæ in te interficis: quia anima tua deberet providere sibi puram scientiam, fideliter scilicet in illa simplicitate quæ conueniens, & credere in Deum. Tunc præcipit Deus zelo purissimæ iustitiæ suæ quæ non habet vllam maculam iniquitatis, vocans eum per rectissimam vnitatem iudicij iudiciorum suorum sic dicens: Festina & opprime illum de bona scientia sua quam habuit ne quiescat in vlla felicitate sui sensus, quoniam nullam fecit mihi requiem in corde meo. Et sic plaga zeli Domini percutit illum, ita quod nulla scintilla vllius oculi ipsi permanebit ad videndum, id est cognoscendum Deum. Vnde & moritur iustitia: vitalis consolationis, seipsum non valens regere. Tunc dicit ad eum Deus: Sanguinolentum nefas tuum, quo te eleuas ad illa excelsa quæ non potes intueri, sit super animum tuum, quem iniuste erigis contra me, illud malum conculet te in depressum locum de quo te leuare non possis, in rectam mensuram propositionis fidei, qui recta vestigia ire noluisti, sed in sensu tuo magnum schisma quæliuisti. Nam os tuum sit relictum à verbis sapientiæ, quoniam locutum est contra salutem tuam, cum fallaciter scrutatus es secretam & incomprehensibilem diuinitatem, præsumens scire quæ non sunt scienda: temere dicens in teipso quid Deus sit bene scio, per temeritatem istam occidens interlorem salutem tuam, cum caute in Deum credere noluisti, sed te superbe contra eum erexisti. Qui autem acutas aures interioris intellectus habet, hic in ardenti amore speculi mei, ad verba hæc anhelet & ea in conscientia animi fidei conscribat.

VISIO OCTAVA.

ET deinde in plaga meridiana in præfato lapideo muro demonstrati ædificij vltra prædictam columnam veræ Trinitatis, iterum vidi quali columnam magnam & obumbratam intra & extra ædificium apparentem: quæ scilicet visu meo tam vmbrosa apparuit, vt nec magnitudinem nec altitudinem eius cognoscere valerem. Et inter columnam hanc atque columnam veræ Trinitatis erat interruptus locus longitudinis trium cubitorum, vacuusque absque muro vt superius ostensum est fundamento ibi tantum posito. Hæc ergo vmbrosa columna in hoc ipso ædificio in illo loco stabat, vbi desuper in cælestibus mysteriis coram Deo illum magnum & quadratũ lucidissimiq; candoris splendor prius viderã, qui secretũ superni creatoris designas in maximo mysterio mihi manifestatus est: in quo etiã alius splendor velut aurora in seorsã in alto purpureæ lucis claritate habes fulgebat, per quẽ mihi in mystica ostensione mysteriũ incarnati filij Dei demonstratũ fuerat. In colũna autem ista ab imo vsq; ad summũ eius in modũ

13

scilicet

scilicet ascensus erat, ubi omnes virtutes Dei descendentes & ascendentes oneratas lapidibus ad opus suum ire videbam, intentum studium idem opus perficendi habentes. Et audiui lucidum illum qui sedebat in throno dicentem: Isti fortissimi operarii Dei sunt. Sed inter has virtutes, præcipue septem videbam, quarum etiam formas & habitus diligentissime considerabam. Talis igitur similitudo in eis erat: Omnes vt alie virtutes quæ supra memoratæ sunt, veluti vellibus ex serico induebantur. Sed & omnes albis crinibus relecto capite, & absque amictu palliorum incedebant, præter primam more scæmineo in capite velatam, atque quasi calula tanquam crystallus perlucida indutam, & præter secundam nigros capillos habentem, atque præter tertiam quæ dissimilis humanæ formæ videbatur. Prima quoque & quarta atque quinta, albis tunicis veliebantur. Omnes etiam alba calceamenta habebant, excepta tertia secundum speciem hominis non apparente vt dictum est: & excepta quarta quæ crystallinis calceamentis miro modo luentibus calceabatur. Hæc autem in eis fuit dissimilitudo: Prima imago portabat coronam auream capiti suo impositam, tres ramos altius extantes habentem, atque pretiosissimis lapidibus viridis & rubei coloris & albis bacis multo fulgentem ornatu. In pectore vero suo habebat speculum lucidissimum, in quo mira claritate imago incarnati filij Dei apparebat. Et ait: Ego sum columna humilium mentium, & interfectrix superborum cordium. In minimo incepti & ad ardua cælorum ascendi: Lucifer erexit se sursum super se, & corruit sub se deorsum. Quisquis me vult imitari filius meus esse deliderans, sime matrem sitit amplecti opus meum in me periciendo, hic tangat fundamentum, & leniter ad alta sursum ascendat.

Humiliss.

2. Quid hoc? Ipse primum carnis suæ vilitatem inspicit, & sic sursum de virtute in virtutem suam & lenianimo gradatim proficiat: quia qui summum ramum arboris primum apprehendit ad ascendendum, repentino calu sapientissime cadit. Qui autem volens ascendere à radice incipit, huic non est tam facile cadendum, si caute incedit.

Chemical.

3. Sed secunda tota videbatur vt hyacinthus ærei in alto coloris videlicet tami forma quam tunica ipsius. Et eidem tunica duæ zonæ inæstimabili modo auro & gemmis ornatæ mirabiliter intertextæ erant, ita vt super vtrumque humerum eiusdem imaginis zona vna vsque ad pedes ipsius, ante & retro descenderet. Dixitque: Ego ad indignationem in cælo prouocabar, cum Lucifer se ipsum odio & superbia momordit. Sed ô ô ô humilitas, hoc tolerare noluisti. Propter quod etiam ille ruina magna deiectus est: formato autem homine, ô ô ô nobilissimum granum & ô ô ô dulcissimum germen filius Dei propter hominem in fine temporum natus est homo. Et quoniam Lucifer voluit & tenuit vestem & integritatem meam scindere, idcirco lucidissimus splendor apparuit in Deo & in homine. Nunc autem cæci & mortui, lupanaria & meretrices atque incestas appellant æquiucas meas. Sed quam impossibile

est lutum contingere cælum, tam impossibile est hanc spurcitiam tangere voluntatem meam. Penas igitur in aliis virtutibus mihi faciam, cum quibus hæc inutilia quæ Lucifer per mundum sparsit abiiciam. O virtutes ubi est Lucifer? In inferno est. Surgamus ergo omnes, ad veram lucem propinquantes, atque ædificemus maximas & fortissimas turres in prouinciis, vt cum venerit dies nobisissimus, plurimum fructum & in spiritalibus & in carnalibus apportemus. Cumq; plenitudo gentium introierit, tunc & nos in terra & in cælo perficiemus. O turpissime Lucifer, quid tibi profuit repentina temeritas tua? In primo splendore tuo cum creatus es à Deo, voluisti me infansiendo & bacchando concubare & à cælo deiicere: sed tu in abyssum cecidisti, & ego in cælo permanisi, postea descendens ad terras in incarnato filio Dei. Et per me perfecta est multitudo fidelium mille iustis & bonis artibus armatorum, quas ipsi posses iam dudum libentissime diripiisses. O humilitas quæ quali terram calcatos & contritos vsque ad sydera eleuas, ô humilitas quæ es gloriosissima regina virtutum quam forte & inuictum es tuis vbiq; præsidium, nullo cadente qui puro corde diligit te, sicut & ego tecum valde vtilis multumque exoptabilis defensor meus sum: quia valde gracilis & subtilis existens paruisima foramina me colentium exquiri, & ea acutissime pertranse.

4. Tertiam autem imaginem vidi in eodem scemate vt in priori visione eam videram, maioris scilicet & longioris stature quam cæteras virtutes, dissimilemque formæ humanæ & plurimos oculos vndique in se habentem, totamque in sapientia viuentem, atque indutam quasi vmbroso indumento per quod quidæ oculi prospiciebant, multoque timore trementem coram prædicto lucido sedente in throno. Et ait: O vae miseris peccatoribus Deum non timentibus sed eum quasi illusorem habentibus. Quis potest incomprehensibilis Dei timorem effugere, quem ipse culpabilem finit perire non abiicientem à se mala? Propterea ego valde & valde Dominum Deum timebo. Quis me adiuuabit coram Deo vero? Quis me liberabit in tremendo eius iudicio? Nullus omnino nisi idem iustus Deus. Illum ergo queram, ad illum semper fugiam.

Timor Dei.

5. Quarta vero niueum vinculum circa collum portabat, atque manus & pedes candido religamine habebat ligatos. Et dixit: Non possum currere secundum voluntatem meam per viam læcularum, nec per contagia humanæ voluntatis, & ideo volo redire ad Deum patrem omnium, quem diabolus recusauit, & quem obaudire noluit.

Obediencia.

6. Quinta quoque circa collum rubeum torquem habebat. Et ait: Vnus est Deus in tribus personis, fidem ergo & fiduciam habeo in Domino, & non delebo in æternum nomen eius de corde meo.

7. Sexta autem tunica pallidi coloris induebatur. Et crux passionis crucifixi filij Dei ante eam in aëre apparuit, ad quam ipsa oculos & manus cum multa deuotione erigebat, dixitque: O pie pater parce peccantibus, qui non dereliquisti ex-

tel-

les: sed eleuasti in humeros tuos. Vnde etiam iam non perimus spem habentes in te.

Epist.

8 Sed septima lucidior & purior crystallo tunica induebatur, quæ ita in candore relucebat, ut aqua resplendet cum sole perfunditur. Et super caput eius expansis quasi ad volandum alis columba stabat, versa secundum faciem illius. Apparuit autem & quasi in ventre ipsius veluti in speculo candidissimus infans, cuius fronti inscriptum erat Innocentia. Habebat quoque in dextra manu regale sceptrum, sinistram autem ad pectus suum apposuerat. Et dicebat: Ego libera sum & non ligata. Purissimum fontem pertransiui, dulcissimum scilicet & amantissimum filium Dei. Pertransiui eum, ab eoque exiui. Superbissimum autem diabolum conculco non præualeant ligare me. Ipse abscessus est me, quia semper maneo in superno patre.

9 Sed in summitate præfatæ obumbratæ columnæ vidi aliam pulcherrimam imaginem, nudo capite stantem, & crispas ac subnigras capillos habentem, faciemque virilem tantæ ardentis claritatis, ut eam perspicue considerare non possem, ut faciem hominis. Erat quoque purpurei & subnigri coloris tunica induta, cui super utrumque humerum eiusdem imaginis zona vna coloris rubicundi croci, ante & retro usque ad pedes eius se extendens intexta fuerat. Habebat autem circa collum episcopale pallium, mirabili modo auro & pretiosissimis gemmis adornatum. Splendor vero candidissimus ita eum ubique circumdederat, ut nusquam nisi ante à capite videlicet & deorsum usque ad pedes eius ipsam inspicere possem. Brachia autem & manus atque pedes ipsius mihi ad videndum obumbrati erant. Sed splendor idem qui eam circumdederat, oculis vndique plenus erat, totusque viuens, atque hac & illac se diffundens, ut nubes diffundere solet: ita ut nunc latiore nunc autem confrixiorem se redderet. Et eadem imago voce magna clamauit in mundum, dicens hominibus: Gratia Dei sum filioli mei, ideo audite & intelligite me, quia illis do lumen animæ, qui me intelligunt in admonitione: quos etiam in eadem beatitudine contineo, ne reuertantur ad iniquitatem. Et quoniam ipsi me non despexerunt, ob hoc etiam volo eos tangere mea admonitione, quatenus incipiant bona operari: & me illis dico qui me requirunt in simplicitate & cordis puritate. Et dum tribuo margaritas boni admonens ac exhortans hominem, ita scilicet dum intellectus hominis tangitur per me sum ei initium, hoc est dum sensus hominis intelligit admonitionem meam auditu, ita quod etiam idem sensus ducitur ad consensum tactus mei in animo suo, tunc sum in ipso initium boni quod eum oportet incipere, me sic illi adiutrice. Tunc & ibi colluctatio est, ut vel perficiatur quod do vel non. Quomodo? Hoc sic volo intelligi: quia dum hominem ad moneo tali modo quod incipit gemere ac flere peccata sua, tunc li voluntas illius acquiescit admonitioni qua illum ad moneo, quoniam homo in sensu suo taliter sentit mutationem animi sui, qualiter oculos suos leuat ad videndum, & aures ad audiendum,

Gratia.

& os ad loquendum, & manus ad palpandum, & pedes ad ambulandum secundum desiderium illud ut sibi in animo est, si tunc voluntas suscepit admonitionem meam, mox ipsa eleuat se & deprimat ac superat sensum, ita quod sensus dicit ignota in sua consuetudine. Quomodo? Ipse mutat se, quoniam eum oportet quamuis inuitum sequi voluntatem quæ super eum est. Ipse enim subiectus est illi in seruitute, quia ei inferior est, eamque sequetur siue velit siue nolit. Nam ego do bonum in initio, & calefacio illud in mente, tribuoque opus voluntati ad perficiendum: & hoc facio admonitione, exhortatione atque calore doni inspirationis Spiritus sancti. Si autem voluntas his donis repugnat, tunc ad nihilum deducuntur, hæc quæ memorauimus. Vnde in eodem tempore dum homo potest recipere in incendio donorum in signis præconij quod de me oritur, tunc ad illud properet, ac etiam citius veniat voluntas in bonis, & perficiat opus hoc in claritate. Nam scientiam boni & mali ob hoc habet homo, ut ipse in omnibus operibus suis Deum tante melius intelligat, deuitando malum & operando bonum: quia sic Deum colit cum timore, eum amplectens in perfecta charitate. Quomodo? Ita scilicet si aperit interiores oculos spiritus ad bonum, & si negat & abiicit in exteriori homine malum quod facere potuit. Idcirco etiam subiecta est terrena creatura sub potestate ipsius, ut eo amplius Deum intelligat & diligat, ac operetur in eo opus scientiæ suæ cum intellectu, quo ipse timeat & amet omnipotentem, qui ipsi deputauit magnum honorem seruitutis plurimarum creaturarum. Vnde & ob has causas effundit homo, hoc quod ipse in intellectu suo scienter comprehendit, discretionem in creaturis, ita quod nouit quæ sint amabiles & odibiles, & quæ viles atque inhiles: & quod etiam post hæc in fide qua ipse Deum intelligit concluduntur omnia opera ipsius, ita quod & Deo & Angelis eius placent: aliquando etiam tango hominem in animo ipsius, & maneo eum ut incipiat operari iustitiam & deuitare malum, sed designatur me, & putat quod possibile sibi sit quicquid facere voluit, ac spatium peccandi sibi ipsi constituit usque ad tempus illud dum corpus eius in simplicitate frigida ætatis sibi consentiat, & dum etiam propter senectutem sibi fastidio sit amplius peccare. Tunc iterum ad moneo atque hortor eum ad bonum, & ut animo suo resistat. Qui dum me negligit, sæpe per multas aduersitates ut in diuitiis & cæteris his similibus quæ patitur, ad hoc perducitur, quod eum quasi inuitum & aduersus leiplum oportet facere bonum, & quod eum in tam exasperato animo non multum delectat ea adimplere quæ prius proposuerat perficere in prospero tempore, in quo ei videbatur nihil contrarium ipsi posse obesse, secundum quod ipse in seipso ordinauerat tanto tempore illa agere ut sibi placuisset. Hic homo si dubie suscepit me, nolo tamen eum relinquere, quia quamuis sic suscepit me, tamen non omnino despexit me. Vnde & ego non laboravi frustra in ipso. Tædio enim mihi non est tangere vlcerosa vulnera quæ circumdata sunt

circumrodentium vermium in innumerofitate viti-
 orum, & fœtore mali rumoris & infamiz, & lan-
 guore inueterate iniquitatis peccatorum: nec de-
 ſpiciam quin leniter illa contraſtem, eo tempore
 dum incipio extrahere edacem liuorem malitiz,
 hoc eſt cum intueor & tango illa vulnera blando
 calore inſpirationis Spiritus ſancti. Sed ſæpe cum
 huiusmodi dolor veteri fomento inueteratur, ita
 quod peccatum incipit calere ardens in animo ho-
 minis, & cum etiam ſic oriuntur in dolore vulne-
 ra peccatorum, ita quod erunt in coagulatum o-
 pus huius immunditiz quali globus & aceruus ſe
 erigens de magna ſorde vermium & fomentatio-
 ne inuoluti luti de quo naſcuntur mortifera vene-
 na ſcorpionum, ſerpentum, ranarum & aliorum
 ſimilium venenoſorum vermium, & cum etiam
 tunc ita indurantur vt lapis in talem ſcilicet duri-
 tiam quam nullus cogitat effringere, quæ ſunt
 importabilia onera ſclerû in illis hominibus qui
 grauati ſunt grauioribus oneribus, quid tunc ad hæc?
 Tunc ſane homines propter infidelitatem ſuam nõ
 poſſunt cõſidere, vt poſſibile ſit huic homini ſe ad
 Deũ conuertere de ſua iniquitate, propterea quia
 vident eum quali eſcam eſſe diaboli. Ego tamen
 nolo illum hominem deſerere, ſed medio adiuto-
 rio & prælio volo eſſe pro ipſo in certamine: vbi
 ſuauius primum incipio tangere quali durtiam
 lapidis illius peccati: quoniã quali difficile eſt eum
 confringi in tam maximo fœtore horribilium ſcle-
 rerum quæ ſibi ſunt prædictæ, cauſa magnæ ſordis
 & nequitiz, & quæ ſunt veluti cadaver putredin-
 is, & eſca diaboli, quam ipſe certiffime abſorbuit
 in ventrem ſuum. Quomodo? Scriptura habet
 de filio Dei dicente, meus cibus vt faciam volun-
 tatem patris mei: & contra, cibus eſt diaboli, vt
 hominem deprimat in mortem, per quam illos ta-
 libus venenis vt prædictum eſt aſſat, qui ei in vo-
 luntate ſua conſentiunt, & poſt eum declinant. Et
 id iſtum eſt diaboli deliderium & continuum ſtu-
 dium, quia de hac ſorde oriuntur omne malum. Sed
 de iſtis hominibus plures me intelligunt. Quo-
 modo? Dum eos primum tango, dicit homo ille
 intra ſe: Quid mihi eſt? Ego neſcio nec cogitare
 ſcio quicquam boni. Et iterum neſciens ſuſpirat &
 dicit: Heu me peccatorem. Nihil autem amplius
 ſentit, quia mole peccatorum grauatus eſt, &
 quoniam tenebrę iniquitatis conturbauerunt eum.
 Tunc iterum tango vulnera illius. Et quoniam
 prius per me admonitus erat tunc eo melius intel-
 ligit me, & reſpiciens in ſeipſum iterum dicit: Væ
 mihi quid faciam? Neſcio, nec excogitare valeo
 quid fiat de me, propter multiplicia peccata mea.
 Ah quo me vertam, vel ad quem properabo, qui
 me adiuuet, vt turpiſſima ſclera in me contegam
 & deleam in pœnitentia. Vnde iterum reſpicit in
 ſeipſum ea colluctatione quam prius habuit in ſtu-
 dio peccandi, ac eodem deliderio ad veram pœni-
 tentiam ſe conuertit, vt ante ſtudebat in peccatis.
 Et quia tunc ille homo me admonitione ſic cui-
 gilauit de fomno mortis, quam ſibi pro vita elegerat,
 idcirco prius nec cogitatione, nec verbo, nec
 factio quæ tunc ardentius habuit ad ſclera, vult
 amplius peccare, ſed ſtudioſiſſime in fortiffima

pœnitentia ſcelevat ad me. Quapropter mox &
 ego ſuſcipio eum roſu, & deinceps dimitto eum
 quali liberum: ita quod in prædictis concupi-
 ſcentiis grauem inſellationem vltra non habebit,
 vt chariſſimi filij mei ſuſtinent, quos monco
 multiplici miſeria in ignitis ſagittis diabolicarũ
 perſuſionum: quia ipſe harum tunc non indiget.
 Nam ipſe ſemper dolebit propter tranſgreſſa
 peccata ſua, ita vt etiam biſiſiſi iratus tam acrem
 pœnitentiam agat quod ſe etiam indignum æſti-
 met hominem vocari. Sed hæc victoria eſt in fœ-
 tore ſordis illorum hominum quos abice, e nolo,
 quoniam poſt peccata ſua me tandem quaſie-
 runt. Nam qui me non ſpernunt, ſed ad monitionem
 meam ſuſcipiunt, & me deuote quaerunt, iſtis
 parata ſum facere quicquid volunt. Qui autem
 me contemnentes abiciunt, illi mortui ſunt nec
 eo ſcio. Sunt enim multi homines qui dum me
 adeſſe ſentiunt intelligetes ſuam mentem tactam
 eſſe ad monitionem meam, ſugunt me per malam
 conſuetudinem conceptorum peccatorum, quæ
 in ſe deglutiebant voluntate atque conſenſu & o-
 pere. Vnde etiam & ipſi ſunt coram Deo quali
 nihilum & inane reputati, quia nolunt eſſe con-
 ſcij quod poſſint facere, tacti per me. Ego autem
 nolo eſſe in pollutione horum peccatorũ qui no-
 lunt ſuſcipere ad monitionem meam, nec ſe vo-
 lunt purgare per exhortationem illam quatenus
 ſeauerunt à peccatis ſuis, nec deſiderant comede-
 re cibum illum qui eſt ſcriptura Euangelij, quati-
 ſari debent omnes fideles, iuc gulaſſe laporem
 eius ſecundum quod eis datum eſt: ſed ſeſtinant
 fugere gratiam Dei, quia nec videre, nec audire,
 nec cogitare volunt quid eis faciendum ſit, dum
 vocantur ad monitionem boni. Ipſi fugiunt admo-
 nitionem bonam, vt vermis qui terram intrat ſe
 biccondens ab omni decore huius ſæculi. Hoc faci-
 unt & iſti nequiſſimi homines fugientes præcep-
 ta Dei, ſequæ polluentes in ſeçe quæ inuoluunt
 in mortem, cum ſe abſcondunt in malitia ſua, no-
 lentes de fœtore nequitiz ad lucem prodire. Qui
 tales ſunt, non pertinent ad me. Nam ego nolo
 hac & illac diuidi in pollutione luti. Quomodo?
 Cum his eſſe volo, qui me pura pœnitentia in-
 telligunt, vbi me etiam adiungo humanæ corrupti-
 bilitati, quia eam volo purgare. Qui autem me
 nolunt ſuſcipere, illos à me abicio, nolens eſſe cū
 eis, quia nulla pars mihi cum illis eſt, quia ſunt in
 parte ſtulta: ignorantiz me intelligere nolentes:
 & quoniam nolo eſſe in opere quod pertinet ad
 conglutinationem obduratæ peruerſitatis, quod
 eſt ad mortem. Et qui hoc modo ſpernunt me,
 imitari perditum angelum, qui dum Deum vi-
 dere potuit, eum inſpicere noluit, ita vt eum hu-
 militè agnoſceret: & propterea ſubito effugit o-
 mnem gloriam cœleſtem, cadens in mortem, dum
 Deo voluit aſſimilari ſimili honore. Iſti deſpi-
 ciunt me, quoniam operantur opus malignum,
 vt exigunt illicita deſideria carnis in voluptati-
 bus iſtorum. Et quoniam me deſpiciunt, idcirco
 faciunt quod male volunt. Ipſi contemnunt Deum,
 ſic etiam negligunt illius præceptum. Vnde & per-
 frequenter in indignatione mea permittuntur ad
 plenitudinem mentis ſuæ facere quod voluerint,
 quia

quia vita æternæ felicitatis eos fugit quasi nihilum sint, frequenter etiam deficientes tam in prosperitate præsentis vitæ quam futuræ, quoniam duri et immobiles ad felicitatem boni sunt. Contumacem enim peccatorem, in malis suis persecutorem defero, viuificantem qui in se respicit, & à peccatis suis in timore meo cum pura penitentia se ad me conuertit. Nam ego sum columna firmæ stabilitatis, quæ nunquam defero quærentem me: quoniam qui me apprehendit & se mihi intime ac fideliter coniungit, nunquam decidet in perditionem. Qui vero me habet in obliuione mentis suæ, & superbiendo se eleuat super me, id est qui in seipsum magis confidit quam in me, ac ideo fiduciam in me contemnit habere, quoniam pro nihilo computat gratiam Dei, quia in animo eius usum ut ventus turbinis, ipse habens me negligenter in irrisione & superbe cum elatione in desperatione, non propter grauedinem peccatorum quæ perpetraverit, sed propter superbiam me deridendo scilicet: Quid est gratia Dei? hunc ego deiicendo occidam: & in electione mea eum erigere nolo, quia mortuus est ab æterna felicitate. Sed & hi homines qui non habent fiduciam se posse iurgare de grauioribus culpis peccatorum suorum, sic abicientes omnipotentem Deum & gratiam ipsius, desperantes scilicet in nimia tristitia quasi non possint saluari de enormitate criminum suorum, deficiunt proiecti à me, & acerbe corruunt in mortem, morientes in inferno interiori cruciati mortis æternæ. Nunc etiam loquar de dilectis filiis meis qui me suscipiunt apertæ sensu & voluntario animo atque acuto intellectu, & qui me gemitu & fletu tangunt, me excipientes cum gaudio atque omni amplectentes intentione. O flores mei qui dum me adesse sentiunt subito gaudent in me, & ego in illis. Ipsi dulciores suauioresque mihi sunt super amorem lapidis pretiosissimi, & super fulgentes pretiosas margaritas in mente hominum, qui eas amplectuntur ardenti desiderio. Ipsi etiam sunt mihi nobilissimi quadrati lapides, quia in conspectu meo mihi semper sunt amabiles, hos assidue volo limare & purgare, quatenus recte ac deceniter ponantur in ecclesiæ Hierusalem: quia semper in mentibus suis bona voluntate mecum epulantur, nec mea iustitia possunt satiari. Nam mox cum tactum meum sentiunt, properant ad me, tanquam ceruus ad fontem aquæ. Sed ego sæpe relinquo eos, ita quod ipsis videtur quasi sint sine adiutorio, quod idcirco facio, vt exterior homo in eis non inflatur per superbiam. Tunc plorant ac lugent æstuant me ipsi esse offensam, sed ego sic periclitor fidem eorum. Attamen fortiter manu teneo eos, sic auferens ab ipsis elationem, nec permitto eos cognoscere quid sint in oculis bonis suis: quia multiplices fructus in eis facere volo, animis ipsorum dolentibus ac cordibus eorum vulneratis in doloribus. Permitto enim frequenter diabolicas persuasiones ipsos inuadere in igneis sagittis de statu immunditiæ incendij ardentis spiritus fornicationis, quæ vulnerant corpora eorum in infirmitate fragilis naturæ, & hoc idcirco permitto, quatenus hoc modo tam

fortiter imbuantur inspiratione Spiritus sancti, quod præterea fiant insignes præcones & flagrant in virtutibus. Ipsi quippe erunt in probatione quasi aurum in fornace, id est probati in irrisione & in indignatione, ita quod quasi nihilum computabuntur, & quod sæpissime per raptores substantia sua denudabuntur, ac per dissensionem plebis in aduersitatibus sicut agnus à lupis dilacerabuntur. Et vt oues dum eas lupus dispergens dissipat, tamen non moriuntur, ita sunt & illi homines in morte animæ non morientes, sed eo magis viuentes purgati in aduersis. Nam bona arbor vt fructum ferat irrigatur, putatur, atque circumfoditur, & ab ea eructat ne fructum eius corrodant, abstrahuntur. Quid hoc? Bonus scilicet homo non sit durus, nec maleuolus ad iustitiam Dei, sed lenis ac flexibilis ad quodque bonum, à se abscindens malum, seq; considerans in scrutatione operum suorum, atque auferens à se infestationem lædentium se inimicorum. Sed tamen antequam homo sentiat me in cogitatione sua aut intellectus ipsius intelligat me intra se, sum ei caput & radix fructuositatis, & virtus fortitudoque firmæ ciuitatis, quæ edificata est supra firmam petram. Omnis ergo fidelis homo audiat me sibi dicentem: O homo, est ne conueniens & congruum vt homo rationalis sine intellectu sit, vt irrationale pecus quod non aliter facit nisi secundum quod expetit libido ipsius? O miseri homines qui nolunt scire magnam gloriam illam, quæ Deus ipsis dedit ad similitudinem sui. Sed non potest esse vt volunt quod libere & quasi hereditario iure omnia mala faciant quæ desiderant, quasi hoc ex natura corporis sui possideant, nolentes considerare se habere honorem illum, quod bona opera operari valeant. Deus in sua ordinatione omnia iuste constituit. Et quis potest ei repugnare? Quid hoc? In huiusmodi videlicet comparatione quod aliquis ordinationi Dei simili exemplo possit comparari, aut sapientia aut discretione in illius rebus. Et cur est hoc quod efficaciam illam quæ eis data est sub ipsis auferre nolunt, quod bene scilicet & male facere possunt? Quomodo? Nam ego cum eos tactu meo admonero, qui tunc me apprehendunt mox vt me adesse sentiunt, hi bonum opus quod volunt ad effectum meo adiutorio perducere possunt. Qui vero me contemnit, in imbecillitate sui & in malis corrumpitur. Sed prauis homines excusare se nituntur, ita quod bona opera operari non possunt, & hoc propterea faciunt quod exterior homo in eis voluntatem suam exerceat in libertatem. Nunc o charissimi filij mei qui mihi dulciores in odore super omnia aromata estis, audite me, vos admonentem: Dum tempus habetis facere bonum & malum, sincerâ deuotione colite Deum vestrum, O vos iterum dulcissimi filij mei qui a sechditis sicut aurora, vos qui ardere debetis in charitate vt sol in radio suo: currite & properate charissimi mei in viâ veritatis quæ lux mundi est, quæ est Iesus Christus filius Dei, qui nos redemit sanguine suo in fine temporum, vt cum gaudio post transitum vestrum peruenire possitis ad ipsum. Et iterum audiui eum qui sedebat in throno dicentem

centem ad me: Desiderantibus cœlestia fideliter credendum & non pertinaciter examinandum est, quomodo filius Dei missus in mundum à Patre natus sit ex virgine, quia humanus sensus fragili & mortali corpore grauissimum peccatorum onere grauatus, secreta Dei plus dignoscere non poterit, quam Spiritus sanctus cui vult reuelauerit.

10 Quapropter per mysticum mysterium, hæc etiam columna quam vides in plaga meridiana, in præfato lapideo muro demonstrati ædificij, ultra prædictam columnam veræ Trinitatis, significat humanitatem saluatoris, qui conceptus de Spiritu sancto, natusque ex lauissima virgine, filius est altissimi, fortissima sanctitatis columna existens, omnem videlicet Ecclesiasticam ædificationem sustentans. Cuius humanitas apparet in ardente fide lapidum fidelium populorum, in bonitate superni Patris fortissime operantium, post declarationem Trinitatis manifestata, quia Trinitate in vno Deo certificata credenti populo, creditum est etiam incarnatum Dei verbum, verum Deum cum Patre & sancto Spiritu in vnitatem diuinitatis in vno & vero Deo colendum.

11 Quæ columna magna est, & obumbrata intra & extra idem ædificium apprens, quoniam sanctitudo veræ incarnationis magna & inestimabilis, ita humanis mentibus est obumbrata, vt non possit considerari, nisi quantum possibile est per fidem intueri, & interioribus diuino cultu laborantibus fide & opere cognosci, & exterioribus otio vocatibus fama & voce manifestari. Visuque tuo tam ymbrosa apparet, vt nec magnitudinem nec altitudinem eius cognoscere valeas, quia filius meus inter homines in mortalitate carnis, quoniam pro populo mortem subiturus erat, quasi obumbratus mortalitatis scilicet existens sine omni macula peccati apparuit: ita tamen quod vera eius incarnatio in mystica magnitudine secretorum Dei incomprehensibilis, & in excellentia diuinæ potentie inestimabilis, omnem cognitionem humani intellectus excedat.

12 Sed quod inter columnam hanc & arque columnam veræ Trinitatis est interruptus locus longitudinis trium cubitorum, vacuusque absque muro vt tibi superius ostensum est, hoc est quod incarnatus Dei filius, Deus verus cum Patre & Spiritu sancto existens, adhuc latet in membris suis qui fideles homines sunt, qui vsq; ad finem mundi nascituri sunt, per vniuersa opera membra capitis sui effecti: vt supra mirabiliter & typice edocti es. Qui quot & quales futuri sint in prolixitate superuenientium temporum, hoc est in mysterio ineffabilis Trinitatis eandem Trinitatem in vnitatem diuinitatis fidei cultura adoraturi, locus eorum (vt qui adhuc nascituri sunt) vacuus est, cum sine ædificato muro bonorum operum sit. Vbi tamen fundamentum positum est, quoniam in præsentia Dei sunt: & quia etiam fide saluationis eorum quam habituri sunt iam posita fortiter consistit, ita vt homo spem & fiduciam non habeat in alio quam in Deo, non diffidens de misericordia eius, sed confidens in eum quod fortissimum fundamentum fidelis animæ est.

13 Quod autem hæc ymbrosa columna in hoc ipso ædificio in illo loco stat vbi desuper in cœlestibus mysteriis coram Deo illum magnum & quadratum lucidissimumque candoris splendorem prius vidisti, qui secretum superni creatoris designans in maximo mysterio tibi manifestatus est, hoc est quod incarnatus Dei filius, omnia opera sua quæ corporaliter in mundo multas iniurias passus operatus est, ea secundum secretam voluntatem Patris adimpleuit. Quid etiam ille splendor designat, magnus videlicet in significatione mysteriorum Dei: quatuorq; angelorum, quoniam ad cognitionem Christi multi ex his qui per quatuor partes mundi nascuntur perueniunt sunt: atque eximij candoris, quia lucidissima diuinitatem nulla tenebrositas obscurare potest. Vbi idem secretum supernæ & gloriæ maiestatis in magna profunditate & mysterio scientie creatoris omnium qui cuncta creauit typice tibi aperitur, ita vt ipsi creatori nullus ad hoc auxilio succurreret nec vltus ipsi resistendo in hoc repugnaret, ea tantum in voluntate bonitatis sue per verbum suum creans. Vnde in cœlestis splendor velut aurora in se æream in alto purpureæ luce claritatem habens fulget, per quem tibi in mystica ostensione mysterium incarnati filij Dei demonstratum est, quoniam in secreto summi Dei, candor auroræ virginis scilicet Mariæ declaratur, quæ in vtero suo filium cœlestis & altissimi Patris portauit, qui purpureum sanguinem suum clarissima luc saluationis fulgentem effudit, secundum quod tibi in hac secerata visione incarnatio eiusdem filij mystica obumbratione ostenditur.

14 Sed quod in prædicta columna ab imo vsq; ad summum eius in modum scælaris ascensus est: hoc est quod in incarnato filio Dei omnes virtutes plener operantur, qui in se vltigia saluationis reliquit: ita vt tam pusillus quam magnus fidelium sibi competentem gradum in ipso repariant, in quo pedem in ascensum virtutum ponant, vt ad optima loca perueniant vbi virtutibus operandum est. Quomodo? In optimis locis bonorum cordium aggregantur virtutes ad sanctissimum opus suum, quatenus filium Dei in membris suis perficiant, quod est in electis hominibus. Vnde & in ipso est exemplum perfecti omnis omnibus fidelibus qui in lege Dei occupati sunt, vt se de bono recipiant ad melius, scientes manifestationem veræ incarnationis, vbi filius Dei veraciter in carne demonstratus est, in quo fidelissimus ascensus ad cœlestia reperitur. Propter quod etiam oēs virtutes Dei descendentes & ascendentes oneratas lapidibus ad opus suum ire videntur, quia in vngento Dei lucidissimæ virtutes quasi per humanitatem eius descendunt, & quasi per diuinitatem ipsius sursum tendunt. Descendunt etiam per ipsum ad corda fidelium hominum, qui bono corde voluntatem suam relinquentes, ad recta opera flexibiles se reddunt, secundum quod operarius ad leuandum lapidem se inclinat quem ad ædificium deferat. In ipso etiam sursum ascendunt, cum cœlestia opera in hominibus perfecta Deo gratulabunde offerunt, vt corpus Christi

Alii in fidelibus membris ipsius quam citissime perficiatur. Vnde etiam quasi lapides ad altiora portant, qui sunt pennata & lucida opera, quæ cum ipsis homines ad tutelam suam operantur: quoniam vnaquæque actio Deo offert alas suas, per quas de sece humanæ mentis elucet: fulgentem etiam splendorem habens, per quem ante Deum luceat, quia obstrui & abscondi non potest, quod fluit de fonte vitæ æternæ. Nam vt fons non debet esse in abscondito, sed in manifesto vt omnis homo qui sinit ad ipsum veniat & hauriat atque bibat, sic filius Dei non est obstrusus nec absconditus electis suis, sed manifestus, præparans se ad retributionem operum, vt ea manifestet iusta remuneratione, quæ propter ipsius voluntatem ab hominibus perficitur. Idcirco fidelis homo ambulet in fide ad Deum quæratque misericordiam eius, & dabitur illi. A non quærente autem non inuenitur: veluti fons non fluit ad homines ipsum solummodo scientes nec ad eum venire volentes, sed illos eportet ad eum accedere, si aquam eius haurire desiderant: sic homo faciat. Ad Deum accedat per legem sibi ab ipso constitutam, & inueniet eum, dabiturque illi cibis vitæ & aqua salutaris ita vt amplius nec esuriem nec sitim sustineat. Vnde & prædictæ virtutes intentum studium idem opus perficiendi habent, quoniam studiosissime sicut torrentes aquæ ad opus diuinum currunt, quatenus fulgentiores sole Christi membra capiti suo in lucidis acquisitionibus nobilissime perfecta coniungantur. Propter quod etiam vt audisti fortes operarij Dei appellantur: quia strenue in bonis operibus fidelium hominum semper conuersantur.

Quid septem virtutes.
15 Sed quod inter has virtutes præcipue septem vides, quarum etiam formas & habitus secundum quod tibi permittitur consideras, hoc est quod inter studiosa opera hæ septem virtutes præstantissimæ, septem ardentissima dona Spiritus sancti designant: quia in obumbratione Spiritus sancti virgo clarissima filium Dei sine peccato concepit in sanctificatione scilicet sanctarum virtutum, quæ aperte in eodem vnigenito Dei manifestatæ sunt, quasi in forma sua illuminantes corda fidelium, & quasi in habitu suo in vnitate fidei se dilatantes, vt ista seruus meus testatur dicens: *Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet, & requiescet super eum spiritus Domini, spiritus sapientie & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientie & pietatis, & replebit eum spiritus timoris Domini.*

16 Hoc tale est. Virgo Maria egressa est de angustis sæculi rium oppressorum in dulcedinem honestatis morum, vt aliquis de domo egreditur in qua inclusus continebatur qui se non eleuat supra ipsam domum, sed recto itinere coram se graditur, & vt riuius vini de torculari exprimitur non se exalans supra torcular, sed moderate defluens in locum suum. Et quare virgo? Quia non spinosa moribus, nec nodosa terrenis cupiditatibus, sed plana, id est carnali concupiscentiæ non copulata, orta scilicet de radice Iesse id est de illo qui quasi fundamentum erat regalis proles, de qua illa ihibata mater nata processit. Vnde & de

radice eiusdem virgæ ascendit suauissimus odor, qui fuit integra puritas eiusdem virginis, volans in altissimum cacumen Spiritu sancto ita eam irrigante, quod ex ipsa almus flos natus est. Quomodo? Vt flos nascitur in agro non seminato semine, sic surrexit in ea celestis panis sine radice virilis commixtionis, & absque omni humano onere, sed tantum natus in suauitate Diuinitatis, non tactus vlla indignatione peccati, veniens, tortuoso serpente nesciente, nec eum propius tangente. Vnde & ille flos latenter illum decepti, ita quod sursum ascendit, & genus humanum in peccato conceptum ad alta sustulit, quod ille serpens prius fraudulentè deceperat, & in perditionem secum detraxerat. Et quoniam hic flos filius Dei erat, requieuit super eum spiritus Domini, id est spiritus æternæ diuinitatis. Quomodo? Quando humilitas exaltata est in ascensu illius floris, vbi in irrisione prostrata est superbia, quam prima mulier attendit, cum plus quam deberet sapere voluit, secunda muliere seruitio Dei se subdente, dum se recognouit parum, in humilitate confessa Deum suum, Spiritus sanctus ardentè in ipso requieuit, in quo electa charitas latuit, quæ saluauit perditam plebē ab stergeris crimina & scelera hominum. Nam plenitudo sanctitatis erat in eo, quia viuens lumen in ipso radiauit, in quo noxium pomum cum sequentibus se nequitia aruit, surgente in illo medicina mortuorum, quæ vexillum illud eleuauit quod mortem superauit & contriuit. Sanctitas enim in eo non caruit vlla possibilitate, ipso concepto absque omni peccati commixtione, sicut sæpius offenditur in natis hominum qui nascuntur in multiplicium criminum varietate. Sed & cum flos ille dedit operando & docendo omnem inspirationem iustitiæ, iam fructum in plenitudine Spiritus sancti protulit: quoniam ipse filius Dei indutus carne, aperte in opere suo demonstrauit: quod antea Spiritus sanctus mystice & quasi in occulto, inspiratione sua commouit. Qui Spiritus sanctus super illum florem septemplex requiescere designatur, quia cum Deus omnia per verbum suum in Spiritu sancto crearet, septima die ab omni opere suo requieuit. Sed & eadem dona in signatione operis geminantur, quoniam corpus & anima sibi coniuncta simul in gemina dilectione per vnctionem Spiritus sancti debent operari timore Domini solo posito, quia ipse quasi in tremore charitatem venerans, vnum super omnia adorari designat. Vnde etiam & Spiritus Domini denominatur fortissimis virtutibus ab eo clarescentibus, vt à radice rami procedunt: quoniam vnus Deus est à quo omnia bona veniunt, & per quem omnia bona sapienter disposita sunt. Et quia Spiritus Domini super ipsum florem requieuit, spiritus etiam sapientiæ super ipsum mansit: quoniam vbi spiritus Domini affuit, ibi sapientia non defuit. Sic ergo Spiritus sapientiæ & intellectus in eo fuit, quoniam magna sapientia apparuit, cum Deus omnia per verbum suum creauit: sapientia sic diffusa est in illo, quod idem verbum erat sapientia. Sed ipsum verbum nondum incarnatum inuisibile fuit, id autem incarnatum visibile apparuit: quoniam verbum quod

quod ante omnem creaturam erat in corde patris per quod omnia facta sunt, & line quo factum est nihil, ipsum enituit flos sub tempore scilicet emicans in humanitate, bonum intellectum hominibus proferens suis testificationibus. Quid hoc? Sapientie intellectus congrue adiungitur, quia cum homo à Deo in sapientia creatus sit, creatorem suum digne intelligere debuit. Ergo ante partum virginalem Deus intelligendus erat absque vlla dubitatione. Sed post partum, virginalem prædictum florem in carne proferentem, idem flos intelligendus erat Deus & homo, sed non sine admiratione. Et ille intellectus prius inuisibilis, visus est visibilis in flore, cum ipse flos hanc intelligibilem causam protulit, quod homo scilicet sapienter intelligit Deum in factis suis. Quomodo? Sapientia est origo bonorum operum, cum homo sapienter veneratur Deum suum. Cui intellectus adhæret, quoniam cum homo per sapientiam bonum operatur, iam illud dilatur ad alios, ita ut bonum odorem & dulcem gustum ab ipso emicantem cum gaudio intelligant in eo. In virgine quoque isto flore intellectum subsequitur consilium, quia homo intellectum habens, diuino consilio liberandus erat. Inde spiritus consilii & fortitudinis super eum requieuit, quoniam hoc consilium apud patrem sine tempore fuit, ut verbum suum incarnaretur, sub tempore perficiens omnia opera sua secundum voluntatem patris, & ostendens obedientiam per seipsum, ita ut ipsa ab eo ad homines fulgeret, quatenus enim ita in factis suis imitari dicerent. Quod dum ita apparuit in fortissima virtute totum surgens de diuinitate, fortitudo se in ipso occultit, quatenus diabolum tanto fortius debellaret quanto se cretius illi se per consilium abscondisset. Quomodo? Consilio apte fortitudo adhæret, quoniam consilium Dei per fortitudinem filii ipsius regnum diaboli destruxit. Vnde idem filius Dei, fortissimus videlicet leo conueniuit infidelitatis mortem per splendidissimum lumen quod fides est: quia magna fortitudo est hominem ea per consilium credere, quæ corporali visu non valet videre. Quid hoc? Consilium per coniunctam sibi fortitudinem perforat duritiam lapideorum cordium, quæ obdurata sunt in consuetudine prauorum morum ita ineptam duritiam transiens quod carnale opus abicitur, & Dei opus aptissime perficitur. Quapropter & in prædicto flore fortitudinem scientia comitatur, quoniam homines per fortitudinem Dei ad scientiam ipsius ita ut eum cognoscant peruenerunt. Hinc est quod & spiritus scientie & pietatis in eo etiam per supernam dulcedinem requiem habuit, quoniam ipse scienter miseris hominum condoluit: spes etiam exilient per quam intratur ad saluationem, cum scelus mundi scienter per mortem suam absterfit in magna pietate. Quid hoc? Scientie pietas recte adiungitur: quia filius Dei scienter in magna pietate adimpleuit voluntatem patris sui. Ipse enim filius solus natus ex virgine, transfudit inter populos germen celestis virtutis, ut sequantur consortium Angelorum quod pudicitia castitatis est: quia virtus hæc surrexit in superna pietate, sic vi-

delicet quod in egrediente virga de Iesse, virtutes floris huius germinarent, quas prima mulier fugauerat dum consensit audiens consilium serpentis, ita quod in ea cecidit omne genus humanum, carens gaudio supernæ claritatis, nisi quod floriditas virgæ illius scienter illud eleuauit per pietatem in sanctitate saluationis. Quomodo? Fortitudini quæ diabolum deuincit, adherentem illi scientiam spiritus sanctus inspirat, cum Deus per fideles homines deuotissime in ardentibus desideriis agnosciatur, & intimo tactu fidelis animæ desiderantissime amplexatur. Sed & in virgine o flore pietatem timor Domini subsequitur, quia cum pietas inest fidelibus hominibus, timorem Domini acquirunt, ad explenda præcepta ipsius. Vnde timor Domini eundem florem repleuit, quia ipse tantam plenitudinem virtutum in se habuit, quod in eo fulsus vacuus locus inuentus est, vbi aut mortifera superbia, aut delectatio honoris, aut prauaricatio legis sedē inuenire potuisset: sed totus plenus erat timoris Domini, non quarens alienam gloriam ut primus Angelus & Adam quæsierunt, sed honorans patrem suum in omni opere suo, dignam ei præbens obedientiam. Ideo & timor Domini initium habet omnis iustitiæ, quia ipse est finis & initium cæterarum virtutæ, ut requici septima dies, ostendit completionem & ortum creaturarum. Quomodo? Timor excutit & mouet tremorem, qui radix est germinadi per fructuosæ virtutes procedant. Vnde & flos iste plenus timoris Domini est, quia omnia germina bonorum operum adhærent ei: quoniam ipse materia eorum est, flore eodem germinante viriditatem quarumcunque virtutum, fructu eorum præ cæteris repleto quatenus omnia bona perficiat: ut etiam de ipso scriptura habet: *Sicut malum inter ligna silvarum, sic dilectus meus inter filios. Sub umbra illius quæm desideravi sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo.*

17 Hoc tale est. Filius virginis, dulcissimus amator castæ dilectionis, quem apprehendit fidelis anima desiderans dulcissima eius amplexione integritatem suam coronare, relicto carnali viro, & se copulans Christo, cumque certissimo scedere amans & in speculo fidei aspiciens, est pulcherri-
mus fructus fructus feræ arboris, id est filius virginis exiens de virginali candore, sicut pomum de fructuosa floriditate præbenit escam refectio-
nis esurientibus, & succum dulcedinis sitientibus, & hoc modo ligna syluestria præcellens, id est filios hominum qui in peccatis concipiuntur, & in ipsis conuersantur, nec talem fructum afferentes qualem ipse attulit, quoniam à Deo exiuit plenum fructum suauitatis vite afferens, aliis quidem nec viriditatem nec fructum à se ipsis habentibus sed ab ipso. Quomodo? Ipse per incarnationem suam mundo saluationem dedit, dilectus Dei filius inter filios hominum apparens qui per seruiorem ipsius virebant & fructum affercebant, sed non tanta plenitudine fecundi quanta ipse repletus erat, quia totus sanctus à Deo exiens de virgine natus est: Et quare dilectus? Quia ipse hoc conuenit, quod fidelis animæ ad celestia properanti obliuiscitur. Vnde & sancta anima æquisimo iudicio eum dilectum

nuncupat, quoniam per fidem dilectionis seipfam relinquens, & in magno certamine carnalium voluptatum ad illum beneuole anhelans, atque in ardore lachrymabilis desiderij seipfam reprobans, ei adhæret, vt mulier viro, cui cum gaudio voluntatis suæ associata est. Et ideo cum in exordio conseruandæ castitatis ad eum incipit suspirare ad seipfam dicit: Volo prosternere carnalem voluptatem & me coniungere illi sub cuius dilectionis vmbra qua me in ardore ardentis desiderij fui à contrariio igne obumbravit, sedeo. Quomodo? Dum inebriatum studium in eius amore habens, subiectum in ignem carnis amorem in consensu animæ meæ premo. Et ob hoc dulcissimus fructus eius quem gustabam in anima mea suspirans ad Deum, dulcor mihi est in ea super omnem dulcedinem carnis, quam sentiebam in concupiscentiis eius. Et quare dulcis? Quoniam ipse ex virgine natus habet dulcissimum saporem, & fortissimum vnguentum stillans vt balsamum, quod est resurrectio ad vitam in qua mortui erecti sunt, ac continens maximam medicinam quæ tergit vulnera peccatorum per incarnationem ipsius, quæ plenissima sanctitatis & dulcedinis in omni genere virtutum cum virginitate est. Vnde o virginitas quæ de ignea accensione consistis, robustissimum germen quod de stella maris emicans omnem spurcitiam turpitudinis contra sæuisissimam iacula diaboli semper dimicans conculcat, gaude in cœlesti harmonia, in spe consortij Angelorum. Quomodo? Spiritus sanctus symphonizat in tabernaculo virginitatis, quoniam ipsa verbum Dei semper ruminat, quomodo possit Christum amplexari cum omni deuotione ardens in eius amore, hoc habens in obliuione quod in concupiscentia carnis in ardore incendij fragile in homine est, vni viro quem nunquam peccatum tetigit adhærens, cui & sine omni concupiscentia carnis coniuncta est, semper cum illo florens in gaudio regaliū nuptiarum.

Quid si multum
virtutum
& serici-
na vestis.

18 Nunc autem quod similitudinem in prædictis virtutibus vides, ita quod omnes vt & aliæ virtutes quæ supra tibi demonstratæ sunt veluti vestibus ex serico induuntur, hoc est quod in ordine suo piam vnanimitatem illa luminaria in mentibus hominum parant, etiam quomodo reliquæ virtutes in Deo mollitiem indumentorum, id est lenitatem deuotionis in refectione sanctarum animarum, vepribus in duritia vitiorum carentium, habentia. Quod autem quædam albis crinibus recto capite & absque amictu palliorum incedunt, hoc est quod illæ in copula candoris innocentie, ligaturam iuncturæ prauorum morum in mentibus fidelium hominum non habent, & quod etiam secularibus studiis circumdatæ non sunt, omnino fugientes vicissitudinem vitiorum. Sed prima more femineo est in capite velata, atque quasi casula tanquam subiectionis humiliter Deo subiecta portat, superna scilicet solitudine omnem exaltationem diabolicam prosternens, pioque capiti id est Christo adhærens, humillimum

Vf. Hildeg.

quoque sacerdotem & absque omni puluere peccati purissimum in lucidissima cordis puritate incitans: quoniam contriti & humiles purique sacerdotes summi sacerdotes esse debent. Secunda autem nigros capillos habet, manifeste ostendens quod in capite suo Christo abstergit nigredinem peccatorum in hominibus. Tertia vero dissimilis humanæ formæ videtur, quoniam hoc ministerium habet, vt hominem ita concutiat quatenus terreatur & tremiscat de Dei iudicio. Vnde & specie caret hominis, quia homo sæpe Deum postponens, timoris eius obliuiscitur, quod ipsa omnino facere recusat. Prima quoque & quarta atque quinta albis tunicis vestiuntur, quia circumdatæ sunt veste innocentis quam Adam perdidit transgrediens piam infusionem, postmodum autem in candidissimo lilio floridissimæ virginitatis cum induto opere simplicis in Deo subiectionis recuperata in saluationem, quod ante Deum lucet sicut clarissima stella humanis oculis ignescit. Omnes etiam alba calceamenta habent, excepta tertia secundum speciem hominis non apparente, quoniam ipsæ pulcherrimum opus sunt in hominibus qui desideria carnis in se ad nihilum deducunt, iuxta exemplum sui saluatoris, quod est splendor splendissimus: vna earum hominem non simulante, quia non habet respectum vllius audaciæ, semper sollicita & non negligens vt homo qui sæpius fustipius per contumaciam obliuiscitur, ipsa dispensatrix existens iultæ admonitionis vt quisque fidelis iudicium Dei caute intueatur: & excepta quarta quæ crytallinis calceamentis miro modo lucentibus calceatur, quoniam illa in voluntate sua se constringens, pergit lucidissimum iter Christi, ita mortem etiam in seipsa per igneum ardorem spiritus sancti suffocans. Quod autem in eisdem virtutibus est dissimilitudo, hoc est quod quamuis vnus studij vnanimitatem habeant, tamen diuersa opera in hominibus operantur.

19 Propter quod & prima imago prætendit humilitatem, quæ primitus filium Dei manifestauit, cum Deus quæ cælum & terram in sua habet potestate filium suum mittere ad terras non dedignatus est. Vnde etiam portat coronam auream capiti suo impositam, tres ramos altius exstantes habentem, quoniam ipsa cæteris virtutes præcellens, & scilicet antecessens coronata est corona aurea, scilicet pretiosissima & fulgentissima incarnatione saluatoris, qui eam quasi in capite, id est in hoc mysterio cum incarnatus est decorauit. Quæ triangularis existit, quia Trinitas est in vnitate & vnitas in Trinitate, filius scilicet cum Patre & Spiritu sancto, vnus & verus Deus omnia excellens in altitudine diuinitatis. Et pretiosissimis lapidibus viridis & rubei coloris & albis baccis multo fulget ornatu, quoniam eadem humanitas saluatoris ostendit in se altissimam & profundissimam bonitatem sui operis, quod idem filius Dei operatus est in viriditate illa cum virtutes iam in doctrina eius virebant: & in rubore sanguinis ipsius, cum mortem passus est in cruce, saluans hominem, atque in clarissima

m albe-

albedine resurrectionis & ascensionis eius, cum quibus omnibus illuminata & ornata est Ecclesia, ut res illa illustratur & decoratur cui preciosi lapides imponuntur. Quod autem in pectore suo habet speculum lucidissimum, in quo mira claritate imago incarnati filij Dei apparet, hoc est quod in humilitate quæ in corde lacrat templi est, in beatissima & splendidissima scientia pie & humillime ac splendide firmisimeque effulsiit ipse vnigenitus Dei, in omnibus operibus suis quæ corporaliter geslit, in quibus se mundo præcipue manifestauit. Vnde etiam & ipsa in illustriori parte corda electorum fidelium consignat, in eis tribunal suum ponens, omnes actus ipsorum videlicet regens & dirigens, quia solidissimum fundamentum omnium bonorum in hominibus est, veluti etiam in supradicta materna admonitione sua ostendit.

Charism. 20 Sed secunda designat charitatem, quoniam post humilitatem illam qua filius Dei incarnari dignatus est, ostensa est etiam vera & ardentissima lampas charitatis : cum Deus ita dilexit hominem, ut propter ipsius amorem vnigenitum suum mitteret incarnandum. Quæ tota videtur ut hyacinthus aerij in alto coloris, videlicet tam forma quam tunica ipsius, quia incarnatus Dei filius per humanitatem suam illustrauit fideles & cælestes homines, ut res illa per hyacinthum illustratur cui imponitur : ita eos etiam incensens charitate, ut vnique homini indigenti fideliter subueniant, sicut & virtus hæc induit tunicam dulcedinis Dei, hoc habens officium quatenus deuotione, actu & vfu omnibus hominibus in recto lumine luceat. Propter quod etiam eidem tunice duæ zonæ inestimabili modo, auro & gemmis ornatae mirabiliter intextæ sunt, quæ sunt in dulcedine Dei gemina præcepta charitatis, bona scilicet & præcipua voluntate quasi auro & iustis operibus veluti clarissimis gemmis, mirabili dono summi datoris composita. Ita vt super vtrumque humerum eiusdem imaginis zona vna vsque ad pedes ipsius ante & retro descendat, quoniam eadem præcepta in multa sollicitudine portat vnum scilicet in Deo ut in humero dextro, & alterum in proximo ut in humero sinistro, sicut scriptum est: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex omni mente tua, & proximum tuum sicut teipsum.* Hoc tale est. Sic debes diligere Dominum Deum tuum, qui Dominus tuus est videlicet hoc honore quo dominatur omni creaturæ, & Deus tuus quia ipse non habens initium sed creator omnium existens, ita ut propter amorem eius in corde tuo primum exuperes & propterea carnem corporis tui, quod tibi valde durum est, quia primum deuicta carne postmodum regnabit spiritus tuus in te, & tunc Deum in anima tua sic intelliges ut mandata eius scienter custodias, atque ea non pigro opere compleas. Et deinde hoc modo omnes vires corporis & animæ tuæ Deo subiiciuntur, quoniam hæc prima victoria in corpore tuo facta est, ita ut tunc in omnibus his propofitis causis Deum fortissimum in tua mente compre-

hendas, quod tibi tanquam firmum propugnaculum est contra insidias inimicorum tuorum, ita ut fortitudinem eius in prædictis rebus nullus superare valeat inimicus : quia mens tua omnia hæc continere debet, in se confirmans & consolidans cuncta quæ agis. Hæc ergo facies toto corde, tota anima, & omnibus viribus, & omni mente tua, ita ut nihil deficiat tibi in fide : quatenus non consentias vlli rei quæ repugnat Deo, te diuidens in aliena, sed ut colligas te ad dulcedinem dilectionis eius, diligens & teipsum. Quomodo? Si diligis Deum, diligis salutem tuam. Et sicut tunc in his omnibus te diligis, sic diliges & proximum tuum : quia quisque fidelis homo est tibi proximus, existens in Christiano nomine ac in fide, ita ut sic gaudeas in eius recta prosperitate, & perpetua saluatione ut fideliter in fide conseruetur, sicut etiam lætaris de tua salute. Hoc ergo geminum opus charitatis sit in homine : descendens vsque ad pedes eius, id est ad finem consumationis ante ipsum, scilicet apparens in lege Dei : & retro, in hominis videlicet subuentione : ut & homo sic charitatem sectetur, quatenus reiecta morte perueniat ad perfectionem vitæ : sicut etiam eadem charitas superius in verbis suis declarat.

21 Tertia autem imago significat timorem Domini, qui post hanc charitatem quam Deus hominibus manifestauit, cum filium suum pro ipsis mortem subire voluit in mentibus fidelium surrexit, ita ut cælestia præcepta plenius intelligeret & perfectius quam prius adimpleret. Quam nunc vides in eodem schemate ut in priori visione eam vidisti, quoniam incommutabilis Deus, similis & non dissimilis honore & reuerentia habendus est in omni creatura & factura eius, ut & tibi superius declaratum est. Est quoque maioris & longioris stature quam cæteræ virtutes, dissimilisque humanæ formæ, quia ipsa præ cæteris angustiam & tremorem infert hominibus, ita ut magnitudinem summæ maiestatis & altitudinem diuinitatis ipsius perspicacibus oculis semper considerando pauescant : quoniam Deus omnibus hominibus multa veneratione metuendus est, quia ab ipso & non ab alio creati sunt. Vnde etiam eadem virtus speciem hominis non habet, quia contradictionem illam qua Deo in malefactis resistitur (ut supra dictum est) abicit figens tantum in timore cognitionem suam in Deum, pergensque rectissima itinera voluntatis eius. Ideo & plurimos oculos vndique in se habet, tota in sapientia viuens, quia per oculos boni intellectus, vbique se circumspicit, Deum intuendo in omnibus mirabilibus eius : ita ut in bonis operibus eius rectum iter habeat, & in malis confusionem diaboli per cognitionem Dei diffugiat : omnis tali modo in sapientia fulgens, quia omnia mortifera spiritui nocentia contemnit, mortem fugiens & iniquitatem relinquens, atque sapienter domum sibi in vita ædificans. Induta est quoque quasi vmbroso indumento, per quod ipsi oculi prospiciunt, quia circumdata est validissima cõstrictione, frangens desideria carnis in hominibus, & aspiciens per

per eandem abſtinentiam in lumine vitæ, in quo mirifice fulget homo in beatitudine. Multoq; timore tremiſit coram me; quoniam anguſtiam & tremorem ponit in cordibus ignitorum hominum, ita vt turbinem & fragilitatem carnis ſuæ, ſemper habeant in pauore, ne labantur in peccatis, & ne fiduciam ſuam in ſeipſis aut in aliis hominibus ponant, ſed in eum qui regnat in æuum, veluti etiam ipſa vt ſupra viſum eſt in querimonia ſua oſtendit.

Obedientia 22. Quartâ vero declarat obedientiam, quoniam poſt timorem illum, qui mihi in reuerentia exhietur, præceptis etiam meis congrue obeditur. Vnde & nuncuſ vinculum circa collum portat, quia candidiſſimas facit mentes hominum, qui per ſubiectiõnem fidelis ſubiectiõnis vbiq; fortitudinem colli voluntatis ſuæ deſerunt & innocentem Agno ſcilicet filio meo adhareſcunt. Atque manus & pedes candido ligamine habet ligatas, quoniam ad opus Chriſti & ad viam veritatis in albedine veræ fidei ligata eſt, non faciens neque vadens ſecundum ſe, ſed ſecundum vocem præſidentis Dei: vt etiam in prædictis verbis ſuis deſignat.

Fides. 23. Quinta autem deſignat fidem, quia poſt obedientiam in qua populus præceptis meis obedit in auditu, fit etiam credulus in fide, ea fideliter complens in opere, quæ ſolenter percepit in admonitione. Et hæc circa collum rubeum torque non habet, quoniam vndeque in fortitudine ſua fideliter perieuerans, martyr o ſanguinis decoratur, fiduciam ſuam non in fallacibus vanitatibus ponens, ſed in Deo, ſecundum quod & ipſa de ſe vt ſupra oſtenſum eſt declarat.

Spes. 24. Sexta vero præfiguratur ſpem, quæ poſt finem credendi in Deum ſurgit ad vitam in terra non habita ſed in cœleſtibus vſque ad tempus perpetuæ remunerationis celata: ad quam ipſa ſpes toto deſiderio anhelat vt mercenarius ad mercedem ſuam, & vt puer ad debitam ſibi hereditatem. Vnde etiam tunica pallidi induitur coloris, quia fiducia operis ſui quaſi in pallore circumdatur, cum nondum in præſenti remunerata eſt, ſed ad quod ſemper gemitibus ſuſpirat, hoc futurum multa fatigatione expectat. Quod autem crux paſſionis crucifixi filij mei ante eam in aëre appareret, ad quam ipſa oculos & manus cum multa deuotione erigit, hoc eſt quod ad martyrium eiusdem vnigeniti mei, cœleſti deſiderio quaſi in aëre plurimam fiduciam in mentibus fidelium parat: ita vt ad eum interiorem viſum fidei & clariſſima opera ſui laboris humili & ſincera intentione erigant: ſicut & hæc virtus ſuperius oſtendit in oratione ſua.

Caſtitas. 25. Sed ſeptima prætendit caſtita-tem, poſtquam homines ſpem ſuam pleniter poſuerint in Deum, creſcit in eis perfectum opus. Ita quod ſe incipiunt à carnalibus deſideriis conſtringere in caſtitate, quæ in flore carnis acutiſſimæ ſentit abſtinentiam, vt iuuenula ſcilicet ſentit ardorem concupiſcentiæ, nolens tamen in virum reſpicere. Sic caſtitaſ abicit omnem ſpurcitiam in pulcherrimis deſideriis, anhelans ad dulciſſi-

Viſ. Hildeg.

ſſimum amatorem ſuum, qui eſt ſuauiſſimus & amantiffimus odor omnium bonorum, in deliciis cunctarum virum virtutis conſtantiæ, ab amatoribus ſuis alpicendus in timore & pulchritudine animæ. Vnde & ipſa lucidiore & puriore cryſtallo tunica veſtitur, quæ ita in candore relucet vt aqua reſplendet cum ſole perſunditur, quia lucidiſſima in ſimplici intentione & puriſſima abſque omni puluere ardentis libidinis concupiſcentiarum mirabiliter confortata per Spiritum ſanctum, circumdata eſt; velle innocentie lucente in clariſſima albedine fontis aquæ viuæ, qui eſt ſplendiſſimus ſol æternæ claritatis. Quod vero ſuper caput eius expanſis quaſi ad volandum alis columba ſtat, verſa ſecundum faciem illius, hoc eſt quod caſtitaſ in initio ſuo velut in capite ſuo per expansionem & ombra- tionem alarum columbæ, id eſt per protectionem Spiritus ſancti confortata eſt, facientis eam diabolicarum inſidiarum viſicitudinem tranſuolare, cum per igneum amorem ſanctæ inſpirationis illuc le dirigens aſpicit, vbi caſtitaſ vultum dulcedinis ſuæ manifeſtat. Propter quod apparet etiam quaſi in ventre eius veluti in ſpeculo candiſſimus inſans, cuius fronti inſcriptum eſt Innocentia, quoniam in viſceribus puriſſimis & euidentiſſimæ virtutis huius, eſt inuiolabilis & pulcherrima certitimaq; integritas, habens rudem formam propter integritatem ſimplicis inſantiæ: ſicut & ſpons, id eſt cognitio eius non arrogantiam & elatam ſuperbiam ſed ſimpliciter oſtendit innocentiam. Et quod in dextra manu regale ſceptrum habet, ſiniſtram ad pectus ſuum ponens; hoc eſt quod in dextra ſaluatiõis per filium Dei regem cunctorum, vita manifeſtata eſt in caſtitate, ſiniſtram libidinis per eundem propugnatores confundentem & ad nihilum redigentem, in cordibus eum diliguntium. Quomodo? Quia non vult libidini vllam dimittere libertatem, ſed vt rapax volucris putridum cadaver rapiens conſtringit, & ad nihilum deducit, ſic ipſam libidinem coram Deo ſotentem abicit & omnino conterit, ita vt nec ſubea ſpirare valeat, ſecundum quod etiam in verbis ſuis hæc virtus ſupra manifeſtat.

26. Sed quod in ſummitate præfatæ obumbratæ *Quid imā* columnæ altam pulcherrimam imaginem vides, *go in ſum* hoc eſt quod ſumma & præcellentiſſima pietate *mitat.* omnipotentis, in ipſa incarnatione ſaluatoris ſplendiſſima virtus ſcilicet gratia Dei manifeſtata eſt: quæ fortiffima plenitudo exiſtit in Deo, inuens homines poenitentiam agere, vt per eam relaxentur ab ipsis perpetratæ nequitie.

Quæ nudo capite ſtat, quia omnibus eam quaerentibus *Caput.* aperta eſt dignitas & claritas eius: criſpo & ſubnigros capillos habens, quoniam vnigenitus Dei ſub tortuoſo & implexo in nigredine inſidelitatis ſuæ Iudaico populo, humanitate abſque macula peccati in virginea carne ſe induit. Et faciem virilem habet tantæ ardentis claritatis, vt *Facies.* eam perſpicue conſiderare non poſſis, vt faciem hominis, quia in gratia Dei in potenti virtute omnipotentis, Dominus vitæ in vita apparuit, ita *Capilli.* ardens

mi 1

ardens in clarissima diuinitate vt omnem visum tam interiore quam exteriori hominis excedat, dum adhuc grauedine corporali grauatur, nec ita aperta in secretis suis apparet vt iudicio hominum nuda appareat: sed abscondita, quia iudicia diuinæ gratiæ occulta sunt. Quod autem est purpurei & subnigri coloris tunica induta, hoc est quod opus gratiæ Dei ardens in charitate se inclinat ad nigredinem peccatorum, quasi ad indumentum hominum. Quomodo? Ita quod monet illos ad salutem eos leuans de luto peccati ad spectaculum luminis per poenitentiam: quoniam vt dies fugat tenebras, sic ipsa auferat facinora reconciliando in poenitentia peccatores ad vitam. Cui etiam super vtrumque humerum eiusdem imaginis zona vna coloris rubicundi cruci, ante & retro vsque ad pedes eius se extendens intexta est, quia gratia Dei se inclinat ad fideles homines, in fortitudine & pietate sua leuat eos sursum ad cœlestia. Quomodo? Hoc est, his duobus itineribus zonarum tangens videlicet anxietatem fragilis carnis in sanguinea pugna defudantis, & virtutem roboris animæ in corpore repentis & trahens eos in rubeo & in croceo splendore humanitatis & diuinitatis filij Dei, scilicet iherusalem solis ad amorem supernorum: ita vt sibi ipsi in conspicua peccati fidelis homo resiliat in integritate gratiæ tactus, videlicet coram fe ad virtutes & post se ad mortificationem vitorum, quatenus viriliter bono & vero sine consumet opera sua, indutus in eis exoptabili & delectabili textura. Sed quod circa collum habet Episcopale pallium mirabili modo auro & pretiosissimis gemmis adornatum, hoc est quod Christus filius Dei summus sacerdos patris existens, vbique in fortissima virtute sacerdotale habet officium: quod auro sapientiæ & gemmis virtutū ab imitatoribus ipsius in membris eorumdem fidelium suorum per gratiam Dei debet decorari. Vnde & splendor candidissimus ita eam vbique circumdat, vt nusquam nisi ante à capite videlicet & deorsum vsque ad pedes eius, ipsam inspicere possis, quoniam serenissimo candore misericordiæ omnipotentis gratia ipsius circumdata est: quæ in mysterio diuinitatis in retro actis temporibus ante humanitatem saluatoris inuisibilis & minus grata latuit, tantum ab eiusdem saluatoris incarnatione vsque ad vltimum inmembrorum ipsius qui circa finem sæculi futurus est quantum humano intellectui possibile est apertius in operibus suis manifestata declaratur. Sed brachia & manus atque pedes ipsius tibi ad videndum obumbrati sunt, quia fortitudo & opus atque finis itineris gratiæ Dei in hominibus, nulli grauato corpore ad cognoscendum plene appareant. Quod vero splendor qui eam circumdat oculis vndique plenus est, totusq; viuens, hoc est quod diuina misericordia gratiæ Dei adiuncta multas miserationes oculorum plurimarum misericordiarum suarum ostendit, in dolores hominum aspicientes qui Deum sequi desiderant, omniq; viuens est, in consolatione & in saluatione animarum ipsorum nullo modo parans in eis per-

ditionem sed vitam. Atque hac & illac se diffundit vt nubes diffluere solet, quoniam præcedit iustos vt sibi provideant ne cadant, subsequens peccatores vt poeniteant & resurgant, omnibus ipsam querentibus cœlesti dono se manifestans: ita vt nunc latiore nunc autem restrictiore se reddat, quia in miseris & plangentibus cordibus fidelium, aliquando multa fructuositate exuberat, aliquando etiam in flagitiosis & duris mentibus peccatorum se contrahens, propter ariditatem illorum, Propter quod etiam ipsa præcedit & subsequitur, tangit & monet homines vt prædictum est, vt qui filij Dei esse desiderant, verba eius gaudentes suscipiant, & suscipientes compleant, caduca scilicet contemnentes, & mansura complectentes: sicut & eadem virtus in superiore exhortatione sua filios Dei alloquitur. Qui autem acutas aures interioris intellectus habet, hic in ardenti amore speculi mei, ad verba hæc anhelet, & ea in conscientia animi sui conscribat.

VISIO NONA.

POST hæc vidi vltra præfatam columnam humanitatis saluatoris, turrim lucidissimi splendoris prædicto lapideo muro meridiane plagæ prius visi ædificij ita impositam vt & intra & extra ipsum ædificium videri posset, latitudinis quidem vbique in interiori parte circuitus sui quinque cubitorum, tantæ autem altitudinis vt eam discernere nequirem. Sed & inter turrim illam & columnam humanitatis saluatoris, fundamentum solummodo erat positum, muro nondum desuper ædificato, sed tantum interruptus & vacuus locus apparens, longitudinis eret cubiti vnus, vt etiam supra monstratum est. Et turris hæc nondum fuerat ad plenum ædificata, multa tamen solertia & velocitate per plurimos operarios assidue construebatur, habens in circuitu summitatis suæ septem propugnacula, mira fortitudine constructa: ab interiore autem parte prædicti ædificij vidi quasi scalam vsque ad cacumen turris illius erectam, & ab imo vsque ad summum in gradibus eius quādam multitudinem hominum statim igneas facies & alba vestimenta sed nigra calceamenta habentium, & inter eos aliquos similis quidem schematis sed maioris stature & splendoris, ipsam turrim multa diligentia intuentes. Deinde in septentrionali plaga eiusdem ædificij, vidi mundum & homines qui de semine Adæ procreantur, intra prædictum lucidum murum speculatiue scientiæ ipsius ædificij, & ambitum circuli qui de sedente in throno protendebatur discurrentes: ex quibus multi idem ædificium inter turrim præcursoris voluntatis Dei & columnam diuinitatis verbi eius, per præfatum murum speculatiue scientiæ intrando & exeundo transibant, vt nubes hac & illac diffunditur. Sed qui ipsum ædificium intrabant, candidissima veste induebantur. Quorum alij de suauitate & lenitate vestis illius gaudio magno exultantes eam retinebant,

nebant, alij autem quasi de grauedine & difficultate eius tristes effecti, illam exuere volebant. Quos benigne virtutes hæc, quam scientiam Dei pridem nominari audieram, sapientis compellens, vnicuique eorum dicebat: Considera & custodi vultum, quia indutus es. Vidique quod quidam eorum his verbis castigati, quamuis illud indumentum ipsis difficile videretur, illud tamen cum multo iudore retinebant: quidam vero verba illa subsannantes, vultumque ipsam furiose exuentes abiecerunt, ad mundum redeuntes vnde venerant, multaque perferutantes, multa inuitia secularium vanitatum didicerunt. Quorum alij in ipsum ædificium tandem reuersi, vultum quam abiecerant iterum tollentes sibi induerunt, alij autem reuerti nolentes ea denudati in mundo ignominiose remanserunt. Et vidi quod quidam fordidissimi & nigerissimi quasi per insaniam excitati, ab Aquilone venientes in ipsum ædificium irruerant, turrimque præfatam bacchando inuadentes in eam vt serpentes sibilabant. Ex quibus quidam ab hac stultitia cessantes, mundi effecti sunt, alijs in eadem nequitia & torde sua perseuerantibus. Sed & intra idem ædificium confexi verlus eandem turrim quasi septem albi coloris marmoreas columnas, in miram rotunditatem tornatas, stantes, altitudinis septem cubitorum, & in luminatate sua quali ferream & rotundum habentes tabulatum, decenter aliquantulum in altitudine sursum erectum: in cacumine autem eiusdem tabulati vidi quasi pulcherrimam imaginem stantem, & ad homines in mundum aspicientem: cuius caput veluti fulgur tanto nitore radiabat, vt illud ad plenum non possem considerare. Et manus ad pectus suum reuenter compoſuerat, pedibus eius in eodem tabulato mihi ad videndum occultatis. Circulum autem in modum coronæ multo fulgentem splendore gerebat in capite. Sed & tunica aurei coloris induebat, in qua à pectore deorsum vsque ad pedes zona vna descendens, pretiosissimarum gemmarum ornatu viridis scilicet albi & rubei atque ærei purpureo fulgore interlucente coloris decorabatur. Et clamabat ad homines qui in mundo erant, ita dicens: O tardi, cur non venitis? Nonne iuccurretur vobis, si venire velletis? Cum experitis viam Dei currere, culices & mæla: trepitu suo vobis impediti sunt. Sed vos flabello inspirationis Spiritus sancti accipite, & eas à vobis citius abigite. Vobis currendum est, & à Deo vobis est etiam auxilium sperandum. Ad seruitium Dei non siste vos exhibete, & confortabimini manu ipsius.

a Sed in pavimento illius ædificij tres alias imagines vidi, quarum vna præfatis columnis accliuſ erat, & reliquæ duæ ante ipsam sibi collaterales stabant, ite omnes ad columnam humanitatis saluatoris, & ad præfatam turrim dirigentes. Quæ autem ipsis columnis accliuſ erat, tantæ latitudinis apparuit, vt latitudo quinque hominum sibi altantium notari potest, tantæ autem proceritatis, vt longitudinem eius perfecte

discernere non valerem, ita etiam quod per omne hoc ædificium prospiceret. Magnum etiam caput & claros oculos habens acutissime in cælum aspiciebat, tota candida & perlucida existens vt serenissima nubes est. Aliam autem formam hominis in ea nullam confexi. Et per totum ædificium ad omnes reliquas virtutes clamauit, dicens: Omnes, strenue fergamus, iustitia. quia Lucifer tenebras suas per omnem mundum diffundit. Aedificemus turres & confirmemus eas cælestibus propugnaculis: quoniam diabolus aduersarius & impugnator est electorum Dei. Qui vt primitus plurimum voluit & tentauit in sua claritate, sic etiam nunc plurimum vult & tentat in sua tenebrositate. Nam malitiam & nequitiam suam fufflando & spargendo dilatat, nec ab hoc cessare vult. Aduersum hæc nos cælestes milites sumus positi in malitia & nequitia sua illum superare, alioquin homines præ illius impugnatione non poterunt in mundo saluari. Et vt ipse in primo ortu suo repugnare tentauit diuinitati, sic etiam imitator eius Antichristus in nouissimo tempore resistere tentabit incarnationi Domini. Lucifer cecidit in initio temporum, & Antichristus corruet in fine eorum. Tunc quis Deus verus sit cognoscetur, & quis sit qui nunquam cecidit videbitur. Vt autem Lucifer sectatores habuit damones, qui eum ab altitudine cæli sicuti sunt in cælum damnationis, sic & adhuc habet homines in terra qui eam sequuntur ad interitum perditionis. Sed nos virtutes positæ sumus contra altutias & exufflationes eius quas emittit in modum ad absorbendas animas, ita quod omnes artes eius ad nihilum per nos in annuibus iustorum redigantur, quatenus ex omni parte confusus appareat. Vnde & per nos Deus agnosceretur, quia non debet occultari sed manifestari, quoniam iustus est in omnibus. Prior autem illarum quæ ante hanc imaginem sibi collaterales stabant, armata videbatur, galea scilicet, lorica, ocreis, ac ferreis chirothecis induta, tenens etiam euaginatam gladium dextra, hastam autem sinistra. Et sub pedibus suis horribilem draconem conspuens, os illius ferro hasta transferebat, ita vt ipse inmundis fumas spumas euomeret. Sed & gladium quem tenebat, quasi ad feriendum fortiter vibrabat. Et dixit: Fortissime Deus quis potest tibi resistere & tibi repugnare? Hoc non potest serpens antiquus, draco ille diabolus. Vnde & ego tuo auxilio, illi repugnare volo, ita vt nullus mihi præualeat aut me deiciat, nec fortis nec debilis, nec princeps nec abiectus, nec nobilis nec ignobilis, nec diues nec pauper. Ego vt fortissima calybs esse volo, omnia arma ad bella Dei apta faciens inuictissima, in quibus tum acies acutissima, quoniam nullus perferingere poterit in te fortissimo Deo, per quem etiam tui exi ad eliciendum diabolum. Vnde & fragilitati hominum semper certissimum ero refugium, dans mollitici ipsorum incidentem gladium ad te defendendum. O miserantisime & piissime Deus, adiuua contritos corde.

Sapientia

Fortius

3 Altera vero imago triceps apparebat, ita vt in naturali loco capitis, & in vtroque humero suo caput appareret, medio tamen alia duo aliquantulum supereminente. Sed & ipsum medium & quod à dextris eius erat, tanto fulgore radiabant, vt claritas ipsorum visum meum reuerberaret. Ita quod vtrum virilem an muliebrem formam haberent, perfecte considerare non valerè: illo autem quod à sinistris apparebat aliquantulum obscuro, & muliebri consuetudine, candido velamine velato. Tunica vero ex albo serico illa imago induta fuerat, & candidissimis calceamentis. Et in pectore suo signum crucis gerebat, circa quod etiam splendor magnus in pectore eius velut aurora fulgens rutilabat. In dextra autem nudum verfabat gladium, quem pectori suo & cruci cum multa deuotione applicabat. Et vidi in fronte medij capitis scriptum, sanctitas: & in fronte dextri, radix boni: & in fronte sinistri, non parcens sibi. Et medium ad alia duo aspiciens, dicebat: Prior de sancta humilitate in ipsa nata sum, vt infans nascitur in matre. Per ipsam etiam educata & confortata sum, vt per nutricem puer enutritur ad fortitudinē. Mater mea humilitas vincit & superat omnia contraria, quæ aliis etiam intolerabilia sunt.

Sanctitas

4 Et caput quod ad dexteram eius erat respiciens ad caput principale ait: Ego in primo ortu radico in monte excelsi culminis, qui Deus est. Erideo o sanctitas vt stare possis, oportet vt adhæream visceribus tuis.

5 Quod autem ad læuam ipsius stabat etiam ad ipsum principale caput suum aspiciens, dicebat: O vx, o vx, o vx, quomodo tam rigida & inflexibilis sum, quod me tā difficile superare possum o sanctitas ad ruum auxilium? quia sine me stare non poteris si fugero. Ach, ach, ach bonum negligenti: quia me tam oportet inquietissimam spinam eradicare, quæ me pungendo conatur ad perditionē impellere, si eam non eruco antequam in me tota defigatur, & antequam veluti in putrido cadauere in me confouear. O sanctitas vt libere persequerare possim in te, rapacissimum diaboli laqueum deuitare volo, & eum dirumpere in vero Deo.

6 Et iterum qui sedebat in throno vt supra, hæc mihi manifestauit dicens: Incarnato Dei filio, vocatio noui populi per doctrinam ipsius in Spiritu sancto ad saluationem subleuata surgens confortatione fortium hominum in exhortatione beatarum virtutum munita aduersus immanissimum hostem, cui nullus hominum resistere valet nisi gratia Dei adiutus, ita se inexpugnabilem Dei adiutorio exhibet vt nulla arte insidiarum eius euelli aut deleri possit à Deo. Vnde & turris hæc quam vides vltra præfatam columnam humanitatis saluatoris præfiguratur Ecclesiam, quæ filij mei incarnatione completa, noua constructio in omni bono opere exorta est, in fortitudine & altitudine celestium actuum, vt munitissima turris ad resistendum iniquitati opposita diabolo.

7 Quapropter & lucidissimi splendoris est prædicto lapideo muro meridianæ plagæ ipsius ædificijta impolita vt & intra & extra ipsum ædificium

videri possit, quia serenissima luce humanitatis filij Dei illustrata, viuentes lapides per calorem Spiritus sancti hoc modo successos, in diuino opere habet, vt & interiori scientiæ scripturarum celestis intellectus ac exteriori stultitiæ sæcularium rerum ac fidelibus & infidelibus in ædificatione illa quam summus pater per vnigenitum suum operatur aperte demonstraretur.

8 Et latitudinis quidem vbique in interiori parte circuitus sui, quinque cubitorum est, quoniam amplitudinem omnis intime inspectionis & intentionem totius continuę meditationis per quinque sensus sui ornatus in infusione Spiritus sancti, cum omnibus virtutibus illis quas verus Agnus ei manifestat, ad honorem eiusdem Agni videlicet sponsi sui remittit.

Latitudo

quinque

cubitorum.

9 Tantæ autem altitudinis apparet, vt eam discernere nequeas, quia maior altitudo & profunditas diuinæ sapientię & scientię in ecclesiastico opere est, quam cor humanum fragile & mortale perferuari possit sua æstimatione.

Altitudo.

10 Sed quod inter turrim istam & columnam humanitatis saluatoris fundamentum solummodo est positum muro nondum desuper ædificato, sed tantum interruptus & vacuus locus apparet, longitudinis cubiti vnus, vt tibi etiam supra præmonstratum est, hoc est quod de Ecclesia in dispositione filio meo adiuncta, magnum adhuc præconium in scientia Dei quali in firmo fundamento occultatum manet, quod nondum in completo opere perfectionis propalatum respender, sed sine apertione in humanis cordibus latet: longitudinis tamen vnus cubiti, quoniam sensus hominum in potestate vnus veri & omnipotentis Deitunt: ita quod etiam homo in scientia boni & mali per intellectum suum potest capere quod sibi vtilius sit, vt & tibi aperta ostensione supra manifestatum est. Et quod turris hæc nondum est ad plenum ædificata, multa tamen solertia, & velocitate per plurimos operarios assidue constructur, hoc est quod eadem Ecclesia ad cursum & ad statum illum nondum peruenit, ad quem peruentura est, quamuis multa solitudine & industria per celeritatem temporum labentium, in transeuntibus & superuenientibus filiis suis quotidie sine dilatione ad effectum decoris sui properare non cesset.

Fundam.

turræ inter

columnam.

11 Habet tamen in circuitu summitatis suæ septem ptem propugnacula, mira fortitudine constructa, quoniam circumdata est in celsitudine celestium operum septem inexpugnabilibus donis sancti Spiritus: quæ tante virtutis existunt, vt nullus aduersarius ea possit destruere vel per altitudinem mentis suæ ad ea superbe valeat pertinere.

Septem

propugnacula.

12 Quod autem ab interiore parte prædicti ædificij vides quasi scalam vlque ad cacumen turris illius erectam, hoc est quod in opere illo quod lupernus Pater in diuino consilio per filium suum operatus est, multi in vnianimate gradus florent in simplicitate constitutionis Ecclesiasticæ processionalis, scilicet ad altitudinem celestium secretorum pertinentes, in quibus Ecclesia confortata

Scala.

& ro-

& robotata est confilist. Et ab imo vsque ad summum in gradibus eius quedam multitudo hominum stat, quia à primis temporibus de psonationis Ecclesie vsque ad nuptiale tempus illud, cum ipsa aperte cum sponso suo in pleno muro filiorum suorum gaudebit, in gradibus constitutionis præceptorum Dei: cum quibus ipsa edificata est lucebunt apostolica luminaria, eam à tenebris infidelitatis sua tuitione defendens.

Facies & vestimenta

13 Vnde etiam igneas facies & alba vestimenta sed nigra calceamenta habent, quoniam in intellectu sensu eorum, id est apostolicorum rectorum specabilis fides, credere scilicet in vnum Deum per ardorem sancti Spiritus in ipsis quasi facies accensa est: ita quod & per purissimam claritatem in vesle bonorum operum coram Deo & sæculo resplenderunt, nigris tamen indumentis pedum apparentibus, quia itinera infidelitatis & sordis multiplicitum scelorum quodulorum populorum pertransierunt, quos suo exemplo ad viam iustitie (quamuis multa difficultate) tamen conuercentes perduxerunt.

Schema, figura, splendor.

14 Sed quod inter eos aliqui similis quidẽ schematicis, sed maioris steturæ & splendoris apparent, hoc est quod inter eosdem Ecclesiasticos defensores, primi fundatores ipsius Ecclesie sunt, qui eam primum post filium De sui prædicatione edificantes eundem quidem tenorem habet quem & æquales eorum qui eos præpue imitati noscuntur: quoniam secundum hoc ut illi præcesserunt, sic illi subsecuti sunt: eis tamen forma præstantes, quia ipsi alium nullum prædecessorem habebant, à quo exemplum nouæ gratiæ traherent præter filium Dei, ab cuius ore verbum vitæ audierunt: atque eos claritate præcellentes, quoniam fulgorem incarnationis eius præceteris præsentia alter viderunt. Qui & ipsam turrim multa diligentia inueniunt, quia sponse Dei in amore dno, siue per ætatis sollicitudine adesse nõ cessant, ut in robore suo perfecte cõsistat ut scriptum est: *Sicut turris David collis cuius edificata est cõ propugnaculis. Mille clipei p̄dēt ex ea, omnis armaturā fortis.*

15 Hoc tale est. Ut incarnatio filij summi rectoris, fortissimi scilicet leonis ex virginea floriditate veniens fortissimum instrumentum nouæ gratiæ posita est, sic fortitudo fidei tue o noua sponsa, incorrupta durans, certissimum munimen fidelis populi constituta est. Quomodo? Fortissimi viribus suis affluit & adherent omnes munitiones filiorum tuorum, qui nutriendi sunt noua illustratione riuulorum è viuo & purissimo fonte stillantium: quos habes in hac fortitudinis coniunctione, ut collum reliquo corpori coniunctum est: ita ut nec destrui nec dissipari possis, sicut nec victoriola instrumenta veri David poterant se perari. Quomodo? virtus Christi Iesu filij Dei fortissima turris est, in qua victoriosissimæ militiæ fidelium inuictissimam probatione exercentur, quibus nullus aduersarius se præualere gloriabitur: quia in se Christum verum Deum & hominem continent, per quem in secunda regeneratione omnis compago filiorum tuorum in salutem decentissime protenditur. vnde & illa purissima incarnatio à prophetis prædicta, & præ-

ciosisimis lapidibus virtutis adornata cum propugnaculis apostolicæ doctrinæ, id est cum plantatoribus iustitie veri luminis in vniuersum orbem ad salutem credentium propalata est: ut hæc parabola demonstrat: Dominus quidam urbem marmoream habens in quam magna voce intonuit, plurimis celaturis muros eius interius celauit: ex quibus acutissimam limationem impolitorum lapidum spirauit. Quo facto, idem dominus in vnicuique verbo suo aquas circumdedit, ut sua effusione equalitatem facerent supra montes. Et hoc etiam peracto ignem ignis similiter ad monuit, ut parua tabernacula pararet. Quo etiam adimpleto, eadem tabernacula ita in altum profecerunt, ut urbem illam celeri profectu suo excellenter altitudine.

16 Hoc tale est. Dominus iste est quẽ nunquam præcessit alius dominatione, sed ipse solus super omnia & in omnibus est, quia nihil ante eum, nec post eum inuentum est, ac ideo Dominus omnium est. Hic nobilem urbem chorum scilicet prophetarum, aduersus rabiem secularium tempestatum fortem & onstantem in sua potestate habuit, quoniam infusione Spiritus sancti repleti erant, cum in eos idem Dominus voce magna intonuit ita quod in eis inspirationem illam suscitauit, quæ mysteria eius obsecris verbis protulerunt, ut primum sonus audiretur cum nondum verbum cognoscitur, sonum tamen prophetiæ eorum, vero verbo filio scilicet Dei incarnato subsequẽ. Qui Dominus multiplices celaturas in cordibus eorum non fecit, cum intellectum ipsorum multiplici spiritu sapientia infudit, ita quod in spiritali sensu profunda Dei tam præsentis quam futuræ videlicet sæculi prophetauerunt, per quem efficacissimos sermones contra contrarios mores hominum protulerunt: quibus durissima corda Iudaorum ad lenitatem & pietatem & salutem actum prouocauerunt. Sed incarnato verbo Dei, celestis Pater in eodem filio suo iouens Apostolis (qui homines excellentes legere erant de communi populo ut purissimi rituli eliguntur) de ceteris aquis fluentibus in plano dicebat, ut inundatione veræ fidei effluerent in orbem terrarum, deprimente & contereutes magnum schisma contempts, suffatus superbiæ & exaltationis cultu: & idolorum, ut homines verum Deum cognoscendo defererent infidelitatem suam in prædicatione illorum. Qui fide in populi roborata, idem prouisor vniuersorum ignitas mentes electorum suorum, qui accensi fuerant de ignitis cordibus illorum quos Spiritus sanctus in igneis linguis adueniens tetigerat, suauiter etiam in Spiritu sancto admonuit, ut contemptores mundo effecti in contemplatione celestis vitæ, paruult & pauperes spiritu esse non abnuerent: sed ut per hæc parua habitacula humilitatis, sibi supernas diuitias compararent. Quæ humilitatis opera dum contemptores caducorum in excelsio studio subtilissima præcepta Dei semper ruminant sicut imitantur, ut martyres, virgines & reliqui similitiporum abiectiores, ita in hac sui contritione ad amorem cœlestium ascenderunt, ut etiam agricolas in vinea veteris testamenti laborantes in

velocitate bonorum studiorum suorum superarent, dum semetipfos quasi pro nihilo habentes toto desiderio ad aeterna anhelarent. Vnde & mille clypei multae perfectae videlicet defensiones perfectae fidei noua gratia, pendunt a filio Dei, dum primi pastores Ecclesiae exemplum ab ipso trahentes & ob ipsam supernorum semetipfos concutantes, Catholicam fidem sanguinis sui effusione roboratam, ab ignitis iaculis diaboli (quae vulnerant animas hominum) protegunt: quis multiplices virtutes armaturae celestis militum in ceteris electis subsequentes, etiam in hoc seculo amoris Dei quod equuntur. Quomodo? Quia antiquus serpens, cum hominibus pessimum fecerat contemptus Dei infusus, idcirco & ipse diabolus odore omnium bonorum calitatis se facit & continentiae, ne iustitiae preceptum Dei, nec non societas Christi, lupum eius fuisse atque contemptus totius mundi durissimum in his fidei contrariis celestibus iaculis trahiatur, ita quod ab eius ciuitate Dei, consiliis & concubitu in aperta luce damnationis parte a fidelibus abhorreatur.

17. Quod autem in septentrionali plagis eius quod dicitur vias mundi & homines qui de semine Adae procedunt, inter praedictum lucem tunc non in speculatio est, tunc ipsius adiutor & iacob ut erat inquit ad redire in throno protenditur decurrentes, hoc est quod in circuitibus denderis quae respicientia ad infirmitatem vertitur in terrenis secularium cupiditatum mundas & mundiales homines de culpa primi parentis positi sunt, ex alia parte seculi boe & multi ipsi in opus, ut ad opus Dei per bonum accedant, & malum effugiant, & ex altera potestatem Dei illis ostendit, & seculi maiestate eius efficiant, & omnia facta sua de seculi ex parte non dubitent.

18. Vnde & multi adueniunt ipsi inter terram praedictam, vnde inanis dei & coluina diuinitatis vestibus suis per praefatum mundum speculatiua scientia intrando & exiundo transiunt, vnde hoc & illud de funditur, quia multum diuinum opus veteri flamenco & vno exordio adiuuati & praedicantes, ipsi in per speculatiua scientiam tunc & carnalibus denderis intrant, multiq; voluptates suas sequentes illud in malis concupiscentiis suis ibidem exeunt: ita quod in voluntate sua siue ad bonum siue ad malum, in velocitate nubium, id est in motione cogitationum suarum se huc & illuc relaxando deducunt. Sed quod si qui ipsi adificium intrant, candidissima veste induuntur, hoc est quod si qui opus Dei bona voluntate agreduntur, purissima & lucidissima veste vere fidei vel Deum conuolant per misericordiam ipsius vestiuntur. Quomodo autem de suauitate & lenitate eiusdem vestis gaudio magno exultantes, eam retinent, quia contentos & humiliter spiritu, habuit dulcissima & lenissima Catholica fides, ac persasi interiore liquore sanctitatis, semper interioribus oculis laetantur in celestibus, ea deuotissime adimplentes retinentes quae ipsis Spiritus sanctus inspirat. Alij autem quasi de grauedine & difficultate eius ridentes effecti, illam exuere volunt, quoniam veluti grauisimo onere grauari & quasi dif-

ficillima via impediti, inquietissima & amarissima consuetudine illicitae voluptatis se intrinsecus dilanantes & macerantes, fidem in operibus suis abdicere conantur, nec diuinis praecceptis se commoueri patiuntur. Quos benigne virtus hanc quam scientiam Dei nominat laudat, sapienter & optime, & inculque eorum dicit vera admonitionis suae praedictum est, quia altissimus Deus praeficiens molliori corda durorum lapidum in hominibus, flectit se in misericordia tua ad eos (vtriusque sensum est) frequenter commonens illos ut intra se gementes & fientes ipsum orent quatenus eos liberet de importunitate nequitiae suae quae diabolica suasionis perfusi sunt: ita ut in hac poenitentia possint reuerti ad intellectum bonae voluntatis, recordantes vestis innocentiae quam suscepunt in regeneratione spiritus & aquae. Sed ut vides quod quidam eorum his verbis castigati quamuis idem indumentum ipsis difficile videatur, illud tamen cum multis fidei retinent, hoc est quod ipsi inspiratione Spiritus sancti admoniti in fide quam suis ipsi quasi gratiam & diuitem meritis suis vnam arripiunt, sed eam quiescent multo labore tamen non desperantes nec tardior tentes tandem perficiunt. Quidam vero eadem verba substantiantes, vellent quae ipsam furiose exuentes abiciunt, ad nundum redeunt ut de venerunt, multiq; percutientes, multa inutilia secularium viciis in discunt ibi sunt qui legem Dei & iustitiam eius de nudi habentes, fidei Catholica in vanitatibus errorum suorum se denudant, eam abnegantes in operibus malis quae pertinent ad mortem, & ad mundi huius vanitates se declinant, quas prius recte dimiserant, ac libidinosa facta in actibus peruersis succedentes in determentum gustum seculi inducunt, atque cum diabolis irritabilibus secundum deceptionem illius peruerunt. Quorum alij in idem adificium tandem reuersi, vestem quam abiecerant iterum tollentes sibi induunt, quia isti ad opus diuinum de via erroris sui redeunt veniunt, & schisma diaboli quod secundum voluntatem illius acceperant abiecientes, habitum vere fidei quem in baptismo suscepunt & quem ipsi in erroribus suis verum Deum deridentes abiecerant, iterum puro & simplici corde consistentes resumunt. Alij autem reuerti nolentes, ea denudati in mundum ignominiose remanent quoniam ipsi ad Deum pura poenitentia redire contemnent velle innocentiae spoliantur & idcirco nudi a bono fidelium operum, sed pleni malo vitiorum diabolicarum artium, in nequitiis mundialium vanitatum cum inaximi confusione tam praesentis saeculi quam futuri vitam vsque ad mortem impoentes deducunt.

19. Sed quod vides quomodo quidam sordidissimi & ingerrimi quasi per insaniam excitati ab aequilone venientes in ipsum adificium irrumpunt, inique praefatum bacchando inuadentes, in eam vel serpentes sibilant, hoc est quod quidam scelerati homines sub mobili calore laxi temporis, sordentes per nigredinem diabolice aspectus omnis Deum aspiciunt, nec causam illam quam desiderant per dominum sancti Spiritus quaerunt, sed diabolica arte afflati & in-

Adversus
e. 101
140

Quia autem
quidam
ad periculum
irruunt.

& incitati atque à parte damnationis miseri callidè arte diuinum opus intrant, ac furtim subtrahendo & palam rapiendo atque in insaniam bacchando temere per nefandissimam pecuniam horribilis diabolice nigredinis, constituta à Deo officia deglutiunt & Ecclesiam hoc modo per insanum furorem conturbantes, in eam sibilos deceptionis antiqui serpentis dant. Quomodo? Diabolica astutia tamdiu incautos homines afflat donec eos secundum voluntatem suam per mortiferam emptionem exuperat, hoc sibilò iactantia Ecclesiam contaminantes dum sic furantur potestates quæ mea ordinatione constitutæ sunt. Qui quoniam hæc faciunt, à conspectu meo impenitentes proiecti sunt: nec in his factis eos scio: quia ea per se & non per me adepti sunt: vt Osee seruus meus ostendit dicens: *Ipsi regnauerunt sed non ex me, principes existerunt & non cognoui. Argentum suum & aurum suum fecerunt sibi idola vt intrerent.* Hoc tale est. Homines voluntatem suam sequentes, computant & constituunt in seipsum quicquid eorum proprius appetitus deliberat. Quid hoc? Concupiscens videlicet concupiscentia eorum quæ in ipsi est, suadet vt dominentur hominibus furtiuo & rapto honore, non postulo nec sumptu, nec constituto ex me: quod tamen aliquando ita fieri permitto, vt iudicialis pœna superueniat eis ob proprias voluntates eorum, quia me in hoc non quaesierunt. Et quid hoc eis prodest? Quia in hoc non viriditatem, sed ariditatem habent; & quoniam hoc non plantatur sed inutilis herba nascitur in eis absque trunco. Infructifera enim herba de terra facile nascuntur per se, fructifera autem se nuntiant & plantantur magno labore. Sic permittit quod aliquando terrenum desiderium hominis, sine radice in malo facile floreant, plantationem boni non quaerens, quia viriditatem ætatis non habet: permittens etiam quod aliquando rectum desiderium eius bene radicatum in bono, fructum per multas miseria afferat, rigationem sancti tatis amans, quoniam asperitate hyemis caret. Vnde etiam sæpe viles homines præcellunt in principatu communem & vtilem populum, vt inutilis herba aliquando excelsiores sunt vilibus, ipsis tantum positis in propriis desideriis suis non mea plantatione, aut tactu cognitionis domi mei, aut ordinationis meæ radicatis: sed hoc iusto iudicio permittit fieri, quia illud à me non quaesierunt, sed intra seipsum constituerunt: vnde & mihi super hoc in iudicio meo respondebant. Nam & felicitatem optimæ doctrinæ quam in animo suo ab omni indignitate infidelitatis deberent examinare vt argutum purgatur à cuncta fallitate, & vtilitatem profundissimæ sapientiæ quam in voluntate sua deberent ordinare splendidissima fide, semper videntes quomodo Deus colendus, venerandus, & confidendus sit, faciunt sibi in contrarietatem vanitatis. Quomodo? Ipsi incuruant eam ad maximam infelicitatem, intellectum suum quem à Deo habent inlatabilibus concupiscentiis carnis suæ offerentes, quasi fortens & putida ipsa caro eorum Deus sit, nolentes oculos suos erigere ad Deum qui formauit illos, sed voluntatem

sua pro Deo habentes: quoniam secundum hoc viuunt, vt in seipsis ordinant & constituunt. Hoc autem ideo non faciunt, vt agrum illum qui gignit cibum vitæ æternæ possideant, sed vt abint ab eo & impenitentes in perpetuum intereant: quoniam ille quem pro Deo colunt mortuus est, sicut & ipsi mortui sunt, videlicet tam venditores quam emptores spiritualium, hoc esse desiderantes quod à me non quaesierunt. Nam qui potestatem per vesanam concupiscentiam inuadit, ita quod rationabile donum Spiritus sancti venale facit, quomodo posset ex tali venditione saluari? quia homo qui substantiam suam alienis vendit, ea non debet amplius vt. Et quomodo deberet etiā mercator ille vti emptæ saluatione quam à Deo volebat recipere, sed festinauit eam ad ipsam pecuniam, quam tamen vt adipisceretur recto iudicio suo Deus fieri permittit? Nam quibusdam Deus indignatus illud eos furari permittit, pro quo tamen occulto iudicio in presenti eos punit, & non in futuro, vt secundum quod in obliuione Spiritus sancti amauerunt, in seipsis confundantur: ita quod per confusionem hanc ad hoc perduntur vt ad Deum in penitentia reuertantur, vnde & hac peracta remissionem in futuro consequuntur. Quosdam autem in hoc futuro, non in presenti eos crucians, sed iusta ex causa in futurum differens, quia voluntatem suam pro Deo habent, quapropter & ipse eis in futuro ostendit, quid voluntas eorum ipsis in amarissimis cruciatibus proliet. Sed & alios tam in presenti quam in futuro punit: quoniam clarus eorum intellectus in ipsis vitem ac contemptibilem sua sponte se facit, mitans diabolium in malis suis. Alios quoque ad hoc peruenire permittit, vt ipsi malum in penitentia eorum confundatur, cum se pro perpetrata iniustitia acriter punientes, illam quasi putridum cadauer abiiciunt. Quibusdam vero ne hoc adipiscantur, misericorditer resistit, quia si ad illud pretingerent, pœnas gehennales non effugerent in eis tortiter cruciari crederentur. Quicunque autem prostituerit aut sibi vsurpauerit cathedram potestatis in consilio patris sui qui peccata est, quoniam ipsa pater illius efficitur in mercatu, ipsi perditionem acquirunt ab illa dignitate, & ille qui dedit & qui accepit abiiciendus est: quia si homini pecus luum furtim ablatum est, & alij venundatum fuerit, ille cui ablatum est, repetitum cum omni iure repetit, qui vero vendidit aut qui emit, absque contradictione uterque dimittet illud. Sic & dignitas potestatis quæ secundum iustitiam meam debet considerari, si per aliquem furtiuo munere diripitur, & in alios peruersè dilipatur, à me cum districto iudicio requiritur: ac propterea ille qui eam in mercatu posuit, vel qui eam indigne comparauit, vtilitate illius iusto iudicio uterque carebit, quia templum nomini meo consecratum, doctum rapina fecerunt. Quomodo? Sapientiam & consilium quod à me in corde suo habuerunt, sua sententia in forum posuerunt, sibi ex hoc pecuniam iniquitatis in aliorum perditione recipientes. Quapropter mercatum illum in amara penitentia abiicient, vel mihi inde in igne diuini ardoris respondebunt.

bunt. Nam qui viuentem dignitatem quam spiritus in spiritualibus apicibus viuificat, mortuo pretio comparans ad factorem scaturientis putredinis perducere conatur, ex ipsa præsumptionis peruersitate (nisi citius poeniteat) in perditionem detrudetur: ut accensus in Spiritu sancto delictor erroris relinquentisque omnia filius columbæ Petrus transiit turbini qui in tenerima nigredine lucē volebat absorbere dicit: *Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri. Non est enim tibi pars neque fors in sermone isto. Cor enim tuum non est rectum coram Deo.*

20. Hoc tale est. Pecunia fallacis confidentiæ tuæ quam habes in aliena re vt dominum, ipsa autem te habens vt mancipium immo vt nihilum, sit tibi in perditione gehennalis ignis, si hoc donum quod ignei Spiritus sancti est, per nefas pecuniæ comparatum, impenitens retinearis: quoniam in transitoria scientia animæ tuæ accensionem ipsius acutissimi inspektoris, fallaciter existimasti pecunia possideri, quam diffusius te posse habere dono Dei. Si autem ob causam hanc poenitueris, illud quod emisisti dimittes, pecuniamq. quam pro ipso dedisti sic perditam lenies: quia quod æternum est, cum luto inercari voluisti ab illo, qui te formauit ex limo. Sed te in illa emptione durante, non habebis partem lucis in confortio supernorum Angelorum: quoniam in sermone lingue tue rapacitatem cordis tui protulisti, aliud concupiscens quam ciues æternæ claritatis desiderant. Vnde & cor tuum in hac peruersitate coram Deo iniustum est, hoc volens habere per emptionem pecuniæ, quod gratis à Deo donandum est. Itaque desertores huius diuini pacti, quia illud querere debent gratuito donos spiritus sancti & non faciunt, iusto iudicio per me vanis simulacris comparantur: quoniam vt illa opus manuum existentia à veritatis confortio sunt vacua, sed tamen ab infidelibus pro Deo coluntur: sic & isti per contrarietatem terrenorum munerum illuminatione Spiritus sancti carentes, fallaces magistri efficiuntur, non electi in suspitio animæ suæ veluti officio illo sint indigni, sed in flagrante superbia illud ab hominibus accipientes voluntatem meam in hoc non considerantes. Quapropter nescio vnde sint illi & quasi alieni sunt à me, quia ob hanc iniustitiam suam si sic perleuerauerint, à me proiecti sunt. Si autem ex toto corde poenituerint, eos suscipiens gaudium super ipsos facit Angelorum.

21 Sed quamuis iniuste agant qui peruerso ardore has dignitates desiderant, nec eis consentiendum sit qui eas sua nequitia inuadere nituntur vt dictum est, ipsa tamen regimina bona ad utilitatem hominum à Deo bene disposita sunt, nec eis superbe & pertinaciter resistendum est, sed potius in amore meo obediendum. Vnde nullus fidelium qui Deo vult digne obtemperare opponat se magisterio sibi prædicanti, quoniam illud imitatur honorem Dei, custodiens & pascens oues ipsius, vt honor ipsarum ouium non dissipetur in alienum qui fur & latro est: quia vt nullus debet repugnare Deo, sic nemo debet insipienter resistere magisterio suo. Ergo omnis homo viuens in anima &

corpore altioribus se dignitatibus, siue corporales siue spirituales iustitias retineant, subiectus eis debet obedire vt in timore magisterij earum dirigitur constituta lex hominum, ne ipsi deuantes in indisciplina libertate voluntatis suæ sibi ipsis legem ponant secundum quod voluerint, sic errantes in via Domini: quia ne errent, propter hoc potestas à Deo est. Quomodo? Inspiratione Spiritus sancti regimina hominum disposita sunt, vt per ipsa discant homines timere Dominum. Quæ si illi secundum libitum suum in contrarietatem peruerterint, non tamen sic in voluntate Dei est, sed in secreta permissione eius vt iusto iudicio concupiscentia illorum in peruerso ardore ad detrimentum sui compleatur. Ergo dignitates potestatum inspiratæ à Deo ad utilitatem hominum ob magnam necessitatem eorum ab ipso iuste ordinatæ sunt, ne plebs Dei more pecudum sine regimine viuens, per deuiam quæque instabilitatis suæ incederet. Vnde quæ ipsis repugnat, nolens per impulsum superbiæ eis in humilitatis subiectione vt iustum est obedire, non hominibus contradicit, sed mihi creatori qui cuncta iuste dispono se pertinaciter secundum transgressionem Adæ opponitur, propter hanc rebellionem tenebras damnationis sibi accumulans, sicut & ille de gaudio in ærumnas expulsus est: non autem ille qui peruersæ nequitie hominum in zelo meo in humilitate incedens non consentit, quia is iustitiam iustitia Dei potius augeat quam minuat, si hoc congruenter & opportune fecerit, sed is qui ipsas dignitates per elatam superbiæ indecenter opprimere voluerit, quoniam illæ mea dispositione ad utilitatem viuentium vt prædictum est propagatæ sunt. Et qui contra eas superbe calcitrat, inspirationi meæ repugnat: quamuis aliqui insania ignorantie suæ timorem meum non inspicientes, cum dem dignitatibus in iniquitate voluntatis suæ diuinum præceptum præuaricantes se ingerant: quod iusto iudicio ita fieri permitto vt deiderant ipsi, per æquissimam examinationem ex hoc in graui poenitentia aut in igne gehennæ responderi.

22 Sed vt vides quod ex his quidam ab hac stultitia cessantes mundi effecti sunt, aliis in eadem nequitia & torde sua perleuerantibus, hoc est quod ex eis aliqui per inspirationem diuinam à peruersitate sua relapscentes, per puram & veram poenitentiam mundari & saluari merentur, aliis obduratis & impoentibus in eadem calliditate sua & immunditia vsque ad finem vite suæ permanentibus, atque ita suffocatis miserabiliter & crudeliter in tormentis dire mortis morientibus.

23 Quod autem intra prædictum edificium conspicis versus prælatam turrem Ecclesiæ, quali septem albi coloris marmoreas columnas in miram rotunditatem tornatas, stantes, hoc est quod in opere omnipotentis Patris ad munimentum & ad decorem nouæ sponstæ, Spiritus sanctus inspirationis suæ septem candidissima sustentacula omnem aduersitatem tempestatum sua fortitudine abstergentia declarat, summam potestatem nec initium nec finem in rotunditate æternitatis habentē manifestauit. Quæ sunt altitudinis septem cubitorum, quia

Qui mundi effecti,

Septem marmoreas columnas.

quia omnem fortitudinem & altitudinem totius humani intellectus illa dona excedentia, eum qui cuncta creauit purissima fide colendum demonstrant. Et in summitate sua quasi ferreum & rotundum habent tabulatum, decenter aliquantulum in altitudinem sursum erectum, quoniam in excellentia suæ claritatis inuincibilem & incomprehensibilem diuinitatis potestatem designant, tegentem & sustentantem illos elegantissimam relicturam suam in cœlestibus, qui se hic per dona sancti Spiritus separauerint à carnalibus voluptatibus.

Imago in cacumine 24. Quod autem in cacumine eiusdem tabulati vides quasi pulcherrimam imaginem stantem, hoc est quod virtus hæc in altissimo Patre ante omnem creaturam fuit, ordinans in concilio eius quæque instrumenta creaturarum quæ in cœlo & in terra condita sunt, ipsa scilicet magnus ornatus fulgens in Deo, latissimusque gradus graduum cœtarum virtutum exillens in ipso, eique dulcissima amplexione inardentis amoris coniuncta tripudio. Quæ ad homines in mundum aspicit, quoniam illos qui eam sequi voluerint sua protectione semper regit & custodit: eos valde diligens, quia constant in ipsa. Nam imago illa sapientiam Dei designat, quia omnia per ipsam à Deo creata sunt & reguntur: cuius caput veluti fulgur tanto nitore radat, ut illud ad plenum non possis considerare, quoniam diuinitas terribilis & blanda omni creaturæ est, omnia videns & considerans, ut oculus hominis ea diiudicat quæ sibi fuerint apposita, à nullo tamen hominum in profunditate mysterij sui ad finem valens perducere. Vnde & manus ad pectus suum decenter componit, quæ est potestas sapientiæ quam ad se ipsam sapienter restringit, ita quod omne opus suum tali modo dirigit, ut nullus ei in aliquo nec prudentia nec potentia resistere possit: pedibus eius in ipso tabulato tibi ad videndum occurratis, quia profunda eius in corde Patris abscondita nulli hominum patent, soli Deo secreta eius nuda & manifesta. Quod vero circum in modum coronæ multo fulgentem splendore habet in capite, hoc est quod maiestas Dei initio & fine carens incomparabili nitet honore, tanto fulgore diuinitate radiante, ut acies mortalium mentium in ipsa reuerberentur. Sed quod tui aurei coloris induitur, hoc est quod opus sapientiæ quasi in purissimo auro frequenter consideratur. Quapropter & à pectore deorsum vsque ad pedes zona una descendens preciosissimarum gemmarum ornatus, viridis scilicet albi & rubei atque aërei purpureo fulgore interlucet coloris decoratur, quoniam ab exordio mundi cum primum sapientia opus suum in apertam ostensionem dedit, tamque se vsque ad finem sæculorum quasi una via tendit in sanctis & iustis mandatis ornata, videlicet prima plantatione viridis germinis Patriarcharum & Prophetarum, qui ærumnis gemitus laboris sui maximo desiderio filium Dei flagitabant incarnari, & deinde decorata candidissima virginitate in virgine Maria, & postea in robustissima & rubente martyrum fide, ac demum in contemplationis purpurea & lucida charitate, qua Deus

& proximus per calorem sancti Spiritus diligendus est, quod ita ad terminum mundi procedet admonitione illius non cessante, sed semper quamdiu sæculum durat emanante: ut etiam hæc virtus in exhortatione sua declarat ut prædictum est.

25. Sed quod iterum in pavimento ipsius ædificij tres alias imagines vides, hoc est quod hæc virtutes terrena calcantes, & cœlestia in diuino opere sectantes tria instrumenta per quæ Ecclesia in filiis suis æterna petri designant, nutrimentum scilicet magistrorum & pugnantium fidelium aduersus diabolum, ac reuersionem eorum de consensu vitiorum: quarum una præfatis columnis acclivis est, quia Ecclesiastici doctores per donum sancti Spiritus imbuti, requiem capiunt ipsius fortitudine: & reliquæ duæ ante ipsam sibi collatae stant, quoniam dilectio Dei & proximi eius exhortatione in istarum coniuncta & lociabilis continetur operatione. Vnde & se omnes ad columnam humanitatis saluatoris & ad præfatam turrim dirigit, quia pari vnanimitate filium Dei verum Deum & verum hominem in Ecclesia deuotissime coli & adorari ostendunt, iustitiam per iustitiam eleuantes, designando videlicet in antiquis sanctis altissimum Deum in incarnatione filij eius saluacionem operatum animarum.

26. Sed hæc imago quæ ipsius columnis acclivis est, præfiguratur iustitiam Dei, quoniam ipsa post sapientiam per Spiritum sanctum in hominibus cum omnibus iustitiis suis operatur: tantæ latitudinis apparens ut latitudo quinque hominum sibi altantium nominari potest, quod est expansio quinque sensuum humanæ capacitatis, cum quibus ipsa in latitudine legis Dei conuersatur, continens & confutrans à Deo instituta præcepta vitæ ipsam diligentibus. Quæ & tantæ proceritatis est, ut longitudinem eius perfecte discernere non valeas, ita etiam quod per omne hoc ædificium prospiciat, quia ipsa in latitudine sua humanum intellectum excellens, sursum tendit ad cœlestia: sic quod etiam in incarnatione saluatoris de cœlo prospexit, cum idem saluator scilicet filius Dei à Patre exiuit, qui vera iustitia existit. Vnde & in omnia Ecclesiastica instrumenta aspectum suum dirigit, quoniam illa per eam fabricantur & continentur, ut altiora propugnacula ad fortissimam turrim per quam constare possint coniunguntur: Quapropter & magnum caput & claros oculos habens, acutissime in cœlum videt, quoniam maxima & summa bonitas iustitiæ lucidissimum visum per incarnationem filium Dei hominibus declarauit: cum ille in humano corpore terrenis ac tenebrosis oculis se manifestauit, cœlestia intuens per redemptionem animarum. Et tota candida & perlucida exilit ut serenissima nubes est, quia ipsa in candore & puritate mentium iustorum hominum habitat, qui omne studium suum ad hoc intendunt, ut iustitia Dei fidelissime subditi sint. Vnde & ipsa nubibus se assimilatur, quoniam in cordibus iustorum gratam sibi habitationem parat. Sed quod aliam formam hominis in ea nulam conspicis, hoc est quod cœlestis & non terrenis manet, secundum quod & tibi declaratum est,

Tres imagines in pavimento

Imago columnæ acclivis

est, videlicet humanis operibus quibus grauantur homines illi non adherentibus : sed quæ ipsos ad iustificationem vite perducunt, quoniam Deus iustus est, vt & ipsa diabolo opposita in opere Dei cæteras virtutes exhortans superius fideliter demonstrat.

Prima i. 27 Imago autem prima illarum quæ ante prædictam imaginem sibi collaterales stant, ostendit fortitudinem : quia post iustitiam Dei surgit fortitudo quasi princeps in conspectu summi regis, recto & sancto opere repugnans in hominibus cunctis infidiis aduersariorum : armata apparens, videlicet virtute omnipotentis Dei, quoniam ipsa fortis in fide fortiter resistit diabolicæ subiectioni. Quapropter & galea, id est superno vigore ad salutem credentium induitur, & lorica, quod est Christianorum lege, quæ per iustitiam quam continet in se nulla sagitta diabolicæ artis aboletur : ac ocreis, scilicet rectis itineribus in doctrina principalium magistrorum frequentatis : atque ferreis chirothecis, quæ sunt fortissima & acutissima opera quæ fideles perficiunt in Christo. Tenet etiam euaginatam gladium dextra, id est in bono opere nudam & apertam in diuina scriptura Dei admonitionem, quam verus Dei filius in mystica significatione denudauit, cum interiorum dulcedinem nuclei in detectione legis ostendit. Hastam autem habens sinistra, qua fiduciam æternorum in hac etiam actione designat infidelibus hominibus se habere, vbi carnalibus concupiscentiis per voluptatem carnis impugnantur. Quod autem sub pedibus suis horribilem draconem conculcat, hoc est quod per viam rectitudinis antiquum & horridum serpentem potestati suæ subigit : os etiam illius ferro hastæ transuerberans ita vt ipse immundissimas spumas euomat, quoniam rictus sordidissimæ & diabolicæ libidinis, in acutissima audacia castitatis transfodiens consumptione ardentis libidinis, qua ille homines polluit ab eo extorquet. Vnde & gladium quem tenet quasi ad feriendum fortiter vibrat, quia Deus penetrabile verbum suum ad interficiendum omnem infidelitatem idolorum & aliorum schismatum quæ incredulitatis sunt, in extensa fortitudine manifestauit : sicut & virtus hæc in admonitione sua manifestat.

*Secunda
collateralium.*

28 Altera vero imago sanctitatem significat, quoniam cum per fortitudinem diabolo repugnatur, sanctitas in hominibus bonis ad ornatum celestis militiæ oritur. Quæ triplex est, quoniam hac trina dignitate ad statum suum perducitur : ita vt in naturali loco capitis & in vtroque humero suo caput appareat, quia iusta & digna actione Deus caput totius veræ exultationis & in prosperis & in aduersis ex quibus vel lætificari vel contristari potest homo, metuendus & venerandus est : medio tamen alia duo aliquid supereminet, quoniam ille qui iudex bonorum & malorum existit, omnia supereminet sua æquitate. Sed quod idem medium & quod à dextris eius est tanto fulgore radiant, vt claritas ipsorum visum tuum reuerberet, ita quod vtrum virilem an muliebrem formam habeant perfecte considerare non valeas, hoc est, quod sanctitas in culmine honoris & in parte pro-

speritatis æternæ dulcedinis, tanto splendore diuinæ gratiæ perfusa consistit, vt profunditas mysterij eius ita intellectum hominum excedat, vt præ grauedine mortalitatis nec libertatē nec subiectionem eius in Christo possit intueri, præterquam quod viget in ipso. Illo autem capite quod à sinistris apparet aliquid tantum obscuro & muliebri consuetudine candido velamine velato, quoniam perfectio hæc quæ se fortiter contrahit ob amorem Dei, in aduersitate illa qua ipsa diabolica infestatione & humano opere impugnatur, quasi anxietatem & sollicitudinem quomodo se diuino auxilio defendat habet, humillima subiectione in albedine & pulchritudine Christiani certaminis se redemptori summo gemitibus fidelium cordium commendans. Quod vero tunica ex albo serico eadem imago induta est, hoc est quod opere lucidissimi & lausissimi studij in quo perfecta sanctitas filium meum imitatur circumamicta apparet, candidissimis etiam calceamentis munita, quia per mortem Christi, in candore regenerationis spiritus & aquæ refugit in mentibus hominum, vt & ipsi mortem eius imitentur. Et in pectore suo signum crucis habet, circa quod etiam splendor magnus in eodem pectore velut aurora fulgens rutilat, quoniam in intentione mentium fidelium illam diligentissime complectentium recordationem Passionis Christi Iesu ruminat. Hæc etiam vbiq; serenissima claritate fidei in eisdem mentibus designans, quod ille qui obediens patri talem in sancta humanitate sua passus est voluntate patris, in pulcherrima aurora solis quæ virgo Maria est sine macula peccati natus aduenerat. Quod autem in dextra nudum gladium tenet, quem pectori suo & eidem cruci cum multa deuotione apponit, hoc est quod bono & sancto opere ostendit, quomodo scripturas per Spiritum sanctum denudatas in recordatione mentis electorum hominum (quia & ipsi passionis redemptoris sui dulcissime recordentur) diligit. Vnde etiam vides in fronte medij capitis scriptum Sanctitas : quia in interiori facie quæ est animæ absque vlla indignatione pudoris cum gaudio vitæ sanctitas cognoscitur : & in fronte dextri, Radix boni, quoniam ipsa palam initium & fundamentum in saluatione sanctitatis est : & in fronte sinistri non parcens sibi, quia sine corpore molliciem & vanitatem carnalium voluptatum abiiciens, semper se in districtione contrahit, ornamenta cæterarum virtutum sibi coniungens vt possit perfici & perdurare contendit. Sed & medium ad alia duo aspiciens & illa ad ipsum, vtilitatem suam adiunice conferunt, quoniam ipsa fortiter in vniuersitate interioris visionis & dilectionis consistentia, ita vt nullum eorum sine adiutorio alterius durare valeat, verba & admonitiones suas ad profectum hominum dirigunt vt dictum est. Qui autem acutas aures interioris intellectus habet, hic in ardente amore speculi mei ad verba hæc anhelet, & ea in conscientia animi sui conscribat.

***

VISIO DECIMA.

ET post hæc in summitate orientalis anguli præmonstrati ædificij, ubi prædictæ duæ partes muri ipsius illa lucida & lapidea videlicet, coniunctæ erant, vidi quasi septem gradus candidissimi marmoris, qui ad lapidem illum magnum super quem præfatus lucidus sedens in throno apparuit, in modum testudinis aduoluti videbantur. Et super illos gradus sedes posita erat, super quam iuuenis quidam sedens virilem & nobilem vultum pallidi tamen coloris, & capillos subnigros vique ad scapulas eius diffusentes habebat, purpurea tunica indutus. Quia capite vique ad umbilicum eius mihi apparuit, sed ab umbilico deorsum obumbratus mihi ad videndum fuerat. Et ipse respiciens in mundum, maxima fortitudine vociferatur ad homines qui in eo erant dicens: O stulti homines qui tepide & turpiter marcescitis in vobis ipsis, nolentes vel oculum vnum aperire ad videndum, quid in bonitate spiritus veltri sitis, sed semper ardetis operari malum quod habet concupiscentia carnis veltræ, recusantes esse in bona conscientia & in recta speculatione animi veltri, quasi intellectum boni & mali non habeatis, nec gloriam hanc vt malum sciatitis deuitare & bonum perficere, audite me filium hominis dicentem ad vos: O homo respice quod esses, dum coagulatione in ventre matris tue fuisti? Etenim tunc inciusus & impotens tui in viuificatione eras. Sed tunc datus est tibi spiritus & mortis ac sensibilitas, vt viuens moueris & te mouens, intelligas fructum utilitatis. Hic enim sentientia boni & mali atque efficaciam operandi vnde excusare te non vales, quin omnia bona ex his habeas in te, ita vt summa inspiratione admonitus, Deum diligas in veritate & iustitia, tibi: resistas in concupiscentia & delectatione in iustitia: ita vt te in his crucies, & hoc modo martyrium meum colas, tibi ipsi in his ardoribus repugnans, crucem meam scilicet in tuo corpore batiulando, id est illicita desideria fugiendo, cum te delectat peccare. Et cur tibi est tanta potestas videlicet vt deuites malum & facias bonum? De scientia enim boni & mali, qua intelligis quod homo es, mihi responsurus es. Sed bonum contemnis, & malum operaris ardens in carnalibus desideriis: quia bonum tibi quasi graue videtur, malum autem in te facile excitatur. Et cum hoc sit, non vis te cõstringere, sed libere peccare. Quid feci quando pro te in cruce passus sum in infirmitate carnis, cum contremui ac angustius sum ego filius hominis? Ob hoc requiro à te aduersum te martyrium quod pateris in voluptate carnis tuæ, & in reliquis perturbationibus ac illicitis desideriis tuis quæ sunt contra voluntatem meam, atque in aliis huiusmodi nequitis quæ hæc subsecuntur in quibus te non potes excusare quin noueris quando bene & male operaris. Sed non abicio copulam collæ legalis coniunctionis, quæ per diuinum consilium constituta est in multiplicationem procreationis filiorum Adæ, ubi

Vis. Hildeg.

hoc in vero desiderio prolis & non in falsa voluptate carnis ab eis sit quibus illud line iniuria licitum est, secundum quod eis in lege diuina præceptum est, scilicet sæculo deditis & non spiritui segregatis. Bonum ergo quod habes à me, diligere debes aduersum te. Cælestis es in spiritu, terrellis in carne. Vnde quæ cælestia sunt debes amare, & quæ terrellia sunt concutere. In opere autem cælestium demonstro tibi supernum premium, in voluntate vero carnis tuæ cum vis perficere quod iniustum est, ibi ostendo tibi martyrium meum & pœnas quas sustinui propter te, ita vt tu in contrariis desideriis tibi ipsi resistas propter amorem passionis meæ. Plurimum intellectum habes in te, plurimus etiam census inde requiretur à te. Multum tibi datum est, multum etiam à te requirendum est. Sed in omnibus his caput & adiutorium tuum sum. Nam superno tactu tactus, si inuocaueris me, responsum audies à me: si suspicaueris ad ianuam, tibi aperietur. In spiritu perspicacissimæ scientiæ quod donatus es, omne quod tibi vtile est, habes in te. Et quoniam hoc est in te, idcirco & oculi mei acutissime perspicientes, considerabant quid inueniant in te. Quapropter de conscientia tua requiro vulnera & doloris cordis tui, in quibus te coërceas, cum teneris te voluntate tua trahi ad peccatum. Et cum ita in eo exarseris vt quod totus liquefactus vix suspirare valeas, ecce tunc inspicio te. Quid tunc facies? Si tunc in hoc labore, vulnerato corde, & madentibus oculis, concussus timore iudicij mei inuocaueris me, & si tunc etiam in hoc clamore perseueraueris vt tibi succurram aduersus nequitias carnis tuæ, & cõtra pugnas malignorum spirituum, faciam omne quod tibi fieri desideras, atque domum habitationis meæ ponam in te. Nunc ergo fili mi respice quanto labore & sudore in agro laboretur antequam semine scaturat, sed postquæ semine lenius sit fuerit dat fructum suum. Ergo attende & considera hæc. Nonne reculo terræ id præstare, vt fructum gignat abique sudore laboris? Sed cum mihi placuerit ipsa fructibus superabundanter ita repletur, vt homines abundantissime sufficientiam habeat, aliquando etiam superabundet: & cum voluero ita eis attenuatur, vt homines aliquando præ nimia fame vix viuant, aliquando etiam multi in illis attenuati deficiant. Secundum modum hunc homines per me positi, scilicet homini illi qui bono corde semen verbi mei voluntarie suscipit, magna dona Spiritus sancti vt bono agro superabundatè tribuo. Ille autem qui aliquando verbum meum recipit, aliquando etiam recipere recusat, est quasi ager qui hoc tempore viret, hoc autem arefcit. Hic homo tamè omnino non perit, quia qui auius famem in anima patiatur, aliquod tamè quantum parum viriditatis habet: sed hic per omnia moritur, qui nulla intentione verba mea recipere expostat, & qui nec admonitione Spiritus sancti, nec doctrina hominum, cor suum villo modo excitare vult ad bonum. Hæc miraris o homo, & scire vis cur hæc ita fiant. Sed vt nec diuinitatem mortali obtutu vales aspicere, sic nec secreta eius mortali sensu poteris capere, nisi quantum in permissione ipsius

n

pius

pius tibi possibile est. Tu autem vacillante animo tuo, huc & illuc versaris. Vnde veluti aqua à calore ardenti camini absorbetur, sic spiritus tuus ab inquietudine stulti animi tui opprimitur: quoniam hæc scire cupis quæ non sunt scienda carni humanæ conceptæ semine humano in peccatis. Leua ergo digitum tuum, & tange nubes. Quid nunc? Sed hoc fieri nō potest, sic nec illud dum hoc scrutaris quod tibi sciendum non est. Sed velut herbæ agros suos comprehendere non valent quia sensu & intellectu carent, nescientes valent neq; ipsi, neq; quid ipsæ sint vel quid operetur fructu suo quamuis impleant & circumdant agros vtilitatis gratia, & veluti culices aut formicæ, aut cætera minima animalia non desiderant dominari super reliqua sibi similia, aut scire frue intelligere v. t. utem vel significationem leonis seu aliorum maiorum animalium, sic nec tu cognoscere poteris quid in scientia Dei sit. Quid tu iecisti vel vbi fuisti, quādo cælum & terra creata sunt? Qui hæc creauit auxilio tuo tunc non indiguit, sic nec nunc. Vt quid scrutaris iudicium Dei, cum deluper imbres salutari tactus fueris? ostende mihi quomodo in agro cordis tui labores, & quomodo eum colas. Quod si labor ille mihi placuerit, fructum optimum tibi do secundum laborem tuum, erit & fructus tuus cum mercede. Nunquid do fructum terræ sine labore? Sic etiam nec tibi facio ô homo, absque tudore, quem requiro à te. Habes enim per me illa in te, in quibus potes laborare. Ergo diligenter in labore te exerce, & fructū inde consequeris. Et cum fructum habueris, mercedem inde referes. Sed quid? nunc multi deuoto & puro ac simplici corde quærun, & inuenientes retinent me. Multi autem ioculantes & ludentes volunt me adire sine labore animi & cogitationis suæ, nolentes præmeditari quid facere debeant, me scilicet inuocando, & sensum corporis fui considerando, volentes tantum me apprehendere, quasi de graui somno euigilent repentino motu simulationis & deceptionis arripientes viam sanctitatis, vt in seipsis excoGITANT: alij autem in abiectione secularium negotiorum, alij in continentia carnalium, alij in virginitatis pudore super humeros suos assumentes iugū meū, exultantes sibi possibile esse omne quod voluerint, nolentes intueri qui sint aut quid perficere possint, nec volentes habere in scientia sua quis eos formauerit, aut quis eorum Deus sit, volentes eum tantum habere domesticum suum qui omnem voluntatem ipsorum perficiat. Sic nolo dare donum meum nec seminare vacuum agrum in homine illo, qui in huiusmodi vanitate se mihi in alienatione ignorantie nesciat. Vnde & pes eius sæpe in lapsum erit. Cui & dico: O homo quare nō inspexisti agrū animi tui vt eradicares inutiles herbas & spinas ac tribulos, me scilicet inuocando & teipsum considerando, antequam velut ebrius & insanus ac teipsum ignorans venires ad me: quoniam nullum lucidum opus, sine adiutorio meo perficere potes. Nam post hanc præpitationem qua me velut in somno quæxisti, cum in seruitio meo tedio affectus recordatus fuero somni illius, in quo prius in consuetudinalibus peccatis tuis dormiisti, ad eadem

priora scelera insanus & inscius boni, adiutorio & consolatione Spiritus Paracleti destitutus reuertaris. Tu autem quem quæxisti duccorem & adiutorem ad hæc? fallacæ certe & deceptibilē animum tuum: qui te stulte in ariditatem ducebat, sine viriditate & recordatione intellectus tui, oblitū quod nihil boni sine me facere posses. Et quid tūc habes? Certe tūc miser & vacuus cades coram me & coram populo, atque vt inutilis puluis conculcaberis. Nam quid est tibi possibile cōtra me? Nihil. Et quid potes meo auxilio? Lucidissima potes opera quæ sūt splendidiora solis splendore, & dulciora in interiore gustu super me & lac, cum desideranti populo manifestatur. Nam cum requiris me intimo intellectu animæ tuæ, vt in baptismo per fidem doctus es, nonne do totū quod desideras? Sed post casum suum, multi gemēdo & dolendo requirunt me, qui priusquam caderent me quæxisse debuerant. Quibus manū meam porrigo dicens. Quare non quæxisti me ante calum? Vbi erā? Et vbi requisisti me? Nunquid cum quæreretis me, abiici vos? Et dico: O homo si secus pontē profundissime aque stares, & propter inanem iactantiam & tui cordis obliuionem (qua me in omnibus desepixisti, cum possibile tibi putabas esse omne quod voluisti, quasi nō indigeres adiutorio meo) temerarie in teipso diceres pontē hunc volo deuitare? Per aquam ambulare, nōne prudenter faceres? Quod si præsumptuose & insipienter faceres, nonne in eadem creatura quæ tibi subiecta ad vtilitatem tuam creata est, spiritum tuum exhalares? Sed ne hoc tibi contingat, præcaues propter præsentem & visibilem timorem aque, te absorpturū in mortem. Aut si maximā arborem abscisam ruere videres, nonne fugeres ne ab ea comprimereris? Vel si leones aut vrsos tibi occursuros aspiceres, nonne si posses præ timore quem conciperes te in terra absconderes? Et cum corporis lationem ita fugis, quare nō deuitas terribilissimam mortem animæ, timens creatorem tuum? Nonne vidisti aut audisti vllum mihi vnquā resistere? Nā qui non est mecum, dissipabitur: & super quem cecidero, confringetur. Quid fuisti quando cælum & terra creata sunt, quæ ira vires suas peragunt vt eis constitutum est? Tu vero consilio Dei formatus, & ipsius illuminatione tactus, præcepta eius transgredieris. O magna amētia. Per creaturā quæ tibi subiecta famulatur, Deum tuum contemnīs: tu terræ calcas ac cælum suspicis quæ creatorū suum timentes ei obediunt & iussione ipsius adimplent, quod tu insipientissime, minime facis cum eum in cogitatione aut in opere tuo neq; vis scire neq; ad eum respicere, ita vt velis ipsū vt deest agnoscere. Quapropter si non pœnitueris, infernus iusto iudicio te deglutiet: sicut & illum qui obduratus de cælo proiectus est, quē tu imitatus es. Attramen cum lapsus fuero, clamans fideliter quære me, & subleuatum suscipiam te. Tu autem ô homo tam frequenter vis summa tangere, qui nec infima vales comprehendere. Vnde audi me, tibi dicentem: Si per me admonitus in abiectione secularium negotiorum, aut in continentia carnalium iugū meum ferre desideras, antequam hoc aggrediaris primum clama, & in hoc perfructu quærens me, & ego adiuuabo

habere. Quod si etiam admonitione mea tacitus, me vis imitari ad me respiciens, in virginitatis pudore quia ut flos de inarato agro nascitur, sic & ego sine virili semine de virgine filius Dei natus sum, offendere mihi agrum animi tui in multa humilitate, & alloquere me in largitate interiorum lachrymarum tuarum, & dic: O Deus meus, ego indignus homo non habeo à meipso hanc possibilitate perficere ut virginitatem meam possum conferuare, nisi tu Domine adiuues me: quia totus culpabilis sum in ortu ardentis succi de quo pullulo in multitudine miseris, frequenter repetens originem fragilitatis meae. Vnde etiam non possum mea virtute meipsum superare in gustu dulcedinis carnis meae, dum sum arbor concepta & nata in peccatis. Ob hoc tu Domine da mihi in virtute tua igneam donum, quod in me extinguit hunc fonitem & hunc ardorem peruersitatis, ita ut cum rectis suspiciis bibam de aqua fontis viui qui me faciat gaudere in vita, qui sum cinis & puluis plus aspiciens in opera tenebrarum quam in opera lucis. Et si tunc in hac supplicatione studiosis & constantibus fueris, agrum illum paro mihi in te, quem Isaac filio suo proposuit cum dicebat: Ecce odor filij meificus odor agri pleni, cui benedixit Dominus: eundemq; agrum meum in corde tuo benedicam: & ut etiam prosequutus aiebat: Ego Dominus stratum tuorum, & incubabunt ante te filij matris tuae. Atque eodem modo & tu ante communem populum sublimata generatio eris. Ego autem rosas & lilia, ac alia optima virtutum pignora in agrum illum seminabo, & cum inspiratione spiritus sancti astiduo imbrem rigabo: atque in eradicatione insecratis abscindam ab illo malum, ita ut oculus meos circumferens, eos in viriditate & in floriditate huius incorrupti agri pascam. Istud est meum & per me, & non tuum o homo nec per te. Nam ego sum flos campi, quoniam ut sine aratro campus gignit flores, sic ego filius hominis sine virili coniunctione genitus sum ex virgine. Ideoq; hoc donum est meum & non tuum, quia tu in peccatis conceptus, in peccatis natus es ex corruptione. Sed si id donum à me fideliter petieris, illud à me fiducialiter impetrabis, tibiq; dabo ut coram patre meo consortium meum habeas in virginitate. Hoc autem praestigilite corporis tui non poteris habere sine labore caloris qui in te est, quia humana natura fragilitatis tuae saepe se prodit in te, quam deuitare non valēs, quia caro de carne es. Sed in hoc ferre debes crucem meam & imitari martyrium meum, te videlicet constringendo, ita ut per me deuias te: quod tibi semper amabile est, quia te fragile vasculum scio: tunc autem volo tibi communicare ac compati doloribus tuis. Quod si etiam in his aliquando cecideris, surgens citius poenitentiam ex corde agere & suscipiens saluabo te. Quidam autem decepti à diabolo, & perdurantes in malo, putant se sanctificatos esse, cum exteriorē hominem in se continent à coniugio, abicientes circumcisionem mentis ubi superflui sunt in immundis cogitationibus, & etiam abnegantes circumcisionem spiritus ubi proferunt malum in locutionibus & operibus suis, nolentes scire quoniam hoc flagitio-

Vis. Hiedg.

sum sit, sed tantum tepide obseruantes, ut caro eorum integra sit à commixtione, renuentes omnino integritatem spiritus sui. Vnde indigni coram me, sunt proiecti extra legem tam carnalem quam spirituales, quia nec in carne nec in spiritu secundum iustitiam Dei vixerunt. Nam nec constitutam sibi legem coniugij tenuerunt, nec quod plus est quam quod in lege praecceptum est, in virginitatis amore seruauerunt. Quapropter indigni oculis meis sunt, quoniam nescio qui sint. Non enim vidi eos in praeccepto legis ambulare, nec quod in illa re plus facerent quam quod eis praecceptum est. Vnde & repulsi à visione mea sunt. Ego comparo eos infertili terrae gignentis spinas & tribulos ac infelices herbas, ad nullos usus hominum valentes quae in altitudine & colore suo se assimilant rotis & liliis ac aliis vtilibus floribus & herbis vtilem succum & dulcem fructum atque bonum odorem visibus medicinae in se habentibus & iterum comparo eos cupro, quod se extrinsecus assimilat auro, intus autem deceptionem & hypocrisin auri retinens, quoniam secundum hunc modum hi homines foris ostendunt se habere similitudinem prudentium virginitatis, intus autem fallacia & indignatione pleni sunt. Vnde & coram me sunt ut tepidus ventus, cuius nec calor nec frigus vllum vigorem habet, quia nec viles sunt in calore animi sui ut perseverent in virginitatis continentia ut ceperunt, nec valent in frigore mundanae vitae ut degant in saecularibus rebus ut tibi proponunt. Nam nec extra legem peccant ut publicani, nec intra legem ut iniusti, sed in se metipsis tepentes nec perfecte iusti, nec iniusti sunt. Sed ut catulus immundorum animalium abiicitur antequam se sentiat viuere, vel antequam confortetur in fortitudine aetatis suae, sic iste populus proicitur in mortem: quoniam nec se scit viuere ad vitam, nec in se intelligit fortitudinem virtutum quae sunt in domo sapientiae. Vnde & ab ore meo exulso eos, quia indigni sunt aspectu meo, si sic impoenitentes perseuerauerint. Nunc autem o homo, respice in te. Si enim quispiam hominum tibi thesaurum daret, quoniam te plurimum diligeret tibi que diceret: Lucrare in hoc & esto diues, ut & hoc pacto sciatur quis ille scit qui tibi thesaurum hunc dedit, tunc te oporteret acutissime cogitare quomodo illum vtiliter lucrifaceres, dicens in te: Thesaurus Domini mei in optimo lucro apparere debet in me, ita ut & ipse laudetur in illo. Et cum illum vtiliter hoc modo augmentatum multiplicares, bonus rumor inde ad aures illius qui tibi thesaurum dederat perueniret. Vnde & ipse propter hoc recordatus tui magis te diligeret, ac maiora dona tibi conferret. Sic & creator tuus facit. Ipse dedit tibi thesaurum optimum viuementem scilicet intellectum, valde diligens te: quoniam creatura ipsius es, praecipitque tibi per verba ab eo constituta legis, ut intellectus tuo lucrum facias bonis operibus, diuesque euadas in virtutibus, ita ut ipse bonus dator, per hoc diligentius cognoscatur & laudetur. Quapropter omni hora te oportet meditari, quomodo hoc tam gran-

n. a. de do-

de donum quod percepisti vile tam ceteris quam tibi ipsi factum in operibus iustitiæ, splendorem sanctitatis reddat ex te, quatenus homines bono exemplo tuo prouocati, Deo honorem laudis inde exhibeant. Quod cum humiliter in omni iustitia multiplicaueris, laus & gratiarum actio ad cognitionem Dei, qui in Spiritu sancto tibi virtutes has inspirauit, accrescit: vnde & ipse misericordiam gratiæ suæ ad te conuertens, per dulcedinem dilectionis suæ superabundanter magis te faciet ardere in amore ipsius, ita vt consolatione Spiritus sancti repletus, sapienter omne quod bonum est discernas, & maiora opera bona facias, ardentissimo amore glorificans patrem tuum, qui tibi benigne dedit hæc. Verba autem ista oues meæ audiant, & quicunque aures interioris Spiritus habent ea concipiant, quia mihi placent vt sic operentur homines qui me cognoscunt & diligunt, vt & ipsi in seipsis intelligant quid eis in donis Spiritus sancti faciendum sit.

2 Sed in eadem orientali plaga vidi super pauimentum præfati ædificij coram eodem iuuenes tres imagines iuxta fectantes, & illum deuotissime inspicientes: contra Aquilonem autem inter circum illum magnum qui de prædicto lucido sedente in throno protendebatur, & inter idem ædificium conspexi quali rotam in aëre pendentem, & in ea imaginem hominis vsque ad pectus apparentem, & in mundum acutissime prospicientem. Ante angulum vero eiusdem ædificij ad austrum, imago alia intra ipsum ædificium super pauimentum apparebat, quæ se ad prædictum iuuenem cum magna hilaritate conuertebat. Et his imaginibus talis erat similitudo: vt ceteræ virtutes quas prius videram, fericinis omnes vestiebantur indumentis. Omnes quoque albis velaminibus capita sua obtectæ erant, excepta illa quæ à dextris media prædictarum trium stans, nudo capite candidos capillos habere videbatur. Nulla autem earum pallio circumamicta fuerat, præter eandem mediam ipsarum trium quæ albo pallio induebatur. Sed tunicis albis omnes vestiebantur, excepta illa quæ in rota apparetis tunicam subnigram habebat. Et præter hanc, quæ à sinistris media earundem trium existens tunica pallidi coloris vtebatur. Omnes etiam calceamentis albis indutæ fuerant, excepta media ipsarum trium cuius indumenta pedum nigra videbantur, & diuerso colore depicta. Sed hæc dissimilitudo fuit in eis: In pectore imaginis quæ media fuit trium prædictarum sibi altantium, due fenestellæ apparuerunt: & supra ipsas, ceruus ad dextram eiusdem imaginis versus, ita vt anteriores pedes suos super fenestram dextram & posteriores super sinistram posuisset, quasi se ad currendum coaptasset. Et eadem imago dicebat: Ego sum fortissima columna & non mobilis leuitate instabilitas, ita vt à flabro venti posim commoueri vt folium arboris quod ab eo mouetur, & hæc illac propellitur, sed perdurare debeat in vero lapide qui est verus filius Dei. Et quis potest me commouere? Quis potest me lædere? Hoc non poterit fortis aut debilis, princeps aut ignobilis, diues aut pauper, quin perseuerem in vero Deo qui

non commouebitur in æternum. Nec ego mouebor, quia supra fortissimum fundamentum fundata sum. Nolo enim esse cum adulantibus quia à vento tentationis in omnes vias sparguntur, nunquam in requie stabilitatis persilientes, sed sepe ad inferiora & deteriora cadentes. Sic autem non ego, quoniam supra firmam petram posita sum. Sed imago quæ à dextris eius erat, prædictum ceruum aspiciens dicebat: *Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.* Vnde volo transilire montes & colles, ac imbecillitatem dulcedinis transtitoria vitæ, respiciens tantum simplici corde ad fontem aquæ viue, quia ipse innumrabili gloria plenus est cuius suauitate satiari nemo potest, tædio saturitatis eius. Imago autem quæ à sinistris eius stabat, ad præfatas fenestellas videns aiebat: Semper aspicio, semper teneo lumen verum & æternum, nec cogitando aut suspiciendo ac intuendo satiari potero perpetua dulcedine quæ est in superno Deo.

3 Sed imago quæ contra Aquilonem in rota apparuit, in dextra manu virentem ramusculum habuit, ipsa vero rota assidue circumuolebatur eadem imagine in ea immobili permanente. In circuito autem eiusdem rotæ scriptum erat: *Si quis mihi ministrat me sequatur, & ubi sum ego, illic & minister meus erit.* Et in pectore ipsius imaginis sculptum: Ego sum hostia laudis in prouinciis. Et ipsa imago dicebat: Vincenti dabo edere de ligno vitæ quod est in paradiso Dei mei, quia fons salutis mortem submergens riuulos suos in me transfudit & me virentem in redemptione fecit.

4 Imago vero quæ ante angulum ad austrum respicientem apparebat, tanti splendoris in facie erat vt eam perfecte intueri non possem. Sed ab utroque latere suo alam albi coloris habebat, quarum latitudo longitudinem cuiusdam imaginis superabat, & ait: Quis tanta scriptudinis est, vt tentet Deo repugnare? Et quis huius audaciæ est qui audeat me denudare & corrumpere in turpitudine odij & inuidiæ? Deus iustus est & vnus in sincera potestate & gloria. Eum semper amplecti volo puro corde & læta facie, semperque gaudere in omnibus iustitiis eius. Nolo autem esse mutabilis, sed semper in vno animo durare & assidue Deum laudare. Vnde nec diabolus nec maleuolus homo me poterit emollire, aut ad hanc rabiem dolositatis deicere, quin semper imitatrix pacis in recta vnanimitate perseuerem. Transacto autem mundo, clarius in cælesti visione apparebo.

5 Post hæc vidi & ecce omne pauimentum prædicti ædificij totum vt album vitrum apparuit, à se reddens splendorem serenissimum. Sed & splendor lucidi illius sedentis in throno, quia omnia hæc mihi demonstrabat per ipsum pauimentum vtque in abyssum resplenduit. Inter circum autem illum de sedente in throno protensum, & inter hoc ædificium terra tunc apparuit, & quasi aliquantulum deorsum vergens ita vt ipsum ædificium inde velut super montem positum videretur. Et lucidus qui sedebat in throno iterum mihi dicebat: Filius Dei iuuentis natus ex virgine,

ne, ipse lapis angularis existens, quem ij reproba-
uerunt qui in lege Dei ob salutem suam ædificare
debuerunt, quod tamen facere reculauerunt mag-
gis diligentes tenebras quam lucem & mortem
quam vitam, potenter in his regnat, qui tactu
Spiritus sancti ardentes, salubriter seiplos exte-
rius conculcant, ad interiora spiritus toro annisu
in plenitudine virtutum & bonorum operum se
rapientes.

*Quid se-
re gradus
candidissi-
mus impetu*

6 Idcirco etiam in summitate orientalis anguli
præmonstrati ædificij, vbi prædictæ duæ partes
muri ipsius, illa lucida & lapidea videlicet coniun-
ctæ sunt, quasi septem gradus candidissimi lapi-
dis vides, quoniam in altitudine iustitiæ vero
orientate vbi lapis angularis in diuino opere est e-
manante vbi duæ coniunctiones necessariæ mun-
itionis scilicet speculatiua scientia & humanum
opus in vnanimitate quietis sibi coherant, ad-
est septenarius ascensus candidissimæ fortitudi-
nis, plenus rectissima actione existens, quam
Deus operatur & perficit in homine, vt in sex die-
bus operatus in septimo requieuit. Qui ad lapi-
dem illum magnum super quem præfatus lucidus
sedens in throno apparet, in modum testudinis
decenter aduoluti videntur, quia omnis actio quæ
tide & opere in fidelibus hominibus perficitur,
timori Domini cui ipse fortissimus omnipotentia
præsidet qui cuncta regit, autoritate prouiden-
tiæ eius dignissimo compolitionis effectu coad-
unatur.

*Quid se-
des super
gradum.*

7 Vnde & super illos gradus sedes posita est, id
est super opera quæ Deus operatur in hominibus
firmissimum protectionis firmamentum regentis
& adiuuantis eos: quia quicquid vult cum eo per-
seuerare, non decedit in errore, quoniam ipse for-
tissimum sustentaculum existit, super quod omnis
iustitia constituta est.

8 Et super sedem iuuenis quidam sedens est con-
stantissimus regimine filius hominis filius Dei in
omni iusticia cum Patre & Spiritu sancto regnans
Deus vnus: virilem & nobilem vultum habens,
quia ipse fortissimus leo deltruxit mortem nobili
facie, sine peccato scilicet visibilis veniens, natus
ex virgine: pallidi tamen coloris existens, quoni-
am cum terrenis terrenum honorem non quesituit,
sed humillimus, modicus & pauper in sancta hu-
militate apparuit.

*Quid ca-
pillis sub-
nigris.*

9 Vnde etiam capillos subnigros vsque scapulas
suas descendentes habet, quia iudaicus populus
claritatem fidei quæ in incarnatione eiusdem filij
Dei demonstrata est non querens, obumbratus
in vmbra exterioris intellectus legis pertinaciter
& infideliter tabuit: ortus tamen in capite ius-
titiæ & vsque ad humerum fortitudinis vbi per-
fectum opus in humanitate filij Dei floruit perue-
niens, ibi in incredulitate sua finem accepit. Et
purpurea tunica indutus est, quoniam in charitate
sanguinem suum fundens, hominem qui perierat
redemit.

*Cur ad ca-
pite ad
vmbilicum
apparet.*

10 Quod autem in capite vsque ad vmbilicum tibi
apparet, hoc est quod ab incarnatione eius vsq;
ad præsens tempus opera quæ gesit in Ecclesia
fidelibus manifesta sunt: sed ab vmbilico deor-

Vif. Hildg.

sum obumbratus tibi ad videndum est, quia illa
quæ a tempore hoc vsque ad completionem sæculi
huius, in eadem Ecclesia futura sunt, nec videri
nec sciri poterunt nisi quantum reuelatione diui-
na & fide Catholica percipiuntur: quoniam ma-
ximæ coruscationis virtutum quæ ante nouissi-
mum diem in hominibus manifestanda sunt, ad-
huc hominibus incognitæ latent.

11 Et ipse respiciens in mundum, quia idem fi-
lius Dei aspectum misericordiæ suæ dirigens ad
homines, propter præteritas & futuras causas di-
cit fidelissima verba suæ admonitionis ad eos, vt
ipsi in sanctis eius coelestem militiam imitentur
effugientes pericula peccatorum, & vt fortissime
præliando supernam felicitatem adipiscantur in
factis suis contradicentes pœnis impiorum.

12 Sed quod in eadem orientali plaga vides su-
per pauimentum præfati ædificij coram eodem
iuuenetres imagines iuxta se stantes, & illum de-
uotissime insipientes, hoc est quod in ortu ius-
titiæ, carnalia desideria deprimentis, in dispositione
omnipotentis Patris apparente filio Dei in car-
ne, hæc tres virtutes in deuotione vnanimis per
virtutem Trinitatis constantissime manifesta-
tæ sunt ad ipsum dirigentes aspectum suum, quia
illum in fidelibus hominibus desiderant & que-
runt. Vnde etiam contra Aquilonem inter cir-
culum illum magnum qui de prædicto lucido
sedente in throno protenditur, & inter ipsum
ædificium conspicis quali rotam in aère penden-
tem, & in ea imaginem hominis vsque ad pe-
ctus apparentem, & in mundum acutissime
prospicientem, quia aduersus diabolicas artes
inter secretam potestatem Dei & spiritualem
ædificationem ipsius circuitio misericordiæ eius
in mentibus hominum quasi in aère pendens, &
nunc potentiam iustitiæ Dei tangens, nunc o-
pus ipsius in eis fortiter confirmans voluit: in
qua perfectio Christiana in contemptu mundi
vsque ad pectus fortitudinis suæ apparet, quia
victus hæc in robore fortissimi certaminis con-
fidens in Deum, homines in mundo seculariter
conuersantes acutissimo intuitu admonitionis
suæ comonnet, vt in abiectione terrenorum
imitentur præcedentis filij Dei exemplum, con-
stantissima intentione fortiter aspirantes ad ip-
sum.

*Quid tres
imagines
in Oriente*

13 Idcirco etiam ante angulum eiusdem ædifi-
cij ad austrum vergentem, imago alia intra ipsum
ædificium super pauimentum apparet, se ad
prædictum iuuenem cum magna hilaritate con-
uertit, quoniam vt casus hominis per bonitatem
superni Patris in ardore fructuositatis restauraretur
ad vitam, hæc virtus in plenitudine diuini o-
peris secularia conculcans, & in dulcedine sui affe-
ctus se aperte manifestans, ad filium Dei in con-
sortio Angelici ordinis cum gaudio fidelium ho-
minum intendit: quia in incarnatione eiusdem
saluatoris per supernam virtutem floruit. Sed et
imagines vna similitudo est, quia pari deuotio-
ne Deum manifestant in hominibus, qui ipsum in
operibus suis concorditer magnificant.

14 Vnde etiam vt cæteræ virtutes quas prius vidi-

n 3

file

Cur ser-
icinis ve-
stimentis
induta.

sti sericinis omnes vestiuntur indumentis, quoni-
am in viribus suis reliquis virtutibus quæ tibi su-
perius veracissimæ demonstratæ sunt, dissimiles
non existunt, sed in leni negotio suauissimi ope-
ris fidelium hominum, semper ad Deum pariter
sursum tendentes sunt. Quod autem omnes albis
velaminibus in capitibus suis obiectæ sunt, hoc
est quod simul in candido proposito legalis insti-
tutionis cum magna colligatione ante Deum ca-
put omnium occupatæ sunt: vt mulier ante virum
suum velari solet, excepta illa quæ à dextris me-
diæ prædictarum trium stans nudo capite candi-
dos capillos habere videtur, quia eadem prosperi-
tate roboris per supernam Trinitatem apparen-
tis, nulla sollicitudine huius sæculi grauata, in can-
dore tantum cœlestis desiderij quærit dissolui &
esse cum Christo: propter quod etiam nulla earum
pallio circumamicta est, quoniam ab omni offi-
cio seruitutis denudatæ sunt, per quod ab officio
libertatis suæ semper videlicet in cœlum aspiciere
& ad Deum anhelare possent impediri, nihil aliud
desiderantes nisi quod à terrenis rebus separatum
est: præter mediā ipsarum trium quæ albo pal-
lio induitur, per quod in sustentatione diuina
pulchritudo discreti operis beatæ legis insinua-
tur, cum quo eadem virtus ita circumamicta ob-
tegitur vt homo pallio suo circumdatur. Sed
quod tunicis albis omnes vestiuntur, hoc est quod
in candore bonorum operum absque nigredine
prauorum morum conuersantur qui in nequitia
& vitis obiectatæ infidelitatis obtenebrantur,
excepta illa quæ in rota apparens, tunicam sub-
nigram habet, quia hæc in volubilitate diuinæ
clementiæ his actibus circumdata est, quæ in di-
strictione sua carni difficiles sunt: & præter
hanc quæ à sinistris mediæ earundem trium as-
sistens tunica pallidi coloris vtrius, ipsam in aduer-
sitate per munimentum summæ maiestatis ad de-
fensionem sui circumdata & vallata, lachrymabi-
li mœrore gementis operis, in quo flens & euilans
ad Deum semper suspirat. Vnde etiam omnes
calcementis albis indutæ sunt, quoniam in mor-
te filij mei lucentes viam pacis in mentibus homi-
num parant, quatenus cœlestia desidererent: exce-
pta media ipsarum trium cuius indumenta pe-
dum nigra videntur & diuerso colore depicta,
quoniam hæc sub protectione Dei manens, sed
magna schismata infidelium in irrisione nigredi-
nis à via veritatis decedantium sustinens, recto ta-
men itinere fidei decorata in mortificatione filij
mei non dissidens per multas infestationes dia-
bolicarum artium & per diuersas tribulationes
morum hominum, in sua fortitudine & pulchri-
tudine perseverans tendit ad superna. Sed ta-
men dissimilitudo est in eis, quia quamvis vni-
mes & sibi inuicem in operatione sunt adherentes,
tamen suas vires vnaquæque in subiectis sibi ho-
minibus singulariter in seruire supernæ claritatis
demonstrat.

Constantia 15 Vnde imago quæ media est trium prædicta-
rum sibi altantium, declarat constantiam, quæ co-
lumna & munimen est earum quæ sibi adherent
virtutum in medio huius numeri Trinitatem san-

ctam significantes: se manifestans & hominibus
vt in bonis operibus constantes sint ostendens,
quia etiam Christus Deus & homo opera sua quæ
in mundo operatus est, bono fine consumauit: si-
cut & virtus hæc firmamentum interiorum virtu-
tum in hominibus existens, cum magna disciplina
homines ad Deum perducit. Ergo & in pectore
eius duæ fenestellæ apparent, quod est in cordibus
hominum manifestatio cœlestium in duobus spe-
culis fidei demonstrata: quoniam Diuinitas & hu-
manitas in filio Dei credenda est, per quem virtus
illa in hominibus perfecta à fortitudine rectitu-
dinis suæ non mouebitur. Sed super ipsas fenestras
ceruus ad dextram eiudem imaginis versus appa-
ret, quia super fidem hanc quod filius Dei Deus &
homo creditur, ipse per credulitatem fidelis po-
puli firmisime ponitur, cum per cursum veloci-
tatis suæ cœleste desiderium deligans, ad dex-
tram constantiæ vertitur, quoniam vita æterna in
perseuerantia boni operis reperitur: ita vt ante-
riores pedes suos super fenestram dextram, & pos-
teriores super sinistram ponat, quia quod ipse ve-
rus Deus sit, nec in tranquillitate fidei contem-
nendum, aut quod verus homo sit nec in eiudem
fidei impugnatione ab illo Deum veraciter dili-
gente didicendum est. Vnde & se quasi ad curren-
dum coaptat, quoniam saluationem animarum in cur-
su eius reperta est, cum ipse in magnis doloribus
properans ad passionem crucis, vitam in veritate
perseuerantibus contulit: vt & virtus hæc in ver-
bis suæ confessionis supra designat.

16 Sed secunda imago quæ à dextris eius est, cœ-
leste desiderium præfigurat: in cœlum semper as-
piciens & ad saluationem tendens, per quod con-
stantia prosperitatem caducorum non appetens,
magis felicitatem æternorum desiderat. Quapro-
pter & prædictum ceruum inspicit, quia filium Dei
in lucidissimo opere suo assidue attendens, in dul-
cissimis amplexibus illius saturari non poterit,
quemadmodum & superius in locutione desiderij
sui affirmat.

17 Tertia autem imago à sinistris eius stans, o-
stendit compunctionem cordis atque recordatio-
nem mentis assidua contritione exilium suum ge-
mentem & plorantem, cuius beata effusione con-
stantia contrarietatem sinistræ partis quæ perditio
animæ est declinans, ad vitam de morte felicitat.
Vnde etiam ad præfatas fenestellas aspicit,
quoniam in cordibus fidelium omnem intentio-
nem suam ad filium Dei, tam in humanitate quam
in diuinitate regnantem intendens, eius dulcedi-
ne continua visione perfrui delectatur, sicut etiam
in verbis suis aperta manifestatione demonstrat.

18 Sed imago quæ contra Aquilonem in rota ap-
paret, perfectionem Christi & contemptum mun-
di prætendit, quia plenitudo virtutum in abiectione
sæcularium per filium Dei apertissime de-
clarata est, qui inter homines conuersatus terrenis
non inhians, imitatores suos fortiter ad cœlestia
toto ardore communuit anhelare. Quæ in dextra
manu virentem ramusculum habet, quoniam in
felicitate saluationis animæ opus viridissimi &
pulcherrimi germinis beatarum virtutum quod
inspi-

Celeste de-
siderium.

Cipantio

Contem-
ptum

Inspiratione Spiritus sancti perfusum est, continet. Quapropter & ipsa rota assidue circumuoluitur eadem imagine in ea immobili permanente, quia misericordia Dei pia compassione se ad homines flexens, & miseris eorum compatiens, se querentibus semper flexibilis est, perfectione Christi in contemptu mundi nullam mobilitatem instabilitatis habente, sed semper ad ea tendente quæ sunt sine ulla mutabilitatis offensione. Quod autem in circuitu eiusdem rotæ scriptum est: *Si quis mihi ministrat me sequatur. Et ubi sum ego illic & minister meus erit*, hoc est quod ubique flexibilis misericordia Dei, hoc continet in se, quod quicumque filio Dei obsequium exhibuerit exemplum eius imitando, in cœlesti beatitudine gaudebit, cum ipso consortium sine fine adepturus Angelorum. Vnde etiam in pectore ipsius imaginis sculptum apparet: Ego sum hostia laudis in prouinciis, quia Christus sapienter contemptum docēs secularium, per secretum consilij sui cordibus electorum suorum insinuat, quod ipsum omnis fidelis anima hostiam patri oblatum in ligno crucis, intima deuotione veneratur & adorat, cum etiam in toto terrarum orbegloriam & laudē eius, vox & lingua omnium fidelium propter remunerationem vite non cesseret resonare, vt etiam ipsa in locutione sua aperte propagat.

Cicordia, 19 Imago vero quæ ante angulum ad austrum respicientem apparet, significat concordiam, rabiem inalignorum spirituum fugientem, sed consortium beatorum Angelorum amplectentem: cum ipsa ob amorem Dei fissuras infidelium deuorat, & ad uisionem perpetuæ pacis anhelat. Vnde & tanti splendoris in facie est, vt eam perfecte intueri non possit, quoniam mortifero odio & inuidia carens, maiorem claritatem in animabus hominum parat, quam mortalis mens capere valeat fragili corpore grauata. Sed quod ab utroque latere suo alam albi coloris habet quarum latitudo longitudinem eiusdem imaginis superat, hoc est quod & in prosperis & in aduersis ad sudorem iusti laboris se coniungētibz, illa virtus protectionem suæ candidissimæ bonitatis extendens, plus in latitudine expansionis suæ quæ possidet in charitate supererogum tenet, quam in longitudine nascētis humani generis habeat: quia finito mundo ipsa super cœlos cœlorum volans, magis tunc quam nunc in claritate sua apparebit. Vbi nihil terrenum nihilque caducum queritur, sed quod cœleste & æternum est, dulcissima amplexione amatur: & ubi omnia clara atque læta perdurabunt absterfa omni nebula iniquitatis, quemadmodum & in verbis professionis virtutis huius fideliter denuntiatur.

Tertium, 20 Quod uides pauimentum ædificij totum vt album vitrum apparens & ex se reddens splendorem serenissimum, hoc est quod fortitudo veræ fidei portans & explanans opus & ciuitatem Dei, tota in candore & in speculo simplicitatis purissima & planissima est, ipsa fide cum omnibus operibus ad se pertinentibus in ipsa ciuitate Dei vigilante & edificante: quatenus Deus in initio bonorum operum hominum per splendorem se-

renissimæ intentionis tangatur, & in fine eorum per saluationem animæ apertissime cognoscatur: quia perfecta operatione, fides ipsa ostendit quæ deuotione quæque anima Deum quæsiuit.

21 Vnde & splendor lucidi illius ledentis in throno qui omnia hæc tibi demonstrat per ipsum pauimentum vsque in abyssum resplendet, quoniam gratia omnipotentis Dei cuncta regentis & omnia quæ in hac uisione cognoscis tibi manifestantis, per fortitudinem fidei diabolum in perditione mortis ad nihilum redegit. Quomodo? Deus serpentem antiquum & mortem æternæ perditionis per purissimam fidem, quæ est in regeneratione Spiritus & aquæ deiecit in profundum perpetuæ confusionis, fortiter pertransiens tenebras infidelitatis, cum filius Dei fideles suos admonuit, vt uerba doctrinæ suæ ab ipso accepta in mundum emitterent.

22 Sed quod inter circum illum à sedente in throno protensum, & inter hoc ædificium terra tantum apparet, quasi aliquatulum deorsum uergens, ita uidem ædificium inde uelut super montem positum uideatur, hoc est quod inter fortitudinem potestatis omnipotentis Dei & inter electum opus bonitatis ipsius, plerumque homines sunt qui ueram fidem abnegantes magis temporalia quam æterna sectantur, vt sunt Pagani, Iudæi ac falsi Christiani semper de malo in malum descendentes, nec in caducis rebus speculum Catholicæ fidei sursum aspicientes, sed magis in uoluptatibus suis prauum opus in profundum peccatorum protrahere laborantes: ita ut maximum & pulcherrimum opus Dei, inter tenebras huius infelicitatis omni homini illud querenti in altitudine summæ bonitatis palam appareat, vt Ioannes dilectus Euangelista in reuelatione diuina testatur dicens: *Et sustulit me in spiritu in montem magnum & altum, & ostendit mihi ciuitatem sanctam Hierusalem descendentem de caelo habentem claritatem Dei.*

23 Hoc tale est Spiritus eleuat spiritum. Quomodo? In uirtute sua Spiritus sanctus trahit hominis mentem de pondere carnis: ut possit uolare in uisione oculorum spiritus illius qui interiora uidet non obscuratus cæcitate carnalium uoluptatum. Quid hoc? Sed Spiritus sanctus sursum eleuat spiritum hominis ad montem cœlestium desideriorum, vt perspicue considerare ualeat opera quæ in spiritu peragenda sunt: quod est magnitudo operum Dei, cui mille artes diabolici operis sublatæ sunt, ita quod eis dominatur sicut mons planities terræ præfertur, & quod immobile fundamentum est sicut mons qui de loco suo non transsit: tanta etiam altitudinis exstēns quod mortalis homo eam in sensu suo enarrare non possit, quia omnem humanam prudentiam superexcellit, quæ de terrenis mentibus terrenarum qualitatuum ascendit. Et sic fideli & sanctæ animæ opera spiritus ostenduntur, sicut etiam cœlestis Hierusalem sine opere manuum carnis, per opus à Spiritu sancto datum spiritualiter ædificanda est: ita magnitudine & altitudine sanctorum operum in spiritu apparente, vt eadem ciuitas in operibus bonis quæ tactu Spiritus sancti sunt in hominibus, adornatur:

tur: quoniam ipsa sic supra montem posita & innu-
meris ædificationibus ædificata, in se nobilissimos
lapides qui sanctæ animæ in visione pacis sunt, col-
ligit ab omni putredine peccati purgatos. Vnde
etiam cum ipsis pretiosis lapidibus vt aurum ful-
get, quia in bonis hominibus sapientia opus suæ
claritatis demonstrat. Sed opera illa in rectitudine
iustitiæ perfecta, cum quibus etiam ipsa cœlestis
Hierusalem adornata perficitur, vnde exorta vene-
runt? videlicet de altitudine cœli: quoniam vt
ros de nubibus descendit & terram humore suo
persundit, sic bona opera à Deo in homines de-
scendunt, & infusione Spiritus sancti rigantur: ita
quod fidelis hominibus & suauem fructum ge-
nerans, consortium supernæ ciuitatis adipiscitur.
Sic ergo cœlestia opera per donum Spiritus sancti
de cœlo in homines venientia, habent claritatem
in ipso, à quo etiam emanauerunt. Quomodo?
Quia claritas Dei in bonis operibus iustorum ho-
minum fulget, ita quod ipse tanto ardentius in
terra cognoscitur, adoratur & colitur per quas vir-
tutes ipsa sancta ciuitas in ornamentis suis decorat-
ur, quia homo adiutorio Dei bona opera faciens,
cum in mirabilibus suis veneratur. Et sic est hæc
reuelatio per oculos spiritus visa & cognita, vt in-
spiratione Spiritus sancti recta opera in hominibus
perfecta coram Deo in supernis apparent.

24 Itaque vt præmonstratum est Deus operatur
ab Oriente & à Septentrione & ab Occidente ad
Meridiem, vbi per filium suum in directione Ec-
clesiæ omne quod ante constitutionem mundi præ-
destinatum fuerat, ad effectum illum perducit qui
nouissimus dies est: sicut etiam hoc opus suum
per se educens illud cum prædictis in mystica de-
signatione turribus & virtutibus confirmatum &
ornatum, atque in summa perfectione cōpletum
reducit ad seipsum. Quomodo? Iustitia iustæ a-
ctionis post casum Adæ designata in Noë, ad no-
uissimum diem tendit multis miraculis circum-
uallata; quæ Deus in electis suis per diuersa tem-
pora demonstrare non cessauit vt in præparatione
in Noë, & in ostensione in Abraham & in Mose, &
in operatione in filio suo. Quomodo? Ante tem-
pora in corde cœlestis patris erat quod filiū suum
in fine temporum pro vera salute & redemptione
perditi hominis mittere voluit in mundum, qui
natus ex virgine omnia quæ antiqui sancti Spiritu
sancto repleti prædixerant, perfectio opere com-
pleuit: veluti brachium hominis se primum flexit
ad opus, & vt deinde manus operatur. Quid hoc?
Iustitia videlicet iusto iudicio Dei cum Adam de
terra floriditatis proiectus est, cœpit primum in
Noë moueri vt in prima iunctura humeri, ita ten-
dens ad fortiori in Abraham & in Mose quasi ad
flexibilia secundum iunctionem brachij, sic tandem
perueniens ad perfectum opus in filio Dei:
per quem omnia signa & præconia veteris legis a-
perto opere completa sunt, & per quem omnes
virtutes cum quibus cœlestis Hierusalem in filiis
suis adornabitur, certissima declaratione in rege-
neratione spiritus & aquæ manifestatæ sunt, vt ma-
nus in digitis suis opus quod operatur ad perfectā
ostensionem perducit, hoc modo opus meum ad

gloriam meam & ad tuam confusionem perficō
ō diabole, tibi per fortitudinem brachij mei oppo-
situs in Aquilone, in Septentrione & in Occiden-
te, nec non etiam secundum solis cursum tibi resi-
stens ab Oriente & à Meridie, ita te subuertens in
Occidente, quatenus in omni parte confusus sis:
quia in Ecclesia mea quæ mons est fortitudinis, ad
interitum tuum ō deformissime impostor facio o-
pus iustitiæ & sanctitatis, ita vt tu deictus omni-
no intereas, qui volebas vt plebs mea in te ireret.
Qui autem acutus aures interioris intellectus ha-
bet, hic in ardente amore speculi mei ad verba hæc
anhelet, & ea in conscientia animi sui conscribat.

VISIO VNDECIMA.

IN DE vidi ad Aquilonem, & ecce ibi quin-
que bestię stabant: quarum vna erat vt ca-
nis igneus, sed non ardens: vna vt leo fului colo-
ris. Alia vt equus pallidus. Alia vt niger porcus.
Alia vt lupus griseus & se ad occidentem verte-
bant. Et in occidente coram bestiis illis veluti qui-
dam collis quinque apices habens apparuit, ita vt
ab ore cuiusque bestię funis vnus ad vnum quemque
apicem ipsius collis extenderetur, omnes fimbrii
coloris, præter funem illum qui ab ore lupi ten-
debatur, qui ex parte niger & ex parte albus vide-
batur. Et ecce in oriente iuuenem illū quem prius
super angulum coniunctionis lucidi & lapidei mu-
ri ædificij purpurea tunica indutum videram, su-
per ipsū angulum iterum vidi, sed nunc ab um-
bilico deorsum mihi apparentem, ita vides vt ab
umbilico vsque ad locum illum vbi vir discernit-
ur quasi aurora fulgeret: ibi erat veluti lyra cum
chordis suis in transversum iacens, & ab hoc loco
vsq; ad calces pedum id est ad mensuram duorum
digitorum transpositorum superius tangentem
talum vmbrosus erat ac ab illa mensura per totos
pedes suos lacte candidior apparebat. Sed & illa
muliebris imago quam ante altare quod est ante
oculos Dei prius conspexerant, nunc etiam mihi &
hic iterum ostensa est, ita tamen quod eam etiam
ab umbilico ventris deorsum viderem. Nam ab
umbilico vsq; ad illum locum vbi mulier cognos-
citur, varias & squamosas maculas habebat. In lo-
co autem muliebris cognitionis monstruosum &
nigerrimum caput apparuit igneos oculos, & au-
res vt aures asini, & nares & os vt nares & vt os
leoniis habens ac magno hiatu frendens, & velut
ferreos ac horribiles dentes horribiliter acuens.
Sed ab illo capite vsque ad genua sua imago illa al-
ba & rubra & velut multa contritione confusa erat.
Ab ipsis autem genibus vsque ad duas zonas quæ
per transversum superius tangente, calcem pedū
albæ videbantur, sanguinea apparebat. Et ecce il-
lud monstruosum caput se tanto fragore loco
suo emouit vt omnis muliebris imago in omnibus
menbris suis inde conuteretur. Sed & velut ma-
gna massa multæ facis ipsi capiti coniuncta est.
Vnde illud supra quandam montem se eleuans al-
titudinem cœlorum ascendere tentauit. Et ecce
velut ictus tonitruī repente veniens, ipsū caput
tanta

tanta fortitudine percussit, quod & de monte illo cecidit, & quod spiritum in mortem enilit. Vnde subito factens nebula montem ipsum totum comprehendit, & quia caput illud tanta sorde inuolutum est, ut astantes populi in maximum terrorem conuerterentur, ipsa quidem nebula circa ipsum montem aliquantulum diutius immorante. Quod altans populus cernens, multo timore concussus ad intuicem dicebat: Heu heu quid est hoc? Quid videtur nobis hoc esse? Ah nos miseros, quis nos adiuuabit? Aut quis nos liberabit? Nescimus enim quomodo decepti sumus. Omnipotens Deus miserere nobis. Reuertamur. Reuertamur ergo propter eum testamentum Evangelij Christi: quoniam ah ah ah amare decepti sumus. Et ecce pedes prædictæ muliebris imaginis candidi apparuerunt, splendorem super splendorem solis reddentes. Audiuique vocem de cælo mihi dicentem: *Quamuis omnia quæ in terra sunt ad finem suum tendant, ita quod mundus in defectu virium suarum positus, ad exitum suum multis ærumnis & calamitatibus oppressus incuruetur, tamen sponsa filij mei tam à prænunciis filij perditionis, quam ab ipso perditore in filiis suis multum fatigata, nequaquam contereretur, quamuis ab eis multum impugnetur: cum ipsa in fine sæculorum robustior & validior exurgens, pulchrior & clarior reddetur, quatenus hoc modo ad amplexus dilecti sui suauius & dulcius procedat. Quod & hæc visio quam cernis, mystice designat.*

2 Vides enim ad Aquilonem, & ecce ibi quinque bestię stant, quæ sunt in carnalibus desiderijs quibus macula peccati non deest, quinque ferocissimi cursus temporalium regnorum ferociter in se baccantes.

3 Quorum vna est vt canis igneus sed non ardens, quia cursus temporum illorum, homines suæ constitutionis inordaces habebit, in sua quidem æstimatione velut ignis apparentes, sed in iustitia Dei non ardentes.

4 Et vna vt leo fului coloris est, quoniam cursus ille bellicosos homines sustinebit, multa quidem bella mouentes, sed in eis rectitudinem Dei non insipientes: quia in fuluo colore regna illa incipient fatigationem debilitatis incurere.

5 Alia autem vt equus pallidus, quia tempora illa homines in diluio peccati lasciuos & in velocitate voluptatis suæ operationem bonarum virtutum transilientes producent: vbi tunc cor regnorum illorum in pallore ruinæ suæ confringetur, quoniam ruborem fortitudinis suæ tunc perdet.

6 Sed alia, vt niger porcus, quoniam cursus ille rectorum magnam nigredinem tristitiæ in seipsis facientes habet, & se luto immunditiæ inuolutes, videlicet diuinam legem in multis contrarietatibus fornicationum & aliarum similium abominationum postponentes, ac multa schismata diuinorum præceptorum in sanctitate machinantes.

7 Alia vero vt lupus griseus, quia illa tempora habebunt homines multas rapinas tam in potesta-

tibus quam in reliquis successibus sibiipsis congerentes cum in his certaminibus, nec nigros nec albos, sed velut griseos in versutis suis le ostendentes, capita regnorum illorum diuidentes deicient: quoniam tunc veniet tempus irretitionis animarum multarum, vbi error errorum ab inferno vsque ad cælum erigetur: ita quod filij lucis torculari martyriorum suorum imponetur, filium Dei non negantes, sed filium perditionis abiciientes, qui diabolicis artibus voluntates suas perficere tentabit. Et hæc bestię se ad Occidentem vertunt: quoniam hæc caduca tempora cum occidente sole cadunt: quia sicut ille oritur & occidit, ita etiam faciunt homines cum hic nascitur & ille moritur.

8 Vnde etiam ibi in Occidente coram bestiis illis velut quidam collis quinque apices habens apparet, quia in carnalibus concupiscentiis in ipsis excursibus disposita potestas, quinque altitudinum propalata ostenditur: ita vt ab ore cuiusque bestię funis vnus ad vnumquemque apicem ipsius collis extendatur, quoniam ab initio illorum temporum tenor prolixitatis ad quamque altitudinem dispositæ potestatis protenditur: omnes subnigri coloris præter funem illum qui ab ore lupi protenditur qui ex parte niger & ex parte albus videtur, quia illæ prolixitates sunt in varietate contumaciæ voluptatis hominum. Tenore illo qui in voracitate rapinæ positus est in parte nigredinis, multas iniquitates protendente: ita tamen quod ex ipsa in multo candore iustitiæ procedunt, qui terrentibus miraculis filio perditionis vt ipsi resistent, occurrunt: quemadmodum seruus meus Iob de iusto viro iustitiam faciente ostendit, dicens: *Innocens contra hypercritam suscitabitur, & tenebit iustitiam suam, & mundum manibus addet fortitudinem.*

9 Hoc tale est. Qui innocens est sanguine operis, id est homicidij & fornicationis & similium malorum operum velut ardens scintilla contra illum excitatur, qui semper in operibus suis mentitur. Quomodo? Quia ille mel nominat, sed venenum deuorat: & amicum vocat, quem sicut inimicum suffocat. Videlicet cum dulcia verba sonant, sed intra se malitiam habent: & cum amico blande loquitur, sed illum in insidiis occidere nititur. Sed qui habet virgam, indigna pecora à seipso fugans ex recto itinere cordis sui, habet etiam clara itinera coram fulgente sole: quoniam ipse clara scintilla & clara lux in Deo suscitatur quasi fulgens facula, atque ita fortissimis purissimisque operibus se circumferens, ipsis apponit fortem lorica & incidentem gladium, à se etiam vitia expellens & virtutes sibi concilians.

10 Quapropter etiam in Oriente inueniem illum *Iuueni quem prius super angulum coniunctionis lucidi super angulum lapidei muri ipsius ædificij purpurea tunica indutum videras, super eundem angulum iterum vides; quia oriens iustitiæ filius hominis, prædens fortitudini coniunctionis speculatiuæ scientiæ & humano operi in bonitate Patris sursum ædificante, cum ipse filius hominis in voluntate Patris sui sanguinem suum pro salute mundi fudit* (vt

(vt tibi monstratum est) ibi ipse etiam modo fedens in eadem altitudine, ad confirmationem veritatis tibi denuo per mytheria miraculorum suorum manifestatur: sic tamen vt nunc ab vmbilico deorsum tibi appareat, quoniam à fortitudine membrorum suorum. quæ est electorum eius, vbi modo ipse sponfus Ecclesiæ viget vsque ad completionem eorum multa admiranda & obscura signa vides: ita videlicet vt ab vmbilico vsque ad locum illum vbi vir discernitur, quasi aurora fulgeat, quia à perfectione illa cum iam fidelia membra sua perfectionem fortitudinis habent, vsque ad tempus filij perditionis qui se virum virtutis esse simulabit, in rectitudine se deuote colentium fulgorem iustitiæ demonstrabit. Vnde & ibi velut lyra cum chordis suis in transuersum iacet, quod est in perfectione illa qua filius iniquitatis multos cruciatus electis inferet, gaudium canticorum eorum qui iam propter dira tormenta quæ in corporibus suis patiuntur à corporalibus nexibus soluuntur, ad requiem transeunt.

Cur vsq; ad calces pedum vmbrosus.
11 Sed ab ipso loco vsque ad calces pedum, id est ad mensuram duorum digitorum transpositorum superius tangentem talum eius vmbrosus est, quoniam à persequutione hac quam fideles à filio diaboli passuri sunt, vsque ad doctrinam duorum testium scilicet Enoch & Helix terrena despicientium, & ad superna delideria labores suos ponentium, fides Ecclesiasticæ institutionis velut in dubio habenda est, hominibus multo mœore dicentibus: Quid est quod dicitur de Iesu? Verum ne est ansecus?

Cur lacte candidior per totos pedes.
12 Sed ab illa mensura superius tangente talum per totos pedes suos lacte candidior apparet, quod est à testimonio testium illorum eterna præmia expectantium filio perditionis deuictio, filius hominis ante finem mundi in Catholica fide candidissimus & pulcherrimus fulgebit: ita quod tunc palam veritas per ipsum cognoscetur, & quod falsitas in filio iniquitatis per omnia abiicietur: vt & David seruus meus testatur vbi dicit: *Rex vero latet in Deo, laudabuntur omnes qui intrant in eo, quia obstruatum est os loquentium iniqua.*

13 Hoc tale est. Profunda scientia quæ est magnus status in homine scilicet pulchram formam linguarum hominum voluntate & dispositione dei tangens, strenue symphonizat in altari Dei, quia Deum nouit & beati in laudibus sonantium mentium currunt, torrens iter verborum in purissimo fonte fortissimi dominatoris facientes, cum in perduto tempore destruantur hiatus fibilorum diabolicarum artium, quæ mentes hominum turpiter inficiunt.

Quid mus librum i-mago an se altari.
14 Sed à illa muliebris imago quam ante altare quod est ante oculos Dei prius conspexeras, nunc etiam tibi & hic iterum ostenditur, quia sponsa filij Dei purissimis orationibus sanctorum instans, & eas supernæ inquisitioni secundum quod tibi præmonstratum est deuotissime offerens, modo etiam tibi in eisdem sacramentis pro assertionem iustitiæ declarat: ita tamen quod eam modo etiam ab vmbilico ventris deorsum videas, quoniam ipsa pro creatione illa qua nunc Ecclesiastica digni-

tate prouehitur, vsque ad plenitudinem filiorum eius multis miraculorum mysteriis ad tuitionem multorum, tibi manifestatur. Nam ab vmbilico vsque ad locum illum vbi mulier cognoscitur, varias & squamosas maculas habet, quod est à fortitudine illa qua modo in filiis suis digne & laudabiliter viget, vsque ad tempus illud vbi filius perditionis artes suas, quas diabolus primæ mulieri inmisit perficere conabitur, varietatem & duritiam in obiectione multorum vitiorum tam in fornicatoriis quam in mortiferis & rapacibus malis lamentabiliter & miserabiliter sustinebit. Quomodo? Quoniam ij qui eam diligere deberent, eam acriter persequuntur.

Quid mulierum caput.
15 Vnde etiam in loco muliebris cognitionis monstruosum & nigerimum caput apparet, quia cum artibus primæ deductionis in monstruosis turpitudinibus, & in nigerrimis iniquitatibus, perditionis filius inaniens venit: igneus oculos & aures vt aures alini, & nares & os vt nares & os leonis habens, cum furibundos actus nequissimi ignis & turpissimos sonitus contradictionis, Deum abnegari faciens hominibus immittit, ita pessimum factorem senibus eorum infundens, ac crudelissima rapacitate Ecclesiastica instituta dilanians, scilicet magno hiatu frendens, & velut ferreo ac horribiles dentes horribiliter acuens, quoniam voracissimo ritu vitiorum fortitudinem & insaniam mordacitatis suæ, tibi contentientibus pessime infligit.

Cur imago contritionis conuulsa.
16 Et ab illo capite vsque ad genua illa, alba & rubea & velut multa contritione confusa est, quoniam à pessima deceptione qua filius perditionis homines primum blande & leniter seducere conabitur, vsque ad tempus illud cum eos iam crudelius insciscere & incuruare tentabit Ecclesia in filiis suis albedinem veræ fidei, sed in ipsa angustiam sanguinei stuporis ac maximas ærumnas diueriarum passionum sustinebit.

Cur sanguinea.
17 Ab ipsis autem genibus vsque ad duas zonas quæ per transfusum superius tangentes calcem pedum albæ videntur, sanguinea apparet, quia cum iam velut motionem oppressionis suæ sustinuerit, vsque ad duos testes veritatis qui Ecclesiam fortissime continebunt, iam circa consumationem mundi candorem iustitiæ & rectitudinis ostendentes, sceleratissimas persequutiones & crudelissimas effusiones sanguinis, in iis qui ipsam perditorem contempserint patietur. Quid hoc? Cum filius perditionis in contraria sua doctrina iam fiduciam & fortitudinem fallaciter confortatus acceperit, tunc & Ecclesia in cursu festinationis suæ nobilissimo sanguine perfundetur: vbi & ipsa tunc plenam celestem habitaculum construet. Nam vos o platea Hierusalem, tunc in optimo auro per sanguinem sanctorum fulgebitis, quia diabolus tunc extinguetur, quoniam membra superni regis prolecutus est, ita quod ipse præ magno terrore suo ad nihilum redigetur. Sed o vos homines qui in ipsis habitare desideratis, illum fugite, & Deum qui vos creauit adorâte. In sex enim diebus perfecit Deus opera sua, & in septimo requieuit ab opere suo.

Quid

18 Quid hoc? Sex dies, sex numeri sæculi sunt, sed in sexto noua miracula mundo edita sunt, vt etiam in sexto die Deus opera sua cõpleuit. Nunc autem mundus in septimo n.º nero sæculi, ante nouissimum diem, est sicut in die septimo. Quomodo? Prophetæ voces suas compleuerunt, filius etiam meus voluntatem meam in mundo perfecit, & aperte Euangelium in toto mundo prædicatum est: sed & hoc per tempus temporum pleni numeri, & per plus temporum annorum ipsius pleni numeri, quamuis in multa diuersitate morum hominum tamen per me bene fundatum perstitit. Sed nunc Catholica fides in populis vacillat, & Euangelium in hominibus claudicat: fortissima etiam volumina quæ probatissimi doctores multo studio enucleauerunt, turpi tædio dissuunt, & cibis vitæ diuinarum scripturarum iam tepesfactus est. Vnde nunc loquor per non loquentem hominem de scripturis, nec edocui à terreno magistro, sed ego qui lum edifico per eam noua secreta & multa mystica quæ hæcenus in voluminibus latuerunt: velut homo tacit quilibet libi primum componit, & deinde ex eo quasque formas secundum voluntatem suam discernit. O fructuosi doctores boni lucris animas vestras redimite & hunc sermonem fortiter clamate, nec ad ipsum increduli estote, quia si illum spernitis, non illum sed me qui verax sum contemnitis. Vos namque populum meum sub lege mea nutrire debetis, habentes curam vsque ad præsumptum tempus illius curationis, cum deficiet omnis cura omnium laborum. Sed de hoc tempore habetis tempora temporum præfixæ prædestinationis, ad tempus illud currentes in quo filius perditionis veniet. Conualecite ergo & confortamini electi mei, præcauentes ne in laqueum mortis cadatis, sed victoriosissimè vexillum horum sermonum eleuate, & super illum iniquitatis ruite. Nani in errore semitarum illarum quæ præcurrunt & subsequuntur filium perditionis, quem vos Antichristum nominatis, vestigia illius imitamini qui vos viam veritatis edocuit cum in carne in mundo cum magna humilitate & non cum superbia apparuit. Audite ergo & intelligite. Spiritus enim dicit Ecclesiæ de tempore nouissimi erroris: Mors irruet in Ecclesiam in ipsa hora cum in fine temporum maledictum, maledictionis filius veniet, qui est maledictum maledictionum: velut filius meus in Euangelio de ciuitate pestimi erroris testatur dicens: *Et tu Capernaum nunquid vsque in cælum exaltaberis, vsque in infernum descendens.* Hoc tale est. Otia trinum iniquitatis, fossa absconitionis exilites, & alas simulationis hypocritarum habens, quomodo in excelso parietum stare posses, cum oculus tuus nequitias vitiorum inspicat, quæ ardens lumen in sordibus abscondunt dicentes: Quis similis est parricidæ in hypocritis, quem Itali dominatorem nominant. Nunquid cælum in miraculis signorum habebis, cum digitum tuum barathro intinges? Quomodo? Opera tua fundum inferni petent, in cuius voracitate absorpta iacbis, ita quod etiam infernus fetorem illum euomit, in quo mundus amaritudinē mortis in perditore perditionum videbit.

19 Sed caput sine ventre & absque cæteris membris esse non debet. Caput Ecclesiæ filius Dei est: venter & cætera membra quæ sequuntur, Ecclesia cum filiis suis est. Ecclesia autem nondum in membris & in filiis suis perfecta est, sed in nouissimo die cum numerus electorum implebitur, tunc & Ecclesia plena erit. Sed & tunc in vltimo die turbatio orbis terrarum fiet, cum ego Deus quatuor elementa ablum, cum illo quod mortale in carne hominis est, & tunc in consumatione sæculi plenum gaudium sobolis Ecclesiæ erit. Vt enim prædictum est, in sex diebus perfecit Deus opera sua.

20 Quinque dies, quinque numeri sæculi sunt, in sexto noua miracula in terris propalata sunt, velut in sexta die primus homo formatus est. Sed nunc sextus numerus finitus est, & deuentum est in septimum numerum, in quo nunc cursum mundi velut in septima die requiei positus est: quia labor ille quem prius fortissimi doctores in profunditate clauorum sigillorum sanctarum scripturarum habuerunt, modo apertus existens aperte proferendus est, in leuitate verborum velut verbi huius libri sunt, quasi in septima quietis die. Sex enim dies operis sunt, septima requiei est. Numerus dierum alius non est: quod superest tibi o homo sciendum non est, sed in secreto patris est. Sed vos o homines de tempore hoc, tempus temporum in cursu vestro habetis antequam homicida ille veniat, qui fidem Catholicam peruertere cupiet. Quid autem deinde fiat, nec tempus nec momentum vobis de hoc sciendum est: sicut nec quid post septem dies hebdomadis sit, scire potestis, sed solus Pater hoc nouit, qui & hæc in sua potestate posuit. De diebus enim hebdomadis aut de temporibus temporum sæculi, amplius tibi o homo sciendum non est.

21 Sed post quinque numeros sæculi cælestia miracula mundo edidi, sicut & in quinque diebus aia creatura ante hominem creata fuerat, quæ homini subiecta est. Sic etiam & plenitudo infidelium & Iudeorum fuerat, & diuersa schismata diuersorum malorum tam gentilis quam Iudaici populi effluerant, & lex ac prophetia iam fudauerant, atque omnes populi tam in malis quam in bonis probati erant: antequam vnigenitus meus carnis de virgine suscipere. Nam eum mittendū decretum non fuerat nisi præmissis omnibus his, vt omnis iniustitia in illo probaretur, & vt omnis iniustitia ab illo scandalizaretur. Quod si filius meus prius venisset, hoc quasi insipienter factum fuisset: velut homo ille prudenter agit qui fruges suas antequam maturefcant colligere vult: vel si incarnatio eius in ipsum finem mundi dilata esset, tunc rapim veniret quasi aucups ille qui aues fraudulenter capit, illis nescientibus quomodo rete eius intrauerint. Sed filius meus venit in tempore illo velut cum iam dies post nonam ad vespertas tendit, scilicet cum iam maxima virtute diei abscedente frigus adesse incipit, ita post quinque numeros mundi filius meus mundo affuit cum mūdus iam ad occasum currit. Quid tunc? Ipse enim veniens medullam legis aperuit, vbi aquam legis in vinum Euangelij conuertit, vbi & maxima fluente virtutum

Quid caput Ecclesiæ sit.

Quid qui quo dies, Quid sex, Quid septimum.

Quid post quinque numeros.

tum emanare fecit: quod tam tempestiue veniens compleuit, vt Ecclesiastica virtutes quas Spiritus sanctus incendit firmis radicibus in hominibus confortarentur, & vt virginitas quam in seipso attulit, in dignissima germina florum pullularet & dilataretur.

22. Sed infans homicida, filius scilicet perditionis, in breuissimo tempore veniet, velut cum iam dies abscedit sole in occasum latere videlicet cum nouissimum tempus iam cadit & mūdus tenorem suum deserit: hoc autē testimonium o fideles mei audite, & illud deuote ad cautelam vestram intelligite, ne vobis nescientibus terror iltius perditionis repente veniens, in quādam infidelitatis & perditionis vos praecepit: Vnde vos armate, & ad validissimam pugnam hoc modo fidelissimis munitionibus praemuniti, vos preparete. Cum enim tempus illud aduenerit quonequisissimus ille deceptor horribiliter apparebit, mater illa quae istum fallacem in mundum parituri à puertitia sua in puellari aetate diabolicis artibus plena vitiis, in deserto abiectionis inter nefandissimos homines enutrita est, ibi parentibus eius eam nescientibus, nec illis cum quibus moratur eam scientibus, quoniam diabolus eam illucire persuadet, & ibi eam secundum voluntatem suam decipiendo componit, quasi Angelus sanctus sit. Et ideo illa ab hominibus se separat, vt tanto facilius celari possit: vnde etiam aliquibus fed tamen paucis viris ne quissimo latrocinio fornicationis occulte commiscetur, & in tanto studio turpitudinis cum illis se polluit, velut Angelus sanctus feruorem prauitatis illius eam perficere iubeat. Et sic in feruentissimo ardore fornicationis illius filium perditionis concipit, nesciens de quo semine virorum illorum eum conepit. Sed Lucifer (serpens scilicet antiquus turpitudine ista delectatus, coagulationem hanc iusto meo iudicio artibus suis afflat, & eam omnibus viribus suis totam in ventre matris illius possidet, sic illo perditore de ventre matris suae pleno diabolico spiritu egrediente. Deinde illam consuetuam fornicationem deuitat, & aperte stulto & insipienti populo dicit, quia virum non habeat, nec patrem infantis sui sciat: fornicationem autem quam perpetravit, sanctum dicit. Vnde & populus illam sanctam putat, & nominat. Sic filius perditionis diabolicis artibus vsque ad fortiorem aetatem enutritur, semper noto populo tibi se subtrahens. Sed mater eius eum cum quibusdam magicis artibus interdum tam populo Deum colenti, quam non colenti ostendit, sic eum ab eis faciens videri & amari. Qui cum ad plenam aetatem peruenierit, manifeste contrariam doctrinam docebit, ita mihi & electis meis repugnans, tantamque fortitudinem acquires vt in magna potestate sua, se supra nubes eleuare conetur. Nam ego iusto iudicio meo permitto eum in diuersis creaturis voluntatem suam exercere, quoniam vt diabolus in initio dixit similis ero altissimo & cecidit, ita etiam permitto vt idem diabolus in tempore nouissimo cadat cum ipse in hoc filio suo dicit, Saluator mundi ego sum. Et vt omne saeculum fidelium cognouit quod Lucifer mendax fuit, cum se in

initio dierum similem Deo esse voluit, sic etiam omnis fidelis homo videbit quod filius iniquitatis mendax est, cum se ante nouissimum diem filio Dei similem facit. Ipse enim est pessima bestia, homines qui ipsum negant interficiens, & regibus, ducibus, principibus, diuitibusque se adiungens, humilitatemque deprimens, ac superbiam erigens, orbemque terrarum diabolica arte sibi subiiciens. Potestas namque eius vsque labrum venti procedit, ita quod aerem videtur commouere, ignemque de caelo educere, & fulgura, tonitrua ac grandines producere, montes etiam euertere, aquas exsiccare, filius viriditatem suam auferre, eisque iterum succum vioris sui reddere. Tales enim illusiones in diuersis creaturis ostendit, videlicet in humore, in viriditate, & in siccitate earum. Sed & in hominibus deceptiones suas facere non desinit. Quomodo? Videbitur enim sanis immittere aegritudinem, & infirmis sanitatem, demonem eiecere, ac interdum mortuos suscitare. Quomodo? Cum enim aliquando quispiam vita euauerit, cuius anima in potestate ipsius diaboli est, circa cadauer illius qui vita discessit, interdum permissione mea illusiones suas ostendit, cadauer illius quasi viuat moueri faciens, quod tamen per breuissimam horam & non per longius spatium facere interdum permittitur, ne hac praesumptione gloria Dei deideatur atque nihil pendatur. Quod quidam videntes in eum confident, quidam autem & priorem fidem suam retinere volentes, eum tamen sibi propitium semper optabunt. Quos tamen diuinius laedere nolens, quasdam infirmitates ipsis immittit. Qui dum medicinam & auxilium medicorum quaerunt nec curari poterunt, ad ipsum recurrentes tentantes, si eos curare valeat: quos dum ad se venientes viderit, debilitatem quam eis intulit ipsis auferit. Vnde valde eum amantes in ipsum credunt. Et sic multi decipiuntur, cum ipsi oculis interioris hominis obnubilant, per quos in me respicere debebant, volentes in probatione animi sui velut in quadam nouitate illa scire quae exterioribus oculis vident, & quae manibus palpant, contententes illa inuisibilia quae in me manent, & quae vera fide comprehendenda sunt, quia mortales oculi me videre non possunt: sed miracula mea in obumbratione illis ostendo quibus voluero, me ipsum autem nullus videbit, dum in mortali corpore manet, nisi in vmbrae mysteriorum meorum, vt seruo meo Moli locutus sum, quemadmodum scriptum est: *Non enim videbit me homo & viuere poterit.* Hoc tale est. Obturatio mortalitatis suae non ponit in claritatem diuinitatis meae, ille qui mortalis est: ita quod in corruptibili cinere mortalem vitam possit habere, dum in transeuntis temporis mutatione est, scilicet quod vitam vnam deserit & ad aliam transit: quoniam omnia viuientia per me solidata sunt, & quia ego viuo nec vlla mutatio in me est. Nam vt culex viuere non potest si se in flammam ignis immittit, ita etiam mortalis homo non posset subsistere, si coruacationem diuinitatis meae videret: sed ego mortalius hominibus quam diu grauius mortalitatis suae grauati sunt, me ita in obum-

bratione ostendo, velut pictor ea quæ inuisibilia sunt, per imagines picturæ suæ hominibus declarat. Quod si o homo me dilexeris, te amplectar, & calore sancti Spiritus te calefaciam. Cum enim bona intentione tua me inspexeris, meque in tua fide cognoueris, tunc & ego tecum ero. Sed qui me contemnunt, ad diabolum se conuertunt, quoniam melicere nolunt. Vnde & ego ipsos abicio. Eosdem autem diabolus illudit & decipit quomodocunque sibi placuerit, ita quod ipsi putant quod verum sit, quicquid eis ostenderit. Et hanc ipsam artem deceptionis suæ diabolus illis infundit, qui in ipsum confidunt, ita quod ipsi in hac arte diuersa portenta in creaturis secundum voluntatem suam hominibus fallaciter ostendunt. Sed tamen nec elementa, nec alias creaturas quæ à Deo creatæ sunt, in alium modum transmutare possunt, nisi quod solum per deceptiones suas, quædam monstrata velut quaidam nebulas in eis sibi credentibus fingunt. Nam & Adam cum plus quæreret quanti habere deberet, gloriam paradisi perdidit, sic & illi visum & auditum interioris hominis amittunt, quoniam Deum derelictum & diabolum colunt. Secundum hunc modum filius perditionis, deceptiones artium suarum in elementis operatur, ostendens in eis pulchritudinem, dulcedinem & suauitatem secundum voluntatem hominum quos decipit. Vnde hæc potestas ei ob hoc permixta est, vt fideles in recta sicerent, quod diabolus nullam potestatem in bonis habet, sed solum in malis æternæ mortis. Quicquid enim iste filius iniquitatis operatur, id in potestate, superbia & crudelitate facit, misericordiam, humilitatem & discretionem non habens: sed cum imperio & magno stupore homines ad hoc præcipitat, vt ipsum sequantur: plurimos enim populos sibi acquirit, dicens eis vt voluntates suas libere peragant, ne se multum in vigiliis aut in ieiuniis constringant: proponens eis vt tantum Deum suum diligant, quem te esse simulat, quatenus sic ab inferno liberati ad vitam perueniant. Vnde illi hoc modo decepti dicunt: O vae miseris illis qui ante tempora ista fuerunt, quia diris cruciatibus vitam suam affixerunt pietatem Dei nostri heu ignorantes. Ille enim thesauros & diuitias eis ostendit, ac eos secundum voluntates ipsorum epulari permittit, fallacibus signis doctrinam suam confirmans, ita quod ipsi putant quod non oporteat eos vlllo modo corpora sua constringere & castigare. Sed & circumcensionem & Iudaismum secundum mores Iudæorum illis obseruare iubet, fortiora præcepta legis, quæ Euangelium cum digna poenitentia in gratiam conuertit, ipsis iuxta voluntatem eorum leuiora faciens. Et dicit qui ad me conuertitur, peccata illius delebuntur, viuetque mecum in æternum Baptismum etiam & Euangelium filij mei abiicit. Et omnia præcepta illa quæ Ecclesiæ tradita sunt, deridet. Et iterum sibi famulantibus diabolica irrisione dicit: Videte quis & qualis ille infans fuerit, qui hæc obseruare per inendacia sua simplici populo instituit. Ego autem pro vobis & ad gloriam vestram mori, & à morte resurgere volo. Et sic populum meum ab inferno liberabo,

Vif. Hildeg.

vt deinceps mecum in regno meo gloriose viuatis, quod ille fallax prius se fecisse simulauit. Et deinde dilectis suis dicit, vt eum gladio percutiant, atque in mundum sindonem vique ad diem resurrectionis suæ inuoluant, illis ita deceptis quod putant se illum occidere, & præcepta eius hoc modo perficere: postea se resurgere simulans diræ maledictionis scripturam velut saluationem animarum profert, quam pro signo hominibus tradens, iubet vt ipsi eum adorant. Quod si quis fidelis propter amorem nominis mei reculauerit, diro cruciatu tormentorum ab illo consumetur: vnde omnes qui hæc viderint vel audierint maximo admirationis & dubietatis stupore concutientur: quemadmodum etiam Ioannes dilectus meus ostendit, dicens: Et vidi vnum de capitibus eius tanquam occisum in mortem, & plaga mortis eius curata est. Et admirata est vniuersa terra post bestiam.

23. Hoc tale est. Ego amator mysteriorum Dei *Quid ca-* vidi fallacem & maledictum in maximis & innu- *merabilibus iniquitatibus omnem sanctimoniam* merabilibus iniquitatibus omnem sanctimoniam *sanctorum circumuentem, & multiplicibus vitis* sanctorum circumuentem, & multiplicibus vitis *eam fatigantem, qui artibus mendaciorum suorum* eam fatigantem, qui artibus mendaciorum suorum *languinem suum in occisione se effundere, &* languinem suum in occisione se effundere, & *ita mori assemblabit, non in corpore suo cadens* ita mori assemblabit, non in corpore suo cadens *sed in fallaci vmbra, velut percussus & mortuus æ-* sed in fallaci vmbra, velut percussus & mortuus æ- *stimatus. Vnde etiam in errore fallacium vulne-* stimatus. Vnde etiam in errore fallacium vulne- *rum suorum quasi mortuus fuerit simulat quasi* rum suorum quasi mortuus fuerit simulat quasi *à sapore mortis reuixisse, & ita admirabilem &* à sapore mortis reuixisse, & ita admirabilem & *terribilem stuporem omnes homines qui in tota* terribilem stuporem omnes homines qui in tota *terra sunt, in horrore huius maledicti capient: si-* terra sunt, in horrore huius maledicti capient: si- *cut etiam populus in magnitudine & fortitudine* cut etiam populus in magnitudine & fortitudine *Goliath obtulit, cum eum armatum in bello* Goliath obtulit, cum eum armatum in bello *aduersum se stare videret. Et ita vt vides colum-* aduersum se stare videret. Et ita vt vides colum- *næ electorum meorum, tam de cruciatibus istis* næ electorum meorum, tam de cruciatibus istis *quam de contrariis & inmanibus ac horribilibus* quam de contrariis & inmanibus ac horribilibus *signis, quæ filius perditionis emittit magno* signis, quæ filius perditionis emittit magno *stupore pauoris commoueri videbunt, gemitu* stupore pauoris commoueri videbunt, gemitu *lamentabilis angustiae emittentes. Sed* lamentabilis angustiae emittentes. Sed *duos testes meos quos ad id tempus in secre-* duos testes meos quos ad id tempus in secre- *to voluntatis meæ reseruauit scilicet Enoch &* to voluntatis meæ reseruauit scilicet Enoch & *Heliam, vt ipsi repugnent & vt errantes ad* Heliam, vt ipsi repugnent & vt errantes ad *viam veritatis reducant emittam. Qui fortis-* viam veritatis reducant emittam. Qui fortis- *simas & robustissimas virtutes fidelibus ostend-* simas & robustissimas virtutes fidelibus ostend- *ent, quia cum verba testimonij eorum in ore* ent, quia cum verba testimonij eorum in ore *utriusque sibi æqualiter consentient, fidem au-* utriusque sibi æqualiter consentient, fidem au- *dientes adhibebunt. Nam ideo hi duo tes-* dientes adhibebunt. Nam ideo hi duo tes- *tes veritatis tandiu per me reseruari sunt, vt* tes veritatis tandiu per me reseruari sunt, vt *tunc ipsis procedentibus, sermo eorum in cordi-* tunc ipsis procedentibus, sermo eorum in cordi- *bis electorum meorum teneatur & solidetur,* bis electorum meorum teneatur & solidetur, *quatenus inde germen Ecclesiæ meæ in magna* quatenus inde germen Ecclesiæ meæ in magna *humilitate subleuet. Et ipsi ad filios Dei quo-* humilitate subleuet. Et ipsi ad filios Dei quo- *rum nomina in libro vitæ sunt dicent: O vos* rum nomina in libro vitæ sunt dicent: O vos *recti corde & electi in gloriosa laude beatorum* recti corde & electi in gloriosa laude beatorum *gratiarum vitæ, audite & intelligite quæ vobis* gratiarum vitæ, audite & intelligite quæ vobis *huculaliter differimus. Hic maledictus à dia-* huculaliter differimus. Hic maledictus à dia- *bolo missus est, vt animas quæ se præceptis* bolo missus est, vt animas quæ se præceptis *illius subiiciunt in errorem mittat. Nos enim* illius subiiciunt in errorem mittat. Nos enim *de hoc mundo reclusi eramus, reseruari in* de hoc mundo reclusi eramus, reseruari in *secretis Dei quæ hominibus abscondita sunt, ita* secretis Dei quæ hominibus abscondita sunt, ita *quod in solitudine & angustia hominum non fui-* mus. Nam ad hoc reseruari sumus, & ad vos mis-

o

vs

vt erroribus istius perditoris contradicamus. Videte ergo, si vobis aut in corporali statura aut in ætate similes simus. Et omnes qui cognoscere & confiteri verum Deum volent, hos duos senes & veraces testes, vexillum iustitiae Dei portantes subsequantur, iniquum errorem deserentes: quoniam ipsi in magnis præconiis & coram Deo & coram populo fulgebunt, vicos & plateas & ciuitates, atque alia loca vbicunque filius perditionis contrariam doctrinam efflauerit percurrentes, ac in eis multa signa in Spiritu sancto facientes: ita vt omnis populus, qui eos viderit, in maximam admirationem ducatur. Idcirco autem hæc magna signa, supra firmam petram solidata, illis dabuntur, quatenus illa contraria & falsa signa abiciantur. Nam, vt fulgur incendit & comburit, sic & filius perditionis peruersa iniquitate & nequitia sua faciet, populos magicis artibus velut igne fulguris comburens. Sed Enoch & Helias, cum recta doctrina quasi cum ictu tonitru, omnem cohortem illius exterrentes decipient, fideles hoc modo stabiles. At tamen in permissione voluntatis meæ, ab illo tandem consummati, mercedem laborum suorum in cælestibus consequantur. Tunc flores doctrinæ eorum cadentes, quia voces ipsorum iam in mundo non audientur, bonum fructum in electis ostendunt, verba & rabiem diabolicæ artis contemnentibus, & in spe supernæ hæreditatis bene firmatis: quemadmodum & Salomon de bono & recto homine ostendit, dicens: *Domus iusti plurima fortitudo, & instructio impij contritio.* Hoc tale est. Acutum habitaculum vbi contritio & infelicitas non est, speciale speculum oculi Dei in recto homine est, in quo idem oculi fortitudinem miraculorum suorum quasi in appetitu percipientis gladij videt. Sed in procedentibus factis velut in crescentibus fructibus superbi cordis, quod in propriis voluptatibus suis ruinas edificat, tristitia illa erit, quia superbum cor in eam spem non confidit, quæ in superna saturitate floret.

Quid mirum si istiusmodi caput se a loco dimoueat, 24. Sed vt vides quod ipsum monstruosum caput se tanto fragore a loco suo emouit, quod omnis prædicta muliebris imago in omnibus membris suis inde concutitur, hoc est cum se filius perditionis caput iniquitatis existens, multa arrogantia superbiæ velut a paruo errore infixæ sibi nequitie tollit, maiorem errorem arripens, scilicet supra omnes exaltari volens, id est, cum deceptiones suæ finem accepturæ sunt, omnis Ecclesia in omnibus filiis suis tam maioribus quam minoribus in maximum timorem mittitur, expectans infaniam præsumptionis illius. Et velut magna massa multæ facis ipsi capiti coniungitur, vnde illud super quandam montem se eleuans, altitudinem cælorum ascendere tentat, quia maximæ artes diabolicarum insidiarum, multam immunditiam afferentium eidem filio iniquitatis assistentes, ipsi alas superbiæ subministrant, ac

eum in tantam præsumptionem erigunt, quod ipse etiam secreta cælestia se putat posse penetrare. Quomodo? Nam cum omnem voluntatem seductoris diaboli compleuerit, ita quod iusto iudicio Dei amplius tantam potestatem iniquitatis & crudelitatis suæ habere omnino non permittitur, omnem cohortem suam congregabit, & sibi credentibus dicit quia ad cælos ire velit. Sed sicut diabolus nesciuit filium Dei ad redemptionem & salutem animarum nasci, ita & iste pessimus cum se in mortiferum malum omnium malorum inuoluet fortissimum ictum manus Dei super se venire ignorabit.

25. Et ecce velut ictus tonitru repente veniens caput ipsum tanta fortitudine percussit quod & *Quid istud tonitru.* de monte illo deiicit & quod spiritum suum in mortem emittit, quoniam potestas Dei se manifestans, eundem perditionis filium tanta virtute zeli sui prostermit, quod & de superbia illa qua se contra Deum crexerat, magno præcepto præsumptionis lux ruit, & quod vitalis flammam suam in mortem æternæ damnationis ita consumatus euomit: quia sicut tentationes filij mei finitæ sunt, cum ipse tentatus diabolo dixit: *Vade turpissime sathana:* & ille exterritus fugit, sic etiam & tentationes istæ quas filius iniquitatis Ecclesie infert, in hoc zelo meo consumationem accipient.

26. Inde subito scetens nebula montem ipsum *Cuius motu la faciem.* totum comprehendit, in qua caput ipsum tanta sorde inuoluitur, vt altissimi populi in maximum terrorem mittantur, quia immundissimus intolerabilisque & infernalis scetor locum elationis illius totum replebit, in quo ille pessimus criminatur tanta immunditia & scetore effuebat, vt iusto Dei iudicio nec initium nec finis eius amodo in memoria habeatur: quoniam populi illi cadauer ipsius sine voce in terra prostratum & multa tæbe persufum videntes, se deceptos esse cognoscent: ipsa nebula circa montem illum aliquantulum diutius immorante, quoniam scetor ille diabolicam elationem circumamplectens, immundam ostendit, vt homines ab illo seducti scetorem & immunditiam illam videntes, errorem suum declinent, & ad veritatem redeant. Nam altans populus hæc cernens, multo timore concutitur, quia hæc videntes maximus horror incutit, ita vt lugubres voces & flebiles querelas proferant, & se grauiter errasse dicant.

27. Et ecce pedes præfatæ muliebris imaginis candidi apparent, splendorem super splendorem solis reddentes, hoc est quod fortitudo fundamenti & sustentatio sponsæ filij mei multum candorem fidei ostendit, & pulchritudinem illam quæ omnem pulchritudinem terrenæ claritatis superat demonstrabit, cum filio perditionis (vt dictum est) prostrato, multi ex ijs qui errauerant ad veritatem reuertentur. Sed post casum illius impij, quando nouissimus dies in solutione mundi occurrat, mortalis homo non querat: quia cum scire non poterit: quo-

Quoniam eum Pater in abscondito secreti sui seruauit. Ad iudicium ergo homines vos prae-
parate. Vt autem praedictum est filius perditionis cum patre suo diabolo & cum omnibus artibus illius in nouissimo tempore per filium meum fortissimum praelatorem cum magna consulatione superabitur, sicut & inimici fortissimi Sampsonis in praefiguratione ipsius deiecti sunt: velut in sacra historia scriptum est: *Concussusq; fortiter columnam, cecidit domus super omnes principes, & ceteram multitudinem qua ibi erat, multosq; plures interfecit moriens quam ante vinum occideret.*

28 Hoc tale est. Filio Dei, scilicet fortissimi Sampsoni primum synagoga coniuncta est, cui ipse occulta illa quae in veteri testamento abscondita erant, in mirabili doctrina sua distribuit, interiorum dulcedinem legis quae fortior leone erat, ipsi benigne aperiens. Sed ipsa detrexit eum, faciens ut secreta eius illuderentur, in doctrinam illius respicere nolens, sed eam magno saltu superbie despiciens. Quapropter ipse commotus regnum Dei ab ea auferri & alij genti dari praedixit, ita in multis prodigijs cum plurima turba ciuitatem Hierosolymam ascendens, infidelitate illorum qui vestimenta sua in via strauerunt occisa: vbi quod promiserat illis per miracula reddidit, quibus per sponfam suam proditus fuerat. Et in illo seruire sponfam suam deseruit, cum domum eius desertam derelinqui praenunciavit. Sed pater sponsae illius, videlicet diabolica seductio, alij viro, id est infidelitati eam coniunxit. Tunc filius Dei astutus vulpes, scilicet Apollotus emisit, qui igne sancti Spiritus segetes inimicorum suorum combusserunt, id est qui legalia praecepta ad spiritualem intellectum verterunt, ita synagoga cum patre suo combusta, scilicet peruersa infidelitate synagoga euerfa. Deinde magnis signis & stupendis miraculis incredulos occidit, ita quod omnes multo stupore contremuerunt, cum dicerent se timere Romanos venire, & locum & gentem ipsorum tollere. Quapropter concilium suum congregauerunt ut illum perderent: sed ipse abscondit se in monte in oratione cum diceret, ut si fieri posset calix ille ab eo transiret. Sed Iudas Scariotes prodidit eum, tradens eum in manus saeuissimis inimicorum suorum. Et ipse vim fortitudinis suae abscondit, quam in crine id est in patre suo habuit, quae omni populo ignota est, nisi quantum in fide capitur, veluti & capilli in capite hominis videntur. Postea cum pati voluit vim fortitudinis suae ostendit, videlicet mandibulam asini tollens cum filiabus Hierusalem diceret, ne super eum sed super seipsas flecterent, ita illas occidens, scilicet terrorem futurorum malorum eis verissime praedicans. Et sic in cruce fixato, cum sitiret fons verae fidei de gentili populo emanauit, de quo ipse bibens non erubuit, dicens etiam quod sic consumatum esset. Vnde cum spiritum emisit, in gehennam,

Vif. Hildeg.

videlicet ad mulierem meretricem postea descendit: inimici suis eum oblidentibus, cum custodes ad sepulchrum ipsius ponerent: sed ipse à morte resurgens, cum duabus portis, id est cum specialibus electis suis, & cum communi populo quos ex inferno liberauit, caeleste regnum petiuit. Sed sic pulcherrima sponsa scilicet Ecclesia ipsi coniuncta, diligentissime ab eo quaesivit quomodo fortitudinem ipsius cognoscere posset. Ipse autem vires suas ei non repente, sed paulatim & cum discrezione aperuit. Quomodo? Cum primum Catholicam fidem percepissent in veteri lege & in noua, vsque ad perfectam correctionem putabant se quidam illorum debere ambulare, quae ligatura humentium neruorum sed nondum perfectam siccitatem habentium erat. Vnde Ecclesia rudis adhuc, multis turbis dicebat: Haec est fortitudo sponsi mei. Et populus haec audiens, volebat repentino motu Deum in auditu verborum tantum colere, & non in significatione Spiritus sancti conuersari. Sed ita fortitudo eius cognita non est. Deinde virginitas velut noui funes qui nunquam in opere fuerunt, sicut & virginitas ante non est gloriose habita, nobiliter erecta est: quae ligatura filium Dei fortiter quidem tergit, sed tamen eum plene non ostendit. Sed Ecclesia se sursum erigens dicebat: O vos amici mei, haec maximae virtutes sponsi mei sunt. Et subito in magno strepitu multus populus super eum ruit, dicens: Nos in maximis viribus eius, ipsum ceepimus. Sed nec sic vires eius manifestatae sunt. Postea in septem donis Spiritus sancti velut in septem crinibus illius Ecclesia solidata est, ipsis forti clauo in firmamento apostolicorum praedicatorum infixis. Vnde rati huiusmodi modo contextu, Ecclesia clamabat: O quam fortis sponsus meus in septem crinibus suis est. Et omnes populi illam audientes, in eum irruerunt, putantes ipsum maiores vires non habere. Sed & hoc modo non est agnita fortitudo ipsius. Dehinc multas lachrymas Ecclesia fudit, quia fortitudinem sanctae Trinitatis ignorauit, dicens humanitatem filij Dei se quidem vidisse, sed diuinitatem ipsius nondum perfecte intellexisse. Vnde ipse commotus in dilecto suo Ioanne secreta sanctae Trinitatis, quantum homini licitum erat scire, in honore Patris & in ardore Spiritus sancti manifestauit. Et ita in gremium sponsae suae caput suum reclinans, ibi vsque ad maxima schismata quae in filio perditionis futura sunt, requiescet: ibi fortitudo eius abrafis crinibus ipsius abscedetur, cum homines in tempore illo magis filium perditionis, quam ipsum sequi studebunt dicentes: Quid est o Deus quod talia & tanta miracula videmus? Et ita fortitudo ipsius delinitur, cum iam vera fides in caecitate infidelitatis obnubilari videtur. Sed vires eius resurgent, cum Enoch & Helias apparuerint. Quapropter superbiam & praesumptionem fortiter concutens, filium perditionis cum omnibus diabolice artibus & ceteris vitijs eius deiciet: multoque durius diaboli

bolica vitia conteret, cum iam Ecclesia cum Chriſtiano nomine de præſenti & temporali ſæculo ad æterna tranſibit, quam antea fecerit cum adhuc diuinus cultus in mundo temporaliter vigeret. Quid hoc? Quia cum iam ſæculum finem accipiet, tunc & diabolica perſecutiones & virtutum fortiffimæ operationes, ipſi hominibus etiam temporaliter ceſſabunt. Qui autem acutas aures interioris intellectus habet, hic in ardente amore ſpectuli mei ad verba hæc anhelet, & ea in conſciencia animi fui conſcribat.

VISIO DVODECIMA.

PO. T. hæc vidi & ecce omnia elementa & omnes creaturæ diro motu concuſſa ſunt: ignis, ær, & aqua eruperunt, & terram moueri fecerunt: fulgura & tonitrua concrepauerunt, montes & ſylvæ ceciderunt, ita vt omne quod mortale erat vitam exhalarẽt. Et omnia elementa purgata ſunt, ita vt quicquid in eis ſordidum fuerat, tali modo euaneſceret, vt amplius non appareret. Et audiui vocem maximo clamore per totum orbem terrarum vociferantem & dicentem: O vos filij hominum qui in terra iacetis, ſurgite omnes. Et ecce omnia oſſa hominum in quocunque loco terrarum erant, velut in vno momento congregata, & ſua carne obſecta ſunt: & omnes homines integris membris & corporibus ſuis in ſexu ſuo ſurrexerunt, boni in claritate fulgentes, & mali in nigredine apparentes, ita vt & opus cuiuſque in ipſo aperte videretur. Et quidam ex eis in ſignati erant, quidam autem non: ita vt ſignatorum illorum alij ante faciem ſuam velut aureum fulgorem, alij velut vmbra haberent quod ipſorum ſignum erat. Sed ſubito ab oriente maxima conuulſio effluſit, & ibi in nube filium hominis eo vultu quo in mundo fuerat, nudatis & apertis vulneribus cum angelicis choris aduenientem vidi, & ſupra ſedem flammanſis ſed non ardentis throni ſedentem, & ſub ſe hanc maximam tempeſtatem purgationis mundi habentem. Et qui ſignati erant, obuiam ei in ære quaſi in turbine rapti ſunt: vbi & prius ſplendorem illum qui ſecretum ſuperni creatoris deſignat videram, bonis ſcilicet à malis ibi ſeparatis. Sed ipſe blanda voce quemadmodum Euangelium manifeſtat, iuſtos cœleſti regno beatificauit, ac terribili voce iniuſtos infernalibus pœnis vt etiam ſcriptum eſt, deputauit: nulla tamen alia inquiſitione vel reſponſione de operibus eorum, niſi quemadmodum Euangelica vox oſtendit, ibi facta: quoniam opus cuiuſque ſiue bonum ſiue malum eſſet, in ipſo manifeſte apparuit. Qui autem ſignati non erant à longe in parte Aquilonis cum diabolica turba ſtabant, nec ad iudicium hoc peruenerunt: ſed tamen hæc omnia velut in turbine videntes, finem iudicii expectabant, & intra ſe amarus gemitus edebant. Et ſic iudicio peracto, fulgura, & tonitrua, & venti ac tempeſtates ceſſabant: & quicquid in elementis tranſito-

rium erat, ſubito euaniuit & maxima tranquillitas facta eſt. Tunc electi ſuper ſplendorem ſolis rēpente ſplendidi effecti, cum filio Dei, & cum beatis agminibus Angelorum in gaudio magno cœleſtia perebant, reprobus cum diabolo & angelis eius ad loca infernalium cum magno vlulatu tendentibus. Et ſic cœlum electos recepit, & infernus reprobos abſorbuit. Sed ſubito tanta gaudia & tantæ laudes in cœleſtibus, & tanta trititia ac tanti vlulatus in abyſſi lacu exortij ſunt, vltra etiam quam humanus ſenſus eſſari poſſit. Et mox omnia elementa in maxima ſerenitate reſplenduerunt, velut eis nigerrima cutis abſtracta fuiſſet: ita quod nec ignis feruorem, nec ær ſpiſſitudinem, nec aqua æſtum, nec terra fragilitatem amplius vllam haberent. Sol quoque luna, & ſtellæ, velut plurimus ornatus in firmamento, multo ſplendore & decore rutilabant, & ſine motu circuitionis fixa manebant, ita quod vltra diem & noctem non diſcernebant. Et ita nox non erat, ſed dies. Et finitum eſt. Iterumque audiui vocem de cœlo mihi dicentem: Hæc myſteria nouiſſima tempora oſtendunt, in quibus temporalia tempora, in æternitatem conſuſcationis illius quæ ſine fine eſt tranſmutabuntur. Nouiſſima enim tempora multis periculis fatigabuntur, & occaſus mundi variis ſignis demonſtrabitur. Nam vt vides, in ipſo nouiſſimo die, totus orbis terrarum terroribus concutietur, & tempeſtatibus quaſſabitur, ita vt quicquid in eo caducum & mortale eſt, hiſ calamitatibus ſiniatur: quia tunc curſu mundi completo, ipſe amplius durare non poterit, ſed ſecundum diuinam diſpoſitionem conſumabitur. Sicut enim homo cum finiendus eſt, multis infirmitatibus præuentus deicitur, ita quod etiam in ipſa hora mortis ſuæ multo dolore diſſoluitur, ſic etiam finem mundi maximæ aduerſitates præcurrent, & ipſum in fine ſuo diuerſis terroribus diſſoluent: quoniam elementa terrores ſuos tunc oſtendent, quia eos amplius exercere non poterunt.

2 Repentino & inopinato motu in hoc fine elementa relaxantur: omnes creaturæ commouentur: ignis erumpit: ær ſoluitur: aqua effluit: terra concutitur: fulgura feruent: tonitrua concrepant: montes ſcinduntur: ſilvæ ruunt: & quicquid in ære, vel in aqua, vel in terra mortale eſt vitam reddit. Ignis enim totum ærem mouet: & aqua totam terram replet, & hoc modo omnia purgantur: vt quicquid in mundo ſceditatis eſt, ita euaneſcat, quaſi non fuerit, velut ſal diſſluit cum in aquam immittitur.

3 Sed diuino præcepto (vt tibi monſtratum eſt) ad reſurgendum accepto, mortuorum oſſa vbi-
cunque fuerint ſuo loco velut in icu oculi coniunguntur, & ſua carne teguntur, nec villo modo retardantur, ſed ſiue ab igne, ſiue ab aqua, ſiue ab aëre, ſiue à beltia, conſumpta fuerint, citiſſime reſtituuntur: ita quod ea hoc modo terra reddit, velut ſal ex aqua ſudat: quia oculus meus omnia nouit, nec quicquam me latere poterit. Ita omnes homines in anima & corpore, ſine

sine vlla contractionē & abscissione membrorum suorum, sed in integritate & corporis & sexus sui, velut in icu oculi resurgunt, electi fulgorem bonorum operum suorum habentes, & reprobi nigredinem infelicitium actuum suorum portant: ita quod ipsorum ibi opera non absconduntur, sed palam in ipsi appareant.

Fidei signum.
4 Et quidam ex eis in fide signati sunt, quidam autem non, ita vt fidem habentium, conscientię per opera fidei in fulgore sapientię fulgeant, aliorum vero in tenebrositate neglectus sui appareant: per quę aperte discernuntur, quoniam illi fidem in operibus impleverunt, illi autem eam in seipſis extinxerunt. Quidam autem signum fidei non habent, quia illi nec in veteri lege, nec in noua gratia cognitionem viuī & veri Dei habere voluerunt.

Adulter filij Dei.
5 Et tunc in claritate lucis æternę, sed tamen in nube quę reprobus cœlestis gloria abscondita est filius Dei in forma humanitatis & passionis suę quam in voluntate Patris pro salute humani generis passus est, ad iudicandum ipsum humanum genus cœlesti exercitu circumdatus adueniet, quoniam Pater ei hoc dedit, vt quia ipse in mundo visibiliter conuersatus fuerat, quę visibilia mundi sunt diiudicet: vt etiam ipse in Euangelio ostendit dicens: *Et potestatem dedit ei iudicium facere quia filius hominis est.*

6 Hoc tale est. Pater testificat de filio suo. Quid hoc? Pater potestatem dedit filio, quoniam ipse semper cum Patre indiuitate manens, sed humanitatem de matre accipiens secundum quod homo est accepit etiam a Patre, quod omnis creatura ipsum Deum sentit: sicut & omnis creatura in creatione formę suę a Deo creata subsistit. Et ideo cuncta opera discernuntur a filio in quacunque dignitate vel incuruatione sint, & secundum hoc quod collocanda sunt ea collocat vt quia ipse homo palpabilis & visibilis in mundo fuit, etiam illa quę in mundo visibilia fuerunt secundum quod iustum est discernat, videlicet in potestate iudiciali terribilis iniustis, sed blandus iustis apparet: ipsos ita diiudicans, quod etiam purgationem suam elementa sentiant.

Quomodo fidei opera apparent.
7 Tunc & qui signati sunt, obuiam iusto iudici, non in difficultate sed in multa celeritate rapiuntur: vt quoniam ipsi fidem in Deum credentes habuerunt, etiam opera fidei in eis manifeste appareant: vbi & scientia Dei actus eorum & in bonis & in malis non ignorat, vt tibi monstratum est: ibi enim boni & mali separabuntur, quia & opera eorum dissimilia sunt. Nam ibi tam in malis quam in bonis certissime apparet, quomodo vel in infanzia, vel in pueritia, vel in iuuentute, vel in senectute, vel in decrepitate ætate Deum quęsierint.

Qui flores filij Dei.
8 Ibi etiam fulgent omnes flores filij mei, videlicet Patriarchę & Prophetę qui ante incarnationem ipsius fuerunt, & Apostoli qui cum eo in sæculo conuersati sunt, ac Martyres, Confessores, Virgines, Viduę, quę omnes fideliter illius imitati sunt: & illi qui Ecclesię meę tam in secularibus quam in spiritualibus præpositi fuerunt, nec non Anachoretę & monachi, qui in casti-

gatione & mortificatione carnis suę propter nomen filij mei se viles fecerunt: quod & in vestitu suo, cum magna humilitate & charitate angelicum ordinem imitantes, ostenderunt. Sed qui me ideo in contemplatiua vita quærunt, quia dicunt hæc vita gloriolior est quam illa, hoc ante me quasi nihilum est: sed qui me quærunt in humilitate in ea conuersatione quę inspiratione Spiritus sancti data est, hunc in cœlesti Patria in prioribus locis exaltabo.

9 Deinde cœli laudes suas iterum in silentio continent, cum filius Dei iudicalem sententiam & ad iustos & ad iniustos profert, auscultantes cum reuerentia honoris, quomodo illos diiudicet cum blande iustis superna gaudia tribuit, & cum terribiliter iniustos ad infernales pœnas mittit. Sed ibi nec excusationes nec interrogatio operationum suarum maior erit, quam quod ibi conscientię hominum & bonorum & malorum nudę & apertę sunt.

10 Iusti autem qui ibi verba æquissimi iudicis percipiunt, plurima quidem opera iustitię fecerunt, sed tamen ea in plenitudine perfectionis dum in sæculo viuerent non habuerunt, vnde & nunc in eis diiudicandi sunt. Iniusti vero qui iudicalem seueritatem ibi in se sentiunt, mala quidem facta perpetraverunt, sed tamen ea non in ignorantia diuinę maiestatis quod est in quitate præiudicatę damnationis infidelitatis egerunt, & ideo sententiam ipsius iudicis ibi non effugient, quoniam omnia æquo pondere ponderanda sunt.

11 Illi autem qui in fide signati non sunt, quoniam ipsi in Deum non crediderunt, in parte Aquilonis, id est perditionis cum diabolica turba interim tardant, nec ad hoc iudicium peruenerunt: sed tamen illud in obumbratione videntes, finemque eius præbolantes intra se multum gemunt, quoniam ipsi in infidelitate perdurantes, verum Deum non cognouerunt: quia ipsi nec ante baptismum viuunt Deum in veteri testamento coherunt, nec sub Euangelio remedii baptismatis susceperunt: sed in maledictione casus Adę perseuerauerunt, damnationis pœnas habentes. Vnde & in infidelitate scelerum suorum iam iudicati inueniuntur.

12 Sicque iudicio finito, terrores elementorum, & fulgura, tonitrua, & venti in tempestatibus cessant, & omne quod caducum & transitorium est dilabitur, nec amplius apparebit: velut nix esse desinit quę a calore solis liqueſcit maxima quiete tranquillitatis diuina dispensatione ita exorta.

13 Et sic electi splendorem æternitatis habentes, vna cum capite suo scilicet filio meo, & cum glorioso cœlesti exercitu in magna gloria cœlestia gaudia petunt, & reprobi vna cum diabolo & cum angelis eius ad æterna supplicia in multa contritione tendunt vbi æternam mortem sibi præparatam æternaliter vident, quia magis concupiscentias suas quam præcepta mea secuti sunt. Et licet cœlum electos in gloriam æternitatis

Quæ ratione contemplatiua vita quæratur.

Quam a continent, cum filius Dei iudicalem sententiam & ad iustos & ad iniustos profert, auscultantes cum reuerentia honoris, quomodo illos diiudicet cum blande iustis superna gaudia tribuit, & cum terribiliter iniustos ad infernales pœnas mittit.

0 3

recepit, quoniam ipsi dominatorem cœlorum dilexerunt, & infernus reprobos absorbet, quia diabolum non abiecerunt: ita omnium gaudiorum tantis laudibus in cœlesti gloria resonantibus; & omnium gemitum tantis ululatibus in inferno exortis; vlt̃rā quam hūmānus intellectus capere valeat; quoniam illi vitam æternam possident; & isti mortem æternam habent: quemadmodum in Evangelio filius ih̃esus loquitur dicens: *Et ibunt bis in supplicium æternum, iusti autem in vitam æternam.*

14. Hoc tale est. Qui in ienocinio omnium malorum sc̃etent, nec sciunt quod iustum est haurire in summa bonitate, per iter infidelitatis & nequitie suæ in pœnas æternæ perditionis dimeruntur, secundum op̃era sua infernal̃ia tormenta recipientes. Aedificatores vero coruscationis cœlestis Hierusalem qui portis filiæ Sion fideliter insistant; fulgebunt in luce vitæ æternæ; quam castissima virgo in t̃c̃c̃unditate virginitatis suæ credentibus mirabiliter attulit.

Qua glori-
ficatio
reum.

15. Et vt vides elementa in inaxima claritate, & pulchritudine his omnibus peractis fulgebunt, omni videlicet impedimento nigredinis & fordis ablato. Nam ignis sine fetore tunc vt aurora rutilabit: & aer abique spissitudine, purissimus fulgebit: & aqua sine impetu effusionis & submersiois perspicua & lenis flabit: & terra absque omni fragilitate & inæqualitate fortissima & planissima apparebit; his omnibus in magnam tranquillitatem ac pulchritudinem translatis. Sed & sol & luna ac stellæ velut pretiosissimi lapides in auro, ita etiam in firmamento multa claritate & maximo fulgore rutilabunt: nec vlt̃ra inquietudinem circumuolutionis suæ ad diem discernendum à nocte habebunt, quia finito mundo iam in immutabilitate sunt: ita quod & nullæ tenebræ noctis amodo apparebunt, quoniam tunc dies indeficiens est: vt etiam iohannes dilectus meus testatur dicens: *Et nox vlt̃ra non erit: & non egebunt lumine lucerna, neque sol, quoniam Dominus Deus illuminabit illos.*

16. Hoc tale est. Qui thesaurum habet, eum interdum subtrahit interdum etiam emittit: sicut & nox lumen celat, & vt dies tenebras fugat, homini lumen offerens. Ita non erit in immutatione temporum: quia tunc noctis vmbra fugabitur, ita quod tenebræ noctis amodo non apparebunt: quia etiam & mutatio illa iam non egebit lumine illo, quod sibi homines incendunt vmbas tenebrarum expellentes: nec etiam mutabilitatem sol tunc amplectetur, qui modo continet tempora quæ in vmbra habentur, quoniam tunc dies sine vlla mutatione erit, quia tunc etiam dominator omnium claritate diuinitatis suæ quam nulla mutabilitas obfuscet, illuminat eos qui in sæculo tenebras suæ gratia effugerunt. Qui autem acutas aures interioris intellectus habet, hic in ardente amore speculi mei ad verba hæc anhelet;

& ea in conscientia animi
sui conscribat.

VISIO DECIMATERTIA.

DEINDE vidit lucidissimum aërem, in quo audiui in omnibus prædictis significationibus mirabili modo diuersum genus musicorum in laudibus ciuium supernorum gaudiorum, in via veritatis fortiter perseuerantium; ac in querelis reuocatorum ad laudes eorundem, & in exhortatione virtutum se exhortantium ad salutem populorum, quibus diabolice insidiæ repugnant: sed ipsæ virtutes eas oppriment, ita tamen quod sic fideles homines tandem à peccatis ad superna per penitentiam transeunt. Et sonus ille vt vox multitudinis in laudibus de supernis gradibus in harmonia symphonizans, sic dicebat: O splendidissima gemma, serenum decus solis tibi infusum est; fons saliens de corde patris, qui est vnicum verbum eius per quod creauit mundi primam materiam; quam Eua turbauit: hoc verbum fabricauit in te hominem; & es illa lucida gemma à qua ipsum verbum eduxit omnes virtutes, quemadmodum in prima materia omnes protulit creaturas. O tu laudissima virga frondens de stirpe Iesse, o quam magna virtus est quoddam diuinitas in pulcherrimam filiam aspexit; sicut aquila in solem oculum suum figit, cum supernus Pater claritatem virginis attendit, quando verbum suum in ipsa incarnari voluit. Nam in mystico mysterio Dei illi illustrata mente virginis, mirabiliter clarus flos ex ipsa virgine prodit. Et iterum dixit: O gloriosissima lux viuens, Angeli qui infra diuinitatem diuinos oculos cum mystica obcuritate omnis creaturæ aspiciunt in ardentibus desiderijs, vnde nunquam potestis satiari, o quam gloriosa gaudia illa vestra habet forma, quæ in vobis est intacta ab omni prauo opere, quod primum ortum est in vestro socio perditio Angelorum, qui volare voluit supra intrinsecus latens pinnaculum Dei. Vnde ipse tortuosus demersus est in ruinam, sed ipsius instrumenta casus suggestionis eius concilium facturæ digiti Dei instituit. Nam o vos Angeli qui custoditis populos, quorum forma fulget in facie vestra, & o vos Archangeli qui animas iustorum suscipitis, & vos Virtutes, Potestates, Principatus, Dominationes, & Throni qui estis computati in quintum secretum numerum, & o vos Cherubim & Seraphim sigillum secretorum Dei, sit laus vobis, qui loculum antiqui cordis in fonte aspiciunt. Videtis enim interiore vultu patris, quæ de corde illius spirat quasi facies. Item quæ dicebat: O spectabiles viri qui pertransistis occulta aspicientes per occultam & viuentem lucem in virga germinantem, quæ sola floruit de introitu radicantis luminis; vos cursum antiqui sancti prædixistis saluationem exilum animarum quæ immerse fuerant morti; qui circumsistis vt rotæ mirabiliter loquentes mystica montis qui cœlum tangit pertransiens vngendo multas aquas, cum etiam inter vos surrexerit lucida lucerna, quæ ipsum montem præcurrens illu-

Lam Ma-
ria.

Laurib-
rarchia-
rum co-
losum.

Lam Pa-
triarcha-
rum, Pro-
pheta-
rum, pra-
cursum.

illuminat. *Laus Ap-
solorum.* cui quibus
opus miraculorum & non opus criminum per tor-
rens iter perspicue vmbra plantatum est, & o tu
ruminans ignea vox præcurrens limantem lapi-
dem subuertentem abyssum, gaudete in capite
vestro. Gaudete in illo, quem non viderunt in ter-
ris multi, qui ipsum ardentem vocauerunt. Et iterum
dixit: O cohors militum: foris virga non ipi-
nata, tu sonus orbis terrarum circueis regiones in-
sanorum sensuum, epulantium cum porcis, quos
expugnasti per infusum adiutorem ponentis radi-
ces in tabernacula pleni operis verbi patris, tu etiam
nobilis es gens saluatoris; intrans viam rege-
nerationis aquæ per agnum; qui te misit in gladio
inter lætissimos cunctos, qui suam gloriam destruxerunt
in operibus digitorum suorum, statuentes
non manufactum in subiectionem manuum sua-
rum, in qua non inuenerunt eum. Nam o lucidif-
sima Apollolorum turba furgens in vera agnitio-
ne & aperiens clausuram magisterij diaboli, abluendo captiuos in fonte viuientis aquæ, tu es clarissima
lux in nigerrimis tenebris, fortissimumque
genus columnarum sponsum agni sustentans, in
omnibus ornamentis sibi: per cuius gaudium,
ipsa mater & virgo prima est vexillifera. Agnus
enim immaculatus est sponsum, & sponsa eius im-
maculata. Itemque dicebat: O victoriosissimi
triumphatores, qui in effusione sanguinis vestri
salutantes adificationem Ecclesie intrastis sangui-
nem agni, epulantes cum vitulo occisi. O quam
magnam mercedem habetis, quia corpora vestra
viuentes despexistis, imitantes agnum Dei, or-
nantes poenam eius, in qua vos introduxit in res-
taurationem hereditatis. Vos flores rotarum qui
in effusione sanguinis vestri beati estis in maximis
gaudiis, redolentibus & sudantibus in emptione
quæ fluxit de interiori mente consilij, manentibus
ante altum in illo, in quo non erat constructio: à
capite lit honor in consortio vestro; qui estis in-
strumentum Ecclesie, & qui in vulneribus vestri
sanguinis vndatis abunde. Et iterum dixit: O
lucetiflores fortissimi leonibus, inter templum & al-
tare dominantes in ministrante eius, sicut An-
geli sonant in laudibus, & sicut assunt populis in
adiutorio, vos estis inter illos qui hæc faciunt
semper in officio agni curam habentes. O vos imi-
tatores excelssæ personæ in pretiosissima & glorio-
sissima significatione, o quam magnus est vester
ornatus, vbi homo præcedit soluens & stringens
in Deo pigros & peregrinos, etiam ornans candi-
dos & nigros, & magna onera remittens. Nam &
angelici ordinis officia habetis, & fortissima fun-
damenta præstitis vbiunque constituenda sunt:
vnde magnus est vester honor. Itemque dicebat:
O pulchra facies Deum aspicientes, & in aurora
ædificantes, o beatæ virgines, quam nobiles estis,
in quibus Rex se considerauit, cum in vobis om-
nia cælestia ornamenta præsignauit, vbi etiam
suauissimus hortus estis in omnibus ornamentis
redolentes. O nobilissima viriditas quæ radices
in sole & quæ in candida ferenitate lucet in rota,
quam nulla terrena excellentia comprehendit, tu
circumdata es amplexibus diuinorum mysterio-

rum. *Laus Vir-
ginum.* rubes vt aurora, & ardes vt solis flam-
ma. Et iterum sonus ille, vt vox multitudinis in
querelis de reuocandis ad eisdem gradus in har-
monia, sic querebatur dicens: O plangens vox est
hæc maximi doloris. Ach, ah, quædam mirabilis
victoria in mirabili desiderio Dei surrexit; in qua
delectatio carnis se latenter abscondit. Heu, heu,
vbi voluntas crimina nesciuit, & vbi desiderium
hominis lacrima fugit; quia tam pauci ad te ve-
niunt. Luge luge ergo in his innocentia, quæ in
pudore bono integritatem non amisisti, & quæ
auaritia gutturis antiqui serpentis ibi non de-
uorasti, quia tam negligenter homines te atten-
dunt. O viuens fons; quam magna est suauitas tua;
qui faciem istorum in te non amisisti: sed acute
præuidisti quomodo eos de angelico casu abstraheres,
qui se æstimabant illud habere, quod non
licet sic stare. Vnde gaude filia Sion, quia Deus tibi
multos reddit, quos serpens de te abscondere
voluit, qui nunc in maiori luce fulgent quam
prius illorum causa fuisset. Viuens enim lux de
his dicit: Tortuosum serpentem scandalizauit
in sua suggestione, quæ non ita plena fuerat sicut
ille existimabat. Vnde iuravi per meipsum, quod
in his causis feci amplius & amplius, quam in eis
o serpens tuum gaudium proderet: quia in tua
suggestione amputavi, quod nunquam inuentum
est in tua scuitia o turpissime illusor. Itemque
sonus ille, vt vox multitudinis in exhortatione vir-
tutum in adiutorium hominum; & in contradi-
ctione repugnantium diabolicarum artium, vir-
tutibus vitia superantibus, & hominibus tantem
diuina inspiratione ad poenitentiam redeuntibus,
in harmonia sic clamabat: Nos virtutes in Deo
sumus, & in Deo manemus, Regi regum militamus,
& in malum à bono separamus. Nam in primo
agone apparuimus, vbi victrices exitimus, dum
ille corruit, qui super se volare voluit. Ergo &
nunc militemus, illis qui nos inuocant subuenientes,
& diabolicas artes calcantes, & eos qui
nos imitari voluerint ad beatas mansiones perducentes.

2. *Laus Vir-
ginum.* QVERELAE ANIMARVM IN CAR-
NE POSITARVM: O nos peregrinæ sumus.
Quid fecimus, ad peccata deuianes? Filia Regis
esse debuimus, sed in vmbra peccatorum cecidi-
mus. O viuens sol, porta nos in humeris tuis
in iustissimam hereditatem, quam in Adam per-
didimus. O rex regum, in tuo prælio pugnamus.
INVOCATIO FIDELIS ANIMAE: O dulcis
diuinitas, & o suauis vita; in qua perferam ves-
stem præclaram, illud accipiens quod perdidisti in
prima apparitione, ad te suspiro, & omnes virtutes
inuoco. RESPONSVM VIRTUTVM: O læta anima, & o
dulcis creatura Dei, quæ ædificata es in profunda
altitudine sapientie Dei; multum amas FIDELIS ANIMA: O libenter
veniam ad vos, vt præbeatis mihi osculum cordis.
VIRTUTES: Nos debemus militare tecum, o filia
regis. FID. AN. O grauis labor, & odurum
pondus quod sustineo in veste huius vitæ, quia nimis
grauis mihi est contra carnem pugnare. VIR. O anima
voluntate Dei constituta, & o læta in-

strumentum, quare tam debilis es contra hoc, quod Deus contriuit in virgine natura? Tu debes in nobis superare diabolum. **FID. AN.** Succurrite, me adiuvando, vt valeam consistere. **SCIENTIA DEI:** Vide quid illud sit quo es induta filia saluationis, & esto stabilis & nunquam cades. **FID. AN.** Onescio quid faciam, aut vbi fugiam. **O** vae mihi, non possum perficere id quo sum induta. Certe illud volo abicere. **VIRT.** O infelix conscientia, ô misera anima, quare abscondis faciem tuam coram tuo creatore? **SCIENTIA DEI:** Tu nescis, nec vides, nec sapis illum, qui te constituit. **FID. AN.** Deus creauit mundum, non facio illi iniuriam si volo vti illo. **DIABOLVS:** Fatua, fatua quid prodest tibi laborare? Respice mundum & amplexetur te magno honore. **VIRT.** Heu, heu nos virtutes plangamus & lugeamus, quia ouis Domini fugit vitam. **HVMILITAS:** Ego humilitas regina virtutum dico: Venite ad me omnes virtutes & enutriam vos adquirendum perditant dragmam & ad eam coronandam in perseverantia faciem. **VIRT.** O gloriosa regina, & ô suauissima mediatrix, libenter veniemus. **HVMIL.** Ideo dilectissimæ filia, teneo vos in regali thalamo. O filia Israël, sub arbore suscitauit vos Deus, vnde in hoc tempore recordamini plantationis eius. Gaudete ergo filia Sion. **DIABOLVS:** Quæ est hæc potestas, quod nullus sit præter Deum? Ego autem dico: Qui voluerit me & voluntatem meam sequi, dabo illi omnia: tu vero cum tuis sequacibus nihil habes quod dare possis, quia etiam vos omnes nescitis quid litis. **HVMIL.** Ego cum meis sodalibus beneficio quod tu es ille antiquus draco, qui super summum volare voluisti, sed ipse Deus in profundum te præcipitauit abyssum. **VIRT.** Nos autem omnes in excelsis habitamus. **FID. AN.** Vos regales virtutes, quam speciosæ & quam fulgentes estis in summo sole, & quam dulcis est vestra mansio, & ideo ô vae mihi, quia à vobis fugi. **VIRT.** O fugitiua veni, veni ad nos, & Deus suscipiet te. **FID. AN.** Ah, ah feruens delectatio absorbit me in peccatis, & ideo ad vos non aua sum intrare. **VIR.** Noli timere nec fugere, quia pastor bonus querit in te perditam ouem suam. **FID. AN.** Nunc est mihi necesse vt suscipiaris me, quoniam in vulneribus factæ, quibus antiquus serpens me contaminauit. **VIRT.** Currite ad nos, & sequere vestigia illa, in quibus nunquam cades in societate nostra, & Deus curabit te. **FID. AN.** Ego peccatrix quæ fugi vitam plena vlcibus veniam ad vos vt præbetis mihi scutum redemptionis. **VIRT.** O anima fugitiua, esto robusta, & induet te arma lucis. **FID. AN.** O omnis militia regina virtutum, & ô vos candida lilia eius cum rosea purpura, inclinate vos ad me, quia peregrina à vobis exilauit: & adiuuate me, vt in sanguine filij Dei possum resurgere. Et ô vera medicina humilitas, præbe mihi auxilium, quia superbia in multis vitis multis cicatrices mihi imponens vulnerauit me. Nunc fugio ad te, & ideo suscipe me. **HVMIL.** Omnes virtutes suscipite luxentem peccatricem in suis cicatricibus propter vulnera Christi,

filij, & perducere, & volumus te delerere, & omnis celestis militia gaudet super te, ergo decet nos in tymphona sonare. **HVMIL.** O misera filia volo te amplecti, quia magnus medicus dura & amara vulnera propter te passus est. **DIABOLVS.** Quæ es, aut vnde venis? Tu amplexata es me, & ego foras eduxi te, sed nunc in reuerfione tua confundis me, ego autem pugna mea delicias te. **FID. AN.** Ego omnes vias tuas malas esse cognoui, & ideo fugi te: modo autem ô illulor, pugno contra te. **FID. AN.** Vnde tu ô regina humilitas, tuo medicamine adiuua me. **HVMIL.** O victoria quæ eundem in cælo superasti, curte cum sodalibus tuis, & omnes ligate diabolum hunc. **VICTORIA AD VIRTUTES:** O fortissimi & gloriosissimi milites, venite & adiuuate me istum fallacem vincere. **VIRT.** O dulcissima bellatrix, in torrente fonte qui absorbit lupum rapacem, ô gloriosa cordata, nos libenter militamus tecum contra illulorem animarum. **HVMIL.** Ligate ergo illum, ô virtutes præclaræ. **VIRT.** O regina nostra, tibi parebimus, & præcepta tua in omnibus adimplebimus. **VICTORIA.** Gaudete ô socie, quia antiquus serpens ligatus est. **VIRT.** Laus tibi Christe, Rex Angelorum. O Deus, quis es tu, qui in templo hoc magnum consilium habuisti, quo destruxisti infernalem haustum in publicanis & peccatoribus, qui nunc lucent in superna bonitate: vnde ô Rex, laus tibi sit. O Pater omnipotens, ex te fluit fons in igneo ardore, perduc filios tuos in rectum ventum velorum aquarum, ita vt & nos eos hoc modo perducamus in cælestem Hierusalem.

3 Et voces istæ erant vt vox multitudinis, cum multitudo voces suas in altum extollit. Et sonus earum ita me pertranfuit quod eas absque difficultate tarditatis intellexi.

4 Audiuiq; vocem ex eodem lucido aëre, dicentem mihi: Laudes superno creatori incommensurabili voce cordis & oris dandæ sunt, cum ipse non solum stans & erectus, sed etiam cadentes & curuatos in supernis sedibus sua gratia collocat.

5 Vnde videtis ô homo, lucidissimum & em, candorem gaudiij supernorum ciuium designationem: in quo audio in omnibus prædictis significationibus, mirabili modo diuersum genus musicorum, in laudibus ciuium supernorum gaudiorum, in via veritatis fortiter perseverantium, ac in querelis reuocatorum ad laudes eorundem gaudiorum, quoniam vt aër comprehendit & sustinet ea quæ sub cælo sunt, ita vt audis in omnibus præmonstratis tibi mirabilibus Dei, suavis & dulcis symphonia sonat in gaudio, miracula electorum in superna ciuitate existentium, & in Deo suauis deuotione persistentium: ac in querelis incuruationem illorum quos antiquus serpens perdere tentat, quos tamen diuina virtus ad societatem beatorum gaudiorum fortiter perducit, proferens in eis illa mysteria, quæ humanis mentibus ad terram inclinati sunt incognita: & in exhortatione virtutum se exhortantur ad salutem populorum quibus diabolicæ insidiæ repugnant, sed ipsæ vir-

tutes

tutes eas opprimunt, ita tamen quod sic fideles homines tandem à peccatis ad superna per penitentiam transeunt, quoniam ibi virtutes in mentibus fidelium, ad redemptionem ipsorum vitiis relinuntur, quibus diabolico afflatu fatigantur: sed eis fortissimè fortitudine superatis homines in peccatis prolapsi, diuino nutu ad penitentiam reuertuntur, cum perquirunt & desunt anteriora facta, & cum considerant & cauent posteriora.

6 Quapropter & sonus ille, vt vox multitudinis in laudibus de supernis gradibus in harmonia symphonizata, quia symphonia in vnanimitate & in concordia gloriam & honorem celestium ciuium ruminat, ita quod & ipsa hoc sursum tollit quod verbum palam profert.

7 Sic & verbum corpus designat, symphonia vero spiritum manifestat: quoniam & celestis harmonia diuinitatem denunciat, & verbum humanitatem filij Dei proclamat.

8 Et vt potestas Dei vbique volans omnia circueit, nec ei vllum obstaculum resistit, ita & rationalitas hominis magnam vim habet in viuus vocibus sonare, & torpentes animas ad vigilantiam in symphonia excitare. Quod & David in symphonia prophetie suæ probat, & Hieremias lamentabili voce in planctu suo ostendit. Ita & tu o homo quæ es pauperula & fragilis naturæ, audis in symphonia sonum de igneo ardore virginis pudoris, in amplexibus verborum florētis, virgæ, & sonum de acumine viucentium luminum in superna ciuitate lucentium; & sonum de prophetia profundorum sermonum, & sonum de dilatatione apostolatus mirabilium verborum, & sonum de effusione sanguinis fideliter se offerentium, & sonum de sacerdotali officio secretorum, & sonum de virginali gradu in superna viredine florentium: quoniam superno creatori fidelis creatura suæ in voce exultationis & lætitiæ resultat, & grates frequentes ei impendit. Sed & sonum audis vt vocem multitudinis, in querelis reuocatorum ad eisdem gradus in harmonia resonantem, quia symphonia non solum in vnanimitate exultationis, in via reuocantis fortiter persistentium gaudet, sed etiam in concordia refuscitationis de via iustitiæ lapsorum, & tandem ad veram beatitudinem erectorum exultat: quoniam & pastor bonus ouem quæ perierat, cum gaudio reportauit ad gregem. Itemque vt audis, sonus ille vt vox multitudinis in exhortatione virtutum in adiutorium hominum, & in contradictione repugnantium diabolicarum artium, virtutibus vitia superantibus & hominibus tandem diuina inspiratione ad penitentiam redeuntibus in harmonia clamāt, quoniam dulcis complexio est in virtutibus fideles homines ad veram beatitudinem trahentibus; sed dira conseruatio est in vitiis diabolicarum insidiarum: non tamen ita vt virtutes vitia non superent, sed sic quod virtutes ea omnino debilitent, & sibi consentientes auxilio superni adiutorij ad æternam retributionem per veram penitentiam perducant: vt etiam in vocibus harmoniz earum tibi est demonstratum:

9 Nam & symphonia, dura corda emollit, & ipsis humorem compunctionis inducit, ac Spiritum sanctum aduocat. Vnde & voces istæ quas audis, sunt vt vox multitudinis, cum multitudo voces suas in altum extollit, quia laudes iubilationum in simplicitate vnanimitatis & charitatis prolata, fideles ad vnanimitatem illam vbi nullas discordias est perducunt: cum eos in terris positos, corde & ore ad supernam remunerationem suspirare faciunt. Et sonus earum ita pertransit te, quod eas absque difficultate tarditatis intelligis, quoniam vbi diuina gratia operata fuerit, omnem tenebrositatem obumbrationis auferit, illa pura & lucida faciens; quæ carnalibus sensibus in infirmitate carnis obscura sunt.

10 Quapropter quisquis Deum fideliter intelligit, laudes indefessas ei fideliter offerat, ei que fideliter deuotione incessanter iubilet: quemadmodum & David seruus meus spiritu profunditatis & altitudinis à me persusus, hortatur dicens: *Laudate eum in sono tubæ, laudate eum in psalterio & cythara. Laudate eum in tympano & choro, laudate eum in chordis & organo. Laudate eum in cymbalis bene sonantibus, laudate eum in cymbalis iubilationis, omnis spiritus laudet Dominum.*

11 Hoc tale est. Vos qui Deum simplici intentione & pura deuotione scitis, adoratis, & diligitis, laudate eum in sono tubæ, id est in sensu rationalitatis: quia perditio angelo cum sibi consentientibus in perditionem cadente, agmina beatorum spirituum in veritate rationabiliter perfliterunt, Deoque fideliter dilectione adhaerunt. Laudateque in psalterio profundæ deuotionis, & in cythara melliflui canoris, quoniam tuba sonante psalterium; & psalterio canente cythara procedit: sicut & beatis Angelis in amore veritatis persequerantibus, deinde homine creato Prophetæ in mirabilibus vocibus surrexerunt, quos Apostoli in dulcissimis verbis subleuati sunt. Et laudate eum in tympano mortificationis, & in choro exultationis, quia post cytharam tympanum, post tympanum chorus exultat: quemadmodum Apostoli verba salutis predicantibus, Martyres in honore Dei, in corporibus suis diuersa supplicia sustinuerunt, ex quibus deinde sacerdotalis officij veraces doctores surrexerunt. Laudateque eum in chordis humanæ redemptionis, & in organo diuinæ protectionis, quoniam choro exultante voces chordarum, & organi se manifestant: sicut & veris doctoribus in officio beatitudinis veritatem ostendentibus, virgines processerunt: quæ Dei filium verum hominem velut in chordis amauerunt, & verum Deum velut in organo adorauerunt, cum ipsum verum hominem & verum Deum crediderunt. Quid hoc? Quia cum filius Dei pro salute hominum carnem assumpsit, gloriam diuinitatis non amisit. Vnde & beatæ virgines ipsum sibi sponsum eligentes, verum hominem in desponsatione, & verum Deum in castitate, ipsum fideliter deuotione apprehenderunt. Sed & laudate eum in cymbalis bene sonantibus, id est in iis assertionibus, quæ bonum suum in vero gaudio faciunt: cum homines in imis peccatorum iacentes, ad superman-

pernam celsitudinem diuina inspiratione compuncti, se sursum ab imis tollunt. Laudateque eum in cymbalis iubilationis, videlicet in assercionibus diuinæ laudis, ubi potentes virtutes victoriam fortissime facientes, vitia in hominibus opprimunt, & eos forti desiderio ad beatitudinem veræ remunerationis in bonis perseverantes perducunt. Vnde omnis spiritus qui benevolentiam habet credendi in Deum & honorandi eum, laudet Dominum, id est illum qui Dominus omnium est: quia iustum est, ut ille qui vitam desiderat, eum qui vita est glorificet. Et iterum audiui vocem ex prædicto lucido aëre dicentem: O Rex altissime, laus tibi sit, qui in simplici & in indocta homine facis hæc. Sed & iterum vox de celo vociferatione maxima clamabat, dicens: Audite & attendite omnes, qui supernam remunerationem & beatitudinem habere desideratis. O vos homines, qui credula corda habetis, & supernam remunerationem expectatis, sermones istos suscipite, & eos in interiora corda vestra ponite, nec admonitionem istam in visitatione vestra recusate. Nam ego testificator veritatis, viuis & verus loquens & non tacens Deus, dico atque iterum dico: Quis mihi prævalere poterit? Qui hoc tentaverit, deiciam eum. Vnde homo mentem non apprehendat, quem mouere non poterit, sed in valle humilitatis subsistat. Sed quis transilit vias sine aqua? Ille qui se in turbinem ventilat, & qui fructus sine refectione diuidit. Et quomodo tabernaculum meum ibi erit? Sed tabernaculum meum ibi est, ubi Spiritus sanctus irrigationem suam perfundit. Quid hoc? Ego in medio sum. Quomodo? Quicunque digne me apprehendit, hic nec in altitudinem, nec in profunditatem, nec in latitudinem incidet. Quid hoc? Quia ego sum charitas illa, quam nec flagrans superbia deiicit, nec profundi calus perfringunt, nec latitudo malorum contemnit. Nunquid non possum ædificare in altitudine scabelli solis? Fortes, qui in vallibus fortitudinem suam ostendunt, me contemnunt: hebetes, in sonitu turbinum me abiiciunt: sapien-

tes, cibum meum renuunt: & quicquid turriti secundum voluntatem suam sibi parant. Sed ego istos in paruo & pusillo confundam, sicut Goliath in puero deiicit, & sicut Holofernem in Iudith superauit. Vnde & quicquid mystica verba huius libri recusauerit, arcum meum super eum extendam, & sagittis pharetræ meæ eum transfigam, & coronam eius de capite ipsius abijciam, atque eum illis similibus, qui in Orcub ceciderunt, quando contra me murmurauerunt. Sed & quicunque maledicta sua contra prophetiam istam protulerit, maledictio illa quam Isaac protulit, super eum veniet: & benedictione cælestis rosis replebitur, qui eam amplexus fuerit, & qui eam in corde suo tenuerit, atque qui eam in vias planas produxerit. Et qui eam gustauerit, & in memoriam suam posuerit, fiet mons myrrhæ & thuris, & omnium aromaticum, & dilatatio multarum benedictionum, de benedictione in benedictionem ascendens sicut Abraham: atque noua nupta sponsa agni sibi illum columnam in conspectu Dei copulabit, & umbra manus Domini illum proteget. Sed si quis hæc verba digiti Dei temere absconderit, & ea per vesaniam suam minuerit, aut in alienum locum alicuius humani sensus causa abduxerit, & ita deriserit, ille reprobabitur, & digitus Dei conteret illum. Laudate, laudate ergo Deum beata viscera in omnibus iis miraculis, quæ Deus constituit in molli forma speciei excelsi, quam ipse præuidit in prima apparitione costæ viri illius, quem Deus de limo creauit. Qui autem acutas aures interioris intellectus habet, hic in ardente amore speculi mei, ad verba hæc anhelet, & ea in conscientia animi sui conscribat.

Tertii Libri Visionum Sanctæ Hildegardis

F I N I S

LIB. I.

PROLOGVS EGBERTI
ABBATIS IN LIBRVM
VISIONVM ELIZABETHÆ
VIRGINIS COENOBITÆ
SCONAVGIENSIS.

1152.
Obiit an-
no 1161.
aetatis an-
no 36. In-
ny die 18.

ERAT in diebus Eugenij Pape in finibus Treuerensis Diaceſeos, in canobio cui nomen Sconaugia ſub regimine Hildelini Abbatis adoleſcentula quadam monaſtica profeſſionis nomine Elizabeth. Quæ cum inter religioſas feminas undecimum in monaſterio ageret annum, habens ætatis annos tres & viginti in anno Domini Incarnationis Milieſimo Centeſimo Quinquageſimo ſecundo, viſitata eſt à Domino & erat manus eius cum illa faciens in ea iuxta antiquas miſerationes ſuas, opera magna admirationis, & digna memoria. Datum ſiquidem eſt mente excedere, & videre viſiones ſecreto: um Domini quæ ab oculis mortalium abſcondita ſunt. Id autem non ſine euidenti miraculo contingebat: frequenter enim & quaſi ex conſuetudine in diebus Domini- cæ aliſque feſtiuitatibus circa horas in quibus maxime fidelium ſeruet deuotio rapiebat in mentis exceſſum: & reſumpto paulatim ſpiritu, ſubito verba quadam diuini latino ſer- mone proferbat: quæ neque per alium aliquando didicerat, neque per ſeipſam inuenire po- terat vt pote quæ eſſet inuerſita, & latina locutionis nullam vel exiguam habens periti- am. Sæpius etiam canonice ſcripturæ teſtimonia aliæque diuinarum laudum verba congruen- tia iſs quæ per ſpirituſ ſanctuſ viderat abſque omni præmeditatione pronunciauit. Quomodo igitur omnia quæ circa ipſam geſta ſunt, ad gloriam Dei & ad adificationem fidelium pertinere viſa ſunt: in præſenti libello ex magna parte conſcripta ſunt iuxta narrationem ipſius, quæ vni ex fratribus ſuis de ordine clericorum, quem præ cæteris familiarem habebat, ſingula expoſuit. Cum enim ab inquirentibus multa occultaret, eo quod eſſet timorata valde & humiliſſima ſpi- ritu: huic diligenter omnia inueſtiganti & memoria ea tradere cupienti germaniſatis & di- lectionis gratia, & Abbati inſuſione cuncta familiariter enarrare coacta eſt. Narrationis autem initium erat huiusmodi.

LIBER I.
SANCTÆ ELIZA-
BETHÆ VIRGINIS.

CAPVT I.

*Primo ſermonem facit ad fratrem ſuum
Egbertum.*

*Frater, il-
le fuit Eg-
bertus,
Abbas S.
Florani.*

*P*ATIS à me frater & ad hoc vniſti, vt enarrè tibi miſericordias Domi- ni quas ſecūdum beneficium gra- tiæ ſuæ operari dignatus eſt in me.

Promptum quidem eſt in me frater, per omnia dilectioni tuæ ſatiſfacere. Nam & hoc ipſum diu deſiderauit anima mea, vt daretur mihi con- ferre tecum de omnibus iſs quæ magnifice ope- ratuſ eſt Dominus in me, ac tuum audire iudi- cium: ſed quæſo modicum ſultine, & attende mi- dilecte multiplices anguſtias cordis mei, quæ ſu- pra quam credi poteſt me coarctant. Si verbum illud

Istud de quo audisti in commune prodierit, sicut per quosdam incautos fratres (nouit Deus) contra voluntatem meam ex parte iam prodit, quis putas de me sermo erit in populo? Dicerent forte nonnulli, alicuius me sanctitatis esse, ac meis meritis gratiam Dei attribuent, exultantes me aliquid esse cum nihil sim. Alij vero cogitabant intra le dicentes, hæc si esset Dei famula, sileret vtrique, & non sineret magnificari nomen suum in terra, nescientes qualibus stimulis vrgeri soleo ad dicendum. Non deerunt etiam qui dicant muliebria figmenta esse omnia quæ audierint de me, vel forsitan à fathana me illusa iudicabunt. His & alijs modis charissime in ore hominum ventillari me oportebit. Et vnde hoc mihi vt alicui hominum innotescam, quæ elegi esse in abscondito, & quæ certe nec dignam me arbitror vt ad intueudum me quisquam oculos suos attollat? Illud quoque non parum angustias meas adauget: quod Domino Abbati complacuit, vt scriptis verba mea commendantur. Ego enim quid sum, vt memoriaræ tradantur ea quæ sunt de me? Nonne & hoc arrogantia poterit ascribi? Sed dicunt mihi quidam ex sapientibus, quia non propter me solam hæc fecit mihi Dominus, sed aliorum quoque ædificationi per ista prouidit, eo quod ad fidei confirmationem aliquatenus attinere videantur, & ad consolationem eorum qui tribulatione sunt corde propter Dominum. Et idcirco pro eiusmodi causis quæ prædictæ sunt, opera Dei silentio prætereunda non putant. Et ita quidem esse vt dicuntur parte credo, propter quædam quæ tibi nunc indicabo. Accidit aliquoties cum in corde meo posuissim celare ea quæ ostensa mihi erant à Domino, tanta præcordiorum tortura me arripit, vt morti me proximam exultimarem. At ubi ijs qui erant circa me quid vidissem aperui, continuo alleuiata sum. Sed fateor quia nec sic adhuc omnino certificata sum, quid potissimum agere debeam. Nam & tacere magnalia Dei periculosum mihi esse intelligo, & loqui periculosus fore peritescio. Minus enim discretionis me habere cognosco, quam vt sufficiam discernere quid ex ijs quæ mihi reuelantur dici conueniat, quidque silentio honorari oporteat. Et ecce inter hæc omnia, in periculo delinquendi posita sum. Propter hoc dilecte mi non cessant ab oculis meis lachrymæ, & anxiatu spiritus meus iugiter in me. Sed ecce ad introitum tuum consolari cœpit anima mea, & facta est tranquillitas magna in me. Benedictus Dominus quia suscipere dignatus est orationem ancillæ suæ: quia diebus multis eum de tuo aduentu deprecata sum. Et nunc quia Domini voluntate ad me de longinquo directus es, non abscondam cor meum à te: sed ea quæ sunt de me, bona & mala tibi aperiam. Deinde quid fieri conueniat, in tua & domini Abbatis discretionem posui. Gratias ago Domino ego pauperum eius minima, quoniam à die quo sub regulari institutione cœpi viuere vsque in hanc horam ita confirmata est super me manus Domini, vt nunquam sagittas eius in corpore meo portare desierim. Aegritudines meæ variæ & diuturnæ, non so-

lum me vexauerunt, sed & omnes sorores quæ in circuitu mei sunt. Det illis Dominus misericordiam, quia onus calamitatis meæ materno affectu mecum portauerunt. Aliquando & medicamina infirmitatibus meis adhibuerunt. Sed eo amplius infirmata sum, & audiui in visione nocturna vocem dicentem mihi: *Deus autem noster in celo, omnia quæcunque voluit, fecit.* Vnde me admoneri intellexi, vt non medelis hominum sed voluntati creatoris mei corpus meum committerem, & ita quidem feci. Cumque sæpe tanto languoris obruer labor, vt nullius membri (excepta lingua) compos essem, sine arrogantia dixerim, non minus in psalmis ruminandi sedula permanebam. Sed cum & linguam paralytici mihi subduceret, lingue officium mente suppleui. Quantas autem cum infirmitatibus meis rerum necessariorum penurias sustinuerim, longum est enumerare. Ipse nolli quia & domus nostræ possessio modica est, & elongati sunt à me, qui debuerant misereri super me. Sed pater orphanorum Dominus sollicitus est mei, per cuius gratiam gaudium magnum est cordi meo omnis mea contritio. Per omnia benedictus sit consolator humilium Deus. Sed ne diutius te protraham, nunc ad ea de quibus potissimum interrogas, sermonem conuertam.

CAPVT II.

De temptatione maligni & horrenda tristitia conuile.

FACTVM est in die sancto Pentecostes, conuenientibus ad Dominicam cenam sororibus, ego occasione quadam detenta sum, vt diuini illius ac viuifici sacramenti particeps non fierem. Vnde illius diei solennitas, non me vt solebat, exilarauit; sed in quadam obscuritate animi tota die permanebam. Postera etiam die, & tota illa hebdomada, in eadem obscuritate animi tristis incedebam, nec potui ab animo excutere tristitiam. Ascendebant in cor meum plus solito omnia delicta, & magnificabam singula apud me, & ita mihi ipsi dolores accumulabam. Crecente igitur paulatim apud me hæc non bona tristitia, adeo mente obscurata sum, vt quodcumque me viderem, in tenebris me ambulare æstimarem, lucis comparatione quam antea in me fenseram. Inter hæc tanto etiam tædio afficiebar, vt nihil esset quod non fastidiret animam meam. Molestæ mihi erant ipsæ orationes, quæ summæ delictæ meæ esse consueuerant. Plalterium quod iucundum semper mihi fuerat, quandoque vix vno plalmo perlecto, longe à me proieci. Iterum recogitans ac mecum admirans quid mihi accidisset, resummi illud & legi: sed rursus mente concidi. Omnes enim vires suas effudit in me aduersarius meus. Nam etiam in hunc hæsitare me fecit ille perfidus, ita vt de redemptore nostro dubie cogitarem, dicens intra me: Quisnam ille fuit, qui tantum se humiliavit propter homines? Nunquid vera esse potuerunt omnia quæ scripta sunt de illo?

Verti

Verti me alio & dixi: Bonus tamen erat ille quiquis fuit, de quo tot bona prædicantur. De beatissima aduocata postea similiter dubie cogitabam cum eius memoriam agerent sorores. Et quid mirum frater? Pene omnis sensus meus subuersus erat in me. Aliquoties autem ad me ipsam rediens tentari me intellexi, ac fortiter reluctabar, meosque familiares ut pro me orarent admonui: sed tanto fortius insistebat aduersarius meus ita me perturbans, ut etiam tæderet me viuere. Cibum & potum præ tædio sumere non potui nisi tenuissime, & ibam deficiens & tabescens toto corpore. Nouissime autem id mihi inspirauit ille perfidus, ut vitæ meæ ipsa finem imponerem, atque ita ærumnas meas quas diu sustinueram terminarem. Sed in hac tentatione pessima, non dormitauit super me qui custodit Israël. Non enim peruulit ut dominaretur mihi iniquitas hæc maxima, sed dedit mihi intelligere malitiam insidiatoris mei & subito me auertit à cogitatione hac. Quam copiosus es in misericordia Domine, qui detantis periculis eruis confidentes in te. Confiteor tibi pater, quia nisi tu adiuuisses me, paulominus habitasset in inferno anima mea.

CAPVT III.

De aduersario apparente Elizabeth in similitudinem phantasmatum horribilis.

Phantasma. **E**T hæc quidem ita se habebant circa me vsque ad festum beati Maximi quarto calendas Iunii. Illo autem die ad Completorium vidi in facello nostro phantasma paruum quasi cuculla monachi indutum. Statim autem dicto Completorio irruit super me grauissima infirmitas, & rogaui magistrum ut assumptis lorotibus veniret in eum in capitulum, ibique orationes funderent super me. Cumque ibi prosterne me vellem ante crucifixum, ita dirigerunt ossa mea ut nullatenus genua flectere potuissem. Ego itaque mihi ipsi vim faciens, grauiter me proieci in terram. Cumque surrexissem ab oratione, allatum est Euangelium, & legere me fecerunt falsionem Domini, & adiuuabant me quoniam imbecillis eram ad legendum. Dum autem legeremus, apparuit mihi idem phantasma ut prius: & legentibus nobis locum illum ubi dicit Euangelista: *Intrauit autem Sathanas in Iudam qui cognominatur Scarioth*: cepit exultare & risum mouere. Dicebam autem fororibus, ut pessimum illum abigerent, & mirabantur de quo loqueretur eis. Perlecto autem Euangelio, euauit.

CAPVT IV.

De apparitione eiusdem in alijs formis.

Humana phantasma. **P**ost hæc in matutinis stabat coram me, in humana effigie & statura brevis & spissus, & *Vis. Elizabeth.*

horribilis aspectu: facies eius ignea, lingua eius flammea & longe ab ore porrecta, manus eius & pedes similes vnguibz auium rapacissimarum. In hac specie, septies illo die mihi apparuit. Et semel in specie canis teterrimi. Sequenti die mane astitit lecto meo, & cum suo quodam iuramento, minatus est mihi quod in dentes me percussurus *Canis.* esset calceo, quem in manu tenere videbatur. Post hæc paulo ante missam, iterum se mihi obtulit in specie tauri magni & horrendi, dilatans *Taurus.* super meos suum quasi ad deglutendum me, & cymbalum in collo gestare videbatur.

CAPVT V.

Visio quadam facta illi in sublimi.

Rosa lili. **D**Einde cum inchoaretur missa de beatissima *minu.* virgine Domina nostra (sabbatum enim erat) veni in extasim. Et apertum est cor meum: & vidit super aërem rotamagni luminis similem luncæ plenæ, sed quasi duplo maiorem. Et introspexi per medium rotæ, ac vidi similitudinem regalis fœminæ stantem in sublimi quasi candidissimis indutam vestimentis, ac purpureo amictu circumdatam. Continuo intellexi hanc esse sublimem cæli reginam, matrem saluatoris nostri cuius semper desideravi aspectum. Cumque intenderem in eam cum summo desiderio, procidit in faciem suam ter, ad orans coram diuino quodam lumine quod erat ante illam. Quarta autem vice cum se humiliasset, longam moram in iacendo facere visa est. Ut autem surrexit conuertit ad me faciem, & modicum progressa est in inferiorem aërem contra me, habens duos comites gloriosos, vnum à dextris & vnum à sinistris. Qui à dextris erat cuculla monachi indutus esse videbatur, candidissima tamen, & baculum monastici patris manu gestare visus est. Vnde menti meæ incidit hunc esse venerabilem patrem nostrum beatum Benedictum. Qui autem à sinistris erat iuuenis decorus videbatur, candida & *Benedictus.* crispani coma speciosus. Stans autem Domina mea, signo crucis me consignauit, & hæc verba menti meæ nescio qualiter iniecit: Ne timearis, quia nihil tibi illa nocebunt. Vocis cuiusmodi sonitum non audiui, sed tantummodo labiorum eius motum distincte aspexi.

Post hæc regressa est ad interiora luminis sui, & ego deuotissime adorans sequebar eam laudibus tredecim versiculorum, quos in consuetudine habeo. Et his dictis, ab extasi reuersa sum: & continuo rescisi spiritum meum hostia saluari. Tunc rogaui sacerdotem, ut inuocaret nomen Domini super me. Qui cum inchoaret litaniam, rursum in extasi facta vidi Dominam meam stantem secus altare in veste qualis est casta sacerdotalis & habebat in capite diadema gloriosum quasi quatuor gemmis pretiosis in signitum, eratque circumscripta Angelica illa saluatio: *Aue*

Maria gratia plena Dominus tecum.

CAPVT VI.

Viso aduersarij, loci eius, & quorundam celestium.

Tauri. **Virgo Maria.** **Inferni.** **Lux celo.** **Spiritus sanctus.** **Crux.**
EODEM die ad vesperam rursus vidi malignum illum in specie tauri pendentem coram me in aëre: & paulo post respexi consolatricem meam in coelesti lumine vt prius, munitam me crucis signaculo. Postera die quæ erat Dominica iterum se mihi præsentavit insidiator meus in specie tauri vt prius. Tunc quia nimis vexauerat me horrenda visio illa, dixi ei confidenter: Si vere tu es ille malignus, præcipio tibi in nomine Domini vt cito transfigures te, & in hac specie ultra mihi non appareas. Continuo disparuit: & respexi vallem quandam horribilem plenam fumo & flamma nigra, & exibat inde grex caprarum turpissimus. De illa ad vespere lux magna in celo mihi apparuit, & de medio eius columna niuens candor: & quasi flammæ splendore venusta elapsa est nescio quid rubicundum in ore demonstrans: & vt subito gyrum fecit in aëre, iterum se recepit in lucem. Ego autem cum veneratione eam prosequens, orationes de Spiritu sancto dicebam, quoniam in specie columnæ eum apparuisse audiveram. Post hæc ad Completorium cum starem ante crucem ac deuotissime eam salutarem, ostensa est mihi in celo crux magna aurei fulgoris ita splendida, vt etiam reuerberaret oculos cordis mei, quibus eam intuebar.

CAPVT VII.

De aduersario in specie delicati clerici.

DE altera mane cum starem sola in capitulo & orarem, iterum se mihi obtulit aduersarius meus stans coram me in specie delicati clerici, quasi indutus camisia candida. Et expaui quidem, sed tam in oratione perseverans nihil segnius egi, quo magis eum confunderem. Expletæ autem oratione, accendi in dormitoriū, & illuc me subsecutus est. D scelsi inde in sacellum, & veni stare inter duas sorores orantes, illuc etiam me subsecutus est: & stabat coram me, in turpi quodam gestu illudens mihi, nec potui auertere ab eo mentis oculum quo eum intuebar: tunc nequitiam eius ultra non ferens, dixi ei audacter: Præcipio tibi in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, vt cito ab huiusmodi gestu cesses, & talem nequitiam ultra mihi non ostendas. Continuo habitū priorem dimisit, & stabat reuerenter quasi indutus veste religiosa. Deinde exiit sedere in convectum sororū, & illuc me inlecutus est. Et stans arrisit mihi. Cum ergo tunc disparuisset, ultra mihi non apparuit. Deinde cū audita missa communicassem, & ad prædium accessissem pignimonia vexatione vix cibū attigi. Post prandium autem subito elangui nec remansit in me quicquid viri, & ita coarctabar vndique, vt nullū membrorū meorum esset absque passione:

tunc astantibus circa me sororibus vix linguam moui vt significans eis, quod allatis reliquijs diceret super me passionem Domini & orationes. Dum autem orarent, sensi guttur meum quasi manu cuiuspiam fortiter stringi, ita vt penè halitus meus intercluderetur. Cum ergo transisset hora illa de cætero maiorem pacem habui à tentatore meo per gratiam Domini qui nouit suos de tentatione eripere. Quod vt arbitror, impetratum est à Domina.

CAPVT VIII.

De compassione fratrum & sororum in eam, luce magna & Spiritus sancti columba.

CONUENERUNT sorores ac Domini fratres videntes angustias animæ meæ, ac decreuerunt, vt septem continuis diebus communes preces funderent, & se assurgerent coram Domino pro me, ac singulis diebus singulas missas pro angustijs meis celebrarent. Cumque inter septem missas vna de Spiritu sancto in quinta feria esset decantanda, cum magno desiderio diem illum expectabam, sperans aliquid consolationis tunc me recepturam. Venit desiderata dies & fratris diuina celebratio: & iacebam in oratione cum fororibus. Et dilatatum est cor meum, & vidi lucem grandem in celo: & ecce columba magnæ pulchritudinis qualem & ante videram, de luce egrediens, peruenit usque ad me: & cum tribus vicibus capiti meo expansis alis se circumtulit, mox ad superna conuolauit.

Lux.

Columba

CAPVT IX.

De apparitione sanctæ crucis & beatissimæ virginis.

POST hæc in sexta feria cū diceretur missa de sancta cruce & me prostralem in oratione gloriosum crucis signum in celo mihi ostensum est, quasi à sinistris diuinæ maiestatis.

Signum crucis.

In sabbato autem cum celebraretur officium de gloriolissima virgine, vidi iterum eam in superna claritate coram maiestate magna adorantem. Cumque ministri altaris laudes eius deuotè concinenter in sequentia, Ave præclara, processissent ad verlicutū qui est Ora virgo nos illo panis cæli dignos effici, procidit in faciem suam totamque se in oratione prostravit. Sicque permanebat quousque Evangelium inchoaretur. Ab illo die usque ad hæc tempora, singulis sabbatis & quandoque alijs diebus cum de ea officium celebraretur eandem visionem videre consuevi. Eadem die post nonam cum starem in capitulo & amarissime flecterem propter somnia quædam in quibus animam meam valde molesta fuerat nequitia insidiatoris mei. Rogabam Dominam meam deuotissime, vt si forte nocitura mihi non essent illæ molestie, aliquid mihi consolationis exhibere dignaretur. Et ecce subito lux illa celestis emicuit, & progressa est inde consolatrix mea. Et cum paululum descen-

Virgo Maria.

descendisset, contra me stabat. Et ego intendens in eam motum libiorum eius diligenter obseruabam. Et cognoui quod nominaret me nomine meo Elizabeth, & amplius non adiecit. Quod ego pro consolatione recipiens, gratias egi illi, & recessit a me.

CAPVT X.

De apparitione columbae & sanctorum Ioannis Baptistae, & Ioannis & Pauli Martyrum.

Cruz,
Columba

Ioannes
Baptista.

Accidit quadam vice cum frequenter se mihi obtrulisset columba niuea illa de qua dixi, ut apud me ipsam dubitarem de illa, & quærerem à Domino Abbate, utrum posset Sathanas transfigurare in columbam. Qui cum negaret se unquam hoc legisse, & ego dubia remanerem, alpexi quadam die crucem quam videre solem, & venit ex aduerso columba illa & resedit in ea. Sic ergo certificata sum, non esse hoc Sathanam, quoniam inimicus crucis est.

In vigilia Beati Ioannis Baptistae, dum diuinum celebraretur officium, fui in oratione ac dicebam quinquaginta psalmos & alias quasdam orationes in laude illius venerandi præcursoris Domini. Cumque orationes pene compleuissem, subito lux magna resulsi in caelo, & in medio eius quasi species viri gloriosi, & in vestitu candido apparuit stans contra ortum solis. Et post pusillum conuertit ad me faciem blandam & valde amabilem, quasi volens conspici à me. Habebat autem coronam aurei fulgoris in capite valde radiantem, & in parte anteriori quasi purpureo colore insignitam. In dextra eius tanti fulgoris palma apparuit, ut præ nimia eius claritate vix cætera quæ luxta erant possem discernere. Intellexi igitur hunc esse gloriosum illum martyrem cui seruiebamus. Post hæc in matutinis cum diceremus Te Deum laudamus, eodem modo mihi apparuit, & id citra extasim quamuis vicina fui viderem in extasi. Cumque iterum disparisset, lux illa in qua eum videram, subito in duas partes scindi visæ est. Et emicuit quasi fulgor omnino intolerabile mihi ad videndum. Et dixi: sufficit mihi Domine gratia tua, parce in firmitate mea, & relaxa mihi claritatem hanc nimiam, quia sustinere eam non valeo. Continuo sublata est, & loco eius stella clarissima apparuit. Rursus in die, tempore diuini sacrificij, vir Dei similiter mihi apparuit.

Ioannes.
Paulus.

Dietertio post hæc, in festo beatissimorum Martyrum Ioannis & Pauli tempore matutino dum ad honorem eorum legerem quinquaginta psalmos, vidi illos in amplissima luce valde coniunctim stantes contra Orientem & ad me terga vertentes. Cumque expleuissem orationes, & subiuuxissem. Ecce quam bonum & quam secundum habitare fratres in unum. Sicut vnguentum in capite, quod descendit in barbam barbam Aaron. Hæc est vera fraternitas quæ vicem mundi crimina. Christum secuta est incluta, tenens regna cælestia. Et inluper. Si coram hominibus tormenta passi sunt, Deus tetauit eos, tanquam aurum in fornace probauit eos, & quasi holocausta accepit eos. Cum

Vif. Elizab.

inquam hæc expleuissem, rogavi illos diligentissime, ut ad me faciem conuertere dignarentur. Et conuersi sunt ad me. Habebant autem & ipsi signa victoriæ atque martyrij, videlicet fulgidas in manibus palmas, & coronas in capitibus valde radiantibus & rubore signatas in fronte. Talibus enim insignijs decorati videntur sancti martyres quandoque mihi apparere dignantur. Cumque eorum intuitu delectata fuisset, ab oculis meis subito ablati sunt.

CAPVT XI.

Visio multorum sanctorum & aliorum mysteriorum.

In festiuitate beatissimorum Apostolorum Petri & Pauli, in primis vespersis rapta in extasi vidi gloriosos illos principes in splendore magni luminis stantes cum signis victoriosi martyrij. Et conuersi ad me vultibus descendunt in regionem huius nostri aeris, antecedente eos beatissima virgine matre Domini nostri Iesu Christi. Sciam autem Petrus, signum crucis fecit super me. Et salutabam illum dicen: Tu es pastor ouium, princeps Apostolorum. Paulum quoque intuens: hæc verba arripui. Bonum certamen certasti, cursum consummaui. Cumque reuersi essent in regionem luminis, ego ab extasi respiravi. In die ad missam, dum intoneretur officium, vidi columbam descendente de caelo, & usque ad dextrum cornu altaris peruenit ibique resedit. Quantitas eius ut turturis, & supra niuem candor eius. Cumque Dominus Abbas inter cæteras diceret illam collectam quæ est, Deus cui omne cor patet, & usque ad verbum illud processisset, purifica per infusionem Sancti spiritus cogitationes cordis nostri, aduolauit & sese capiti eius ter circumtulit, ac reuersa est ad locum ubi ante confederat. Cum autem diceretur sanctus, accessit ac resedit in corporali & quasi rubeum aliquid ex ore eius pendere videbatur. Cumque finita missa inter fores ad communicandum accederem, & oculos carnis ad cunctos flecterem, videre eam non potui. Aueris autem oculis eam vidi, & statim vt communicaueram in extasim veni, moxque respiravi. Et exinde quicunque sanctorum alicuius celebratis apud nos sunt singuli in suis festiuitatibus mihi per gratiam Domini nostri Iesu Christi in celesti lumine apparuerunt: videlicet Quilianus martyr, cum socijs suis: deinde septem fratres.

Quiliani.

Post hoc & venerabilis pater noster Benedictus qui etiam contra me in aërem exire visus est. Deinde beata Margareta immenso candore notabilis & signis victoriæ gloriosa. In diuisione Apostolorum omnes mihi apparuerunt, sed scilicet sum ab alijs Petrus & Paulus stare videbantur. Post hæc: Alexium confessorem vidi nescio quid magni decoris habentem à pectore usque ad subumbilicum.

Suprafratru.
Benedictus.
Margareta.
Apostoli.
Alexius cum nota servata virginis.
Magdalenæ Mater Domini.

In vigilia Beate Mariæ Magdalene ad vespeream vidi illam cum corona lucidissima, & simul cum ea matre Domini nostri Iesu Christi. Stabant autem

Joseph,
Nicodemus
Sapientium
Domini.
Saluator.
Cruce
vra.
Arii.

autem contra se quasi colloquentes adinuicem: & post pusillum conuersæ sunt ad Orientem. In die ad missam dum orarem politis in terra genibus, vidi in aere quasi prope terram duos viros splendidos sedentes contra se, & in medio eorum lucidum quiddam quasi formâ habens sepulchri: & ecce mulier similis ei quam in tero videram, accessit & stabat diligenter inspiciens eandem sepulchri speciem. Dum autem staret, accessit retro eam iuuenis candidissimo amictu circumdatus, nigram habens comam ac barbæ lanuginem, & faciem supra modum speciosam. Moxq; illa conuersa ad eum ibat in occursum, & stabat quasi interrogans aliquid ab eo. Tunc copii anxie cogitare intra me quinam esset ille iuuenis. Cumque magno desiderio sciendi hoc, æsturem, subito in dextera eius crux aurea apparuit. Vnde mox coniectabam, quod ipse esset is qui surgens à mortuis, primo Mariæ apparuit. Eadem die ad vesperam cum non possem interesse conuentui propter inualitudinem, sedebam in capitulo cum magistrâ. Et eram in palmis vespertinis (erat autem pluuie tempus) & vidi Irim fulgidam, solo mentis intuitu. Exterioribus enim oculis, faciem cœli ab eo loco in quo eram, intueri non poteram. Et dixi Domino in corde meo. Obsecro Domine vt quod nunc sola mēte video, etiam oculo carnis aspiciam, quo magis de hac visione spiritali certificer. Non enim mihi ipsi fatiscerebam. Et post paululū, sorores de sacello exeuntes, constiterunt in claustro aspicientes in cœlum. Mirante autem magistrâ quid aspicerent, dixi. Irim (vt credo) vident, quam & ego iam mentis intuitu vidi. Exeuntes ergo ad eas: vidimus eam & nos.

CAPVT XII.

Aliæ celestes apparitiones & aliorum sanctorum.

IN Vigilia sancti Iacobi Apostoli post prandiu, citra extasim vidi lucem quam videre soleo quasi super Ecclesiam beati Florini vbi Domini fratres nostri manent. Erat autem in sequenti die ibi dedicationis festiuitas celebranda. Et vidi quasi scalam in modum radiantis auri splendidâ, de luce illa descendente vique ad altare maius, quod est in sanctuario. Cumq; aspicerem, vidi adolescentes duos per eam descendentes vsque ad altare: qui autem peribat, thuribulum aureum in manu gestare videbatur. Post hos autem & alij duo descenderunt. Deniq; magna multitudo descendit & versa vice ascenderunt. Erantque ita ascendentes & descendentes à nona prioris diei vsque ad nonam sequentis diei. Tandiu enim continue in hac visione permansi. Apparuit autem & B. Iacobus circa summitatem scalæ stans cum Beata Christina virgine, & virgo virginum cum eis. In die autem illo circa tempus dominici sacrificij ad hæc inferiora nostræ habitationis descendere vilis est. Vidi autem eodie claritatem magnam circa præstatum altare, & omnia quæ gerebantur illic. Nam & operimentum altaris quale esset cognoui, & magistræ nostræ indicavi.

Ipsa autem: directo illuc nuncio comperit ita esse, vt dixi.

In vinculis sancti Petri, rursus eum vidi in eadem specie qua & antea apparuerat. Post hæc Stephanum protomartyrem in die inuentionis suæ. Deinde Otualdum regem. Deinde Aphram Martyrem cum duabus pedissequis suis. Deinde B. Cyriacū. Deinde B. Laurentium in vigilia eius omnes cum signis victoriosi martyrij vidi in lumine. Erat autem tam densa lux B. Laurētio vndiq; circumfusa, vt etiam palpari posse videretur. Palmæ & coronæ eius fulgor tantuserat, vt & quodam modo reuerberaret oculos cordis mei sicut radiantis, auri splendor oculos carnis soler percutere. Habebat autem stolam splendidam à sinistro humero, vsque ad dextrum latus protensam. Et interrogavi magistrâ quid sibi hoc veller: & dixit mihi, signum diaconatus eius hoc esse. Stabat autem cum eo & Beatissima virgo sicut cum supradictis omnibus: habebatque ipse faciem ad me blande conuersam, quousque desiderium meum impleuit. Hanc enim gratiam omnes mihi solent exhibere.

Petrus:
Stephanus.
Otualdus
Aphra.
Cyriacus.
Laurentius.

CAPVT XIII.

De sanctorum ordinibus item de filio Dei & diuina maiestate.

FACTUM est in sequenti anno in dominica nocte quæ erat prima post festum B. Iacobi, auocata à corpore rapta sum in extasim. Et ecce rota flammæ grandis in cœlo emicuit, cuius visio magnas mihi incussit angustias, & continuo disparuit. Post hæc in eodem loco quasi ostium apertum est, & introspexi per illud, & vidi lucem longe excellentiorem illa quam videre consueueram, & multa millia sanctorum in ea. Stabant autem in circuitu maiestatis magnæ, secundum huiusmodi ordinem dispositi. Erant in quadâ fronte illius circuitus, viri quidam magnifici, & excellentes valde, adornati palmis & coronis copiose radiantibus, & titulo passionis in fronte signati. Et intellexi tam ex titulo eorum quam ex singulari gloria quam præ alijs habebant hos esse venerabiles Apostolos Christi. Ad dexteram eorum copiosus quidam exercitus, eisdem insigniis gloriosus affabatur. Post hos & alij viri splendidi constiterunt, sed martyrij signum in eis non apparuit. A sinistris vero Apostolorum facer ordo virginum effulgebat decoratus martyrij insigniis. Post has & alter chorus insignium puellarum coronatarum quidem, sed absque signis martyrij. Deinde & aliz venerande mulieres, cum velaminibus candidis apparebant: atque ita ex his omnibus circuitus ille completus est. Alius quoque magnæ claritatis circuitus infra illum apparuit, quem intellexi esse sanctorum Angelorum. In medio autem omnium gloriam maiestatis immente, quæ effari omnino non possum, cuius thronum gloriosum iris fulgida ambebat. A dextris autem maiestatis, vidi similem filio hominis in summa gloria resedentem. A sinistris vero signum crucis

Rotam flammæ.

Chorus
Apostolorum.
Chorus
martyrum.
Chorus
confessorum.
Chorus
virginum.
Chorus
matronarum.
Chorus
Angelorum.
Thronus.
Iris.
Filius hominis.
Signum
crucis.

Scala.
Lux.
Angeli
sancti.

Iacobus
Christina
Beatrix
virgo.

crucis vehemētē radiosum apparuit. Cumq; hæc omnia tremēti corde aspicerem, hoc quoq; adijcere dignatus est Dominus, vt mihi indignissimæ peccatrici de gloria suæ ineffabilis Trinitatis, modo quodā quem explicare non valeo nec audeo, hoc significaret quomodo vere vna diuinitas in personis trinitas est, & tres personæ vna diuina substantia. A dextris autem filij hominis regina Angelorum & domina regnorum in solio quasi sedere, immenso lumine circūfusa residebat. Ad sinistram quoque prædictæ crucis viginti quatuor honorabiles viri versis ad eam vultibus in vno ordine confederunt. Vidi non procul ab eis duos arietes grandes & præclaros stantes ante signum crucis, & sustinentes in humeris suis rotam nimis claritatis & miræ magnitudinis. His omnibus ita perspectis, in hæc verba prorupi dicēs: Leuate oculos cordis vestri ad desicū lumen: attendite & videte gloriam & maiestatem Domini. Mane post hæc hora tertia venit vnus ex fratribus ad fenestram, & rogauit eum vt missam de sancta Trinitate celebraret, & annuit. Statim autem vt missam incepit, veni in extasim. Et rursum vidi prædictam visionem, sed manifestius. Eadem hora vidi prædictum fratrem qui assistebat altari multo lumine circumfusus, & halitum eius in modum candidi fumi ex ore ipsius sursum ascendentem.

CAPVT XIV.

Viso diuini agni, & aliorum mysteriorum.

Agⁿ Dei

Quatuor
Euangelista.
Virgo Maria.

IN proxima Dominica videlicet in inuentione sancti Stephani: vidi eandem visionem, sed eo amplius quam tunc: nam nunc vidi ante thronum Dei agnum stantem valde amabilem, & habentem crucem auream quasi dotato infixam. Sed & quatuor Euangelistas nunc vidi in illis formis, quas eis sacra scriptura attribuit. Erant autem a dextris beatissimæ virginis in ordine dispositi, ita vt versus ipsam faciem haberent conuersas. Eram autem celas apud me huiusmodi visiones, amplius quæ septem diebus. Cumq; posuissem constanter in corde meo nemini eas reuelare, grauissima tortione cordis correptum, ita vt moriturū me existimarem. Instabant itaq; mihi fofores, studiose flagitantes, vt quæ videram eis reuelarem. Cumq; extorlissent à me, statim à passione conuulsi. Et ne id cū amplius repetam, scito quod huiusmodi visiones quas in prædictis dominicis vidi, singulis dominicis quæ postea euenerunt vel bis vel ter vel etiam amplius videre consecui, veniens tamen prius in extasim, sicut ipse proprijs iam oculis aspexisti.

In quarta autem feria ante Assumptionem Beatissimæ Mariæ post Completorium stabā in sacello, & orauī Dominū ex totis præcordijs meis dicens: Domine Deus meus, ecce animā meam & corpus meum tue inuicā commendo, tuæ sanctæ & indiuiduæ Trinitati commendō, tibi omnes angustias meas Domine committo: quoniam valde anxius spiritus meus super ijs quæ operatus es mecum, eo quod tanta gratia omnino indignam

Vis. Elizab.

me esse cognoscit. Tu fili Domine mihi quod nunquam talia à te postulare presumpsi. Sed nūc quoniam ex gratuita bonitate tua ita magnificasti misericordiam tuā mecum, obsecro te quatenus ita de cætero me conferues, vt nullo delicto meo à gratia tua merear excludere neq; me ille tristitia spiritus vltra apprehendat, quo iam absorpta fuisset, nisi tu Domine subuenisses. Cumque hæc & his similia perorasset, & iam ad stratum meum redire, subito hæc verba ori meo inciderunt. O virgo cave ne iterum cadas, ne aliquid deterius tibi contigat. Quia bonus pastor curam habet, de ouibus suis. Sequenti autem die in meridie subito impulsu cor meum percussum est, & hæc verba accepi: Noli timere filia, quia Dominus consolator tuus corripit omnem filiū quem recipit. Eodem die ad vesperam cum effudissem cor meum ante Dominam meam cum multis lachrymis, iterum accidit vt ex improviso hæc verba in ore meo voluerem: Gaude & lætare filia Sion, quia diuina clementia eripuit te de periculo corporis & animæ.

CAPVT XV.

De gloria virginis Mariæ: & verba exhortatoria.

POST hæc in vigilia Assumptionis cum deuotissime orassem, subito incidit ori meo vt dicerem: Hæc sunt verba consolatoria quæ lingua noua loquitur: quia necesse est consolari animam turbulosa: & incidi in extasim & vidi visionem, quam dominicis diebus videre soleo. Vidi autem inter cætera Dominam meam confurgentem de solio suo glorioso & egredientem de magna illa luce, quam velut per ostium vidi comitante eam triplici illa multitudine sceminarum, quam in circuitu consistere videram. Proxime autem incedebant, quæ martyrij titulum in fronte gerebant. Post has, illæ quas viderā coronatas sine titulo. Tercio loco velaminibus albis decoratæ. Ad dexteram autem ipsius, vir quidā gloriosissimus & amabilis incedebat, sacerdotali stola insignis. Cumq; per modicum tempus ita in inferiori aere cū hoc sacro exercitu apparuisset, rursus in lumine de quo exisse vix fuerat, cum ingenti laude & gloria excepta est. Cumque expergescenda fuisset ab hac visione, cōtinuo hæc verba arripui: O gloriosum lumen in quo assidue assistunt omnes sancti & sanctissimæ stolis albis, & dante gloriam de mercede suā sedenti super thronum videnti in sæcula sæculorum. Rursus in die ad missam cum essem in spiritu, eademq; viderem quæ & ante, voluebam in animo verba hæc: O gloriosa Trinitas, quæ sedens in sede maiestatis tuæ inspicis abyssos, & diuinas cogitationes vniuersiusq; hominis. His adieci: Ave Maria decus virginum Domina gentium, Regina Angelorum. Post hæc expergilcens in hæc verba prorupi: Te sanctum Dominum, & reliqua cū versu. Et adieci: Dominus aperit nobis ianuā vitæ, si volumus certare contra durissimum diabolū. Omnia autem quæ dicta sunt, in die natiuitatis dominæ nostræ similiter vidi.

In sabbato post Assumptionem, verba hæc ex

improquiao arripui. Dominus legislis noster, Dominus rex noster, ipse nos vocavit in admirabile lumen suum. Vt si volumus poenitentiam agere de malis actibus: accipiamus brauium quod in stadio acquiritur. Nolite negligere verba hæc, quia expediunt animabus vestris. Attendite diligenter quomodo creator admonet creaturam suam. Post hæc adieci: Ego consolabor vos dicit Dominus, & dabo vobis contra tristitiam gaudium spirituale, & ponam in corda vestra timorem simul & amorem. Si me timueritis, & mandata mea seruaueritis, veri discipuli mei eritis. Item moneo vos vt diligatis inuicem: cogitare debetis quomodo Deus prior dilexit vos, quando non pepercit vnigenito filio suo, sed tradidit illum pro vobis in oblationem, vt dragma illa quæ perierat reperiretur.

Ergo ad nos pertinet hoc prouerbium. Si diligimus Deum & habuerimus perfectam charitatem, & fraternam dilectionem adinuicem, inuenimus dragmam illam quæ perierat. Iterum moneo vos vt habeatis perfectam charitatem Dei & proximi, quia charitas est summum donum, amplum bonum, in quo pendet totus ordo perfectorum. Super omnia autem habere charitatem quod est vinculum perfectionis, & pax CHRISTI exultet in cordibus vestris: in qua & vocati estis in vno corpore & grati estote, verbum CHRISTI habitet in vobis abundanter. Item omnibus qui hic volunt viuere secundum sæculum, & non abstrahunt sua corpora à carnalibus desiderijs, sed omnia cupiunt adimplere quæ pertinent ad hunc mundum, valde metuendum est quod dicitur: *Nolite diligere mundum & ea quæ in mundo sunt, sed agite poenitentiam de prauis operibus: quia ecce tempus prope est. Vigilate itaque quia nescitis diem neque horam quando Dominus venturus sit.*

***

CAPVT XVI.

Apparitio gloriosissima virginis cum præcursoris Domini.

IN decollatione sancti Ioannis Baptistæ cepi videre grandem illam lucem quam velut per ostium videre soleo & ex hoc anxia prostrati me totam in oratione, & rapta sum in extasim, & vidi B Ioannem eodem modo quo antea eum videram, & dixi in spiritu meo. Benedicat nos Deus pater, custodiat nos Iesus Christus, illuminet nos spiritus sanctus. Et subiunxi: O clauis Dauid. Et adieci. Ille est Ioannes quem manus Domini consecrauit, matris in visceribus, cuius nos precibus adiuuari supplices deposcimus: iterumque ad me rediens hæc verba protuli: Adiua me Domine. Deus meus: & adieci: *Gratia Dei sum id quod sum.* Dicunt etiam me dixisse: *Ne magnitudo reuelationum extollat me, & non amplius.*

In die ad tertiam, iterum rapta in extasim, introspexi quasi per ostium & lucem illam magnam quam videre soleo & dominam meam surgentem de solio suo venientem contra me, in exteriorem hanc lucem. Eratque cum ea beatus ille præcursor Domini Ego autem orabam deuotissime, eorumque patrocinijs me, & omnes familiares meos atque locum nostrum studiolo committebam: simulque hoc petij, vt si me exaudirent aliquod mihi præberent exauditionis indicium. Continuo redierunt ad lucem vnde exierant, & coram maiestate magna prociderunt in facies suas quasi orantes, simulque cum eis infinita agmina circumstantiū. Tunc ego ab extasi expergiscens, in hæc verba soluta dixi: Tibi laus, tibi gloria, tibi gratiarum actio O Beata & benedicta & gloriosa Trinitas. Ora pro nobis beatissima virgo Maria, vt digni efficiamur promissionibus Christi. Omnes sancti Angeli Dei orent pro nobis in conspectu domini. *Inter natos mulierum non surrexit maior Ioanne Baptistæ. Mirifica misericordias tuas Deus, qui saluos facis sperantes in te.*

Primi Libri Visionum S. Elizabethæ Virginis

FINIS.

LIB. II.

LIBER II.

SANCTÆ ELIZABETHÆ VIRGINIS.

CAPVT I.

De apparitione crucis, Sancti Michaelis, Sanguinis & corporis Domini.

IN Exaltatione sanctæ cru is sæpe in extasi facta, vidi gloriosum illud signum crucis nimii fulgoris, non tantum in illa secreta regione lucis, sed & foris in inferiori quadam luce palam

Signum crucis.

Michael archangelus.

ostensum est mihi. In festo sancti Michaelis in primis vespers cū essem in extasi, vidi ante thronum maiestatis domini tres viros valde gloriosos stantes: quorum qui medius erat excellentior alijs apparebat, & turribulum aureum in dextera videbatur tenere: & dixi cum redi. Et ad me. Stetit angelus iuxta aram templi habens turribulum aureum in manu sua. In die ad missam vidi rursus eundem virum excellentiorem cum insigni vexillo incedentem comitante cū turba copiosa. Ibi autem in circuitu throni cū venissent ante conspectū maiestatis, prociderunt in facies suas, atque ita tribus vicibus factum est. In eadem missa cum accederent forores ad communicandum, & ego adhuc à longe sederem propter imbecillitatem, introspexi in calicem, & vidi veram speciem sanguinis. Et eum in fundere vinum distinxit & aspexi differentiam sanguinis & eius quod affusus est donec commixta sunt & vnus color sanguinis apparuit. Dic alia nescio qua, simile mihi accidit. Et videbam (sicut mos mihi est) omnia quæ foris circa altare agebantur in tempore missæ. Et dum sacerdos calicem benediceret, ecce columba quam videre soleo in altari pederentim accedens, caput calici immerisit, & continuo species sanguinis apparuit. Et nunc quidem rarum mihi non est videre huiusmodi.

Sanguis Domini.

Factū est etiā in vna dierū. Vt veniret quidam ex fratribus ferens in pyxide diuinū sacramentū dominici corporis, vt opus esse videbatur cuidā sorori infirmæ. Cūque staret in circuitu eius & ego & quoddā forores loquentes mecum de eo, ecce subito cor meū liquefactū est pene raptum est in

extasim. Et ecce claritas magna refulsit in pyxide: & introspexi, cū tñadhuc esset clausa: & apparuit species veræ carnis in ea (dicens quidem illa contremisco, sicut & tunc videns contremui) Testis autem mihi est Deus quia nihil in omnibus his fingendo aut propriam gloriam querendo Dominū locuta sum.

Corpus Domini.

CAPVT II.]

De visione Casij, Florentij Martyrum, & vndecim milium virginum.

ROgasti me per epistolam frater de patronis tuis scilicet martyribus Bonnenſis Ecclesiæ Casio & Florentio, vt in die natalis eorū aliquid seruij illis exhiberem, si forte & ipsi dignarentur se mihi ostendere: & feci quidē prout potui. Nam ad honorem eorum quinquaginta palmos legi illo die post matutinas, vbi etiam insidiator meus candelam quam manu tenebam extinxit: Post hæc autem circa horam tertiam veni in extasim sine dolore: & vidi tres viros in regione luminis decoratos palmis & coronis in fronte rubore signatis. Stabant autem duo ex eis coniuncti adinuicem & paululū segregati à tertio. Sequenti die ad vesperam cum solito more essem in extasi (sabbatum enim erat) rogavi dominum, vt iterū illos tuos patronos mihi ostenderet: quoniā molestē ferebam, quod non distinxit & agnouerāt quē essent illi duo de quibus rogaueras: quoniam tres videram. Et distulit Dominus exaudire me per tempus, ita vt metuerē contra voluntatem Domini id me postulare. Et dixi tremens. Domine si voluntas tua vt fiat quod petij, fiat: sin autem, non fiat. Et continuo vidi duos viros amabiles valde, de cœtu martyrum procedentes cum signis supra memoratis; & venerunt vt starent in medium ante conspectum throni. Et ego cum lætitia expergiscens continuo hæc verba arripui: Isti sunt duæ oliuæ & duo candelabra lucentia ante Dominum dominatorem vniuersæ terræ.

Casius Florentius.

Post hæc in festo sanctarum virginum vndecim milium, vidi copiosam multitudinem virginum, quæ omnes erant insignes palmis victoriæ, & coronis in fronte signatis ac decora cælestia spectabiles.

CAPVT III.

Viso omnium sanctorum, Angeli boni, purgatorij loci, paradisi amenitatis liberatarum animarum & liberationis, cuiusdam amici.

Omnis in hi. IN Vigilia omnium sanctorum ad vesperam, veni in quiete extasis. Tunc solito more visum est mihi, quasi raperetur spiritus meus in sublime; & vidi ostium apertum in cælo, & tantam sanctorum multitudinem quantā nunquam ante videram. Illud quoque de sancta Trinitate tibi me dixisse memini, tunc mihi secundo intimatum est. In ipso autem die solemnitas ad vesperam iterū rapta in extasim, vidi coram me stantem quasi puerum amabilem valde, indutum veste alba & præinctum, & dixi, quis es Domine mi? Et annuit vt tacerem: & dixi, Angelus Domini bonus qui fuit cum Iacob, ipse sit mecum in terra peregrinationis meæ, & benedicat vias meas Deus meus. Et continuo visum mihi in sublime extolli. Et audiui voces canentium carmen iucundissimum.

Angelus bonus.

Purgatorij locus.

Paradisus amenitatis.

Anima liberata.

Amicus quidam.

Post hæc in die quo secundū more Ecclesiæ fidelium defunctorum cōmunis memoria agebatur, in tempore diuini sacrificij vidi quasi versus Austrum montem excelsum valde, & iuxta illum vallem profundā horribilē nimis. Erat enim plena atris ignibus: quasi obiectis & non valentibus emittere flammā in altum. Illic tortores spiritus innumerabiles vidi, & animas potestate illorū traditas, quæ horrendo & flebili modo ab illis concutiebantur, trahebantur, & supra modum infinitis modis vexabatur: formas quidem nec in his neque in illis discreui, hoc tantum intellexi quomodo hi quidem torquebantur, ille vero torquebatur. Vidi autem procul hinc versus orientem ædificiū valde gloriosum, quasi tribus muris circumdatū, & variæ distinctiones mansionum in eo, & splendor lucis immensæ omnia illustrabat. In circuitu autē eius, arborum & herbarum & florum iucundissima amenitas apparebat. Locus autē qui medius videbatur inter hoc ædificiū & vallem prædictam spinis asperissimis & quasi ambustis totus videbatur occupatus. Cumque hæc aspicerem ecce copiosa multitudo candidæ plebis de valle confurgens per medium inui illius dumeti, cum magna festinatione & multo conatu ad ædificiū prædictū tendere visa est, tandemque perueniens introiuit. Quidā autē ex eis extra sentes viā elegerūt, & absque labore perueniunt. Factus est autem hic transitus pluribus vicibus & per interualla.

Nolo etiā ignorare te frater de quodā ex amicis nostris quem tanquā patrem dileximus, quoniam in die anniuersarij eius, cū fecissem quædam pro eius liberatione quæ mihi per visionem demonstrata fuerant, vidi illū tempore sacrificij in veste candida stantem coram me, & cum eo decorū quendam iuuenem albis indutum & præinctū: cumque deuore eleuasset manus, & oculos in cælū coram me quasi gratias agens, conuersus ad meibat cum cogitare itineris sui vique ad ædificiū il-

lud quod supra descripsi. Et ego vias eorum obseruans, videre eos non cessauī quousque introierunt illuc. De visionibus autem sanctorum quid amplius tibi dicam, nisi quod singuli in suis natalitijs (vt dictum est) animam meam consolari dignati sunt.

CAPVT IV.

Viso cælesti Hierusalem & aliorum mysteriorum & sanctorum.

Vidi in Aduentu Domini ædificiū quodam præclarum vno muro circumdatum, *Hierusalem cælestis.* in medio eius turrim tantæ celsitudinis, vt cacumen eius cælos penetrare videretur. Cumque sæpenumero id ita mihi appareret, accidit in vna Dominica cum ad me redirem ab extasivē subito orationem huiuscemodi arripem: Domine Iesu Christe pie & exaudibilis, ostende mihi indignæ famulæ tuæ quæ sit ista ciuitas quā demonstrasti mihi. Et continuo hæc verba responsionis in ore meo posita sunt: hæc est Hierusalem cælestis quæ ædificatur vt ciuitas cuius cacumen pertingit ad cælos.

Post hæc imminente festiuitate Natalis Domini biduo ante festum diem præparabar ad solitos mentis excessus. Cum venisset autem vespera solemnitatis Natiuitatis tandem in quietem extasis deueni. Sensi autem me quasi in sublime eleuari, & vidi ostium apertum in cælo: & venerabile illud arcanum quod in festiuitate omnium sanctorum videram, iam tertio tunc demonstratum mihi est. Cumque delectata fuisset in multitudine dulcedinis Dei mei, tandem ad me ipsam rediens, in hæc verba continuo prorupi: Desiderans desiderauī videre Dominum Deum saluatorem meum, & vidi, & ecce salua facta est anima meā. Eram autem pernoctans in oratione nec potui corpus meum dare sopori præ nimia claritate lucis quam tota nocte intuebar. Ostium enim illud quod antea sine mentis excessu intueri non poteram, continue apertum vidi in magna iucunditate: & lux eius decuplo clari-

Trina Deitatis arcanum.

Claritas summi patris.

Virgo Maria.

apparuit quam in præteritis visionibus. Cum autem fieret apparatus ad celebrationem prioris missæ quæ inter matutinale officium erat decantanda, vidi radium magnæ claritatis de sursum ab eodem ostio vique ad altare oratorij protendi. Cumque inchoaretur liber generationis, ecce gloriosissima regina cælorum multo exercitu Angelorum comitata per eundem radium descendens venit, & assistit à dextris sacerdotis habens coronam maximā iucundissimā fulgoris in capite. Cumque finito Euangelio secundū consuetudinem antiphona illa decantaretur quæ est: O mundi Domina, eleuata est cum suo comitatu, & per prædictum radium lucis regressa est ad sedem suam. Ego autem cum toto illo tempore essem in extasi, eam tamen deuotissime inuocare non cessauī. Erant autem duo splendidi iuuenes qui per prædictum radium descenderāt, commorantes circa ministros altaris à principio

Angeli duo. pio missæ vsq; ad finem. In secunda quoq; missa alij duo. Stabat autem horum alter quidē ad la- tus sacerdotis, alter vero iuxta diaconum cū an- nunciaret Euangelium. Et de eo quidem que- rat secus diaconum cogitabam intra me quoniam iple esset vnus ex diaconis nostris qui interfuit missæ, essetq; indutus alba; quod quidem non e- rat) & stare ad ministrandum. Sed tamen ex hoc eram dubia, quoniam hic albus & crispus videba- tur, ille vero niger erat. Tunc conuertit ad me faciem quali indignans, & continuo verba hæc cordi meo infixæ sunt. Ego sum Angelus testamē- ti. Inter hæc omnia & columbam vide assiden- tem sacrificio dominico super altare.

CAPVT V.

De protomartyre, Euangelistâ, agno Dei innocentibus & tribus regibus.

Stepha- nus. S Equenti die tempore diuini officij vidi bea- tum Stephanum Protomartyrem in superna claritate splendendum valde & insignem signis Martyrij & diaconatus. Eodem die ad vesp̄am vidi B. Ioannē Euangelistam stantem in conspe- ctu throni, candidissimo amictu & stola aurea more sacerdotali decoratum. Respexi autem ad eum locum in quo quatuor Euangelistas vide- re confueueram, & tria quidem animalia vidi; lo- cus autem aquilæ vacuus apparuit.

Agnus cū diduc. Die Innocentium tempore diuini officij vidi montem excelsum & splendidum, & in cacumi- ne eius agnū candidū & amabile valde habentē si- gnū dominicæ crucis in dorso. Sequebatur autem eum multitudo Martyrum copiosa: cū palmis & coronis rubore signatis. Et cogitabam quidem apud me hos esse beatissimos infantēs, qui occisi sunt pro Domino Iesu. Sed hoc in illis mirabar quod nulla infantis signa in eis apparuerunt. Omnes enim iuuenilis ætatis plenitudinem habere videbantur.

Innocen- tes. In Circumcisione Domini & Epiphania vi- siones vidi Dominicæ diei, sed euidentius in Epiphania. Tunc etiam in prima vesp̄a vidi tres reges coronatos stantes ante thronum: & acce- dentes, adorauerunt flexis genibus ante filium hominis: & tollentes coronas de capitibus suis, obtulerunt eas in manus ipsius; rursusque eas, ab ipso receperunt. In die ad missam, rursus eos- dem tres vidi adorantes coram Domino Iesu. Et munuscula nescio quæ lucida, in manus eius dare visi sunt.

CAPVT VI.

Apparitio sacratissima virginis Mariæ.

Virgo Ma- ria. In purificatione gloriosissimæ matris Mariæ ad missam perfectio Euangelio in extasim vene- ni & vidi: & ecce domina mea per radium lucis descendens venit, & assistit à dextris sacerdotis:

& iuxta eam vir grandævus & venerabilis barbam habens canam & prolixam. Cumque sorores ob- tulissent luminaria in manus sacerdotis, regres- sa est ad superna. Et ecce copiosus exercitus in si- gnum puellarum cum splendidis luminariis, venit in occursum eius Factaque aliquantula mo- ra in extrinseca hac luce, cum ipsa regressæ sunt ad altiora, sequentes eam cum gaudio. Eodem die ad vesp̄am cum essem in extasi, iterumq; eā vi- derem in superna gloria, inuocaui deuotissime au- xilium eius. Et cum omni diligentia me & charos meos illi commisi, & in fine orationis adieci di- cens. Domina mea, quid de te sperabo? Et respon- dere visæ est, bonam gratiam de me sperare potes tu & omnes qui fiduciam habent in me. Mirifica- uit Deus misericordias suas in me. Etiam frater mi ex quo nuper à me discessisti, & hæc fecit mihi.

CAPVT VII.

De rota, auicula, monte, scala, Eucharistia & sancto Gregorio.

A Ccidit in prima dominica solemnisi ieiunij in primis vesp̄is vt venirem in mentis excessum: & vidi rotam candidam in aëre mira velocitate circumueientem: & in summitate eius auiculam candidam, cum magna difficultate, sese tenentem, vt non circūferretur impetu ro- tæ: & aliquoties quidē paululū à summitate ad infe- riora delapsa est, iterumque reuisa est vt esset in summo. Atque in hunc modum diu labora- bat, vicissim labens & resurgens. Post hæc vidi montem excelsum & amarum valde, & super il- lum delata est rota iterumque ibi circumfereba- tur vt prius, & auicula ei adhærens in suo labore perseverabat. Eram autem vehementer ad- mirans quid ista prætenderent, & cum magno desiderio postulauī à domino intelligentiam vi- sionis. Et accepto aliquantulo intellectu, rediī ab extasi: moxque hæc verba ex improviso ar- ripui: *Arcta & angusta est via qua ducit ad vitam.* Domine quis ibit per eam? Et subfunxi: Ille qui custodit vitam suam à carnalibus desideriis, & non habet dolum in lingua sua. Et adieci: Domi- ne quid faciam ego? Et rursus hæc verba respon- sionis inciderunt ori meo. Si vi ambulæe si- cut ego ambulauī, considera vestigia mea, & noli te auertere ad dexteram neque ad sinistram sed sequere me, & sic peruenies: quia dixi, ego sum via, veritas & vita: si quis introierit per me, sal- uabitur, & pascua inueniet. Post hæc in secunda fe- ria rursus in extasim veni, & vidi prædictam visionem vt prius: sed & coamplius, quia & sca- lam vidi supra rotam stantem, quæ tantæ celsi- tudinis erat vt cacumen eius cælos penetrare videretur. Postes eius laterales lapidei vide- bantur & triangulares. Ascensoria vero diuersis- simis ac pulcherrimis ab inuicem diserebant in- teruallis. Id autē in memoria retinui, quod primū eorum candidum erat tanquam nix: secundum vero rubicundum tanquā ferrū ignitū. Post hæc

Rota cap- dida.

Auicula in summi- tate mon- tis excelsi.

Scala sui- præ rotam

Corpus
myſticum
Chriſti.

die altera rursus vidi omnia quæ prædicta sunt, & iuxta rotam speciem viri stantem cuius caput aureum videbatur, & capilli eius similes lanæ candidæ & mundæ. Oculi eius lucidissimi & decori valde: pectus & brachia quæ in modum crucis tenebat expansa, purissimum quandam nitorem habebant ad similitudinem argenti nitidissimi. Habebat autem in dextera ramum arboris viridem & iocundum aspectu. In sinistra vero lucidam rotam iris varietate distinctam. Venter eius æneus. Femora ex chalybe: crura ferrea. Pedes vero ter rei videbantur. Hæc omnia frequenter in tempore iceniui mihi apparuerunt: factum est autem in dominica quæ erat proxima post festum beati Gregorii, cum essem in exaltis, & viderem visiones quas in dominicis diebus videre consueui, vidi egreium illum doctorem in supernis plenum gloria & charitate amabili, ad similitudinem gloriæ sanctissimorum episcoporum Martini & Nicolai. Habebat autem in capite quemadmodum & illos habuisse videram diadema quoddam venerabile: qualia à Pontificibus gestari dicuntur. Eadem quoque hora vidi prædictam visionem, & æstuiam de siderio migno cupiens intelligere quæ videbam præcipue quid significaret illa hominis species. Nam de cæteris intelligebam aliquid. Postulavi igitur à beato illo viro Dei deuotissime, vt impetraret mihi à Domino intelligentiam visionis quam desiderabam: & conuersus ad me, hæc verba mihi respondit. Non potes intelligere quid ista significant, sed dic doctoribus qui legunt scripturas, ipsi sciunt. Nuncigitur amantissime frater hunc tibi quæso laborem assume, vt scripturas diuinas scruteris & congruam ex eis interpretationem visionis huius condis inuenire. Tibi enim fortassis à Domino reseruata est.

Gregorius

CAPVT VIII.

De aduentu iusti iudicii cum signis vniuersæ passionis: de his qui à dextro & qui à sinistris: de Iuda, Pilato & crucifixoribus Domini: quadam secreta reuelatio.

ANTE Annunciationem Dominicam septem diebus ægrotavi, & indici in lectum toto corpore languē, ita vt pene nihil refectiois corpori meo possem adhibere. Permanſi autem in hac validudine vtque ad diem tertium ante festiuitatem. Eo die circa noonam cœpi habere in ore meo liquorem tanquam fauum mellis, cuius dulcore ita refectum, quasi cibum sufficientem accepissem: & confortata sum toto corpore & emili sudorem copiosum, in quo permanebam vsque in sequentem diem. Et circa tempus missæ veni in mentis excessum: & visum est mihi quasi abstraheretur spiritus meus à corpore, ac subleuaretur in altum. Vidi autem in illo excessu meo cœlos apertos, & Dominum Iesum cum infinitis millibus venientem in regione aeris huius. Et non erat ei species neque decor, sed

Dominus
noster mi
lites san
ctorum.

tanquam recenter crucifixus fuisset, sic miserandus apparuit. Cumque demonstrasset vniuerso mundo crucem in qua penderat, & vulnera passionis suæ quasi recenti cruore madentia, clamabat voce magna ac nimium terribili dicens. Talia propter te sustinui, tu vero pro me quid sustinuis?

Assistebant autem ei duo diuersa agmina innumeræ plebis: vnum à dextris, alterum à sinistris: quidem qui erant à dextris, lux immensa circumfusa videbatur: inter quos, præcipua apparuit virgo virginū, gloriosissima Dei mater Maria. Ibi diuersitates omnium Ecclesiasticorū graduum distinctæ perspicis: inter quos & venerabilem patrem nostrū beatum Benedictum cum sua monachali turba dinoscere delectata sum. Ijs autē qui erant à sinistris, tenebræ densæ & horribiles circumfusæ erant: ita vt eorum diuersitates discernere vix potuissem. Erat autē huius miserandæ plebis princeps magnus & horrendus ille rex superbiz, cui proximi assistebant Iudas & Pilatus, & crucifixores domini. Heu quantos ex clero, quātos etiā nostri viros ordinis & mulieres plenis confusione illic dignoscebam. Cumque mania perspexissem, dixit iudex omnium ad eos qui erant à dextris: *Venite benedicti patrum meorum, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi.* Ad eos

Duo agmi

Maria,
Benedi-
ctus.

Iudas,
Pilatus,
Crucifixo-
res Domini.

ero qui erant à sinistris: *Ite maledicti in ignem æternum qui paratus est diabolo & Angelis eius.* Et continuo illi cum iocundissima alacritate ad lucidas mansiones Domini subsecuti sunt: hi vero tristitia & confusione pleni, cum suo patre principe demoniorum in profundissimas tenebras demersi sunt. Continuo post hæc redditum mihi, & cum fletu copioso primum in hæc verba prorupi. *Libera me Domine de morte æterna in die illa tremenda, quando celi mouendi sunt & terra.* Et adieci: *Credo quod redemptor meus venit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum, & in carne mea videbo Deum saluatorem meum.* In ipso autem die festiuitatis, cum iterum essem in excessu meo in tempore diuini sacrificij, præsentata est oculis meis passio saluatoris nostri, qualiter ab impijs veste nudatus, flagellatus est, & ad vltimum cruci affixus. Non autem omnia quæ circa eum in passionem gesta sunt singillatim tunc vidi, quemadmodum postea in paraluce. Cumque hæc videre cessarem, vidi Dominam meam in superna claritate stantem & cuiusdam rei reuelationem ab ea accepi, quam nolo adhuc fieri manifestam.

Representatio
passionis
Domini
Beati
Iosephi
virga.

CAPVT IX.

Viso ingressu saluatoris in sanctam civitatem & honoris à turba illi impensis.

POST hæc in festiuitate Palmarū. In primis vesperis cum diceret sorores responsoriū Ingressu Pilatus, & vsq; ad hoc verbum processissent, crucifigatur, stabam inter eas & in exaltam iungi: & vidi saluatorem quasi in cruce pendentem.

Rursus

Christus in cruce
Mons Oliveti.
Saluator Hierusalem.
Turbam suam.
Templum Salomonum.
Rursus in matutinis, similiter mihi accidit. In die ad missam cum inchoaretur passio Domini, iterum in extasim veni. Tunc vidi procul montem quandam amœnum, & descendebat ab eo saluator sedens in asino & veniebat versus civitatem quandam magnam. In ipsa autem radice montis, occurrit ei turba hominum parvorum & magnorum cum virentibus arborum ramis, & exuentes vestimenta sua, plurimi ex eis strauerunt ea in via qua incedebat: & ibant cum eo exultantes vsque ad portam civitatis. Eratque ibi turba magna, & dabat ei locum: & venit per medium eorum vsque ad templum: descendens introiit & ultra eum non vidi: & redij & ad me ipsam.

Rogaueram fratres meos diligenter vt illo die officium palmarum celebrarent in prato quod est ante conspectum nostrum, & non potuerunt propter inundationem riuulorum, sed retro Ecclesiam vbi videri à nobis non poterat, peregerunt. Et respexit Dominus desiderium ancillæ suæ, & vidi oculis mentis omnia quæ ab illis illuc gesta sunt.

CAPVT X.

Mysterium à lotionem pedum discipulorum vsque ad captiuitatem Domini.

Post hæc in Cœna Domini ad missam vidi sicut soleo omnia quæ circa altare gerebantur: & dum sacerdos canonem diceret, & calicem in conspectu Dei exaltaret, vidi supra calicem Dominum IESVM quasi in cruce pendentem & de latere eius & pedibus sanguis in calicem defluere videbatur.

Christus quasi in cruce.
Cum autem vespertinum tempus immineret, eram in sacello vbi mandatum ablutionis celebrandum erat: cumque inchoaretur antiphona quæ est: *Ante diem festum*, ego in vberimis lachrymas cœlestium erupi, & rapta sum in extasim. Tunc vidi Dominum in eadem ciuitate quæ in die palmarum introierat, sedentem cum discipulis suis in domo quasi ad cœnandū. Cumque aspicerē, surrexit à cœna. Et ponens vestimenta sua, præcinxit se linteo: & accipiens peluim, incurauit genua ante Petrum: & subito Petrus exiliuit, & stabat quasi territus: & Dominus sicut erat inclinatus, loqui ad eū visus est: post pusillum, rursus ille reiecit. Et Dominus, singulorum pedes lauit: iterumque resumpto vestimento suo, recubuit: & sedebat, quasi loquens ad illos. Post hæc surrexit & egressus est cum illis de ciuitate, & ibat versus montem illum à quo eum descendisse videram. Post hæc vidi quomodo relictis discipulis secessit ab eis Dominus, & positis in terram genibus procubuit ad orationem, quasi in angustiis magnis constitutus. Vidi & pretiosas guttas sanguinis de sanctissima carne eius decurrentes in terram. Et post orationem redij ad discipulos quos etiam dormitantes vidi, Et cum allocutus eos fuisset, iterum redij ad orationem: atque hoc ter factum est. Tunc ego ad me ipsam

Dominus in cœna
& mysticum cœnæ.
rediens, statim hæc verba in ore meo habui, factus Iesus in agonia prolixius orauit, & factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrentes in terram. Et adieci: In monte Oliveti orauit ad patrem meum, pater si fieri potest transeat à me calix iste. Et post pusillum, redij in extasim. Et vidi. Et ecce Dominus ab oratione rediens, assumptis discipulis venit in hortum.

Christus orans in agonia.
ET post pusillum, venit Iudas cum cohorte armata. Et accedens, osculatus est eum: ij autem qui cum eo erant, retrorsum abeuntes ceciderunt in terram. Et surgentes comprehenderunt eum, & vsque ad ciuitatem vincunt, miserabiliter pertraxerunt. Discipulos autem ad laribula sua discurrere vidi. Tunc redij ab extasi cum huiusmodi verbis: Amicus meus osculi me tradidit signo, dicens, quem osculatus fuero ipse est, tenete eum. Post hæc tota nocte illa siue dormirem, siue vigilarem, videbam qualiter impij illi Dominum blasphemabant, verberando, confuendo, colaphis & alapis cadendo. Et in extasim quidem non veni, sed totus sensus meus illi erat, & ad nihil aliud poteram intendere. Mane autem hora tertia veni in extasim, in qua permansi vsque circa horam sextam. Tunc vidi quomodo induerunt eum tunicam purpuream, & chlamydem coccineam circumdederunt ei: & imponentes capiti eius coronam spineam, illuserunt ei. Et post hæc exuentes eum vestimentis illis, induerunt eum vestibus eius: & imposuerunt ei crucem, & duxerunt extra ciuitatem in locum quandam, quasi aratum, & nihil viroris habentem. Ibi eum denudantes, leuauerunt in crucem, & affixerunt. Similiter & alijs duobus fecerunt. Tunc expergefata sum, & cum lachrymis vberimis in hæc verba prorupi: Christus Dominus factus est obediens vsque ad mortem. Et adieci: Vita in ligno moritur. Internus exorsus dispoliatur.

CAPVT XI.

Mysterium à captiuitate passionis vsque ad sepulcrum eius.

ET post pusillum, venit Iudas cum cohorte armata. Et accedens, osculatus est eum: ij autem qui cum eo erant, retrorsum abeuntes ceciderunt in terram. Et surgentes comprehenderunt eum, & vsque ad ciuitatem vincunt, miserabiliter pertraxerunt. Discipulos autem ad laribula sua discurrere vidi. Tunc redij ab extasi cum huiusmodi verbis: Amicus meus osculi me tradidit signo, dicens, quem osculatus fuero ipse est, tenete eum. Post hæc tota nocte illa siue dormirem, siue vigilarem, videbam qualiter impij illi Dominum blasphemabant, verberando, confuendo, colaphis & alapis cadendo. Et in extasim quidem non veni, sed totus sensus meus illi erat, & ad nihil aliud poteram intendere. Mane autem hora tertia veni in extasim, in qua permansi vsque circa horam sextam. Tunc vidi quomodo induerunt eum tunicam purpuream, & chlamydem coccineam circumdederunt ei: & imponentes capiti eius coronam spineam, illuserunt ei. Et post hæc exuentes eum vestimentis illis, induerunt eum vestibus eius: & imposuerunt ei crucem, & duxerunt extra ciuitatem in locum quandam, quasi aratum, & nihil viroris habentem. Ibi eum denudantes, leuauerunt in crucem, & affixerunt. Similiter & alijs duobus fecerunt. Tunc expergefata sum, & cum lachrymis vberimis in hæc verba prorupi: Christus Dominus factus est obediens vsque ad mortem. Et adieci: Vita in ligno moritur. Internus exorsus dispoliatur.

Deinde post modicum tēpus, ceperunt fratres officium Dei celebrare: & cū processissent vsque ad lectionem passionis, in extasim veniens, vidi iterum Dominū in cruce. Inq: illa hora emisit spiritū, & *Christus emisit spiritum.* inclinata est ceruix eius: concidit amabile caput: cōplicata sunt genua: & omnia membra eius deorsum refulserunt: sicque hærebant exanime corpus, miseratione dignum super omnia quæ humanus oculus misera illa vidit. Et quis putas frater interim erat dolor animæ meæ, cum viderem tantas passionēs, tamque indignas despectiōnes viri optimi & solius innocētis, qui nihil quidem pro se sed pro nobis omnia gratis sustinuit. Sed matrem Domini mei plenam mœrore & magna dignam miseratione vidi assistentē cruci cum discipulo quem diligebat Iesus. Nouissimē autē hoc quoque vidi qualiter vnus ex impijs accurrens, lanceam lateri eius infixit: & continuo copiosus sanguis

languis pariter cum aqua emanauit. Et ecce caligodensa & horribilis super vniuersam terram orta est, & saxa per agros terribiliter concurrere & collidi & scindi visa sunt. Cumque quiescisset illa perturbatio, ecce quidam venerabiles viri accedentes soluerunt corpus à cruce, & detulerunt illud cum veneratione in hortum quandam viridem & iocundum: & circumposita ei munda sindone, locauerunt illud in monumento. Tunc demum ego resumpio spiritu, cum sereno amarissimo huiusmodi querelam arripui: Recedit pastor noster forsaque viuar, in cuius transitu sol obsecratus est. Et adieci: Aue Maria confors martirium, transgladiata crucifixi nati sanguine. Et adieci: Sepulto Domino, signatum est monumentum.

CAPVT XII.

Visio Angelorum ac matronarum: & quomodo Saluator discipulis apparuit.

Mysterium à sepultura Domini ad ascensionem eius.

POST hæc in sabbato ad vespæram cum essem in extasi, apparuerunt mihi venerabiles quædam matronæ quasi gesticantes aromata. In die Sancto Paschæ: cum iam dilucesceret, sedebam in loco orationis & legebam in psalmis. Cumque iam ad finem psalmorum appropinquarem, veni in extasim, & vidi hortum in quo erat monumentum, & lapidem ab ostio eius sublatum, & Angelos alidentes: & ecce matrona quædam veniens accessit ad monumentum plorans, & introspexit: & non inuento ibi corpore, quasi moesta paululum recessit. Occurrit autem ei Dominus moxque illa substitit quasi interrogans aliquid ab eo, & post pusillum conuersa est, vt rediret ad monumentum: cumque subito se conuertit, quasi vocata ab illo, & currens prociat ad pedes eius: cumque ipse disparuisset, surgens illa velociter cucurrit vsque ad domum vbi erant discipuli congregati, & nuntiavit eis. Continuo post hæc cum paululum respirassem, vidi duas matronas venientes ad sepulchrum cum aromatis: & vt viderunt Angelos, substituerunt quasi stupefactæ. Post hæc cum timore propius accesserunt: factaque ibi parua mora, discesserunt. Occurrit autem & illis Dominus in via: moxque illæ accurrentes prociderunt coram eo, & tenuerunt pedes eius: hoc autem, nequaquam de prædicta illa matrona visum est. Post hæc cum celebraretur missa, vidi duos discipulos properantes ad sepulchrum: quorum alter quidem senior, alter autem videbatur esse iunior. Et hic quidem cum citius peruenisset ad sepulchrum, non introiit. Senior vero cum peruenisset, statim introiit: postea vero & alter. Et quid amplius requiris frater? Omnia penè quæ circa tempus illud gesta fuisse in Euangelio leguntur, mihi demonstrata sunt. Nam & hoc vidi, qualiter duobus euntibus ab Hierusalem in Emaus, Dominus in specie peregrini se adiunxit: & quomodo cum peruenissent ad castellum & se fingeret discipulorum ab eis, detinuerunt eum, & perduxerunt in

domum: & cum sederet ad cœnandum & benedixisset panem & fregisset, statim locus eius in quo sederat vacuus apparuit. Satimque illi surgentes, venerunt cum festinatione ad discipulos, & nuntiaverunt eis in domo in qua erant congregati. Eadem autem hora qua eis hæc annuntiabant, apparuit Dominus sibi in medio eorum. Post hæc illud quoque vidi, qualiter manducauit cum illis: eratque in mensa discus vnus habens piscem, & alter continens fauum mellis. Erant autem vestimenta eius in quibus eum post resurrectionem vidi, candidissima & species vultus eius hilaris valde, ac tantæ claritatis vt vix eam discernere possem.

CAPVT XIII.

Mysterium ascensionis Domini & missionis Spiritus sancti.

IN die Ascensionis Domini ad missam cum essem in excessu meo vidi congregatos in domo discipulos, & matrem Domini cum eis: & intrauit ad eos Dominus, & cum accepisset cibum cum eis, eduxit illos de ciuitate vsque in montem. Et vidi qualiter coram eis eleuatus est. Et venit in occursum eius multitudo Angelorum, & subleuatus est in cœlum. Cumque illi starent & aspicerent in cœlum, apparuerunt duo splendidi iuvenes deluper venientes, & allocuti sunt eos. Statimque illi regressi sunt in ciuitatem & collegerunt se in domum vnde egressi fuerant. Tunc ego ad me ipsam redij cum huiusmodi verbis: Eduxit Dominus discipulos suos foras in Bethaniam & quæ sequuntur in Euangelio: & illud: O rex gloriæ virtutum, qui triumphator hodie super omnes cœlos ascendisti.

Ascensio.

Post hæc in die Pentecostes ante celebrationem missæ, cum essem in extasi vidi rursus discipulos congregatos in domo supra memorata, & matrem Saluatoris inter eos. Et factum est dum sederent, apparuit supra singulos eorum quasi flamma ignis descensum descendens in Imperu vehementi. Et continuo omnes vnanimiter confurgentes egressi sunt cum hilaritate & fiducia magna annunciare verbum Dei in populo. Hæc cum ita peruidissem: reddita sum mihi: moxque hæc verba assumpsi: Spiritus sanctus procedens à throno, Apostolorum pectora inuitibiliter penetravit. Cumque inchoaretur officium missæ, rursus in extasim veni, & vidi quasi fulgidissimum radium lucis de cœlo vsque ad altare porrectum. Et venit per medium eius columba specio a quam videre soleo, seens in ore quiddam rubrum quasi flammam ignis grandisculum quam solebat. Et primum quidem super verticem sacerdotis expansis alis infedit. ibique ex eo quod in ore gestabat, quasi stillem vnâ depoluit. Ministris quoque altaris hierant induti ad legendum, similiter fecit. Et post hæc confedit in altari. Cumque rediissem ab extasi, dixi magistræ nostræ vt comoneret sorores ad deuotionem orationis, sperans id ipsum quod

Flamma ignis.

Columba

quod & postea euenit. Cumq; finita missa accederemus ad communicandum, veni in extasi. Et dum singillatim communicarent, vidi columbim prædictam aduolantem: & ex eo quod in ore gestabat, per lingulas distribuentem.

Itus Dominus Deus omnipotens, qui erat, & qui est, & qui venturus est. Similiter & viginti quatuor senio- res ceciderunt in facies suas, & adorauerunt viuentem in sæcula sæculorum.

CAPVT XIV.

De sedente in throno cum exercitu in circuitu eius.

HAE sunt (frater) miserationes Domini: quas in primo anno Visitationis meæ operatus est in me. In hac autem secundi anni reuolutione eadem fere quæ anno priore in festiuitatibus Sanctorum circa me accidere solebant, eueniunt. Et nonnulla præter hæc, quæ propter incredulos ex magna parte silentio præterimus. Aliquoties autem alteriusmodi verba quam solebant, reuertenti mihi ab extasi in ore ponuntur: ita vt in loquendo non meum sequar arbitrium, sed Domini, qui per os meum manifestas facit visiones, quas per modeltiam à sororibus celare consueueram. Nam in festiuitate B. Laurentij visionem quam videram his verbis manifestauit: Vidi quendam nobilissimum diaconum Laurentium ante fores stantem, & palmam habentem, & corona eius rubea, & conuersus est ad me blande inspicens. Similiter in assumptione beatissimæ Dominae nostræ, cum ab excessu meo redirem, huiusmodi sermonem coram omnibus subito artipui, dicens: Vidi supra cælum cæli ad orientem multa millia sanctorum coronatorum; exstimaui plusquam centum quadraginta quatuor millia, qui omnes coronati sunt coronis aureis, vnusquisque secundum suam professionem: & in medio eorum thronum excelsum valde gloriosum, & in medio throni sedentem, cuius facies terribilis erat: & ex eo & de throno exibat splendor magnus quasi fulgur coruscans: ita vt præ nimia luce vix potuissim oculos leuare. Et circa thronum Angelos multos & quatuor animalia: hi omnes circumsteterunt, & præcedentes adorauerunt sedentem super thronum dicentes: *Gloria & honor & benedictio sedenti super thronum, viuenti in sæcula sæculorum.* Post hæc adieci: Salue sancta, salue pia & nobilis virgo Maria, tu enim miris, tu suauis, tu adiutrix & consolatrix omnium in te confidunt. Adiua me Domina mea Maria: quoniam confidit in te anima mea: ora pro me vnigenitum tuum redemptorem nostrum, vt perficiat in me opus misericordie suæ.

In festiuitate omnium Sanctorum venit Angelus Domini ad me, & rapuit spiritum meum à corpore meo: & subito veni cum illo: & duxit me in altum ante ostium quod est in conspectu Domini: & introfexi: & vidi multa millia sanctorum coronatorum, altantes & ministrantes Deo: & in circuitu throni quatuor animalia. Angeli vero & Archangeli, Cherubim quoque & Seraphim steterunt ante thronum Dei: & procidentes adorauerunt, & clara voce dixerunt: *Sanctus, Sanctus, San-*

ctus. Vif. Elizabe

Habeo & aliquid quod de Bonnenfis Ecclesiæ consecratione quæ nuper facta est, tibi frater referam. Sicut insinuasti mihi per epistolam, oraui Dominum & aperuit mihi vt solet oculos meos. In priori vespere exaltationis sanctæ Crucis & inter cætera quæ mihi monstrata sunt, vidi radium copiosæ lucis de cælo vsque ad Ecclesiam illam, totamq; immensa claritate illustrantem. Necnon & Angelorum multitudinem in eodem radio descendentem vidi, actoto tempore dedicationis inter ministros Ecclesiæ conuersantem. Tanta autem maiestate omnia replebantur; vt non absque pauore intueri possem, quæ gerebantur illic. Iui autem in hac visione, continuè vespertino tempore præcedentis diei vsque ad horam illam in qua dedicationis officium consummatum est. Vidi autem inter cætera quæ illic agebantur, te frater; pulpito in matutinis astantem, & vnam ex lectionibus legentem.

CAPVT XV.

Specialis reuelatio cum increpatione cleri: & de præsepio Domini.

ACCIDIT vt quædam sororum nostrarum quæ morantur in Dierstensi cœnobio, miraretur è vita. Nunciata igitur nobis morte eius, dum secundum consuetudinem pro remedio animæ eius assiduum suscipere, vidi Angelum Domini stantem secus magistratam nostram, cuius ministerio opus Dei periciebatur. Eadem quoque hora, & beatissimam Dominam nostram vidi quasi in regione inferioris aeris stantem, & respicientem ad nos. Completa autem afflictione nostra, eleuatus est Angelus vsque ad eam: & pariter ad superna redierunt.

Factum est in vigilia Natiuitatis Domini tempore matutini sacrificij, dum essem in oratione; aperuit Dominus oculos meos: & vidi in spiritu virum cuius desiderauit præsentiam à longe properantem ad spectandum agonem passionis meæ: Qui cum iam instante vespertino tempore aduenisset, vidi Angelum Domini de sursum venientem, quasi in adiutorium mihi. Et cum itetisset coram me, dixi illi: Domine mi, lassus sum ad sustinendum. Et ait ad me: Confortare, consolare, noli deficere in via. Et post pusillum requieuit caro mea in extasi. Et sustulit me in spiritu in sublime, & contemplata sum iucunditatem quam præparauit Deus diligentibus se, quemadmodum anno priore. Cumque post longum excessum redirem ad me, continuo ori meo hæc verba affluerunt: Descendit de cælis missus ab arce patris: introiit per aurem virginis in regionem nostram iadutus stola purpurea, & exiit per aurcam portam, lux & decus vniuersæ fabricæ mundi. Et illud: De occulta habitatione sua descendit.

descendit filius Dei venit querere & saluare eos, qui cum de toto corde desiderabant. Et illud: Veni Angelus Domini ad me, & rapuit spiritum meum sicut in festiuitate omnium Sanctorum profecuta sum. Post hæc benedixi Dominum dicens: Gratas ago tibi Domine, qui misisti ad me Angelum tuum: qui consolatus est me in tribulatione mea: quia tu solus laborem & dolorem consideras.

In die vero ad maiorem missam, cum essem rursus in excessu meo ac deuotissime pro communi correctione Ecclesiæ Domini orarem, in fine orationis postulaui à Domino vt indicare mihi dignaretur, quænam esset voluntas eius super clero & monialibus non bona gradientibus via. Cumque oratione completa iam ad me redire inciperem, altitit mihi Angelus meus, & dixit ad eum: O dulcissime atque amantissime iuuenis, responde mihi ad ea quæ interrogaui à Domino. Et dixit ad me: Clamā & dic: Genti peccatrici, populo pleno peccato, vñ, vñ vobis qui habitatis sub potestate diaboli: quiescite agere peruersæ, discite benefacere. Sin autem, ecce ego Dominus mitto Angelum meum percutientem inter vos. Nili conuersi fueritis à viis vestris iniquis & egeritis penitentiam ab operibus prauis, ego Dominus complebo indignationem meam in vobis. Nunc & illud filere non possum, quanta dignatione Domina mea cor meum lætificauit: dum essem in præfato excessu meo vidi illam à longe in domo quadam quasi iacentem in lectulo, & contrectantem manibus infantulum speciosum & amabilem nimis. Quem cum circumligasset fasciis albisimis, deposuit in prætepio quod secus ipsam esse videbatur: & post pusillum recipiens eum, in sinu suo reclinauit.

Continuo post hæc vidi illam in regno claritatis tanquam reginam & Dominam. Inuocaui igitur eam solito more, & specialiter pro quodam familiari meo ipsam rogauit. Erat ille in ordine diaconatus, & frequenter eum adhortata fueram, vt ad sacrum ordinem sacerdotij ascendere non differret. Ille vero diuersas causas timoris sui prætendens, tam arduam rem aggredi nondum se audere fatebatur. In illa igitur inuocatione mea, dum eiusdem rei mentionem coram Domina mea facerem, hæc verba mihi respondit: Dic seruo meo, noli timere: fac quod facturus es & redde rationem de seruitio meo quod mihi facere debueras, & non fecisti.

CAPVT XVI.

Visi Evangelistarum, Angelorum habentium potestatem plagarum, & nonnullorum aliorum mysteriorum.

IN festiuitate sancti Ioannis Evangelistæ tempore diuini officij dum essem in lectulo meo propter infirmitatem, ibidem facta est manus Domini super me: & vidi amabilem illum sacerdotem Domini in conspectu throni stantem. Ef-

fudi itaque orationes ad ipsam, ac petij, vt mihi daretur videre aliquid eorum quæ ei in terra posito demonstrata sunt. Et continuo vidi quatuor animalia ibidem assistentia, secundum eum modum quo in Ezechiele descripta sunt: & rotam quadriformem coram eis. Post hæc cum iam ad me ipsam redditura essem, vidi duos Angelos terribiles & plenos indignatione secundum faciem in inferiori aëre residentes: habebatque vnus eorum gladium terribilem in dextera, extantum quali ad percutiendum. Et dixi ductori meo, Domine mi qui sunt isti? Qui ait: Habent potestatem nocere terræ.

Post hæc in die Innocentium, vidi turbam magnam iuuenum candidorum, in monte excelso deambulantem, cum insigniis martyrij, quos præcedebat agnus candidus, crucis signum baiulans. Et ait ad ductorem meum: Domine qui sunt isti quos video hic? Et respondit: Sunt innocentes & immaculati, qui sequuntur agnum quocunque ierit. Et dixi: Domine quare isti plus quam alij? Et ille: Non solum isti, sed sunt & alij qui sunt innocentes & immaculati, etiam & virgines electi in Christo. Quare agnum plus quam aliud animal? At ille subiecit: Quia innocens agnus immaculatus & electus, occisus est pro salute humani generis.

In Epiphania quoque Domini, multiplicauit Dominus gratiam suam in me, & vidi in spiritu Dominam meam & paruulum eius quasi in domo quadam longe posita commorantes. Et ecce tres viri regalem habentes decorem introierunt illuc, & flexis genibus adorauerunt coram puero. Vnus autem ex illis proferens nummis aureum magnum quasi imagine regia signatum, obtulit in manus ipsius. Similiter & alij duo accedentes munera sua in vasis quibusdam reuerenter obtulerunt. Post hæc & nuptiæ illæ quæ factæ sunt in Cana Galileæ, repræsentatæ mihi sunt: & vidi rursus illic Saluatorem cum Maria matre eius inter conuiuas discumbentem, & hydris sex ibidem positas. Insuper virginis corporis sui ablu-tionem quæ in Iordane celebrata est, Dominus ancillæ suæ præsentare aspernatus non est. Vidi enim qualiter cum sancto Baptista suo in aquas primum beati fluminis descendit: & baptizatus est ab eo: & qualiter columba de celo descendens, venit & requieuit in vertice ipsius. Et ego ab hac visione expergitens, in hæc verba os meum aperui: In columbæ specie Spiritus sanctus vitus est: paternæ vox audita est: Hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui, ipsum audite.

CAPVT XVII.

De infirma sorore, spirituali inunctione Elizabethæ, & nonnulli alij.

POST hæc in festiuitate Purificationis in primis vespers nouum quiddam & inusuetum fecit mihi Deus: cum enim essem in excessu meo solito more & corarem in spiritu ad Dominum, ac Do-

Angelus Domini.

Virgo Maria.

Innocentium.

Agnus candidus.

Virgo Maria & infans Iesus.

Nuptia in Cana Galileæ.

Christi baptisma.

Columba de celo.

Ioannes Evangelista.

CAPVT XVIII.

Quomodo ex gravi infirmitate qua decumbebas intellecto, ab Angelo Domini repente curata est.

Infirmus. Factum item est ut quædam soror annoſa infirmaretur apud nos infirmitate qua & mortua est. Accidit autem tertia die ante mortem eius: subito ita aggruari infirmitatem, ut iam morituram eam exſtimaremus: & æccurrentes litaniam inchoauimus ſuper eam. Irruit igitur excellus mentis ſuper me & paulo poſt expergeſacta, dixi: Inungite eam: nondum enim oleo inuncta fuerat. Hoc diſto ſtixim ſui in ſpiritu. Ruſus autem poſt puſillum expergiſcens, antequam plene ad meipſam redire: audientibus cunctis viſionem quam videram pronunciaui dicens: **Dominus.**mina noſtra cum patre noſtro beato Benedicte deſcenderat, & neicio quam ob cauſam ſtatim ad ſuperna redierunt. Et nunc ſuſſuerunt hic ſpiritus maligni complures, quorum adhuc quidam veluti canes in circuitu noſtro ambulant, & tanquam vultures in teſtis conſident. Stabant autem ſecus lectum ſororis noſtræ duo Angeli & dixerunt ad illos: Diſcedite hinc: ſoror ita adhuc viuendi ſpaciū accepit. Cum hæc dixiſſem, & ex integro ad meipſam rediiſſem, neſciebam me reuelare viſionem: & aduocans magiſtram, ſecreto cepi narrare ei quæ videram: illa autem eadem omnia ſe ex ero meo audiuiſſe conſitebatur. Poſt hæc die tertia cum eadem ſoror migraret à vita, in hora tranſitus eius vidi per ſpirituſ eodem duos Angelos ei aſſiſtentes, & egredientem de corpore animam expicientes. Quorum autem illam detulerint, reuelatum mihi non eſt. Cumque eſſemus orantes in circuitu funeris, vidi Angelum ſpeciolum quali puſillæ ſtaturæ in ſummitate ſeretri ſedentem: qui etiam motus inde non eſt cum uſque ad Eccleſiam fratrum alportaretur, & uſque ad tempus ſepulturæ aſſuit.

Poſt hæc & me febris valida apprehendit, & deſideraui vnctionis ſacramentum. Eo autem tempore dominus Abbas proſectus fuerat ad loca vicina, & expectabam aduentum eius. Quodam autem vespere circa crepuſculum ſedente magiſtra coram me, acceſſit vir quidam venerabilis & ſtetit in conſpectu meo: & exſtimabam ipſum eſſe dominum Abbatem, & lætata ſum. Cumque arguerem tarditatem eius, & morum duritiam, benigne ſuſcepit correptionem: & conſolatus eſt me, dicens nondum me eſſe moriturum. Rogauit igitur, ut dominicam orationem & ſymbolum recitaret coram me, & poſtea me inungeret. Quod cum feciſſet, & ego ſingula verba ei per interualla reſponſiſſem, totum vnctionis ritum complere viſus eſt in me. Et data mihi benedictione, abiſceſſit. Interrogauit igitur me magiſtra quæ verba mea omnia audierat, cum quo ſermonem habuiſſem. Et dixi: Nōne dominus Abbas præſens fuit & inunxit me? Illa autem neminem illic ſe viſiſſe teſtata eſt. Tunc ergo primum intellexi, viſionem ſpiritualē me viſiſſe.

Viſ. Elizab.

Poſt hæc imminente Feſtiuitate Annuntiationis, iſcidi in languorem grauiffimum: & biſ duo ante diem feſtum, in infirmitate iacebam. In ipſo autem feſtiuitatis die mane, ita aggrauatus eſt languor meus, ut venient ad ſtratū meum ſorores ac dicerent litaniam ſuper me. Cumque diſceſſuræ eſſent à me, interrogabant an eo die communicare vellem, ſicut & ipſæ facturæ erant. Ego autem renui dicens, non me aliquibus dignis operibus ad hoc eſſe præparatam ſicut ipſas propter inualitudinem corporis. Quæ cum inde triſtarentur ac diſcederent à me, venit Angelus Domini: & ſtans coram me poſuit manum ſuam in capite meo, & ait: Surge, & ſta ſuper pedes tuos. Liberata es ab inſirmitatibus tuis. Accede ad communicandum: confortare & eſto robuſta. Ad hæc verba, ſubito omnis languor fugit à me, & per vniuerſum corpus meum ſuauiſſime alleuiata ſum: hocque, adiccit: Poſſibile quidem fuerat Domino paſſiones quas hæcenus ſuſtinuiſti, leuiiores tibi eſſecere. Sed quo melius tibi crederetur, aſſigii ita te voluit. Continuo ergo apprehenſus indumentis, ſurrexi de ſtratu meo: & deſcendi cum integris viribus & calore viuio. & veni hilariter in conuentum ſororum mirantibus vniuerſis, & feci quod mandauerat mihi. Eadem die, ipſa quoque Annuntiatione Dominica præſentata eſt mihi. Vidi enim in ſpiritu Dominam meam quali in conclaui quodam ſtante ad orationem, & ſubito apparuit coram ea Angelus magnæ claritatis, velut alloquens eam. Illa autem viſo eo, expaulcere viſa eſt: & poſt multam colloquutionem, reuerenter ad eum ſe inclinauit: moxque ille diſparuit.

Ante feſtiuitatem Palmarum die priorī iam inſtante vespertino tempore, ſtabam ſola in oratorio & eram intenta orationibus, & ecce radius copioſi luminis repente de cælo eſſuſus eſt ſuper me faciens mihi æltum, quemadmodum ſol quando ſplendet in virtute ſua: & procidi in terram, & veni in mentis exceſſum. Sorores itaque venientes concurrebant ad me volentes ſubleuare caput meum à terra ut puluilloſ ſupponerent, & nullo viſu leuare illud potuerunt: & poſt puſillum, venit Angelus Domini & erexit me velociter, & ſtatuit me ſuper pedes meos, dicens: O homo ſurge, & ſta ſupra pedes tuos, & loquar tecum: & noli timere, quia ego tecum ſum omnibus diebus vitæ tuæ. Viriliter age & confortetur cor tuum, & ſuſtine Dominum: & dices præuicatoribus terræ: Hæc dicit Dominus: Sicut olim gentes crucifixæ erunt, ſic quotidie crucifigor inter illos qui præuicati ſunt in me in cordibus ſuis. Auertunt enim facies ſuas à me, & cor eorum longe eſt à me, ne videant & ne recogitent qualiter paſſus ſum, & quomodo liberaui eos in ſanguine meo.

q 2

Et

Et dices ad eos: Redite præuaricatores ad Dominum Deum vestrum, quia benignus & misericors est, qui non vult mortem peccatoris, sed magis ut conuertatur & uiuat. Hæc cum dixisset, abiit. Ego autem signum feci fororibus, ut allatis tabulis ista scripto exciperent. Non enim aliud quicquam loqui poteram, quousque omnia secundum narrationem meam conscripta sunt.

CAPVT XIX.

Comminatio ira Dei super populum, falsos religiosos, & iniquos pastores, & exhortatio ad penitentiam.

R V A S V S in ipsa die Palmarum tempore diuini officij cum similiter in excessum mentis venissem, exiit me Angelus dicens: O homo cogita quid sis, quia pulvis & cinis es & fragile figmentum. Audi me qui loquor tecum. Hæc dicit Dominus: Plena est terra iniquitate: & hic populus non populus meus, sed populus aduersarius mihi est. Obduratum est cor eorum, nec capiunt nec intelligere poterunt verba quæ locutus sum, sed reuertentur ad me. Vg illis quia oppressi sunt à diabolo & obediunt illi: & inhonorant faciem meam cum prauis operibus suis: & oblitii sunt Deum factorem suum. Et dixi: Domine mi, nescio quid dicam vel quid faciam, quia indoctus sum in scripturis diuinis. Et dixit mihi: Sufficit tibi gratia mea. Qui enim habet dabitur illi, & qui non habet id quod habet auferetur ab eo.

Post hæc in secunda feria cum interesset matutinis posuit Dominus verbum in ore meo: Va vobis hypocritæ qui absconditis aurum & argentum, hoc est verbum Dei & legem Domini quæ est pretiosior auro & argento, ut appareatis hominibus religiosi & innocentes: intrinsecus autem pleni estis ingenio malo & immunditiis vestris, introeuntes ad sancta sanctorum, quod est altare Dei ad communicandum. Vere Dominus auertit faciem suam, ne videat holocausta & sacrificia vestra. Tunc infeliciores estis iis qui aspiciunt vos quasi speculum, cum considerant opera vestra mala, & scandalizantur in vobis. Pro certo scitote, quia lex peribit primum à sacerdotibus & senioribus populi in hoc tempore.

Item in quarta feria, cum sola essem in capitulo, veni in extasim. Et dixit Angelus Domini ad me: Et tu fili hominis dices ad eos qui habitant in terra: Audite populi: Deus decorum locutus est: Penitentiam agite, prope est enim regnum Dei: & conuertimini ad me in toto corde vestro, & ego Dominus conuertar ad vos & reconciliabor vobis. Quod si nolueritis, & me ad iracundiam prouocaueritis, in peccatis vestris moriemini, & mors deuorabit vos subito, & quali nescientes: & miserabiliores eritis omni creatura etiam brutis animalibus: quia dum mortua fuerint, nihil ultra mali patientur, vos autem cruciabimini in igne æterni, ubi erit fletus oculorum & stridor dentium sine fine. Et dixi:

Domine nescio loqui, & tarda sum ad loquendum. Et dixit: Aperis tuum, & ego loquar: & qui audit te, audit & me.

CAPVT XX.

Exhortatio ad mundi huius amatores, & instructio ancilla Dei.

IN Sabbato sancto ante Pascha, ibam ad capitulum & veni in extasim in limine facelli: & circumfulsit me lux. Et assilens mihi Angelus Domini, ait: O miserimi, qui thesaurizatis vobis thesauros in infernalibus penis. Nescitis quot nobiles, quot potentes peribunt in die iudicij, quot diuites & sapientes lugebunt? O mundi gloria, res misera: vix illis qui diligunt eam. Ego clamaui dicit Dominus, & iterum clamor: & quis est qui me audiat & consentiat consiliis meis? Cum autem clamaui, clamaui & dixi: Si quis sit, veniat ad me, & bibat, & de ventre eius fluent aqua viva. O homo qui unque es, dic tu, ecce ego: & dicetur tibi: Abnega te ipsum: & factus obediens & humilis corde, veni & lequere me: & ego probabo his verax an non, & tu constans & perseverans noli deficere in certamine. Qui enim bene certauerit vique in finem, hic saluus erit.

In vna Palchalium dierum in meridie, cum vellem quietescere, altitit lectulo meo Angelus Domini, & dixit mihi: Noli contristari de iis quæ tibi solent euenire. Sufficit tibi gratia mea, quia non te deseram si tu ipsa velis. Obediens esse stude cum omni humilitate & læticia cordis. Esto patiens contra omnia aduersa: noli te extollere in superbia, sed temper humiliare ut exalteris, nullum despicias: nullum contemas: in omnibus bonum exemplum monstra. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & proximum tuum tanquam teipsum: & quod dedi tibi, dato tu aliis, ut & ipsi resiciantur: quia tu non haberes, nili datum tibi fuisset deluper. Præter hæc & alia plura tanquam pater filium benigne instruendo, adiecit: quæ propter interuenientem ioporem, heu à memoria mea elapsa sunt.

CAPVT XXI.

De throno Dei & quatuor animalibus ac totis.

IN festiuitate sancti Marci Euangelistæ, vidi ostium apertum in celo & ex eo splendor magnus super me effusus est: & subito veni in extasim. Cumque essem in excessu, vidi ante thronum Dei (quemadmodum in festiuitate beati Ioannis Euangelistæ videram) quatuor animalia, singula habentia facies quatuor: quas, in hunc modum dispositas consideravi: facies hominis erat in anteriori parte quæ ad thronum respiciebat. In posteriori vero, facies aquilæ. In dextera, facies leonis: in sinistra facies vituli: habebant & alas tenas, quarum duæ supra capita singulorum ere-

Thronus
Dei.

Quatuor
animalia

et

R. gradis.
Quatuor
rotæ.
At inuicem coniungebantur. Duæ vero expansæ erant, ita vt inuicuiusque vna ala alterius tangeret aliam. Duabus vero, velabant corpora sua. Erant autem plena oculis ante & retro. Apparuit & rota grandis & lucida, stans coram eis ante thronum, quasi complexa quatuor rotas: quæ ita inuicem connexæ erant, vt vnæquæque duas sibi vicinas ex parte complecteretur: & omnes, maiorem intrinsecus circulis suis contingebant. Erat autem spatium quoddam inter ipsas quatuor, circa medium punctum maioris, rubicundum quasi flamma ignis: & ex eo quasi scintillæ quædam exire videbantur ac dispergi per omnes rotas, & quasi viuificari videbantur ex illo. Vnde in eadem hora menti meæ illud occurrit: Spiritus vitæ, erat in rotis. Cumq; aspicerem, discesserunt ab inuicem animalia in quatuor partes: & singula eorum singulæ rotæ antecesserant.

Sathan.
Die quadam Dominica dum apud fratres missa celebraretur, prospexi forte per fenestram cupiens audire fratres continentes gloriam Deo. Stabat autem forte in via vir quidam, vociferans ad alium & dicens: Vbi nunc tantum moraris diabole? Et continuo vidi sathanam in specie nigri ac deformis vituli stantem secus illum. Quia in re comoneantur fideles, ab huiusmodi malignis sermonibus abstinere,

C A P V T XXII.

De Eucharistia, Spiritu sancto, ciuitate Dei, iudicio & libro scriptorum, cum bonorum cum malorum: & de vero die resolutionis pasche.

Capla Do-
minici
corporu.
Lux ce-
lestis.
Columba
Angelus
Domini.
IN die Pentecostes suspensa erant quædam apud nos missarum solemnia pro comitis excommunicatione: sed non tamen consolationem suam, Dominus ab ancillis suis suspendit. Venit enim vnus ex sacerdotibus ad nos, ferens in capitiella sacramentum Domini corporis, vnde secundum morem eramus communicaturæ. Qui cum intromissus esset, & capellam super altare quod intrinsecus apud nos est, deposuisset, vidi lucem magnam de cœlo egredientem: & directæ est super illam in modum radij solaris, totamq; ill' uitrauit. Sed & columba niuea per medium eiusdem lucis veniens, aduolare visa est, & resedit iuxta illam. Venit & Angelus Domini, & quasi deuotionis nostræ testis assistit secus altare, quousque omnes per ordinem communicauimus.

In Dominica autem nocte ante festum Apollolorum Petri & Pauli, cum starem in loco orationis veni in exstasim: cui libenter relictæ fuissim, si potuissim: & continuo assistit mihi Angelus Domini. Et dixit nostro sermone: O misera, cur hæc tam inuita pateris? Quam multi sunt qui libenter hæc sustinerent, si daretur illis consequi, ea quæ tu consequeris? Si non in præsentia hæc pateris, illic utique patieris, vbi durius patiendum tibi erit, antequam videre merearis quæ nunc visura es. Et dixi: Domine mi, ex multa fragilitate mea prouenit mihi impatentia hæc: & si consolari

Vif. Elizab.

me vis, Domine, quid mihi ostendes? Et ait: Veni & vide & contemplantur iucunditatem quæ veniet tibi à Deo tuo. Et statim in sublimem exiit me in ærem excelsum, & introspexi per ostium claritatis & vidi solito more gloriam beatæ ciuitatis Dei. Rursus ad miserabile corpus reducta Dei. sum, & paululum respiravi. Iterum autem fui in spiritu, & vidi ante ostium illud prædictum, quasi stateram pendentem: & asstabat illic Angelus meus habens librum vnum, & sathan habens librum alterum. Intellexi autem eum quem habebat Angelus esse librum iustitiarum mearum, sathan alterum vero esse librum delictorum meorum. Et imposuit vterque librum quem habebat in statera. Et præponderare visus est liber delictorum. Stabat itaque Angelus quali mœltus, & ait: Non ita erit, quoniam dolores plurimos & magnos pro dilectis suis sustinuit: & duras flagellationes sæpe suscepit. Et cum plura huiusmodi memorasset, ait: Differenda sunt hæc vsque in crastinum: mox reddita sum mihi, & cum lachrymis copiosis exclamaui: Ne intres in iudicium cum ancilla tua Domine, sed oro clementiam tuam vt ante mea dimittas peccata quæ ad iudicium iudicare venias. Cumque nimia anxietate coarctarer, obtulit iterum se Angelus mihi. Et dixi ei: Domine quid faciam? Instrue me Domine mi? Qui ait: Esto obediens valde, humilis, patiens, & amabilis. Libenter sustine hæc quæ tibi eueniunt. Amplectere cum dilectione ea quæ operatur Dominus tecum: & ijs qui diligunt ea, & cunctis qui tuis fratribus commiserunt, & quibus promissio te obligat, orationes impartire. Hæc cum dixisset, abiecit. Ego autem nihilominus in corde meo fluctuans, hæc apud me cœpi tractare, dicens: Nonne fiduciam multam semper habui in corpore Domini mei IESU CHRISTI? Nonne hoc est omnium peccatorum remissio? Illac certe confugiam. Rogavi igitur magistrum, vt missio celeriter nuncio pollularet à domino Abbate quatenus in die crastina missam de sancta Trinitate celebraret & diuinum sacramentum afferret ad me. Metuebam enim me esse moriturum illo die, propter verba Angeli quæ dixerat, differenda sunt hæc vsque in crastinum. Cum igitur sicut petieram missam celebraret, in ipso tempore sacrificij veni in excelsum mentis: & vidi rursus stateram quam in vespere videram, & libros impositos. Venit ergo Angelus & fidelis procurator meus afferens quali panem paruulum quali in celebrationibus missarum sacerdos vtuntur, & superimposuit libro iustitiarum: & ærox quasi massam ingentem apposuisse, velociter præponderare visus est libro alterius lancis. Ego cum lætitia expergiscens, exclamaui: Sancta Trinitas, Pater & Filius & Spiritus sanctus, in manus potentie tuæ, in manus misericordie tuæ cōmendo spiritum meum, consilium meum, cogitationes meas, & omne corpus meum, vitam meam, finem meum, & omnes actus meus: semper sit benedictio tua super me diebus ac noctibus, & perducatur me clementia tua in vitam æternam. Hoc quoq; adieci, quia communicatura eram: Domine non sum digna vt intres sub testum

9 3 meaur,

*Sacra-
mentum.
Columba.
Lux cir-
cumfusa.*

nium, sed saluam me fac & salua ero, quoniam laus mea tu es: non ad iudicium corpus & sanguinem tuum, sed ad remissionem omnium peccatorum meorum percipere merear. Eodem etiam tempore vidi in spiritu dominum Abbatem in Ecclesia fratrum salutare sacramentum deuote conficientem, & columbam sacrificio aspidem & claritatem luminis in circuitu. Post hæc venit ad me afferens mihi quod desideraueram, & communionem sancta animam meam consolata sum.

*Petrus.
Paulus.
Mater Do-
mini.
Saturus.*

Rursus in Vigilla Apostolorum ad Vesperam, vidi illos per spiritum in regione claritatis, & vna cum eis matrem Dominum. Vidi autem & statueram eandem quam & antea videram, & impositi sunt libri. Erat autem multitudo demonum circa lancem vnam, & multitudinem Angelorum circa alteram, & æqui ponderis esse videbantur. Tunc inuocaui Dominam meam & Apostolos cum angustis magnis, quia indubitanter morituram me existimabam: & regressi sunt paulisper introrsus. Cumque iterum apparuissent, & ego non cessarem inuocare eos & alios complures sanctorum, præponderare visus est liber iustitiæ. Post hæc cum spiritum attraherem, venit ad me Angelus meus & dixit mihi: Datum est tibi spatium viuendi, emendatiorem fac vitam tuam. Et dixi: Domine mi, quid amplius faciam? Nonne cognoscis fragilitatem meam & quomodo amplius laborare non possum, quam facio? Tunc erudiuit me, & ad quandam carnis afflictionem me exhortatus est: de qua & ego apud meipsam, sæpe tractaueram. Et ego ad me rediens, dixi: Solue iubente Deo terrarum Petre catenas: & præter hæc alias orationes ad ipsum. Et adieci: Sancte Paule Apostole prædicator veritatis & doctor gentium intercede pro nobis ad Dominum qui te elegit. Et ad hæc addidi: Domine secundum actum meum noli me miseram & peccatorem iudicare, nihil enim dignum in conspectu

tuo egi. Ideo deprecor maiestatem tuam, vt tu Deus deleas iniquitatem meam, quia de terra formasti me. Et hoc: Ne tradas bestiis animam confitentem tibi, & animas pauperum tuorum ne obliuiscaris in finem. In die ad Missam rursus apparuerunt mihi Apostoli & pariter cum eis Domina nostra. Tunc etiam per spiritum vidi fratres in Ecclesia ministrantes, & dominum Abbatem altari astantem, & calulae qualitatem sororibus indicauit. Eodem die cum ad nos delatum esset diuinum sacramentum eandem visionem vidi, quam & in die Pentecostes.

Factum est etiam in vna dierum mensis Iulij, *Pascha.* ego Elizabeth secesseram in locum semotum ac secretum & intendebar orationibus, & ecce Angelus Domini veniens coram me stabat & ait: Nunquid ignoras quoniam futuri anni pascha eo ipso die quo resurrexit Dominus celebrandum est, & annunciationis festiuitas in diem passionis incidet? Et silui, quoniam hæc vere ignorabam. Et subiecit dicens: Scito quoniam in tempore illo accepturus est sathanas potestatem à Deo concitandi homines aduersum se inuicem, vt mutuo se interficiant. Sol rubore suffunderetur, & tenebris obduceretur: quod quidem non aliud erit, nisi multa sanguinis effusio, & immensa tristitia in populo Christiano. Post hæc coluber, lancei immissor, inuisibiliter homines interfecurus est, eritque tribulatio magna in terra: ita vt perpetua laudis debitor sit Domino, omnis qui vita incolumi euaferit. Si autem quæ post hæc cito ventura sunt tibi enarrem, scio quod præ timoris magnitudine subsistere non poteris.

Secundi Libri Visionum S. Elizabethæ Virginis

F I N I S.

LIB. III.

LIBER III.

SANCTAE ELIZABETHÆ VIRGINIS.

Mille est liber viarum Dei qui annunciatum est ab Angelo Dei altissimi Elizabeth ancillæ Christi & Dei viui in quinto anno Visitationis eius: in quo visitauit eum spiritus ad salutem omnium qui pater-
nas admonitiones Dei gratâ benedictione percipiunt. Et erat in anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo quinquagesimo sexto.

CAPVT I.

Visio prima.

FACTVM est in exordio quinti anni Visitationis meæ, iam appropinquante die festo Pentecostes, ego Elizabeth vidi in visione spiritus mei montem excelsum copioso lumine in summo illustratum, & quasi vias tres à radice eius ad cacumen usque porrectas. Quarum vna (quæ media erat) in directum mihi posita, speciem habebat ferreni coeli, siue lapidis hyacinthi: quæ vero à dextris mihi erat, viridis apparebat, & quæ à sinistris purpurea. Stabat autem in vertice montis contra viam mediam vir quidam insignis tunica hyacinthina indutus, & præcinctus ad renes baltheo candido: facies splendida erat vt sol: oculi vero in modum stellarum radiantes: & capilli eius tanquam lana candidissima: habebat autem in ore gladium ex vtraque parte acutum: & in manu dextra clauim: in sinistra vero, quasi sceptrum regium.

CAPVT II.

Visio secunda.

VIdi rursus alia visione in solemnitate Pentecostes, in ascensu montis eiusdem à sinistris viri præfati, secus vias prioris visionis, alias

tres vias varietatem habentes huiusmodi: Vna earum quæ viæ viridi propinq. ior apparebat, amœna quidem erat, sed ita ex omni parte vepribus condentis vallata erat & obtectâ, vt ab eis puncti necesse esset ambulantes per eam, nisi diligenter constricti & inclinati incederent. Apparuit & semita quædam delectabilis arcta, & quasi modicum trita, n. hil habens veprium, sed ex vtraque parte iucundo gramine & floribus diuersi generis copiose vallata. Media autem inter has duas vna erat, ampliorem cæteris habens latitudinem, plana, & quasi pauimentum habens ex lateribus rubeis: quam cum diligentius aspicerem, Angelus Domini qui mihi assiltebat, dixit: Viam hanc intueris & pulchra tibi videtur, & commoda ad ambulandum in ea, sed periculosa est, & facile labuntur incedentes per eam.

CAPVT III.

Visio tertiâ.

REVRSVS in octaua Pentecostes in tempore meridianæ quietis, subito aperti sunt oculi cordis mei sine carnis vexatione: licet & in præfatis visionibus: & vidi iterum quæ prædicta sunt omnia. Adiecit autem Dominus ostendere mihi præter eas vias quas videram, alias quatuor, secus tres vias primæ visionis à dextris viri qui stabat in cacumine montis. Vna earum quæ proxima erat viæ purpureæ usque ad medium montis, difficultatem magnam habere videbatur à veprium densitate quibus ex vtroque latere obsita erat: reliquæ vero pars eius usque ad summum floribus amœna, & ab impedimentis libera, sed arcta & modicum trita apparuit. Quæ erat proxima huic, arida videbatur; & in modum campi arati, glebis in gentibus aspera & viatoribus suis plurimum onerosa. Eram autem cogitans apud me de his duabus viis, quod difficilem haberent incessum & respondens Angelus qui mihi assiltebat, ait: Si quis ambulauerit per vias istas, caueat ne offendant pedem suum: qui autem offenderit & ceciderit, si non surrexerit sed permanet, non videbit lumen æternum: reliquæ vero duæ quæ pariter cum his ap-

parebant, planæ & expeditæ erant, & aspectu pulchra, candorem habentes quasi terræ bene tritæ in strata publica. Cumq; hererem in aspectu earum audiui rursus Angelum dicentem: *Via in forum recta facta est, & iter sanctorum præparatum est.*

CAPVT IV.

Visionis primæ interpretatio.

Mons.

Lux.

Via recta.

Via hyacinthina.

Viridis.

Purpurea.

Vir supra montem.

Splendor.

Oculi.

Capilli.

Gladus.

Clavis.

Sceptrum.

Balticus.

VISIONIS primæ sicut per Angelum accepi interpretatio est hæc: Mons excelsus, altitudo celestis beatitudinis est: lux in vertice montis, claritas est vitæ æternæ: viæ diuersæ in monte, electorum variae ascensiones sunt, quibus ad regnum claritatis ascendunt. Via hyacinthina, diuinæ contemplationis studium est. Ambulant in ea, qui iugi meditatione & desiderio, in Deo & in celestibus mentis oculum figunt. Via viridis eorum est, qui in actiua vita perfecti & irreprehensibiles esse student, incidentes in omnibus mandatis Domini sine querela: qui dum transitoria (sed immarcescibile brauium luperiæ retributionis) in cunctis operibus suis non attendunt, gressus mentis in viridi figunt. Via purpurea, ascensus beatorum martyrum est: qui in tormentis passionum instituti Dei per patientiam operantes, in turpura sanguinis sui ad diuinum lumen tranſiunt, contendunt. Vir insignis supra montem, Christus est. Splendor vultus eius, diuinæ claritatis eius est signum. Oculi radiantes, serenæ aspectus eius super electos. Capilli, lanæ albae similes, antiquam diuinitatis esse pronunciant, sicut in nouissimis diebus secundum carnem sit natus. Gladus anceps in ore eius, terribilis iudicii sententia est, de ore eius processura, feriens reprobos duplici contritione corporis & animæ. Clavis in dextra eius apparuit, quoniam ipse est qui solus aperit ianuam vitæ, & nemo claudit, claudit & nemo aperit. Ipse quoque est, qui profunda mysteriorum Dei qui vult reuelare, & non est qui claudat: signat, & non est qui signaculum soluat. Sceptrum in sinistra eius, potestas regis est: quoniam & secundum humanam naturam se accepisse testatur est, dicens: *Datus est mihi omnis potestas in celo & in terra.* Tunica hyacinthina, virtutem indicat celestis contemplationis, quæ totam perfecte possidebat mætem saluatoris. Non enim vt ceteri hominum ad mensuram spiritum acceperat, in quo habitat omnis plenitudo Diuinitatis corporaliter. Balticus candidus, inuolabilis innocentie candorem in eo designat. Apparuit in via quæ Diuinitatis suæ contemplationem significat, quia sic eam vult manere in æternum, cum cæteræ permanere non sint. Non apparuit in omnibus & tamen erat in omnibus, quia singulæ significant virtutes, per quas iusti homines veniunt ad montem excelsum, vbi recipiunt, pro singulis virtutibus singulas mercedes, & in omnibus viis veritatis contemplandus est Deus.

**

CAPVT V.

Visionis secundæ interpretatio.

VISIONIS secundæ mysterium huiuscemodi est: Tres viæ quæ à sinistris viri stantis in monte secus viam viridem apparuerunt, proprietatem expriment trium ordinum in Ecclesia videlicet coniugatorum, continentium & rectorum. Via vepribus vallata, vita est coniugatorum. Amœna apparuit via hæc, quia ab initio instituta est à Deo hæc vita: & si legitime obseruetur, pulchra & bene placens est in conspectu Domini: & ambulantes in ea, proculdubio in montem Dei ascendunt. Sed infinitæ sæcularium curarum sentes huic ex omni parte imminet, quibus pungi necesse est viatores eius, nili & parce viuendo sese omnibus modis constringant, & coram Deo & hominibus se humiliando semper veluti inclinati incedant. Via à vepribus libera & iucundis floribus utrimque vallata, vita continentium est: horum etenim proprium est à curis & sollicitudinibus vitæ præteritis mentem abstrahere, & sola quæ Domini sunt cogitare, vt sint sancti corpore & spiritu. Arcta est via hæc, quia vt legitime & sapienter obseruetur, magnæ disciplinæ custodia coarctari necesse est gressus ambulantium in ea, ne forte secundum arbitrium proprium viuentes, aut in fornicationem labantur, aut cum fatuis virginibus, lue viduis deleatis quæ viuentes mortuæ sunt deputentur. Modicum trita est, quia respectu aliorum pauci sunt qui ingrediuntur per eam, pauciores qui perſeuerant in ea: floribus diuersi generis delectabiliter vndique vallata est, quia omnia virtutum genera, continentium vitam adornant. Via media inter duas prædictas latior illis, via rectorum est: eam enim cum sit instituta ad regendam vitam coniugatorum siue continentium, siue vtrorumque, minus illis coarctatur & liberius arbitrium habet propriam voluntatem exercendi, ac per hoc facilius in ea lubricant gressus ambulantium per eam: quod & ipsa eius planities apte significat. Propter quod & periculosa dicta est, quia tam multi in ea labuntur, vt in ipsa paucissimi stabiles inueniantur. Quod autem quasi pavimentum habere visa est ex lateribus rubris, quæ sunt in terra ignibus cocta, sollicitudinem significat prælatorum, quæ circa subditos, mentes eorum iugiter decoqui necesse est, quibus & animæ & corporis procuracionem debent.

CAPVT VI.

Visionis tertie interpretatio.

VISIONIS tertie interpretationem, cum ab Angelo instructore meo sciscitarem, dixit ad me: Ecce incepisti librum viarum Dei sicut propositum tibi fuerat. Hæc ideo dicebat, quoniam anno priore, die quadam cum essem in spiri-

Quasi pavimentum.

tu, duxerat me in quodam, in quo
fixum erat tentorium, & ceterum illuc. Et
ostendit mihi complerem in librorum illuc
depolitorum, & ait: Vnde tu? Omnes ad-
huc ante diei iudicii dicunt: Vnde tu? Vnde au-
tem vnum dicitur: Hic est, qui per te, & uelud
Hildegarde. Et ita quidem impleri cepit con-

Libri di
Gandi.

Hilde-
garde.

Declaratio. Et ita quidem.

EST autem quatuor viarum, quæ in tertia vi-
sione monstratæ sunt, significatio hæc: Prima
quæ erat vicinior viæ purpureæ in inferiori par-
te dumetis aspera, in superiori autem expedita &
florida, vitam significat eorum qui legitime in sæ-
culo viuentes, in curis rerum mundanarum dies
suos dimittunt, ac deinde ad floridam & expeditam
continentium transeunt vitam: eorumque regu-
la se constringentes, pariter cum illis in montem
Dei ascendunt. Via arida & glebis aspera, durissi-
mu in illud genus vitæ est, quo incedunt sancti e-
remitæ, & nonnulli in societate hominum conuer-
sationem habentes: qui carni suam supra hu-
manum modum macerant & exliccant ieiuniis, vi-
gilis, genuflexionibus, flagellis, cilicio, & grauissi-
mis quibullibet afflictionibus. Omnia huiusmo-
di quasi glebæ asperrimæ sunt, & multo conatu ac
vigilantia opus est ambulantis per viam hanc,
ne forte in nimia eius alperitate offendant, & gra-
uius carceris corruant. Duarum viarum quæ simul
cum istis quæ descriptæ sunt apparet, una (vt di-
ctum est) magis trita & expeditior via est, de qua
locutus est instructor meus dicens. Per hanc viam
incedunt sanctæ animæ infantium quæ in sacro ba-
ptismate sanctificatæ sunt & infra septennium è vi-
ta discedunt. Qui quoniam sæculi militiam ex-
perti non sunt, expedito & liberrimo gressu ad re-
gnum Dei perueniunt. De altera vero ait: Adoles-
centium via, est hæc, qui paulo tardius illis in-
cedunt & idcirco minus trita & expedita apparet il-
lorum via.

Ecce sunt visiones & interpretationes earum:
qui aperuit oculos meos vt viderem visiones Dei,
ipse proculdubio per Angelum suum sicut placi-
tum fuit ante ipsum, in hunc modum intelligen-
das esse demonstrauit.

CAPVT VIII.

Alia visio.

FACTUM est autem in festo beati Iacobi cum
essem in spiritu & viderem visionem viarum
Dei, raptum in sublime & quasi in vicino monte
Dei, contemplata sum. Et ecce lux illa immentia
quæ montis verticem occupabat, per medium
scindi visa est: & introspecti per eam, & vidi san-

ctorum multitudinem, cui æstimari non poterat
numerus. Et ait ductor meus ad me: Conspecte &
vide & considera omnes quos vides. Hic vides Mar-
tyres, sanctos Episcopos & Confessores Domini,
virgines, cœnobitas vtriusque sexus, viduas, & sæ-
culares coniugatos, & continentes, nobiles & igno-
biles, omnes regnantes cum Christo. Hi ambula-
uerunt vias Domini, vias sanctas quas vidiisti, &
perueniunt & perceperunt immarcescibilem glori-
am à Christo Domino cum Angelis eius. Consi-
deret nunc vnusquisque viam suam, quod si ini-
uste ambulauerit, corrigat seipsum cum humilitate
& charitate, & obedientia, & dirigat viam suam.
Quod si peruenit, recipiet præmium æternum.

CAPVT IX.

De via contemplatiuorum, Sermo primus.

ERAM post hæc quiescens in lectulo meo, nec
adhuc somnum ceperam, cum repente visi-
tauit me spiritus Domini, & repleuit os meum ser-
mone huiuscemodi: Attendite nunc ergo vos qui
renunciastis secularibus desideriis, & elegistis vt
sequamini vestigia eius qui vos vocat in admi-
rabile lumen suum, qui & ipse vos nominauit sibi
filios electos, & constituit vos in fine sæculorum
iudicare filios Israel. Cogitate apud vos quomodo
viuat is cum humilitate & obedientia & charitate,
sine murmuratione, & sine detractiōe & inuidia,
& sine superbia & ab aliis vitiis abstinete vos. Di-
ligite vos inuicem vt non blasphemetur Pater ves-
ter cœlestis in vobis, & irriteretur & pereatis de via
iusta, id est de via cōtemplationis eius. Tunc per-
secutus est Angelus Domini sermonem in hunc
modum abiciens. Si enim sunt inter vos litēs &
dissenstiones, detractiōes, murmuratiōes, ira, o-
dium, inuidia, extollentia oculorum, appetitus
inanis gloriæ, vaniloquia, securi litates, ventris
ingluuiēs, somnolentia, carnis immunditia, ociositas
& similia in quibus ambulant filij huius sæculi,
quis locus erit Diuinæ cōtemplationi in vobis?
Rursus adiecit, dicens: Sermo Dei ad vos qui in
clero, siue in monastica professione Deo militare
decreuistis. Optimam partem elegistis, attendite
ne auferatur à vobis. Abstinetes vos cum omni di-
ligentia à vitis eorum qui speciem religionis vestræ
foris portant, virtutem autem eius factis negant:
labijs Deum honorant, moribus autem blasphemant.
Scientiam legis quidam ex eis inquirunt,
sed fructum eius non percipiunt: dorsi vertunt
veritatis, & tamen in via cōtemplationis se ambu-
lare gloriantur. Legem Dei & iustificationes eius,
superbiæ & avaritiæ lux & voluptati deservire fa-
ciunt, & ex eis quæ sunt Iesu Christi diuitias &
honores impudenter acquirunt, & immunditias
souent. Sanctuarium Dei & reuerenda Angelis lo-
ca cum superbia & pollutione litrant, & adoran-
das sacramento rum Christi munditias, irreueren-
ti ministerio & illicite corde ex honorant, arguen-
tem irrident, maledicto & persecutione contri-
stant. Qui meliores sunt in eis, abominabiles sunt
& ipsi

J. Sarax

& ipsi coram Domino. In vestitu humilitatis ambulantes, sed cor eorum non longe est ab ea. Orationes multiplicantes, sed hæc quod prolunt, dum in cordibus suis Deo contradicunt, dum fraternam charitatem negligunt, alterutrum invident & detrahunt, & de prælatione contendunt. Mundi contemptum profitentur, sed ea quæ sunt mundi venerantur & impudenter ambiunt, & omni vento propriæ voluntatis circumferuntur. Patrum instituta abijciunt, negotiis sæculi se ingerunt, & scandalis Ecclesiam replent. Propter hoc ecce contemptum patitur religio, & fides scissuram.

Dei verba sunt hæc.

Et quid addam facere eis dicit Dominus? Ecce clamo post illos, & non auctulant: vocem comminationis meæ quasi calce repellunt: visito illos per inauditam gratiam, & visitationem suam non agnoscunt, insuper & irident. Percutio eos, & non dolent: precipito eos, & non expauescunt. Vt illorum, vix horribile, repositum est apud me. Ecce veniet cito, & quasi repentinus torrens irruet super eos, & deuoluet in perditionem quos abique pauore inuenerit. Vos ergo populus meus, populus non fictæ religionis qui posuistis in corde vestro mundum expugnare, cælum mente gerere, vos inquam declinate ab his qui eusmodi sunt, & ne sitis participes eorum. State in via visionis quam elegistis, & mundate oculos cordis vt subleuare eos valeatis in contemplationem lucis quam inhabitat vita & redemptio vestra. Quæ autem oculos cordis emundant vt ad verum lumen subleuari possint, hæc sunt: Sæcularis curæ abiectio, carnis afflictio, cordis contritio, frequens & pura delicti confessio, & laucrum fletus: & cum foras missa fuerit omnis immunditia, sursum illa eos extollunt: meditatio admirabilis essentiae Dei & castæ veritatis inspectio, oratio munda & valida, iubilis laudis, & desiderium ardens in Deum. Amplectimini hæc & in his estote, & occurrere viuifico lumini, quod tanquam filius vobis se offert, & mentibus vestris se vitro ingerit. Abstrahite corda vestra à vobismetipsis, & date ea in hæc quæ audistis, & implebuntur splendore deifico: & eritis filij lucis & tanquam Angeli Dei, qui non cessant in hiare creatori suo: & contemplationis vigorem in suam refundere originem. Filij Adam, numparum vobis videtur huius Dei fieri? Et quare faciem vestram auertitis à contemplatione vultus eius qui dedit potestatem talem hominibus, vobis singulariter qui pacifici esse elegistis in mundo & conformari Angelis in terra. Vos estis lucernæ ardentes, quas constituit Dominus in monte sancto suo illuminare verbis & exemplis vestris tenebras mundi. Videre ne lumen quod in vobis est, euacuetur a vento superbiæ & cupiditatis, qui parentum vestrorum lumen in paradiso exufflauit: declinate auræ vestram filij pacis à clamoribus mundi, & date silentium spiritui qui loquitur in vobis. Sabbatum perenne Domini in cordibus vestris agite, & requiescat super vos pax Dei quæ exuperat omnem sensum, & delectabitur in multitudine suauitatis eius. Nolite commoueri neque concidat mens vestra, si spernæ vos mundus, & tanquam mortuos & steriles vos estimat. Si doloribus &

rumnis & paupertate contristemini, neque deestis oculis ab aspectu eius luminis quod faciem vestram. Ecce enim prope est hic mundus, & hos eius iocundabitis amatores eius & iocundabitis: videtis: & stupefacent super gloriam vestram: & elabuntur iustitie vestre, quas thesauris in terra habetis. Tunc euacuabitur quod in contemplationis vestre, & facies lucis in faciem vestram redundet. Quisquis in hac facie inuenit, nunciat Angelus qui per viam quæ ducit ad Deum incidit. Mihi dubitatio quedam de distinctione viarum Dei quæ descriptæ sunt. Et interrogauit eum dicens: Nunquid Domine mi, nos cœnobitæ sumus in via contemplationis, cum fumus in via continentie? An esse potest vt sumus in vtraque? Et ait: Communis est vobis via contemplationis cum clericis, sicut illis communis est vobiscum via continentie. Scito tamen quod multi sunt in via continentie, qui in via contemplationis non sunt. Et sunt multi clericorum qui neque in via contemplationis neque in via continentie ambulant, & hi infelices sunt. Arbitrantur tamen in via contemplationis se esse cum non sint. Rursus adieci dicens: Et quid dicemus de Pontificibus & Præpositis & huiusmodi magnis Ecclesiæ Prælati? Et respondit mihi in hæc verba: Superbia regnat in cordibus Prælatorum & magnorum, & repellunt Deum à cordibus suis, qui non vult quiescere nisi super humilem & quietum, & trementem verba sua. Præcepit enim olim saluator discipulis suis dicens: Qui vos non receperint, exite, & excutite puluerem de pedibus vestris in eorum testimonium. Et quid putas de Deo saluatore & conditore vniuersæ creaturæ qui cum non recipiunt sed repellunt a se, quid facturus sit illis cum adhuc venerit? Proculdubio mittet eos in ignem æternum, vbi erit fletus oculorum & stridor dentium. Quid proderit tunc eis superbia & diuitiæ? Et consumatis omnibus sermonibus his, in die qua B. Michaelis memoriam agebamus, iterum se mihi præsentauit, & allocuta sum eum dicens: Nunquid Domine mi tecum affirmare poterimus omnes hos sermones ex te processisse? Hæc idcirco dicebam, quia ex parte verba ista protulerat, ita tamen vt faciem eius non viderem: ex parte vero per os meum in spiritu fuerant pronunciata. Ille igitur cum magna leuerritate me intuens, ait: Crede ex toto corde tuo verba hæc quæ descripta sunt, de ore meo processerunt. Beatus qui legerit & audierit verba libri huius, quia vera sunt & à veritate nunquam declinant.

CAPVT X.

De via astrictorum, sermo secundus.

ALIVM quoque sermonem continuo inchoauit his verbis dicens: Admoneo os qui in sæcula-

ſecularibus curis oppreſſi ſunt, aliquando cogitare quaſunt præcepta vitæ id eſt diligere Deum & proximum ſicut ſeipſum: non occidere: non furtum facere: aliena non concupiſcere: hæc & alia quæ in lege Domini ſcripta ſunt, cum omni diligentia obſervare, & ſcire poſſunt ſe regnum Dei poſſe intrare. Si ad altitudinem contemplationis ſe non valent erigere, legitimarum actionum officia ſtudent adimplere. In mente habeant timorem Domini ſemper, & ipſe dirigat omnia opera eorum. Domum orationis cum reverentia frequentent, & cum oportuerit de facultatibus ſuis honorent. Sacramenta Domini in fide & humilitate venerentur, & verbo Dei libenter aurem accommodent. Sanctificatos Dei miniſtros omni honore dignos exſtiment, & diſciplinæ eorum cum manuſeruit acceſcant. Vnicuique quod iure debent, pacifice exhibeant, nemini dantes ullam occaſionem querelæ: & cum iniuriati fuerint, tolerant, ſervantes vindictam iudici vniuerſorum. Sermonem veritatis in tempore ſuo conſtanter loquantur, & pro iuſtitia laborem ſubire non reculent: pupillam & viduam, & eum cui non eſt adiutor, in oppreſſione defendant, & anguſtiis eorum pia conſolatione occurrant. Eſurientem & ſitientem reſiciant: nudum operiant: hoſpitum colligant: inſimum & in carceratuſ vitent. Dent mutuum gratis, & quæcunque ſunt miſerationis & iniquitatis opera ſeſcentur. Prudentiores, indoctos erudiant: errantes & prave ambulantes, ad veritatem & iuſtitiam reuocent: & diſcordias inter fratres compellant: fugiant ebrietatem & crapulam, & carnis immunditiam: oculos vanos & peccata ſermonum & oculolitatem, & veſtimentorum arrogantiam, & ſpinas curarum ſicut iubet ſermo diuinus omnem ſollicitudinem prouocantes in Deum, & caſus afflictionem non negligant: dico autem ijs qui operibus neceſſitatis interuiunt: operamini opera veſtra corde bono & ſimplici, ſine murinatione, ſine vano loquio & ne quis grauetur per vos: & vt neceſſitatem patienti ſubuenire poſſitis. Cauete autem ab omni auaritia. Hæc enim agit vt dolosa ſint opera veſtra, & vt deſrauderis proximos veſtros & mentiamini & periureis nomen Domini, & congregetis pecunias iniquas quæ mergunt in interitum poſſidentem eas. Vos qui euilecemodi ſuntis: neque opprimatis eos inique ſed magis defendite, & in omni benignitate cultodite & pacem inter vos ſirmate: quia in hoc poſiti eſtis à Domino. Hæc eſt via Domini recta & pulchra via actionum ſanctarum. Qui ambulauerit in ea viſque ad finem vitam inueniet, & requieſcet in monte ſancto Dei: & ſors eius cum filiis lucis.

C A P V T XI.

De via Martyrum, Sermo tertius.

Dies feſtus agebatur & eramus aſſiſtentes diuino officio, cum ex conſuetudine apparuit Angelus in conſpectu meo. Cumque de mora eius

ſolito longiore deliſta mea coram ipſo culpâſſim, dixi ad eum: Placeat nunc Domine mihi, vt & tertiæ illius viæ quæ eſt ſanctorum Martyrum diſciplinam nobis inſinues: neque ab hac tua benignitate propter aliqua deliſta compeſcaris. Tunc aperiens os ſuum, locutus eſt dicens: Agnus Chriſtus procedit coram ſanctis Martyribus, & ipſi ſequuntur eum cum palmis & coronis congaudentes ei cum triumpho nobili. Et ipſe Chriſtus apparet in eis quali ſpeculum & exemplar & decor glorioſus. Multæ paſſiones ſunt, per quas oportet filios Dei coronari: & nemo coronabitur, niſi legitime certauerit. Audite hæc & corde percipite, qui perſecutionem patimini propter iuſtitiam: ite gaudentes per viam nobilem, viam bellatorum. Domini purpuratam cruore ſanctorum & agni. Nolite ingemſcere, neque aſcendat in cor veſtrum murmur contra Dominum quaſi dereliſti ſitis ab eo, & tanquam nouum aliquid accidat vobis: legite ſcripturas Spiritus ſancti, & recogitate dies antiquos. Omnes quotquot fuerunt ante vos in via hac qua ambulatis, Deo placuerunt in laboribus ſuis: & per multas anguſtias tranſierunt in latitudinem liberatis gloriæ filiorum Dei. Primus agni præcurſor Abel, ſub manu fratris iniqui, linguam ſuam ſudit in terram, coram Domino teſtimonium innocentie fidelis Abraham pater fidelis populi, de idololatria ſollicitus eſt agente iniqua, & elegit diſſolui incendio magis quam peccare in ſuum Deum, & per manum Domini e ductus eſt de Hur Caldeorum. Ioſeph cum eſſet amator innocentie & accuſaret crimen fratrum apud patrem, venditus eſt alienigenis. Eteritum cum nollet conſentire iniquitati adulteræ, carcerem longi temporis placitante ſuſtinuit. Serui veritatis, Prophetæ Domini, contra præuicatoris legis viſque ad mortem dimicauerunt, & per paſſiones multas conſummati ſunt. Pueri Domini in B. bylone, ſuperbi imperio quem tremebat omnis terra cum fiducia contradixerunt, & ſari ignibus horrendis elegerunt magis quam ad contumeliam creatoris genus curuare ante creaturam. Daniel Deo amabilis eo quod dedidiſſet honorem Deo patrum ſuorum, leonum dentibus traditus eſt. Copioſus eſt ſanctorum numerus, qui ante ſaluatoris aduentum laudabilis ſufferentie exempla dederunt, & morte ſua mortem Domini præcurrerunt. Vltimus omnium erat innocens baptiſta, quo maior inter natos mulierum non ſurrexit, qui & ipſe pro teſtimonio veritatis capite minoratus eſt, & datus puellæ in precio altus: ita decebat ſigni & placitum erat ante Dominum, vt non tantum ſanguis agnorum & arietum & aliorum animalium ſanguini agni qui pro ſalute mundi immolandus erat, in figura præmitteretur, ſed & filiorum Dei qui redimendi erant ſanguinis in occurſum eius ſunderetur. In nouiſſimis autem diebus miſſus eſt à ſecreto patris, expeſtatus ab origine mundi agnus immolatus, quem adorant Cherubim & Seraphim & omnis multitudo Angelorum, vt expiaret peccatum mundi: & ſecernit in eo quæcunque voluerunt, & ipſi quos ſaluare venebat. Peni ſunt libri laboribus & anguſtiis eius, & legitis paſſio-

nes eius & non percipitis corde: vſquequo duri eſtis filij hominum? Terra quæ ſenſum non habet, ſuſcepit guttas ſanguinis de vulneribus ſaluatoris & ſultinere non potuit maieltatem eius, ſed commota eſt & contremuit, & ſciſa ſunt petræ duriffimæ & ecce per ſcripturas illat ſuper corda veſtra ardentem habentia, multiplex paſſio filij Dei pro vobis occiſi, & continere poteltis à gemitibus & à lachrymis? Auditis vanitates quæ non pertinet ad vos, & nō cōtinetis à riſu. Rurſus poſt hæc adiecit & dixit: Vos qui tranſiſte per viā tribulationis Jeſu, credite & videte ſi eſt dolor ſicut dolor eius. Nō peccauit, ſolus ſine peccato natus eſt ſuper terrā, & repleuerunt animam eius doloribus ſcleratorum: & non exaſperarunt inauſuetudinem agni vincula impiorum, criminatio mendax, illuſio nequam, deſudatio, flagellum, colaphus, alapa, & ſputum, & ſpina verticem eius pungens, crux & clauis, & lancea & innoxij cruoris effuſio. Sed in his omnibus ſuperauit patientia eius, & contriuit moriens aculcū mortis. Animaduertite filij crucis viam agni, & ambulate confidenter poſt veſt. gĩa ſanguinis eius: dux itineris veſtri ipſe eſt, & clamat ad vos dicens: Conſidite, ego vici mundum: & quare trepidatis à facie terroris hmmani, ducem habentes inuiſtum? & tam multa millia imitatorum eius præeuntium vos cum victōria mirabili? ecce enim modicum ante vos innumeraſiles pugnæ teruorum Dei factæ ſunt, Apoſtolorum & Martyrum, & inuiſtarum virginum: & dederunt læta ſpectacula cunctis exercitiſus cœli in victoriis ſuis: dilexerunt Deum magis quam animas ſuas, & propter nomen eius expoluerunt eas cunctis generibus mortis: & qualiſcūque ab omnibus concedi cari uſtinuerunt: riſerunt in theatris & conciliis amatores mundi nuditate ſanctorum, & ſaturati ſunt illuſione conſuſionis eorū & lætati ſunt in diſtractione carnis eorum, ſicut lætatur beſtia cum deuorat prædam, & diſperſerunt ſanguinem innocentem per cruceſ & gladios, ignes & gurgites aquarum, vngues ferroſos & fauces beſtiarum: & quicquid tormentorum excogitare potuit crudelitas impiorum, hoc in eorum mortificatione tentatum eſt. Et exultauerunt quali in epulis athletæ Dei in conſtractionibus ſuis, & delectati ſunt in calice amaritudinis quali qui lætatur in deliciis multis. Tunc inuenta eſt patientia ſanctorum fidelis in examinatione ſua, & fortis ſupra fortitudinem regum & principum mundi. Propterea ecce educti ſunt in refrigerium conſolationis, & requieſcunt in amplexu dexteræ Dei & ſanctorum Angelorum, quia portauerunt ignominiam eius eorum habitantibus terræ. Hæc attende & vigili mente retracta o homo qui puſillus es corde ad ſuſtinentiam paſſionum Chriſti: contemplare gloriam & lætitiā quæ circumdedit Martyres Domino, & non ſpēbis communicare doloribus & anguſtiis eorum. Sed primum eſt, vt habeas ſub pedibus ſuſtinentiam huius mundi, & gloriam eius quæ vltimæ & cras non compareret. Si enim hæc animas, fugata à fortitudo in tempore preſſuræ & diſpoſitionis, nam dico non ſit preciola in oculis vultu tua, ſed vilem atque deſpicabilem ſemper

arbitrare: qui enim ſeipſos amant & magni ſunt apud ſe, conſolationem in perfectione ſuſtinere non poſſunt, & ad certamen ſanctorum idonei non ſunt: ſcelix conuulſio tibi propoſita eſt. Abnega vitam, & ſigui temporis & mileræ conditionis, & accipies pro ea vitam quæ nēſcit deſectum aut moleſtiam, plenam gloria & exultatione, quam lingua nēſcit eſſe. O homo tenebroſi intellectus, leua oculos tuos & proſpice in futurum, & intue beatam reſurrectionem corporis tui quæ veniet tibi à ſaluatore tuo, quando euellet à corpore tuo ſpinam Adæ, & conſurgabit eam claritati corporis ſui, ita ſiet vt ſeſtines cum alacritate eſſundere animam tuam in omne periculum in terrore. Charitatis ipſius: & ſic aſtimabis ditionem vitæ tuæ, qualiſtillæ de ſitula excuſſæ in terram. Quid adhuc anxius o homo Dei, à facie perſequentis. Cōſortare, conſolare, tecum eſt Chriſtus in perfectione. Tecum Angeli eius ſunt in certamine, qui omnes labores tuos dinumerant, & laſtitudinem tuam ſuſtentant: nam & pro te inimicos tuos expugnant: nemento ſermonis quem dixit ad ſeruos ſuos: Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei. Serue Dei, quid tribus ſaluatori tuo, qui ita libi te coniuuixit, vt ſine ipſius iniuria lædi non poſſis? Semel pro te paſſus eſt, & adhuc quotidie in te & conſeruis tuis patitur, & oſtentui habetur. Si mœſtus es, non de tua, ſed illius iniuria dole: pro te ergo gaude & lætare, quia per tribulationem præpararis ad gloriam & gaudium ſempiternum: aurum Domini te, per ignem te examinat, vt in theſaurus ſuos probatum te recipiat.

Factum eſt autem priuſquam verba hæc terminaret Angelus qui mecum loquebatur vt ſuperueneret ſeſtiuitas beatarum virginum Virgulæ & ſociarum eius vndecim millium. Tunc decantabatur in vigilia matutina ſermo ille diuinus, quo dicitur: *Keddet Deus mercedem laborum ſanctorum ſuorum. & deducet illos in viā mirabili*: vnde ego ſumpta occasione interrogauī inſtructorē in eum cum inter ſilentia miſſæ mihi more ſuo apparuiſſet dicens: Domine demonſtra mihi quānam eſt via illa mirabilis cuius meminit ſcriptura dicens: *Qua via mirabilis* & deducet illos in viā mirabili. Qui continuo reſpondens ait: Via ſanctorum Martyrum hæc eſt. Rurſus interrogauī dicens: Et quare vocatur mirabilis? Bene inquit mirabilis appellari poteſt. Nunquid enim non eſt mirabile in oculis hominum, quod mentem fragilis hominis ita Deus inflammāt, vt præ amoris magnitudine quo intus erga eum aſtuet, & propria vitæ obſcuiſcat in tantum vt ad grauiffimos quoſlibet cruciatus velut inſenſibilis fiat, & ſine ſui cura libenter omnia pro nomine eius ſuſtineat: hoc intueri potes in ſacris illis virginibus, quarum hodie martyrium celebratis: fragiles erant & ſexu & ætate, neque aliquem habebant deſenſorem, & tamen non timuerunt tyrannos & gladios eorum, ſed cum omni conſtanti obtulerunt tenera membra ſua in mortem pro Domino: quā diuini amoris incendio confortabantur in ſpiritu, vt eam ſoris non ſentirent. Et hoc quidem vchementer erat mirabile in oculis hominum, non autem in oculis Do-

mini

mini cui possibilia sunt omnia. Et nonne viam hanc mirabilem in spiritu vidisti, & erat pulchrior & notabilior cæteris omnibus ita scito quod retributio martyrum omni retributione excellentior est, & gloriæ illorum nihil comparatur. Post hæc cum adesset festiuitas sancti Martini, circa medium noctis ante vigiliam matutinam subito ex-pergefacta sum & fugit somnus ex oculis meis. Et ecce Angelus Domini stabat coram me, & allocutus sum eum dicens : Oromi Domine vt exhortationem sermonis tui de sanctis martyribus iam compleas, & competenti sine concludas, qui cum me contemplari fecisset sublimia quædam in cælestibus, quorum aspectu eram indigna, petitionem meam impleuit dicens : Iterum dico tibi & admotheo vos ô filij Dei, vt diligentius attendatis antecessores vestros (qui prænominati sunt vobis in præsentem sermone) quomodo arserunt in charitate Christi. Currite & confirmamini, & nolite præmeditari. Ecce enim vigilat super vos filius pacis, qui vos recipiat & remuneret supra humanam æstimationem : illum spiritum ardoris & charitatis Christi, qui superet omnem fragilitatem, vobis præstare dignetur, qui in Trinitate perfecta viuit & regnat Deus verus per infinita sæcula sæculorum, Amen.

CAPVT XII.

De via coniugatorum, Sermo quartus.

FV in oratione & apparuit mihi solito more Dominus meus, & postulaui ab eo disciplinam viam illius quæ ad ordinem coniugatorum pertinere dicta est : statimque assensit petitioni meæ : sicque orsus est : Ecce dico & admotheo sæculares coniugatos : Abstinetes vos à prauis operibus vestris, quibus coinquinati estis, & contaminata est terra ab iniquitatibus vestris pessimis : quæ sunt auaritia, luxuria, fornicatio, adulterium, homicidium, superbia, ira, odium, inuidia, blasphemia, ebrietates. Attendite ergo & intuemini viam vestram, quomodo ambuletis per eam : quoniam impossibile est vobis cum talibus vitiis intrare per illam : his dictis abscessit. Et cum iterum apparuisset, rogauit vt prosequeretur incepti sermonis exhortationem. Qui ait : Nili quia benignus & misericors Dominus est, in tædium posset adduci, pro eo quod tot modis habitatores mundi admonet : ipsi vero pro nihilo ducunt monita eius, neque vllatenus animaduertunt dilectionem qua debebant accendi erga paternas admonitiones eius : in indignationem conuertunt & spernunt eas : & ad legationes eius attendere designantur : si possibile esset in ipso esse perturbationem, ex hoc vtrique posset turbari quod tot modis hic mundus aduersus ipsum erigitur : pro quo & natus est & passus, & multa miracula est operatus : & adhuc licet non attendant, operatur. Et ecce admonitiones suas mandat etiam iis qui in sæculo omnibus modis se illi opposunt pro sua gratuita benignitate, & pro eorum

V. s. Elizabeth.

dilectione : qui quamuis in sæculo conuerfantur, ipsum tamen diligunt ac seruiunt ei : quorum heu paruus est numerus, abundantius autem hoc faceret, si meliori deuotione monitis eius intendere vellent. Post hæc aperiens os suum, locutus est dicens : O generatio insensata & onerosa Domino Deo vestro, vt quid tanto studio diligentis quæ odit Pater velle cælestis, & Dominum cælorum irritare non timetis, in conspectu cuius omnium Angelorum multitudo contremiscit ? dicite mihi quem fructum consecuti sunt in his prauitatibus quas enumeraui vobis, omnes qui ab initio sæculi inuenti sunt ambulantes in eis, & non apposuerunt placare faciem Dei nostri remediis penitentia ? quid vobis annunciauerunt de his vniuersi testes veritatis ? Si obliti estis, ecce iterum annuncio vobis coram Deo viuentem : quia clausum est eis cælum, æterna & indissolubili clausura, & abscondita erit ab eis desiderabilis facies Dei nostri : & alieni facti sunt à conuiuii sempiternæ lætitiæ sanctorum qui abominati sunt vias illorum iniquas. Ecce confortes facti sunt durissimi diaboli & infelicitium Angelorum eius, qui absque misericordia & sine cessatione affliguntur & calcant ceruicem eorum quam aduersus factorem suum erexerunt, & pascuntur in amarissimis plagis eorum. Et quia clauerunt oculos suos ne viderent lumen agnitionis Dei & sanctorum iustificationum eius, & dilexerunt opera tenebrarum, deputati sunt voragini horrendæ caliginis, quæ exitum non habet, neque illustrari poterit ab vllò lumine in perpetuum. Timorem Domini sanctum habere despexerunt, & irritauerunt eum in lætitia voluptatis suæ, & succenderunt in seipsis illicitos ardores libidinis & iræ & insatiabils auaritiæ, propterea manet super eos timor plenus horrore & in solabilis tristitia, & mordax indignatio, & facti sunt carbones sempiterni incendiij qui extingui non poterunt in æternum, neque vlla adustione consumi. Audite hæc irritatores Dei, & dilcedite à vis perditorum dum tempus correctionis habetis, & redite ad viam immaculatam, quam præparauit vobis Deus ab initio, & videte quomodo cum timore Dei ambuletis in ea : non enim est ab inuentione hominis honorabile coniugium vestrum : sed ab ipso conditore vniuersitatis in paradiso innocentie institutum est, quando masculum & foeminam creauit parentes vestros, locutus est in lingua protoplasti dicens : Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adheret uxori suæ, & erunt duo in carne vna. Date ergo ô vir & mulier honorem ordini vestro, quem Deus honorare dignatus est : & nolite inducere scissuram & maculam copulæ vestræ. Lex Domini iungat vos & sanctificet, & sit vobis domus vna, mensa vna, substantia communis, vnus thorus & anima vna : & date locum timori Domini in medio vestri. Decus enim thalami coniugalis, est timor Domini : & qui ab eo vacuus fuerit, maledictus & immundus reputabitur à Domino. Ibi dominabitur libido quæ modum nescit, & exerceatur opus etiam sermone indignum, quod natura non ordinauit, & non pertinet ad generationem.

Au-

Audiant & intelligant qui operantur quod malum est coram Domino, & tollant maculam de cubilibus suis: propter hoc liget corda vestra timor Domini, ut in opere vobis concessio frænum vobis imponatis, & non more beltiarii omnem impetum desiderij vestri sequamini. Dies festos & dies legitimæ abstinentiæ, & tempora purgationis per continentiam honorate, & si quid superaddideritis, addet Dominus gratiam vobis & generationi vestræ: qui enim inter diem & diem & inter tempus & tempus continendo non distinguunt, vindictam Domini in seipsis & in semine suo qua hora non putauerint sentire. Exhortamini alterutrum ad continentiam, & orate pro inuicem ut continere valeatis, & ut spiritus immunditiæ fugiat à vobis. Cum autem prævaluerit infirmitas, concessio remedii expianda est, ut ad illicita non labatur: sicut scribit Doctor Gentium: Vir proprii corporis potestatem non habet sed mulier, & mulier proprii corporis potestatem non habet sed vir: & propterea debitum inuicem negare non potestis. Illud autem scitote quod mutæ coniunctionis vestræ præcipua causa esse debet propagatio prolis: si qua alia est, ad infirmitatem pertinet, & habet indulgentiam si timoris Domini moderationem habuerit & eleemosynarum remedium: vir mulieris & mulier viri infirmitates cum patientia & compassione supportent, & nolite spernere inuicem, sed magis honorem alterutrum exhibere studeat. Sermo litigiosus & amarus nunquam oriatur inter vos, sed in spiritu lenitatis & bonæ severitatis inuicem excessus vestros arguite. Sit obediens vir mulier, & tanquam superiori in omnibus cedat & ministret, sicut ordinavit ab initio plasmator utriusque: mores viri etiam prauos toleret & propicietur iniquitatibus eius: faciemque Domini in eleemosyna & oratione proueniat: pudicitiam interiorum, foris protellari debet per modestiam vestimenti, & sermonum, & gressuum, & aspectus: non hærebit oculus eius in facie aliena: & cum omni sollicitudine suspitionis & maledicti occasionem abscindat: vir qui sentatam & timoratam fortitus est uxorem, non eam inhonoret turpi & amaro sermone, sed tanquam vas gloriæ Dei honoret, & consentaneum se illi præbeat: & gratias agat Deo cæli, qui beatificauit eum coniugio tali. Audi me & ingemisce super malis filiorum hominum quæ loquor ad te, viri dierum istorum in numero magno declinauerunt corda sua in insipientiam mulierum, & stulti facti sunt, consentiendo infantiæ illarum. Arrogantia veltimentorum quam vidisti & detestata es in filiabus sæculi quæ venerunt ad te, increuit supra modum in terra, & insaniunt in ea, & inducunt iram Dei in mundum: gloriantur ambulare compositis gressibus in multitudine pannorum suorum, & inutiliter consumere student quæ indigentium vibus necessaria essent. O infelicitas, o miserrima cecitas, rem multo sudore conquistam luto committunt, vir post se trahant oculos adulterorum: & vnde regnum Dei comparare poterant, gehennæ incendium mercantur: auferre viri malum hoc ab oculis Domini, & nolite gloriari in va-

nitatibus vxorum vestrarum: sed magis indignationem habete, quia scortantium similitudinem induerunt. Pannorum ista superfluitas & strictura vestimenti, ad nihilum utilis est, nisi ad suffocandos partus: & arrogantia crinalis operimenti, & multa his similia, venialium mulierum adinuationes sunt, & non pertinent ad legales matronas.

Clamor meus à Domino ad vos qui deposita virili grauitate, molliorem feminarum induistis. O stulti & vanissimi, ut quid dereliquistis serios mores iustorum senum qui vos præcesserunt, & declinastis in vanitates & infanias diabolice adinuationis, quæ non proderunt vobis nisi ad augmentum incendij vestri. Væ qui superbitis in pompa vestimenti splendidi & superflui & delicate compositi, & quod auare quæsitum est ad nihilum deducere gloriamini. Væ qui lasciuitis in capillatura muliebri, & formam viri in vobis deturpare non erubescitis. Væ qui in ludis vanis, væ qui in comessationibus & ebrietatibus tempus infructuose deducitis. Væ qui linguati estis ad irrisiones & detractiones & ad sabulandum quod non prodest, & ad concinnandos dolos, & ad lubuertendam causam innocentis. Væ qui venalem habetis sermonem in consilio, & ex angustis oppressorum ventrem adimplere gaudetis. Væ qui litigiosi & timidi estis inter ciues. Væ vobis rapacibus & profundis corde ad multiplicandam substantiam mundi, quæ vobiscum euanesceat: Nunquid qui plantauit autem non audiet, aut qui finxit oculum non considerat? Quiescite filij hominum ab irritatione Domini, quia in proximo est ut euigilet, & in igne zeli sui irritatores suos deuoret. Iterum dico vobis qui sub iugo matrimonij estis, Deum timeat, fidem & dilectionem immaculatam inuicem custodite. Filios vestros & filias & familiam vestram in timore Domini & castimonia nutrite. Decima Domini & merces mercenarij non moretur apud vos: beneficentiæ in pauperes nolite obliuisci: & cætera quæ in sermone salubrium actionum à Domino annunciaui obseruare curate. Hæc est viæ vestræ delectabilis amenitas, quæ in mysterio demonstrata est: beati qui diligunt eam. Tribulationem tamen carnis & sollicitudines mundi quas non experiuntur qui continent, habere necesse est ambulantes in ea, sicut & in similitudine spinarum expressum est: voluntas Dei est, ut quantum fieri potest declinetis ab eis, modum rationabilem in omni re obseruantes, & voluntatem propriam, timore Domini refrænantes.

Rogauit me germanus meus ut sciscitaret ab Angelo, quare in principio sermonis huius inter cætera iniquitatum nomina, fornicationis non en adiuuisset: cum hoc non ad coniugatos quibus loquebatur, pertinere videretur: nam & eorum incontinentia, nomine adulterij ibidem fuerat expressa. Cumque super hac dubitatione Dominum meum interrogare cœpisssem, neque adhuc dubitationem plenè exposuisssem, locutus est ad me dicens: Plena est terra immunditia. Vir qui legali matrimonio iunctam coniugem habet,

bet, occulte vxorem proximi polluit, & vera vice mulier, alterius maritum suo superducit, hæc est iniquitas maxima, & maximus est eorum numerus qui offendunt in ea: fornicationis autem immunditia plenus est mundus, omnes quasi fientes festinant ad eam: & vix inuenitur qui non se præcipitet in foueam eius. Cum exarserint in concupiscentia, expectationem vix sustinent vt in opus eam perducant: & cum impleuerint desideria pessima, non quiescunt: sed iterum atque iterum redeunt in idipsum, & nunquam saturari se posse arbitrantur: sed & priusquam maturefcant vt exercere possint prauitatem hanc, pluribus modis innocentiam suam commaculant: propter hoc autem in increpatione coniugatorum, fornicationis nomen adieci, quia & ipsi antequam coniugij legem assument super modum in ea scelerantur, & prouocant iram Dei in se. Hinc est quod ad matrimonium legitima accedentes, fructu generationis priuantur à Domino: & mirantur vnde accidit eis, ignorantes sterilitatis suæ causam. Quibus autem generatio conceditur, aut in ipsa prole aut in aliis rebus necessariis, pluribus modis diuino iudicio feriuntur, & omnia eius infelicitate proueniunt. Rursus cum de nomine blasphemix interrogasset, ait: Hoc dixi, propter eos qui turpibus conuitiis proximos suos dehonellant. Sed & hoc sciscitata sum quænam essent dubietates quas in eodem sermone reprehendere videbatur, ad quod ita respondit: multi sunt in Ecclesia formam habentes Christianorum, dubij tamen in fide Christiana: inter Catholicos manifeste conuersantur: domum orationis intrant: sacramenta ad fidem pertinentia cum cæteris percipiunt: & tamen nullam fidem eis exhibent, neque ad salutem vtilia esse arbitrantur: hoc autem operibus pessimis quæ agunt, manifeste comprobant. Si enim in eis vera esset fides, à multis iniquitatibus quas operantur, abstinere. Et adiecit, dicens: Multæ hæreses sunt in diebus istis, sed occultæ, & hæretici multi qui fidem Catholicam latenter oppugnant, & multos ab ea auertunt. Tunc interrogauit eum, dicens: Domine mi, quid dicis de illis quos Catharos vocant, qui vitam coniugatorum omnino reprobare dicuntur: & respondit, dicens: Ipsorum de quibus interrogas, vita abominabilis est coram Domino: vitam illorum culpæ non possunt qui legitime coniugium contrahunt, & secundum legem Domini cohabitant, custodientes in timore Dei sacras ferias & ieiunia, & necessitatibus pauperum misericordiam exhibentes. Iterum autem allocuta viam eam, dicens: Domine vt audiui quidam ex eis asserunt quod legitimum esse non potest coniugium, nisi inter eos qui vsque ad tempus legitimæ coniunctionis virginitatem ambo custodierint: quid ad hoc dicis? & respondens, ait: vbi tale coniugium esse potest, gratum est Domino, sed rarum est valde vt ita contingat: veruntamen & ex his qui non continuerunt, multi sunt acceptabiles Domino, legitima habentes coniugia, & in mandatis Domini ambulant: alioqui nimis contraheretur numerus populi Dei: non habent repre-

Vis. Elizab.

hendere quicquam in Ecclesia Dei, isti de quibus loqueris, quia per viam reprehensione digni sunt: pro certo noueris, quia ministri sunt sathanæ, cuius opera praua exercent: ipse dux illorum est, & omnis nequitix exemplis præcedit, & sequuntur eum per omnia operibus pessimis. Et dixi: Domine, quæ vel qualis est fides eorum ad vitam? Respondit: Præua est fides eorum, & opera peiora. Rursus dixi: Videntur tamen in conspectu hominum iusti, & laudantur quasi sint bonorum operum: ita est inquit: facies suas simulant, quasi iustæ & innocentis vitæ sint, ac per hoc multos ad se trahunt & seducunt: intrinsecus autem pessima sanie pleni sunt.

CAPVT XIII.

De via continentium. Sermo quintus.

CELEBRANTIBVS nobis solennitatem beati Ioannis Euangelistæ, intenta eram orationi post vigilias matutinas: ac deprecabar Dominum valida intentione cordis, vt secundum solitam benignitatem suam, disciplinam viæ continentium quam in spiritu videram, mihi aperire dignaretur. Sed & diuinum Euangelistam & Angelum doctorem meum, vt mihi adiutores essent, inuocabam: cumq; orando lassata fuisset, remis paululum oculos ad soporem, & post pusillum repente expergescens sum: & ecce Angelus mihi assistens, sermonem quem desiderabam inchoauit his verbis: Dico vobis ô filij Dei, ô filij lucis, intuemini viam vestram quomodo floreat, & quam delectabile est currere in ea: currite ergo & properate obuiam sponso vestro, qui vos expectat. Diligite castitatem, & seruare illi integritatem virginitatis vestræ: virgo ornata castitate, charitate, prudentia, humilitate, bene currit: hæc cum dixisset, amplius non adiecit: sequenti vero die cum de beatis innocen-
tibus officium Missæ ageretur, ego sumpta occasione ex lectione Apocalypsis quæ legebatur, deprecata sum Dominum meum, qui iterum mihi assistebat, dicens: Domine, si inueni gratiam coram te, dic obsecro mihi, quale est hoc canticum quod decantant isti beati martyres ante sedem Dei & agni, sicut præfens lectio testatur: aut quomodo sequuntur agnum quocunque ierit? Et respondens ait: Quid me interrogas, nunquam lingua super terram nouit hoc canticum, nihil inde tibi enarrabo. Quod autem interrogas, quid est quod in omnibus virtutibus quæ considerari possunt in agno, eum imitatur: in virginitate eum sequuntur, quæ in illis est sine macula, sicut & sanctus ille agnus sine omni macula est: humiles & simplices & sine dolo fuerunt, sicut & agnus: patientiam in martyrio habuerunt in similitudinem agni qui nihil vnquam impatientiæ demonstrauit in passionem suam, quæ peccatum mundi extinxit: non sunt virgines neque sunt martyres vlli, qui tam proprie agni

12

ve-

vestigia sequantur ut isti, excepta regina nostra, quæ prima virginitatem suam mundam & immaculatam Domino custodiuit: ipsa virgo egregia; & beati isti martyres speculum sunt omnibus sacris virginibus, & multi eos secuti sunt, qui sanguinem suum pro virginitate sua fuderunt; & propterea coronati sunt & glorificati in conspectu Domini: hos intueri debent cunctæ virgines, & considerare quali sanctitate ipsi eos præierint: & in similitudinem eorum vitam suam debent conformare.

Kursus in circumcissione Domini cum se mihi obtulisset Dominus meus, dixi ad eum: Mi Domine, doceas me obsecro de integritate virginitatis quæ interrogabo te: nunquid amitti potest per immundam libidinem quæ haberi solet in tentatione, si non usque ad opus fuerit perducta libido? Qui ait: Non amittitur sed inquinatur multis quidem modis per immunditiam libidinis, cum usque ad effectum non procedit: integritas quamvis polluta, permanet tamen, sicut per similitudinem tibi demonstrabo: & dixit mihi, exere manum tuam: quam cum extendissem, ait claudere eam: & feci sic, moxq; prospexi ante pedes meos, & vidi quasi cæcum immundum quoddam coram me. Et dixit ad me, infer manum tuam illuc: quod cum fecissem, ait: extrahere eam: cumq; extraxissem eam, polluta erat: & ait iterum, eam immerge, quanto fæpius hoc feceris, tanto magis pollutam habebis, & difficilius tibi erit mundare eam: sensi autem calorem in manu. Vnde ait: Calidum est, & quanto magis calidum fuerit, tanto maiorem adhiberi oportet laborem ut abluatur: ita quo magis se inquinat homo in immunditiam concupiscentiæ, eo laboriosius purificatur ab eis: potest tamen emundari in dolore salubris penitentiae & lachrymis & bonis operibus, ita ut fiat acceptibilior Deo quam fuisset: nonne intrinsecus munda & pulchra est manus tua? Sic est virginitas, dum non usque ad interiora eius pertingat operis pravi immunditia: & mundari potest a pollutione; ita ut nihil damni patiatur integritas eius, sicut facile mundatur manus tua tantum foris polluta: si autem per effectum operis ad interiora descendit immunditia, impossibile erit ita eam mundari ut omnino ad pristinum redeat decorem: sunt tamen multi qui quamvis non ad opus cõmixtionis libidinem suam perducant, multis tamen modis integritatem virginitatis suæ polluant: & non animadvertunt neque cor apponunt, ut remediis penitentiae ad plenum emundentur, ac Deo satisfaciunt, & ita usque ad finem permanent: horum virginitas Deo accepta non est, & debita mercede præiatur: hæc cum dixisset, metuebam ne forte à memoria excideret ordo verborum: ideoq; postulaui ab eo, ut iterum eadem loqueretur: & in hoc quoque benigne me exaudivit. Cum autem in octava beati Iohannis iterum se mihi præsentasset, præuenit verba mea ita me hilariter alloquens: Interrogare me vis, interroga & respondebo tibi: & dixi sicut à doctore præmonita fueram: Domine quod scriptum est, voluntas pro facto reputabitur, nunquid aduersari

potest sermoni tuo quem proxime dixisti? Et respondit: Nequaquam: itemq; subiunxit: Verum est certe quod scriptum esse testaris, cuius operis perficiendi voluntatem habuerit homo, ita ut nequaquam remaneat in ipso quin ad perfectum perducatur quod cupit, & sic usque in finem permanet, hoc quasi factum coram Domino reputatur. Et si malum quid fuerit quod peragere desiderat, deleri potest in virtute veræ penitentiae: quidquid enim cogitatione aut voluntate fecerit homo, ita annullari potest coram Domino ac si nunquam fuerit: recordare quia dixi tibi secundo, ut emergeres manum tuam cæno, & tunc difficilius eam posse mundari affirmavi: ita primò polluitur homo sola cogitatione, postea vero etiam voluntate, & tunc maiore difficultate mundatur, & permanet tamen integritas. Tunc protulit scripturam, de qua interrogare cogitaueram, dicens: etiam scriptum est? Qui viderit mulierem ad concupiscendam eam, iam nocet ei: & eam in corde suo: hoc ita est, si permanet homo in voluntate exercenda libidinis, & à desiderio suo non recedit, sed quantum in ipso est rem ad effectum ducit & voluntatem pravam fructu penitentiae non diluit: huius integritas quamvis permaneat, inutilis est, & nullum consequitur fructum: iterum subiunxi dicens: Domine sunt qui non sponte stimulos carnis expeririunt in tentatione, & moleste ferunt ardorem qui aduersus sui mundiciæ corporis sui, nulla tamen repugnatione euitare eum prævalent, nunquid hoc eis reputabitur in peccatum? Qui ait: Si moleste ferunt tentamenta huiusmodi, neque animo eis consentiunt, leuiore penitentia culpe sue quam sic contrahunt, veniam consequuntur, & mercedem magnam adipiscuntur. Indicauit autem mihi esse hominem in Christo familiarem, quis aut quæ sit, Deus scit, sustinentem ab aduersario impugnationem castitatis, & nimis ob hoc animam suam molestis affligentem, & ait: Consolationem ei annuncia, dicesq; ei ut parcat afflictioni, reuocet in memoriam quod scriptum est de electis Domini: *Tangam aurum in fornace probauit eos*: gaudium sit ei, non tamen sine tristitia gaudium, pro eo quod tale aliquid Dominus ei imponere dignatus est, per quod ad mercedem magnam præparatur: non sit tamen sine tristitia, quia in tali tentatione non omnino culpa euitatur. Et dixi: Domine, qualiter debet resistere aduersario suo, & quibus armis cum superabit? Qui ait: Oratione & confessione & flagellis carnis pugnet, NOTA MED. LAM. & superabit: non autem insistat rogare Dominum ut ab hoc stimulo liberetur, sed hoc ore ut misereatur ei Dominus in hoc tempore tentationis: si in hac tentatione fuerit, flectat genua ter coram Domino: si sumus opportunitas loci ei defuerit, liget cor suum lignaculo crucis, ac dicat: *Orationis* *usque ad mortem* nos, qui per crucem & sanguinem Iesu Christi, auxiliare nobis te deprecamur Deus uisita.

Post hæc vna diem suscitauit linguam suam in hæc verba: O virgines, ecce ad vos clamat vox diuina: vox sponsi vestri pullat ad aures vestras, aperite illi & introducite eum ad palatium cor-

dies veltri, & amplectimini eum, quia pulchrior &
amabilior est omni creatura. Kurius adiecit:
Dominus maiestatis vngenitus altissimi, rex di-
uinorum exercituum, replens cœlum & terrâ ma-
gnifica gloria sua, magnus & tremendus in omni
potenti fortitudine suavis & amabilis in incom-
parabili benignitate, & totus desiderabilis in cla-
ritate perfecti decoris sui : in cuius amabilem
vultum cum ineffabili desiderio prospicere delectan-
tur Cherubim & Seraphim & vniuersa fo-
dalitas nostra, ipse ô virgines, ipse est qui con-
cupiscit decorem veltrum : Ipse vos ad castos am-
plexus suos inuitat : ipse à vobis gloriosâ lilia
virginitatis veltræ exposcit, vt suum secretionem
thalamum ex eis exornet, nescit ille thala-
mus labem pudicitiae, & omne corruptum non
ingreditur in eum : non illic marcescunt neque
desunt, sed incorruptibili decore permanent
preciosi flores virginitttis : & agnus immaculatus
gratanter cubat in eis, & spirant ei suauitatis odo-
rem tanquam margaritæ electæ & fidi desiderabi-
les, sic resplendent in thalamo sponsi sui virgine-
s sacræ : & ipse qui lauat eas in sanguine late-
ris sui & faciem earum, signauit virgo speciosus,
latetur in aspectu earum, & oculata pulchritudi-
nis suæ charissimis suis dignanter reuelat : orga-
na electionis ibi sonant, & ordantur in spi-
ritu pacis, & cantatur canticum desiderabilium
auditu, canticum singularis letitie quod solis vir-
ginibus cantabile est : & familiaribus thalami
supernis spiritibus : ducitur sponsum sponsus in vo-
ce præclara & excellenti, & non adequatur ei
in millibus canentium vnus vox eius, vox dulcis
in plenitudine gratiæ, quæ omnes cœlos re-
plet iucunditate : beatæ qui audiunt eam, beati-
nims qui concinunt ei : in quibus primatum obti-
nuir princeps noitra virgo ! heu nocui, cui soli da-
tum est supra omnes tubis Angelicus vocem exal-
tare : animaduertite filix verba in salterij mei, &
dignate ea in abscondito mentis veltræ : ite est cor
veltrum ad sponsum nobilem & speciosum, & qui
amari dignus sit, quare negligitis quid turdis
tota virtute vos in illum spectantum extendere,
quod nihil clarius, nihil amabilius sit in cœlo aut
in terra ? & si gloriam diligitis, quis est gloriolus
quam talem sponsum habere, & omnia postidere
in ipso ? si habere delicias & gaudia concupiscitis,
ad thalamum iucunditatis qui vobis præparatus
est, festinate : cuius iucunditas & inuaituri po-
mne quod oculus vidit, vel auris audiuit, vel in
cor hominis ascendit, comparare non potest : hæc
cum dixisset, posueram manum meam super os
de virginali canticis fuerit illud, & ad hoc in-
terrogationem apertam : Dominus est Domine
nr, etiam Angeli dicunt : Dominus nr ? Et
nunquid omnes & singuli dicunt vere Ange-
li canunt hoc canticum, & respondere debent
fine mactat ad quod respondere certissime
Surrexerunt ergo & respondentes omnes illi
creptissime sic : Dominus nr, Dominus nr, Dominus nr
quis enim non ait : Dominus nr, Dominus nr, Dominus nr
perueniens in ore vestro, & in corde vestro

Et is est, & significat perfectionem eorum qui se immaculatos custodierunt, sicut sine macula est infantia innocens: quæ autem amplius de hoc numero locutus est, sensus mei imbecillitas portare non potuit.

Rursus adempto exhortationis verbo, locutus est dicens : Ecce aduenit sponsus vester, præpare vos ô virgines : ite & emite velles nuptiales, & introite cum eo ad nuptias : alioqui dicetur vobis : Quomodo huc intratis non habentes velles nuptiales ? & ne forte cum reprobis deputemini, cogitate nunc cum omni sollicitudine mentis, quomodo placeatis sponso vestro cum venerit : vigilate itaque, ne forte inueniat vos dormientes cum satius virginibus : iterum subiungens, ait : Audite ergo ô virgines, & aperite aures cordis vestri, & intelligite quomodo inuitat vos sponsus vester : quod si agnouissetis quam pul. her & quam amabilis est ipse quem omnis multitudo cœlestis intuetur, semper cum omni desiderio proculdubio sperneretis mundum cum vniuerso ornamento eius & omnem gloriam sæculi proiceretis retrorsum & omne illud mundum apueretis ad plene diligendum sanctum sponsum vestrum Christum Dominum, ac solliciti semper essetis ad custodiendum ei cor vestrum & corpus vestrum mundum & immaculatum : post hæc interrogauit cum dicens : Domine quæ sunt velles illæ nuptiales, de quibus dixisti ? Et respondit : Ire debent virginæ ad interiora cordis sui, & emergere illic

tria genera ornamentorum: vnum eas habere oportet velut innotum candidum et immaculatum quod est innocentia carnis: necessarium illis est et experimentum quo debent esse circumamictæ, quod est charitas, qua ab illis diligendus est Christus sponsus. Tertium ornamentum earum est, et torques aureæ, quod est pudicitia: qua debet se ipsam virgo constringere, vt sit verecunda ad loquendum, ad audiendum, ad ridendum, ad faciendum omne quod impudicum est: hoc est signum, de quo dictum est: Posuit signum in faciem meam: hoc vt altissimus deus verbo interrogauit, et nullum tunc mihi super hoc dedit responsum. Iterum dixi: Domine quali pretio emenda sunt virginitus hæc ornamenta? Et ait castigatione corporis est propriæ ac denario vno, quod est contemplatio pudicitie: sponi, quam reponere debent in medio cordis sui: hic denarius signatus est imagine regie, quoniam ipse est Rex omnium regum, benedictus in sæcula. Rursus interrogauit, dicens: Memento Domine verbi illius quod dixisti virgo ornata, castitate, charitate, prudentia, humilitate, bene currit: tibi ergo quatuor ornamenta distinxisti, et nunc in hæc distinctione posteriori duo quidem priora assignasti, duo vero posteriora prætermisisti videris. Et ait: vir desideriorum dici potest, qui tam diligenter hoc inquit. Tunc prætermisit interrogationi meæ, dicens: duo quæ præmissa tibi videntur, sub nomine torques comprehendenda sunt: vt eni constringat virgo cor suum aduersus omne quod inuerecundum est, non sine magna prudentia fieri potest: esse autem non

potest vt desit ei humilitas, si affuerit prudentia vera. Et rursum post aliquot dies, interrogatio- nem præfato sermoni subieci. Domine cum con- fiter quod ad nuptias cum sponso ingressuræ non sunt virgines illæ, quæ abique nuptialibus vesti- mentis inuentæ fuerint, qua ratione dici poterit eis, quomodo huc intrastis non habentes vestes nuptiales? At ille respondens ait: hic sermo ad nouissimum iudicium pertinet: ibi congrega- buntur ante faciem Christi electæ sponæ eius om- nes adornatæ nuptialibus vestimentis secundum opera bona, quæ egerunt in hoc mundo. Erunt & ibi reprobi non habentes aliquem decorem ad nuptias pertinentem, quia neglexerunt operari bona in vita sua: propter quod dicitur eis à spon- so: *Ita male dixi in gremio aternum.* In hac voce in- crepationem illam accepturi sunt, quomodo huc intrastis non habentes vestes nuptiales. Iterum autem exhortatus est dicens: Ausculta & inclina cor tuum mihi virgo simplex, & amabilis Domini noli amulari in filiabus sæculi, quæ prosperè gra- diuntur in deliciis suis, & placere quærunt in ocu- lis hominum & non Dei: compositiæ & circumor- nitæ esse student, vt laudem accipiant ab ore spe- ctantis, & hant in laqueum & subactionem multorum. Sed sicut sermo laudantium, ita & pul- chritudo earum momenti vnius est: tanquã spuma aquæ facile dissoluitur, tanquam scintilla de igne colurgens, cito extinguitur carnis decore: & omnis gloria eius, sic est vt flos arboris qui sub vna hora comparet, & statim à venti commotione excutitur: tu autem illa, cor appone vt composita & spe- ctabilis ambules in conspectu calli amulioris tui regis nostri, qui è caelo te intuetur, & omnes vias tuas dinumerat: illam decorem apprehende, qui neque morbo emarefcit, neque senio perit, & quomodo perituræ substantiæ inopia non obfu- scat: quanto pulchrior es facie, tanto amplius in- uigila vt speciosa sis mente: fallax gratia faciei, sit gloria tua ab intus vt placeas sponso tuo qui in- tuetur cor. Alpece viam castitatis, & attende, quod ex vtraque parte viriditatem habet gramini, & foris decorem: & da locum castitati, non solum in carne sed & in spiritu: quia vana est castitas car- nis, vbi regnat incontinentia spiritus, & cetera quæ coinquinant animam: intende quæ dico: sicut tu- cere non potest lampas absque alimento pingue- dinis, ita splendere non potest coram celesti spon- so incontinentia carnis sine spiritus castitate. Et sub- ieci his verbis, interrogationem huiusmodi: Do- mine via nostra in visione arcu apparuit, & quid est quod scriptura dicit: *Et ambulabam in latitu- dine, quia mandata tua exsequi.* Quæ est illa latitu- do, & quomodo eam considerare possum in via ista? Ad hæc, ita respondit: latitudo hæc est, valida intentio cordis, & charitas ardens intrinse- cus, qua animæ caltæ ardent ad sponsum suum Christum Dominum, qui est latitudo & plenitudo omnium viarum Dei: considera libertatem huius viæ, quod absque spinis & impedimentis hoc est effectus charitatis quam operatur noster in virginibus, dum foras mittit spinas curarum & omnis malitiæ vt vacare possint & cogitare quæ

Dei sunt, quomodo placeant ei quem super omnia amant. Et cum de angustia viæ rursum interro- gassem, ait: hoc est quod coarctare se debent vir- gines, vt in nullo à seipsis excedant: cui dixi: Nun- quid Domine à seipsis possunt excedere? Possunt inquit: & dixi: quæ sunt per quæ excedunt à sei- pipsis? Qui ait: Hæc sunt curiositas & fabulatio, & omnia quæ à memoria earum sponsum celestem abducunt. Et adieci: Angustia viæ & angustia tor- quis quam propoli vobis, sub vna significatione pronunciant, quod sponso Christo semper in ar- cto ambulandum est, in iis quæ pertinent ad hunc mundum.

Et factum est completis sermonibus his in se- cunda Dominica sacri ieiunij, die festo beati Mat- thæ Apostoli in tempore diuini officij vel sacri- ficiij, apparuit mihi benedictus Dominus Angelus sanctus, dixiq; ad eum: Obsecro domine mi, si nunc tempus est & si bonum est in conspectu tuo, vt sermoni tuo quem hætenus profecutus es ad virgines Domini, competentem iam finem im- ponas: vix orationem impleui, & continuo ape- ruit os suum in hæc verba: Ecce adiciam vltra ad- monere vos filij dilectissimi Domino. Abstine- re vos ab illecebris vitiorum, quæ militant aduer- sus spiritum: iaciate cogitatum cordis vestri in Domino, & ipse enutriet vos sicut placitum est ante ipsum & introducet vos ad conuiuium vitæ æternæ, quæ vobis præstare dignetur IESVS CHRISTVS filius Dei viui, qui cum Patre & Spiritu sancto viuut & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum, Amen.

CAPVT XIV.

De via Prælatorum, Sermo sextus.

SERMO præcedenti ad finem deducto, dis- tulit solito diutius me visitare Angelus Do- mini: quod ego delictis meis imputans, anxio- bar intra me, ac diligentius lachrymis & oratio- nibus operam dedi: & adiuuabat me conuentus noster oratione comuni: & consummatis decem & septem diebus ab eo quo iam dicta verba compleuerat: stabam sola in oratorio circa horam tertiam effundens coram Domino cor meum ac dicens: Non mea merita Domine asperxisti in omnibus quæ hætenus tecum operatus es, sed in tua misericordia fecisti omnia hæc: pro- pterea obsecro ne compellaris delictis meis, aut cuiusquam alterius, quin ego quæ nunc apud me initiare dignatus es, propter bonitatem tuam ad horam ultam usque persequas. De via Redemptoris tui, Domine, quæ nunc in mystero dei patet, & in hac vita non potest inueniri nobis, Domine, quæ nunc apud me initiare dignatus es, propter bonitatem tuam ad horam ultam usque persequas. De via Redemptoris tui, Domine, quæ nunc in mystero dei patet, & in hac vita non potest inueniri nobis, Domine, quæ nunc apud me initiare dignatus es, propter bonitatem tuam ad horam ultam usque persequas.

vobis qui in sublimi potestate irritatores estis: dico autem vobis, quod iniquitas terræ quam absconditis propter aurum & argentum, ascendit coram me sicut fumus de igne: nunquid non animæ sunt plus quam aurum & argentum quas suffocatis in ignem æternum propter avaritiam vestram. Idcirco accusat vos religio vestra coram me. Ecce enim satere fecistis sanctificationem vestram in conspectu populi, & verba est in abominationem mihi: occupastis principatum sanctorum meorum, & nesciui: maculastis stratum meum, & filii: quid mihi & vobis exasperatos mæfuitudinis meæ? unde ascenditis turbare ouile meum & aggrauare cor meum super filios meos quos genui in amaritudine animæ meæ, in die laboris & angustiarum mearum? Et adiecit iterum loqui ad me, dicens: Nonne pastores mei quasi in graui somno obdurti sunt? quomodo euigilare eos faciam super greges meos qui disperguntur, sicut oves quando pascuntur in virentibus pascuis? vagi facti sunt populi mei, vnusquisque sequitur cor suum: & discurrunt in impetu cordis sui singuli post concupiscentias suas, & non est vox neque senus pastoribus meis ad increpandum & colligendum dissipatos: mihi obmutuerunt dicit Dominus, mihi insipientes facti sunt: sibi autem sapientes sunt & differti: os eorum patens est, lingua eorum veracilis & acuta ad vindicandam vineam in qua non laborauerunt: velox pes eorum, & discurrunt in tumultu vt euellant & absorbant carnalia plebis meæ, cui spiritualia non ministrant: qui digitum mouere pigri sunt ad erudendum ab iniquitate animas meas pro quibus mortem gultauit: quasi gens quæ ignorat nomen meum, ita me persequi non formidant, qui ambulant sub nomine meo & iniqua exactione cor populi mei contristant, & non apponunt auferre ab oculis meis iniquitatem adulteri & fornicatoris, & percussoris & violenti in proximum suum, & furis & malefici, & perierit, & fauerantis, & salientis in penso & mensura, & polluentis sabbata mea in turpitudinis lusu, & preuaricantis pactum sanctimonie & in circumcili in honorantis altare meum, nec diiudicantis quod est mundum mundissimum, & vendentis & ementis sanctificationem meam, & superbiam exercentis in hæreditate sanctuarij mei: hæc & alia quæ legibus meis prohibui, quasi flamma desolationis domum meam deuant & tædere me faciunt super filios hominum: & pastores mei in moribus eorum obmutescunt, & quiescent in desiderijs animæ suæ: bene secundum plantationem suam gradiuntur, & gressus eorum dignam retributionem inuenient dicit Dominus: hæc ita prosequente Angelo qui mecum per interualla temporum loquebatur, dixi ad eum: Domine quæ est illa euigilatio quam Dominus comminatus est pastoribus labat illis, & quasi in ira verbum comminationis assumens, ait: Vos qui dominici in increpationibus meis & cur vestrum obsecratum est in dormitione sua, & euigilare vos faciam, quando veniet super vos mons ignis, & incineratus ille serpens, & deoribus vestris magnus impetu: quoniam isti sancti illi vobis thesauros in infernali-

bus pœnis: infelices & insensati aperite oculos vestros, & legite scripturas: & recordamini quam religione præcesserunt vos antecessores vestri: iterum autem facta intermissione parui temporis, addidit dicens: videte Pontificem magnum & excelsum super omnia Dominum Iesum, quomodo in diebus obedientie suæ ambulauit in medio discipulorum suorum, non in altitudine dominantis sed in humilitate miniutantis, tanquam pius æmulator gregis sui vsque in consumationem mortis pro eo: respicite semen eius quod est benedictum, ministros vocationis vestræ, beatos Apostolos, & successores eorum, in quorum caribus gloriamini & pascitis voluntatem cordis vestri in laboribus eorum: nunquid sicut via vestra via illorum fuerunt, nolite arbitrari ita: quia via illorum, via pulchra & recta, vestra autem contaminata, & nullus ordo est in eis: non ambulauerunt in altitudine spiritus sui, neque in tumultu superbi comitatus: non in cupiditate quæstus, non in inagnificencia vestimenti, neque in dissolutione cordis: non in crapula & ebrietate, & in maculis carnis: non in vanitate ludumini: neque post eam & aem discursus eorum. In omni autem sinceritate, vestigijs magni pastoris adhererunt, vigilantes vigilias fideles super gregem Domini die ac nocte, in laboribus & arumini, in penuria necessitatum, & quasi in angustia parientis ministerium suum impleuerunt, sustinentes abiectionem & contumeliam ab hominibus, & persecutiones quas dinumerare nemo potest & dederunt animas suas in mortem, vt impleant terram Euangelio Dei, & lucrifacerent animas electorum.

Celebrantibus nobis diem festum Paschæ, in tempore diuini Sacrificij post lectionem Euangelij, apparuit mihi Angelus Domini stans coram me: cumque petissem ab eo, vt hoc procurare dignaretur, ne quid negligentie in illa sacra communione quam expectabamus, accideret: adieci postulare, vt sermonem suum de Receptoribus Ecclesiæ secundum quod inchoauerat, prosequi dignaretur. Ad quod mihi breue responsum reddidit dicens: si digni essent, multa magna de eis Dominus reuelaret: quo dicto statim ad altare cum festinatione accessit, & cum duobus Angelis qui in principio missæ aduenierant, cum magna diligentia, donec omnes communicassent assabat: sequenti vero die circa idem tempus adueniens, ita exorsus est, dicens: Caput Ecclesiæ clamat & membra illius mortua: quoniam sedes Apostolica, obtesta est superbia, & colitur avaritia & repleta est iniquitate & impietate. & scandalizant oues meas, & errare eas faciunt, quas custodire & regere debuerunt: verbum est Domino cum potentia sua. Nunquid hoc obliuiscetur dextera mea? nequaquam proculdubio: nisi conuerli fuerint & correxerint vias suas pessimas, ego Dominum conteram eos, rursus die altero addidit, dicens: Hæc dicit Dominus, magnis Prælatibus Ecclesiæ: Recordamini quam rationem reddituri estis in tremendo iudicio meo de ouibus meis quas suscepistis regere & custodire, quando apprehensi estis dona spiritualia populi mei pretio infelicitatis: nunc ergo mit-

De Receptoribus Ecclesiæ.

relinxi vos, glorificaui vos coram omni populo meo in diuitiis & potentatu excelso, & dedique vobis robur grande ad contendam virtutem rebellium vestrorum & famam nominis vestri dilataui secundum latitudinem terræ: ego Dominus feci vobis omnia hæc, vt magnificaretis laudem nominis mei super terram, & iustitias meas exerceretis in iis quos subieci vobis maioribus & pusillis, & coadunaretis omnem populum meum in vinculis pacis & æquitatis, & daretis volmetipsos fideles refugium omni oppresso & iniuriæ patienti, & essetis vindicæ mei contra violatores pacis & iustitiæ, & quiescere faceretis terram ab iis qui conturbant eam & desolatam eam faciunt in gladio & igne & violenta prædatione & deorant labores alienos & vagos ac mendicos faciunt cultores terræ, & inhonorant nomen meum sanctum quo signaui eos & segregaui in hereditatem mihi: hoc erat iugum seruitutis meæ, quod posui super vos in die quo exaltaui vos super altissimis populis meis: vos autem excusistis illud à crucibus vestris, & reddidistis mihi pro omni gloria quam dedi vobis non timorem & honorem, sed contemptum & irritationem: clausistis oculos mentis vestræ, vt non respiciatis ad iudicium vestrum quod est in cælis: & elabueritis quod iustum est propter auariciam & elationem cordis vestri, & confirmastis iniquitatem in qua statuistis eam in excelso: perambulantes super terram, audio plorationem & gemitum plebis meæ post vos: & quærela multa accusat superbiam vestram, quia intolerabilis est equitatus vester, & non est numerus iniquitatis ambulantiũ in circuitu vestri: onerosi estis populo meo, & hoc vobis pusillum, nisi & Domino Deo vestro graues & abominabiles sitis, ab iniquitatis impudicitia vestræ, quibus me ad indignationem prouocare non timuistis, & inhonorastis oleum sanctum quo unxi vos, & honorabile nomen meum quod posui super vos pollulistis, & blasphemare fecistis in multitudine populi pro insatiabili peccato quod dominatur in vobis: propter hoc iuravi in fortitudine dexteræ meæ dicit Dominus, quia ecce in proximo reddam ultionem meam durissimam in capita vestra: & licet potenter peccastis, potenter cruciari vos faciam, & conculcari ab imundis spiritibus quibus ministrastis: & recedet flagellum à vobis in hoc tempore, si non egeritis penitentiam, neque recesseritis à viis iniquis quibus iram meam in regna vestra adducitis: penitentiam itaque & nolite tardare, & cum omni vigiliã ministerium vestrum in quod vocati estis à me, implere studete: & recordabor miserationum mearum antiquarum in vobis, & propitius ero iniquitatibus vestris multis: & magnificabo secundum magnitudinem seruatorum meorum regum qui fuerunt ante vos, & adiciam vobis gloriæ coronam in regno meo quæ non peribit de capite vestro vsque in sempiternum. Intuemini vniuersi principes & iudices mei verba mea hæc qui portatis iniquitatem regnum vestrorum, & corrigite vias vestras prauas in increpationibus meis quibus obiurgaui illos: recedite ab auaritia & dolo qui suffocatis iustitias meas pro muneribus

bus & fauore hominum, subleuatis ad iniquitatem corda populorum meorum vt noceant alterutrum, confidentes in iniustitia vestra: ego Dominus subieci plebes meas dominationi vestræ, vt essetis illis in protectionem à facie violenti & prædantis, & ecce in superbiam eleuatum est cor vestrum, & tanquam lutum platearum conculcatis eos per quos estis gloriosi, & tanquam lupi rapaces in proprio grege insaniam exercetis: assimilaui vos principatibus meis qui præfunt militiæ cæli, & intelligere nolulistis honorem vestrum, & induistis similitudinẽ principum infernorum in multitudine malitiæ quæ affligitis populum meum, & in timore spiritus vestri & in maculis intemperantiæ vestræ, quibus inhonorastis faciem meam quæ de cælo vos intuetur: propterea viu ego dicit Dominus & viui fortitudo dexteræ meæ: si non audieritis vocem admonitionis meæ, & conuersi fueritis ad me, detrahā vos ab altitudine vestra quæ male vii estis in profundum inferni, & eritis confortes illorum quibus volipfos assimilastis in incendio viuenti in sempiternum.

In die sancto Pentecostes in hora prima ante celebrationem diuini officij essem in oratione, apparuit Angelus corā me, & hæcenus dictum sermonem, verborum istius adiectione compleuit: Hæc dicit Dominus rex regum & Dominus dominantium vniuersæ terræ: audite & intelligite verba oris mei, & emendate vias vestras in conspectu meo: quod lime placare studueritis, quanto magis altiores estis in hoc, tanto magis dabo vobis altiorẽ locum nominatum in regno meo, vt mecum viuatis & regnetis sine fine, Amen.

CAPVT XV.

De via viduatorum. Sermo septimus.

IN festiuitate sancti Martini inter silentia missæ allocutus sum Angelum dicēs: Placeat nunc Domine vt exhibeas nobis disciplinam congruentem illi viæ, cuius vna pars vepribus occupata apparuit, altera vero floribus amena & stricta nihil habens veprium & impedimentorum. Vix petitionis meæ verba compleui, & protinus ait: Ecce dico vobis qui in sæculo viuati estis, viuentes in carne in laboribus & angustis multris, abstinete vos à vitis huius sæculi & ambulate in via continentis dele stabiliter ornata, viuentes secundum spiritum, egredimini de medio spinarum quæ sunt in circuitu vestri: quia ecce dissolutus est laqueus vester quod alligati fuistis huic mundo, & quasi captiui ducebamini ad seruendum voluntati alienæ, & non eratis vestri quando faciebatis voluntatem carnis iuxta omnia desideria cordis vestri, excusatione à necessitate coniugij accepistis: & si iterum carni obedire volueritis, quam excusationem habebitis? quid ultra placeat concupiscitiam humano aspectui in superbo amictu & ornamento faciei vestræ? cui ultra carnem vestram iam in parte mortuam emittis in deliciis huius sæculi & desiderijs quæ aduersantur spiritui vestro, & coaceruat

vobis

vobis sollicitudines superuacuas? audite magis consilium diuinum, & discite ad voluptatibus vitæ huius quia fallaces sunt, ne forte præoccupemini ab eis, & fiant nouissima vestra prioribus: apprehendite quietudinem mentis & spirituales delicias quas offert vobis Deus, & agite residuum annorum vestrorum in oblationibus & vigiliis, & castigatione carnis, & operibus pietatis. Et adiecit in vigilia Apostolorum dicens: & quid addam vos admonere? ecce offenditiam, inlruxi vos doctrina, palpare huc & illuc, considerate verba, retinete exempla, diligite castitatem, currite ad claritatem Dei & Domini postri Iesu Christi, quam vobis præstare dignetur qui viuunt & regnat per omnia sæcula sæculorum, Amen.

Cupiebam octauum sermonis initium accipere in die translationis sancti patris nostri Benedicti, sed impeditæ sunt die illo, orationes meæ ab hominibus præsentia, & translatus est desiderium meum vsque in proximum diem. Tunc enim stante me in oratione post horam capituli, præsentauit se mihi Angelus Domini: & postulauit vt sermonem ordiretur ad eos, quorum vita in visione quasi glebis occupata apparuerat: & confestim aperiens os suum, hæc verba locutus est.

CAPVT XVI.

De via Eremitarum & Solitariorum.
Sermo octauus.

ATTENDITE vos qui in cremo vitam ducere elegistis, quam discretionem habeatis: discretio enim est mater omnium virtutum: glebis aspera est via vestra, propter duritiam vitæ, vide te ne forte offendas pes vester: quod & si offenderit, caute ne lumen quod in vobis est euacuetur: propterea autem necessaria vobis est discretio, vt non cito sequamini omnem impetum zeli vestri, qui vos ad altitudinem perfectionis impellit: neque supergradiamini mensuram virtutis vestre laboribus immoderatis: multi in præsumptione spiritus sui ambulantes, vitam suam nimia afflictione extinxerunt, & perierunt in adinventionibus suis: multi mensuram suam excedentes, humanum intellectum in seipsis subuerterunt, & inutiles facti sunt, & similes iumentis insipientibus: multi per immoderatas fatigationes, in tædium adducti sunt, & elanguit virtus eorum, & abierunt retrorsum, & reuoluti sunt ad voluptates carnales, factique sunt in derisionem spiritibus nequam: bona est vexatio carnis, quia aduersatur concupiscentiis immunditiæ: sed li mensuram exuperet, inutilis est, quia suffocat deuotionem contemplationis, & lumen eius extinguit: propter hoc memento homo fragilitatis tuæ, vt caute gradiaris in via dura quam ingressus es, & patienter agas in festinatione tua, ne ruina patiaris: dirige in consiliis sapientium cunctos labores tuos, non in proprio sensu, & non confunderis in exitu tuo: dominatorem celi ne tentes, sicut qui incaute sui curam abiciunt, & habent fiduciam quod misificetur, in eis potentia Domini secundum dies antiquos. Ad hæc sume tibi eruditionem & disciplinam contemplationis,

NOTA.

quam annunciauisti Domino, & consolare abiectionem tuam in ea.

Confidentibus nobis in Capitulo ad audiendam lectionem regulæ, in festiuitate sanctæ Mariæ Magdalene, altit coram me Dominus meus & præsentem sermonem congruo fine compleuit, dicens: Nunc attende ô homo qui in solitudine vitam ducere elegisti, & voluptatibus sæculi renuncisti, qualem fructum afferas: sunt enim aliqui hominum qui plus amant solitudinem propter libertatem propriæ voluntatis, quam propter fructum boni operis: quod si in bono perseveraueris, condonabit tibi Dominus quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit: quod vobis præstare dignetur, qui viuunt & regnat Deus per infinita sæcula sæculorum, Amen.

Cum adesset festiuitas beati Iacobi Apostoli, in die simul primis vespere, apparuit Angelus Domini coram *libri*. me: feci itaque sicut suggererat mihi conscriptor sermonum istorum, ac petii ab eo, vt titulum qui in capite libri huius scribendus esset, pronuntiare dignaretur. Qui continuo petitioni meæ assentiens, ait: Hic est liber viarum Dei, qui annunciatu est ab Angelo Dei altissimi, Elizabethæ ancillæ Christi & Dei viui, in quinto anno visitationis eius quo visitauit eam Spiritus Domini ad salutem omnium qui paternas admonitiones Dei, gratâ benedictione percipiunt: & erat Dominicæ Incarnationis M.C.LVI.

CAPVT XVII.

De via adolescentum. Sermo nonus.

Mense Augusto quinta die mensis mane post vigilias matutinas, cum essem cubans in lectulo meo, neque adhuc somnum cepissem subito apparuit coram me Angelus Domini, & præsentis libri nouum sermonem initiauit his verbis: Ecce ego habeo aliquid ad vos dicendum, & qui in iuuentute positi estis: quasi lilium quod ante solis ortum clausum erat, & quando sol splendet in virtute sua aperit se, & delectatur in ardore solis, sic est homo & sic floret caro eius in iuuentute sua, & delectat mentem suam multis modis tactus, ac reuoluitur ab innati caloris blandiniis: audite itaque filij & percipite in verbis ministerij mei vocationem optime patris vestri de cælo, qui dabit vobis locum dulcissimæ amenitatis ante solium gloriæ suæ, si elegeritis ambulare in consiliis eius: discite imprimis timere Dominum cæli, & assuescite incuruari sub iugo timoris eius ab initio adolescentiæ vestræ: ecce præparauit in inferno crudeli ignem & sulphur & flagella multa nimis, & morsus amarissimos horrendorum spirituum facientibus mala pusillis & magnis, & nulli preceati, propterea dico vobis discite continere vos ab omni opere malo, & custodite innocentiam vestram ræquam aurum electum cuius pretium in decorem adhuc ignoratis: cum autem senuerit intellectus vester, tunc cognoscetis & gustabitis ex ea fructum lætitiæ quam nemo nouit nisi qui accipit: consilium Domini est filioli, quod dico: ecce in sinu vestro est thesaurus desiderabilis & pretiosus

tiolus super omnes diuitias mundi, hoc est virgin-
tatis gemma: beati eritis, si custodieritis eam:
rem tam pretiosam nolite projicere in lutum, ne-
que pro vili delectamento quod est vnius momenti
commutetis eam: quia semel abiecta, amplius in-
ueniri non potest: ipsa est fraternitatis nostræ in
cælo proprium signum, & propterea singulariter
in eis delectamur in terra, quos titulo nostro sig-
natos esse videmus: quod si placuerit animæ ves-
stræ custodire eam, attendite vobis vt non inqu-
netis eam in negligentis leuitatis vestræ: declina-
te cum pauore cordis ab irritamentis immunditiæ,
& fugite confabulationes & collusiones adolescen-
tularum, & corruptoribus earum nolite sociari:
custodite os vestrum ab impudico sermone, & de-
cline aures vestras ab eo: & ab omni turpitu-
dine oculos vestros & manus abstinete: audite &
intelligite scripturam Sapientis quæ dicit: *Felix
sterilis & incoquinata, quæ nescit thorum in delicto,
habebit fructum in refectione animarum sanctarum,
& spado qui non operatus est per manus suas iniquitatem,
dabitur ei sibi donum electi, & fors in templo Domini
acceptissima.* De hac scriptura cū requisissem ab eo
cuius esset? ait: Spiritus sanctus per os Sapientis
locutus est: Itaque ab oculis meis ablatus est, ne-
que amplius interrogari se concessit. Post hæc
rursus adiecit & dixit: Adhuc addam loqui fratri-
bus & conseruis meis admonitiones patris eorum.
Filij adducite vobis in consuetudinem mores san-
ctitatis in floribunda ætate vestra, quos in tempo-
re maturitatis vestræ positis exercere: aptate in
hoc mores vestros, vt litis veracūdi, mites & sobrii,
humiles & misericordes, & patientes estote ad cor-
rectionem, & doctrinam sapientium diligenter in-
uestigate: fugite verba mendacij & malitiositatis,
confessiones & rixas, & ludos quos avaritia ad in-
uenit, & eos qui præstant occasionem immundæ
voluptati: expedit & vobis orationi frequenter in-
tendere, quia tanquam suauitatis incensum est in
cælo oratio de immaculata conscientia procedens:
supplicate creatori vestro, & immaculatos vos cu-
stodiat ab hoc sæculo, & vt non pereatis in diuturni-
tate vitæ præsentis, quia exitus vester:
hæc est via vestra pulcherrima, & adolescentes &
iuuenes immaculati, ambulate in ea, & eritis filij
amabiles Domini, & similes Angelis Dei in cælo:
ad quorum societatem ducere vos dignetur Iesus
Christus Dominus noster, qui est benedictus &
laudabilis cum Patre & Spiritu sancto in sempi-
terna sæcula, Amen.

CAPVT XVIII.

De via infantium. Sermo decimus.

CVM esset completus per Angelum sermo
præcedens in vigilia Assumptionis sanctæ Dei
genitricis Mariæ, rursus in ipso die festo in tempo-
re diuini officij visitauit me, & ait: Ecce adhuc vo-
lo consummare sermones meos, quoniam adhuc
locus est, & habeo aliquid breuiter dicere ad in-
fantes, qui nesciunt se custodire propter ignoran-
tiam: propter quod oportet ad moneri matres eor-
um, vt custodiant eos cum timore Dei castos &

immaculatos ne forte pereant. Ad hæc ego subiun-
xi, interrogans & dicens: Quid est Domine, quod
dixisti castos & immaculatos? quid facere possunt
infantes vnde castitatem suam commaculent? non-
ne & si quid delinquant, ignorantia eos excusat?
Et ait: Castitatem suam verbis immundis sepe co-
inquant & operibus, qualia & ipsi perficere pos-
sunt: & quamvis per ignorantiam faciant, tamen
sineratu non sunt & pœnam omnino non euadere
possunt de hac vita migrantes: quia neque ab ali-
quo sunt castigati, neque per se ipsos pœnitentiam
delicti habere sciunt: propterea castigari debent
a parçtibus pro delictis suis: quia sicut mala facere
assuescunt, ita & bona facere discerent, si per casti-
tatem ad hoc nutrentur: quod autem dixi im-
maculatos, pro ipsis dixi qui cum paululum de se-
ptennio exierint, tunc amplius se commaculant
prauis operibus, quia plus nouerunt cogitare do-
malo, quoniam non sunt prohibiti ab eo: nam & ip-
si in quantum possunt operantur opus impudici-
tiæ: ita vt germanitate coniuncti sæpe copulentur
nescientes quid faciunt: tales igitur si de hac vita
migrant, magnas pœnas sustinent, quousq; purifi-
centur: quia nulla omnino macula in regnum Dei
potest intrare: hoc ergo est illorum perire, de quo
supra dixi: tanto autè grauius ac diutius puniuntur,
quo minus orationibus & elemosynis amicor-
um adiuuantur, pro eo quod eis indigere non
credantur: dico vobis parentibus, & quæunque
paruulorum custodiam habetis, attendite quo-
modo in magna cautela eos custodiatis: quia in
vos redundabunt delicta eorum, si neglexeritis
eos: prona est per se omnis caro in malum, & id-
circo nolite enutrire eos in vanitatibus vestris:
neque inclinetis eos ad ebrietatem, & fabulatio-
nes vanas & prauas, neque ad superbiam induca-
tis eos per delicatam educationem: prohibete eos
à verbis impudicis & conuitiolis, & obsceno can-
tu & lusu malis, & rixa & vagatione incauta:
ne rideatis super delictis eorum, sed magis in vir-
ga mansuetudinis & verbis correctionis absterrete
eos, quia contumaces erunt si propriæ voluntati
relinquantur: incipite autem ab ipsa aurora æta-
tis eorum, flectere eos ad timorem Domini, & ini-
tia sacræ fidei, & orationes Dei, & omne quod ad
mores bonos pertinet auribus eorum frequenter
instillare curate. Consummauit autem hunc ser-
monem in octaua Assumptionis, adiectione ver-
borum istorum: Nunc autem filij charissimi quam
pulchra est via vestra, currite in ea. O quam ama-
bilis est pater vester, quam pretiosum est præ-
mium vestrum & regnum cælorum? quod vobis
præstare dignetur Filius qui manet in Patre & Pa-
ter in Filio manens cum Spiritu sancto in sæcula
sæculorum, Amen. Hæc adiuratio conscriptoris
sermonum istorum: Adiuro per Dominum & per
Angelum eius, omnem qui transcripserit librum
istum, vt diligenter eum emendet, & hæc
adiurationem codici suo
ascribat.

Tertij Libri Visionum S. Elizabethæ Virginie
F I N I S.

LIB. IV.

LIBER IV.

SANCTAE ELIZABETHÆ VIRGINIS.

Vidit Elizabeth ancillæ Domini quam vidit in Sconaugiensi cœnobio de Assumptione virginis Mariæ Matris Domini.

In anno quo mihi per Angelum Domini annunciabatur liber viarum Dei, in die

quo octauam Assumptionis Domine nostræ Ecclesia celebraret, in hora diuini officij fui in excessu mentis, & apparuit mihi suo more illa consolatrix mea Domina cœlorum: tunc sicut ab vno è senioribus nostris præmonita fueram, rogavi illam dicens: Domina mea placeat benignitati tuæ, vt de hoc certificare nos digneris vtrum solo spiritu assumpta sis in cœlum, an etiam carne? Hoc autem idcirco dicebam, quia (vt aiunt) de hoc dubie in libris Patrum scriptum inuenitur. Et dixit mihi: Quod inquiris nondum scire potes, futurum tamen est vt per te hoc reueletur. Ego toto itaque illius anni spatio, nihil de hoc vel ab Angelo qui familiaris mihi est, vel ab ipsa cum se mihi præsentaret, amplius interrogare audebam: iniunxit autem mihi frater ille qui ad hanc inquisitionem me hortabatur, aliquas orationes, quibus impetratem ab ea reuelationem quam sponderat mihi: cumq; euoluto anno rursum adesset festiuitas Assumptionis eius, languebam ægritudine dierum multorum: & sicut eram iacens in lectulo in tempore diuini sacrificij, veni in mentis excessum, cum labore vehementi: & vidi in loco valde remoto sepulchrum quoddam multo lumine circumfulsum, & quasi speciem mulieris in eo, & circumstabat multitudo magna Angelorum: & post pusillum erecta est de sepulchro, pariterq; cum illa multitudine astantium eleuata est in sublimem: cumq; aspicerem, ecce in occursum eius venit de altitudine cœlorum vir sup̄ omnem æstimationem gloriosus, portans in dextera signum crucis, in quo & vexillum apparuit, quem intelligebam esse ipsum Dominum Saluatorem, & infinita millia Angelorum cum eo: sicq; eam alacriter suscipientes, cum magno concentu in superna cœlorum cuexerunt: cumq; hæc ita perspexissem, post

modicum temporis progressa est Domina mea ad ostium luminis in quo eam videre consueui, & stans ostendit mihi gloriam suam: in eadem hora assiltebat mihi Angelus Domini qui venerat annuncians mihi declinum sermonem præfati libri, & dixi ad eum: Domine mi, quid sibi vult hæc visio magna quam vidi? Et ait: Ostensum est tibi in hac visione, quomodo tam carne quam spiritu Domina nostra in cœlum assumpta est: post hæc in die octaua iterum suscitata sum ab Angelo qui tunc quoque me visitauit & præfato libro terminum impoluit, in quoto die à die dormitionis eius, acciderit corporalis illas resurrectionis eius: & rursum de hoc me beneuole certificauit dicens: Quoniam in eo die quo nunc celebratur Assumptio eius, de vira hac migravit, quadragesimo autem die post illum, hoc est nono Cal. Octobris, resurrexit: adiecit tam dicens: Sancti Patres qui solennitatem Assumptionis eius celebrari in Ecclesia statuerunt, nullam certitudinem corporalis Assumptionis eius habebant, ideoq; diem dormitionis eius solennem fecerunt quem & Assumptionem appellauerunt, qui etiam carne assumptam indubitanter credebant. Post hæc cum dubitarem publicare scriptum reuelatum, metuens ne forte iudicaretur quasi iniquum, expletis duobus annis, rursum reuerentia Assumptionis suæ Domina mea mihi apparuit, interrogauiq; eam dicens: Domina, nunquid magis tuum faciemus verbum illud, quod de tua resurrectione mihi reuelatum est? & respondit: Non debet in populo diuulgari hoc, quia sæculum malignum est: & qui audierint, seipios intricabunt, neque se expedire scient. Rursum dixi: Vis ergo vt omnino deleamus quæ scripta sunt de reuelatione ista? Et ait: Non sunt tibi hæc reuelata, vt deleantur & in obliuionem mittantur, sed vt amplificetur laus mea apud eos qui singulariter diligunt me: debent enim innotescere per te familiaribus meis, & erunt manifesta iis qui mihi manifestant cor suum, vt ex hoc speciale mihi laudem exhibeant, & specialem retributionem recipiant à me: multi enim sunt, qui cum exultatione magna & veneratione verbum hoc recepturi sunt: propter hos ergo sermones, eum qui supra memoratus est diem, prout poteramus in conclaui nostro solennem regimus & vene-

1157.

1159.

Venerabili Dominae deuotas perfoluimus laudes. Cumque diuini officij mysterium celebraretur, apparuit mihi secundum consuetudinem suam, & dum conferret mecum plurimos sermones, interrogauit eam dicens: Domina mea quanto tempore post Ascensionem saluatoris vixisti super terram? nunquid in ipso anno Ascensionis eius assumpta es in coelum? Et respondit placide verbis meis & ait: post Ascensionem Domini, permansi in vita mortali super terram anno integro & tot diebus, quot sunt a festiuitate Ascensionis usque ad diem in quo celebratur Assumptio mea. Item subieci dicens: Et nunquid affuerunt sepulturae tuae Apostoli tui? & ait: Omnes affuerunt, & cum magna veneratione corpus meum terre commendauere.

Quodam autem tempore celebrantibus nobis festum Dominae Annunciationis, cum iterum ostenderet mihi gloriosam faciem suam Domina mea, aulā sum & hoc sciscitari ab ea: cuiusnam aetatis esset quando annunciat Angelo verbum Dei in sua virginali aula concepit? Et huic quoque interrogationi responsum huic usque modi reddere dignata est: Quindecim inquit annos tunc habui, atque insuper tantum temporis quantum est a commemoratione Natiuitatis usque ad Dominae Annunciationis solennitatem.

CAPVT I.

Protestatio Angeli de Annunciatione libri viarum Dei.

CUM essent pene consummati hi sermones in festiuitate Apostolorum Petri & Pauli, antequam diuini officij, sui orans in secreto, & apparuit in conspectu meo Angelus Domini: & locutus est audiens, verba haec: Treuerensi Episcopo & Comiti & Moguntiz Episcopis, annunciatum sit vobis a Domino Deo magno & tremendo, & ab Angelo testamenti libri huius, ut haec verba quae inuenieritis in praesenti libro annuncietis Romanae Ecclesiae, totique populo, & omni Ecclesiae Dei: emendate vos ipsos, & conuertimini ab erroribus vestris, & nolite indigne accipere admonitionem sacram & diuinam: quia non sunt haec ab hominibus inuenta: dico autem vobis ex nomine, quoniam in ista Prouincia nomen religionis habetis: legite & audite admonitiones diuinas, & suscipite eas placida mente, & nolite arbitrari haec figmenta esse mulierum, quia non sunt: sed sunt a Deo Patre omnipotente, qui est fons & origo omnis bonitatis: quod autem vobis dico, ceteris omnibus dico.

CAPVT II.

Sermo Elizabeth de vndecim milibus virginum aliarumque martyribus passis inter eas Colonia.

VOtis qui pios affectus ad ea quae sancta sunt geritis, ego Elizabeth famula ancillulae. Elizabeth.

rum Domini quae sunt in Sconaugia, aperio ea quae mihi per gratiam Dei reuelata sunt de illo Virginali exercitu sanctae Virgulae Britannicae Reginae: qui in suburbio Colonienensis ciuitatis, pro Christi nomine in diebus antiquis martirium passus est: de his enim me scire non permittunt quidam bonae opinionis viri, qui ad haec inuestiganda, diutina me postulatione multum renitentem compulerunt: scio quidem quoniam & hinc sumpturi sunt occasionem, flagellandi me linguis suis qui aduersantur gratiae Dei in me: sed voluntarie id sustinebo, quia aliquid mercedis recepturam me spero, si tot martirium honor aliquid incrementi acceperit ex iis quae per meos labores Dominus de eis reuelare dignatur.

Quando complacuit Domino misereri super martyres suas pretiosas, quae per multa tempora iacuerant sine honore sub pedibus hominum & iumentorum secus muros vrbs Coloniae, accidit ut viri quidam ibidem manentes accederent ad locum martirij earum, & aperirent multa monumenta sanctorum corporum: atque ea inde subolata transferrent ad loca religiosa quae erant in circuitu, sicut a Domino fuerat ordinatum: erat autem annus Dominae Incarnationis M.C.LVI.

his fieri incipientibus: & tenebat Romani imperij principatum Fredericus Imperator, Cathedrae Frederici autem Pontificali in Colonia praesidebat Arnol. Arnoldus secundus. Tunc inter ceteras via pretiosa martyrum ibidem inuenta est, in cuius sepultura titulus talis legebatur: *Sancta Verena virgo & martyr.* Verena. Hildeslini, inde in locum nostrum translata est, data ei a Tuitiensis Abbate domino Gerlaco, qui ad colligenda & honoranda illius sanctae societatis corpora, & honoranda illius sanctae societatis corpora, pia multum deuotione seruabat: quae dum a conuentu fratrum nostrorum qui eam suscepit erant, ad ingressum Ecclesiae expectaretur, ego in conclaui nostro residens atque de aduentu eius quicquam audissem, testimonium sanctitatis eius tale accepi a Domino: veni in mentis excessum, & vidi in via per quam sacra ossa ferebantur, quasi flammam candidissimam, habentem formam globi, quam antecedeat Angelus speciosus nimis, habes in manu sua thuribulum fumigans, in altera vero candelam ardentem: sicque paritet in aere leuato meum migrabant usque intra Ecclesiam: cumque die altera in eius veneratione in illius solennia celebrarentur, fui in spiritu & apparuit mihi eadem virgo, stans in caelesti claritate mirifice coronata, & palma victoriae gloriose adornata: ego igitur eam alloquens interrogavi, an vere ita esset nomen eius licet relatum nobis erat: pariterque sciscitata sum de nomine cuiusdam martyris, cuius corpus abique certo nomine cum ipsa erat allatum. Et respondit dicens: ita est nomen meum ut audistis: pene tamen per errorem aliter scribi debeuerat, sed ipsa ego scriberem prohibui. Venit autem mecum Esarius martyr, & quando introiimus in hunc locum, intrauit pax nobiscum. Rursus die altera cum de eodem martyre diuinum officium celebraretur, apparuit & ipse mihi in gloria magna: & cum ab eo requisissem, cuius officij in saeculo extitisset, & qua

& quæ occasione cum illis virginibus martyrium subiisset, ait: Miles fui in sæculo, filius materæ huius sacræ virginis cui nunc adiunctus sum: dilecta valde mihi erat: ideoque cum egredere-
tur de terra sua, comitatus sum eam: ipsa vero ad martyrium suscipiendum me confortauit, & ego videns constantiam eius in passione, simul cum ea passus sum: fuerunt autem longo tempore ossa nostra abinuicem separata, sed nunc impetra-
uimus a Domino vt sic conungerentur: hoc igitur sermone in magnam dubitationem adductus sum: æstimabam enim quemadmodum opinantur cuncti qui legunt historiam Britannicarum virginum, quod abique virorum comitatu peregrinata fuerit illa beata sodalitas: præterea & aliud quiddam comperi, quod nihilominus hanc opinionem vehementer infirmabat.

In tempore eodem quo prædicti duo Martyres inuenti sunt, reperta sunt inter sepulchra virginum, multa corpora sanctorum Episcoporum, atque aliorum magnorum virorum: erantque in monumentis singulorum repositi lapides habentes titulos sibi inscriptos, quibus cognoscebantur qui aut vnde fuissent: horum præcipuos & maxime notabiles transmissi ad me ex prædicta vrbe præfatus Abbas, sperans aliquid mihi per gratiam Domini de eis posse reuelari: & cupiens certificari per me verum credendum eis esse an non: habebat quippe suspicionem de inuentoribus sanctorum corporum, ne forte lucrandi causa, titulos illos dolose conscribi fecissent: quales autem fuerint tituli illi, & quid de eis mihi reuelatum sit, in præfati sermone per diuersa loca oculis legentium anteposere curavi: vt hinc animaduertatur, quam digne à fidelibus CHRISTI, omni honore prosequenda sit illa sancta sodalitas; quam tam sublimem personarum comitatu diuina paternitas honorare dignata est.

Erant aliquanto tempore cogitans mecum super iis quæ dicta sunt, desiderans accipere à Domino reuelationes quæ expectabantur à me. Et factum est vt superuenerit festiuitas beatorum Apostolorum Simonis & Iudæ, de quibus dum officium missæ celebraretur, venit super me quædam passio cordis quam pati solebam, quando primo mihi reuelari inceperunt mysteria Dei. Cumque diu fatigatus fuisset, veni in extasim; & sic quieui: cum ergo in spiritu meo sicut mos mihi est, in cælum intrerem prædictos martyres de loco claritatis, in quo visiones sanctorum videre soleo longe in inferiorem aërem procedentes; vidi eosque fideles cultos meos, Angelus Domini præcedebat, quos ego ita (vt eram in spiritu) allocutus sum dicens: magnæ bonitatis vestræ hoc est, domini mei; quod nunc ita me visitare dignamini cum nihil seruitij vobis exhibuerim. Ad hoc Beata Verena, ita respondit: Sensimus quoniam multum nos inuitauit desiderium cordis tui, & propterea venimus visitare te. Tunc interrogans, dixi: Domina mea, quid hoc tibi vult, quod in loco martyrij vestri etiam Episcoporum corpora sepulta inueniuntur? & nunquid credendum est superscriptionibus titulorum, quæ in quibusdam

lapidibus illic reperiuntur? & quis fuit scriptor eorum? Et dixit ad me: ante multa tempora ad hoc ipsum prælegit te Deus, vt ea quæ hæcenus de nobis incognita fuerunt, per te faceret manifesta: propterea noli ferre molestie, quod adhuc inquirenda, quorundam precibus sollicitaris: sit iniunctum tibi vt omni tempore vitæ tuæ per singulos annos in vigilia passionis nostræ in pane & aqua ieiunēs: aut si hoc implere non potes, vnius missæ celebratione redimi te facias, quatenus tibi reuelare dignetur Dominus, ea quæ de nobis manifestare disponit, & vt tu nostro confortio quandoque adiungi merearis: post hæc cepit loqui ad me sermones istos in magna vultus sui hilaritate, dicens: Quando primum in patria nostra congregari incepimus, sacra fama nostra longe lateq; dispersa est, & multi ad spectandum nos vndique confluerunt: contigit autem Deo ordinante, vt etiam quidam Episcoporum Britannicæ nobis adiungerentur, atque in nostra societate mare transientes vsque Romam nobiscum peruenirent: in quo itinere & beatus Pantulus Basilienfis Episcopus nobis associatus est, & vsque Romam perduxit: factusque nostræ passionis socius, huius titulus talis erat: Sanctus Pantulus Basilienfis Episcopus, qui virginis sacræ cum gaudio susceptus Romam perduxit, vnde reuersus Coloniam peruenit, ibique cum eis martyrium suscepit: post hæc obieci dictis eius, illud quod in historia ipsarum legitur: videlicet quod cum esset beata Vrsula quasi ludens in mari, secundum consuetudinem suam cum associatis sibi virginibus, ductis plus solito in altum nauibz quas ipsæ virgines gubernabant, repentino vento aspirante, cunctæ naves à finibus illis ablatæ sunt, neque ultra redierunt: illuc iuxta hæc etenim verissimè est; quod abique virorum comitatu perueniunt. Ad hæc ita respondit.

Pater beata Vrsula rex Britannicæ Scoticæ Maurus nomine vir fidelis, conficius erat voluntatis filiæ suæ: & quid de ea Deus ordinasset, cognoscebat, quemadmodum & ipsa: atque hoc quibusdam quos familiares habebat, detexit: acceptoque consilio, caute præordinauit, vt filia sua quam tenerrime diligebat viros quorum solatio tam ipsa quam exercitus eius indigebat, in comitatu suo discendens haberet.

Excellentium titulorum qui maxime notabiles erant, hunc habebat modum: Sanctus Cyriacus Cyprius Papa Romanus qui cum gaudio suscepit sanctas virgines, & cum eis Coloniam reuersus, martyrium suscepit: & alius fœcus hunc reperiuntur est talis: Sanctus Vincentius Presbyter Cardinalis. De quibus cum beatam Verenam interrogassem, ait: In tempore quo ingressæ sumus urbem Romam; præsidebat Apollonicæ sedi vir sanctus nomine Cyriacus: hic ingressus fuerat Romam de finibus nostris: & cum esset vir prudens & nobilibus omnibus acceptus; sublimatus erat in Apostolicam dignitatem; & iam per annum integrum & vndecim hebdomadas Romanam Ecclesiam regebat; eratque in numero Romanorum Pontificum decimus nonus: qui cum nos aduenisse au-

Simon.
Iudæ.

Maurus.
Pater Vr-
sula.

Cyprianus
Papa.

Vincentius

visset, letatus est cum omni clero suo, & in magna honorificentia nos suscepit: habebat quippe cognatas quamplures inter nos: nocte vero quæ proxima erat postaduentum nostrum, reuelatum est ei à Domino, quod relicta sede Apostolica nobiscum esset profecturus, simulq; martyrij palmam nobiscum accepturus: ipse vero erat celans apud se reuelationem hanc, deditq; sacri baptismatis benedictionem multis sodalium nostrarum, quæ nondum erant renatæ in Christo. Cumq; opportunum tempus accepisset, manifestam fecit voluntatem suam, atque in conspectu totius Ecclesiæ resignauit officium dignitatis suæ, reclamantibus cunctis, præcipue Cardinalibus qui velut ad deliramentum arbitrabantur quod quasi post fatuitatem muliercularum declinaret, neicientes admonitionem diuinam quæ eum urgebat. ipse autem constanter in proposito suo permansit propter amorem virginittis nostræ: nam & ab infantia sua ipse immaculatam virginittatem custodierat in seipso. Ab illo ergo tempore omnem gratiam quam in conspectu Romanæ Ecclesiæ prius habebamus, amissimus: & obscuri nobis facti sunt, qui prius applauserunt nobis. Ipse autem venerandus pater noster beatus Cyriacus, non prius ab vrbe egressus est donec i-

titulatur inueniuntur, quædam vero non: in ipsa autem hora passionis suæ cum iam feriendus esset, hoc solum à percussoribus postulauit, vt tantum differretur passio eius quouque suuipius nomen posset lapidi intercribere, & concessum est ei: interrogauit etiam de die passionis eius, quia non erat credibile secundum narrationem hanc, quod eodem die quo virgines passæ sunt ipse quoque fuisset interemptus: ad hoc quoque ita respondit: Post diem passionis nostræ tertia die passus est ab eodem tyranno qui beatam Cordulam interemit: addidit etiam de quodam martyre cuius titulus erat, sanctus Mauritius Episcopus, & ait: Adiunctus est etiam nobis beatus Mauritius Episcopus, cum adhuc Romæ essemus. Hic fuerat Episcopus in Laucanica annis duobus, habens & ipse originem de patria nostra filius comitis vnius de genere magnorum principum: eratq; auctuibus duarum virginum Babilæ & Iulianæ cum quibus sepultus inuentus est: fuit autem vir sanctissimæ vitæ, & virtutē magnam habebat prædicatione eius: eratq; maximum ei studium, vt quicunque infidelis siue Iudeus, siue Gentilis ad eum venisset, non discederet ab eo quouque sacri baptismatis aqua eum lauisset: & ita recte officio eius nomen Laucanica congruebat: hic secum adduxit ad nos beatum Claudium Spolicum quem ipse in diaconum ordinauerat, & Focatum adolescentulum laicum fratrem eius qui nondum ad militiam fuerat promotus: hi duoadhæserunt Episcopis nostris, & diligenter eis ministrauerunt, & martyrium cum eis subierunt. Hæc dicebat: quia de his ab ea fueram scititata propter titulos eorum quos videram: adiecit etiam vltro dicens: Cum hi Episcopi qui in itinere nobiscum fuerunt, segregatas à nobis mansiones habebant: sed in diebus Domineis in medium nostri venire solebant, confortantes nos diuino sermone, & Domini Sacramenti communione. Habebam quodam tempore desiderium interrogandi de duobus Episcopis quorum titulos acceperam, talem habentes formam: sanctus Billanus Lucensis Billanus Episcopus ab Apostolica sede missus, hoc in loco fuit & Simplicianus & ferro peremptus, & cum istis virginibus est sociatus. Item sanctus Simplicius Ravanensis Episcopus. Et factum est vt quædam die ageremus memoriam beatissimæ virginis Domine nostræ sanctæ Maritæ, & ostendit mihi faciem suam secundum solitam benignitatem: cumq; mecum plurima verba contulisset, interrogauit eam de eisdem Episcopis, & ait: Hi duo in tempore illo profecti fuerant Coloniam, & inde reuertentes obuium habuerunt sacrum exercitum, sicque associati Papæ & clero qui illic erant, & cum eis iterum redeuntes palmam martyrij cum eis adepti sunt: rogata eram, vt inuestigarem de titulo cuiusdam venerabilis monumētī, quod intitulatum erat hoc modo: Hic iacet Eucherius qui vixit annos quinque & virginis fidei. Eucherius les, in pace recessit. & subscriptum erat capitalibus litteris, Rex: & erat figura R, grandis atque ita disposita vt in ea notari possent due litteræ scilicet P & R: atq; due litteræ appositæ A & X: in sinistro latere erat A posita, in dextero autem capitale A scriptum: erat itemq; in lapide quodam iuxta inuentum, scri-

Cordula.

Maurin

Babila, Iuliana.

Claudius Spolicus.

Jacobus Archiepiscopus Antioch.

Cyriacum.

V. f. Elizabeth.

Demetria regina. Verena. primum legebatur Demetria : interrogavi igitur beatam Verenam de iis, simulque de infantula quadam quæ iuxta inuenta est habens titulum, Florentina puella. Et respondit mihi ad omnia, dicens : Etherius rex sponsus fuit Vrsulæ sanctæ reginæ. Demetria verò, fuit mater Etherij. Florentina autem, soror eiusdem : & addidit vltro, dicens : Narrabo etiam tibi quid significat A litera quæ titulo regis ascripta est. Sume ter litteram A, & adiunge ei tres litteras X & P & R, & habebis AXPARA, quod est nomen cuiusdam Ducissæ, quæ in vicino recepta est : fuit autem filia materis Etherij, magnaq; dilectionis vinculo ei stricta : quod significare voluit tituli scriptor, cum ita admisisset nomen eius non in regio : hoc manifestius tunc exprimi non oportebat, quia futurum erat, vt per te hæc omnia manifestarentur. Cum ergo essem mecum admirans super his, & cogitans omnino incredibile esse secundum tenorem historiarum, quod & sponsus sanctæ Vrsulæ huic martyrio interfuisset, obtulit mihi quadam die speciem suam Angelus Domini, qui me visitare conuevit : & interrogavi eum, dicens : Domine, quomodo factum est vt etiam adolescens ille, qui beatam Vrsulam desponsasse legitur, ei in passione iungeretur, cum scriptum sit ipsam à connubio eius per fugam se abstraxisse, & ait : Cum reuertetetur Roma exercitus beatarum virginum, in ipsa nocte qua sexti diei iter consummatum erat, Etherius rex qui erat manens in Britannia, angelicam per visionem à Domino admonitus est, vt matrem suam Demetriam hortaretur fieri Christianam : nam pater eius cui nomen erat Agrippinus, in primo anno quo ipse baptismatis lukeperat gratiam, à vita discesserat : simulq; annunciatum est ei, quod egressurus esset de terra sua, & venturus in occursum sponsæ suæ quæ iam erat Roma regrediens, quodq; in vrbe Colonia cum ea passurus esset, & immarcescibilem coronam à Deo accepturus : qui consensum diuinæ admonitioni acquiescens, matrem suam exhortationi eius consentientem regenerari fecit in Christo : assumptaq; ea & paruula sorore sua Florentina etiam Christiana, properauit in occursum beatissimæ sponsæ suæ, & factus est ei focus in passione & gloria cælesti. Ahuacumdem interrogavi, dicens : Quid est Domine, quod dicit titulus eius vixisse eum viginti quinque annos fideles, cum ex historia habeamus eum nondum suscepisse fidem Christianam, cum inciperet tractari de nuptiis eius & beatæ Vrsulæ, & quod tribus annis ante nuptias debuisset imbui fide Catholica : & respondit : quantum ita hoc fuerit, tamen antequam fidem Christianam suscepisset, tam modeste tamq; innocenter vixerat secundum statum virginitatis quam tunc gerebat, vt videretur scriptori tituli eius, recte omnes annos eius fideles posse appellari. Post hæc de quodam sancto viro cuius titulus erat, sanctus Clemens Episcopus & martyr, per beatam Dominam nostram quadam die cum mihi loqueretur instructum : quod prefatus rex de patria sua egressus secum illum adduxerit. Item cum requisivissem de quadam cuius titulus erat, sanctus Marculus Epi-

scopus in Græcia, responsum tale ab Angelo accepit : fuit in vrbe quæ Constantinopolis dicitur, rex quidam Dorotheus homine de Silicia oriundus, & nomen vxoris eius Firmundina, eratq; eis filia vnica dicta Constantia : Et factum est vt morentur parentes ambo dum adhuc filia esset absque solatio mariti & incognita viro : desponsauerunt igitur eam proximo eius cuidam adolecenti alterius regis filio in coniugem : sed & ille ante nuptiarum tempus, morte præuentus est, & lætata est illa de absolute sua, & vouit Deo integritatem virginis suæ, orans & petens vt nunquam alligari tam permitteret alteri viro : & accedens ad virum Dei Episcopum prefatæ vrbs, ipsum de quo interrogasti, qui secundum carnem erat auunculus eius, petiit ab eo consilium de custodia virginis suæ, & vt in hoc esset adiutor eius instantissime postulauit : qui dum circa hoc sollicitus est apud se, reuelatum est ei nocte quadam per visionem à Domino de sancta Vrsula & exercitu virginum eius, quod in Christo Romam essent venturæ, d'etumq; est ei vt assumpta neptice Constantia regina, scilicet noster pergeret illuc, earumq; societati pariter cum ea adiungeretur : & credidit reuelationi Domini, assumens illam aspernantem regnum & omnia quæ sunt huius mundi propter Dominum, venit Romam cum nondum illuc venissent illæ de quibus reuelationem acceperat : cumq; non post longum tempus aduenissent, adiunxerunt se eorum confortio, & cum eis Coloniam venientes martyrium pro Christo susceperunt : ipsa autem Constantia, hæc est quam in proximo frater tuus in hunc locum aduexit : ad quod ita respondi : Domine, hæc quæ ab eo huc aduecta est, vt dicunt, hoc nomen Firmundina in titulo suo habebat, & quomodo turdicio eam Constantiam fuisse appellatam ? Ex ait : Multi in temporibus antiquis cognominari solebant nominibus parentum suorum : vt vel bisitis vel ternis nominibus sunt parentum : vnde & hæc nomine matris suæ Firmundinæ cognominata fuerat : & ex hoc forte accidit, vt quando scribendus erat titulus eius, hoc nomine scriberetur, & proprium nomen eius quod erat Constantia negligenter nomen earum & ascriberentur eis alia, quæ propria non erant.

Misus est & huiusmodi titulus ad me, Sancta Geratina, quæ duxit virgines sacras : de qua vt interrogarem, læpe & multum rogata sum, pro eo quod magna & notabilis fuisse videretur quæ tant exercitus duxisse videretur : sed cum sepe oportunitatem & voluntatem interrogandi haberem, non concessum est mihi, quia tabebatur à memoria mea interrogatio, ita vt mecum ipsa mirarer, cur ita eueniret : tandem autem contigit vt ipse qui de ea interrogare me rogauerat, mitteret ad nos tria corporula sancta, quæ fuerant ex societate virginum prefatarum : erat post triduum festiuitas beati Andree Apollolis : & apparuit mihi ipse inter silentia missæ, & cum eo martyr vnus valde gloriosus, & virgines duæ : & intellexi eos esse, quorum corpora venerant ad nos : interro-

Dorotheus Firmundina Constantia

Vrsula, Exercitus virginum

Geratina

Andreas

Albina.
Emeren-
siana.

Aurelia-
nu.
Adrianus

Babila.
Iuliana.
Aurea.
Victoria.

Nicolaus

Gerasina
de stirpe
Aaron.
Quintia-
nus.
Daria ma-
xor Vrsula

gau igitur beatum Andream de nominibus eorum, quia omnino nesciebantur: & dixit mihi: Ab ipsis inquiri, & dicent tibi: quod cum fecissem, respondit vna virgo & dixit: ego Albina vocata sum, & hæc quæ mecum est, Emerensiana, sorores secundum carnem fueramus filia cuiusdam Comitis cuius erat nomen Aurelianus: hic autem martyr qui nobiscum venit, Adrianns vocatus est, & erat filius Regis: & cum esset decem annorum passus est pro Christo martyrium. Et dixi: Domina quomodo discernemus corpora vestra, quod cuius nominis sit? Et ait: Maximum meum est, minimum autem fororis meæ, medium vero sancti Adriani: & non adieci amplius interrogare: posuit autem Deus in ore duorum testium hoc verbum: de nomine præfati martyris quantum & quod esset hoc nomen eius, & quod filius Regis fuisset, eidem fratri per quem allata fuerant corpora in præcedenti nocte per visionem fuerat reuelatum. Post hæc, cum essem cogitans de eodem martyre, & cupiens aliquid certius cognoscere de eo, nocte quodam visum est mihi in visione somnij, quali daretur mihi liber aureis literis scriptus, & legi in eo sermonem magnam de ipso, & de parentela eius: & qualiter cum quatuor fororibus suis egressus fuerat de terra sua, & quomodo cū eis martyrium suscepit: nomina autem earundem fororum quæ ibi legebam hæc erant, Babila, Iuliana, Aurea & Victoria. Sed quamuis omnia sæpe & diligenter in eadem visione legisse mihi viderer, tamen ordinem rei sicuti erat in memoria retinere non potui: post paucos autem dies aderat festiuitas beati Nicolai, & cum de eo Missæ officium celebraretur, apparuit mihi secundum solitam benignitatem: & rursum cum eo tres prædicti martyres: rogavi igitur eum vt de sancto Adriano aliquid certius mihi indicaret: pariterque tunc meti me iniecit, vt de sancta Gerasina (de qua prædictum est) sciscitarer: & respondit mihi cum magna beniuolentia, & ait: Sancta Gerasina de qua interrogas fuit regina Siciliæ, & vere erat de fideli radice Aaron: & habebat spiritum Domini abundanter: virum suum Quintianum Regem cum esset primo tyrannus crudelissimus, cōuertit, & quasi de lupo agnum mitissimum fecit: hic eam sumperat de Britannia & erat soror sancti Mauritij Episcopi, & Dariæ matris sanctæ Vrsulæ Reginæ. Tres habebat filios & filias sex: & erat minimus in eis sanctus Adrianus martyr, hic de quo interrogasti: frater eius senior, erat Dorotheus Rex Græciæ qui erat pater sanctæ Constantiæ quæ ad nos delata est: eo autem tempore quo beata Vrsula de sancto proposito suo cum patre suo occulte tractabat, pater eius magnam habens sollicitudinem illius negotij, direxit epistolam ad beatam Gerasinam, aperuitque ei volutatem filia suæ & reuelationes quas diuinitus ei detexit: & querebat audire consiliū eius, quia sciebat eam esse magnæ sapientiæ mulierem: illa autem diuina virtute inspirata, & intelligens verbum exisse à Domino, iter aggregata est cū quatuor filiabus suis, Babila, Iuliana, Victoria & Aurea, & paruulo filio suo Adriano, quia amore fororum suarum vltro se ingessit peregrinationi: & relicto regno in

Vif. Elizab.

manu filij sui & duarum filiarum, vltque ad Britanniam nauigauit: eius itaque consilijs totus ille facer exercitus virginum collectus & ordinatus est, & erat ductrix omnium in cunctis viis peregrinationis earum per consiliorum suorum gubernationem & ad vltimum cum eis martyrium passa est. Hæc cum dixisset, sensit, quia valde mirabar intra me de hac ordinatione: & ait ad me: merito admiraris, quia omne hoc negotium diuina dispensatione mirabiliter ordinatum est: & adiecit adhuc, dicens: Pretiosi valde sunt martyres quos misit Deus ad vos, propterea estote deuoti ad exhibendum eis honorem & seruitium: quia aduentus eorum magnæ gratiæ principium est.

Quodam tempore à beata Verena cum ad videndum mihi se præsentasset, sciscitata sum (sicut mihi à quodam fratre suggellum est) quisnam fuerit actor martyrij beati illius exercitus? nam secundum considerationem narrationis quæ de præfato Papa in præcedentibus facta est, nequaquam sicut æstimant nonnulli Attila rex Hunnorum, illius persecutionis actor exiit, sed multorum annorum spacio postea eius persecutio subssecuta est: cui interrogationi, ita respondit: Cum efflemus Romæ, fuerunt ibidem eo tempore duo principes iniqui, quorum nomina erant Maximus & Asfricanus: qui videntes magnam esse multitudinem nostram, & multos confluere ad nos, & nobis associari, indignati sunt vehementer aduerlum nos: & metuebant ne forte per nos multum cresceret & roborari deberet religio Christiana. Vnde cum explorassent iter nostrum quo perrecturæ eramus, miserunt cum festinatione legatos ad quendam cognatum suum nomine Iulium, qui erat princeps gentis Hunnorum, hortantes eum vt educeretur exercitu suo persecutionem nobis inferret, ac deleteret nos: qui cito acquiescens voluntati eorum, cum armata multitudine egrediens irrui super nos cum venissemus Coloniā, ibique effudit sanguinem nostrum: sed nec hoc silendum, quod cum de corpore ipsius beatæ Vrsulæ eā interrogassem, dixit: non est leuatum corpus eius vnquam super terram, nisi in diebus istis, & vere illic vbi seruatur subscripito eius: feci quoque inquisitionem capitis ipsius sanctæ Verenæ, & dixi ad eam: Ecce Domina, corpus tuum apud nos est repositum, sed quid faciemus de venerabili capite tuo, quod omnino deest nobis? indica obsecro nobis vbi nam sit, vt tentemus requirere illud & adiungere corpori tuo. Et respondit mihi: est in loco qui dicitur Halberstat, & parui penditur: sed magis ibi esse vellem vbi est veneratio corporis mei: & adhuc addidit dicens: Quod ita in his diebus manifestata sunt corpora nostra, orationes nostræ impetraverunt à Domino: qui iam vltra ferre non vult gemitus nostros, quos habebamus pro eo quod tā negligenter absconditæ eramus, neque aliquid dignæ laudis Deo pro nobis exhibebatur: futurum autem est adhuc ante nouissimum diem, vt manifestetur totus exercitus noster.

Hæc verba reuelationum Domini non meis quidem iustificacionibus, sed meritis sanctarum virginum & martyrum Christi impetrantibus per-

Attila.

Maximus
Africanus
persecutores.

Iulianus
nifan.

Venerandus
esse
Sanctus
hominis.

diuerſas feſtiuitates ſanctorum, ſicut Domino placuit accēpi, & infra ſpatium & paulo amplius, conſummata ſunt. Et factum eſt completis pene cunctis ſermonibus his, aderat feſtus dies paſſionis earundem ſanctarum virginum vñdecim miſſum: cumq; intereſſem diuini officio, perleſta Euangelica lectione, veni in exceſſum meum ſolito more: & vidi in regione luminis cuius aſpectus præ oculis mentis iugiter mihi eſt, multitudinem copioſam ſpectabilem virginum coronatarum, quaſi autò puriſſimo: & in manibus earum ſimilitudo palmarum coruſcantium valde, veſtimenta candida & micantia apparebant in ſimilitudine niui cum irradiatur à ſplendoribus ſolis, & in frontibus earum rubor ſanguineus in teſtimonium cruoris quem in conſeſſione ſancta fuderunt: apparuerunt autem & cum eis viri glorioſi per plures cum ſignis eidem: inter quos etiam multi Pontificali decore ſignati præfulgebant: habebam autem deſiderium adhuc aliquid interrogandi de eis, ſed propter multitudinem earum neſciebam quam ex eis alloqui debuifſem. Et conſeſſim dux earum vehementer inſignes, de cœtularum progredientes, ſtabant ſeorſum ante alias, aſpicientes contra me. Et intellexi quod propter me factum eſſet hoc: & allocuta ſum eas, dicens: Oſo Domine meæ, vt dignemini mihi indicare quæ ſitis, & quæ ſunt nomina veſtra. Et ait vna ex eis: Ego ſum Verſula, & hæc quæ tecum ſtat ſoror Verena eſt, filia patri mei cuiuſdam principis magni. Et aio ad eam quæ tecum loquebatur, dicens: Obſecro ſanctiſſima domina, vt per quoniam multa mihi indigna peccati dei de vobis per gratiam Dei reuelata ſunt, tu nunc digneris rem conſummare, meque velis expedire de modo ſepulturæ veſtræ: quoniam fuerunt illi, qui in tempore tantæ perſecutionis tam diligenter ſacra oſta veſtra compoſuerunt, tamque honeſtas vobis ſepulturas exhibuerunt. Ad hoc ita reſpondit: Fuit in Colonia eo tempore quidam ſacer Pontifex plenus Spiritu ſancto, qui quartus poſt beatum Maternum Eccleſiam Dei illic gubernabat nomine Aquilinus: hic cum eſſemus regreſſuræ à Roma, iamq; ad reuerſionem nos præpararemus, vidit demonſtrante ſibi Deo vniuerſam multitudinem noſtram, ac totum ordinem paſſionis noſtræ quam eramus ſuſcepturę, perſepexit: audiuit etiam vocem dicentem tibi, vt ad ſepelienda corpora noſtra præparatus eſſet. Et cuncta quæ neceſſaria eſſent noſtræ humationi, cum feſtinatione conquireret: dum autem circa hæc ſolicitus eſſet, venerunt ad eum illi duo Pontifices de quibus iam quedam audiuiſti, videlicet Lucenſis & Raunenſis: narraueruntq; ei, quoniam per viſionem eis fuiſſet reuelatum à Deo, ſo in loco illo martyrium ſuſcepturos: ſed adhuc incertos ſe eſſe fatebantur, qualiter aut quæ occaſione hoc eſſet futurum: iſ autem qui ab Apoſtolica ſede miſſus fuiſſe in titulo ſuo dictus eſt, à Præſule ſedis Apoſtolice conſilium de itinere ſuo antequam nos adueniſſemus acceperat. Cum autem & ipſi à prædicto præſule Colonienſi, eius viſionem quam de nobis viderat, audiſſent, rurfus per viam quæ venerant reuerſentes;

obuij nobis facti ſunt, ſicq; ad hæſerunt noſtræ ſocietati vſque in finem.

Hoc cum dixiſſet ſubiice ego huiuſmodi verba, dicens: Scire velim domina mea quam notabilem cauſam habuerunt contra vos aduerſarij veſtri vt trucidarent vos & ſpecialiter teipſam, certificari cupio, quali morte finieris vitam. Et reſpondit, dicens: Impius ille tyrannus qui fuit actor hoſtræ interemptionis, hoc & in terroribus & blandimentis exigebat à nobis, vt ſponſum noſtrum qui in cœlis eſt, Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum negaremus, & ſuis ſuorumq; amplexibus iungeremur: ſed non ob talem cauſam veneramus illuc, & conſtante recuſauimus conſentire iniquæ voluntati eius: & elegimus magis mori, quam à ſponſo noſtro ſeparari: propter quod diuerſis cruciatibus deſeruiſſent in nos: ego autem iſtu ſagitta in corde meo percuffa ſum: nobis ergo omnibus in ſanguine noſtro iacentibus, venerandus ille præſul, ſicut præceptum illi fuerat, opus magnæ pietatis operatus eſt in nos: & cum magna diligentiâ & honore, ſepeliendi officium nobis impendit: ipſi autem & iſ qui cum ipſo laborabant in nobis, aſſuit maietas Domini, & miniſtrabant eis Angeli Dei, & velociter impletum eſt opus ſepulturæ noſtræ: nos autem non diſtulimus rogare Dominiſum pro eo, vt redderet ei mercedem laboris ſui: factumq; eſt, vt cito poſt hæc ſubtraheretur ab hac vita mortali: deditq; ei Deus honorem ſingularum, pro ea honorificentia quam exhibuerat nobis: non poſt multos autem dies completa humatione noſtra, venit Elematius vir venerabilis, & tulit quedam corpora quæ in hoc loco adhuc ſupererant, & ſepeliuit ea cum honore magno, ſicut & ipſe à maiestate Domini præmonitus fuerat. Et continuo ſubiecti interrogacionem, dicens: Nunquid domina, hic erat ille Elematius qui Eccleſiam noſtram dicitur conſtruxiſſe? Et ait: Nequaquam, ſed poſt longum ille aduenit. Et cum conſummaret hoſ ſermones, in fine adiecit, dicens: Ei qui renouauerit paſſionem noſtram, reddat Deus mercedem operis ſui in ſæculum ſæculi, Amen. Et nunc ei qui abſconditorum eſt cognitor, & quibus vult ea reuelat, non accipiens perſonam magnorum, neque deſpiciens humilitatem paruulorum, benigno & miſericordi Domino, ſit honor & gloria & gratiarum actio in ſæcula ſæculorum, Amen.

CAPVT III.

Ad Abbatem Tuiſienſem & fratres eius.

POſt hæc tranſactis diebus non paucis, quodam tempore cum eſſem orans in medio ſorum, aperuit Dominus os meum: & pronuntiauit in impetu ſpiritus verba hæc, non ex me, ſed ex ipſo & ſancto Angelo eius, dicens: Venerabili Abbati G. ſalutem animæ ſuæ & animarum fratrum ſuorum. Admonet vos quidam parua ſcintilla emiſſa de ſede maiestatis, & vox tonans in cor cuiuſdam vermiciuli hominis, dicens: Gaudere cum lætitia, ſed non ſine timore & tremore cordis: habetis,

betis enim inter vos quasdam stellas matutinales
radiantes in cælo splendore clarissimo ante thro-
num diuine maiestatis : estote imitatores Dei &
sanctorum eius, quali boni æmulatores ; & custo-
dite vos ab omni prauitate : & non sint inter vos
superbia & inuidia & schismata & alia vitia quæ in-
litant aduersus spiritum : sed estote quasi modo
geniti infantes, rationabiles sine dolo : nolite quic-
quam proprium possidere in hoc mundo, neque
propriam voluntatem exercere : quia vobis dicen-
dum est. Cum sanctis facti eritis sicut Dominus
in scriptura sancta, suis fidelibus ait : *sancti estote,
quia ego sanctus sum.* Benedicens benedixit vobis
Dominus, & ostendit vobis thesaurum abscondi-
tum in agro tot annos, tanta tempora, electum &
pretiosum ; & præ gaudio illius emittit teus, & mar-
garitas ecclesiæ & gemmas pretiosas. Proculdubio
scitote, si honoratis eas sicut decet sanctas, tem-
perasistunt vultui Dei pro vobis orantes ; & de-
precantes vobis salutem corporis & animæ. Et ad-
moneo te Patre venerande, extende virgam pasto-
ralem & percutite cum omni diligentia & disce-
ptione gregem Domini, ne claudicantes ambulent
in via contemplationis eius, & vt tu Patre præce-
das eos exemplo boni operis, & deducas eos in
viam æternam : ibi præparatum inuenietis quod
oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor ho-
minis ascendit : quod vobis præstare dignetur Je-
sus Christus filius Dei viui, qui in Trinitate per-
fecta viuic & regnat Deus in sæcula sæculorum ;
Amen.

CAPVT IV.

Ad sorores sanctarum virginum in Colonia.

SIMILI modo potuit Deus in labiis meis ver-
bi hæc, in tempore alio : Quædam parua scin-
tilla emissa de sede magnæ maiestatis, & vox to-
nans in cor cuiusdam vermiculi hominis ; clamat
ad sorores sanctarum virginum in Colonia ; di-
cens : filie meæ sunt quasi derelictæ ; & euauerunt
in vanitatibus suis : & sicut arundo quæ à vento
mouetur huc atque illuc ; sic sunt filie meæ in o-
mnibus viis suis dicit Dominus : Sanguinem san-
ctorum meorum qui effusus est in terra, calcatur pes
vester, & sub pedibus vestris sunt qui vos acculant
coram me dicentes : Quare non vindicatis nos Do-
minie Sabaoth, quia gens ista non reueretur nos : &
in multis pauci sunt, qui nos honorant, qui magni
sustinuerunt propter te ; sed calcatur nos terra cum
genere suo. Ecce filie maculastis lectum meum in
quo requiescere debebam cum sanctis meis : re-
dite ad cor ; & recedamini quomodo præcesserunt
vos antecessores vestre ; & cum omni humilitate
& castitate amauerunt sponsum suum cælestem : i-
mitate sunt etiam eum in morte sua ; ideo coro-
nantur & accipiunt palmam. Conuertimini à viis
vestris, & sequimini eas & estote paratæ, vt quan-
do veniet sponus vester, & pullabit ad ostium ve-
strum, confestim aperiat ei, & introducat eum
ad cor vestrum certe si placuerit ei esse ibi, dabit

vobis locum nominatum in regno suo quod vobis
præstare dignetur, qui nunc est & semper erit, &
regni eius non erit finis.

CAPVT V.

Ad venerabilem Abbatem Tuitiensem.

DOMINO G. venerabili Abbati Ecclesiæ Dei
quæ est in Tuitio, humilis ancilla ancilla
Christi Elizabeth Sconaugiensis, salutem & ora-
tiones. Consolamini & gaudent in Domino, & con-
fortate corda fratrum qui sunt vobiscum : quia
suscepit Dominus gemitus vestros, & respexit tri-
bulationem cordis vestri ; quia afflicti fuistis in
conspectu eius ; pro lachrymabili iactura Domini-
ci sacramenti, quæ accidit in medio vestri : fecit e-
him secundum consuetudinem benignitatis suæ, &
dignatus est annuntiare inibi per Angelum suum
verba quædam, ex quibus recipere potestis consol-
ationem. Factum est in Dominica prima quadra-
gesimæ ; celebrante domino Abbate diuinum of-
ficium apud nos post lectiorem Evangelij, cum ef-
sem intenta orationi, subito elanguì ; & veni in
mentis excessum : & ecce Angelus Domini beni-
gnus consolator meus adueniens, stetit in conspe-
ctu meo : tunc inter ceteros sermones quos con-
tulit cum eo, feci memoriam vestri apud eum, sicut
præmonita fueram à fratre meo : interrogauique
eum, dicens : Domine hui ; quid factum est de illo
venerando Sacramento, quod in Ecclesia Tuitiensi
de guttute pueri sternerantis excussum est ? Nun-
quid pedibus circumstantium conculcatur est &
perit ? qui respondens, ait : Sacramenti illius san-
ctitas, viuificat spiritum recipientis se : quod au-
tem ab ore eius elapsum est ; ab Angelo Dei qui
præfens aderat, susceptum est & in arcano loco re-
positum : & dixi : Nunquid Domine interrogare
audeo, in quo loco sit reconditum ? Et ait noli in-
terrogare. Kursum dixi : Domine quid feceritis pro
hac negligentia Deo exhibere conuenit fratres il-
los ? Et respondit. Quadraginta diebus in conuen-
tu inmolaretur sacrificium laudis pro delicto
hoc : adiecit autem adhuc, dicens : Ego vice Domi-
ni nostri Iesu Christi, hanc satisfactionem constitui
tuo, vt vbicunque ceciderit super terram Corpus
Domini, siue effusus fuerit Dominicus Sanguis ita
vt postea inter reliquias non possit reponi pro
peccato hoc inmolaretur sacrificium laudis qua-
draginta diebus : si vero inter reliquias potest re-
poni, triginta diebus id ipsum fiat : nouissime & hæc
adiecit : Expedit fratribus illis & necesse habent, vt
quanto amplius sanctorum corpora apud se con-
gregant & iuxta se locant, tanto amplius studeant
honorifice & amabiliter eis ministrare, & vt vitam
suam cum timore Dei emendent ac diligentius
ordinem suum obseruent : nam vt ad hoc eos com-
moneret Dominus, permisit fieri quod factum est
in medio eorum : quod si ad monitionem eius obedi-
erint, & fecerint quæ dixi, certum habeant,
quoniam pretiosi illi martyres interpellabunt pro
eis coram Domino ; & in omni necessitate eis sub-
uenient.

uenient. Si autem non fecerint, accusationem & querelam facient aduersus eos.

CAPVT VI.

Visio quam vidit Egbertus, qui & obtulit reuelationes Elizabeth in altari.

DIe festo sanctæ Mariæ Magdalene circa horam primam, ego Egbertus stabam orans inter duas columnas quæ sunt ante altare sancti He-

riberti, & vidi flammam rubicundissimam tribus vicibus super altare maius inter tabulam, in qua erat depicta maiestas saluatoris & inter scrinium sancti Heriberti, circa reliquias quæ illic in scrinio reconditæ erant. Existimans autem illic esse lampadem ardentem super reliquias, accessi vt viderem an ita esset, & non erat: ipsa autem die obtuli supra easdem reliquias reuelationes Elizabeth, quas ostendit illi Dominus de exitu sanctæ Ursulæ Reginæ.

Quarti Libri Visionum S. Elizabethæ Virginis

F I N I S.

LIBER V. SANCTÆ ELIZABETHÆ VIRGINIS.

Qui est Epistolarum quas non ex humana præmeditatione sed diuina inspiratione (cum esset illiterata) pronunciauit; loquens non verba sua, sed Domini & sancti Angeli eius.

PROLOGVS.

EX Episcopatu Mentensi, de Abbacia quæ est in Busidampo, venit Monachus quidam in sacris literis copiose eruditus visitare Elizabeth & percrutari quæ fecerat Deus cum illa. Cumque ei vehementer congratulatus fuisset, & bonis consiliis eam fideliter instruxisset, rogauit dilecturus vt aliquando ab ea accipere mereretur epistolam eiusdem gratiæ cuius erant & cætera quæ ab ipsa in spiritu fuerant pronunciata, ex qua aliquid emendationis & bonæ consolationis mens eius accipere posset. Simul etiam petiit ab ea mitti epistolam Abbati suo & fratri-

bus, de correctione eos admonentem. Quæ cum diuinæ gratiæ reuerenter commendasset, ipsa ea nocte quæ proxima erat post hanc petitionem dum interesset matutinis, subito & ex improviso pronunciauit epistolam quam prædictus frater ad se mitti postulauerat similiter & tertia nocte post hæc, aliam epistolam pronunciauit, quam Abbati suo & fratribus rogauerat mitti. Ex illo ergo tempore cepit habere gratiam pronunciandi epistolas huiusmodi, quales hic descriptæ sunt nonnullæ.

EPISTOLA I.

Ad Ludovicum Monachum postea Abbatem apud sanctum Eucharium Treueri.

LUDOVICO Christi seruo, Elizabeth, gratiam Dei. Admoneo te dilecte Dei, ut iuste gradiaris in via contemplationis ad quam accessisti. Noli declinare ad dextram neque ad sinistram, sed porrigere illi manum, qui scit omne malum in bonum perficere. Diues enim es, sed modicus esto in omnibus diuitiis tuis. Da gloriam Deo, à quo est omnis sapientia: & noli alium sapere sed time, quia nihil deest timentibus Deum. Noli te exaltare, sed semper humiliare: quanto enim humilior eris, tanto sequetur te altitudo gloriæ. Corrige vitam tuam totis viribus tuis, ut præparetur tibi corona gloriæ: quam tibi redditurus est Deus in die solennitatis & lætitiæ. Quam tibi præstare dignetur, qui in Trinitate perfecta uiuit & regnat per omnia sæcula, Amen.

EPISTOLA II.

Ad Abbatem de Busindorpo & fratres eius.

ABBA TI Busindorpenſi, Elizabeth, gratiam Dei. Seruè Dei, admoneo te diuina inspiratione. Excitare, & extendere virgam pastorem, & percutere fortiter suauiusq; disponere omnia circa oves tuas, quas regere & custodire suscepisti. Sequitur unusquisq; cor suum, declinare à via contemplationis inuolue gradientes. Propter hoc, non dabit Deus vobis victui necessaria. Redite filij Dei, filij lucis ad cor vestrum, & interrogate conscientias vestras, si aliquid in vobis est, quod non sit bene placens coram eo quem omnis terra tremiscit. Emendate vos in melius: habetis Patrem qui in altis habitat & humilia respicit. Noli dare cordi vestro locum, ut euagetur huc atq; illuc. Spernite mundum & omnem ornatum sæculi propter amorem Domini, ut possitis videre Regem in decore suo, & authorem vitæ qui vos inuitat ad conuiuia ciuium supernorum: ubi manet Pater in Filio, & Filius in Patre cum Spiritu sancto, in sæcula sæculorum, Amen.

EPISTOLA III.

Ad dominum Hilinum Archiepiscopum Treuerensem.

ELIZABETH humilis ancilla Christi, Hilino Archiepiscopo Treuerensi, gratiam Dei. Admoneo te qui erat & qui est & qui venturus est. Excitare in spiritu humilitatis & timoris Domini Dei tui. Extende virgam pastorem super greges quos suscepisti Domino regere & custodire. Percute fortiter & suauius, oblectando, increpando: non quasi mercenarius cuius non sunt o-

ves propriæ: sed quasi fidelis seruus & prudens quem constituit Dominus super familiam suam, ut det illi in tempore suo tritici menuram. Iterum admoneo te idem Dominus dicens: Redde rationem, quia defraudasti mihi margaritas electas, & gemmas pretiosas quæ tibi missæ fuerant de magnæ maiestatis potentia, proiecasti post tergum tuum, & noluisti obedire mihi. Nonne tu scis quia dixi: *Abcondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis?* Accipe & reuolue volumen; & inuenies quæ dixi, & quæ facta sunt. Sedes Apostolica oblecta est superbia, & colitur auaritia. Quod si non indicabais eis quæ tibi sunt reuelata; & ipsi in peccatis suis moriuntur; iudicium Dei portabis. Nec te lateat, quod qui designatus est à Cæsare, imple acceptabiliter est ante me. Quod si me timerit & iudicium meum fecerit, dabo ei cor nouum, & spiritum meum ponam in medio cordis eius. Nunc ergo attende, & fac quæ mihi placita sunt & noli timere: quia ego tecum sum omnibus diebus vitæ tuæ, & non deferam te, sed dabo tibi locum nominatum in regno meo, ubi sonant iugiter organa sanctorum meorum quod nemo scit nisi qui accipit. Quod tibi sacræte Pater præstare dignetur qui est fons & origo totius bonitatis.

EPISTOLA IV.

Ad Abbatem Otinensem & fratres eius.

DOMINO G. venerabili Abbati Otinensis cœnobij soror Elizabeth de Schonauia, Salutem & orationes fideles. In vigilia sancti Laurentij venit ad me vnus ex fratribus tuis, quasi expeditus ad iter quo Hierosolymam ire disponebat: & voluntatem tuam ac propositum de eodem itinere aggrediendi, mihi aperuit. Cumque multa in eum contulisset, ac me de inquirenda voluntate Domini super his diligenter rogasset, nocte eadem dum interesset matutinis, posuit Dominus verba sua subito in ore meo, & pronunciaui ea hoc modo: Hæc dicit qui erat, & qui est, & qui venturus est omnipotens: *Ego sum via, veritas & vita.* Si quis per me introierit, saluabitur, & veniet in Hierusalem ciuitatem sanctam quæ Ierusalem est, & ibi requiescet, & inueniet retributionem magnam pro labore & fatione sua. Sunt ergo homines aliqui inuolui, homicidæ, malefactores, qui indigent poenitentia & veniunt Hierusalem querentes Patriarcham & consilium eius ut expedit eis, vobis autem filij lucis non sic. O stulti & tardi corde ad credendum. An necessitis si quis quæsierit me in omni corde suo, ecce adsum ei in adiutorium? Sed admoneo te qui es pastor ouium, cum omni diligentia, extende virgam pastorem & percutere fortiter suauiusq; omnia disponere circa subditos quos suscepisti regere & custodire, quasi fidelis seruus & prudens: & iugum meum noli excutere de collo tuo, sed sit tibi suauis atque portabile. Et ego præcipio tibi per dexteram meam, quæ sunt in corde tuo ne facias, quæ de bona non prodeunt conscientia, sed

seducunt te vt cadas in foveam. Sin autem non consenseris consiliis meis, & præcepta mea contempseris, ego Dominus conteram te, & delebo nomen tuum de libro vitæ. Nunc ergo attende circa eos qui sub regimine tuo sunt, obsecrando, arguendo, increpando, admonendo. Et emendate vos omnes in melius, & nolite dare locum diabolo, qui semper circuit querens quem deuoret. Et paternam meam admonitionem suscipite cum gratiarum actione. Et istum fratrem vestrum recipite grata benedictione, quia Dominus omnium diligit eum, & faciet in eo quæ sunt beneplacita coram ipso. Et iterum admoneo vos, ambulate in via contemplationis meæ sicut filij charissimi cum omni humilitate & obedientia sine murmuratione, sine detractione & inuidia, vt non blasphemetur Pater vester cælestis in vobis & irritetur, & ne pereatis de via iusta, id est de via contemplationis eius: Ambulate dum adhuc lux erit in vobis, ne tenebræ mortis vos comprehendant, donec videatur Deus Deorum in Sion, & faciet vos regnare cum ipso in gloria sine fine, Amen.

EPISTOLA V.

Ad fratres Nurembergenfes.

VOS qui in Nurembugo habitaculum construxistis, admonet vox Diuina dicens: Eligite vobis serenum lumen & adducite in vos pacem veram, & delectabitur in crassitudine animæ vestra. Ambulate sicut filij charissimi in via contemplationis Domini quam elegistis: & ascendite in montem excelsum vbi est fons aquæ & redundet cor vestrum. Haurite aquas in gaudio de fonte saluatoris, & dicite: Nos qui viuimus, benedicimus Domino. Sunt enim inter vos aliqui homines qui mihi boni & pacifici videntur, quidam etiam mali & peruersi, qui dant insipiens cor suum sæculo, & delectantur in eo multis modis. Propter hoc moneo bonus vt in melius proficiant, malos autem, vt conuertantur & viuant: quia oportet vos vni Deo militare, à quo est omnis bonitas, omnis sanctitas, omniaq; in cælo & in terra ministrant ei: cui deest vos ministrare in vestitu religionis, vt intrinsecus appareat religio vestra beneplacens Deo: & estote sicut Angeli Dei, qui semper adherent ei, laudantes & benedicentes viuentem in sæcula sæculorum, Amen. Quod & si feceritis hæc quæ prædicta sunt, & alia his similia & fugeritis superbiam & omnem immunditiam, ne polluat mens vestra tantis immunditiis, ne irritetur pater vester cælestis in vobis, & ne pereatis de via iusta id est de via contemplationis eius, absque dubio præparabit vobis fidei eas mansiones & immarcescibilem coronam. Quam vobis præstare dignetur qui est fons & origo totius bonitatis.

EPISTOLA VI.

Ad fratres Auturnacensis cœnobij.

ELIZABETH humilis ancilla Christi, fororibus cœnobij Auturnacensis, salutem animæ

& corporis, & gaudia æternæ vitæ. Admonet vos vox Diuina, dicens: Gaudete semper in Domino, & delectabuntur in crassitudine animæ vestra. Nolite tardare in seruitio Dei vestri. Ambulate in via contemplationis eius sicut filij charissimi cum omni humilitate & charitate: & obedientia sine murmuratione, sine detractione, sine inuidia & his similibus, quasi agnæ nouellæ beneplacentes coram Deo viuent: disfrumpam vincula captiuitatis vestra, dicit Dominus Deus vester, & adducam vos ad pascua viuientia vsque in atria tentorii mei. Admoneo vos iterum cum omni sollicitudine mentis ambulare in via visionis Dei & tanquam sapientes virgines aptate lampades vestras. Diligite vos inuicem sicut & Pater vester cælestis dilexit vos, & inuicem onera vestra portate. Eitote misericordes, honorem inuicem præuenientes, & gerite curam infirmorum: date & dabitur vobis: centuplum recipietis, non solum in hoc sæculo sed etiam in futuro. Paternas admonitiones Domini grata benedictione percipite, hilari vultu, corde & animo: & nolite esse tantum vt auditrices verbi Dei, sed vt factrices. Videte vocationem vestram qua vocatæ estis. Vocauit enim vos Deus in admirabile lumen suum, & elegit vos in hereditatem sibi. Videte cum omni studio mentis vestra, quomodo placeatis sponso vestro cælesti, vt inter filias ipsius electas computari possitis: & coronabit vos corona iustitiæ, quam redditorus est vobis in die solennitatis & lætitiæ. Quam vobis præstare dignetur Iesus Christus Dominus noster, qui cum Patre & Spiritu sancto viuat & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum, Amen.

EPISTOLA VII.

Ad sorores in Bonna.

VOX Diuina tonans in corde Elizabeth ancillæ Domini, locuta est dicens: Dico vobis fororibus cœnobij quod est in Bonna. Admoneo vos vt cautiis ambuletis in via quæ est contemplationis Domini, non quasi insipientes sed vt sapientes & intelligentes quæ sit voluntas Dei, quomodo dies & tempora huius mundi mali sunt, & vim patitur regnum Dei, & scissuram magnam etiam ex vobis, & estis quasi gens quæ ignorat Deum, & ignominiam Dei portatis in corpore vestro. Regredimini filiæ Hierusalem per aliam viam quæ ducit ad vitam: adhuc enim habetis spatium vitæ & locum penitentia. In cælo enim sedet, qui de conuersione vos admonet: quod si facere decreueritis, continuo saluabit vos. Sapiens medicus concepiuit sanare languores animæ vestra, primum imponens acerbiter, & postea leniter palrans & suauē vnguentum imponens: & sic alligabit vulnera vestra, sicut olim venit saluator sanare ægrotos. Nolite repellere à vobis medicum salutis quoadusque sanitatem recipiatis. Nolite paternas admonitiones Domini indigne suscipere: quos enim diligit, corripit, & sicut amabilis pater, admonet quos diligit: & qui diligunt eum, implebunt.

plebuntur lege ipsius. Diligendus autem est pro tali admonitione. Videte totum mundum, quomodo crescit, quomodo decrevit, & nihil stabile est in eo, sed quali pulvis qui à vento sufflatur & spargit, sic euascescit mundus; & omnis concupiscentia eius. Non habetis hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirere debetis, ubi est Christus in dextera Dei sedens, ibi restauranda est in vobis drachma quæ perierat, & inuenietis præmium vitæ æternæ. Quod præstare vobis dignetur Iesus Christus filius Dei viui, qui in Trinitate perfecta viuunt & regnant in sæcula, Amen.

admonet te o virgo quæcunque es sicut signaculum super cor tuum, vt non introeant in illud deceptiones inimici, & noli me repellere de corde tuo: quoniam paraui tibi thesauros inestimabiles, & introducam te in tentorium palatii mei; vbi cantant Angeli & Archangeli, vbi iugiter consonant organa sanctorum, & præparabitur tibi corona gloriæ, quam redditurus est tibi Iesus Christus filius Dei viui; qui cum Patre & Spiritu sancto in Trinitate perfecta viuunt & regnant in sæcula, Amen.

EPISTOLA VIII.

Ad sorores sanctarum virginum Colonienſium.

Ead. 144. **V**ox diuina quæ de summa maiestate venit, clamat ad sorores sanctarum virginum in Colonia dicens: Filie meæ sunt quasi derelictæ, & euauerunt in vanitatibus suis: & velut arundo quæ à vento impellitur huc atque illuc, sunt filie meæ in omnibus viis suis dicit Dominus. Sanguinem sanctarum mearum qui effusus est in terram calcatur pes vester, & sub pedibus vestris sunt qui accusant vos coram me, dicentes: Quare non vindicas nos Domine Sabaoth? quia gens ista non reueretur nos: & in multis pauci sunt qui nos honorant, qui magna sustinuerunt propter te, sed calcant nos terra cum genere suo. Ecce filie maculatis lectum meum, in quo requiescere debueram cum sanctis meis: redite ad cor, & recordamini quomodo præcesserunt vos antelatrici vestre, cum omni humilitate & castitate, & amauerunt sponsum suum cœlestem. Imitatæ sunt eum etiam in morte sua, ideoque coronantur & accipiunt palmam. Conuertimini à viis vestris, & sequimini eum & estote paratæ, vt quando veniet sponsus vester & pullabit ad ostium cordis vestri, confestim aperiat ei, & introducat eum ad cor vestrum. Certe si complauerit ei tunc esse ibi, dabit vobis locum nominatum in regno suo. Quem vobis præstare dignetur qui nunc est & semper erit, & regni eius non erit finis.

EPISTOLA IX.

Ad sorores Dierſenſes.

Ecce admono vos o filie charissimæ, ambulate in via contemplationis Domini cum omni sollicitudine mentis, cum omni humilitate & obedientia & charitate & patientia, quemadmodum elegit vos Deus in hereditatem sibi, vt eratis in contemplatione eius, sine inurmuratione, sine detractatione, sine inuidia, vt non blasphemetur pater cœlestis in vobis, & irritetur, & pereatis de via in qua ambulare coepistis. Et ecce admonet vos cum omni mansuetudine, percipite paternas admonitiones eius grata benedictione: dum lucem habetis, ambulate in ea, vt filie lucis sitis. Et ecce

EPISTOLA X.

Ad dilectissimam Abbatissam Diquirenſem.

Ego Elizabeth humilis vermiculus quæ iaceo & plurimum fatigor in multis miseriis huius mundi, omne debitum orationis & (cuius te participem faciat Deus) retributionis quam expectat anima mea cum gratia ipsius. Charissima admono te in spiritu, confortare & esto robusta contra insidias callidi serpentis, qui insidiatur calcaneo tuo, & posuit tibi laqueos per multorum inuidiam: certo scias quod qui tibi posuerunt laqueos, ipsi in laqueum cadent. Et tu filia Hierusalem gratulanter ambula in via contemplationis Domini, currendo bene in charitate, in castitate, prudentia & humilitate. Viriliter age & confortetur cor tuum, & sustine tentationes huius mundi. Per multas enim tentationes oportet nos introire in regnum Dei. Plantauit enim Deus vineam in eo loco in quo habitas, & germinauerunt in eis quidam ramuli pulcherrimi, & fecerunt fructum acceptabilem Deo. Creuerunt etiam ibi spinæ & tribuli, & germina quæ inutilia sunt. Et quid putas facturus est Dominus vineæ suæ, vbi non fecerit ei fructum acceptabilem? proculdubio eradicabit infructuosam eius; & mittet ea in cinerum ignis. Extende tu virgam pastoralem cum omni sollicitudine mentis circa subditas quas regere suscepisti & custodire. Percute fortiter, suauiterque omnia dispone cum discretione, cum timore Dei, cum omni humilitate. Quanto sublimior es, tanto humilior sis: humilitas enim magna virtus est: quæ peruenitur ad coronam. Et nunc gaude & lætare in eo qui te sibi consecrauit, & fecit vt sit anima tua sponsa Dei, sponsa regis, sponsaagni candidissimi qui te præcedit: dulce sit tibi currere post vestigia eius. Noli declinare ad dexteram neque ad sinistram, & sic peruenies ad eum; & introducet te in cenaculum tentorii, & cœnabis cum eo & ipse tecum. Ibi semper lætaberis cum Angelis: ibi cynamomum & balsamum: ibi odor suauissimus: ibi organa sanctorum & cœmen amabiliter resonat ante thronum Dei: ibi nulla infirmitas exagitat, nulla tribulatio perturbat. Hanc lætitiā tibi præstare dignetur qui in Trinitate perfecta viuunt & regnant Deus pater infinita sæculorum sæcula;

A M E N.

***

EPI.

EPISTOLA XL

Ad eandem Abbatissam Diquntensem.

DILECTA mea accipe quæso cum gratiarum actione verba mea, quæ ex dono Dei sine humana indultia prolata sunt à me. Nam cum venient ad me duo homines Bonna, sexta feria ante diem Palmarum, ac me salutassent ex parte tua, reduxit inibi in memoriam frater meus qui cum illis aderat, quomodo semper desiderasti habere à me aliquam admonitionem & consolationem. Continuo itaque proxima nocte post matutinas, cum vexata fuisset grauius durissimis febribus, & iacerem in sudore meo æstuans, subito posuit Deus verba epistolæ ad te missæ simul in ore meo, & volebam ea apud me vique manere, & non poteram habere vllâ requiem donec conscripta sunt. Cumque demonstrassem hæc fratri meo, dixit: Exponere nobis debes quid sit quod dixisti esse cynamomum & ballam in patria illa cælesti. Et respondit me interrogatam visitatorem meum super his, quia non ex meo sensu protuleram verba, quæ prædicta sunt. Cum ergo post hæc in vigilia Paschæ apparuisset mihi, eumque de hoc interrogassem, hilariter me intuitus est, ac li gratiam haberet interrogationem meam, & dixit mihi: Cynamomum ex natura habet gratiam dulcedinem quæ gustum delectat, simulq; habet acutam fortitudinem qua accendit palatum gustantis, & quo magis masticatur tanto magis sapidum & odoriferum est. Talis est Dominus Deus noster nobis, qui statim semper ad videndam desiderabilem faciem eius. Dulcis est nobis super omnia quæ gustari possunt, & non potest in cunctis desiderabilibus comparari quicquam dulcedini eius quæ nos tangit ineffabili fortitudine, ac penetrat intima nostra, nosq; accendit & iugiter inflammat ad ipsum amandum & quo amplius epulatur gustum suauitatis eius, tanto nobis sapidior & appetibilior est, & non habet aliquam metam cursus desiderij nostri in ipso. Ipse est balsamum electorum suorum, quia lenit dolores eorum, & sanitatem æternam eis præstat in regno suo. Ipsum incessabiliter bibūt & trahunt in se & reficiuntur copiose ex ipso ut veniant eis in obliuione mala omnia quæ in hac vita pertulerunt: & incorruptibiles eos facit, ut vltra non efuriant, neque sitiant, neque molestiam patiantur ab æstu aut frigore, aut morbo, aut ab aliqua incommoditate, neque dissolui possint à latione mortis in æternum. Odor eius abundantiam suauitatis tantam habet, ut si in vnum coaceruentur omnia quæ sub cælo sunt suauiter redolentia, non possint vllam spirare suauitatem quæ sit comparabilis illi. Odor eius est suauissima delectatio quæ ex ipso procedit, non solum in eos qui presentem habent vultu maiestatis eius, sed in eos quoque, qui adhuc peregrinantur in hoc mundo, & diligunt gloriam eius, & suspirant ad patriam vitæ eius. Hæc cum dixisset, blande consolatus est me super egrotudine mea, & magnam mihi gratiam promittebat. Nam sibi tam multū pro eo quod Paschalibus gaudiis interesse non poteram ob importunitatem

februm, quæ multis diebus intolerabiliter me vexauerant, & erant commutatæ à quartanis in tertianas. Recordatus est tamen benignitatis suæ in me, & rediit ad me in octaua Paschæ, & duxit me in spiritu in locum magnæ amœnitatis, & statuit me secus fontem pulcherrimum, & quasi vase aureo haurit ex eo & potauit me. Cumque bibissem, fecit super me signaculum crucis, & benedixit mihi ac dixit: Dimissa es ab infirmitate tua, non te amplius tanget. Cumque ab extali expergesecta fuisset, statim me sensi alleuiatam, & cœpi incedere firmo gressu quod non feceram longo tempore, nec vltra ad me rediit infirmitas illa. Benedictus Deus in cunctis miserationibus suis, quās ostendit in me. Hæc omnia magnæ dilectionis causa tibi charissima annunciare curavi, ut aliquam ex his consolationem accipias, & conforteris in Domino.

EPISTOLA XII.

Exhortatoria epistola Elizabeth ad cognatam suam.

ELIZABETH humilis ancilla Christi, dilectissimæ cognatæ suæ, ac venerabili magistræ G. omne debitum orationis & dilectionis in Christo Iesu. Charissima, admoneo te ambulare cum omni sollicitudine mentis tuæ in via contemplationis Dei, & currere post vestigia agni candidissimi qui te præcedit cum omni humilitate & patientia. Patiens esto contra omnia aduersa: quanto sublimior es, tanto humiliare in omnibus: humilitas enim magna virtus est: humilitate pruenitur ad coronam. Quando humilior fueris, tanto sequetur te altitudo gloriæ: discretionem tene circa subditas tuas, obsecrando, increpando, arguendo. discretio enim mater est omnium virtutum. Necessè est valde talibus hominibus qui magistri nominantur, discretionem habere in seipsis & in aliis. Et iterum clamant ad te & ad omnes qui sub regimine tuo sunt vox diuina, vox sponsi veltri, & admonet vos ambulare in via contemplationis eius, sicut ipse præcedit. Ambulate sicut & ipse ambulauit: & nolite declinare ad dexteram neque ad sinistram, sed sequimini vestigia eius cum omni humilitate, patientia & obedientia. Est estote sine discordia & sine detractiōe & murmuratione & inuidia, & ab aliis huiusmodi custodite vos, ut sitis quasi modo geniti intactes, rationabiles sine dolo, iuste & pie viuentes in hoc sæculo. *Sandti estote*, dicit Dominus, *quia ego sanctus sum*. Et iterum dicit: *Perferte estote sicut & pater vester celestis perfectus est*. Ambulate ut filie lucis, ut filie charissimæ patris vestri qui in altis habitat & humilia respicit. Diligite iustitiam, obedientiam, patientiam & humilitatem. Diligite vos inuicem cum omni mansuetudine. Onera vestra adiunxit & charitatie portate. Compacientes estote & misericordes, sicut & pater vester celestis misericors est. Nulli dantes offensam, ut non vituperetur ministeriū vestrum. Vna quæque vestrum quod sibi non vult, alijs faciat. Magistræ vestram honorate, & eam cum omni mansuetudine & sincero corde diligite, & nolite esse spernere & contemnere, quia ipse Dominus dicit:

dicit: Qui vos spernit, me spernit, & qui vos audit, me audit. Nunc igitur attendite & considerate admonitiones Diuinas, & eas percipite hilari corde cum gratiarum actione, & auribus percipite. Hæc est autem vox sponsi: Non requiescam nisi super humilem & quietum & tementem verba mea. Et iterum dicit: Delicia mea sunt habitare inter filios hominum. Et contra dicit sponsa agni: Indica mihi quem diligit anima mea, ubi pascis, ubi cubas in meridie? Et iterum. Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi, qui pascitur inter lilia. Sed quidnam est hoc quod dicit eum cubare, quiescere, pasci inter lilia? Hæc sunt virgines castæ, & bene ornatae charitate, castitate, prudentia, humilitate. Quanto castior virgo est, tanto humilior sit. Gaudete cum lætitia filia Hierusalem, quoniam vos elegit Deus in hæreditatem sibi: & corrigite vos cum omni sollicitudine cordis vestri, & proteget vos sub umbra misericordiae, & nutriet vos ab vberibus consolationis suæ, donec aspiret dies & inclinentur umbræ. Et adducet vos in Hierusalem quæ sursum est, & dicit: Egredimini filia Sion, & videte Regem Regum in diademate, quo coronauit eum pater suus in die desponsationis eius, & in die lætitiæ cordis eius. Quando erat dies lætitiæ cordis eius? Tunc erat quando egressus est ut gygas fortis ad præliandum contra regem infernorum, & præualuit & despoliauit eum, & secum duxit in gloriam quas redemit sanguine suo: sic fiet ut & nos simus cum eo & ipse nobiscum in gloria, in vita æterna, Amen. Valete & orate pro me Dominum, ut fiat in me Spiritus sancti templum, & in me perficiat quod sibi placeat.

EPISTOLA XIII.

Alia ad quosdam religiosos patres exhortatoria.

ELIZABETH humilis ancilla Christi R. dilecto suo, omne gaudium in cælesti thesauro accipiendum. Charissime, admoneo te ut attendas quomodo hic mundus periclitatur & Dominus periclitantibus subuenit semper, extrahendo eos aliquando admonitione, aliquando correptione, aliquando consolatione, & quasi pater mitissimus corripit suos ne fictile vas eorum pereat. Nunc autem o amice Dei, memento cum omni sollicitudine mentis, quomodo hic mundus transit, & flos eius arescit & lubricus est. Et quis audeat dicere, confirmatus est pes meus, & non cadam. Nemo securus sit de seipso: si hodie est, cras non erit. Et de beata domo tua, dicam domus pacis est, & pax requiescit in ea. Et inuenta est apud te margarita electa, & Dominus omnium diligit eam, & seruata est ei, & vocat eam ut desponsetur cælesti sponso Christo Iesu: & ipse daturus est omnia quæ habet, ut emat eam. Ecce admonet te diuina clementia o mater veneranda de illa margarita, de qua dixi, ut materna eam dilectione diligas. Vide ergo te diligas eam plus quam animam tuam. Si autem diligis eam ut animam tuam, & si diligis Deum plus quam

Vij. Elizab.

animam tuam, coniunge hæc duo in vnum, filiam ad Deum, creaturam ad creatorem, & de his mercedem magnam recipies in anima tua in die retributionis, & bene tibi erit semper cum eo qui est benedictus in sæcula. Et iterum reuertor & admoneo vos patres inter omnia & super omnia, ut abstineatis a vino, quoniam magnum periculum patiemini de hoc in animabus vestris. Pro certo scitote qui semper est in ebrietate, semper est in obliuione traditus coram Deo. Patiens est Deus, & expectat vos de die in diem: & dedit vobis dies & annos ut emendetis vos in melius, & nullam excusationem habetis. Dedit vobis doctrinam, & ostendit vobis viam rectam, & ambulastis viam iniustam. Timendum est autem de patientia Dei in die qua redditurus est unicuique secundum opera eius. Si autem conuersi fueritis & penitentiam egeritis, magnam gratiam apud Deum inuenietis: quoniam benignus est & misericors: & peccatores non desepit, sed manducabat cum eis: & non vult mortem peccatoris, sed ut conuertatur & viuatur. Et iterum dico vobis dilectissimis in Christo. R. L. N. Confortamini in Spiritu sancto, & confirmate corda vestra, quomodo athletæ Dei estis, & bene superabitis eos qui sunt inimici castitatis, quemadmodum vos estis amatores castitatis: inde vobis erit gaudium magnum in cælo, & corona lætitiæ preparabitur, & merces magna nimis. Quam vobis præstare dignetur qui in Trinitate perfecta viuunt & regnat in sæcula, Amen.

EPISTOLA XIV.

Ad Abbatem Tuitiensem.

DOMINO G. venerabili Abbati Tuitiensis Ecclesiæ, soror Elizabeth salutem & orationes deuotas. Rogauit me vnus ex amicis tuis venerabilis pater ut hæc tibi annunciarer, quia ex literis tuis hæc te desiderare intellexit. Cum essemus expectantes aduentum fratris mei qui fuerat profectus ad vos, accidit ut viderem in visione nocturna, quasi venisset ad nos, gestans in manu tria lilia elegantis speciei: quorum vnum valde pusillum & quasi recenter à calore solis apertum videbatur, sed magis cæteris candidum & amabile visum, quod in manus meas porrigens, dicere videbatur: Accipe soror, hæc vocatur Eutyria. Post hæc cum reuerteretur, primum diuertit ad nos vique dum fratres ad processionem se præpararent: narravitque nobis de duabus sacris virginibus Fenellina & Grata quas adducebat, & de tertia illa infantula quam mihi specialiter à te misam asseribat. Continuo intellexi visionem trium liliorum, ac tertiam illam quam sine nomine adduxit Eutyriam. Vale perenniter in Deo salutari tuo.

***

Quinti Libri Epistolarum S. Elizabethæ Virginis
F I N I S.

LIBER VI.

QVI EST ECBERTI

AD COGNATAS SVAS.

CAPVT I.

De obitu Elizabeth Virginis.

VIRGINIS Deo sacris in Anturnacensi congregatione, Beata, Hadeuigi, Regelindi propinquis & familiaribus suis frater Ecbertus ex cœnobio Sconaugiæ orationis obsequium, & dilectionis affectum.

Sinite vt plangam paululum dolorem meum apud vos charissimæ meæ, & suscipite verba lamentationis meæ cum dulcedine compassionis. Paululum plangam, modicum lugebo, iuxta amplitudinem vulneris mei, ne forte carnali affectu perturbari existimer, & reputetur ad insipientiam mihi. En nostra Elizabeth, illa electa lampas cœlici luminis, virgo illustis & honorificata in abundanti gratia Dei splendida, gemma cœnobij nostri, dux nostri virginis cœtus; heu ante annos maturiores ex hac luce substracta est. Quæ me peperit in lucem inexpertæ nouitatis: quæ me traxit ad familiare ministerium Iesu Domini mei: quæ ore mellifluis consolationes & instructiones Dei de cœlo afferre solebat ad me, & gustare faciebat cor meum primitias dulcedinis absconditæ sanctis in Deo. Hæc irregressibilem abiit viam: & ecce non comparat super terram dulcedo animæ meæ, consolatio paupertatis meæ, & suauis condimentum omnium laborum meorum. Merito ergo meroris cingulum præcordiis meis accingo: dignum dilecta mea super te lamentum assumo virgo gratiose valde amabilis, multum in suauitate sancta, qua te inunxerat Spiritus Dei. Exitum tuum immaturum ô filia gratiæ, lugent interiora animæ meæ, & personat chordæ cordis mei carmen lugubre spiritui meo super te. Veruntamen non est dolor meus sicut dolor quem parit caro & sanguis, vt nunc germanitatis causa quæ carnalia sunt lugeam. Sed spiritualium delictiarum me communia damna contristant, quas tu Dei ministra, inaudito modo multis administrare solebas. Per te cœlum

mundo erat apertum, & affluabant abscondita à seculis arcana Dei per organum vocis tuæ ad nos, & erat pretiosius auro, dulcius melle eloquiū tuum. Per te Angeli nobis & nos Angelis familiariter loquebamur, & affabiles nobis erant te mediantē altissimi principes cœli. O sœlix sœmina, quam multi Reges & prophete voluerunt videre quæ videbas, & non viderunt. Patuit enim beatis oculis tuis sublime palatium cœli, & præuidisti ante tempus communis visionis inaccessibilem claritatem regni immortalis. Gloriam ciuium cœli nobis non am faciebas, & quasi ante oculos mētis nostræ ponebas, & inflābant non mediocriter beatæ rationes tuæ corda nostra in desideriis patris quæ expectamus. Vacillantes animas nostras, in ministerio Dei sœpius confirmauerunt verba admonitionis tuæ, & feruore sancto, laudationes Domini multum nos amplificare faciebas. O quam multa pietatis opera per exhortationes tuas longe lateque per terras facta sunt, quoniam multæ electorum animæ, desideratis consolationibus, per tuam negotiationem potitæ sunt. Benedicta filia tu à Domino, quia fructuose inter Deum & homines negotiata es. O sœmina feliciter nata quomodo perdididerunt te infœlicia tempora nostra? Dei lucerna quomodo extincta es mundo? quomodo clausa es ô clara fenestra? Per quam prospiciebant oculi Domini ad nos. Pium est ô electa Dei flere nos amissionem dulcis præsentis tuæ. Et pium est nihilominus congaudere nos beatitudinē optimæ consummationis tuæ: quippe quæ bonū certamen certasti, & cursum martyrii tui feliciter consumasti. Tota etenim vita tua ab annis tenerioribus si recte animaduertitur vere martyrium dici potest. Portabas liquidem iugum Domini ab adolecētia tua, sub regulari disciplina prebens ambulans in paupertate & multiplici tribulatione. Semper manus Domini grauis fuit super te, nec defuit vllō tempore tibi visitatio superna prebens animum conterens miserabile corpus tuū pressuris & erumnis, quas agnoscere & diuini crepare dignetur qui solus laborem & dolorem confiderat. Hilarem & patientem te exhibebas ad omnem flagellationem Domini, & super dolorem vulnerum quicquid tibi infligebat manus eius, sœper adiciebas sacrificium spontaneæ afflictionis. Riuus innumerabiliū lacrymarum

marum tuarum domina, fatigationes genuum tuorum, diuillationes teneritudinis tuæ quas sustinebas ab asperitate saxi, incisiones laterum quas inferebat duritia zonæ, incredibilis paritas ciborum, & innumera orationum tuarum holocausta, maneat in recordatione coram oculis misericordis Dei cui nuda & aperta sūt omnia. Ardorem sancti desiderij tui, de seipso nunc faciet fons vitæ, quem toto corde sitiebas: humilitatem spiritus tui, qua præ cunctis mihi cognitis modica & abiecta semper in oculis tuis fuisti, respiciat & honorificet subleuator humilium Deus. Benignitatem quam erga aduersantes tibi habere solebas, benignitas diuina agnoscat, & ad condignam retributionem adducat. Anima lassæ; anima contrita, & saturata misericordiarum noxæ vitæ, perge nunc in requiem diu desideratam: suscipiat te sinus pacis æternæ. Amplectatur te dextera fidelis sponsi tui: foueat & alliget omnes contritiones tuas, ac donet tibi oleum gaudij pro luctu, coronam decoris pro cinere despectionis, pallium laudis pro spiritu meroris. Quo digressus sum à proposito meo? In mentē habebam o dilectæ meæ ad quas sermonem dirigere cœpi, describere vobis beatam consummationem charissimæ nostræ, sed ex abundantia mœsti cordis assumpti querelam hanc, ante propositam narrationem. Et nunc fauente Domino exequar quod intendi, quemadmodum vestræ charitati gratum fore non diffido.

C A P V T II.

De felici exitu ac sepultura Elizabeth.

ERAT ancilla Domini adhuc in die Pentecostes consueto modo hilariter se habens, & sicut mos illi erat gratificari nobis per omnem diem solennem, lætificabat nos reuelationibus sacris, enarrans nobis inter cætera qualiter & qua hora singuli assistentium ministerio Dei visitarentur à Spiritu sancto. Tertia autem seria post hæc circa horam vespertinam, subito incidit in languorem fortissimum, cœpitque affligi per omne corpus tam grauiter vt mox conflueret ad eam tota congregatio inuocans super eam auxilium Dei, sicque in hac afflictione permansit pene per totam noctem: die sequenti videlicet quarta feria in qua solenne ieiunium agebatur, congregatio fratrum processionem fecit in albis vsque ad cellas: & portabamus nobiscum in lacrimis, cunctas reliquias societatis sanctæ Vrsulæ Reginæ, quatuordecim videlicet corpora quæ velut integraliter apud nos sunt exceptis diuersorum corporum portionibus multis. Celebrantibus autem illic nobis priorem missam festiue de Spiritu sancto raptæ est in extasim, ac per longum tempus vt referebant nobis sorores, quieta permansit, sicut mos illi erat in tempore excessus sui, quando aliqua ei diuinitus reuelabantur. Post hæc autem cum ad seipsam rediisset, sciscitabamur ab ea quomodo se habuisset, & vtrum aliquam consolationem à Domino

Vsf. Elizab.

accepisset, & referebat nobis dicens: Vidi in vilione spiritus mei sanctissimam Dominam nostram & proxime ei assistentes Beatam Vrsulam Reginam & sanctam Verenam cuius corpus apud nos est, simulque omnes sanctas virgines quarum reliquæ huc allatæ fuerant multitudinem videlicet copiosam, omnes mirifice coronatas & ingenti claritate vestitas & habentes in manibus palmas victoriæ. Allocuta sum autem Dominam nostram quæ stabat in medio sancti agminis illius, dixique ad eam: Ad te dilectissima Domina querelam facio ex toto corde meo super omni tribulatione mea. Habeto misericordiam super hoc quod ego contrita & afflictæ, tam multis laboribus, tam innumerabilibus gremnis à iuuentute mea vsque ad hanc diem, etiam nunc tam intolerabile martyrium sustineo in hoc miserabili corpore meo. Et respondit cum magna dulcedine, dicens mihi: Dilectæ meæ, Dominus noster ita tibi hanc vitam constituit, vt contingat tibi pati in ea multas molestias multaque afflictiones ac magnam paruitatē, miserebitur autem tui, & de omnibus bene consolabitur te. Voluntas eius est vt per ista te purificet ac talem te efficiat, vt cum transieris de mundo nihil molestiæ de cætero patiaris. Habeto ergo patientiam in omnibus malis quæ sustines, & nihil murmures aduersus Dominum in corde tuo, quia omnia in bonum tibi conuertet. Aspice istas quæ sunt in circuitu meo, quomodo coronatæ sunt, & quantus est decor earum. Perpetuæ sunt angustias multas & valde dura martyria propter Dominum: & ideo non solum honorem habent ante Deum, sed etiam ab hominibus multum honorificantur, & late eis in mundo seruiunt. Adiecit etiam & dixit: Vere dico tibi quod si possibile esset vt vno die triginta vicibus comburereris vsque ad cineres ac toties iterum ad humanam integritatem redires, non posses tali pro eo afflictione promereri gratiam illam & gloriam quam Dominus tibi conseruauit in cælis. Iterum dixit eam: Metuo Domina, ne forte scandalizentur homines in infirmitatibus meis, & æstiment pro aliquibus grauioribus peccatis me ita torqueri, atque hac etiam occasione detrahere velint gratiæ Dei in me & diffidere iis quæ Dominus operatus est mecum. Et illa rursum ad me: Nemo (inquit) sapientium faciet hoc.

C A P V T III.

De suo sine sollicita, sororum salutem diligentem intendit.

AB illo tempore de die in diem magis inuoluerunt infirmitates ancillæ Domini, & quotidie aliquid nouæ molestiæ ei accidebat: maxime autem à doloribus vitalium coarctabatur, quibus nulla ope poteramus obuiare. Refectione autem tam modica per languoris sui dies vsa est, vt esset incredibile humanum corpus posse sustentari in ea per aliquod tempus: & idipsum quod fumebat, importunitate tussis excutiebat: tam immobilis animi permanebat cunctis illis diebus vsque ad exitum suum, vt nunquam vel semel ad lachrymas

t 2

eam

14 corpora
de Societate
Vrsulæ
in Scania.

eam permouere possent lamenta sororum & familiarum eius, timentium de morte ipsius, cum tamen facili ex causa in lachrymas proruperet dum adhuc incolumis esset. Si quando etiam remissius habere videbatur, gaudentibus circa eam sororibus & verba lætitiæ loquentibus, nullatenus tamen à seueritate faciem relaxabat. Strato iacere aut somno quiescere non eam sinebat doloris vehementia, sed sedens pene nocte ac die imperturbato sensu mentis, proinde iactabat multa de quibus vix eam cogitare posse arbitrabamur. Narrauerat nobis ante dies infirmitatis istius, quod quadam die solenni dum adhuc incolumis esset, vidit in spiritu beatam Dominam nostram & in oratione sua deuotissime illi commendabat vitam suam, & finem vitæ suæ dicens: Adiuvet me orationis sanctissima Domina propter clementiam tuam, ut rationabilis fiat exitus vitæ meæ, & ut nunquam mihi transire contingat de hoc mundo quin omnia in me fiant quæ pertinent ad obitum hominis Christiani. Et illa cum magna benignitate respondit ei dicens: Certa esse debes quod obitus tuus non solum erit sicut hominis Christiani, sed sicut hominis sancti. Et vere hanc in ea promissionem per gratiam Dei vidimus adimpleri. Nam & omnia sacramenta quæ ad transitum Christianorum pertinent plenarie exhibita sunt. Ac præterea intantum benedixit nouissimis eius Deus, ut euidenter singularis gratia eius in ea agnosceretur, & glorificaretur à multis. Videns enim ingratiulere morbum super se & considerans se omnino destitui viribus corporis, vocari ad se petiit spiritualem patrem nostrum dominum Abbatem, & ipso præsentem totam congregationem sororum aggregari fecit ante se: & inter fumos dolores quasi nihil sentirer mali, sedens, cum magna fortitudine spiritus allocuta est eas longo & rationabili sermone: de quo & illi præsens esset, pauca verba hæc in memoria mea permanerunt.

CAPVT IV.

Protestatio quod nihil fissionis admissum sit in ijs quæ ab ea sunt & visa & audita, à hortatorio sororum, & sacramenti vñctionis postulatio.

NOLITE (inquit) mirari charissimæ super infirmitatibus meis sicut homines imperiti, neque diffidatis gratiæ Dei in me propter castigationes eius quas sustineo: sæpe sustinui in medio vestri. Conscientia mea bona est apud Dominum, & certissime agnosco quod per ea quæ patior, præparat & exornat coronam meam Dominus in regno suo. Ipse non propter merita mea sed propter misericordiam suam iam ab annis pluribus operarius est in me magna & temporibus nostris inaudita. Et scio quoniam multi sunt in populis qui fideliter & benigne hæc perceperunt, & per ea edificati sunt in bonum, multi vero diffidentes scandalizati sunt in ijs quæ audierunt de me: non illis imputet Deus. Vobis autem dico & con-

fidenter assero per illud iter quo ad regnum Dei perrecturam me spero, quoniam hæc quæ vidistis in me & audistis ex me, vera sunt & nihil simulationis & fallaciæ ad hæc vnquam adieci. Dominus mihi testis est. Sint vobis ista præ oculis semper: & estote emendatæ per hæc amplius quam ceteri hominum, ne forte iniputet vobis Dominus magis quam aliis qui non tam veraciter illa perceperunt. Gratiis agite Domino semper, & collaudate eum in omnibus mirabilibus suis, quæ operatus est mecum in conspectu vestro, quia in his singularem honorem vobis præ cæteris claustralibus præstitit. Concordes estote, & diligite inuicem, & ordinem vestrum cum magna diligentia custodite. Paupertatem vestram patienter iustinet. Animæ meæ fideliter & cum seria mente curam gerite: neque aliquid negligatis ex ijs quæ pertinent ad debitum meum, pro eo quod æstimetis non indigere me suffragiis orationum vestrarum. Hæc autem dico, quia sæpe qui religiosi videntur negligi solent, dum ii qui eorum bonam conuersationem cognouerunt, cogitant non eos magnopere indigere adiutorio ipsorum. Et cum anxie ista loqueretur dominus Abbas subiecit hæc verbis eius, dicens: Confidimus quoniam promissio Domine nostræ implebitur in te, qua tibi perpetuum quietem promisit post tribulationem hanc: veruntamen quod postulas nullo modo negligemus. Ad hæc illa respondit: Promissioni dilectissimæ Domine nostræ nullatenus distido; sed nihilominus quod meum est facere debeo, & solícite prouidere animæ meæ. Itemque ad sorores aiebat: Si quid in me charissimæ Delum vnquam offendistis, ipse indulgeat vobis, & ego ex corde remitto omnem offensam. Vos quoque si feci quicquam in vobis quod facere non debui, quæ ego indulget mihi. Nondum ego quidem aliquid certitudinis accepi à Domino de fine vitæ meæ, veruntamen iustum est, ut hi beam sollicitudinem de tutela animæ meæ, & disponam de ijs quæ pertinent ad exitum meum. Ideoque postulo vñctionis sacramentum. Cumque hæc & his similia multa super vires suas locuta fuisset, petiit à domino Abbate ut aduocari faceret plures ex iunioribus presbyteris, & inungeret eam: & sic factum est. Cumque post hæc contestationem fecisset, distulimus consulo propter sto machi infirmitatem & tussis importunitatem; dare ei Dominici Corporis Sacramentum.

CAPVT V.

Oratio Elizabethæ & ex auditio pro perceptione corporis Domini: diuisione luctus, & signum transitus eius.

NOCTE vero sequenti intantum aggravata est infirmitas eius, ut putaret se continuo transiuram: & dum anxietur propter dilationem Domini corporis, eleuatis ad cælum manibus orauit ad Dominum dicens: Saluator mundi Dñe Iesu Christe, obsecro te per illam sanctâ passionem tuam in qua te per totum expãdisti super lignum crucis ad redimendū mundum & ad amplectendū omne quod

quod redemisti, vt non me patiaris vnquam de hoc mundo transire, antequam percipiam tuum sanctissimum corpus ad consolationem & munimen anime meae. Recordare Domine quoniam sepe illud suscepi cum intima deuotione cordis mei, & cum multa lachrymarum effusione, & non finas me in nouissimis meis carere benedictione hac. Et dixit vna fororum vigilantium cum ea: Memento Domina quod in quadam visione tua dixit ad te vox diuina, cepti & perficiam: hinc ego confido, quod non linet te Dominas sic ex improbitate transire, quin adhuc aliquam manifestam consolationem ab eo percipias, & maiorem certitudinem finis tui. Et grater recepit responsum hanc: Exaudiat autem Dominus desiderium eius, quoniam tunc dilatus est transitus eius, & ter postea communicauit ante finem. Assumens autem ego posse eam adiuuari arte medicinar, & metuens ne forte ad insipientiam & inhumanitatem mihi imparetur, si negligerem attendere hoc, perrexi cum supplicatione in urbem Moguntiam, consulere medicos, & comparare medicinas. Sed sicut erat voluntas Domini tollere eam de hoc mundo, nihil ex omnibus quae requirebam inueni. Ipsa autem nocte (qua eram illic) infirma nostra solito more erat sedens in lecto, & forores cum ea vigilantes. Circa medium autem noctis cum diligentissime Dominum orasset, & finem suum ei commendasset, cepit grauiter anxari, & ita à priori statu mutari, vt iam putaretur transitura & post multam anxietatem in extasim venit. Sorores ergo quae in circuitu erant, vndique eam aspicientes nimium stupefactae, & finem adesse putantes discurrere coeperunt aliae ad afferendum cilicium in quo deponeretur, aliae ad euigilandum conuentum fororum. Quae cum venissent, iterum attrahere spiritum cepit & redire ad seipsam. Et dixit cum silentio ad vnā fororum quae proxime ei accubebat tenens eam in brachiis: Nescio quid mihi est: lux illa quam ex consuetudine in caelis aspicio, diuidit se. Et amplius non adiecit. Tunc lingulae fororum procumbentes ante eam, veniam petebant ab ea, rogantes vt omnem offensam eis indulgeret. Hoc autem illa cum magna beneuolentia ac prudentia faciebat: & econuerso quantum potuit, seipsam humiliauit ad eas, tanta discretione per omnia vtens, vt manifeste Spiritus sancti gratiam in ea confiderent. Tunc vna fororum interrogabat eam secreto dicens: Charissima, nunquid adhuc aliquid tibi signi demonstratum est à Domino, aut aliquam vocem percepisti vnde possis agnoscere finem tuum? Et dixit: Nondum quicquam tale percepi. Post haec dixit fororibus, vt abiret conuentus ad cantadas matutinas: tempus enim iam erat. Et dum forores quae in circuitu eius erant passere cepissent, iterum in extasim venit. Et cum iam compleuisset officium matutinale, respirauit & ad seipsam reuersa est. Et dixit quibusdam illarum, vt irent quiescere & manentibus cum ea iis quae maxime familiares erant, dixit vna illarum: Charissima dic nobis si potes qualiter te habueris in hac extasi, & si aliquid

Vif. Eliz. ab.

tibi à Domino reuelatum est, aperi nobis. Et dixit: Nondum possum, paululum expectate. Et cum aliquantulum collegisset vires ad se, dixit: Visiones sanctas quas olim in tumulis festiuitatibus videre solebam, & de quibus mihi dictum erat ab Angelo Dei ante plures annos quod non essent eas visura vique ad obitus mei tempus, nunc mihi Dominus demonstrauit. Hoc ergo est mihi certissimum indicium finis mei. Rogo tamen vt adhuc fileatis super hoc, neque multum diuulgetis. Post haec cum conuentus fororum iam matutinas decantasset, venit vna ex maturoribus, quae dixit ad eam: Dic nobis dilectissima si aliquid à Domino consolationis accepisti. Et respondit: Quam bonam consolationem accepi. Et quia vires non habebat dicendi, forores quae audierant ab ea, dicebant in audientia implius iam illi quam ceteris quae iam confluebant, quoniam fuisset visio quam viderat. Et factus est fletus magnus inter eas. Tunc confortata spiritus. Et sedens, allocuta est omnes hoc modo.

C A P V T VI.

Consilium de subsistenda alia loco eius, & salutaria admonitio, ac diligens preparatio ad exitum uitae huius.

DILECTISSIMAE MEAE, in hac re habete certitudinem finis mei, & testimonium verum omnium eorum quae Dominus mecum operatus est. Rogo & admotheo vos, vt stabilem fidem adhibeatis iis quae fecit Dominus coram vobis in me, neque diffidatis vnquam: & ego credo operibus eius, & testimonium eis perhibeo morte mea. Ipse haecenus operatus est in me, & vique in finem operatur, vos illi temper gratias agite singulariter super omnibus his. Semper inuidiat est mihi sathanas, & multos laqueos posuit mihi: & scio quod etiam post obitum meum non desisset aduersari mihi, & corrumpere famam meam, & obscurare ea quae fecit Dominus mecum. Ego ab adolescentia mea, multa passa sum inter vos dura & intolerabilia corpori meo, infirmitatibus multis & penuria necessitatum mearum, & in laboribus quos assumpsi. Et postquam cepit Dominus singulare gratiam suam ponere in me, grauiora passa sum quam prius: non specialiter propter aliquas iniquitates meas, sed vt per meos labores quos foris vidistis in me, comprobarentur ea quae occulte Dominus mihi demonstrauit, vt tanto magis credibilia essent tam vobis quam aliis hominibus qui haec erant percepturi. Tunc sorores vnanimiter ad eam dixerunt: Domina dilectissima, quandoquidem iam amplius habere non possumus te ipsam, rogamus vt denominare nobis aliquam personam inter nos, quae magisterium super nos cum Dei voluntate possit habere. Et hanc cum omni beneuolentia gratissime suscipiemus. Et dixit: Consilium meum est, vt ipsam quae post me prioratum habuit inter

2 3

VOS,

vos, & bene atque competenter omnia fecit quæ ad officium ipsam pertinebant, assumatis in locum meum. Ipsam honorate & diligite, & sup-
portate eam propter Dominum quamdiu dimiserit eam. Nouit Dominus quod non propter
cognitionem quæ est inter me & illam, aut propter
aliquam singularem dilectionem hæc dico, sed
quia confido ita placitum esse Domino; &
quod expediens erit vobis. Dominus de cætero
vos consoletur, & per omnia vos edoceat quæ
placita sunt illi. Susceperunt autem gratanter
consilium eius, & ipsam quam denominauerat, pos-
tea à domino Abbate postulatuerunt sibi dari in
magistram & consensit petitioni eorum. Cum au-
tem finem fecisset verborum quibus sorores allo-
quebatur, dicebat ad eas quæ familiariter ei mini-
strabant: Heu quid fiet de fratre mei absentia?
Heu super medicinis quibus mihi negotiatur.
Quid ad me pertinet medicinæ? Mittite ob-
secro cum omni festinatione nuncium ad reuo-
candum eum: & sic fecerunt. Erat autem feria
quarta. Mane autem factò, mox à duocatus est do-
minus Abbas, & sedente eo coram ipsa, narraue-
runt ei sorores visionem ex qua de morte sua cer-
tificata fuerat. Nam & ipsa ad narrandum vires non
habebat. Qui cum audisset narrantium verba dixit
ad eam: Nunquid ista ita te habent? Et ait, ita mi
Domine, & hinc habeo certissimum testimo-
nium mortis meæ. Mox ergo ipse ad seruitium
Dei accedens, de sancta Trinitate officium cele-
brauit, pro eo quod sanctæ Trinitatis mysterium
sibi ancilla Domini in visione præfata reuelatum
fuisse testabatur, eo modo quo & ante decen-
nium ei fuerat demonstratum in eadem visione.
Expleto autem diuino officio, sancta eam com-
munionem munivit: & dicta est litania cum multa
deuotione tant fratrū quam sororū, vber-
tim lachrymantium super eam.

CAPVT VII.

*Visio ex qua cognouit Elizabeth discessum suum, & Di-
uinum cultum permansurum in loco illo.*

POST hæc circa horam nonam adueni ego, &
cum multis omnium lachrymis susceptus
sum, ita vt eam iam obuisse æstimarem. Quod
cum requisissem ab iis qui mihi lachrymantes
occurrerunt, & adhuc viuere eam dixissent, e-
ram adhuc sperans de vita eius. Et cum intro-
missus fuisset, sedentem inueni, & loquen-
tem, & tantarum lachrymarum quæ erant in cir-
cuiu eius causam vehementer admiratus sum,
nullam adhuc videns similitudinem mortis: &
cum paululum sedissem coram ea, allocuta est me,
dicens: En maior dilectissime frater, & nullatenus
ad hanc vitam conualefco. Et ego corde percussus
in hoc verbo, aio ad eam: Vnde hoc nosti charis-
sima? Et ait: Visionem illam magnam quam ante
plures annos videram, de qua dictum fuerat mihi
quod non eam essem visura, vique ad finem vitæ
meæ, Dominus mihi nocte ista ostendit: & hinc

certa sum, quoniam finis vitæ meæ aduenit. His au-
ditis ego visionem recognoscēs & verba Angeli qui
de fine vitæ eius prædixerat in memoria reuo-
cans, vt pote qui post eam omnia propriis manibus
scripseram, continuo omnem spem sanitatis eius
& vitæ desposui. Et cum ab intimo cordis do-
lore lachrymaret coram ea, nullam omnino si-
militudinem doloris faciebat: sed immobili per-
manens animo, dixit ad me: Scito dilectissime
quia nulla est tristitia mihi pro discessu meo, &
quia absque omni dolore separor abs te, quam-
uis præ omnibus hominibus dilectus fueris mihi,
quoniam super omnem cibum & super omnem po-
tum esurio & sitio regnum Dei. Et dixi: Non ego
nunc ad similitudinem Prophetæ præsumo ora-
re, vt fiat spiritus tuus duplex in me, sed si sim-
pliciter mihi daret spiritum tuum Dominus vel-
let, sufficeret mihi. Et ait: Charissime voluntas
Domini fiat in te. Post hæc completa hora ora-
tionis nona, rursus aduenit dominus Abbas, cum
toto fratrū conuehtu: iterumque ipso incho-
ante dicta est litania cum multis lachrymis, & post
benedictiones factas super eam, rogauit illa dari
audientiam sibi ab omnibus. Et sedens constanti
animo allocuta est nos, & gratias agebat omnibus
nobis pro animi beneficentia sibi impensa, & pro
cunctis laboribus quibus laboralemus circa li-
tam: & exhortata est nos prudentissime ad con-
cordiam & ad tolerantiam paupertatis, & ad serui-
endum Domino inefficenter. Vnusquisque (in-
quit) vestrum pro se studiosus sit, ne in ipso dese-
ctum habeat seruitium Domini. Scio autem & sæ-
pius reuelatam mihi est à Domino, quod benedi-
xit Dominus locum istum singulari benedictione,
& non deficiet in ea laus eius & cultus eius vsque in
nouissimum tempus. Vos ergo singulare ei gra-
tiarum actionem semper exhibete, pro eo quod
specialiter locum istum præ aliis claustris honora-
uit, per eam gratiam quam in me operari dignatus
est. Et cum multa in hunc modum exhortata fuisset,
ad me quoque exhortationem adiecit, rogans
& suadens vt stabilitatis perseverantiam seruarem:
neque aliquando vellem derelinquere locum et-
iam si cotingeret vocari me ad locum honorabi-
liorem & magis opulentum. Omnes autem gratan-
tissime suscepimus verba admonitionis eius, quo-
niam manifeste in ea operari spiritum Domini con-
siderabamus. Et dixit ad eam dominus Abbas: Ad-
monitiones tuas dilectissima gratas habemus. Ro-
gamus autem vt postquam ad Dominum migra-
ueris, nos illi diligenter commendes, ipsumque sem-
per ores super locum hunc, vt habeat eum in tuta-
la & pace sua. Et annuit similiter petitioni eius.

CAPVT VIII.

*Commendationes & gratiarum actiones quas Eliza-
beth habuit in fine.*

POST hæc adiuuicem coniunctis manibus ex-
tendit eas ad ipsum, & ait: Domino creatori
meo commendo animam meam, & post ipsum tibi dile-

*Locum be-
nedictum.*

bi dilectissime pater, & rogo vt ipsi eam in nouissimo die præsentet, quia tua spiritalis filia sum, & te sicut debui dilexi, & obedientiam debitam seruauit. Qui eam cum lachrymis suscipiens, ait: Spero quod latitabunde offeram te Domino. Post hæc rursum illa ait: Non miremini, quod sic anxie tracto de cunctis quæ pertinent ad exitum meum: quia necesse est hoc me facere dum adhuc aliquas vires habeo, ne forte cum omnino defecerit virtus mea, in aliquo imparata inueniar. Discedente autem ab ea domino Abbate, ait: Maneat super vos omnes dilectissime pater benedictio illa quæ benedixit Dominus saluator discipulos suos, quando ab eis ascendit in cælum. Singulos quoque fratrum indefesso animo allocuta est, commoniens eos de profectu virtutum, & orationibus eorum se commendans. neque solum Presbyteros interpellans de offerenda pro se hostia salutari sed & Diaconos cum ad gradum altiorum ascendissent. Petentibus autem singulis vt aliquos psalmos illis commendaret dicendos in memoriam ipsius, primum illorum rogabat vt ob consolationem quam sperabat à Domino consequi de tribulationibus suis, diceret psalmum: *In conuertendo Dominus captiuitatem Sion.* Alteri vero, commendabat psalmum: *Lauda Hierusalem Dominum.* Alij, *Lauda anima mea Dominum.* Alii, *Laudate Dominum quoniam bonus est psalmus.* Alij, *Te decet hymnus Deus in Sion.* Alij, *Fundamenta eius in montibus sanctis.* Alij, *Deus in nomine tuo.* Alij, *Dominus regnauit ex tunc terra.* Mirabamur autem inter hæc vehementer animi eius fortitudinem, & plenitudinem sensus, considerantes infirmitatis eius magnitudinem, & defectum corporalis virtutis. A principio enim infirmitatis suæ, pene nullo vsa erat cibo qui non excuteretur à stomacho eius, à tussis importunitate. Ab illa autem quarta feria qua de morte sua certificata est, vsque ad decimum diem quo obiit, nulla omnino refectione vsa est, nisi sola frigida aqua: excepto quod quadam die cogentibus nobis, pauca fraga sumpsit, & modicum pomi vnus, sed hæc ipsa non retinuit. Sorores quoque circa se aggregatas post hæc longo sermone allocuta est, monens diligenter de omnibus quæ necessaria erant: cunctisque singillatim deosculatis, in fine sermonis adiecit dicens: Charissimæ meæ Angelus Domini qui mihi in custodiam delegatus fuit, magnam circa me diligentiam habuit semper, & multa mihi bona ostendit, & tam vos quam alios multos per me sæpius consolatus est, cum magna benignitate. Vnde rogo vt gratias illi semper agatis, & speciale ei obsequium singulæ exhibeatis, ac dicatis ad honorem eius quotidie psalmum: *Dominus regnauit ex tunc terra.* Quinta autem feria in tempore diuini officij, Dominum saluatorem diligenter inuocabat, quem se videre testabatur in ea visione quæ descripta est in libro viarum Dei. Petiuitque ab eo, vt ab intolerabili vinculo languoris sui, misericorditer absolueret eam. Ad quod respondit ei dicens: Cito venio & absoluo te.

Vif. Elizab.

CAPVT IX.

Vifio de exitu eius, & orationes quibus vsa est.

SABBATO quoque post hæc dum diuinum officium de Domina nostra celebraretur, eamque in supernis aspiceret, & de absolutione sua similiter ei supplicaret, dixit ad eam: Hæc infirmitas tua est ad temporalem mortem, & visio quam vides, non auferetur à te, sed eris videns eam vsque ad horam qua veniam ad te cum honorabili comitatu. Et suscipiam animam tuam, & deducam eam ad refrigerij locum, vbi requiescat à cunctis laboribus suis. Erat autem tota illa die in nimio defectu, & beatæ Domine nostræ quasi præsens esset continue intendens, & voce tenui ac miserabili iugiter eam inclamans. Nocte autem Dominica, aliquantulum confortata est spiritu, post desideratum aduentum sororis nostræ mulieris Deum timentis, quam ad exequias eius vocaueram ex longinquo. Tunc congregatis in circuitu eius sororibus, sicut erat sedens in lecto, leuatis sursum oculis, & tota intentione cordis, cum magna sanctorum verborum affluentia, orauit Dominum, dicens: Domine creator meus, liberator meus, saluator meus, susceptor meus, tuæ sanctæ maiestati, tuæ indiuiduæ Trinitati commendo animam meam ad suscipiendum, ad consolandum, ad saluandum. Rogo te Domine per sanctam incarnationem, per tuam sanctam natiuitatem, circumcisionem, oblationem, baptismum, passionem, resurrectionem, ascensionem, per aduentum Spiritus sancti, per tuum iudicium tuturum, vt me digneris absolueri ab his vinculis meis: & animam meam illuc velis perducere, vbi consolationem recipiat de omnibus tribulationibus suis. Et cum multa in hunc modum orasset, addidit vsitatas laudationes Domini, dicens: Te Deum Patrem ingenitum, te Filium vnigenitum, te Spiritum sanctum Paracletum, sanctam & indiuiduam Trinitatem toto corde & ore confitemur, laudamus atque benedicimus, tibi gloria in sæcula. Benedicta sit creatrix & gubernatrix omnium, sancta & indiuidua Trinitas & nunc, & semper, & per infinita sæculorum sæcula. Itemque addidit, dicens: Commendo animam meam Domine meæ sanctæ Mariæ perpetuæ virgini ad suscipiendum, & consolandum, & conseruandum: sancto Michaeli, & vniuerso exercitui cæli: sancto Ioanni Baptista, & Angelis Prophetis omnibus: & sancto Ioanni Euangelista, sancto Petro, cunctisque sanctis Apostolis: sancto Stephano, cunctisque sanctis Martyribus: sancto Nicolao, & omnibus sanctis Confessoribus: sanctæ Margaretæ, & omnibus sanctis Virginibus: omnibus sanctis Domini: vt sint mihi intercessores apud Dominum, & animam meam cum de hac vita migrauerit suscipiant, & adiuent eam apud Dominum: vt ibi collocetur, vbi cum sanctis animabus consolatione perpetua frui mereatur. Et cum omnes sorores dixissent Amen, salu-

Oratio Elizabethæ.

salutavit Dominam nostram dicens: Salve regina misericordie, vitæ dulcedo, & spes nostræ salutis. Ad te clamamus exules filie Euz. Ad te suspiramus gementes, & flentes in hac lachrymarum valle. Eya ergo aduocata nostræ, illos tuos misericordes oculos ad nos conuertere. Et IESVM benedictum fructum ventris tui, nobis post hoc exilium ostende, ô clemens, ô pia, ô dulcis Maria.

Alma redemptoris mater, quæ per uia cæli Porta manens, & stella maris, succurre, cadenti Surgere qui curat populo: tu quæ genuisti Natura mirante, tuum sanctum genitorem. Virgo prius ac postterius, Gabrielis ab ore Sumens illud Aue, peccatorum miserere.

Te sanctum Dominum in excelsis, laudant omnes Angeli dicentes: Te decet laus & honor Domine. Cherubim quoque & Seraphim, Sanctus proclamant, & omnis cæli ordo dicens: Te decet laus & honor Domine. Saluator mundi, saluta nos omnes. Sanctæ Dei genitrix virgo semper Maria, ora pro nobis. Precibus quoque sanctorum Apostolorum, Martyrum & Confessorum atque sanctarum Virginum, suppliciter petimus, vt à malis omnibus eruiamur, bonisque omnibus nunc & semper perfrui mereamur. Ad hæc Dominicam orationem addidit, & synbolum, & confessionem ad circumstantes. Et nouissime adiecit dicens: Domine Deus meus, tu digneris suscipere omnia verba mea quæ dedisti mihi, quia nullatenus ea habere potuissem, nisi tu mihi præstitisses. Et dictis omnibus his, totis viribus defecit, ita vt iam moritura videretur, ac diu in eo defecit permansit. Sicut autem illi promiserat Domina nostra, erat (vt referebat nobis) continue videns visionem quæ in præfata quarta feria apparuerat ei. Sed aliquibus temporibus manifeste magis quam aliis, ita vt nonnunquam de supernis lucem magnam vsque ad ferream aspiceret: ac Dominam nostram cum aliis plurimis sanctis, in tantum sibi appropinquare videret, vt iam se æstimaret transferendam. Cumq; accideret hoc ei, toto sensu & totis viribus illuc conuerterebatur: neque loquelam habere poterat, aut vllam attentionem ad nos, ita vt iam adesse finem eius æstimaremus.

CAPVT X.

Cur transitus eius aliquantulum dilatus est, & quomodo ad omnes se habebat & contra.

CVM autem post vnum aut post duos dies loquelam recepisset, cepit conqueri miserabiliter dicens: Heu quid fiet, heu quid fiet? & hæc sæpius repetebat. Interrogantibus autem nobis cur hoc diceret? ait: Quos videbam mihi appropinquare, & de quibus æstimabam quod iam tollerent animam meam, iterum alio ascendunt & elongantur à me, & non à me tollunt. Hoc autem sæpius infra illos decem dies continebat. Vna autem die videbat Angelum Do-

mini qui familiaris ei erat, assistentem sibi ac dulcentem: Quod ita Dominus transitum tuum prolongat, ideo facit, vt tanto à pluribus glorificetur in te. Et quidem ita factum est. Nam multi tam ex vicino quam ex longinquo qui agnouerant gratiam Domini in illa, audientes verbum quod exierat de instanti fine eius, quotidie affluerunt, cum magnò desiderio videndi eam. Et quamuis non habeamus consuetudinem admitendi extraneos ad infirmos nostros, ex consilio tamen plures qui importuni nobis erant, ædificationis causa admissi sunt: metuentibus nobis ne forte ex hoc ipso aliquò suspicionis conciperent, si ab omnium aspectibus diligenter fuisset occultata. Illa autem patientissime hoc ferens, & infirmitatis acerbiter, animi fortitudinē dissimulans, sedere coram illis ac secundum quod illis competeat, de salute sua admonere non pigritabat. Hortabatur siquidem clericos qui in presbyteratu erant, irreprehensibiliter viuere, ac bonis exemplis populum edificare, quibus & dicebat: Vestrum est dilectissimo Domino vos exhibere familiares magis cæteris hominibus per bonam conuersationem & sanctum ministerium vestrum, quatenus in regno suo post hanc vitam sibi familiaris vos adiungat. Eos vero qui non in eo ordine erant, hortabatur non se subtrahere à familiaritate Domini: sed beneuole se exhibere promotioni ad sacrum ministerium Dei, & de iis quæ sunt Dei sollicitos esse. Militares quoque perlonas hortabatur tueri plebem, subuenire oppressis, bonorum suorum decimas dare, abstinere à rapina, à vellum scissura & pertusione, necnon à fornicatione, affirmans fornicatores non solum feriri pœnis gehennæ post hanc vitam, sed in hoc faculo prolis infœcunditate aut nimia infœcunditate. Popularibus quoque suadebat fidelitatem seruare Dominis suis, & sibi inuicem, & paupertatem suam patienter iustinare, & pro posse elemosynas dare, deuotos esse ad visitandas Ecclesias, & ad inuocandum Dominum creatorem suum. Non solum autem præsentibus hortabatur in bonum, sed absentibus quoque nonnullis monita salutis mandabat, & detractionis offensam longe politis remittebat. Cunctos vero communiter deprecabatur, vt post obitum eius in orationibus & elemosynis eius memores essent. Denique si cuncta rationabili sermone eius verba, sanctasque orationes quas faciebat illis diebus singillatim protèqui velim, certe non mediocri libri volumen ne construere continget. Erat autem omnibus non parua admiratio super prudentia eius, & gloriificationem virtutem Dei in illa, cuius solus operatione id fieri poterat, vt tam fragili corpore ancilla Domini tanto tempore sustineret absque omni alimento viuere, & nihilominus sic sederet affluens sermonibus tantæ discretionis. Iuxta petitionem eius, fecit ei Dominus in hac re. Nam sicut referebat nobis, sæpe à Domino postulauerat in orationibus suis, vt in fine ei præstaret sobriam infirmitatem, & quæ edacitatis expertus esset. Singulis autem diebus ad tantum venie-

veniebat defectum, ut nihil aliud nisi finem eius expectaremus: & vel bis, vel amplius, dicebatur letania super eam: necnon Evangelia Dominice Passionis recitabantur. Sicut autem ad Passionem Domini, magnam semper habuerat devotionem, ita Dominus, & diem & horam Passionis sue, de functioni eius destituit. Nam in sexta feria mane dicebat iis quæ in circuitu eius erant, hodie omnes qui mihi familiares sunt diligentem mihi custodiam exhibeant, quia prope est hora mea. Et ceterum remoueri fecisset lectum, erat sedens in puluillo, & innixa vni sororum, & familiariter loquens lachrymabilia multa cum iis qui aderant usque ad horam sextam: exinde cepit laborare spiritus difficultate. Tunc ergo adueniens dominus Abbas cum presbyteris, rursus eam muniuit benedictionibus & letania. Me autem suggerente ei de communione sancta, signum fecit mihi quoniam glutinendi vires non haberet. Et quidem non hoc ei periculosum fore aestimaui, si tunc abstineret, quia pridie communicauerat mea administratione.

CAPVT XI.

De exitu eius.

POST hæc nobis discedentibus, dicebat illi soror cuius pectori accumbebat. Tu nobis dilectissima indicare solebas de sororibus nostris morientibus, quali tempore adesset finis earum, & quando deponere eas in cilicium deberemus. Nunc vero idipsum de te scire non possumus, nisi ipsa indices nobis. Et ad hoc quidem siluit, & post pusillum me festinato aduocari fecit. Et cum per modicum tempus coram ea quod futurum erat præstolarer, tam ego quam frater noster clericus religionis conuersionis, quem ad hoc ipsum ex longinquo vocaueram, cepit vocis officio destitui, & nihilominus orationis more solito ore volutare, leuatis furtim oculis deuote intendens ad superna. Nouissime autem quasi memor verbi quod dixerat prædicta soror, de indicanda hora depositionis sue, extendit manum, & cum magna celeritate tribus vicibus nobis significauit, ut deponeretur super cilicium quod erat stratum coram ea. Quod cum fecissemus, sic ea iacente in leni agone, dicta est letania semel à sororibus. Secundo à domino Abbate, & fratrum conuentu. Post hæc circa horam nonam, quasi suauiter obdormiscens, reddidit spiritum Domino, decimoquarto Calendas Iulij.

CAPVT XII.

De sacerdote quodam, subito erumpente in laudes eius, & sepultura officio.

TVNC VNUS ex assistentibus presbyteris diligens eam in Christo, in hac vocem cum lachrymis erupit, dicens: Proficiscere nunc anima sancta in requiem tuam. Ascende sicut virgula fu-

mi ex aromatibus myrrhæ & thuris, & vniuersi pulueris pigmentarii. Intra in gaudium Domini tui. Domine IESU CHRISTE Saluator mundi, suscipe animam quam creasti, animam quam sanguine tuo redemisti. O Maria mater misericordie, suscipe nunc ancillam tuam. O virgo virginum, agnosce nunc virginem tuam. Angele sancte suscipe animam tibi commissam, & deduc eam in pace ubi requiescat à laboribus suis. Respexit autem Dominus humilitatem ancillæ suæ, quæ per omnia sibi ipsi despecta semper extiterat: & honorificauit Deus nouissima eius magnificis obsequiis populi multi, qui usque ad tertium diem, Dominicum videlicet quod sepulta est, vndique per circuitum sponte confluit. Et quidem dum adhuc viueret & incolumis esset, frequenter de mortis sue appropinquatione loqui solebat, & optabat pia intentione, dicens: Vtinam migrare me contingat de hac vita sub tali tempore, quo nihil importunitatis aut molestiæ patiantur ab aeris intemperie qui venturi sunt ad exequias meas, ac tanto maiori deuotione memoriam mei agere possint. Quod & factum est. Non enim tota illa ætate placidius illuxerat tempus, quam illo triduo erat. Et quamuis esset moror omnibus nobis super discessu eius, gratiola tamen quadam iucunditate perfundebantur omnium corda congratulantium beatæ conuersioni eius. Quamuis autem immutabili consuetudine caueatur apud nos, ut nunquam extra limina cellæ procedat sororum congregatio, ob venerationem tamen singularis gratiæ Domini quam euidenter in ancilla sua operatus fuerat, placuit venerabili patri nostro, cunctisque pariter fratribus, hunc illi singularem præstare honorem, ut cunctis pariter discipulæ, venerabile funus magistrix sequi & obsequium ei in sepultura exhibere permitterentur. Igitur per manus earum quas ad hoc ipsa designauerat, necnon & beatrix comitissæ quæ & infirmitati & funeri eius deuota affuerat, reposita est in loculo secus altare Domino omnibusque saceris virginibus dedicatum in Ecclesia B. Florini. Anno ætatis sue XXXVI. Decimo quarto Calendas Iulij, feria sexta, hora nona. Anno Domini millesimo centesimo sexagesimo quarto. Visitationis sue anno decimo tertio, ex quo eam visitauerat paterna gratia Domini nostri. Qui in cunctis miserationibus suis sit benedictus.

Etus in sæcula sæculorum,

A M E N.

DE TRANSITU ELIZABETH FOELLICII Virginis cum Christi perpetua benedictione Libelli

F I N I S.

IN.

F N D E X
RERVM PRAECIPVARVM
IN LIBROS REVELATIONVM
SS. HILDEGARDIS ET ELIZABETHÆ
VIRGINVM.

P. paginam, n. numerum paragraphorum, c. columnam paginæ indicat.

A.

Bel castitatis impulsu Deo offert munerā, pag. 44. num. 2 & 3.
Acies varia spirituum celestium quid, p. 25. n. 1. & seqq.
Ad lapsum celum & paradysum clausit, p. 37. n. 27.

Abortio ad penitentiam & fugam peccatorum, p. 22. & 23. n. 30. & 31. & p. 168. col. 1. ad colendum Deum, p. 32. n. 4. 6. & 10. ad Eucharistiam frequentandam, p. 63. n. 21. & seqq. & p. 67. n. 34. & 35. ad bona opera exercenda, p. 112. n. 34. ad Deo laudes decantandas, p. 165. n. 10. & 11. ad Rectores Ecclesie, p. 199. c. 1. & 2.

Adificium quadrangulum monti inadificatum: quid, eiusdemq; descriptio, p. 96. n. 4. 5. & seqq. vsque ad fin. Visionis 2. & p. 151. n. 22.

Adolescensibus cetera viuendi regula prescribitur, pag. 102. c. 2.

Aër obscurus subito exortus quid, p. 29. n. 7.

Aether purissimus pelli inuolutus designat idem, p. 21. n. 11. in eo visa multa sphaera, ibid. n. 12. statum & turbines ab eodem erumpentes, ib. n. 13.

Ala tres alba in capite mirabilis forma, & earum significatio, p. 109. & 110. n. 15. & seqq.

Angelorum diuersæ acies S. Hildegardi apparent, p. 25. & 26. n. 1. & seqq. Obsequium eorum circa Missæ Sacrificium, p. 60. n. 6. magna eorundem multitudo circa imaginem visā quid, p. 105. n. 17. Law ipsorum & gloria celestis, p. 162. n. 1. Plures apparent S. Elizabethæ virginis, p. 177. c. 1. cuiusdam protestatio de annuntiando verbo Libri viarum Dei, p. 205. c. 1. Vide etiam Missa. Sacerdos.

Anima est magistra interiorum virium hominis, p. 21. n. 25. & velut succus in arbore, ita ipsa in corpore, ib. n. 26. animatum peccantium conditiones diuersæ, p. 3. n. 8. penitentis querela, p. 15. n. 2. & seqq. & p. 163. n. 2. eiusdem certamen & militia, p. 16. n. 3. 4. & 5. Deum diligentiæ felicitas, p. 31. n. 14. peccatricis confusio & infelicitas, p. 43. n. 15.

Animus est in homine tabernaculum voluntatis, p. 20. n. 22.

Apostolorum laus æterna & gloria celestis, p. 163. n. 1. Apparitiones, vide Visiones.

Aqua cur vino immiscenda in Sacrificio Missæ, p. 66. n. 30. & p. 69. n. 4. 4. & seq. vide Missa.

Amaritia Ecclesiasticorum quam abominanda, p. 199. c. 1. & 2.

Aurora in terra apparens quid, p. 30. n. 12. & 14. alia in pectore imaginis mulieris, p. 35. n. 10.

B.

Baptismus est velut gladius ad expugnandum diabolum, p. 36. n. 18. omnibus ad salutem necessarius, p. 37. n. 28. & seqq. & p. 42. n. 10. & seqq. Patris in eius susceptione adhibendi, p. 39. n. 32. & 33. peccata delet, ib. n. 35. ab impio licet Sacerdote collatus, nihilominus est validus, p. 39. n. 36. & 37. in periculo mortis à quolibet homine confecti potest, ibid. n. 38.

S. Benedictus alter Moyses ob insignem vitam disciplinam, p. 49. n. 21. Apparet S. Elizabethæ virginis, p. 169. c. 2. & p. 171. c. 2.

Bestia quinque deformes in diuersis speciebus apparentes S. Hildegardi virginis quid, p. 152. n. 1. vsque ad 8.

Bestialitatis peccatum quam Deo abominandum, p. 76. n. 78.

Blasphemia peccatum grauissimum, p. 57. n. 57. remittitur à Deo per penitentiam, ibid. & n. 59.

Brachia splendentia imaginis mulieris quid, pag. 34. n. 4.

C.

Cantus dulcissimus Virginum ante thronum Dei, p. 46. n. 8. & 9. vide etiam Musica.

Caput mulieris imaginis ornatum quid, p. 34. n. 3. aliud mirabilis forma, p. 10. n. 1. & seqq. cur forma mirabilis ibid. & immobile, p. 92. n. 10. quare altius eleuatum, ib. n. 1. coloris ignei, ib. n. 13. nudam habens formam, ib. n. 14. tribus ornatum alis, ib. n. 14. prorsus nudum, p. 112. n. 30. aliud visu deformis, p. 154. n. 15. à plaga curatum, p. 157. n. 23. descriptio eiusdem & operationes, p. 158. n. 24. & seqq. Caro est velut ancilla animæ potius subiecta, p. 21. n. 25. remedia contra carnis vitia, p. 196. c. 2.

Castitatis schema quale, p. 127. n. 8. & p. 134. n. 20. eius donum Sacerdotibus necessarium, p. 73. n. 62. & seqq.

Castorum tria genera, p. 74. n. 70.

Charitas quanta virtus, eiusdemq; schema ac descriptio, p. 126. n. 3. & p. 135. n. 25. quanta coniugum esse debeat, p. 4. n. 12. & seqq.

Christus in Cruce pendens mulierem imaginem sanguine suo perfundit, p. 88. n. 1. & 2. eius aduentus signa, p. 161. n. 1. 5. & seqq. Eiusdem Passionis, Resurrectionis, & Ascensionis mysteria S. Elizabethæ virginis representata, p. 179. c. 1. & seqq. denique à peccatoribus crucifigitur, p. 183. c. 2.

Circulus superius aurei coloris exiens à sedente in throno quid, p. 92. n. 10. gyrans se per quatuor orbis partes, p. 93. n. 11. immensa altitudinis, ib. n. 12. diffundens infinitum splendorem calyceum, ib. n. 33. & 14.

Cir-

Circumcisio omnibus Iudaeis in Ver. Test. praecepta, & ad salutem necessaria, p. 36 n. 22. & p. 38. n. 30. per Baptismum abolita, ibid.

Clauum caelestium nomine quid intelligendum, p. 79. n. 69.

Calibet Ecclesiasticum necessarium, p. 73. n. 63. & seqq.

Columna calybei coloris aspectu terribilis visa à S. Hildegardi virgine quid; eiusdemq. descriptio, p. 102. n. 1. & seqq. alia cornutuli inter duos angulos, p. 103. n. 10. magnae claritatis, p. 104. n. 15. alia in angulo occidentali fortis, ma & purpurea nigredinis, p. 121. n. 1. & seqq. quid eius diuersi anguli, p. 122. n. 4. 5. 7. alia vmbrosa ad meridiem, p. 125. n. 1. Luminis genu vallata virtutibus. ibid. earum enumeratio, p. 126. n. 1. & seqq. & p. 131. n. 15. & seqq. quare meridiem respiciat, p. 130. n. 10. cur obumbrata, & vbi nam posita. ibid. n. 11. & 13. eius ascensus ad instar scale. ib. n. 14. aliae septem marmoreae rotunda quid, p. 142. n. 23. & seqq.

Compunctio vera effigies, p. 150. n. 17.

Concordia imago, p. 151. n. 19.

Confessio sacramentalis peccatorum noua est resurrectio, p. 77. n. 82. in antiquis Patribus praegigata ib. n. 85. in periculo mortis culibet homini fieri potest, ib. n. 85. aliae Sacerdoti faciem illa, p. 78. n. 86. & 87.

Confessorum laus & beatitudo aeterna, p. 163. n. 1.

Coniugium non ad libidinem, sed liberorum procreationem à Deo institutum, p. 5. n. 16. & p. 6. n. 20. & 23. veritum inter consanguineos, pag. 6. n. 17. & 18. quare apud Iudaeos inter sanguine iunctos praeceptum, p. 5. n. 19. quibus illud inendum, ibid. n. 20. & 21. quando coniugibus Ecclesiam intrare prohibuit, ibid. & n. 22. qualiter viuere debeant, p. 193. c. 1. & seq. male viuentes quam miseri, ibid. eorum vitia, p. 194. c. 2. sterilitas interdum vnde fiat, p. 195. c. 2.

Constantia vera effigies, p. 150. n. 15.

Contemptus mundi vera imago, p. 150. n. 18.

Continentium via qualis, p. 195. c. 2.

Corpus Christi, vide Eucharistia.

S. Crucis in caelo apparitio, p. 175. c. 1.

D.

Desiderij caelestij vera effigies, p. 150. n. 16.

Desperationis peccatum licet grauissimum per penitentiam à Deo remissionem meretur, p. 57. 58. 59. nemini ob peccatorum multitudinem desperandum, p. 78. n. 86.

Dem est inspector actuum humanarum, p. 2. n. 6. plures Deos existere quae inconueniens, p. 3. n. 7. eius voluntas nemo valere resistere, p. 19. n. 14. in tribulationibus se inuocantes exaudiat, p. 22. & 23. n. 30. Sub Trinitate personarum adorandum, p. 32. n. 4. eius ignorantiam multorum malorum causa, p. 36. n. 20. seruator est arcuatorum, p. 50. n. 29. In Sacramento Eucharistia essentialiter praesens, pag. 63. n. 19. illud per verba Sacerdotis perficit, p. 68. n. 36. bonum operatur in hominibus, p. 112. n. 33. quomodo timendum, p. 115. n. 13. & seqq. electis suis tentari quidem permittit, sed non succumbere, p. 169. c. 1.

Diabolus Adamo & Euae beatitudinem inuidens insidias struit per serpentem, p. 3. n. 10. & 11. penarum suarum eos vult esse participes, p. 5. n. 16. eius ad damnationum in homines crudelitas, p. 3. n. 5. hominum redemptionem nesciuit, p. 14. n. 30. dicendus pater Sacerdotum lasciuorum, p. 73. n. 65. Contritus per Christum

stis Passionem & mortem, p. 25. n. 19. sancti personam grauer tentare à Deo permittitur, p. 168. c. 2. S. Elisabetha virginis in phantasmate apparet, p. 169. c. 1. per totum, & p. 170. c. 1. item in specie delicati Clerici, ibid.

Diaconij castitatis donum necessarium, p. 74. n. 68.

& 69.

Dierum nomine quid mystice designatur, p. 155. n. 18. & 20.

Diuitia terrena ac caelestes quomodo parentur, p. 2. n. 7.

Diuitiarum prohibitum exemplo Adami & Euae, p. 4. n. 12. & seqq. & p. 50. n. 26.

E

Ecclesia per muliebrem imaginem diuersicolorem adumbrata, p. 24. n. 2. & 8. S. Hildegardi in forma turris exhibitae, ibid. à Deo fundata, p. 50. n. 28. Christo in Cruce pendenti desponsata, p. 58. n. 1. & 2.

Ecclesiasticorum vitia, p. 199. c. 2. qualiter viuere debeant, p. 224. c. 2.

Ecclesiastica Censura quid, & in quos ferenda, p. 79. n. 98. & seqq.

Ecclesiastica institutionum ordines in duabus vñ; sita, p. 53. n. 39.

Egbertus Abbas S. Florini frater S. Elisabetha p. 167. c. 1 & 2. Eiusdem visio, p. 21. c. 1. & 2.

Eleemosyna fida vera patientia comes, p. 78. n. 88. & seqq.

Elementa concussa post peccatum Adami & Euae, p. 8. n. 28. Accusant hominem inobedientia contra Deum, p. 110. n. 18. Eorundem vehemens conclusio in iudicio extremo, p. 160. n. 1. & 2.

S. Elisabetha Virginis humile de seipsa iudicium, p. 167. & 168. c. 1. & 2. infirma ab Angelo sanatur & confortatur, p. 183. c. 2. eius agonizatio, pag. 221. c. 1. Renelationes suas morte comprobata. ib. c. 2. eius ad sorores & Abbatem exhortatio, pag. 223. c. 1. oratio ante mortem, ib. c. 2. desiderium mortis, p. 224. c. 2. Obitu, p. 225. Varias licet esset illiterata, ex infusione Spiritus S. dictata ad diuersos mittit Epistolas, p. 210. & 211. itemq. per totum Librum quidem. Eius varias visiones & apparitiones vide in verbo Visiones.

Epistolae varias. Elizabeth ex infusione Spiritus S. pronuntiata vide p. 212. & per totum Librum quintum. Eremitarum insignis viuendi regula, p. 202. c. 1.

Eucharistia veritas diuinitus ostensa. Hildegardi virginis, p. 58. n. 1. & seqq. eam sumentium diuersa condiciones, ibid. & p. 70. & 71. n. 51. & seqq. datur in sanctificationem fidelium, p. 6. n. 5. sub speciebus panis & vini, p. 60. n. 7. 8. 9. & p. 63. n. 19. & seqq. diuina virtute sub Missa sursum eleuatur, p. 61. n. 13. in vltima cena à Christo Domino instituta, p. 63. n. 22. ex pane quare conficienda, p. 65. n. 28. & p. 69. n. 44. & seqq. itemq. ex vino sanguis Christi, p. 66. n. 28. 29. & p. 69. n. 44. cur in Missa sacrificio aqua vino immiscenda, p. 66. n. 30. & p. 69. n. 44. per verba Sacerdotis à Deo perficitur, p. 68. n. 36. à Sacerdotibus ieiunij conficienda, ibid. n. 39. non in quantitate, sed sanctitate recipienda, pag. 69. n. 41. de eius veritate haud dubitandum, p. 96. n. 43. & p. 72. n. 60. sub vna & vtraque specie potest sumi, p. 69. n. 46. eam indigne sumentium pena, pag. 71. n. 58. summa

G178

INDEX RERV.M.

cum reuerentia ac diligentia tractanda & custodienda, p. 72. n.59. eius mysteria haud perscrutanda, ib. n. 60. & 61. quanta sit virtutis, p.185. c.2. vide etiam Missa.

Excommunicationis sententia à quibus, & in quos renda, p.79. n.98. & p.80. n.99. & seqq.

F

Fenestra in summitate turri quid, p. 40. n. 4. plures alia in monte coloris ferrei diuersis hominum capribus ornata, p.2. n.6.

Fides per montem radici immani lapidum coniunctum adumbrata, p. 95. n. 2. 3. 4. illi interiores hominis affectus conformes esse oportet, p. 6. n. 16. Eius verum sebum, p. 126. n. 6. & p. 135. n. 23. Quodnam eiusdem signum, p. 161. n. 4. & seqq.

Fili ex fornicatione aut adulterio nati saepe peruersi, p. 5. n. 14. item monstro, p. 19. n. 15.

Flamma coloris aery in igne quid, p. 39. n. 4. fulminans, ib. n. 6. extendens se ad glebam, ib. n. 8. tres habet virtutes, p. 32. n. 7. erumpentes flammia ex ore terræ vernit, p. 82. n. 13. alia petens nubes, ibid. n. 15. alia homines adurcens, p. 83. n. 17. alia caligiosa, ib. n. 18. alia petens abyssum, ib. n. 19.

Fornicationis crimen, & pœna, p. 4. n. 13. 14. & 16. & p. 7. n. 23.

Fortitudo in vera effigies, p. 151. n. 20.

Frigus globo igneo obuians quid, p. 10. n. 6.

G

Globo ignis vtilitatis in igne apparet S. Hildegardi virginis, p. 10. n. 4. & alius arenosus in medio elementorum, p. 11. n. 16.

Gloria beatorum quanta, p. 161. n. 7. & seqq. vsque ad finem Visionis 11. & p. 162. n. 1. & seqq. vsque ad finem Libri 3.

Gradus septem marmorei iuxta quadratum lapidem quid, p. 145. n. 1. & p. 149. n. 6.

Gratio diuina vera effigies, & eiusdem effectus, p. 119. n. 9.

H

S. Hildegardi virginis humile de semetipsa iudicium, p. 28. n. 1. & p. 85. n. 1. eius varias Visiones vide in Voce Visiones.

Homo diuina consilia scrutari non debet, p. 6. n. 16. & p. 8. n. 31. eius misera conditio, p. 8. n. 30. liberatur ex potestate diabolica, ib. n. 32. & 33. comparatur horto, ib. n. 35. instar ouis errantis reducit, ib. in fictilibus lac portantes quid, p. 19. n. 13. eius tres semita, anima, corpus, & sensus, p. 20. n. 18. in ipsam splendens de aurora egressus, p. 20. n. 14. & seqq. & p. 35. n. 15. magna eorum turba sole lucidior circa imaginem puellarem, p. 45. n. 8. alia multitudo albarum coram ardente luce, p. 80. & 81. n. 3. alij velociter currentes, p. 81. n. 6. ad caelum tendentium tres acies, p. 83. n. 16. per limbum signatur, p. 87. n. 5. 6. 7. item per adificium obliquum, p. 96. n. 6. multitudo eorum tenebrosi vestibus induta quid, p. 105. n. 18. ones dicti homines, & quare, ib. n. 19. & seqq. alij noua veste amici, p. 107. n. 23. puellum quorundam in arcubus miri quid, p. 115. n. 11. alij iuxta nuntium edificij discurrentes, p. 140. n. 17. & seqq.

Homicida sui ipsius seipsum perdit ac damnatur, p. 7. n. 60. similis est Luciferi, p. 58. n. 61.

Humilitate expugnatur diabolus, p. 2. n. 24. eius laudes, p. 51. 52. n. 32. & seqq. vera eiusdem effigies ac descriptio, p. 126. n. 1. & 2. & p. 133. n. 19.

Hypocritis comminatur Deus, p. 186. c. 1.

Idololatra quomodo illudatur à diabolo, p. 18. n. 11. Ieiunio carnis luxuria expugnanda, p. 37. n. 62. & p. 196. c. 2.

Ignis lucidissimus circa globum vmbrosus, p. 10. n. 3. alius eidem globo de sursum oberrans, ib. n. 5. flum & turbines emittit, ib. n. 8. & seqq. alius tenebrosus, & visu terribilis, ib. n. 10. alius lucidissimus, incomprehensibilis & inextinguibilis, p. 28. n. 1. & 2.

Imagoplena oculis S. Hildegardi ad radicem montis visa quid, p. 1. n. 3. alia puerili, ib. n. 4. alia muliebris diuersi coloris, p. 24. n. 1. 2. & seqq. a vertice ad vmbilicum pallida, ib. n. 2. nigra ab vmbilico, ib. n. 3. in pedibus sanguinolenta, ib. n. 5. stans iuxta altare, ib. n. 6. Abrahāam continens in corde & Moysen in pedore, ib. n. 7. per eam Synagoga & Ecclesia designata, ib. n. 2. & alia muliebris procerā statura, p. 13. n. 1. & seqq. alia puellaris, eaque pulcherrima, p. 14. n. 7. alia quinque in turri separati flammis, p. 98. n. 4. & 5. earum diuersa significatio, & eadem similitudo, ib. & p. 99. n. 5. & seqq. alia item duae imagines versus turrim stantes quid, p. 101. n. 11. & seqq. alia in pavimento, p. 105. n. 16. pueres alia diuersis in locis sitae, & diuersus earundem habitus ac variae significationes, p. 113. n. 1. & seqq. & p. 117. n. 25. & seqq. vsque ad finem Visionis 6. Alia in summitate columna vmbrosa, eiusdem, descriptio, p. 135. n. 26. tres alia quid, p. 137. n. 23. & 4. plures alia diuersis in locis posita, p. 143. n. 25. vsque ad finem Visionis 9 & p. 148. n. 23. & 4. & p. 149. n. 12. & 13. & p. 150. n. 15. & seqq. alia visus deformis, p. 154. n. 14. & seqq. vide Visio.

Incarnationis mysterium per lucentem hominem de auro-
ra egressum S. Hildegardi patefactum, p. 31. n. 15. 16. & 17. & p. 35. n. 13. 14. & p. 41. n. 6.

Infantes nigri in aere iuxta terram apparent S. Hildegardi, p. 35. n. 13. alij multa claritate radiant, p. 41. n. 7. & 8. alij auro colore carentes, licet clari, ib. n. 9. diuersi respectu & operationes, p. 42. n. 14. Quae sollicitudine infantes à parentibus educandi, p. 203. c. 1. & 2.

Instrumentum vorundum ad instar oui quid, p. 9. n. 1. 2. Intellectus anima est affixus, p. 20. n. 19.

Ioannes Baptista verum paupertatis speculum, p. 47. 48. n. 16. & seqq. Apparet S. Elisabetha virginis, p. 171. c. 1. per magnam stellam transfiguratus, p. 30. n. 11.

Iudicium extremum quam horrendum, p. 18. n. 8. eius praua signa, p. 161. n. 1. & seqq. aequum in omnes, ib. n. 9.

Iustitia in eleganti imagine apparentis vera effigies, p. 137. n. 2.

Iuuenis perlucidus throno insidens quis, p. 86. n. 4. alius insidens sedis septem graduum marmoreorum, p. 145. n. 1. eius habitus & descriptio, p. 149. n. 8. 10. & 11. eiusdem lucidissimus splendor, p. 151. n. 21. & p. 153. n. 10. cur aliquo vsque vmbrosus, & latius candidior, p. 154. n. 11. & 12.

L

Lacum in fictilibus deportatio quid significat, pag. 19. n. 13.

Lacus multi latitudinis & profunditatis infernum de. notat, p. 2. n. 1. & 6.

Lampades magna claritatis apparent S. Hildegardi, p. 2. n. 1. & 2.

Lapis

Præsumptionis peccatum cauendum, p. 217. c. 2.
 Prædientia per superbiam euacuatur, p. 51. n. 31.
 Puellarum mundanarum luxus in vestibus, pag. 194.
 col. 1.

Puellarum imago venustissima virginitatem adumbrat, p. 45. n. 7.

Purgatoriū est locus purgationis peccatorum ad vi-
 tam, p. 108. n. 5. demones habet, p. 176. c. 1.

R.

Ratio est cuiusvis operis effectrix, p. 21. n. 23.

Religio haud temere ingredienda, p. 49. n. 23. coniuga-
 tum viriisque partu consensu eam intrare licet,
 ibid. n. 25. vota religionis Deo reddenda, p. 53. n. 40.
 & 41. diuina ad eam uocationem parendum, p. 54. n.
43. & seq. ad illam nemo cogendus, p. 55. n. 46. et si
 adhortandus, p. 56. n. 51. mulieribus eam quoque in-
 trare concessum, p. 76. n. 76.

S.

Sacerdotum impietas non inuadit Baptismum, neque
 cetera Ecclesiae Sacramenta, p. 39. n. 36. & 37. offe-
 rentes Deo Sacrificium Missæ casti sint quam maxi-
 me, p. 44. & 45. n. 2. & 3. & 4. & 5. & 76. n. 78. vita
 sanctitate clari populo praeficiantur, p. 49. n. 21. & 22.
 Missam celebrantes stantur ab Angelis, p. 58. n. 1.
 Castitas illis necessaria, p. 73. n. 62. & seq. gradus a.
 cordis quo sine suscipiendis, p. 74. n. 71. eius susce-
 ptio monogamii licita, p. ead. n. 72. Sacerdotibus Be-
 neficiorum pluralitas quam nexia, p. 75. n. 74. Qua-
 les ad Sacerdotium promouendi, ibid. n. 75. Populum
 ad penitentiam hortari debent, p. 79. n. 93. & seq.
 eorum auaritia, & alia peccata, p. 199. 200. & 201.
 vide etiam Prælati, Pastores.

Sancti varij ad Sancta apparent S. Elizabetha, p. 171.
 & seq. & p. 177. c. 1. vide verbum Vitis.

Sanctitatis vera effigies, p. 138. n. 3.

Sapientia in forma elegantis imaginis se visendam ex-
 hibet, 137. n. 1.

Scandala Sacerdotibus maxime cauenda, p. 79. n. 95.

Scintilla viuentes exenunt sedente in monte, p. 2. n. 5.
 vide Ignis, Flamma, Splendor.

Secreta diuina haud perferenda, eaq. scrutantium
 pericula, p. 12. n. 39. 20. & 21. & p. 13. n. 24. 25. & p.
19. n. 12. & p. 30. n. 13. & p. 52. n. 33. & p. 72. n. 60.
61. & p. 125. n. 12.

Sedes septem gradibus maioreis imposita quid, p. 149.
n. 7.

Sedens in monte ferrei coloris designat Deum, p. 1. n. 2.
 iuuenis sedens in throno quis, & eiusdem descriptio,
 p. 85. n. 1. & seq.

Sensus hominis interioribus anima viribus est subditus,
 p. 21. n. 24. per eum cetera vires anima intelligun-
 tur, ibid.

Sol est nota bene ordinata disciplina S. Benedicti, p. 49.
n. 21.

Specierum schema quale, pag. 126. num. 7. & pag. 135.
num. 24.

Sphaera humani corporis a turbinibus innaditur, pag.
21. num. 27. & 28. alia nodos exfoluens, ibid.

n. 29.

Spiritus sancti gratia & dulcedo per turrim eandem
 ac rotundam praefigurata, p. 40. n. 3. apparet S. Eli-
 zabetha in specie columbae, p. 170. c. 1. & seq. eius im-
 mensus, p. 180. c. 2.

Spiritus lucidi & vmbrosi qui, p. 21. n. 39.

Splendor pluribus oculis flammans apparet S. Hilde-
 gardi, pag. 18. num. 9. alius similis aurora ibid. num.
10. alius se a muliebri imagine diffundens, pag. 35.
num. 11. alius candidus & perlucidus circa caput i-
 maginis muliebri, pag. 43. num. 1. & 2. itemq. & gur-
 ture ad vmbilicam, ibid. num. 6. alius purpureo &
 hyacinthino colore permixtus, pag. 47. num. 14. a-
 lius candidus muliebrem imaginem circumdans, p.
49. num. 24. tres alise diffundentes, p. 50. num. 27.
 alius coloris calybei, pag. 93. num. 13. & seq. rediens
 ad sedentem in throno, pag. 94. num. 17. alius exiens
 ab angulo adificij, p. 104. n. 11. alius denique iuuenis
 insidentis throno, p. 151. n. 21. vide Ignis, Flamma,
 Scintillæ.

Stella in seruitio omnibus hominibus communes, p. 12.
n. 21. tres magna cum partu plurimū in tenebris vi-
 sa quid, p. 30. n. 10. per maximam stellam S. Ioannes
 Baptista designatur, itemq. Abraham, Isaac, & Ia-
 cob Patriarcha, per tres magnas, p. 30. n. 10. alia e-
 grediens ad sedente in throno, p. 93. n. 17.

Superbia prudentiam euacuat, p. 51. n. 31.

Synagoga per imaginem muliebrem adumbrata, p. 24.
n. 2. ei successit Ecclesia, ib. n. 8. Nouissimis temporibus
 rediit ad Ecclesiam, ibid. n. 9. & seq. Sampsoni
 comparatur, ibid. n. 10.

T.

Tenebra densissima in aëre apparent S. Hildegardi, p.
28. n. 1. alia inter caelum & terram visu horribiles,
 p. 47. n. 13.

Tentationes electorum quare Deus permittat, p. 169. c.
1. carnis temptationibus resistentium meritis, ib. &
 p. 196. c. 2. contra eas efficacia remedia, ibid.

Timorū Domini vera effigies, pag. 126. n. 4. & p. 134.
n. 21.

Traditionum Ecclesiasticarum authoritas, p. 47. n. 15.
 & 16.

Trinitas personarum in Deo per lucidissimi hominis de
 aurora egressum sancta Hildegardi demonstrata,
 pag. 31. num. 15. item per lucem splendidam absque
 ortu, pag. ead. num. 1. & seq. probatur variis simili-
 tudinibus, p. 32. n. 6. 7. 8. 9. & p. 35. n. 11. 15. & p. 36.
n. 21. alia testimonio pro mysterio SS. Trinitatis, p.
123. n. 8. & seq.

Tunica pallida nota paupertatis spiritus, p. 2. n. 4.

Turbines sphaeram humani corporis innadentes, p. 21.
num. 27. & 28. alius stans ab vmbilico terri vermis,
 p. 84. n. 21.

Turris magna, rotunda & candidi lapidi integri no-
 mine quid intelligendum, pag. 40. num. 1. & seq.
 visa in dorso muliebri imaginis, pag. 41. num. 5. alia
 ferrei coloris muro adificij imposita, pag. 97. num. 1.
 eiusdem descriptio, p. 96. n. 2. & seq. alia lucidissi-
 mi splendoris, p. 136. n. 1. cur muro meridiano adifi-
 cij imposita, p. 138. n. 7. eiusdem descriptio, p. ead.
n. 8. & seq.

V.

Venter foraninosus imaginis muliebri apparet S. Hil-
 degardi, p. 34. n. 5.

Verbum tres habet virtutes, & quas, p. 32. n. 8.

Vermis ignis quare in via supinus iaceat, p. 81. n. 4.
 ad sinistram habens forum, ibid. n. 5. fedtatis illius
 descriptio, p. 82. n. 8. & seq. ei accians ex ore sagittas
 fridenter, p. 83. n. 20. conculcatur ab hominibus, p. 85.
n. 26.

INDEX RERVM.

Vestium superfluitas quam excreta bilis. p. 194. c. 2.
 Viduatorum vinea hinc regula & via. p. 201. c. 2. continen-
 tia: ipsi quam vituli. ib.
 Vinum ad conficiendum Christi sanguinem necessarium
 p. 66. n. 28. eius vsu quam periculosus. p. 217. c. 2.
 Viri à mulierculis illecti: admodum miseri. p. 194. c. 1.
 Virginum quantitas laus & gloria in caelis. p. 163. n. 1. 64.
 rum viuendi regula. p. 195. c. 2. & p. 198. c. 1.
 Virginitatis commendatio. p. 37. n. 24. & 25. est nobi-
 lissima virtus. eiusd. m. 3. praclara elogia. p. 7. n. 25.
 & 26. & p. 19. n. 15. & p. 47. n. 14. & seqq. per ima-
 ginem elegantis puella adumbrata. p. 45. n. 7. & 8.
 eius votum nequaquam violandum. ib. n. 10. & seqq.
 per tentationem non quidem amittitur, sed potest
 inquinari. p. 196. c. 1. multis modis illius integritas
 polluitur. ib.
 Visiones varia S. Hildegardi virginis, atque inprimis
 montis ingentis coloris ferrei. p. 1. n. 1. & seqq. alia
 plurimarum lampadum viuentium. p. 2. n. 1. & 2. a-
 lia maximi instrumenti rotundi. p. 9. n. 1. alia se-
 renissimi splendoris. p. 15. n. 1. & p. 18. n. 2. & 10. alia
 imaginis mulieribus diuersi coloris. p. 24. n. 1. & seqq.
 alia duarum acierum fulgentium. p. 25. n. 1. & 2. a-
 lia ignis lucidissimi & inextinguibilis. p. 28. n. 1. &
 2. alia splendidissima lucis sine ortu. p. 31. n. 1. & seqq.
 alia procerisissima imaginis mulieribus eiusdemq. de-
 scriptio. p. 33. n. 1. & seqq. alia turris candida ac ro-
 tunda. p. 40. n. 1. & seqq. alia splendoris niuei. p. 43.
 n. 1. & 2. alia Christi in Cruce pendens. p. 58. n. 1. &
 seqq. alia lucis ardentis in linguas diuisa. p. 80. n. 1.
 & 2. alia lapidis magni & integri ferrei coloris. p. 85.
 n. 1. 2. alia montis niagri. p. 95. n. 1. & seqq. alia
 turris coloris ferrei. p. 97. n. 1. & seqq. alia columna
 calybei coloris. p. 102. n. 1. 2. alia capiti admirabili
 forme. p. 107. n. 1. & seqq. alia muri arcuati pictura
 hominum ingentis. p. 113. n. 1. & seqq. alia columna
 fortissima purpurea nigredinis. p. 121. n. 1. & seqq.
 alia istidem ingentis columna obumbrata. p. 125. n. 1.
 2. & seqq. alia turris lucidissima adificio imposita. p.

136. n. 1. alia septem graduum maris moreorum. p. 145.
 n. 1. alia quinque bestiarum. p. 152. à n. 1. vsque ad 8.
 alia concussioni elementorum. p. 160. n. 1. 2. alia aë-
 ris lucidissimi musica harmonia resonantis. p. 162. n. 1.
 & seqq. vsque ad fin. lib. 3. visionum S. Hildegardi.
 Visio Egberti Abbatis fratris S. Hildegardi. p. 212. c.
 1. & 2.
 Visiones varia S. Elizabethae virginis. & in primis va-
 riorum Sanctorum ac Sanctarum. p. 168. & conseq.
 item. p. 181. & seqq. refectionis Caeli & aliarum
 rerum. p. 178. c. 1. & seqq. quatuor Euangelistarum.
 p. 173. c. 1. Ioannem Baptistam. p. 174. c. 2. Michaelis
 Archangeli. p. 175. c. 1. Sanctae Crucis. ib. sanguinis
 Domini. ib. Casii & Florentij. p. ead. c. 2. Vrsula
 & sodalium. ib. Omnium Sanctorum. p. 176. c. 1. An-
 geli boni. ib. & p. 205. c. 1. Purgatorij. p. 176. c. 1. Chri-
 sti Passioni. Mortui. Resurrectionis. Ascensionis. & mis-
 sionis spiritus S. p. 179. & 180. Assumptionis B. Ma-
 riae Virginis. Angeli confirmantis veritatem Visionum
 harum S. Elizabethae. p. 205. c. 1. S. Vrsula & vnde-
 cim millium Virginum ib. & seqq.
 Vmbra exiens ab vtraque parte sedentis in throno quid
 p. 1. n. 2.
 Voluntatis operatio in homine. p. 20. n. 20. habet se ve-
 lut ignis. ib. n. 21. & seqq. voluntas consummandi
 peccatum profecto censetur. p. 196. c. 2.
 Vota Deo gratissima. p. 47. n. 10. & 6. virginis vo-
 tum violentum grauisima poena. p. 46. n. 11. & 12.
 Deo vota reddenda. p. 53. n. 40. haud semere nun-
 cupanda. ib. n. 41.
 S. Vrsula Regina & virgo apparet S. Elizabethae virgi-
 ni. p. 191. c. 2. quando & quomodo cum sodalibus pas-
 sa. diuinitus reuelatum S. Elizabethae. p. 205. c. 1. &
 2. Martyrium eiusdem & nomina principum il-
 lius congregationis vide à p. 205. vsque ad p. 211.
 exclusiue.
 Vxoris spiritualis nomine significatur Ecclesia. p. 74.
 n. 69. earum pluralitas cur in veter. Testam. licita. p.
 4. n. 14.

F I N I S

